

XHAMI'US-SUNENI I TIRMIDHIUT

جامع الترمذي

VĚLLIMI IV

Përktheu dhe përshtati nga gjuha boshnjake:

Nig'jar Bajrami Hoti

Përgatitja teknike dhe korrektura gjuhësore si
dhe krahasimi nga përkthimi në gjuhën angleze:

Dr. Ilir Hoti

[Hadithet janë të marr nga faqja <https://sunnah.com/tirmidhi>]

Në emër të Allahut, Mëshiruesit, të Gjithëmëshirshmit

Kapitulli mbi dënimet e precizuara

كتاب الحدود

Nga i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të)

عن رسول الله ﷺ

1. Mbi kë, nuk është i obliguar dënimi preciz

باب مَا جَاءَ فِيْمَنْ لَا يَجِبُ عَلَيْهِ الْحَدُّ

1458. Na ka treguar Muhammed b. Jahja el-Kutai, atë e ka informuar Bishr b. Umeri, atij i ka treguar Hemmami duke transmetuar nga Katade, ai nga Hasani,¹ ndërsa ai nga Aliu – që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Është ngritur penda nga tre vetë: nga ai që fle derisa nuk zgjohehet, nga fëmija derisa nuk rritet² dhe nga i pavetëdijshmi (i marri) derisa nuk vetëdijesohet.”

Mbi këtë temë, është transmetuar hadithi edhe nga Aishja. Hadithi i Aliut, në këtë formë është hasen-garib.³ Nga Aliu është transmetuar në shumë senede. Disa prej tyre e kanë përmendur: “Edhe nga djaloshi derisa nuk e kryen polucionin (bëhet i moshës madhore). Nuk na është e njohur, që Hasani ka dëgjuar (hadithe) nga Ali b. Ebu Talibi r.a.. Ky hadith është transmetuar edhe nga Ata b. Saibi, ai nga Ebu Zabjani, ai nga Aliu, e ai nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të). A’meshi, e ka transmetuar nga Ebu Zabjani, ai nga Ibn Abasi, ndërsa ai nga Aliu si mevkuf dhe nuk e ka lidhur atë për të Dërguarin (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të). Në pajtim me këtë hadith është praktika e dijetarëve. Emri i Ebu Zabjanit është Husajn b. Xhundub.

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى الْقُطَيْبِيُّ الْبَصْرِيُّ، حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ عُمَرَ، حَدَّثَنَا هَمَّامٌ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنِ الْحَسَنِ الْبَصْرِيِّ، عَنْ عَلِيٍّ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ " رُفِعَ الْقَلَمُ عَنْ ثَلَاثَةٍ عَنِ النَّائِمِ حَتَّى يَسْتَيْقِظَ وَعَنِ الصَّبِيِّ حَتَّى يَشُبَّ وَعَنِ الْمَعْتُوهِ حَتَّى يَعْقِلَ " . قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ عَائِشَةَ . قَالَ أَبُو عِيسَى حَدِيثُ عَلِيٍّ حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ مِنْ هَذَا الْوَجْهِ وَقَدْ رُوِيَ مِنْ غَيْرِ وَجْهِ عَنْ عَلِيٍّ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ . وَذَكَرَ بَعْضُهُمْ " وَعَنِ الْغُلَامِ حَتَّى يَحْتَلِمَ " . وَلَا نَعْرِفُ لِلْحَسَنِ سَمَاعًا عَنْ عَلِيٍّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ . وَقَدْ رُوِيَ هَذَا الْحَدِيثُ عَنْ عَطَاءِ بْنِ السَّائِبِ عَنْ أَبِي ظَبْيَانَ عَنْ عَلِيٍّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ نَحْوَ هَذَا الْحَدِيثِ . وَرَوَاهُ الْأَعْمَشُ عَنْ أَبِي ظَبْيَانَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنْ عَلِيٍّ مَوْفُوفًا وَلَمْ يَرْفَعْهُ . وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا الْحَدِيثِ عِنْدَ أَهْلِ الْعِلْمِ . قَالَ أَبُو عِيسَى قَدْ كَانَ الْحَسَنُ فِي زَمَانِ عَلِيٍّ وَقَدْ أَدْرَكَهُ وَلَكِنَّا لَا نَعْرِفُ لَهُ سَمَاعًا مِنْهُ وَأَبُو ظَبْيَانَ اسْمُهُ خُصَيْنٌ بْنُ جُنْدَبٍ .

¹ Këtu është fjala mbi aluzionin. Pra, është ngritur penda e cila i shënon veprat e mira dhe të këqia prej tre veteëve. Derisa janë në gjendje të këtillë, ata nuk kanë kurrfarë përgjegjësie për çfarëdo që e lë apo e bënë.

² Në disa transmetime qëndron: “(...) derisa nuk bëhet me moshë madhore.”

³ E shënojnë edhe Ebu Davudi dhe Ibn Maxhe, në *Sunene*.

2. Mbi (heqjen) e dënimeve

باب مَا جَاءَ فِي ذَرْعِ الْخُدُودِ

1459. Na kanë treguar Abdurrahman b. Esvedi dhe Ebu Amr el-Basri – atyre u ka treguar Muhammed b. Rebiu, atij i ka treguar Jezid b. Zijad ed-Dimeshki, duke transmetuar nga Zuhriu, ai nga Urve, ai nga Aishja – që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Hiqni dënimet nga muslimanët aq sa të mundeni. Nëse do të ekzistonte çfarëdo zgjidhje që të mos e dënoni, mos e dënoni atë. Gjithmonë, më mirë është që gjykatësi të gaboje në marrjen e vendimit për lirim, sesa të gaboje duke e shqiptuar dënimin.”

حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ الْأَسْوَدِ أَبُو عَمْرِو الْبَصْرِيُّ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ رَبِيعَةَ، حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زِيَادٍ الدِّمَشْقِيُّ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ عُرْوَةَ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " اذْرَعُوا الْخُدُودَ عَنِ الْمُسْلِمِينَ مَا اسْتَطَعْتُمْ فَإِنْ كَانَ لَهُ مَخْرَجٌ فَخَلُّوا سَبِيلَهُ فَإِنَّ الْإِمَامَ أَنْ يَخْطِئَ فِي الْعَفْوِ خَيْرٌ مِنْ أَنْ يَخْطِئَ فِي الْعُقُوبَةِ " .

1460. Na ka treguar Hennadi – atij i ka treguar Veki, duke transmetuar nga Jezid b. Zijadi – ngjashëm me hadithin e Muhammed b. Rebiut, duke mos e lidhur atë (për të Dërguarin (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të)).

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Ebu Hurejre dhe Abdullah b. Amri. Hadithi i Aishes si merfu’ na është i njohur vetëm nëpërmjet Muhammed b. Rebiut, nga Jezid b. Zijad ed-Dimeshki, ai nga Zuhriu, ai nga Urve, ai nga Aishja, ndërsa ajo nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të).⁴ Veki atë e ka transmetuar nga Jezid b. Zijadi ngjashëm (me hadithin e mëparshëm), por nuk e ka lidhur atë për të Dërguarin (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të).

Megjithatë, transmetimi i Vekiut, është më i besueshëm. Ngjashëm kanë transmetuar edhe shumë as’hab të tjerë. Jazid b. Zijad ed-Dimeshki, është ravi i dobët, ndërsa Jezid b. Ebu Zijad el-Kufi, është ravi më i sigurt dhe më i vjetër.

حَدَّثَنَا هَنَّاذٌ، حَدَّثَنَا وَكِيعٌ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ زِيَادٍ، نَحْوَ حَدِيثِ مُحَمَّدِ بْنِ رَبِيعَةَ وَلَمْ يَرْفَعْهُ . قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، وَعَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو، . قَالَ أَبُو عِيسَى حَدِيثُ عَائِشَةَ لَا نَعْرِفُهُ مَرْفُوعًا إِلَّا مِنْ حَدِيثِ مُحَمَّدِ بْنِ رَبِيعَةَ عَنْ يَزِيدَ بْنِ زِيَادٍ الدِّمَشْقِيِّ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ . وَرَوَاهُ وَكِيعٌ عَنْ يَزِيدَ بْنِ زِيَادٍ نَحْوَهُ وَلَمْ يَرْفَعْهُ وَرَوَاهُ وَكِيعٌ . وَقَدْ رُوِيَ نَحْوُ هَذَا عَنْ غَيْرِ وَاحِدٍ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُمْ قَالُوا مِثْلَ ذَلِكَ . وَيَزِيدُ بْنُ زِيَادٍ الدِّمَشْقِيُّ ضَعِيفٌ فِي الْحَدِيثِ وَيَزِيدُ بْنُ أَبِي زِيَادٍ الْكُوفِيُّ أَثْبَتُ مِنْ هَذَا وَأَقْدَمُ .

3. Mbi fshehjen e të metave të muslimanit

باب مَا جَاءَ فِي السَّتْرِ عَلَى الْمُسْلِمِ

1461. Na ka treguar Kutejbe – atij i ka treguar Ebu Avvani, duke transmetuar nga A’meshi, ai nga Ebu Salihi, ndërsa ai nga Ebu Hurejre – që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Kush nga muslimani e largon ndonjë nga brengat e kësaj bote, Allahu do t’ia largojë ndonjë nga brengat e asaj bote (Ahiretit). Kush e fsheh ose e

⁴ E shënojnë edhe Hakimi, në *Mustedrek*, si dhe Bejhekiu, në *Sunen*.

mbulon ndonjë turp të muslimanit, Allahu ka për t'ia mbuluar atij edhe në këtë botë edhe në Ahiret. Allahu ka për t'i ndihmuar robët gjithnjë, derisa robët i ndihmon vëllait të vet.”

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Ukbe b. Amiri dhe Ibn Umeri. Kështu, shumica e haditheve të Ebu Hurejres, janë transmetuar nga A'meshi, ai nga Ebu Salihi, ai nga Ebu Hurejre, ndërsa ai nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ngjashëm me transmetimin e Ebu Avanit. Ndërsa, ka transmetuar Esbat b. Muhammedi që A'meshi, ka thënë: “Më ka treguar nga Ebu Salihi, ai nga Ebu Hurejre, ndërsa ai nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) ngjashëm (me hadithin e mëparshëm) me rivajetin e Ebu Avanes.”

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ، عَنْ الْأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " مَنْ نَفَسَ عَنْ مُؤْمِنٍ كُرْبَةً مِنْ كُرْبِ الدُّنْيَا نَفَسَ اللَّهُ عَنْهُ كُرْبَةً مِنْ كُرْبِ الْآخِرَةِ وَمَنْ سَتَرَ عَلَى مُسْلِمٍ سِتْرَهُ اللَّهُ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَاللَّهُ فِي عَوْنِ الْعَبْدِ مَا كَانَ الْعَبْدُ فِي عَوْنِ أَخِيهِ " . قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ وَابْنِ عُمَرَ . قَالَ أَبُو عِيسَى حَدِيثُ أَبِي هُرَيْرَةَ هَكَذَا رَوَى غَيْرُ وَاحِدٍ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ نَحْوَ رِوَايَةِ أَبِي عَوَانَةَ .

1462.- Më ka treguar Ubejd b. Esbat b. Muhammedi – atij i ka treguar babai, duke transmetuar nga A'meshi – i cili ka thënë: “Është transmetuar tek unë nga Ebu Salihu, nga Ebu Hurejre, nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të),” dhe është i ngjashëm. (Duket se ky është më i rregullt, sesa transmetimi i parë.) (Sened tjetër) për këtë hadith.

وَرَوَى أَصْبَاطُ بْنُ مُحَمَّدٍ، عَنْ الْأَعْمَشِ، قَالَ حَدَّثْتُ عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ نَحْوَهُ وَكَانَ هَذَا أَصَحُّ مِنَ الْحَدِيثِ الْأَوَّلِ حَدَّثَنَا بِذَلِكَ عُيَيْدُ بْنُ أَصْبَاطٍ بْنُ مُحَمَّدٍ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي عَنِ الْأَعْمَشِ بِهَذَا الْحَدِيثِ .

1463. Na ka treguar Kutejbe – atij i ka treguar Lejthi, duke transmetuar nga Ukajli, ai nga Zuhriu, ai nga Salimi, e ai nga babai i vet – që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Muslimani për muslimanin, është vëlla: nuk guxon t'i bëjë padrejtësi, as nuk guxon ta tradhtojë. Kush i ndihmon vëllait të vet në nevojë, Allahu atë ka për ta ndihmuar në nevojë. Kush nga muslimani largon një brengë, Allahu atij ka për t'ia larguar ndonjë nga brengat në Ditën e Gjykimit. Ndërsa, kush e mbulon turpin e muslimanit, Allahu ka për ta mbuluar të tijin, në Ditën e Gjykimit.”

Ky hadith i Ibn Umerit, është hasen-sahih-garib.⁵

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، حَدَّثَنَا اللَّيْثُ، عَنْ عُقَيْلٍ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ سَالِمٍ، عَنْ أَبِيهِ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ " الْمُسْلِمُ أَخُو الْمُسْلِمِ لَا يَظْلِمُهُ وَلَا يُسْلِمُهُ وَمَنْ كَانَ فِي حَاجَةِ أَخِيهِ كَانَ اللَّهُ فِي حَاجَتِهِ وَمَنْ فَرَّجَ عَنْ مُسْلِمٍ كُرْبَةً فَرَّجَ اللَّهُ عَنْهُ كُرْبَةً مِنْ كُرْبِ يَوْمِ الْقِيَامَةِ وَمَنْ سَتَرَ مُسْلِمًا سَتَرَهُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ ابْنِ عُمَرَ .

4. Mbi shqyrtimin me rastin e caktimit të dënimit

باب مَا جَاءَ فِي التَّلَقُّينِ فِي الْحَدِّ

1464. Na ka treguar Kutejbe – atij i ka treguar Ebu Avani, duke transmetuar nga Simak b. Harbi, ai nga Seid b. Xhubejri, ndërsa ai nga Ibn Abbasi – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), i ka thënë Muadh b. Malikut: “A është e vërtetë ajo çfarë kam dëgjuar

⁵ E shënojnë edhe Buhariu dhe Muslimi, në *Sahihë*.

për ty?” “Vallë, çfarë ashtu ke dëgjuar mbi mua?” – pyeti, ndërsa ai në atë tha: “Kam dëgjuar që ke pasur marrëdhënie seksuale me robëreshën e atij dhe atij.” “E vërtetë është.” – tha ai. Dhe, pasi atë e dëshmoi katër herë, i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), urdhëroi dhe ai është gurëzuar.

Mbi këtë temë, është transmetuar hadithi nga Saib b. Jezidi. Hadithi i Ibn Abbasit, është hasen.⁶ Këtë hadith, Shu’be e ka transmetuar nga Simak b. Harbi, ai nga Seid b. Xhubejri, si mursel duke mos e përmendur: “(...) nga Ibn Abbasi.”

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ، عَنْ سِمَاكِ بْنِ حَرْبٍ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ، عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ لِمَاعِزِ بْنِ مَالِكٍ " أَحَقُّ مَا بَلَغَنِي عَنْكَ " . قَالَ وَمَا بَلَغَكَ عَنِّي قَالَ " بَلَغَنِي أَنَّكَ وَقَعْتَ عَلَى جَارِيَةِ آلِ فُلَانٍ " . قَالَ نَعَمْ . فَشَهِدَ أَرْبَعَ شَهَادَاتٍ فَأَمَرَ بِهِ فَرَجِمَ . قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ السَّائِبِ بْنِ يَزِيدٍ . قَالَ أَبُو عِيْسَى حَدِيثُ ابْنِ عَبَّاسٍ حَدِيثٌ حَسَنٌ . وَرَوَى شُعْبَةُ هَذَا الْحَدِيثَ عَنْ سِمَاكِ بْنِ حَرْبٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ مُرْسَلًا وَلَمْ يَذْكُرْ فِيهِ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ .

5. Mbi heqjen e dënimit nga ai i cili pranon, në rast se më vonë (atë) e përgënjeshtrohet

باب مَا جَاءَ فِي ذَرْءِ الْحَدِّ عَنِ الْمُعْتَرِفِ إِذَا رَجَعَ

1465. Na ka treguar Ebu Kurejbe – atij i ka treguar Abde b. Sulejmani, duke transmetuar nga Muhammed b. Amri; na ka treguar Ebu Seleme – që Ebu Hurejre, ka thënë: “Erdhi Maiz el-Eslemi tek i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) dhe tha, që ka bërë zina. Ai, e ktheu kokën prej tij, ndërsa ai iu afrua nga ana tjetër dhe i tha që ka bërë zina. Ai, përsëri e ktheu kokën prej tij, ai iu afrua nga ana tjetër dhe i tha: “O i Dërguar i Allahut, unë kam bërë zina.” Pasi e pranoi për të katërtën herë, i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) urdhëroi që ta gurëzonin atë te gurorja. Kur e ndjeu dhembjen nga (të goditurat) me gurë, ai iku. Duke ikur, hasi në një njeri, i cili e mbante nofullën e devesë dhe e qëlloi me atë. (Në atë moment edhe njerëzit e tjerë filluan ta qëllonin atë derisa nuk vdiq. Kur ia kam përmendur të Dërguarit të Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), që sapo e ka ndier dhembjen dhe atë dhembjet vdekjeprurëse, ai ka ikur. I Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), tha: “Sikur ta lëshonit atë...”⁷

Ky hadith është hasen.⁸ Është transmetuar me disa senede nga Ebu Hurejre. Ky hadith është i ngjashëm me të mëparshmin, është transmetuar nga Ebu Seleme, ai nga Xhabir b. Abdullahu, ndërsa ai nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të).

حَدَّثَنَا أَبُو كُرَيْبٍ، حَدَّثَنَا عَبْدُ بْنُ سُلَيْمَانَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو، حَدَّثَنَا أَبُو سَلَمَةَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ جَاءَ مَاعِزُ الْأَسْلَمِيُّ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ إِنَّهُ قَدْ رَأَى . فَأَعْرَضَ عَنْهُ ثُمَّ جَاءَ مِنْ شِقِّهِ الْآخِرِ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّهُ قَدْ رَأَى . فَأَعْرَضَ عَنْهُ ثُمَّ جَاءَ مِنْ شِقِّهِ الْآخِرِ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّهُ قَدْ رَأَى . فَأَمَرَ بِهِ فِي الرَّابِعَةِ فَأُخْرِجَ إِلَى الْحَرَّةِ فَرَجِمَ بِالْحِجَارَةِ فَلَمَّا وَجَدَ مَسَّ الْحِجَارَةِ فَرَّ يَشْتَدُّ حَتَّى مَرَّ بِرَجُلٍ مَعَهُ لَحْيٌ جَمَلٍ فَضَرَبَهُ بِهِ وَضَرَبَهُ النَّاسُ حَتَّى مَاتَ فَذَكَرُوا ذَلِكَ لِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ أَنَّهُ فَرَّ حِينَ

⁶ E shënojnë edhe Ahmed b Hanbeli, në *Musned*, Muslimi, në *Sahih*, si dhe Ebu Davudi, në *Sunen*.

⁷ Në një transmetim qëndron se ka thënë: “Sikur ta kishit lëshuar, ndoshta do të ishte penduar tek Allahu, dhe Ai t’ia falte. Sipas mendimit të Malikut, sikur personi i cili ka pranuar që ka bërë zina, para fillimit të zbatimit të dënimit, t’i kishte përgënjeshtruar ato që ka pranuar, duke thënë që nuk e ka bërë apo që ka gënjer gjatë premtimit, kjo atë do ta kishte liruar nga dënimi përfundimtar.

⁸ E shënon edhe Ibn Maxhe, në *Sunen*.

وَجَدَ مَسَّ الْجَارَةِ وَمَسَّ الْمَوْتَ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " هَلَّا تَرَكَمُوهُ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ وَقَدْ رُوِيَ مِنْ غَيْرِ وَجْهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ . وَرُوِيَ هَذَا الْحَدِيثُ عَنْ الزُّهْرِيِّ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ نَحْوُ هَذَا .

1466. Kështu, na ka treguar Hasan b. Ali el-Hal-lali, atë e ka informuar Abdurrezaku, atij i ka treguar Ma'meri, duke transmetuar nga Zuhriu, ai nga Ebu Seleme b. Abdurrahmani – që Xhabir b. Abdullahu, ka thënë: “Erdhi një njeri nga fisi Eslem, tek i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) dhe pranoi që ka bërë zina. Ai është kthyer nga ai. Ai përsëri pranoi, ndërsa ai është kthyer nga ai. Dhe gjithnjë, derisa nuk deklaroi katër herë kundër vetvetes. (Pastaj) i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), e pyeti: “Vallë, a je ti i çmendur?” “Nuk jam.” – u përgjigj ai. “A je i martuar?” – përsëri e pyeti atë. “Jam.” – u përgjigj ai. Atëherë, urdhëroi që ta gurëzonin atë në musal-lë. Pasi e qëlluan atë gurët (e parë), ai iku. Ndërkaq, atë e zunë dhe e gurëzuan, derisa nuk vdiq. I Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) mbi të foli çdo të mirë, por xhenazen nuk ia fali.”⁹

Ky hadith është hasen-sahih. Në pajtim me këtë hadith është praktika e disa dijetarëve. Ata konsiderojnë, që mbi personin që e pranon se ka bërë zina, nëse atë e pohon katër herë, do të zbatohet dënimi. Këto janë qëndrime edhe të Ahmedit dhe të Is'hakut. Disa nga dijetarët, konsiderojnë që mbi të do të zbatohet dënimi, nëse e pranon vetëm një herë. Ky është qëndrimi edhe i Malik b. Enesit dhe i Shafiut. Argument për këtë është hadithi, të cilin e transmetojnë Ebu Hurejre dhe Zejd b. Halidi. Në atë hadith qëndron, se dy vetë e kanë ngritur aktpadinë tek i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të). Njëri tha: “Djali im ka bërë zina (me këtë dhe me këtë grua).” – (duke e përmendur këtë hadith në tërësi. I Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), tha: “Umejs, shko deri tek ajo grua. Nëse e pranon, gurëzoje atë.” Nuk ka thënë: “(...) nëse e pranon katër herë.”

حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ الْخَلَّالُ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ، أَنْبَأَنَا مَعْمَرٌ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، أَنَّ رَجُلًا، مِنْ أَسْلَمَ جَاءَ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَأَعْتَرَفَ بِالزَّنا فَأَعْرَضَ عَنْهُ ثُمَّ اعْتَرَفَ فَأَعْرَضَ عَنْهُ حَتَّى شَهِدَ عَلَى نَفْسِهِ أَرْبَعَ شَهَادَاتٍ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ " أَبُكَ جُنُونٌ " . قَالَ لَا . قَالَ " أَحْصَنْتَ " . قَالَ نَعَمْ . قَالَ فَأَمَرَ بِهِ فُرِجِمَ بِالمُصَلَّى فَلَمَّا أَدْلَقْنَاهُ الْجَارَةَ فَرَّ فَأَدْرَكَ فُرِجِمَ حَتَّى مَاتَ فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ خَيْرًا وَلَمْ يُصَلِّ عَلَيْهِ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ . وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا الْحَدِيثِ عِنْدَ بَعْضِ أَهْلِ الْعِلْمِ أَنَّ الْمُعْتَرِفَ بِالزَّنا إِذَا أَقَرَّ عَلَى نَفْسِهِ أَرْبَعَ مَرَّاتٍ أُقِيمَ عَلَيْهِ الْحَدُّ وَهُوَ قَوْلُ أَحْمَدَ وَإِسْحَاقَ . وَقَالَ بَعْضُ أَهْلِ الْعِلْمِ إِذَا أَقَرَّ عَلَى نَفْسِهِ مَرَّةً أُقِيمَ عَلَيْهِ الْحَدُّ وَهُوَ قَوْلُ مَالِكِ بْنِ أَنَسٍ وَالشَّافِعِيِّ . وَحُجَّتُهُ مِنْ قَالِ هَذَا الْقَوْلُ حَدِيثُ أَبِي هُرَيْرَةَ وَزَيْدِ بْنِ خَالِدٍ أَنَّ رَجُلَيْنِ اخْتَصَمَا إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ أَحَدُهُمَا يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ ابْنِي زَنَى بِامْرَأَةٍ هَذَا الْحَدِيثُ بِطَوْلِهِ وَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ " اَعْدُ يَا أَنْيْسُ عَلَى امْرَأَةٍ هَذَا فَإِنِ اعْتَرَفَتْ فَارْجُمَهَا " . وَلَمْ يَقُلْ فَإِنِ اعْتَرَفَتْ أَرْبَعَ مَرَّاتٍ .

6. Mbi papëlqyeshmërinë e ndërmjetësimit në ndëshkimet juridike

باب مَا جَاءَ فِي كَرَاهِيَةِ أَنْ يُشْفَعَ فِي الْحُدُودِ

1467. Na ka treguar Kutejbe – atij i ka treguar Lejtthi, duke transmetuar nga Ibn Shihabi, ai nga Urve – që Aishja, ka thënë: “Kurejshit ishin brengosur për gruan nga fisi Benu

⁹ Në transmetimin e Buhariut, nëpërmjet Mahmud b. Gajlanit nga Abdurrezaku, qëndron: “(...) dhe ia fali xhenazen.” Pasi që e ka shënuar këtë hadith në Sahih, Buhariu ka thënë: “Junusi dhe Ibn Xhurejxhi, të cilët këtë hadith e kanë transmetuar nga zuhriu, nuk kanë thënë: “(...) dhe ia fali xhenazen.”

Mahzum,¹⁰ e cila kishte vjedhur, e kishin thënë: ‘Kush do të ndërmjetësonte për të tek i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të)?’ Ata, thanë: “Atë, do të mund të guxonte ta bënte vetëm Usama b. Zejdi, beniamini i të Dërguarit të Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të).” Usama, tentoi të fliste mbi atë me të, ndërsa i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), tha: ‘Vallë, a je duke ndërmjetësuar për përjashtimin e dënimit të cilin Allahu e ka caktuar me precizitet!?’ Pastaj, u ngrit dhe mbajti fjalim, duke thënë: ‘Ata, që jetuan përpara jush, janë shkatërruar vetëm për atë, sepse prestigjiozin, në mesin e tyre, nëse ka vjedhur, e kanë lëshuar, ndërsa të dobëtin e kanë dënuar. Pasha Allahun, sikur të kishte vjedhur Fatimja, e bija e Muhammedit, unë do t’ia prisja dorën!’”

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Mes’ud b. Axhmai; ndërsa thuhet edhe Ibn A’xhema, Ibn Umeri dhe Xhabiri. Hadithi i Aishes është hasen -ahih.¹¹

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، حَدَّثَنَا اللَّيْثُ، عَنْ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ عُرْوَةَ، عَنْ عَائِشَةَ، أَنَّ قُرَيْشًا، أَهَمَّهُمْ شَأْنُ الْمَرْأَةِ الْمُخْرُومَةِ الَّتِي سَرَقَتْ فَقَالُوا مَنْ يُكَلِّمُ فِيهَا رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فَقَالُوا مَنْ يَجْتَرِئُ عَلَيْهِ إِلَّا أَسَامَةُ بْنُ زَيْدٍ حَبُ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ . فَكَلَّمَهُ أَسَامَةُ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " أَتَشْفَعُ فِي حَدِّ مَنْ حُدِّدَ اللَّهُ " . ثُمَّ قَامَ فَاخْتَطَبَ فَقَالَ " إِنَّمَا أَهْلَكَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ أَنَّهُمْ كَانُوا إِذَا سَرَقَ فِيهِمُ الشَّرِيفُ تَرَكَوْهُ وَإِذَا سَرَقَ فِيهِمُ الضَّعِيفُ أَقَامُوا عَلَيْهِ الْحَدَّ وَإِنَّمَا اللَّهُ لَوْ أَنَّ فَاطِمَةَ بِنْتَ مُحَمَّدٍ سَرَقَتْ لَقَطَعْتُ يَدَهَا " . قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ مَسْعُودِ ابْنِ الْعُجْمَاءِ وَيُقَالُ مَسْعُودُ بْنُ الْأَعْجَمِ وَابْنِ عُمَرَ وَجَابِرٍ . قَالَ أَبُو عِيسَى حَدِيثُ عَائِشَةَ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

7. Mbi realizimin e gurëzimit

باب مَا جَاءَ فِي تَحْقِيقِ الرَّجْمِ

1468. Na kanë treguar Seleme b. Shebibi, Is’hak b. Mensuri, Hasan b. Ali el-Hal-lali dhe shumë të tjerë – atyre u ka treguar Abdurrezaku, atij i ka treguar Ma’meri, duke transmetuar nga Zuhriu, ai nga Ubejdullah b. Abdullah b. Utbe, ai nga Ibn Abbasi – që Umer b. Hattabi, ka thënë: “Allahu, Muhammeidn e ka dërguar me të vërtetën dhe ia ka shpallur Librin. Në mesin e asaj që i është shpallur, ishte edhe ajeti mbi gurëzimin.¹² I Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), e zbatonte gurëzimin, atë e zbatonim edhe ne pas tij. Unë kam frikë që ndonjëri, pasi që kalon një periudhë kohore, të mos thotë: ‘Ne në Librin e Allahut, nuk jemi duke gjetur asgjë mbi gurëzimin.’ dhe ashtu, duke e lënë obligimin, të cilin Allahu e ka shpallur, të mos devijojnë.¹³ Ta dini, që gurëzimin, për të martuarin ose të martuaren, nëse ka bërë zina, e ajo vërtetohet me dëshmitarë, shtatzëni ose duke e pranuar, është i obligueshëm.” Ky hadith është sahih.¹⁴ Dhe transmetohet në formë tjetër nga Umeri r.a..

¹⁰ Benu Hazim është fis i madh kurjesh nga i cili është edhe Ebu Xhehli. Fatimja ka qenë vajza e Esved b. Abdul-Esedit. Ajo ka qenë motra e Ebu Selemit.

¹¹ Është shënuar në *El-Kutubus-sitte*.

¹² disa forma të derogimit. Njëri nga ata është që mund të jetë i droguar teksti i ajetit e që kuptimi i tij mbetet edhe më tej në fuqi. Rasti i atillë është, siç pohon Umer b. Hattabi, edhe me ajetin mbi gurëzimin. Teksti i tij është i droguar, por dispozita ka mbetur në fuqi.

¹³ Ajo nga çka kishte frikë Umeri edhe u bë realitet. Shumica e harixhive dhe mu’tezilëve e kundërshtojnë rregulloren e gurëzimit.

¹⁴ E shënojnë edhe Buhariu dhe Muslii, në *Sahihë*.

حَدَّثَنَا سَلَمَةُ بْنُ شَبِيبٍ، وَإِسْحَاقُ بْنُ مَنْصُورٍ، وَالْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ الْخَلَّالُ، وَغَيْرُ، وَاجِدٌ، قَالُوا حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ، عَنْ مَعْمَرٍ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُثْمَةَ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ، قَالَ إِنَّ اللَّهَ بَعَثَ مُحَمَّدًا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالْحَقِّ وَأَنْزَلَ عَلَيْهِ الْكِتَابَ فَكَانَ فِيهِمَا أَنْزَلَ عَلَيْهِ آيَةُ الرَّجْمِ فَرَجَمَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَرَجَمْنَا بَعْدَهُ وَإِنِّي خَائِفٌ أَنْ يَطُولَ بِالنَّاسِ زَمَانٌ فَيَقُولَ قَائِلٌ لَا نَجِدُ الرَّجْمَ فِي كِتَابِ اللَّهِ فَيَضِلُّوا بِتَرْكِ فَرِيضَةِ أَنْزَلَهَا اللَّهُ أَلَا وَإِنَّ الرَّجْمَ حَقٌّ عَلَى مَنْ رَأَى إِذَا أَحْصَنَ وَقَامَتِ الْبَيِّنَةُ أَوْ كَانَ حَبْلٌ أَوْ اعْتَرَفَ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ . وَرَوَى مِنْ غَيْرِهِ عَنْ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ .

1469. Na ka treguar Ahmed b. Meni – atij i ka treguar Is'hak b. Jusuf el-Ezreku, duke transmetuar nga Davud b. Ebu Hindi, ai nga Seid b. Musejjebi – që Umer b. Hattabi, ka thënë: “I Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), e zbatonte gurëzimin, atë e zbatonte edhe Ebu Bekri, ndërsa atë e zbatojta edhe unë. Sikur të mos e konsideroja të ndaluar, që diç tjetër t’ia shtoja Librit të Allahut, unë atë e kisha shënuar në Mus’haf, sepse kam frikë, që njerëzit të cilët kanë për të ardhur më pas, pasi që atë nuk e gjejnë në Librin e Allahut, kanë për ta mohuar atë.”

Mbi këtë temë, është transmetuar hadithi edhe nga Aliu. Hadithi i Umerit është hasen-sahih.¹⁵ Është transmetuar nga Umeri me disa senede.

حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مَنِيعٍ، حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ يُونُسَ الْأَزْرَقِيُّ، عَنْ دَاوُدَ بْنِ أَبِي هِنْدٍ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ، عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ، قَالَ رَجَمَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَرَجَمَ أَبُو بَكْرٍ وَرَجُمْتُ وَلَوْلَا أَنِّي أَكْرَهُ أَنْ أَزِيدَ فِي كِتَابِ اللَّهِ لَكُنْتُ فِي الْمُصْحَفِ فَإِنِّي قَدْ خَشِيتُ أَنْ تَجِيءَ أَقْوَامٌ فَلَا يَجِدُونَهُ فِي كِتَابِ اللَّهِ فَيَكْفُرُونَ بِهِ . قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ عَلِيٍّ . قَالَ أَبُو عِيسَى حَدِيثُ عُمَرَ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ وَرَوَى مِنْ غَيْرِهِ عَنْ عُمَرَ .

8. Mbi gurëzimin e gruas së martuar dhe burrit të martuar

باب مَا جَاءَ فِي الرَّجْمِ عَلَى النِّسَاءِ

1470. Na kanë treguar Nasër b. Aliu dhe shumë të tjerë – atyre u ka treguar Ibn Ujejne, duke transmetuar nga Zuhriu, ai nga Ubejdullah b. Abdullahu – që Ebu Hurejre, Zejd b. Halidi dhe Shibli,¹⁶ kanë qenë tek i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), kur i kanë ardhur dy vetë, duke e akuzuar njëri-tjetrin. Njëri u ngrit dhe tha: ‘Të betoj në Allahun o i Dërguar i Allahut, të na gjykosh sipas Librit të Allahut!’ Kundërshtari i tij, i cili ishte më i ditur se ai, tha: “Po, o i Dërguar i Allahut, na gjyko sipas Librit të Allahut dhe më lejo të të tregojë. Djali im ishte mëditës te ky njeri dhe kishte bërë zina me gruan e tij. Mua më kanë informuar që pas (atij akti) djalit tim i takon gurëzimi dhe unë duke dëshiruar që ta shpaguej atë, i dhashë njëqind dele dhe shërbëtorin. Pas asaj, i takova disa njerëz të ditur, të cilët pohojnë, që djalit tim i takojnë njëqind të qëlluara me kamxhik dhe dëbimi, ndërsa kësaj gruaje i takon gurëzimi.” (Duke e dëgjuar këtë) i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) tha: “Pasha Atë, në Dorën e të Cilit është shpirti im, unë ndërmjet jush, kam për të gjykuar sipas Librit të Allahut! Njëqind dele dhe shërbëtorin (që i ke dhënë) ktheji prapa. Djalit tënd i takojnë njëqind të qëlluara me kamxhik dhe dëbimi (nga vendi) për një vit.”¹⁷ Unejs, shko deri

¹⁵ Baza e tij është shënuar edhe në dy *Sahihët*.

¹⁶ Shibl b. Halid apo Hulejd el-Muzeni është ravi-makbul. I ka takuar gjeneratës së tretë.

¹⁷ Për arsye që ka qenë i pamartuar.

tek ajo grua, e nëse e pranon, gurëzoje atë.’ Ai, shkoi deri tek ajo dhe pasi që ka pranuar, e gurëzoi atë.”¹⁸

حَدَّثَنَا تَصْرُ بْنُ عَلِيٍّ، وَغَيْرُ، وَاحِدٌ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُثْمَةَ، سَمِعَهُ مِنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، وَزَيْدِ بْنِ خَالِدٍ، وَشَيْلٍ، أَنَّهُمْ كَانُوا عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ فَأَتَاهُ رَجُلَانِ يَخْتَصِمَانِ فَقَامَ إِلَيْهِ أَحَدُهُمَا وَقَالَ أُنْشِدُكَ اللَّهَ يَا رَسُولَ اللَّهِ لَمَّا قَضَيْتَ بَيْنَنَا بِكِتَابِ اللَّهِ . فَقَالَ خَصْمُهُ وَكَانَ أَفْقَهُ مِنْهُ أَجَلَ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَقْضِ بَيْنَنَا بِكِتَابِ اللَّهِ وَأَنْدَنْ لِي فَأَتَكَلَّمَ إِنَّ ابْنِي كَانَ عَسِيفًا عَلَى هَذَا فَرَأَى بِأَمْرَاتِهِ فَأَخْبَرُونِي أَنَّ عَلَى ابْنِي الرَّجْمَ فَقَدَيْتُ مِنْهُ بِمِائَةِ شَاةٍ وَخَادِمٌ ثُمَّ لَقِيتُ نَاسًا مِنْ أَهْلِ الْعِلْمِ فَرَعَمُوا أَنَّ عَلَى ابْنِي جُلْدَ مِائَةٍ وَتَغْرِبَ عَامٍ وَإِنَّمَا الرَّجْمُ عَلَى امْرَأَةٍ هَذَا . فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ " وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَأَقْضِيَنَّ بَيْنَكُمَا بِكِتَابِ اللَّهِ الْمِائَةَ شَاةٍ وَالْخَادِمَ رَدًّا عَلَيْكَ وَعَلَى ابْنِكَ جُلْدَ مِائَةٍ وَتَغْرِبَ عَامٍ وَاعْدُ يَا أُنَيْسُ عَلَى امْرَأَةٍ هَذَا فَإِنْ اعْتَرَفَتْ فَارْجُمُهَا " . فَعَدَا عَلَيْهَا فَأَعْتَرَفَتْ فَارْجَمَهَا .

1471. Na ka treguar Is'hak b Musa el-Ensari – atë e ka informuar Mani, atij i ka treguar Maliku, duke transmetuar nga Ibn Shihabi, ai nga Ubejdullah b. Abdullahu, ai nga Ebu Hurejre dhe Zejd b. Halid el-Xhuhenu, ndërsa ai nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) – kuptimisht i ngjashëm (me hadithin e mëparshëm).

حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ مُوسَى الْأَنْصَارِيُّ، حَدَّثَنَا مَعْنٌ، حَدَّثَنَا مَالِكٌ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، وَزَيْدِ بْنِ خَالِدٍ الْجُهَنِيِّ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ نَحْوَهُ بِمَعْنَاهُ .

1472. Na ka treguar Kutejbe – atij i ka treguar Lejthi – duke transmetuar me sened, sipas kuptimit; ngjashëm me hadithin e Malikut.

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Ebu Bekri, Ubade b. Samiti, Ebu Hurejre, Ebu Seidi, Ibn Abbasi, Xhabir b. Semure, Hezzeli, Burejde, Seleme b. Muhabbek, Ebu Berzai dhe Imran b. Husejni. Hadithi i Ebu Hurejres dhe i Zejd b. Halidit është hasen-sahih.¹⁹ Kështu e kanë transmetuar edhe Malik b. Enesi, Ma'meri dhe shumë të tjerë, nga Zuhriu, ai nga Ebu Hurejre dhe Zejd b. Halidi, ndërsa ata dy nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të). Ndërsa (Maliku) ka transmetuar, me këtë sened, që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Nëse robëresha bënë zina, qëlloni atë me kamxhik (ashtu bëni deri tre herë). Por, nëse bënë zina edhe herën e katërt (përsëri qëlloni atë me kamxhik) dhe shiteni atë, madje edhe për një brez.” Ka transmetuar Sufjan b. Ujejne, nga Zuhriu, ai nga Ubejdullahu, që Ebu Hurejre, Zejd b. Halidi dhe Shibli, kanë thënë: “Ishim tek i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) (...).” Kështu, Ibn Ujjejne ka transmetuar dy hadithe nga Ebu Hurejre, Zejd b. Halidi dhe Shible. Në hadithin e Ibn Ujjejnes, ekziston lëshimi. Atë, e ka bërë Sufjan b. Ujejne, duke e futur hadithin në hadith. Ndërsa, e besueshme është ajo, që kanë transmetuar Ez-Zebidi, Junus b. Jezidi dhe vëllai i Zuhriut – nga Zuhriu, ai nga Ubejdullahu, ai nga Ebu Hurejre dhe Zejd b. Halidi – që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Nëse robëresha bënë zina, qëlloni atë me kamxhik (...).” dhe atë çfarë ka transmetuar Zuhriu – nga Ubejdullah b. Malik el-Evsi – që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Nëse robëresha bënë zina (...).” Sipas mendimit të dijetarëve të hadithit, kjo është e besueshme. Shibl b. Halidi, nuk e ka takuar të Dërguarin (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), por ka transmetuar nga Abdullah b. Malik el-Evsi, ndërsa ai nga i Dërguari (paqja

¹⁸ Gruaja është gurëzuar, sepse e martuar ka bërë kurvëri.

¹⁹ Është shënuar në *El-Kutubus-sitte*.

dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të). Kjo është e besueshme, derisa hadithi i Ibn Ujeines, nuk është i ruajtur. Transmetohet, që ai ka thënë: “Shibl b. Hamid.” – kjo është e pasaktë. E saktë është Shibl b. Halid, ndërsa thuhet edhe Shibl b. Hulejd.

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، حَدَّثَنَا اللَّيْثُ، عَنْ ابْنِ شِهَابٍ، بِإِسْنَادِهِ نَحْوَ حَدِيثِ مَالِكٍ بِمَعْنَاهُ . قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ أَبِي بَكْرَةَ وَعُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ وَأَبِي هُرَيْرَةَ وَأَبِي سَعِيدٍ وَأَبْنِ عَبَّاسٍ وَجَابِرِ بْنِ سَمُرَةَ وَهَرَّالٍ وَبُرَيْدَةَ وَسَلَمَةَ بْنِ الْمُحَقِّقِ وَأَبِي بَرزَةَ وَعُمَرَ بْنَ حُصَيْنٍ . قَالَ أَبُو عِيسَى حَدِيثُ أَبِي هُرَيْرَةَ وَزَيْدِ بْنِ خَالِدٍ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ . وَهَكَذَا رَوَى مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ وَمَعْمَرٌ وَغَيْرُ وَاحِدٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُثَيْبَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ وَزَيْدِ بْنِ خَالِدٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ . وَرَوَوْا بِهَذَا الْإِسْنَادِ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ قَالَ " إِذَا زَنَتِ الْأُمَةُ فَاجْلِدُوهَا فَإِنْ زَنَتْ فِي الرَّابِعَةِ فَيَبْعُوهَا وَلَوْ بِضَفِيرٍ " . وَرَوَى سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ وَزَيْدِ بْنِ خَالِدٍ وَشَيْبَلٍ قَالُوا كُنَّا عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ . هَكَذَا رَوَى ابْنُ عُيَيْنَةَ الْحَدِيثَ جَمِيعًا عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ وَزَيْدِ بْنِ خَالِدٍ وَشَيْبَلٍ وَحَدِيثُ ابْنِ عُيَيْنَةَ وَهُمْ فِيهِ سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ أَدْخَلَ حَدِيثًا فِي حَدِيثٍ . وَالصَّحِيحُ مَا رَوَى مُحَمَّدُ بْنُ الْوَلِيدِ الزُّبَيْدِيُّ وَيُونُسُ بْنُ يَزِيدَ وَابْنُ أَحِي الزُّهْرِيُّ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ وَزَيْدِ بْنِ خَالِدٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ " إِذَا زَنَتِ الْأُمَةُ فَاجْلِدُوهَا " . وَالزُّهْرِيُّ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ شَيْبَلِ بْنِ خَالِدٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَالِكٍ الْأَوْسِيِّ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ " إِذَا زَنَتِ الْأُمَةُ " . وَهَذَا الصَّحِيحُ عِنْدَ أَهْلِ الْحَدِيثِ . - وَشَيْبَلُ بْنُ خَالِدٍ لَمْ يُدْرِكِ النَّبِيَّ ﷺ إِنَّمَا رَوَى شَيْبَلُ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَالِكٍ الْأَوْسِيِّ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ وَهَذَا الصَّحِيحُ وَحَدِيثُ ابْنِ عُيَيْنَةَ غَيْرُ مَحْفُوظٍ وَرَوَى عَنْهُ أَنَّهُ قَالَ شَيْبَلُ بْنُ حَامِدٍ وَهُوَ خَطَأٌ إِنَّمَا هُوَ شَيْبَلُ بْنُ خَالِدٍ وَيُقَالُ أَيْضًا شَيْبَلُ بْنُ خُلَيْدٍ .

1473. Na ka treguar Kutejbe – atij i ka treguar Hushejmi, duke transmetuar nga Mensur b. Zadhani, ai nga Hasani²⁰, ai nga Hittan b. Abdullahu,²¹ ai nga Ubad b. Samiti – që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Merrni nga unë (dispozitat në pikëpamje të dënimit për tradhti). Për ata, Allahu ka caktuar dënim të qartë. Për personin e martuar, gruan dhe burrin nga njëqind goditje me kamxhik, e pastaj edhe gurëzimi, ndërsa për të pamartuarën ose të pamartuarin, njëqind goditje me kamxhik dhe dëbimi (nga vendi) për një vit.”

Ky hadith është sahih.²² Në pajtim me të, është qëndrimi i disa dijetarëve nga gjenerata e as’habëve, siç janë Ali b. Ebu Talibi, Ubej b. Ka’bi, Abdullah b. Mes’udi dhe të tjerët. Ata, thonë: “Personi i martuar ose e martuara (në rast se bënë zina), ka për të qenë i goditur me kamxhik njëqind herë dhe pastaj ke për t’u gurëzuar.” Ky edhe është qëndrimi i disa dijetarëve, në mesin e të cilëve është edhe Is’haku. Disa dijetarë, nga gjenerata e as’habëve, në mesin e të cilëve është Ebu Bekri, Umeri dhe të tjerët, thonë: “Personi i martuar ose e martuara , nëse bëjnë zina, kanë me qenë vetëm të gurëzuar e jo edhe të goditur me kamxhik.” Ngjashëm me këtë, është transmetuar në disa hadithe nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), siç është rasti me Maizin dhe të tjerët, ku ka urdhëruar, që të gurëzoheshin e jo edhe të rriheshin me kamxhik. Në pajtim me këtë është praktika e disa dijetarëve. Ky është qëndrimi edhe i Sufjan eth-Thevriut, Ibn Mubarekut , Shafiut dhe Ahmedit.²³

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، حَدَّثَنَا هُشَيْمٌ، عَنْ مَنْصُورِ بْنِ رَازَانَ، عَنِ الْحَسَنِ، عَنْ جَطَّانِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، عَنْ عُبادَةَ بْنِ الصَّامِتِ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " خُذُوا عَنِّي فَقَدْ جَعَلَ اللَّهُ لَهُنَّ سَبِيلًا النَّيِّبُ بِالنَّيِّبِ جُلْدُ مِائَةٍ ثُمَّ الرَّجْمُ وَالْبِكْرُ بِالْبِكْرِ جُلْدُ مِائَةٍ وَنَفْيٌ سَنَةٍ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ . وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا عِنْدَ بَعْضِ أَهْلِ الْعِلْمِ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ مِنْهُمْ عَلِيُّ بْنُ أَبِي

²⁰ Hasan el-Basriu.

²¹ Hittan b. Abdullah er-Rikashi el-Basriu është ravi i besueshëm. I ka takuar gjeneratës së tretë.

²² E shënojnë edhe Muslimi, në *Sahih*, si dhe Ebu Davudi dhe Ibn Maxhe, në *Sunene*.

²³ Të këtij mendimi janë edhe Maliku si dhe Ebu Hanife.

طَالِبٍ وَأَبَى بَنُ كَعْبٍ وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْعُودٍ وَغَيْرُهُمْ قَالُوا النَّبِيُّ تَجَلَّدَ وَتَرَجَّمَ . وَإِلَى هَذَا ذَهَبَ بَعْضُ أَهْلِ الْعِلْمِ وَهُوَ قَوْلُ إِسْحَاقَ . وَقَالَ بَعْضُ أَهْلِ الْعِلْمِ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ مِنْهُمْ أَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ وَغَيْرُهُمَا النَّبِيُّ إِنَّمَا عَلَيْهِ الرَّجْمُ وَلَا يُجَلَّدُ . وَقَدْ رُوِيَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ مِثْلُ هَذَا فِي غَيْرِ حَدِيثٍ فِي قِصَّةِ مَا عَزِيَ وَغَيْرِهِ أَنَّهُ أَمَرَ بِالرَّجْمِ وَلَمْ يَأْمُرْ أَنْ يُجَلَّدَ قَبْلَ أَنْ يُرْجَمَ . وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا عِنْدَ بَعْضِ أَهْلِ الْعِلْمِ وَهُوَ قَوْلُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ وَابْنِ الْمُبَارَكِ وَالشَّافِعِيِّ وَأَحْمَدَ .

9. Mbi pezullimin e gurëzimit të gruas shtatzënë, derisa ajo të lindë

باب تَرْبُصِ الرَّجْمِ بِالْحَبْلَى حَتَّى تَضَعَّ

1474. Na ka treguar Hasan b. Aliu – atë e ka informuar Abdurrezaku, atij i ka treguar Ma'meri, duke transmetuar nga Jahja b. Ebu Kethiri, ai nga Ebu Kilabi, ai nga Ebu Muhelebi – që Imran b. Husajni, ka thënë: “Një grua, nga fisi Xhuhejn, tek i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) ka pranuar, që ka bërë zina dhe ka thënë: ‘Unë jam shtatzënë.’ I Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), e thirri kujdestarin e saj dhe i tha: ‘Sillu bukur me të. E kur lind, ti më informo mbi atë.’ Kur ky e bëri atë, ai i urdhëroi që ta sillnin atë, që ta shtrëngonin veshjen mbi të,²⁴ pastaj urdhëroi që ta gurëzonin. Pastaj, ai personalisht ia fali xhenazen. Umer b. Hattabi, i tha: ‘O i Dërguar i Allahut, e gurëzove atë, pastaj ia fale xhenazen!’ Ai, tha: ‘Ajo është penduar, me pendim të tillë sa që, sikur ai pendim të ndahej ndërmjet shtatëdhjetë medinasve, do t’u mjaftonte për të gjithë. Vallë, a je duke menduar që ka diç më të vlefshme se sakrifikimi i saj për Allahun?’”²⁵ Ky hadith është sahih.²⁶

حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ، حَدَّثَنَا مَعْمَرٌ، عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ، عَنْ أَبِي قَلَابَةَ، عَنْ أَبِي الْمُهَلَّبِ، عَنْ عُمَرَ بْنِ حُسَيْنٍ، أَنَّ امْرَأَةً، مِنْ جُهَيْنَةَ اعْتَرَفَتْ عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ بِالزَّانَا فَقَالَتْ إِنِّي حَبْلَى . فَدَعَا النَّبِيُّ ﷺ وَلَيْهَا فَقَالَ " أَحْسِنُ إِلَيْهَا فَإِذَا وَضَعَتْ حَمْلَهَا فَأَخْبِرْنِي " . فَفَعَلَ فَأَمَرَ بِهَا فَسَدَّتْ عَلَيْهَا ثِيَابُهَا ثُمَّ أَمَرَ بِرَجْمِهَا فَرَجِمَتْ ثُمَّ صَلَّى عَلَيْهَا فَقَالَ لَهُ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ يَا رَسُولَ اللَّهِ رَجِمْتَهَا ثُمَّ تُصَلِّي عَلَيْهَا . فَقَالَ " لَقَدْ تَابَتْ تَوْبَةً لَوْ فَسِمَتْ بَيْنَ سَبْعِينَ مِنْ أَهْلِ الْمَدِينَةِ لَوْسِعَتْهُمْ وَهَلْ وَجَدْتَ شَيْئًا أَفْضَلَ مِنْ أَنْ جَادَتْ بِنَفْسِهَا لِلَّهِ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

10. Mbi gurëzimin e ithtarëve të Librave të tjerë

باب مَا جَاءَ فِي رَجْمِ أَهْلِ الْكِتَابِ

1475. Na ka treguar Is'hak b. Musa el-Ensari – atë e ka informuar Mani, atij i ka treguar Malik b. Enesi, duke transmetuar nga Nafiu, ndërsa ai nga Ibn Umeri – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) (për shkak të zinasë) e ka gurëzuar një jehud dhe një jehude.” Në hadith përmbahet rrëfimi i tërësishëm (mbi atë).²⁷ Ky hadith është hasen-sahih.²⁸

²⁴ Ai e bëri atë në mënyrë që rrobat e saj të mos bien gjatë goditjes. Shumica e studiuesve besojnë se një grua gurëzohet duke qenë ulur dhe një burrë duke qenë në këmbë.

²⁵ Në bazë të këtij hadithi, shumica e dijetarëve, konsideron që imamët dhe njerëzit e tjerë prestigjioz mund t’ia falin xhenazen personit mbi të cilin, për shkak të zinasë është zbatuar dënimi me gurëzim. Maliku dhe Ahmed b. Hanbeli konsiderojnë që imami dhe prestigjiozët e tjerë e kanë mekruh faljen e xhenazes personit të tillë, derisa njerëzit e tjerë jo. Zuhriu shkon aq largë sa që konsideron se personit i cili është gurëzuar për shkak të zinasë dhe vetëvrasësit nuk duhet askush t’ua falë namazin e xhenazes. Mendimi i shumicës është më i drejtë dhe më i argumentuar.

²⁶ E shënojnë edhe Muslim, në *Sahih*, si dhe Ebu Davudi dhe Nesaiu, në *Sunene*.

²⁷ Buhariu dhe Muslimi në *Sahihët*, shënojnë që jehudët ia kanë sjell bariun dhe gruan të cilët kanë bërë zina. Ai i pyeti: “Çfarë gjeni në Librin tuaj mbi atë?” Ata thanë: “Gjejmë, që fytyrat e tyre duhet lyer me ngjyrë të zezë dhe të turpërohen.” “Gënjani – tha ai – Aty është urdhri për t’i gurëzuar. Silleni Tevratin dhe lexoni atë, nëse e flisni të vërtetën!” Sipas kësaj, ky hadith është argument që i Dërguari i Allahut i ka gjykuar sipas Librit të tyre.

حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ مُوسَى الْأَنْصَارِيُّ، حَدَّثَنَا مَعْنٌ، حَدَّثَنَا مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ، عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَجَمَ يَهُودِيًّا وَيَهُودِيَّةً. قَالَ أَبُو عِيسَى وَفِي الْحَدِيثِ قِصَّةٌ وَهَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

1476. Na ka treguar Hennadi – atij i ka treguar Sheriku, duke transmetuar nga Simak b. Harbi, ai nga Xhabir b. Semure – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) (për shkak të zinasë) i ka gurëzuar një jehud dhe një jehude.

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Ibn Umeri, Beraa, Xhabiri, Ibn Ebu Evfi, Abdullah b. Harith b. Xhezea dhe Ibn Abbasi. Hadithi i Xhabir b. Semures është hasen-garib. Në pajtim me këtë është praktika e shumë dijetarëve. Ata konsiderojnë, që gjykatësit muslimanë, nëse pasuesit e librave të tjerë (të Shpallur) e ngritin padinë tek ata, në mesin e tyre ka për t'u gjykuar sipas Kur'anit dhe Sunnetit dhe dispozitave muslimane. Këto janë edhe qëndrimet e Ahmedit dhe Is'hakut. Disa dijetarë thonë, që në mesin e tyre nuk ka për t'u zbatuar dënimi për zina. Mendimi i parë është më i drejtë.

حَدَّثَنَا هَنَّا، حَدَّثَنَا شَرِيكٌ، عَنْ سِمَاكِ بْنِ حَرْبٍ، عَنْ جَابِرِ بْنِ سَمُرَةَ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ رَجَمَ يَهُودِيًّا وَيَهُودِيَّةً. قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ ابْنِ عُمَرَ وَالْبَرَاءِ وَجَابِرِ وَابْنِ أَبِي أُوْفَى وَعَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْخَارِثِ بْنِ جَزْءٍ وَابْنِ عَبَّاسٍ. قَالَ أَبُو عِيسَى حَدِيثُ جَابِرِ بْنِ سَمُرَةَ حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ. وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا عِنْدَ أَكْثَرِ أَهْلِ الْعِلْمِ قَالُوا إِذَا اخْتَصَمَ أَهْلُ الْكِتَابِ وَتَرَافَعُوا إِلَى حُكَّامِ الْمُسْلِمِينَ حَكَمُوا بَيْنَهُمْ بِالْكِتَابِ وَالسُّنَّةِ وَأَبْهَكَّامِ الْمُسْلِمِينَ وَهُوَ قَوْلُ أَحْمَدَ وَإِسْحَاقَ. وَقَالَ بَعْضُهُمْ لَا يُقَامُ عَلَيْهِمُ الْحَدُّ فِي الزَّيْنَةِ. وَالْقَوْلُ الْأَوَّلُ أَصَحُّ.

11. Mbi dëbimin²⁹

باب مَا جَاءَ فِي النَّفْيِ

1477. Na kanë treguar Ebu Kurejbi dhe Jahja b. Eksemi – atij i ka treguar Abdullah b. Idrisi, duke transmetuar nga Ubejdullahu, ai nga Nafiu, ai nga Ibn Umeri – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), i ka qëlluar me kamxhik³⁰ (zina bërësit) dhe i ka dëbuar ata. Ata i kanë rrahur me kamxhik dhe i kanë dëbuar edhe Ebu Bekri dhe Umeri.

Mbi këtë temë janë transmetuar hadithe edhe nga Ebu Hurejre, Zejd b. Halidi dhe Ubade b. Samiti. Hadithi i Ibn Umerit është garib.³¹ Shumica, atë e kanë transmetuar nga Abdullah b. Idrisi, duke e përmendur senedin e tij nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të). Disa, këtë hadith e kanë transmetuar nga Abdullah b. Idrisi – ai nga Ubejdullahu, ai nga Nafiu, ndërsa ai nga Ibn Umeri – që Ebu Bekri dhe Umeri i kanë rrahur me kërbac dhe i kanë dëbuar (zina bërësit).

حَدَّثَنَا أَبُو كُرَيْبٍ، وَيَحْيَى بْنُ أَكْثَمَ، قَالَا حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ إِدْرِيسَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ ضَرَبَ وَغَرَبَ وَأَنَّ أَبَا بَكْرٍ ضَرَبَ وَغَرَبَ وَأَنَّ عُمَرَ ضَرَبَ وَغَرَبَ. قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ وَزَيْدِ بْنِ خَالِدٍ وَعَبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ. قَالَ أَبُو عِيسَى حَدِيثُ ابْنِ عُمَرَ حَدِيثٌ غَرِيبٌ رَوَاهُ غَيْرُ وَاحِدٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ إِدْرِيسَ فَرَفَعُوهُ. وَرَوَى بَعْضُهُمْ

²⁸ Këtë hadith në tërësi e shënon Buhariu dhe Muslimi, në *Sahihë*.

²⁹ Me termin persekutim, këtu nënkuptohet internimi i një personi nga vendbanimi i tij. Zakonisht, pasi të muret vendimi për dëbim, ajo do të dëbohej nga vendbanimi i saj për një vit.

³⁰ I Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të), urdhëroi që një person e pamartuar dhe i pamartuar, nëse kryen kurorëshkelje, të goditej me njëqind të rëna (kamxhik) dhe të dëbohej nga vendbanimi për një vit.

³¹ E shënojnë Nesaiu dhe Ed-Darekutni, në *Sunene* si dhe Hakimi, në *Mustedrek*. Jahja b. Seid el-Kattani e ka vlerësuar si hadith të besueshëm.

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، هَذَا الْحَدِيثُ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو، عَنْ نَافِعٍ، عَنْ ابْنِ عُمَرَ، أَنَّ أَبَا بَكْرٍ، ضَرَبَ وَغَرَبَ وَأَنَّ عُمَرَ ضَرَبَ وَغَرَبَ.

1478. Atë, na ka treguar Ebu Seid el-Eshexhi, atij i ka treguar Abdullah b. Idrisi. Kështu ky hadith është transmetuar edhe në transmetime të tjera përveç transmetimit të Ibn Idrisit nga Ubejdullah b. Umeri, ngjashëm me këtë (hadith). Kështu, Muhammed b. Is'haku atë e ka transmetuar nga Nafiu, ai nga Ibn Umeri, që Ebu Bekri dhe Umeri kanë rrahur me kamxhik dhe kanë dëbuar, por në te nuk e ka përmendur "(...) nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të)." Ndërsa, është e besueshme, që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) i ka dëbuar. Mbi atë, kanë transmetuar Ebu Hurejre, Zejd b. Halidi, Ubade b. Samiti dhe të tjerët, nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të).

Në pajtim me këtë, është praktika e dijetarëve, nga gjenerata e as'habëve, siç janë Ebu Bekri, Umeri, Aliu, Ubej b. Ka'bi, Abdullah b. Mes'udi, Ebu Dherre dhe të tjerët. Gjithashtu, kjo është transmetuar edhe nga shumë juristë shariatik, nga gjenerata e tabi'inëve. Ky është qëndrimi edhe i Sufjan eth-Thevriut, Malik b. Enesit, Abdullah b. Mubarekut, Shafiut, Ahmedit dhe Is'hakut.

حَدَّثَنَا بِذَلِكَ أَبُو سَعِيدٍ الْأَشْجُ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ إِبْرَاهِيمَ . وَهَكَذَا رَوَى هَذَا الْحَدِيثُ مِنْ غَيْرِ رَوَايَةِ ابْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ نَحْوَ هَذَا . وَهَكَذَا رَوَاهُ مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ عَنْ نَافِعٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ أَنَّ أَبَا بَكْرٍ ضَرَبَ وَغَرَبَ وَأَنَّ عُمَرَ ضَرَبَ وَغَرَبَ . وَلَمْ يَذْكُرُوا فِيهِ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ . وَقَدْ صَحَّ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ النَّفِيُّ رَوَاهُ أَبُو هُرَيْرَةَ وَزَيْدُ بْنُ خَالِدٍ وَعَبَادَةُ بْنُ الصَّامِتِ وَغَيْرُهُمْ عَنْ النَّبِيِّ ﷺ . وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا عِنْدَ أَهْلِ الْعِلْمِ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ مِنْهُمْ أَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ وَعَلِيٌّ وَأَبُو بَكْرٍ وَغَيْرُهُمْ وَابْنُ مَسْعُودٍ وَأَبُو ذَرٍّ وَغَيْرُهُمْ وَكَذَلِكَ رَوَى عَنْ غَيْرِ وَاحِدٍ مِنْ فُقَهَاءِ التَّابِعِينَ وَهُوَ قَوْلُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ وَمَالِكِ بْنِ أَنَسٍ وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ وَالشَّافِعِيُّ وَأَحْمَدُ وَإِسْحَاقُ .

12. Zbatimi i dënimit është shpagim për kryesit e mëkatit (të caktuar)

باب مَا جَاءَ أَنَّ الْحُدُودَ كَفَّارَةٌ لِأَهْلِهَا

1479. Na ka treguar Kutejbe – atij i ka treguar Sufjan b. Ujejne, duke transmetuar nga Zuhriu, ai nga Ebu Idris el-Havlani – që Ubade b. Samiti, ka thënë: “(Një ditë) Kemi qenë tek i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), e ai tha: ‘Ma jepni betimin, që nuk keni për ta konsideruar askënd të barabartë me Allahun dhe që nuk keni për të vjedhur dhe për të bërë zina!’ Pastaj, na e lexoi ajetin *“Kush nga ju e përmbush obligimin, atë e pret shpërblimi tek Allahu. Ndërkaq, ai i cili bën diç nga ajo dhe mbi të zbatohet dënimi, ajo do të jetë shpagimi për atë.”*³², *“E kush bën diçka nga ajo, e Allahu ia mbulon atë, ajo do të jetë ndërmjet tij dhe Allahut. Nëse do, e dënon atë, e nëse do, e falë atë.”*³³

³² Kush e bënë ndonjë mëkat për të cilin është paraparë dënimi shariatik në këtë botë, siç është vrasja, vjedhja dhe binaja, dhe mbi të zbatohet dënimi për atë kundërvajtje – ky do të jetë shpagimi për atë mëkat. Përfundimisht bën ai i cili vritet si murted. Zbatimi i dënimit mbi personin e tillë nuk do të jetë shpagim për mosbesim.

³³ Kad Ijadi konsideron që në bazë të këtij hadithi, shumica e dijetarëve ka vendosur që dënimet shariatike që zbatohet mbi kryesin e veprave të tilla është shpagim për ato vepra. Disa dijetarë në atë pikëpamje kanë qëndrim të rezervuar për shkak të hadithit të cilin e transmeton Ebu Hurejre, e në të cilin, i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të), duke folur mbi dënimet shariatike, ka thënë: “Nuk e di se a kanë me qenë ato dënime shpagim për kryesit apo jo.” Abdurrahman el-Mubarekfuri konsideron që hadithi të cilin e ka transmetuar Ubad b. Samiti është më i besueshëm sesa ky. Përveç asaj, ai supozon, se i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Aliu, Xherir b. Abdullahu dhe Huzejm b. Thabiti. Hadithi i Ubad b. Samitit është hasen-sahih.³⁴ Shafi'u, thotë: “Nuk kam dëgjuar asgjë më të mirë mbi këtë temë, sesa këtë hadith, që dënimi ka për të qenë shpagim për bërësit.” Shafi'u (gjithashtu), thotë: “Kam dëshirë, që ai i cili e bënë ndonjë mëkat, e Allahu atë e mbulon, që edhe ai vet ta fsheh atë dhe që personalisht të pendohet tek Sunduesi.” Gjithashtu, është transmetuar, që edhe Ebu Bekri edhe Umeri kanë urdhëruar njeriun që ta fsheh mëkatën e vet.”³⁵

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، عَنِ الرَّهْزِيِّ، عَنْ أَبِي إِدْرِيسَ الْخَوْلَانِيِّ، عَنْ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ، قَالَ كُنَّا عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ فِي مَجْلِسٍ فَقَالَ " تَبَايَعُونِي عَلَى أَنْ لَا تُشْرِكُوا بِاللَّهِ شَيْئًا وَلَا تَسْرِقُوا وَلَا تَزْنُوا قَرَأَ عَلَيْهِمُ الْآيَةَ فَمَنْ وَفَى مِنْكُمْ فَأَجْرُهُ عَلَى اللَّهِ وَمَنْ أَصَابَ مِنْ ذَلِكَ شَيْئًا فَعُوقِبَ عَلَيْهِ فَهُوَ كَفَّارَةٌ لَهُ وَمَنْ أَصَابَ مِنْ ذَلِكَ شَيْئًا فَمَسْتَرَهُ اللَّهُ عَلَيْهِ فَهُوَ إِلَى اللَّهِ إِنْ شَاءَ عَذْبُهُ وَإِنْ شَاءَ عَقَرُ لَهُ " . قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ عَلِيٍّ وَجَرِيرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ وَخُزَيْمَةَ بْنِ ثَابِتٍ . قَالَ أَبُو عِيسَى حَدِيثُ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ . وَقَالَ الشَّافِعِيُّ لَمْ أَسْمَعْ فِي هَذَا الْبَابِ أَنَّ الْخُدُودَ تَكُونُ كَفَّارَةً لِأَهْلِهَا شَيْئًا أَحْسَنَ مِنْ هَذَا الْحَدِيثِ . قَالَ الشَّافِعِيُّ وَأَجِبُ لِمَنْ أَصَابَ ذَنْبًا فَمَسْتَرَهُ اللَّهُ عَلَيْهِ أَنْ يَسْتُرَ عَلَى نَفْسِهِ وَيَتُوبَ فِيمَا بَيْنَهُ وَبَيْنَ رَبِّهِ . وَكَذَلِكَ رَوَى عَنْ أَبِي بَكْرٍ وَعُمَرُ أَنَّهُمَا أَمَرَا رَجُلًا أَنْ يَسْتُرَ عَلَى نَفْسِهِ .

13. Mbi ekzekutimin e dënimit mbi robëreshat

باب مَا جَاءَ فِي إِقَامَةِ الْحَدِّ عَلَى الْإِمَاءِ

1480. Na ka treguar Hasan b. Ali el-Hallali – atë e ka informuar Ebu Davud et-Tajalisi, atij i ka treguar Zaide, duke transmetuar nga Es-Sudij, ai nga Sa'd b. Ubejde – që Ebu Abdurrahman es-Sulemi ka thënë: “Aliu mbajti një ligjëratë dhe tha: “O njerëz, zbatoni dënimet mbi robërit e juaj, si mbi të martuarat, ashtu edhe mbi të martuarit, mbi të pamartuarat dhe të pamartuarit! Robëresha e të Dërguarit të Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), bëri zina, e ai më urdhëroi që ta rrah me kamxhik (me njëqind të goditura). Unë shkova deri tek ajo, kur e pash që sa kishte dal nga cikli i lindjes. Pata frikë që ta qëlloja me kamxhik, që nuk do të mund t'i përballonte – ose ka thënë: ‘(...) që të mos vdiste.’ – Shkova tek i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) dhe ia përmenda atë, ndërsa ai tha: ‘Ke vepruar drejtë.’” Ky hadith është sahih.³⁶

حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ الْخَلَّالُ، حَدَّثَنَا أَبُو دَاوُدَ الطَّيَالِسِيُّ، حَدَّثَنَا زَائِدَةُ بْنُ قُدَامَةَ، عَنِ السُّدِّيِّ، عَنْ سَعْدِ بْنِ عُيَيْنَةَ، عَنْ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ السُّلَمِيِّ، قَالَ خَطَبَ عَلِيٌّ فَقَالَ يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَقِيمُوا الْخُدُودَ عَلَى أَرْقَائِكُمْ مَنْ أَحْصَنَ مِنْهُمْ وَمَنْ لَمْ يُحْصِنْ وَإِنْ أَمَةٌ لِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ زَنْتٌ فَأَمْرُنِي أَنْ أَجْلِدَهَا فَإِذَا هِيَ حَدِيثُهُ عَهْدُ بِنَفَاسٍ فَحَشِيتُ إِنْ أَنَا جَلَدْتُهَا أَنْ أَقْتُلَهَا - أَوْ قَالَ تَمُوتُ - فَأَتَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فَذَكَرْتُ ذَلِكَ لَهُ فَقَالَ " أَحْسَنْتَ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

Allahut qofshin mbi të) i ka shqiptuar këto fjalë para se Allahu xh.sh. e ka njohur me atë, që dënimet shariatike janë shpagim për bërësit e atyre mëkateve.

³⁴ E shënojnë edhe Buhariu dhe Muslimi, në *Sahihë*.

³⁵ Maliku në Muvetta, shënon nga Seid b. Musejebi që një njeri nga fisi Eslem kishte ardhur tek Ebu Bekri dhe kishte thënë se ka bërë zina. Ebu Bekri i ka thënë: “A i ke treguar ndokujt tjetër për këtë?” “Nuk i kam treguar.” – tha ai, ndërsa Ebu Bekri në atë tha: “Pendoh tek Allahu i Lartësuar dhe mbuloje atë që e ka mbuluar Allahu, sepse Allahu i pranon pendimet nga robërit e Vet.” Seidi thotë që ky njeri nuk ishte qetësuar derisa nuk ka shkuar te Umeri dhe i ka treguar çfarë i ka treguar Ebu Bekrit. Umeri i tha atë çfarë i ka thënë edhe Ebu Bekri.

³⁶ E shënon edhe Muslimi, në *Sahih*.

1481. Na ka treguar Ebu Seid el-Eshexh – atë e ka informuar Ebu Halid el-Ahmeri, atij i ka treguar A'meshi, duke transmetuar nga Ebu Salihi, ndërsa ai nga Ebu Hurejre – që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Nëse robëresha e ndonjërit nga ju bënë zina, ju rriheni atë me kamxhik, në pajtim me Librin e Allahut deri tre herë. Por, nëse atë e përsëritë (edhe herën e katërt, atëherë rriheni atë me kamxhik) dhe shiteni atë, madje për një litar të leshtë.”

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Zejd b. Halidi, Shible dhe Abdullah b. Melik el-Evsi. Hadithi i Ebu Hurejres është hasen-sahih.³⁷ Ai, nga ai është transmetuar me disa sene.

Në pajtim me këtë (hadith), është qëndrimi i disa dijetarëve nga gjenerata e as'habëve dhe të tjerëve. Ata konsiderojnë, që pronari personalisht, edhe pa sundues, duhet ta zbatojë dënimin sheriatik. Këto janë qëndrimet edhe të Ahmedit dhe të Is'hakut. Disa dijetarë kanë thënë: “Duhet t'ia dorëzojë sunduesit, ndërsa ai nuk do ta zbatojë dënimin mbi të sipas mendjes së vet.”³⁸ Mendimi i parë është më i drejtë.

حَدَّثَنَا أَبُو سَعِيدٍ الْأَشْجِيُّ، حَدَّثَنَا أَبُو خَالِدٍ الْأَحْمَرُ، حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " إِذَا زَنَتْ أَمَةٌ أَحَدَكُمْ فَلْيَجْلِدْهَا ثَلَاثًا بِكِتَابِ اللَّهِ فَإِنْ عَادَتْ فَلْيَبِعْهَا وَلَوْ بِحَبْلٍ مِنْ شَعْرِ " . قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ عَلِيٍّ وَأَبِي هُرَيْرَةَ وَزَيْدِ بْنِ خَالِدٍ وَثَيْبِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَالِكٍ الْأَوْسِيِّ . قَالَ أَبُو عِيسَى حَدِيثُ أَبِي هُرَيْرَةَ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ وَقَدْ رُوِيَ عَنْهُ مِنْ غَيْرِ وَجْهِ . وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا عِنْدَ بَعْضِ أَهْلِ الْعِلْمِ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ وَغَيْرِهِمْ رَأَوْا أَنَّ يُقِيمَ الرَّجُلُ الْحَدَّ عَلَى مَمْلُوكِهِ دُونَ السُّلْطَانِ وَهُوَ قَوْلُ أَحْمَدَ وَإِسْحَاقَ . وَقَالَ بَعْضُهُمْ يُرْفَعُ إِلَى السُّلْطَانِ وَلَا يُقِيمُ الْحَدَّ هُوَ بِنَفْسِهِ . وَالْقَوْلُ الْأَوَّلُ أَصَحُّ .

14. Mbi dënimin me dehje

بَابُ مَا جَاءَ فِي حَدِّ السَّكَرَانِ

1482. Na ka treguar Sufjan b. Vekiu – atij i ka treguar babai i tij, duke transmetuar nga Mis'ari,³⁹ ai nga Zejd el-Amij, ai nga Ebu Siddiku – që Ebu Seid el-Hudriu, ka thënë: “I Dërguari i Allahut, e ka zbatuar dënimin duke e qëlluar dyzet herë me nalle.”⁴⁰ Mis'ari, thotë: “Mendoj, që ajo ka qenë për shkak të alkoolit.”

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Aliu, Abdurrahman b. Ez'heri, Ebu Hurejre, Saibi, Ibn Abbasi dhe Utbe b. Harithi. Hadithi i Ebu Seidit është hasen.⁴¹ Emri i Ebu Siddik en-Nexhiut, është Bekër b. Amër dhe është quajtur Bekr b. Kajsi.

حَدَّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ وَكِيعٍ، حَدَّثَنَا أَبِي، عَنْ مِسْعَرٍ، عَنْ زَيْدِ الْعَمِيِّ، عَنْ أَبِي الصَّدِّيقِ النَّاجِيِّ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ ضَرَبَ الْحَدَّ بِنَعْلَيْنِ أَرْبَعِينَ . قَالَ مِسْعَرٌ أَظْنُهُ فِي الْخَمْرِ . قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ عَلِيٍّ وَعَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَزْهَرَ وَأَبِي

³⁷ E shënojnë edhe Buhariu dhe Muslimi, në *Sahihë*.

³⁸ Ky është mendimi i Ebu Hanifes.

³⁹ Mis'ar b. Kedam b. Zuhejr el-Hilali Ebu Seleme el-Kufi është ravi i hadithit i besueshëm. I ka takuar gjeneratës së shtatë. Ka vdekur në vitin 53, apo 55, sipas hixhretit.

⁴⁰ Në transmetimin të cilin e shënon Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*, qëndron: “Në kohën e të Dërguarit (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të), i dehuri goditej me dyzet goditje me Ndërsa kur erdh Umeri, ai në vend të urdhëroi që të goditen me kamxhik.

⁴¹ E shënojnë edhe Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*.

هُرَيْرَةَ وَالسَّائِبَ وَابْنَ عَبَّاسٍ وَعُقْبَةَ بْنَ الْحَارِثِ . قَالَ أَبُو عِيسَى حَدِيثُ أَبِي سَعِيدٍ حَدِيثٌ حَسَنٌ . وَأَبُو الصِّدِّيقِ النَّاجِيُّ اسْمُهُ بَكْرٌ بْنُ عُمَرٍ وَيُقَالُ بَكْرٌ بْنُ قَيْسٍ .

1483. Na ka treguar Muhammed b. Beshshari – atë e ka informuar Muhammed b. Xhaferi, atij i ka treguar Shu'be, ai ka dëgjuar nga Katade, ai nga Enesi – që tek i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), është sjell një njeri, i cili kishte pirë alkool, e i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), e ka rrahur me dy degë të pallmës, duke e qëlluar dyzet herë.⁴²

Njëjtë bënte edhe Ebu Bekri. Kur erdhi Umeri (si hafife), ai konsultojte me njerëzit. Abdurrahman b. Avfi, tha: “Konsideroj, që dënimi më i lartë (për kundërvajtje të tillë), do të duhej të ishte tetëdhjetë goditje.” – çka urdhëroi edhe Umeri. Hadithi i Enesit është hasen-sahih.⁴³ Ata konsiderojnë, që dënimi për të dehurin duhet të jetë tetëdhjetë të goditura.⁴⁴

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ ، حَدَّثَنَا شُعْبَةُ ، قَالَ سَمِعْتُ قَتَادَةَ ، يُحَدِّثُ عَنْ أَنَسٍ ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ أَتَى بِرَجُلٍ قَدْ شَرِبَ الْخَمْرَ فَضَرَبَهُ بِجَرِيدَتَيْنِ نَحْوِ الْأَرْبَعِينَ وَفَعَلَهُ أَبُو بَكْرٍ فَلَمَّا كَانَ عُمَرُ اسْتَشَارَ النَّاسَ فَقَالَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَوْفٍ كَأَخَفِ الْحُدُودِ ثَمَانِينَ . فَأَمَرَ بِهِ عُمَرُ . قَالَ أَبُو عِيسَى حَدِيثُ أَنَسٍ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ . وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا عِنْدَ أَهْلِ الْعِلْمِ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ وَغَيْرِهِمْ أَنَّ حَدَّ السُّكَرَانِ ثَمَانُونَ .

15. Kush pinë alkool, rriheni atë me kamxhik (deri tre herë), herën e katërt mbyteni atë

بَابُ مَا جَاءَ مَنْ شَرِبَ الْخَمْرَ فَأَجْلَدُوهُ وَمَنْ عَادَ فِي الرَّابِعَةِ فَأَقْتُلُوهُ

1484. Na ka treguar Ebu Kurejbi – atij i ka treguar Ebu Bekër b. Ajjashi, duke transmetuar nga Asimi,⁴⁵ ai nga Ebu Salihi, ndërsa ai nga Muaviu – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Kush pinë alkool rriheni me kamxhik (deri tre herë). Por nëse i kthehet (asaj) edhe herën e katërt, atëherë mbyteni atë.”⁴⁶

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Ebu Hurejre, Sheridi, Shurahbil b. Evsi, Xheriri, Ebu Remed el-Belevi dhe Abdullah b. Amri. Hadithin e Muaviut ashtu e ka transmetuar edhe Eth-Thevriu nga Asimi, ai nga Ebu Salihi, e ai nga Muaviu, ndërsa ai nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të). Ndërsa Ibn Xheriri dhe Ma'meri kanë transmetuar nga Suhejl b. Ebu Salihi, ai nga babai i vet, ai nga Ebu Hurejre, ndërsa ai nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të).

⁴² Në transmetimin të cilin e shënojnë Buhariu dhe Muslimi, në Sahihët, qëndron se i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) atë që pinte alkool i binte me degë të pallmës ose me nalle dyzet goditje. Po edhe Ebu Bekri për atë i qëllonte me dyzet të goditura për shkak të asaj.

⁴³ E shënojnë edhe Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*, Muslimi, në *Sahih*, si dhe Ebu Davudi, në *Sunen*.

⁴⁴ Ebu Hanife, Itre, Maliku, Lejthi, Ebu Jusufi, Muhammedi dhe Shafiu, në njërin nga qëndrimet e veta, konsiderojnë që dënimi për shkak të pirjes së alkoolit është tetëdhjetë goditje me kamxhik. Por, el-Kariu pohon se të gjithë as'habët kanë qenë një zëri në atë. Zahmedi, Ebu davudi, Ebu Thevri dhe Shafiu, në lidhje me atë, konsiderojnë që dënimi për dehje është dyzet goditje me kamxhik.

⁴⁵ ASim b. Behdele b. Ebu Nexhud el-Kufi është imam i kiraetit i njohur. Ka qenë ravi i sinqertë, por , me rastin e transmetimit, ka bërë mjaft lëshime.

⁴⁶ Sipas mendimit të shumicës së dijetarëve, në fillim të islamit ka qenë praktikë që personi, i cili tre herë për dehje është goditur me kamxhik, me rastin e tentimit të katërt, duhet mbytur. Më vonë ajo praktikë është larguar.

Tirmidhiu, thotë: “E kam dëgjuar Muhammedin (Buhariun), kur ka thënë, që hadithi të cilin e ka transmetuar Ebu Salih nga Muaviu, e ai nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), mbi këtë është më i besueshëm, sesa hadithi, të cilin e ka transmetuar Ebu Salih nga Ebu Hurejre, e ai nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të). Kjo (do të thotë, është vrasje e të dehurit), ka qenë në fillim të islamit, pastaj është deroguar. Ashtu e ka transmetuar Muhammed b. Is’haku – nga Muhammed b. Munkediri, ai nga Xhabir b. Abdullahu – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: ‘Kush pinë alkool, goditeni atë (deri tre herë). Por, nëse i kthehet atij edhe herën e katërt, atëherë writeni atë.’ Pas kësaj – thotë ai – “Të Dërguarit (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) ia sollën njeriun i cili edhe për herë të katërt ka pirë, ai e goditi atë me kamxhik por nuk e mbyti atë. Gjithashtu, Zuhriu ka transmetuar nga Kabis b. Zuvejbi, ai nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ngjashëm me këtë “Ashtu” – thotë ai – “është deroguar vrasja, edhe ky ishte lehtësim.”

Në pajtim me këtë, përgjithësisht, është praktika e dijetarëve. Nuk na është e njohur, që në atë pikëpamje ka çfarëdo diversiteti në mes tyre, në kohët e lashta dhe në kohët e sotme. Këtë e vërteton edhe ajo, që është transmetuar me shumë rrugë, që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Vrasja e myslimanit, i cili dëshmon që nuk ka të adhuruar tjetër përveç Allahut dhe që unë jam i Dërguar i Tij, nuk është e lejuar, përveç në tre raste: koka për kokë (për hakmarrije), vrasja me gurëzim i të martuarës dhe e të martuarit, të cilët bëjnë zina dhe vrasja e atij i cili dezerton nga feja.”

حَدَّثَنَا أَبُو كُرَيْبٍ، حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ عَيَّاشٍ، عَنْ عَاصِمِ بْنِ بَهْدَلَةَ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ مُعَاوِيَةَ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " مَنْ شَرِبَ الْخَمْرَ فَاجْلِدُوهُ فَإِنْ عَادَ فِي الرَّابِعَةِ فَاقْتُلُوهُ " . قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ وَالْشَّرِيدِ وَشُرْحَبِيلِ بْنِ أَوْسٍ وَجَرِيرِ وَأَبِي الرَّمْدِ اللَّيْلِيِّ وَعَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو . قَالَ أَبُو عِيْسَى حَدِيثُ مُعَاوِيَةَ هَكَذَا رَوَى الثَّوْرِيُّ أَيْضًا عَنْ عَاصِمٍ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ مُعَاوِيَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ . وَرَوَى ابْنُ جُرَيْجٍ وَمَعْمَرٌ عَنْ سُهَيْلِ بْنِ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ . قَالَ سَمِعْتُ مُحَمَّدًا يَقُولُ حَدِيثُ أَبِي صَالِحٍ عَنْ مُعَاوِيَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ فِي هَذَا أَصَحُّ مِنْ حَدِيثِ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ . وَإِنَّمَا كَانَ هَذَا فِي أَوَّلِ الْأَمْرِ ثُمَّ نَسِخَ بَعْدَ هَذَا رَوَى مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ " إِنْ مَنْ شَرِبَ الْخَمْرَ فَاجْلِدُوهُ فَإِنْ عَادَ فِي الرَّابِعَةِ فَاقْتُلُوهُ " . قَالَ ثُمَّ أَتَى النَّبِيُّ ﷺ بَعْدَ ذَلِكَ بِرَجُلٍ قَدْ شَرِبَ الْخَمْرَ فِي الرَّابِعَةِ فَضَرَبَهُ وَلَمْ يَقْتُلْهُ . وَكَذَلِكَ رَوَى الزُّهْرِيُّ عَنْ قَبِيصَةَ بْنِ ذُوَيْبٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ نَحْوَ هَذَا . قَالَ فَرَفَعَ الْقَتْلَ وَكَانَتْ رُخْصَةً . وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا الْحَدِيثِ عِنْدَ عَامَّةِ أَهْلِ الْعِلْمِ لَا نَعْلَمُ بَيْنَهُمْ اخْتِلَافًا فِي ذَلِكَ فِي الْقَدِيمِ وَالْحَدِيثِ وَمِمَّا يُقَوِّي هَذَا مَا رَوَى عَنِ النَّبِيِّ ﷺ مِنْ أَوْجِهٍ كَثِيرَةٍ أَنَّهُ قَالَ " لَا يَجِلُّ دَمُ مُسْلِمٍ يَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَّا بِإِحْدَى ثَلَاثٍ النَّفْسُ بِالنَّفْسِ وَالتَّيْبُ الرَّانِي وَالتَّارِكُ لِدِينِهِ " .

16. Mbi atë e cila është minimum për shkak të së cilës gjë vjedhësit i pritet dora

باب مَا جَاءَ فِي كَمْ تُقَطَّعُ يَدُ السَّارِقِ

1485. Na ka treguar Ali b. Huxhri – atij i ka treguar Suffjan b. Ujejne, duke transmetuar nga Zuhriu, atë e ka informuar Amra – që Aishja, ka thënë: “I Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) (vjedhësit dhe vjedhëses) ia ka prerë (dorën), për shkak të vjedhjes (vlëra e së cilës ishte) sa një e katërta e dinarit dhe më tepër.”

Hadithi i Aishes është hasen-sahih.⁴⁷ Ky hadith, nëpërmjet disa senedëve është transmetuar nga Amri, e ai nga Aishja si hadith mevkuf. Disa e kanë transmetuar nga Amra, ndërsa ajo nga Aishja si hadith-mevkuf.

حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ حُجْرٍ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، أَخْبَرْتُهُ عُمَرُ، عَنْ عَائِشَةَ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ يَقْطَعُ فِي رُبْعِ دِينَارٍ فَصَاعِدًا. قَالَ أَبُو عِيْسَى حَدِيثُ عَائِشَةَ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. وَقَدْ رُوِيَ هَذَا الْحَدِيثُ مِنْ غَيْرِ وَجْهِ عَنْ عُمَرَةَ عَنْ عَائِشَةَ مَرْفُوعًا وَرَوَاهُ بَعْضُهُمْ عَنْ عُمَرَةَ عَنْ عَائِشَةَ مَوْفُوعًا.

1486. Na ka treguar Kutejbe – atij i ka treguar Lejthi, duke transmetuar nga Nafiu – që Ibn Umeri, ka thënë: “I Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) (vjedhësit) ia priste dorën, dëmi i së cilës ishte me vlerë të tre dërhemëve.”⁴⁸

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Sa’di, Abdullah b. Amri, Ibn Abbasi, Ebu Hurejre dhe Ejmeni. Hadithi i Ibn Umerit është hasen-sahih.⁴⁹ Në pajtim me këtë hadith, ka qenë qëndrimi i disa as’habëve, në mesin e të cilëve ishte edhe Ebu Bekri, i cili ia ka prerë dorën (vjedhësit) për shkak të (vjedhjes së) pesë dërhemëve. Është transmetuar, që Uthmani dhe Aliu, ia kanë prerë dorën (vjedhësit) për shkak të vjedhjes së një të katërtës së dërhemit. Është transmetuar, që Ebu Hurejre dhe Ebu Seidi, kanë thënë: “Dora pritet për shkak të vjedhjes së pesë dërhemëve.” Në pajtim me këtë, është edhe qëndrimi i disa juristëve sheriatik nga gjenerata e tabi’inëve. Ky është qëndrimi edhe i Malik b. Enesit, Shafiut, Ahmedit dhe i Is’hakut. Ata konsiderojnë, që dora duhet të pritët për shkak të vjedhjes së një të katërtës së dinarit dhe më tepër.

Transmetohet, që Ibn Mes’udi, ka thënë: “Nuk ka prerje (të dorës) përveç për vjedhjen (me vlerë) të një dinari ose të dhjetë dërhemëve.” Ky është hadith-mursel, e ka transmetuar Kasim b. Abdurrahmani nga Ibn Mes’udi, ndërsa Kasimi nuk ka dëgjuar hadithe nga Ibn Mes’udi. Në pajtim me këtë, është qëndrimi i disa dijetarëve. Këto, janë edhe qëndrimet e Sufjan eth-Thevriut dhe të dijetarëve të kufës. Ata, thonë: “Nuk ka prerje të dorës për vjedhjen e më pak se dhjetë dërhemëve.”

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، حَدَّثَنَا اللَّيْثُ، عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ قَطَعَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فِي مَجَنِّ قِيمَتُهُ ثَلَاثَةَ دَرَاهِمٍ. قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ سَعْدِ وَعَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ وَابْنِ عَبَّاسٍ وَأَبِي هُرَيْرَةَ وَأَيْمَنَ. قَالَ أَبُو عِيْسَى حَدِيثُ ابْنِ عُمَرَ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا عِنْدَ بَعْضِ أَهْلِ الْعِلْمِ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ مِنْهُمْ أَبُو بَكْرٍ الصِّدِّيقُ قَطَعَ فِي خُمْسَةِ دَرَاهِمٍ. وَرُوِيَ عَنْ عُثْمَانَ وَعَلِيٍّ أَنَّهُمَا قَطَعَا فِي رُبْعِ دِينَارٍ. وَرُوِيَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ وَأَبِي سَعِيدٍ أَنَّهُمَا قَالَا تُقَطَّعُ الْيَدُ فِي خُمْسَةِ دَرَاهِمٍ. وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا عِنْدَ بَعْضِ فَقَهَاءِ النَّابِعِينَ وَهُوَ قَوْلُ مَالِكِ بْنِ أَنَسٍ وَالشَّافِعِيِّ وَأَحْمَدَ وَإِسْحَاقَ رَأَوْا الْقَطْعَ فِي رُبْعِ دِينَارٍ فَصَاعِدًا. وَقَدْ رُوِيَ عَنْ ابْنِ مَسْعُودٍ أَنَّهُ قَالَ لَا قَطْعَ إِلَّا فِي دِينَارٍ أَوْ عَشْرَةِ دَرَاهِمٍ. وَهُوَ حَدِيثٌ مُرْسَلٌ رَوَاهُ الْقَاسِمُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ ابْنِ مَسْعُودٍ وَالْقَاسِمُ لَمْ يَسْمَعْ مِنْ ابْنِ مَسْعُودٍ. وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا عِنْدَ بَعْضِ أَهْلِ الْعِلْمِ وَهُوَ قَوْلُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ وَأَهْلِ الْكُوفَةِ قَالُوا لَا قَطْعَ فِي أَقَلِّ مِنْ عَشْرَةِ دَرَاهِمٍ.

⁴⁷ E shënojnë të gjithë në *El-Kutubus-sitte*, përveç Ibn Maxhes.

⁴⁸ Nuk ka kolizion në mes këtij dhe hadithit të mëparshëm, sepse një e katërta e dinarit atëherë ishte tre dërhem. Ahme b. Hanbeli në Musned, shënon me senedin nga Aishja që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të) ka thënë: “Pritjani (vjedhësit dhe vjedhëses) dorën për vjedhjen e një të katërtës së dinarit, e mos ia preni për vjedhje më të ulët se aq.” Aishja thotë, që një e katërta e dinarit në atë kohë ka qenë tre dërhem, sepse një dinarë e ka pasur vlerën e dymbëdhjetë dërhemëve.”

⁴⁹ E shënojnë edhe Buhariu dhe Muslimi, në *Sahihë*.

17. Mbi varjen e dorës së vjedhësit

باب مَا جَاءَ فِي تَغْلِيْقِ يَدِ السَّارِقِ

1487. Na ka treguar Kutejbe – atë e ka informuar Umer b. Ali el-Mukaddemi, atij i ka treguar Haxhaxhi, duke transmetuar nga Mekhuli – që Abdurrahman b. Muhajrizi, ka thënë: “E kam pyetur Fedal b. Ubejden mbi dorën e varur të vjedhësit mbi qafën e tij, se a është ajo sunet, ai tha: ‘I është sjell të Dërguarit të Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) vjedhësi, ai ia preu dorën pastaj urdhëroi që t’ia varin në qafë.”⁵⁰

Ky hadith është hasen-garib.⁵¹ Na është i njohur vetëm nëpërmjet Uthman b. Ali el-Mukaddemit, ai nga Haxhaxh b. Ertati. Abdurrahman b. Muhajrizi është vëllai i Abdullah b. Muhajrizit, ndërsa ai është nga Shami.

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ عَلِيٍّ الْمُقَدَّمِيُّ، حَدَّثَنَا الْحَجَّاجُ، عَنْ مَكْحُولٍ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ مُحَيْرِيزٍ، قَالَ سَأَلْتُ فَضَالََةَ بْنَ عُبَيْدٍ عَنْ تَغْلِيْقِ الْيَدِ، فِي عُنُقِ السَّارِقِ أَمِنْ السُّتَةِ هُوَ قَالَ أَتَى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بِسَارِقٍ فَقَطَعَتْ يَدُهُ ثُمَّ أَمَرَ بِهَا فَعُلِقَتْ فِي عُنُقِهِ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ لَا نَعْرِفُهُ إِلَّا مِنْ حَدِيثِ عُمَرَ بْنِ عَلِيٍّ الْمُقَدَّمِيِّ عَنْ الْحَجَّاجِ بْنِ أَرْطَاةَ . وَعَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مُحَيْرِيزٍ هُوَ أَخُو عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُحَيْرِيزٍ شَامِيٌّ .

18. Mbi mashtruesin, përvetësuesin dhe rrëmbyesin

باب مَا جَاءَ فِي الْخَائِنِ وَالْمُخْتَلِسِ وَالْمُنْتَهَبِ

1488. Na ka treguar Ali b. Hashremi - atij i ka treguar Isa b. Junusi, duke transmetuar nga Ibn Xhurejxhi, ai nga Ebu Zubejri, ai nga Xhabiri – që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Për mashtruesin, përvetësuesin⁵² dhe rrëmbyesin, nuk ka prerje të dorës.”⁵³

Ky hadith është hasen-sahih.⁵⁴ Në pajtim me këtë hadith veprojnë dijetarët. Mugire b. Muslimi atë e ka transmetuar nga Ebu Zubejri, ai nga Xhabiri, ndërsa ai nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ngjashëm me hadithin e Ibn Xhurejxhit. Ndërsa, Mugire b. Muslimi, nga Basra, është vëllai i Abdulaziz el-Kasmelit. Ashtu thotë Ali b. Medini.

حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ خَشْرَمٍ، حَدَّثَنَا عِيسَى بْنُ يُونُسَ، عَنْ ابْنِ جُرَيْجٍ، عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ، عَنْ جَابِرٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ " لَيْسَ عَلَى خَائِنٍ وَلَا مُنْتَهَبٍ وَلَا مُخْتَلِسٍ قَطْعٌ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ . وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا عِنْدَ أَهْلِ الْعِلْمِ . وَقَدْ رَوَاهُ

⁵⁰ Ibn Hemmami thotë: “Transmetohet që Shafi’u dhe Ahmed b. Hanbeli kanë konsideruar që është Sunet të varet dora e prerë e një hajduti apo hajduteje, në qafë të tij për t’i mësuar të tjerët.

⁵¹ Në senedin e këtij hadithi është Haxhaxh b. Ertate, i cili, sipas mendimit të Nesaiut, është ravi i dobët. Gjithashtu në sened të këtij hadithi është edhe Umer b. Ali el-Mukaddemi. Për të dhe Haxhaxh b. Ertate Ibn Haxher el-Askalani, në veprën *El-Telhisul-Habir*, thotë që janë mashtrues.

⁵² Ibn Hemmami konsideron që për mashtruesin nuk ka prerje të dorës, sepse ai atë që e merr e merr me mashtrim, pastaj pohon se atë që e ka marr nuk e ka marr ai, por është humbur, ashtu që aty nuk ka argument të qartë. Për rrëmbyesin nuk ka prerje të dorës sepse ai atë e bënë publikisht, dhe ajo që e ka marr mund të kthehet nëpërmjet gjyqit apo ligjit. Për fshehësin nuk ka prerje të dorës, se zakonisht ajo që fshehet është e imët.

⁵³ Në bazë të këtij hadithi, Itre dhe dijetarët e shkollës juridike shafiite dhe hanefite konsiderojnë që mashtruesit, fshehësit dhe rrëmbyesit nuk duhet prerë dora, derisa Ahmed, Is’haku dhe Zuferi konsiderojnë që secilit prej tyre treve për veprat e shëmtuara duhet prerë dora.

⁵⁴ E shënojnë të gjithë në *El-Kutubus-sitte*, përveç Buhariut.

مُغِيرَةُ بْنُ مُسْلِمٍ عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ عَنْ جَابِرٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ نَحْوَ حَدِيثِ ابْنِ جُرَيْجٍ . وَمُغِيرَةُ بْنُ مُسْلِمٍ هُوَ بَصْرِيُّ أَخُو عَبْدِ الْعَزِيزِ الْقُسَمِيِّ كَذَا قَالَ عَلِيُّ بْنُ الْمَدِينِيِّ .

19. Mbi atë që nuk ka prerje të dorës për vjedhjen e frutave dhe të një lloji të hurmës nga maja e pallmës

باب مَا جَاءَ لَا قَطْعَ فِي ثَمَرٍ وَلَا كَثْرٍ

1489. Na ka treguar Kutejbe – atij i ka treguar lejthi, duke transmetuar nga Jahja b. Seidi, ai nga Muhammed b. Jahja b. Habbani, ndërsa ai nga xhaxhai i vet Vasi b. Hibbani, që Rafi b. Hadixhi, ka thënë: “E kam dëgjuar të Dërguarin e Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), kur ka thënë: ‘Nuk ka prerje të dorës për vjedhjen e një fruti ose të mollës në maje të pemës.’”⁵⁵

Kështu, disa kanë transmetuar nga Jahja b. Seidi, ai nga Muhammed b. Jahja b. Habbani, ai nga xhaxhai i vet Vasi b. Hibbani, ndërsa ai nga Hadixhi, e ai nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ngjashëm me transmetimin e Lejth b. Sa’dit. Malik b. Enesi dhe shumë të tjerë, këtë hadith e kanë transmetuar nga Jahja b. Seidi, ai nga Muhammed b. Jahja b. Habbani, ai nga Rafi’ b. Hadixhi, ndërsa ai nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) dhe në senedin e tij nuk e kanë përmendur: “Nga Vasi b. Habbani.”

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، حَدَّثَنَا اللَّيْثُ، عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى بْنِ حَبَّانَ، عَنْ عَمِّهِ، وَاسِعِ بْنِ حَبَّانَ، أَنَّ رَافِعَ بْنَ خَدِيجٍ، قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ " لَا قَطْعَ فِي ثَمَرٍ وَلَا كَثْرٍ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَكَذَا رَوَى بَعْضُهُمْ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى بْنِ حَبَّانَ عَنْ عَمِّهِ وَاسِعِ بْنِ حَبَّانَ عَنْ رَافِعِ بْنِ خَدِيجٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ نَحْوَ رَوَايَةِ اللَّيْثِ بْنِ سَعْدٍ . وَرَوَى مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ وَغَيْرُ وَاحِدٍ هَذَا الْحَدِيثَ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى بْنِ حَبَّانَ عَنْ رَافِعِ بْنِ خَدِيجٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ وَلَمْ يَذْكُرُوا فِيهِ عَنْ وَاسِعِ بْنِ حَبَّانَ .

20. Mbi atë që nuk ka prerje duarsh gjatë luftimit

باب مَا جَاءَ أَنْ لَا تُقَطَّعَ الْأَيْدِي فِي الْغَزْوِ

1490. Na ka treguar Kutejbe – atij i ka treguar Ibn Lehiu. Duke transmetuar nga Ajjash b. Abbasi, ai nga Shijejm b. Bejtani,⁵⁶ ai nga Xhunade b. Ebu Ummeje – që Busr b. Ertate,⁵⁷ ka

⁵⁵ Në bazë të këtij hadithi, Ebu Hanife konsideron që nuk ka dënim me prerje të dorës për atë që vjedh ndonjë pemë të freskët, pa e pasur parasysh se a kanë qenë të ruajtura apo jo. Analoge me të, ai konsideron që nuk ka dënim me prerje dore as për atë i cili vjedh diç nga mishi, qumështi, apo nga lëngjet dhe buka. Maliku dhe Shafi'u konsiderojnë se për të gjitha të cekurat duhet prerë dora nëse ajo që është vjedhur ka qenë e ruajtur. Shënon Ebu Davudi dhe Nesai'u, në Sunnene, që Amër b. Shuajbi ka thënë: “Është pyetur i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të) mbi pemët në degë, e ai ka thënë: “Kush mbledh aq sa mundet të haj, duke mos e bartur në shtëpi, nuk i takon dënimi. Kush shkaput aq sa për të quar ca edhe në shtëpi, i takon të paguajë atë që e ka dërguar në shtëpi. Ndërsa kush vjedh nga pema në vlerë të mburojës, atij i takon dënimi me prerje të dorës.” Hadithin e Rafi b. Hadixhit e kanë shënuar të gjithë në El-Kutubus-sitte, përveç Buhariut.

⁵⁶ Shijejm b. Bejtani el-Kutubani el-Masri është ravi i besueshëm. I ka takuar gjeneratës së tretë.

⁵⁷ Busr b. Ertate, i thonë edhe Ibn Ebu Ertate, i ka takuar gjeneratës së re të as'habëve.

thënë: “E kam dëgjuar të Dërguarin e Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), kur ka thënë: ‘Duart nuk priten për shkak të vjedhjes, gjatë luftimit.’”⁵⁸

Ky hadith është garib.⁵⁹ E kanë transmetuar edhe të tjerët, përveç Ibn Lehit, me sened të njëjtë, ngjashëm me këtë (hadith). Ashtu ka thënë edhe Busr b. Ertate. Në pajtim me këtë (hadith), është veprimi i disa dijetarëve në mesin e të cilëve është edhe Evzaiu. Ata konsiderojnë, që gjatë luftimeve, në prezencë të armikut, nuk i priten duart për vjedhje, nga frika që ai të cilit do t’i ishte prerë dora do të ishte bashkuar me armikun. Kur komandanti kthehet nga lufta në territorin e çliruar, do të zbatohet dënimi ndaj vjedhësit. Ashtu mendon edhe Evzaiu.

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، حَدَّثَنَا ابْنُ لَهَيْعَةَ، عَنْ عِيَّاشِ بْنِ عَبَّاسٍ الْمَصْرِيِّ، عَنْ شَيْمِ بْنِ بَيَّانٍ، عَنْ جُنَادَةَ بْنِ أَبِي أُمَيَّةَ، عَنْ بُسْرِ بْنِ أَرْطَاةَ، قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ " لَا تُقَطَّعُ الْأَيْدِي فِي الْغَزْوِ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ . وَقَدْ رَوَى غَيْرُ ابْنِ لَهَيْعَةَ بِهَذَا الْإِسْنَادِ نَحْوَ هَذَا . وَيُقَالُ بُسْرُ بْنُ أَبِي أَرْطَاةَ أَيْضًا . وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا عِنْدَ بَعْضِ أَهْلِ الْعِلْمِ مِنْهُمْ الْأَوْزَاعِيُّ لَا يَرَوْنَ أَنَّ يُقَامَ الْحَدُّ فِي الْغَزْوِ بِخَضْرَاءِ الْعَدُوِّ مَخَافَةَ أَنْ يُلْحَقَ مَنْ يُقَامُ عَلَيْهِ الْحَدُّ بِالْعَدُوِّ فَإِذَا خَرَجَ الْإِمَامُ مِنْ أَرْضِ الْحَرْبِ وَرَجَعَ إِلَى دَارِ الْإِسْلَامِ أَقَامَ الْحَدَّ عَلَى مَنْ أَصَابَهُ . كَذَلِكَ قَالَ الْأَوْزَاعِيُّ .

21. Mbi njeriun i cili ka pasur marrëdhënie me robëreshën e bashkëshortes së vet

باب مَا جَاءَ فِي الرَّجُلِ يَقَعُ عَلَى جَارِيَةِ امْرَأَتِهِ

1491. Na ka treguar Ali b. Huxhri – atij i ka treguar Hushejmi, duke transmetuar nga Seid b. Ebu Arube, ai nga Ejub b. Miksini, ai nga Katade – që Habib b. Salimi,⁶⁰ ka thënë: “Është akuzuar para Nu’mān b. Beshirit⁶¹ njeriu i cili ka pasur marrëdhënie seksuale me robëreshën e bashkëshortes së vet dhe, ka thënë: ‘Në këtë rast, kam për të gjykuar ashtu siç (në raste të ngjashme) gjykonte i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të). Nëse bashkëshortja e tij e ka lejuar për të pasur marrëdhënie me të, kam për ta goditur me njëqind goditje me kamxhik.⁶² Ndërsa, nëse nuk e ka lejuar atë, kam për ta gurëzuar.’”

حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ حُجْرٍ، حَدَّثَنَا هُشَيْمٌ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي عُرُوبَةَ، وَأَيُّوبَ بْنِ مَسْكِينٍ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ حَبِيبِ بْنِ سَالِمٍ، قَالَ رَفَعَ إِلَى الثُّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ رَجُلٌ وَقَعَ عَلَى جَارِيَةِ امْرَأَتِهِ فَقَالَ لَا أَقْضِيَنَّ فِيهَا بِقَضَاءِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ لَئِنْ كَانَتْ أَحَلَّتْهَا لَهُ لِأَجْدَنَّهُ مِائَةً وَإِنْ لَمْ تَكُنْ أَحَلَّتْهَا لَهُ رَجَمْتُه .

⁵⁸ E shënojnë Ahmed b. Hanbeli në *Musned*, si dhe Ebu Davudi dhe Nesaiu, në *Sunene*, që Busr b. Ertate e ka takuar një njeri i cili gjatë betejës ka vjedhur, e për atë e ka goditur me kamxhik, por nuk ia ka prerë dorën, duke thënë: “I Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të), na ka ndaluar që gjatë luftimit (për vjedhje) t’i heqet dora.”.

⁵⁹ E shënojnë edhe Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*.

⁶⁰ Habib b. Salim el-Ensari është i mbrojturi i shkruesit Nu’mān b. Beshirit. Nuk është ravi i dobët. I ka takuar gjeneratës së tretë.

⁶¹ Nu’mān b. Beshir el-Hazrexhi është as’hab i njohur. Ka qenë guvernator i kufes. Është vrarë në Hums (Sirinë e sotme).

⁶² Ibnul-Arebi konsideron që në atë rast do ta kishte goditur njëqind të goditura me kamxhik, si paralajmërim, me qëllim që në të ardhmen të mos bëjë ashtu, sepse marrëdhënia e tij me robëreshën nuk do të trajtohej si zina, duke e marrë parasysh se atë e ka lejuar pronarja e robëreshës. Marrëdhënia me robëreshën pa lejen e pronarit trajtohet si zina, duke e pasur parasysh që ka qenë i martuar, atij do t’i kishte takuar dënimi me gurëzim.

1492.- Na ka treguar Ali b. Huxhri – atij i ka treguar Hushejme, duke transmetuar nga Ebu Bishri, ai nga Habib b. Salimi, ai nga Habib b. Salimi, ndërsa ai nga Nu'man b. Beshiri – ngjashëm (me hadithin e mëparshëm).

Mbi këtë temë, ngjashëm me hadithin e mëparshëm, ka transmetuar hadith edhe Seleme b. Muhabbek. Në senedin e hadithit të Nu'manit ekziston ngatërresa. E kam dëgjuar Muhammedin (Buhariun), kur ka thënë, që as Katade nuk e ka dëgjuar këtë hadith nga Habib b. Salimi, por atë e ka transmetuar nga Habib b. Urfuti. Dijetarët janë ndarë, në pikëpamje të njeriut i cili kishte pasur marrëdhënie me robëreshën e bashkëshortes së vet. Është transmetuar nga shumica e as'habëve në mesin e të cilëve është edhe Ali Ibn Umeri, që konsiderojnë se është dashur të gurëzohet. Ibn Mes'udi, thotë: “Atij, nuk i takon dënimi definitiv (hadd) por ta'zir (dënimi i padefinuar).” Ahmedi dhe Is'haku, konsiderojnë që me të duhet vepruar në frymën e asaj që ka transmetuar Nu'man b. Beshiri, nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të).

حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ حُجْرٍ، حَدَّثَنَا هُشَيْمٌ، عَنْ أَبِي بَشِيرٍ، عَنْ حَبِيبِ بْنِ سَالِمٍ، عَنِ الثَّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ، نَحْوَهُ . قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ سَلَمَةَ بْنِ الْمُحَبِّقِ . قَالَ أَبُو عِيسَى حَدِيثُ الثَّعْمَانِ فِي إِسْنَادِهِ اضْطِرَابٌ . قَالَ سَمِعْتُ مُحَمَّدًا يَقُولُ لَمْ يَسْمَعْ قَتَادَةُ مِنْ حَبِيبِ بْنِ سَالِمٍ هَذَا الْحَدِيثِ إِنَّمَا رَوَاهُ عَنْ خَالِدِ بْنِ عَرْفُطَةَ . وَيُرْوَى عَنْ قَتَادَةَ أَنَّهُ قَالَ كَتَبَ بِهِ إِلَى حَبِيبِ بْنِ سَالِمٍ . وَأَبُو بَشِيرٍ لَمْ يَسْمَعْ مِنْ حَبِيبِ بْنِ سَالِمٍ هَذَا أَيْضًا إِنَّمَا رَوَاهُ عَنْ خَالِدِ بْنِ عَرْفُطَةَ . قَالَ أَبُو عِيسَى وَقَدْ اخْتَلَفَ أَهْلُ الْعِلْمِ فِي الرَّجُلِ يَقَعُ عَلَى جَارِيَةِ أَمْرَاتِهِ فَرُوي عَنْ غَيْرِ وَاحِدٍ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ مِنْهُمْ عَلِيُّ وَابْنُ عُمرَ أَنَّ عَلَيْهِ الرِّجْمَ . وَقَالَ ابْنُ مَسْعُودٍ لَيْسَ عَلَيْهِ حَدٌّ وَلَكِنْ يُعَزَّرُ . وَذَهَبَ أَحْمَدُ وَإِسْحَاقُ إِلَى مَا رَوَى الثَّعْمَانُ بْنُ بَشِيرٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

22. Mbi gruan, e cila është detyruar në marrëdhënie seksuale

باب مَا جَاءَ فِي الْمَرْأَةِ إِذَا اسْتُكْرِهَتْ عَلَى الزَّانَا

1493. Na ka treguar Ali b. Huxhri – atij i ka treguar Muammer b. Sulejman er-Rrekki, duke transmetuar nga Haxhaxh b. Ertati, ai nga Abdul-Xhebbar b. Vail b. Huxhri, që babai i Abdul-Xhebbar b. Vail b. Huxhrit, ka thënë: “Gjatë kohës së të Dërguarit të Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), është dhunuar një grua dhe, i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) ka refuzuar për ta dënuar atë, por e ka dënuar burrin, cili ia kishte bërë atë.” Raviu, nuk e ka përmendur që (i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të)), ka caktuar (që bërësi t'i jepte meher për atë). Ky hadith është garib, ndërsa edhe senedin nuk e ka të lidhur.⁶³

Është transmetuar edhe me sened tjetër. Tirmidhiu, thotë: “E kam dëgjuar Muhammedin (Buhariun), kur ka thënë, që Abdul-Xhebbar b. Vail b. Huxhri, nuk ka dëgjuar (hadithe) nga babai i vet, e as nuk e ka takuar atë. Tregohet, që ka lindur disa muaj pas vdekjes së babait. Në pajtim me këtë hadith është praktika e dijetarëve nga gjenerata e as'habëve dhe të tjerëve. Ata konsiderojnë, që nuk ka dënim mbi personin i cili është detyruar të bëjë zina.

حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ حُجْرٍ، حَدَّثَنَا مُعَمَّرُ بْنُ سُلَيْمَانَ الرَّقِّيُّ، عَنِ الْحَجَّاجِ بْنِ أَرْطَاةَ، عَنْ عَبْدِ الْجَبَّارِ بْنِ وَائِلِ بْنِ حُجْرٍ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ اسْتُكْرِهَتْ امْرَأَةٌ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَدَرَأَ عَنْهَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ الْحَدَّ وَأَقَامَهُ عَلَى الَّذِي أَصَابَهَا وَلَمْ يَذْكُرْ أَنَّهُ جَعَلَ لَهَا

⁶³ Abdul-Xhebbar b. Vaili nuk ka mundur të dëgjonte hadithe nga babai i vet, sepse, sipas disave, ka lindur disa muaj pas vdekjes së tij.

مَهْرًا . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ وَلَيْسَ إِسْنَادُهُ بِمُتَّصِلٍ وَقَدْ رُوِيَ هَذَا الْحَدِيثُ مِنْ غَيْرِ هَذَا الْوَجْهِ . قَالَ سَمِعْتُ مُحَمَّدًا يَقُولُ عَبْدُ الْجُبَّارِ بْنُ وَائِلٍ بْنُ حُجْرٍ لَمْ يَسْمَعْ مِنْ أَبِيهِ وَلَا أَدْرَكَهُ يَقَالُ إِنَّهُ وَلِدَ بَعْدَ مَوْتِ أَبِيهِ بِأَشْهُرٍ . وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا عِنْدَ أَهْلِ الْعِلْمِ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ وَغَيْرِهِمْ أَنْ لَيْسَ عَلَى الْمُسْتَكْرَهَةِ حَدٌّ .

1494. Na ka treguar Muhammed b. Jahja – atij i ka treguar Muhammed b. Jusufi, duke transmetuar nga Israili; na ka treguar Simak b Harbi, duke transmetuar nga Alkame b. Vail el-Kindi, ndërsa ai nga babai i vet – që një grua, gjatë kohës së të Dërguarit të Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ishte nisur natën për namaz (në xhami). Përpara i ka dalur një njeri, e ka mbuluar me rrobat e veta dhe e ka dhunuar. Kur ka përfunduar, ai kishte ikur. Pranë saj kaloi një njeri (tjetër), ndërsa ajo tha: ‘Ky njeri më ka bërë këtë dhe këtë!’ Pastaj kaloi pranë një grupi muhaxhirësh dhe tha: ‘Ky njeri më ka bërë këtë dhe këtë!’ Ata shkuan te njeriu, për të cilin ka menduar që e kishte dhunuar, e morën atë dhe e sollën përpara saj. Ajo, tha: ‘Ja, ky është ai!’ Pastaj, atë e dërguan tek i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të). Kur urdhëroi për ta gurëzuar atë, u ngrit njeriu i cili e kishte dhunuar me të vërtetë dhe tha: ‘O i Dërguar i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), unë ia kam bërë atë!’ (Duke e dëgjuar atë, i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) i tha gruas: ‘Shko.’ Allahu tani të ka falur. Njeriut, të cilin ia kishin sjellur, i drejtoi fjalët e kërkim faljejes, ndërsa për njeriun i cili e kishte dhunuar, tha: ‘Gurëzoni atë!’ (Kur e bënë atë) ai, tha: ‘Ai është penduar, me pendim të atillë, që sikur të pendoheshin banorët e Medinës, me pendim të tillë, kjo do të ishte e pranuar nga ata.’”

Ky hadith është hasen-garib-sahih. Alkame b. Vail b. Huxhri, ka dëgjuar (hadithe) nga babai i vet, sepse ai është më i vjetër sesa Abdul-Xhebbar b. Vaili. Ndërsa Abdul-Xhebbar b. Vaili, nuk ka dëgjuar (hadithe) nga babai i vet.

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى النَّيْسَابُورِيُّ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ، عَنْ إِسْرَائِيلَ، حَدَّثَنَا سِمَاكُ بْنُ حَرْبٍ، عَنْ عُلْقَمَةَ بْنِ وَائِلٍ الْكَلْبِيِّ، عَنْ أَبِيهِ، أَنَّ امْرَأَةً، خَرَجَتْ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ تُرِيدُ الصَّلَاةَ فَتَلْقَاهَا رَجُلٌ فَتَجَلَّلَهَا فَقَصَصَى حَاجَتَهُ مِنْهَا فَصَاحَتْ فَانْطَلَقَ وَمَرَّ عَلَيْهَا رَجُلٌ فَقَالَتْ إِنَّ ذَلِكَ الرَّجُلَ فَعَلَ بِي كَذَا وَكَذَا . وَمَرَّتْ بِعَصَابَةٍ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ فَقَالَتْ إِنَّ ذَلِكَ الرَّجُلَ فَعَلَ بِي كَذَا وَكَذَا . فَانْطَلَقُوا فَأَخَذُوا الرَّجُلَ الَّذِي ظَنَنْتُ أَنَّهُ وَقَعَ عَلَيْهَا وَأَتَوْهَا فَقَالَتْ نَعَمْ هُوَ هَذَا . فَأَتَوْا بِهِ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فَلَمَّا أَمَرَ بِهِ لِيُرْجَمَ قَامَ صَاحِبُهَا الَّذِي وَقَعَ عَلَيْهَا فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَنَا صَاحِبُهَا . فَقَالَ لَهَا " اذْهَبِي فَقَدْ عَفَرَ اللَّهُ لَكَ " . وَقَالَ لِلرَّجُلِ قَوْلًا حَسَنًا وَقَالَ لِلرَّجُلِ الَّذِي وَقَعَ عَلَيْهَا " ارْجُمُوهُ " . وَقَالَ " لَقَدْ تَابَ تَوْبَةً لَوْ تَابَهَا أَهْلُ الْمَدِينَةِ لَقَبِلَ مِنْهُمْ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ صَحِيحٌ . وَعُلْقَمَةُ بْنُ وَائِلٍ بْنُ حُجْرٍ سَمِعَ مِنْ أَبِيهِ وَهُوَ أَكْبَرُ مِنْ عَبْدِ الْجُبَّارِ بْنِ وَائِلٍ وَعَبْدُ الْجُبَّارِ بْنُ وَائِلٍ لَمْ يَسْمَعْ مِنْ أَبِيهِ .

23. Mbi atë i cili bënë marrëdhënie seksuale me kafshë

باب مَا جَاءَ فِيْمَنْ يَقَعُ عَلَى الْبَهِيمَةِ

1495. Na ka treguar Muhammed b. Amër es-Sevvaku – atij i ka treguar Abdulaziz b. Muhammedi, duke transmetuar nga Amër b. Ebu Amri, ai nga Ikrimë, e ai nga Ibn Abbasi – që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Kënd e gjeni duke bërë marrëdhënie me kafshë, mbyteni edhe atë edhe kafshën.”⁶⁴ Dikush i tha Ibn Abbasit: “Çfarë faji ka kafsha?” Ai, tha: “Mbi atë, nga i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi

⁶⁴ Disa konsiderojnë që kafshën duhet mbytur ashtu që të mos sjell në lindje krijesë që do t’i ngjante njeriut.

i Allahut qoftë mbi të), nuk kam dëgjuar asgjë, por supozoj, që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), e urrente që nga kafsha me të cilën është bërë ashtu, të hahet mishi i saj, ose çfarëdo tjetër të përdoret prej saj.”

Ky hadith na është i njohur vetëm nëpërmjet Amër b. Ebu Amres, nga Ikrimë, ai nga Ibn Abbasi, ndërsa ai nga i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të). Sufjan eth-Thevriu, ka transmetuar nga Asimi, ai nga Ebu Ruzejne, që Ibn Abbasi, ka thënë: “Për atë, i cili bënë marrëdhënie seksuale me kafshën, nuk ka dënim (sherijatik).”⁶⁵

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَمْرٍو السَّوَّاقُ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ مُحَمَّدٍ، عَنْ عَمْرٍو بْنِ أَبِي عَمْرٍو، عَنْ عِكْرِمَةَ، عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " مَنْ وَجَدْنَاهُ وَقَعَ عَلَى بَهِيمَةٍ فَاقْتُلُوهُ وَاقْتُلُوا الْبَهِيمَةَ " . فَقِيلَ لِابْنِ عَبَّاسٍ مَا شَأْنُ الْبَهِيمَةِ قَالَ مَا سَمِعْتُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فِي ذَلِكَ شَيْئًا وَلَكِنْ أَرَى رَسُولَ اللَّهِ كَرِهَ أَنْ يُؤْكَلَ مِنْ لَحْمِهَا أَوْ يُنْتَفَعَ بِهَا وَقَدْ عَمِلَ بِهَا ذَلِكَ الْعَمَلُ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ لَا نَعْرِفُهُ إِلَّا مِنْ حَدِيثِ عَمْرٍو بْنِ أَبِي عَمْرٍو عَنْ عِكْرِمَةَ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ . وَقَدْ رَوَى سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، عَنْ عَاصِمٍ، عَنْ أَبِي رَزِينٍ، عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ، أَنَّهُ قَالَ مَنْ أَتَى بَهِيمَةً فَلَا حَدَّ عَلَيْهِ .

1496. Ashtu, na ka treguar Muhammed b. Beshshari – atë e ka informuar Abdurrahman b. Mehdiu, atij i ka treguar Sufjan eth-Thevriu dhe kjo është më e besueshme, sesa hadithi i parë. Në pajtim me këtë (hadith) veprojnë dijetarët. Këto janë qëndrimet e Ahmedit dhe të Is’hakut.

حَدَّثَنَا بِذَلِكَ مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ . وَهَذَا أَصَحُّ مِنَ الْحَدِيثِ الْأَوَّلِ . وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا عِنْدَ أَهْلِ الْعِلْمِ وَهُوَ قَوْلُ أَحْمَدَ وَإِسْحَاقَ .

24. Mbi dënimin për homoseksualizmin

بَابُ مَا جَاءَ فِي حَدِّ اللُّوَطِيِّ

1497. Na ka treguar Muhammed b. Amër es-Sevvaku – atij i ka treguar Abdulaziz b. Muhammedi, duke transmetuar nga Amër b. Ebu Amri, ai nga Ikrimë, ndërsa ai nga Ibn Abbasi – që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Për kënd e kuptoni, që është duke e bërë atë çfarë ka bërë populli i Lutit, mbyteni edhe atë edhe atë me kënd ka bërë atë.”⁶⁶

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Xhabiri dhe Ebu Hurejre. Këtë haith e kemi të njohur në këtë formë, nëpërmjet Ibn Abbasit, nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i

⁶⁵ Hasan el-Basriu konsideron se mbi kafshën ka trajtim të kurvërisë, kështu që, sipas mendimit të tij, i njëjti dënim do të zbatohet për një person të tillë si për kurvarët.

⁶⁶ Në bazë të këtij hadithi, Maliku dhe Ahmedi konsiderojnë që homoseksualët kanë qenë të gurëzuar – si ai që e ka bërë atë ashtu edhe ai me të cili është bërë, pa e pasur parasysh se a kanë qenë të martuar apo jo. Shafiu, në njërën nga qëndrimet e veta, konsideron se ka për të qenë i gurëzuar edhe ai që bënë atë dhe ai me të cilin është bërë ajo, pa pasur parasysh se a janë të martuar apo jo. Ndërkaq, në njërën nga qëndrimet e veta, konsideron se ka për të qenë i gurëzuar vetëm ai që e bënë atë, derisa personi me të cilin e bënë atë ka për t’u denuar me njëqind goditje me kamxhik, dhe ka për t’u dëbuar për një vit nga vendqëndrimi i vet. Eth-Thevriu, Ebu Jusufi dhe Muhammedi konsiderojnë që mbi homoseksualët duhet aplikuar dënimi i njëjtë si mbi zinaqarët. Nëse janë të martuar, duhet gurëzuar. Por, nëse nuk janë të martuar, duhet goditur me nga njëqind goditje me kamxhik dhe duhet dëbuar nga vendqëndrimi për një vit. Ebu Hanife dhe Shafiu, në njërën nga qëndrimet e vet, konsiderojnë që homoseksualët duhet vetëm të paralajmërohen dhe të qortohen dhe mbi ta të zbatohet dënimi sheriatik. Ata për qëndrim të tillë nuk kanë argumente të vlefshme.

Allahut qoftë mbi të). Muhammed b. Is'haku, këtë hadith e ka transmetuar nga Amër b. Amri – i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “I mallkuar është ai, që bënë atë që ka bërë populli i Lutit!” – në të nuk është përmendur vrasja, por e ka përmendur që është i mallkuar edhe ai i cili bënë marrëdhënie me kafshën. Ky hadith është transmetuar edhe nga Asim b. Umeri, ai nga Suhejl b. Ebu Salihi, ai nga babai i vet, ai nga Ebu Hurejre. Në të qëndron, se i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Mbyteni edhe atë i cili e bënë edhe atë me të cilin e bënë.” Mbi senedin e këtij hadithi ka vërejtje. Nuk na është e njohur që ndokush tjetër përveç Asim b. Umer el-Umerit, e ka transmetuar atë nga Suhejl b. Ebu Salihi, ndërsa Asim b. Umeri, konsiderohej si ravi i dobët, për shkak të mbajturit të dobët në mend. Dijetarët janë ndarë në pikëpamje të dënimit të homoseksualëve. Disa konsiderojnë, që personi i atillë ka për të qenë i gurëzuar pa e pasur parasysh se a është i martuar ose i pamartuar. Këto janë edhe qëndrimet e Malikut, Shafiut, Ahmedit dhe të Is'hakut. Disa juristë sheriatik nga gjenerata e tabi'inëve – në mesin e të cilëve janë Hasan el-Basriu, Ibrahim en-Nehaiu, Ata' b. Ebu Rebbahu dhe të tjerët, konsiderojnë, që mbi personat e tillë ka për t'u (zbatuar) aplikuar dënimi i njëjtë i cili aplikohet mbi zinaqarin. Ky është edhe qëndrimi i Eth-Thevriut dhe i dijetarëve të Kufës.

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَمْرٍو السَّوَّاقُ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ مُحَمَّدٍ، عَنْ عَمْرٍو بْنِ أَبِي عَمْرٍو، عَنْ عِكْرَمَةَ، عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " مَنْ وَجَدْتُمُوهُ يَعْمَلُ عَمَلُ قَوْمِ لُوطٍ فَاقْتُلُوا الْفَاعِلَ وَالْمَفْعُولَ بِهِ " . قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ جَابِرٍ وَأَبِي هُرَيْرَةَ . قَالَ أَبُو عِيسَى وَإِنَّمَا يَعْرِفُ هَذَا الْحَدِيثُ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ مِنْ هَذَا الْوَجْهِ وَرَوَى مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ هَذَا الْحَدِيثُ عَنْ عَمْرٍو بْنِ أَبِي عَمْرٍو فَقَالَ " مَلْعُونٌ مَنْ عَمِلَ عَمَلُ قَوْمِ لُوطٍ " . وَلَمْ يَذْكُرْ فِيهِ الْقَتْلَ وَذَكَرَ فِيهِ مَلْعُونٌ مَنْ أَتَى بِهِيمَةً . وَقَدْ رَوَى هَذَا الْحَدِيثُ عَنْ عَاصِمِ بْنِ غُمَرٍ عَنْ سُهَيْلِ بْنِ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ " اقْتُلُوا الْفَاعِلَ وَالْمَفْعُولَ بِهِ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ فِي إِسْنَادِهِ مَقَالٌ وَلَا نَعْرِفُ أَحَدًا رَوَاهُ عَنْ سُهَيْلِ بْنِ أَبِي صَالِحٍ غَيْرَ عَاصِمِ بْنِ غُمَرٍ الْعُمَرِيُّ . وَعَاصِمُ بْنُ غُمَرٍ يُضَعَّفُ فِي الْحَدِيثِ مِنْ قَبْلِ حَفْظِهِ . وَاخْتَلَفَ أَهْلُ الْعِلْمِ فِي حَدِّ اللُّوطِيِّ فَرَأَى بَعْضُهُمْ أَنَّ عَلَيْهِ الرَّجْمَ أَحْصَنَ أَوْ لَمْ يُحْصِنَ وَهَذَا قَوْلُ مَالِكٍ وَالشَّافِعِيِّ وَأَحْمَدَ وَإِسْحَاقَ . وَقَالَ بَعْضُ أَهْلِ الْعِلْمِ مِنْ فُقَهَاءِ التَّابِعِينَ مِنْهُمْ الْحَسَنُ الْبَصْرِيُّ وَإِبْرَاهِيمُ النَّخَعِيُّ وَعَطَاءُ بْنُ أَبِي رَبَاحٍ وَغَيْرُهُمْ قَالُوا حَدِّ اللُّوطِيِّ حَدُّ الزَّانِي وَهُوَ قَوْلُ الثَّوْرِيِّ وَأَهْلِ الْكُوفَةِ .

1498. Na ka treguar Ahmed b. Meni – atë e ka informuar Jezid b. Haruni, atij i ka treguar Hammami, duke transmetuar nga Kasim b. Abdulvahid el-Mekki, ndërsa ai nga Muhammed b. Ukajli, ai ka dëgjuar nga Xhabiri – që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Më së tepërmi që kam frikë për pasuesit e mi është homoseksualizmi.”

Ky hadith është hasen-garib.⁶⁷ Në këtë formë, na është e njohur, nëpërmjet Abdullah b. Muhammed b. Ukala b. Ebu Talibit, nga Xhabiri.

حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مَنِيعٍ، حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ، حَدَّثَنَا هَمَّامٌ، عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ عَبْدِ الْوَاحِدِ الْمَكِّيِّ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُحَمَّدٍ بْنِ عَقِيلٍ، أَنَّهُ سَمِعَ جَابِرًا، يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " إِنَّ أَخَوْفَ مَا أَخَافُ عَلَى أُمَّتِي عَمَلُ قَوْمِ لُوطٍ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ إِنَّمَا نَعْرِفُهُ مِنْ هَذَا الْوَجْهِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُحَمَّدٍ بْنِ عَقِيلٍ عَنْ أَبِي طَالِبٍ عَنْ جَابِرٍ .

⁶⁷ E shënon edhe Ibn Maxhe, në *Sunen*.

25. Mbi dënimin për dezertorin nga feja

باب مَا جَاءَ فِي الْمُرْتَدِّ

1499. Na ka treguar Ahmed b. Abd ed-Debbijj – atë e ka informuar Abdulvehab es-Sekafi, atij i ka treguar Ejjubi, duke transmetuar nga Ikrimë – që Aliu i ka djegur disa njerëz që kanë dezertuar nga feja. Kur ai lajm depërtoi tek Ibn Abbasi,⁶⁸ ai tha: “Sikur unë të isha (në vendin e tij), unë (vetëm) do t’i mbysja në pajtim me fjalët e të Dërguarit të Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të). I Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: ‘Kush e ndërron fenë e vet, mbyteni atë.’ Unë, nuk do t’i kisha djegur, sepse i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: ‘Mos dënoni me dënimin e Allahut!’ Kur e dëgjoi atë, Aliu tha: ‘Të vërtetën e ka thënë Ibn Abbasi.’”⁶⁹

Ky hadith është hasen-sahih.⁷⁰ Në pajtim me të, është veprimi i dijetarëve, në pikëpamje të dezertorëve nga feja. Dijetarët ndahen (vetëm) në pikëpamje të gruas, e cila dezerton nga feja. Disa dijetarë, konsiderojnë që ajo duhet të mbytet. Ato janë qëndrimet e Evzaiut, Ahmedit dhe të Is’hakut. Disa, nga dijetarët konsiderojnë, që dezertorët nga feja duhet të burgosen, e që nuk duhet të mbyten. Ky është qëndrimi i Sufjan eth-Thevriut dhe dijetarëve tjerë kufjanë.

حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ الصَّيِّبِ الْبَصْرِيُّ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَهَّابِ الثَّقَفِيُّ، حَدَّثَنَا أَيُّوبُ، عَنْ عِكْرَمَةَ، أَنَّ عَلِيًّا، حَرَّقَ قَوْمًا ارْتَدُّوا عَنِ الْإِسْلَامِ، فَبَلَغَ ذَلِكَ ابْنَ عَبَّاسٍ فَقَالَ لَوْ كُنْتُ أَنَا لَقَتَلْتُهُمْ، لِقَوْلِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ " مَنْ بَدَّلَ دِينَهُ فَاقْتُلُوهُ " . وَلَمْ أَكُنْ لِأَحْرِقَهُمْ لِقَوْلِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ " لَا تُعَذِّبُوا بِعَذَابِ اللَّهِ " . فَبَلَغَ ذَلِكَ عَلِيًّا فَقَالَ صَدَقَ ابْنُ عَبَّاسٍ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ حَسَنٌ . وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا عِنْدَ أَهْلِ الْعِلْمِ فِي الْمُرْتَدِّ . وَاخْتَلَفُوا فِي الْمَرْأَةِ إِذَا ارْتَدَّتْ عَنِ الْإِسْلَامِ فَقَالَتْ طَائِفَةٌ مِنْ أَهْلِ الْعِلْمِ تُقْتَلُ وَهِيَ قَوْلُ الْأَوْزَاعِيِّ وَأَحْمَدَ وَإِسْحَاقَ . وَقَالَتْ طَائِفَةٌ مِنْهُمْ تُحْبَسُ وَلَا تُقْتَلُ وَهِيَ قَوْلُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ وَغَيْرِهِ مِنْ أَهْلِ الْكُوفَةِ .

26. Mbi atë i cili ia drejton armën ndokujt

باب مَا جَاءَ فِيْمَنْ شَهَرَ السِّلَاحَ

1500. Na kanë treguar Ebu Kurejbe dhe Ebu Saibi – atyre u ka treguar Ebu Usama, duke transmetuar nga Burejd b. Abdullah b. Ebu Burde, ai nga gjyshi i vet Ebu Burde, ndërsa ai nga Ebu Musai – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Ai, i cili e drejton armën mbi ne, ai nuk është i yni.”

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Ibn Umeri, Ibn Zubejri, Ebu Hurejre dhe Seleme b. Ekve. Hadithi i Ebu Musait është hasen-sahih.⁷¹

⁶⁸ Ibn Abbasi atëherë ka qenë guvernator i Basras.

⁶⁹ Taberaniu në Mu’xhemul-Veasit, shënon nga Suvejd b. Gafle që disa njerëz kishin dezertuar nga Islami. Aliu i ftoi ata. Së pari i gostiti, e pastaj i ftoi në islam. Pasi që refuzuan ata, urdhëruan që të hapej një hendek, ua hoqi kokat me shpatë dhe urdhëri që trupat e tyre të hudhen në hendek. Pastaj urdhëri që të hudhen drunjë mbi ta dhe i dogjën ata. Në fund tha: “Të vërtetën e ka thënë i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të)!” Ebu Mudfir el-Esfrajini, në veprën el-Milelul-Ven-Nikalu, pohon se aty ka qenë fjala mbi një grup rapidi në ballë të cilëve qëndronte jehudi Abdullah b. Seb’e i cili vetëm sa për sy e faqe e kishte pranuar islamimin.

⁷⁰ E shënon edhe Buhariu, në *Sahih*.

⁷¹ E shënon edhe Buhariu, në *Sahih*.

حَدَّثَنَا أَبُو كُرَيْبٍ، وَأَبُو السَّائِبِ، سَلَّمَ بْنُ جُنَادَةَ قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ، عَنْ بُرَيْدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي بُرْدَةَ، عَنْ جَدِّهِ أَبِي بُرْدَةَ، عَنْ أَبِي مُوسَى، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ " مَنْ حَمَلَ عَلَيْنَا السِّبْلَاحَ فَلَيْسَ مِنَّا " . قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ ابْنِ عُمَرَ وَابْنِ الزُّبَيْرِ وَأَبِي هُرَيْرَةَ وَسَلَمَةَ بْنِ الْأَكْوَعِ . قَالَ أَبُو عِيسَى حَدِيثُ أَبِي مُوسَى حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

27. Mbi dënimin e sihirbazit (faltorit)

باب مَا جَاءَ فِي حَدِّ السَّاحِرِ

1501. Na ka treguar Ahmed b. Meni – atij i ka treguar Ebu Muaviu, ai ka transmetuar nga Ismail b. Muslimi, ai nga Hasani, e ai nga Xhundubi – që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Dënimi për sihirbazin është goditja me shpatë.”⁷²

Ky hadith, si merfu’, na është i njohur vetëm me këtë sened, ndërsa Ismail b. Muslimin, disa e konsideronin si ravi të dobët i hadithit, për shkak të mbajturit të dobët në mend. Vekiu, thotë që Ismail b. Muslim el-Abd el-Basriu, është ravi i besueshëm. Ai, gjithashtu transmeton nga Hasani, ndërsa është e besueshme ajo, që e transmeton nga Xhundubi si mevkuf. Në pajtim me këtë (hadith) është veprimi i disa dijetarëve nga gjenerata e as’habëve dhe të tjerët. Ky është edhe qëndrimi i Malik b. Enesit. Shafiu, thotë: “Sihirbazin duhet mbytur vetëm nëse me magjinë e vet kalon në mosbesim.” Por, nëse ai me magjinë e vet nuk kalon në mosbesim, Shafiu konsideron, që nuk duhet mbytur.

حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مَنِيعٍ، حَدَّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ مُسْلِمٍ، عَنِ الْحَسَنِ، عَنْ جُنْدَبٍ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " حَدِّ السَّاحِرِ ضَرْبَةً بِالسَّيْفِ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ لَا نَعْرِفُهُ مَرْفُوعًا إِلَّا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ . وَإِسْمَاعِيلُ بْنُ مُسْلِمٍ الْمَكِّيُّ يُضَعَّفُ فِي الْحَدِيثِ وَإِسْمَاعِيلُ بْنُ مُسْلِمٍ الْعَبْدِيُّ الْبَصْرِيُّ قَالَ وَكَيْفَ هُوَ ثِقَةٌ . وَيُرْوَى عَنِ الْحَسَنِ أَيْضًا وَالصَّحِيحُ عَنْ جُنْدَبٍ مَوْقُوفٌ . وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا الْحَدِيثِ عِنْدَ بَعْضِ أَهْلِ الْعِلْمِ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ وَغَيْرِهِمْ وَهُوَ قَوْلُ مَالِكِ بْنِ أَنَسٍ . وَقَالَ الشَّافِعِيُّ إِنَّمَا يُقْتَلُ السَّاحِرُ إِذَا كَانَ يَعْمَلُ فِي سِحْرِهِ مَا يَبْلُغُ بِهِ الْكُفْرَ فَإِذَا عَمِلَ عَمَلًا دُونَ الْكُفْرِ فَلَمْ نَرِ عَلَيْهِ قَتْلًا .

28. Mbi atë se si do të veprohet me atë i cili vjedh nga preja e luftës

باب مَا جَاءَ فِي الْغَلِّ مَا يُصْنَعُ بِهِ

1502. Na ka treguar Muhammed b. Amri – atij i ka treguar Abdulaziz b. Muhammedi, duke transmetuar nga Salih b. Muhammed b. Zaidi, ai nga Salim b. Abdullah b. Umeri, ai nga Abdullah b. Umeri, ndërsa ai nga Umeri – që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) ka thënë: “Për atë, që kuptoni, që në rrugë të Allahut ka vjedhur diç nga preja e luftës, atij, digjjani bagazhin.”⁷³

⁷² Neveviu në komentuarin e Sahihut të Muslimit thotë: “Marrja me siher (maxhi), sipas mendimit të të gjithë dijetarëve, është nga mëkatet më të rënda. Nganjëherë kjo shndërrohet në mosbesim. Gjithashtu, edhe të mësuarit e tjetrit siherin, u takon mëkateve të mëdha. Disa dijetarë këtë hadith e marrin si argument pohimin që sihirbazi e meriton dënimin me vdekje, me prerjen e kokës me shpatë. Ndërkaq, ky hadith, sipas mendimit të Ibn Haxher el-Askalanit, është i dobët, sepse në senedin e tij është Ismail b. Muslim el-Mekki, i cili, sipas vlerësimit të dijetarëve të hadithit, është ravi i dobët.

⁷³ Në bazë të këtij hadithi, Evzaiu, Ahmedi, Is’haku, Mekhuli dhe Hasan el-Basriu konsiderojnë që, si dënim për personin që konstatohet se ka vjedhur pre të luftës, do t’i konfiskohet i tërë bagazhi, përveç Mus’hafit dhe të shaluarës, në rast se ka.

Salimi, thotë: “Me një rast, hyra te Mesleme. Tek ai ishte edhe Salim b. Abdullahu. Duke e kuptuar për njeriun i cili e kishte vjedhur prenë e luftës, Salimi i tregoi këtë hadith dhe urdhëroi që t’ia digjnin bagazhin. Pasi që në bagazhin e tij e gjetën Mus’hafin, Salimi tha: ‘Këtë shite dhe të hollat që i merr ua ndaj të varfërve si lëmoshë.’” Ky hadith është garib.⁷⁴ E kemi të njohur vetëm me këtë sened. Në pajtim me këtë (hadith), është veprimi i disa dijetarëve. Ky është edhe qëndrimi i Evzaiut, Ahmedit dhe i Is’hakut.

Tirmidhiu, thotë: “E pyeta Muhammedin (Buhariun) për këtë hadith, e ai tha: ‘Këtë hadith e ka transmetuar Salih b. Muhammed b. Zaide, ndërsa ai në të vërtetë është Ebu Vakid el-Lejthi. Ai është ravi i dobët, me gjithë atë, gjatë transmetimit, i është kundërvënë ravijëve të besueshëm.’ Muhammedi, thotë: ‘Ne shumë hadithe nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka transmetuar mbi njeriun i cili e ka vjedhur prenë e luftës, por në ato nuk përmendet që është urdhëruar djegia e bagazhit të tij. Ebu Isai, thotë që ky hadith është garib.’”

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُمَرَ السَّوَّاقِيُّ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ مُحَمَّدٍ، عَنْ صَالِحِ بْنِ مُحَمَّدٍ بْنِ زَائِدَةَ، عَنْ سَالِمِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ " مَنْ وَجَدْتُمُوهُ غَلًّا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَأَحْرِقُوا مَتَاعَهُ " . قَالَ صَالِحٌ فَدَخَلْتُ عَلَى مُسْلِمَةَ وَمَعَهُ سَالِمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ فَإِذَا رَجُلًا قَدْ غَلَّ فَحَدَّثَ سَالِمٌ بِهَذَا الْحَدِيثِ فَأَمَرَ بِهِ فَأَحْرَقَ مَتَاعَهُ فَوُجِدَ فِي مَتَاعِهِ مُصْحَفٌ فَقَالَ سَالِمٌ بَعْ هَذَا وَتَصَدَّقْ بِتَمَنِيهِ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا الْحَدِيثُ غَرِيبٌ لَا نَعْرِفُهُ إِلَّا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ . وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا عِنْدَ بَعْضِ أَهْلِ الْعِلْمِ وَهُوَ قَوْلُ الْأَوْزَاعِيِّ وَأَحْمَدَ وَإِسْحَاقَ . قَالَ وَسَأَلْتُ مُحَمَّدًا عَنْ هَذَا الْحَدِيثِ فَقَالَ إِنَّمَا رَوَى هَذَا صَالِحُ بْنُ مُحَمَّدٍ بْنِ زَائِدَةَ وَهُوَ أَبُو وَاقِدٍ اللَّيْثِيُّ وَهُوَ مُنْكَرُ الْحَدِيثِ قَالَ مُحَمَّدٌ وَقَدْ رَوَى فِي غَيْرِ حَدِيثٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الْغَلِّ فَلَمْ يَأْمُرْ فِيهِ بِحَرْقِ مَتَاعِهِ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ .

29. Mbi atë i cili tjetrit i thotë “O i zhburrëruar”

باب مَا جَاءَ فِيمَنْ يَقُولُ لِأَخَرَ يَا مُخْتَنٌ

1503. Na ka treguar Muhammed b. Rafi’u – atij i ka treguar Ibn Ebu Fudejku, duke transmetuar nga Ibrahim b. Ismail b. Ebu Habibi, ai nga Davud b. Husejni, ai nga Ikrimë, ai nga Ibn Abbasi – që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Kur personi i thotë muslimanit: ‘O jehudi!’⁷⁵ – goditeni atë dyzet herë me kamxhik. Por, edhe kur i thotë: ‘O, i zhburrëruar!’ – goditeni atë dyzet herë me kamxhik. Dhe kushdo që ka marrëdhënie me dikë që është Mahrem, atëherë mbyteni atë.”

Këtë hadith, e kemi të njohur vetëm me këtë sened, ndërsa Ibrahim b. Ismaili është ravi i dobët. Transmetohet nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), nëpërmjet shumë sendeve. E kanë transmetuar Bera b. Azibi dhe Kurre b. Ijas el-Muzeni, që një njeri ishte martuar me bashkëshorten e babait të vet dhe i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) ka urdhëruar që atë, ta mbysin. Në pajtim me këtë, është veprimi i pasuesve tanë. Ata thonë, që atë i cili, duke e ditur (që ajo është haram) bënë dashuri me personin me të cilin sipas shariatit nuk mund të kurorëzohet, duhet vrrarë. Ahmedit, thotë: “Atë, i cili martohet

⁷⁴ E shënojnë edhe Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*, Hakimi, në *Mustedrek*, si dhe Davudi dhe Bejhëkiu, në *Sunene*.

⁷⁵ Sipas mendimit të Ali el-Kariut, kjo ka të bëjë me personin i cili muslimanit i thotë që është i krishterë apo mosbesimtar.

me nënën e vet, duhet vrarë.” Is’haku, thotë: “Ai i cili bënë dashuri me personin, me të cilin sipas shariatit nuk mund të kurorëzohet, duhet vrarë.

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ رَافِعٍ، حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي فُدَيْكٍ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أَبِي حَبِيبَةَ، عَنْ دَاوُدَ بْنِ الْخُصَيْنِ، عَنْ عِكْرَمَةَ، عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ " إِذَا قَالَ الرَّجُلُ لِلرَّجُلِ يَا يَهُودِي فَأَضْرِبُوهُ عَشْرِينَ وَإِذَا قَالَ يَا مُخَنَّثٌ فَأَضْرِبُوهُ عَشْرِينَ وَمَنْ وَقَعَ عَلَى ذَاتِ مَحْرَمٍ فَاقْتُلُوهُ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ لَا نَعْرِفُهُ إِلَّا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ . وَإِبْرَاهِيمُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ يُضَعَّفُ فِي الْحَدِيثِ . وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا عِنْدَ أَصْحَابِنَا قَالُوا مَنْ أَتَى ذَاتَ مَحْرَمٍ وَهُوَ يَعْلَمُ فَعَلَيْهِ الْقَتْلُ . وَقَالَ أَحْمَدُ مَنْ تَرَوَّجَ أُمَّهُ قُتِلَ . وَقَالَ إِسْحَاقُ مَنْ وَقَعَ عَلَى ذَاتِ مَحْرَمٍ قُتِلَ .

30. Mbi ta'zirin⁷⁶

باب مَا جَاءَ فِي التَّعْزِيرِ

1504. Na ka treguar Kutejbe – atij i ka treguar Lejth b. Sa'di, duke transmetuar nga Jezid b. Habibi, ai nga Bukejr b. Abdullah b. Eshexhi, ai nga Sulejman b. Jesari, ai nga Abdurrahman b. Xhabir b. Abdullahu, ndërsa ai nga Burde b. Nijari – që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Askush nuk duhet të goditet më shumë se dhjetë goditje, përveç gjatë dënimit ligjor të definuar nga Allahut.”⁷⁷

Këtë hadith, Ibn Lehi e ka transmetuar nga Bukejri dhe ka gabuar (gjatë transmetimit), duke thënë: “Nga Abdurrahman b. Xhabir b. Abdullahu, ai nga babai i vet, ndërsa ai nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të).” Hadithi i drejtë është i Lejth b. Sa'dit, në të cilin, Abdurrahman b. Xhabir b. Abdullahu ka transmetuar nga Ebu Burde b. Nijari, ndërsa ai nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të). Ky hadith është garib. Na është i njohur vetëm nëpërmjet Bukejr b. Eshexhit. Dijetarët janë ndarë në pikëpamje të ta'zirin. Më e mira që është transmetuar në lidhje me ta'zirin është ky hadith.

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، حَدَّثَنَا اللَّيْثُ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ، عَنْ بُكَيْرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْأَشَّجِّ، عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ يَسَارٍ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، عَنْ أَبِي بُرْدَةَ بْنِ نِيَارٍ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " لَا يُجْلَدُ فَوْقَ عَشْرِ جَلَدَاتٍ إِلَّا فِي حَدٍّ مِنْ حُدُودِ اللَّهِ " . قَالَ وَقَدْ رَوَى هَذَا الْحَدِيثَ ابْنُ لَهْيَعَةَ عَنْ بُكَيْرٍ فَأَخْطَأَ فِيهِ وَقَالَ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أَبِيهِ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ وَهُوَ خَطَأٌ وَالصَّحِيحُ حَدِيثُ اللَّيْثِ بْنِ سَعْدٍ إِنَّمَا هُوَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ بْنِ نِيَارٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ لَا نَعْرِفُهُ إِلَّا مِنْ حَدِيثِ بُكَيْرِ بْنِ الْأَشَّجِّ . وَقَدْ اخْتَلَفَ أَهْلُ الْعِلْمِ فِي التَّعْزِيرِ وَأَحْسَنُ شَيْءٍ رُوِيَ فِي التَّعْزِيرِ هَذَا الْحَدِيثُ .

⁷⁶ Ta'zir është dënimi i padefinuar mbi madhësinë e të cilit vendos imami, gjegjësisht gjykatësi.

⁷⁷ Ky hadith është argument që në rast të kundërvajtjes për të cilin nuk është caktuar dënim preciz, është e lejuar të përdoren rrahja, por – sipas mendimit të Lejthit, Ahmed b. Hanbelit dhe Is'hakut jo më tepër se dhjetë të qëlluara. Më tepër se dhjetë të qëlluara, sipas mendimit të tyre, qëllohen vetëm ata persona mbi të cilët zbatohet ndonjëra nga dënimet definitive shariatike, siç janë: dënimi për zina, dënimi për betimin dhe dënimi për dehje. Maliku, Shafiu, Ebu Jusufi dhe Muhammedi konsiderojnë në rast të kundërvajtjes, për të cilin nuk është caktuar dënim preciz, sipas nevojës, mund të qëllohet edhe më tepër se dhjetë të qëlluara.

Në emër të Allahut, Mëshiruesit të Gjithëmëshirsmi

Kapitulli mbi gjuetinë

كتاب الصيد والذباح

عن رسول الله ﷺ

Nga i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të)

1. Çfarë mund të hahet nga ajo që e zë qeni i gjuetisë e çfarë nuk mund të hahet

باب مَا جَاءَ مَا يُؤْكَلُ مِنْ صَيْدِ الْكَلْبِ وَمَا لَا يُؤْكَلُ

1505. Na ka treguar Mahmud b. Gajlani – atë e ka informuar Kabisi, atij i ka treguar Sufjani, duke transmetuar nga Mensuri, ai nga Ibrahim, ai nga Hemmam b. Harithi – që Adijj b. Hatimi, ka thënë: “Unë thash: ‘O i Dërguar i Allahut, (në gjueti) i dërgojmë qentë tanë të ushtruar.’ Ai, tha: ‘Të gjitha që ata i zënë, haji.’”⁷⁸ Unë, thash: ‘O i Dërguar i Allahut, e çfarë nëse ata (gjahun) e mbysin?’ Ai, tha: ‘Madje edhe nëse e mbysin, nëse në atë nuk kanë marr pjesë edhe qentë tjerë.’”⁷⁹ Unë, thash: ‘O i Dërguar i Allahut, ne gjuajmë me shigjetë pa pendë.’ Ai, tha: ‘Atë që e shpon shigjeta haje, ndërsa atë që e qëllon me trup (të shigjetës), e jo me maje, mos e ha atë.’”

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ غِيلَانَ، حَدَّثَنَا قَبِيصَةُ، عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ مَنْصُورٍ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ هَمَّامِ بْنِ الْحَارِثِ، عَنْ عَدِيِّ بْنِ حَاتِمٍ، قَالَ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّا نُرْسِلُ كِلَابًا لَنَا مُعَلَّمَةً . قَالَ " كُلُّ مَا أَمْسَكْنَ عَلَيْكَ " . قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ وَإِنْ قَتَلْنَ قَالَ " وَإِنْ قَتَلْنَ مَا لَمْ يَشْرُكْهَا كَلْبٌ غَيْرُهَا " . قَالَ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّا نُرْمِي بِالْمِعْرَاضِ . قَالَ " مَا خَرَقَ فُكْلٌ وَمَا أَصَابَ بَعْرَضِهِ فَلَا تَأْكُلْ " .

1506. Na ka treguar Muhammed b. Jahja, atë e ka informuar Muhammed b. Jusuf, atij i ka treguar Sufjani, duke transmetuar nga Mensuri – sikurse hadithi i mëparshëm, përveç që ka thënë: “Është pyetur edhe mbi shigjetën pa pendë.” Ky hadith është hasen-sahih.

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَحْيٍ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، عَنْ مَنْصُورٍ، نَحْوَهُ إِلَّا أَنَّهُ قَالَ وَسُئِلَ عَنِ الْمِعْرَاضِ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

⁷⁸ Në transmetimin e Buhariut të këtij hadithi qëndron: “Kur e dërgon qenin (në gjueti) pasi që e ke përmendur emrin e Allahut, ha atë që e gjuan ai.” Unë thash: “E çfarë nëse qeni e ha atë që e zë?” Tha: “Atëherë ti mos e ha atë, sepse ai, në atë rast gjahun e ka zënë për vete e jo për ty.”

⁷⁹ Në transmetimin e Buhariut, qëndron edhe kjo: “Njeriu tha: “I Dërguari i Allahut, unë e dërgoj qenin në gjueti, pasi që gjuan, pranë gjahun, i lëshon edhe qenë të tjerë.” I Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të) tha: “Nëse pranë gjahun i sheh edhe qentë tjetër, mos ha prej atij gjahu, sepse ti e ke përmendur emrin e Allahut kur e ke dërguar qenin tënd, e nuk e ke përmendur edhe atyre të tjerëve.”

1507. Na ka treguar Ahmed b. Meni – atë e ka informuar Jezid b. Haruni, atij i ka treguar Haxhaxhi, duke transmetuar nga Mekhuli, ai nga Ebu Sa'lebe, Haxhaxhi nga Velid b. Ebu Maliku, ndërsa ai nga Aizil-lah b. Abdullahu – që Ebu Sa'leb el-Hushemi ka thënë: “I thash të Dërguarit të Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të): “O i Dërguar i Allahut, ne jemi gjyetarë.” Ai tha: “Kur e dërgon qenin e gjuetisë, duke e përmendur emrin e Allahut, nëse zë diç mund ta hash.” Unë thash: “Por, nëse atë që e zë e mbytë?” Ai tha: “Edhe nëse e mbytë.” Unë thash: “Ne gjuajmë (edhe me shigjetë)?” Ai tha: “Atë që e qëllon shigjeta jote haje.” Unë thash: “Ne udhëtojmë dhe kalojmë nëpër vendbanimet e jehudëve, të krishterëve dhe sabejve, ashtu që nuk kemi enë të tjera (që do të mund t'i përdornim) përveç enëve të tyre?” ai tha: “Nëse nuk gjeni enë të tjera përveç enëve të tyre, ju lajini ato me ujë dhe pastaj hani dhe pini prej tyre.”

Mbi këtë temë është transmetuar hadithi edhe nga Adijj b. Hatimi. Ky hadith është hasen. Ahizullahu, në të vërtetë është Ebu Idris el-Havlani.

حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مَنِيعٍ، حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ، حَدَّثَنَا الْحَجَّاجُ، عَنْ مَكْحُولٍ، عَنْ أَبِي ثَعْلَبَةَ، وَالْحَجَّاجُ، عَنْ الْوَلِيدِ بْنِ أَبِي مَالِكٍ، عَنْ عَائِذِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا ثَعْلَبَةَ الْخُسَنِيَّ، قَالَ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّا أَهْلُ صَيْدٍ . قَالَ " إِذَا أُرْسِلَتْ كَلْبُكَ وَذَكَرْتَ اسْمَ اللَّهِ عَلَيْهِ فَأَمْسَكَ عَلَيْكَ فَكُلْ " . قُلْتُ وَإِنْ قَتَلَ قَالَ " وَإِنْ قَتَلَ " . قُلْتُ إِنَّا أَهْلُ رَمِي . قَالَ " مَا رَدَّتْ عَلَيْكَ قَوْسُكَ فَكُلْ " . قَالَ قُلْتُ إِنَّا أَهْلُ سَفَرٍ نَمُرُّ بِالْيَهُودِ وَالنَّصَارَى وَالْمَجُوسِ فَلَا نَجِدُ غَيْرَ آبَائِهِمْ . قَالَ " فَإِنْ لَمْ تَجِدُوا غَيْرَهَا فَاعْسِلُوهَا بِالْمَاءِ ثُمَّ كُلُوا فِيهَا وَاشْرَبُوا " . قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ عَدِيِّ بْنِ حَاتِمٍ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ . وَعَائِذُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ هُوَ أَبُو إِدْرِيسَ الْخَوْلَانِيُّ.

2. Mbi gjahun të cilin e zë qeni i Zoroastrianëve

باب مَا جَاءَ فِي صَيْدِ كَلْبِ الْمَجُوسِ

1508. Na ka treguar Jusuf b. Isai - atë e ka informuar Vekiu, atij i ka treguar Sheriku, duke transmetuar nga Haxhaxhi, ai nga Kasim b. Ebu Bezze, ai nga Sulejman Jeshkuriu⁸⁰ - që Xhabir b. Abdullahu, ka thënë: “E kemi të ndaluar (të ngrënit) e asaj që e zë qeni i Zoroastrianëve.”⁸¹

Ky hadith është garib. Na është i njohur vetëm me këtë sened. Në pajtim me këtë hadith, është praktika e shumë dijetarëve. Ata nuk e lejojnë ngrënien e asaj që e zë qeni i Zoroastrianëve. Kasim b. Ebu Bezze është Kasim b. Nafi el-Mekki.

حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ عِيسَى، حَدَّثَنَا وَكِيعٌ، حَدَّثَنَا شَرِيكٌ، عَنْ الْحَجَّاجِ، عَنْ الْقَاسِمِ بْنِ أَبِي بَرَّةَ، عَنْ سُلَيْمَانَ الْيَشْكُرِيِّ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ نُهِنَا عَنْ صَيْدِ كَلْبِ الْمَجُوسِ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ لَا نَعْرِفُهُ إِلَّا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ . وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا عِنْدَ أَكْثَرِ أَهْلِ الْعِلْمِ لَا يُرْجَسُونَ فِي صَيْدِ كَلْبِ الْمَجُوسِ . وَالْقَاسِمُ بْنُ أَبِي بَرَّةَ هُوَ الْقَاسِمُ بْنُ نَافِعِ الْمَكِّيِّ .

⁸⁰ Sulejman el-Jeshkuri është i biri i Ibn Kajs el-Basriut. Ai është transmetues i besueshëm. I ka takuar gjeneratës së tretë të ravive.

⁸¹ Kjo ka të bëjë me gjahun të cilin e mbytur e sjell qeni i zjarrputistëve. Nëse atë e sjell të gjallë dhe ky arrin për ta ther atë, është i eljaur. Sikurse që pasuesit e islamit e kanë të lejuar të hanë atë çfarë therin idhujtarët ashtu nuk e kanë të lejuar të hanë atë çfarë gjuajnë qentë e tyre.

3. Mbi gjahun të cilin e zë skifteri

باب مَا جَاءَ فِي صَيْدِ الْبَرَاةِ

1509. Na kanë treguar Nasër b. Ali, Hennadi dhe Ebu Ammari – atyre u ka treguar Isa b. Junusi, duke transmetuar nga Muxhalidi, ai nga Sha’bijju – që Adijj b. Hatimi, ka thënë: “E pyeta të Dërguarin e Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) mbi gjahun që e zë skifteri, e ai tha: ‘Atë që të zë ai, haje.’”⁸²

Ky hadith na është i njohur, vetëm nëpërmjet Muxhalidit nga Sha’bijju. Në pajtim me këtë hadith, është praktika e dijetarëve. Ata, nuk shohin asgjë të keqe në atë që e zënë skifterët. Muxhalidi, thotë: “Skifteri është shpend grabitqarë, me ndihmën e të cilit gjuhet. Ai u takon gjallesave, për të cilat Allahu i Lartësuar thotë: *“Të pyesin ty ç’është e lejueshme që të hanë. Thuaju (o Muhamed): “Ju lejohet juve çdo gjë që është e dëlirë dhe atë që jua gjuajnë shtazët që i keni stërvitur e i përdorni në gjueti, ashtu siç ju ka mësuar Allahu. Pra, hani atë që jua sjellin, e përmendni emrin e Allahut! Frikësojuni Allahut! Allahu është i shpejtë në llogari.”* [El-Maide: 4]

Ka sqaruar, që me ndihmën e qenve dhe shpezëve gjuhet. Disa dijetarë e lejojnë ngrënien e asaj që e zë skifteri, madje edhe nëse ai ka ngrënë nga ai (gjah) dhe thonë: “Të mësuarit e tij do të thotë të përgjigjet e tij.” Disa dijetarë, atë e konsiderojnë mekruh, derisa shumica e juristëve shariatik thonë: “Nga ai gjah do të hahet, madje edhe nëse ai ka ngrënë (prej tij).”

حَدَّثَنَا نَصْرُ بْنُ عَلِيٍّ، وَهَنَادٌ، وَأَبُو عَمَّارٍ قَالُوا حَدَّثَنَا عِيسَى بْنُ يُونُسَ، عَنْ مُجَالِدٍ، عَنِ الشَّعْبِيِّ، عَنْ عَدِيِّ بْنِ حَاتِمٍ، قَالَ سَأَلْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ عَنْ صَيْدِ الْبَارِي فَقَالَ " مَا أَمْسَكَ عَلَيْكَ فَكُلْ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ لَا نَعْرِفُهُ إِلَّا مِنْ حَدِيثِ مُجَالِدٍ عَنِ الشَّعْبِيِّ . وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا عِنْدَ أَهْلِ الْعِلْمِ لَا يَرَوْنَ بِصَيْدِ الْبَرَاةِ وَالصُّفُورِ بَأْسًا . وَقَالَ مُجَاهِدٌ الْبَرَاةُ هُوَ الطَّيْرُ الَّذِي يُصَادُ بِهِ مِنَ الْجَوَارِحِ الَّتِي قَالَ اللَّهُ تَعَالَى: (وَمَا عَلَّمْتُمْ مِنَ الْجَوَارِحِ) فَسَرَّ الْكِلَابَ وَالطَّيْرَ الَّذِي يُصَادُ بِهِ . وَقَدْ رَخَّصَ بَعْضُ أَهْلِ الْعِلْمِ فِي صَيْدِ الْبَارِي وَإِنْ أَكَلَ مِنْهُ وَقَالُوا إِنَّمَا تَعْلِيمُهُ إِجَابَتُهُ . وَكَرِهَهُ بَعْضُهُمْ وَالْفُقَهَاءُ أَكْثَرُهُمْ قَالُوا يَأْكُلُ وَإِنْ أَكَلَ مِنْهُ .

4. Mbi njeriun i cili e qëllon kafshën dhe ajo zhduket

باب مَا جَاءَ فِي الرَّجُلِ يَرْمِي الصَّيْدَ فَيَغِيبُ عَنْهُ

1510. Na ka treguar Mahmud b. Gajlani – atë e ka informuar Ebu Davudi, atij i ka treguar Shu’be, duke transmetuar nga Ebu Bishra, ai ka dëgjuar nga Seid b. Xhubejri - që Adijj b. Hatimi, ka thënë: “Unë thash: ‘O i Dërguar i Allahut, unë e qëlloj kafshën, ndërsa atë e gjej të nesërmen, ndërsa në te shigjeta ime.’ Ai, tha: ‘Nëse e di që atë e ka qëlluar shigjeta jote dhe mbi të nuk sheh që ka ngrënë nga ajo ndonjë egërsirë, haje.’”⁸³

⁸² Në transmetimin e Ebu Davudit qëndron: “Kur e ushtron qenin ose skifterin, dhe pasi që e përmend emrin e Allahut, e dërgon në gjyeti, haje atë çfarë e gjuan ai.” Unë thash: “Po nëse (gjahun) e mbyty?” Ai tha: “Edhe nëse e mbyty, nëse nuk ka ngrënë diç nga ai, ajo është shenjë që e ka zënë për ty.”

⁸³ Malik b. Enesi thotë: “Nëse ai vëren gjurmë të egërsirës në kafshën, nuk duhet ta hajë, sepse nuk është i sigurtë se a e ka mbytur ai apo egërsira.”

Ky hadith është hasen-sahih.⁸⁴ Në pajtim me të, është praktika e dijetarëve. Këtë hadith, Shu'be e ka transmetuar nga Ebu Bishri dhe Abdulmelik b. Mejsere, ata dy nga Seid b. Xhubejri, ndërsa ai nga Adijj b. Hatimi. Të dy hadithët janë të besueshëm. Mbi këtë temë, është transmetuar hadithi edhe nga Ebu Tha'lebe el-Husheni.

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ غَيْلَانَ، حَدَّثَنَا أَبُو دَاوُدَ، أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ، عَنْ أَبِي بَشْرٍ، قَالَ سَمِعْتُ سَعِيدَ بْنَ جُبَيْرٍ، يُحَدِّثُ عَنْ عَدِيِّ بْنِ حَاتِمٍ، قَالَ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَرُمِي الصَّيِّدَ فَأَجِدُ فِيهِ مِنَ الْغَدِّ سَهْمِي قَالَ " إِذَا عَلِمْتَ أَنَّ سَهْمَكَ قَتَلَهُ وَلَمْ تَرَ فِيهِ أَثَرَ سَبْعٍ فَقُلْ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ . وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا عِنْدَ أَهْلِ الْعِلْمِ . وَرَوَى شُعْبَةُ هَذَا الْحَدِيثَ عَنْ أَبِي بَشْرٍ وَعَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ مَيْسَرَةَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنْ عَدِيِّ بْنِ حَاتِمٍ وَكِلَا الْحَدِيثَيْنِ صَحِيحٌ . وَفِي الْبَابِ عَنْ أَبِي ثَعْلَبَةَ الْحُسَيْنِيِّ .

5. Mbi atë, i cili shtie mbi kafshë, e pastaj, atë e gjen të ngordhur në ujë

بَابُ مَا جَاءَ فِيمَنْ يَرْمِي الصَّيِّدَ فَيَجِدُهُ مَيِّتًا فِي الْمَاءِ

1511. Na ka treguar Ahmed b. Meni – atë e ka informuar Ibn Mubareku, atë Asim el-Ahveli, duke transmetuar nga Sha'bijju – që Adijj b. Hatimi, ka thënë: “E pyeta të Dërguarin e Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), mbi gjuetinë, e ai tha: “Kur e tërheq shigjetën, përmende emrin e Allahut. Pastaj, nëse e gjen kafshën e mbytur, ti ha nga ajo, përveç nëse e gjen në ujë. Në atë rast mos ha nga ajo, sepse nuk je i sigurt se a është mbytur në ujë apo e ka mbytur shigjeta jote.” Ky hadith është hasen-garib.⁸⁵

حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مَنِيعٍ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ، أَخْبَرَنِي عَاصِمُ الْأَحْوَلُ، عَنِ الشَّعْبِيِّ، عَنْ عَدِيِّ بْنِ حَاتِمٍ، قَالَ سَأَلْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ عَنِ الصَّيِّدِ فَقَالَ " إِذَا رَمَيْتَ بِسَهْمِكَ فَأَذْكُرْ اسْمَ اللَّهِ فَإِنْ وَجَدْتَهُ قَدْ قَتَلَ فَقُلْ إِلَّا أَنْ تَجِدَهُ قَدْ وَقَعَ فِي مَاءٍ فَلَا تَأْكُلْ فَإِنَّكَ لَا تَدْرِي الْمَاءُ قَتَلَهُ أَوْ سَهْمُكَ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

Mbi atë, kur qeni ha nga gjahu të cilin e zë

بَابُ مَا جَاءَ فِي الْكَلْبِ يَأْكُلُ مِنَ الصَّيِّدِ

1512. Na ka treguar Ibn Ebu Umeri – atij i ka treguar Sufjani, duke transmetuar nga Muxhalidi, ai nga Shabijji – që Adijj b. Hatimi, ka thënë: “E kam pyetur të Dërguarin e Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), mbi gjahun të cilin e zë qeni i ushtruar, ai tha: ‘Kur (në gjueti) e dërgon qenin tënd të ushtruar dhe e përmend emrin e Allahut, ha nga ajo çfarë zë ai. Por, nëse ai ka ngrënë nga ai, atëherë mos ha, sepse, atëherë është e dukshme që ai atë gjah e ka zënë për vete (e jo për ty).’ Unë, thash: ‘O i Dërguar i Allahut, e çfarë thua nëse me qentë tanë përzihen edhe qentë e tjerë?’ Ai, tha: ‘Ti emrin e Allahut e ke përmendur për qenin tënd, e jo edhe për qentë e tjerë.’ Sufjani, thotë: ‘Ai e konsideronte të urryer të ngrënit nga ai gjah.’”

Në pajtim me këtë (hadith) është praktika e disa dijetarëve nga gjenerata e as'habëve dhe të tjerët, në pikëpamje të gjahut dhe të kafshës së therur, e cila bie në ujë. Ata konsiderojnë, që ato nuk duhet ngrënë. Disa dijetarë, në pikëpamje të kafshës së therur, thonë: “Nëse në ujë ka

⁸⁴ E shënojnë edhe Ebu Davudi dhe Nesaiu, në *Sunene*.

⁸⁵ E shënojnë edhe Buhariu dhe Muslimi, në *Sahihë*.

rënë pasi që i është prerë gabzherri dhe ka vdekur në të, mund të hahet.” Ky është qëndrimi edhe i Sufjanit, Abdullah b. Mubarekut, Shafiut, Ahmedit dhe i Is’hakut. Disa dijetarë, nga gjenerata e as’habëve dhe të tjerët, të ngrënit e asaj (nga gjahu), nga i cili ka ngrënë qeni, e konsiderojnë të lejuar.

حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عُمَرَ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، عَنْ مُجَالِدٍ، عَنِ الشَّعْبِيِّ، عَنْ عَدِيِّ بْنِ حَاتِمٍ، قَالَ سَأَلْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ عَنْ صَيْدِ الْكَلْبِ الْمُعْلَمِ قَالَ " إِذَا أُرْسِلَتْ كُلْبُكَ الْمُعْلَمُ وَذَكَرْتَ اسْمَ اللَّهِ فُكُلَ مَا أَمْسَكَ عَلَيْكَ فَإِنْ أَكَلَ فَلَا تَأْكُلْ فَإِنَّمَا أَمْسَكَ عَلَى نَفْسِهِ " . قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَرَأَيْتَ إِنْ خَالَطَتْ كِلَابَنَا كِلَابٌ آخَرُ قَالَ " إِنَّمَا ذَكَرْتَ اسْمَ اللَّهِ عَلَى كُلْبِكَ وَلَمْ تَذْكُرْ عَلَى غَيْرِهِ " . قَالَ سُفْيَانُ أَكْرَهُ لَهُ أَكْلَهُ . قَالَ أَبُو عِيسَى وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا عِنْدَ بَعْضِ أَهْلِ الْعِلْمِ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ وَغَيْرِهِمْ فِي الصَّيْدِ وَالذَّبِيحَةِ إِذَا وَقَعَا فِي الْمَاءِ أَنْ لَا يَأْكُلَ . وَقَالَ بَعْضُهُمْ فِي الذَّبِيحَةِ إِذَا قُطِعَ الْخُلُقُومُ وَقَعَفَ فِي الْمَاءِ فَمَاتَ فِيهِ فَإِنَّهُ يُؤْكَلُ وَهُوَ قَوْلُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْمُبَارَكِ . وَقَدْ اخْتَلَفَ أَهْلُ الْعِلْمِ فِي الْكَلْبِ إِذَا أَكَلَ مِنَ الصَّيْدِ فَقَالَ أَكْثَرُ أَهْلِ الْعِلْمِ إِذَا أَكَلَ الْكَلْبُ مِنْهُ فَلَا تَأْكُلَ . وَهُوَ قَوْلُ سُفْيَانَ وَعَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْمُبَارَكِ وَالشَّافِعِيِّ وَأَحْمَدُ وَإِسْحَاقُ . وَقَدْ رَخَّصَ بَعْضُ أَهْلِ الْعِلْمِ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ وَغَيْرِهِمْ فِي الْأَكْلِ مِنْهُ وَإِنْ أَكَلَ الْكَلْبُ مِنْهُ .

6. Mbi gjahun me trup të shigjetës (e jo me maje të saj)

باب مَا جَاءَ فِي صَيْدِ الْمِعْرَاضِ

1513. Na ka treguar Junus b. Isa – atë e ka informuar Vekiu, atij i ka treguar Zekerijjau, duke transmetuar nga Sha’bijju – që Adijj b. Hatimi, ka thënë: “E kam pyetur të Dërguarin e Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), mbi gjahun me shigjetë pa pendë, e ai tha: ‘Atë, që e qëllon me maje, haje. Ndërsa atë që e zë me trup (të shigjetës), konsiderohet që është mbytur me mjet të topitur.”⁸⁶

حَدَّثَنَا يُونُسُ بْنُ عِيسَى، حَدَّثَنَا وَكِيعٌ، حَدَّثَنَا زَكَرِيَّا، عَنِ الشَّعْبِيِّ، عَنْ عَدِيِّ بْنِ حَاتِمٍ، قَالَ سَأَلْتُ النَّبِيَّ ﷺ عَنْ صَيْدِ الْمِعْرَاضِ فَقَالَ " مَا أَصَبَتْ بِحَدِّهِ فُكُلٌ وَمَا أَصَبَتْ بِعَرَضِهِ فَهُوَ وَقِيدٌ " .

1514. Na ka treguar Ibn Ebu Umeri – atij i ka treguar Sufjani, duke transmetuar nga Zekerijjau, ai nga Sha’bijju, ai nga Adijj b. Hatimi, ndërsa ai nga i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) – ngjashëm (me hadithin e mëparshëm). Ky hadith është sahih.⁸⁷ Në pajtim me të është praktika e dijetarëve.

حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عُمَرَ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، عَنْ زَكَرِيَّا، عَنِ الشَّعْبِيِّ، عَنْ عَدِيِّ بْنِ حَاتِمٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ نَحْوَهُ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ . وَالْعَمَلُ عَلَيْهِ عِنْدَ أَهْلِ الْعِلْمِ .

7. Mbi therjen me El-Mervah (Granit)

باب مَا جَاءَ فِي الذَّبِيحَةِ بِالْمَرْوَةِ

1515. Na ka treguar Muhammed b. Jahja – atij i ka treguar Abdul A’la, duke transmetuar nga Seidi, ai nga Katade, ai nga Sha’bijju – që Xhabir b. Abdullahu, ka thënë: “Një njeri prej popullit të tij ka gjuajtur një lepur apo dy dhe i preu ata me Mervah (Granit). Pastaj, i vari ata

⁸⁶ Kafsha e mbytur me mjet të topitur konsiderohet si cofëtinë dhe nuk është e lejuar që mishi i saj të hahet. Në transmetimin e Buhariut të këtij hadithi, qëndron: “(...) ajo nuk hahet.”

⁸⁷ E shënojnë edhe Buhariu dhe Muslimi, në *Sahihë*.

derisa e takoi të Dërguarin e Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), e pyeti mbi atë, e ai i tha, që ata mund t'i hajë.”⁸⁸

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Muhammed b. Safvani, Rafiu dhe Adijj b. Hatimi. Disa dijetarë, konsiderojnë që është e lejuar therja me Mervah dhe në ngrënien e lepurit nuk shohin asgjë të keqe. Ky është qëndrimi i shumicës së dijetarëve. Disa dijetarë, ngrënien e lepurit e konsiderojnë mekruh. Nxënësit e Sha'bit, janë ndarë në transmetimin e këtij hadithi. Davud b. Ebu Hindi ka transmetuar nga Sha'bijju, ai nga Muhammed b. Safvani. Edhe Asim el-Ahveli ka transmetuar nga Sha'bijju, ndërsa ai nga Safvan b. Muhammedi ose Muhammed b. Safvani, por e drejtë është Muhammed b. Safvani. Xhabir el-Xhu'fi, ka transmetuar nga Sha'bijju, ai nga Xhabir b. Abdullahu, ngjashëm me hadithin, të cilin e ka transmetuar Katade nga Sha'bijju. Ekziston mundësia që Sha'bijju ka transmetuar nga të gjithë ata. Muhammedi (Buhariu), thotë: “Hadithi i Sha'bijjut nga Xhabiri nuk është ruajtur.”

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَحْيٍ الْفُطَيْيُّ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْأَعْلَى، عَنْ سَعِيدٍ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنِ الشَّعْبِيِّ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، أَنَّ رَجُلًا، مِنْ قَوْمِهِ صَادَ أَرْنَبًا أَوْ اثْنَيْنِ فَذَبَحَهُمَا بِمَرْوَةٍ فَتَعَلَّقَهُمَا حَتَّى لَقِيَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فَسَأَلَهُ فَأَمَرَهُ بِأَكْلِهِمَا . قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ صَفْوَانَ وَرَافِعِ بْنِ خَاتِمٍ . قَالَ أَبُو عِيسَى وَقَدْ رَخَّصَ بَعْضُ أَهْلِ الْعِلْمِ أَنْ يَذْكَبَ بِمَرْوَةٍ وَلَمْ يَرَوْا بِأَكْلِ الْأَرْنَبِ بَأْسًا وَهُوَ قَوْلُ أَكْثَرِ أَهْلِ الْعِلْمِ وَقَدْ كَرِهَ بَعْضُهُمْ أَكْلَ الْأَرْنَبِ . وَقَدْ اخْتَلَفَ أَصْحَابُ الشَّعْبِيِّ فِي رِوَايَةِ هَذَا الْحَدِيثِ فَرَوَى دَاوُدُ بْنُ أَبِي هِنْدٍ عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ صَفْوَانَ . وَرَوَى عَاصِمُ الْأَخْوَلُ عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ مُحَمَّدٍ أَوْ مُحَمَّدِ بْنِ صَفْوَانَ . وَمُحَمَّدُ بْنُ صَفْوَانَ أَصَحُّ . وَرَوَى جَابِرُ الْجُعْفِيُّ عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ نَحْوَ حَدِيثِ قَتَادَةَ عَنِ الشَّعْبِيِّ وَيُحْتَمَلُ أَنَّ رِوَايَةَ الشَّعْبِيِّ عَنْهُمَا . قَالَ مُحَمَّدٌ حَدِيثُ الشَّعْبِيِّ عَنْ جَابِرٍ غَيْرُ مَحْفُوظٍ .

8. Mbi papëlqyeshmërinë e ngrënies së El-Masbures

باب مَا جَاءَ فِي كَرَاهِيَةِ أَكْلِ الْمَصْبُورَةِ

1516. Na ka treguar Ebu Kurejbe – atij i ka treguar Abdurrahim b. Sulejmani, duke transmetuar nga Ebu Ejjub el-Ifriki, ai nga Safvan b. Sulejmani, ai nga Seid b. Musejjebi – që Ebu Derda, ka thënë: “I Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), e ka ndaluar ngrënien e El-Muxhathames. Ajo është kafshë, të cilën e lidhin dhe pastaj e gjuajnë me shigjeta.”

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Irbad b. Sariju, Enesi, Ibn Umeri, Ibn Abbasi, Xhabiri dhe Ebu Hurejre. Hadithi i Ebu Derdasë është garib.

حَدَّثَنَا أَبُو كُرَيْبٍ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحِيمِ بْنُ سُلَيْمَانَ، عَنْ أَبِي أُيُوبٍ الْأَفْرِيقِيِّ، عَنْ صَفْوَانَ بْنِ سُلَيْمٍ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ، عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ، قَالَ نَهَى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَنْ أَكْلِ الْمُجْتَمَةِ وَهِيَ الَّتِي تُصَبَّرُ بِالنَّبْلِ . قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ عَرَبَاضِ بْنِ سَارِيَةَ وَأَنَسِ بْنِ عُمَرَ وَابْنِ عَبَّاسٍ وَجَابِرِ وَأَبِي هُرَيْرَةَ . قَالَ أَبُو عِيسَى حَدِيثُ أَبِي الدَّرْدَاءِ حَدِيثٌ غَرِيبٌ .

⁸⁸ Në bazë të këtij hadithi, shumica e dijetarëve konsideron që është e lejuar therja në Merve dhe në Mekke dhe ngrënien e mishit të lepurit. Ibn Umeri, Ikrime dhe Muhammed b. Ebu Lejl konsiderojnë që ngrënien e mishit të lepurit është mekruh. Ata këtë mendim e bazojnë mbi hadithin të cilin e shënon Ebu Davudi, në Sunen, nga Abdullah b. Umeri: “I është sjell të Dërguarit të Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të) lepurit, dhe ai nuk deshi ta hajë atë, por as nuk e ka daluar ngrënien e mishit të tij.”

1517. Na ka treguar Muhammed b. Jahja dhe shumë të tjerë – atyre u ka treguar Ebu Asimi – që Vehb b. Ebu Halidi, ka thënë: “Më ka treguar Ummu Habibja, vajza e Irbad b. Sarijut, duke transmetuar nga babai i vet: ‘Ditën e Ekspeditës në Hajber, i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), e ka ndaluar ngrënien e mishit të kafshëve gjakpirëse, të cilat kanë dhëmbë të syrit, të shpezëve grabitqarë, të cilët kanë kthetra, gomarini shtëpiak, të kafshëve të palëvizshme (për shkak se janë të lidhura) derisa janë duke u mbytur dhe kafshës së shpëtuar nga egërsira, e cila ngordhë para se të theret. Gjithashtu, e ka ndaluar marrëdhënien seksuale me gratë të cilat kanë mbetur shtatzënë (para se të martoheshin), derisa nuk lindin.’”

Mahmud b. Jahja el-Kutajj, thotë: “Ebu Asimi është pyetur mbi kafshën, e cila nuk lëvizë gjatë mbytjes dhe ka thënë: ‘Ai është shpendi ose kafshë tjetër, të cilën e lidhin dhe pastaj e gjuajnë me shigjeta, derisa nuk ngordhë.’ Ndërsa, është pyetur edhe mbi kafshën të shpëtuar nga egërsira, e ai ka thënë: ‘Ajo është kafsha, të cilën njeriu e rrëmben nga ujku, ose nga ndonjë kafshë tjetër e egër, e ajo ngordhë në duart e tij, para se ta therë atë.’”

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَحْيٍ، وَعَبْدُ وَاحِدٍ، قَالُوا حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ، عَنْ وَهْبِ أَبِي خَالِدٍ، قَالَ حَدَّثَنِي أُمُّ حَبِيبَةَ بِنْتُ الْعَرَبَاضِ، وَهِيَ ابْنُ سَارِيَةَ عَنْ أَبِيهَا، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ نَهَى يَوْمَ حَيْبَرَ عَنْ لُحُومِ كُلِّ ذِي نَابٍ مِنَ السَّبْعِ وَعَنْ كُلِّ ذِي مَخْلَبٍ مِنَ الطَّيْرِ وَعَنْ لُحُومِ الْحُمُرِ الْأَهْلِيَّةِ وَعَنِ الْمُجْتَمَةِ وَعَنِ الْخَلِيسَةِ وَأَنْ تُوطَأَ الْحَبَالَى حَتَّى يَضَعْنَ مَا فِي بُطُونِهِنَّ . قَالَ مُحَمَّدُ بْنُ بَحْيٍ سَأَلَ أَبُو عَاصِمٍ عَنِ الْمُجْتَمَةِ قَالَ أَنْ يُنْصَبَ الطَّيْرُ أَوْ الشَّيْءُ فَيُرْمَى . وَسُئِلَ عَنِ الْخَلِيسَةِ فَقَالَ الذَّنْبُ أَوْ السَّبْعُ يَذْرُكُهُ الرَّجُلُ فَيَأْخُذُهُ مِنْهُ فَيَمُوتُ فِي يَدِهِ قَبْلَ أَنْ يُذَكِّيَهَا .

1518.- Na ka treguar Muhammed b. Abdul-A'la – atij i ka treguar Abdurrezaku, duke transmetuar nga Eth-Thevriu, ai nga Simaku, ai nga Ikrimë – që Ibn Abbasi ka thënë: “Ka ndaluar i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) që për shenjë të merret diçka që ka shpirtë.” Ky hadith është hasen-sahih.

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الْأَعْلَى، حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ، عَنِ الثَّوْرِيِّ، عَنْ سَمَاعٍ، عَنْ عِكْرَمَةَ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ نَهَى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَنْ يُتَّخَذَ شَيْءٌ فِيهِ الرُّوحُ غَرَضًا . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

9. Mbi therjen e asaj që është në barkun e kafshës

بَاب مَا جَاءَ فِي ذِكَاةِ الْجَنِينِ

1519. Na ka treguar Muhammed b. Beshshari – atij i ka treguar Jahja b. Seidi, duke transmetuar nga Muxhalidi; na ka treguar Sufjan b. Vekiu, atij i ka treguar Hafs b. Gijasi, duke transmetuar nga Muxhalidi, ai nga Ebu Veddaku, ai nga Ebu Seidi – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Therja e asaj që është në barkun e nënës, konsiderohet therja e nënës së saj.”⁸⁹

⁸⁹ Ndokush, për shembul e therr një lopë, dele, dhi, ose të ngjashme. Kur e therr atë e gjen të voglin e saj. Me vet therjen e nënës së tij, llogaritet që edhe ai është therrë dhe nuk ka nevojë që përsëri të theret, pasi që nxirret nga barku i nënës. Ngrënia e mishit të tij, sipas mendimit të shumicës së dijetarëve është hallall. Sipas mendimit të Ebu Hanifes, ngrënia e mishit të tij, nëse nxirret i vdekur është haram.

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Xhabiri, Ebu Uname, Ebu Derda dhe Ebu Hurejre. Ky hadith është hasen.⁹⁰ Kjo është transmetuar edhe me sened tjetër nga Ebu Seidi. Në pajtim me këtë (hadith), është veprimi i dijetarëve nga gjenerata e as'habëve dhe të tjerët. Ky është qëndrimi edhe i Sufjanit, Ibn Mubarekut, Shafiut, Ahmedit dhe i Is'hakut. Emri i Ebu Veddakut është Xhabir b. Nevf.

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ، حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ، عَنْ مُجَالِدٍ، ح قَالَ وَحَدَّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ وَكِيعٍ، حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ غِيَاثٍ، عَنْ مُجَالِدٍ، عَنْ أَبِي الْوَدَّاعِ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ " ذُكَاةُ الْجَنِينِ ذُكَاةُ أُمِّهِ " . قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ جَابِرٍ وَأَبِي أَمَامَةَ وَأَبِي الدَّرْدَاءِ وَأَبِي هُرَيْرَةَ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ وَقَدْ رُوِيَ مِنْ غَيْرِ هَذَا الْوَجْهِ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ . وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا عِنْدَ أَهْلِ الْعِلْمِ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ وَغَيْرِهِمْ وَهُوَ قَوْلُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ وَابْنِ الْمُبَارَكِ وَالشَّافِعِيِّ وَأَحْمَدَ وَإِسْحَاقَ . وَأَبُو الْوَدَّاعِ اسْمُهُ جَبْرِ بْنُ نَوْفٍ .

10. Mbi ndalesën e ngrënies së çdo gjëje që ka dhëmbë kaninë apo kthetra

باب مَا جَاءَ فِي كَرَاهِيَةِ كُلِّ ذِي نَابٍ وَذِي مَخْلَبٍ

1520. Na ka treguar Ahmed b. Hasani – atij i ka treguar Abdullah b. Meslemi, duke transmetuar nga Malik b. Enesi, ai nga Ibn Shihabi, ai nga Ebu Idris el-Havlaniu – që Ebu Tha'lebe el-Husheni, ka thënë: “E ka ndaluar i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) mishin e çdo egërsire që posedon dhëmbë kaninë.”

حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْحَسَنِ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ، عَنْ مَالِكِ بْنِ أَنَسٍ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ أَبِي إِدْرِيسَ الْخَوْلَانِيِّ، عَنْ أَبِي ثَعْلَبَةَ الْحُسَيْنِيِّ، قَالَ نَهَى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَنْ كُلِّ ذِي نَابٍ مِنَ السَّبَاعِ .

1521. Na kanë treguar Seid b. Abdurrahmani dhe të tjerët – atyre u ka treguar Sufjani, duke transmetuar nga Zuhriu – me këtë sened ngjashëm (me hadithin e mëparshëm). Ky hadith është hasen-sahih.⁹¹ Emri i Idris el-Havlaniut është Aizullah b. Abdullah.

حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْمَخْزُومِيُّ، وَغَيْرُهُ، وَاجِدٌ، قَالُوا حَدَّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ أَبِي إِدْرِيسَ الْخَوْلَانِيِّ، نَحْوَهُ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ . وَأَبُو إِدْرِيسَ الْخَوْلَانِيُّ اسْمُهُ عَائِدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ .

1522. Na ka treguar Mahmud b. Gajlani – atë e ka informuar Ebu Nadiri, atij i ka treguar Ikrimë b. Ammari, duke transmetuar nga Jahja b. Ebu Kethiri, ai nga Ebu Seleme – që Xhabiri, ka thënë: “E ka ndaluar i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), në Ditën e Ekspeditës në Hajber, ngrënien e mishit të gomarit të shtëpisë, të mushkës, të gjitha kafshëve të egra që kanë dhëmbë kaninë dhe të gjithë shpezëve që posedojnë kthetra.”

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Ebu Hurejre, Irbad b. Sariu dhe nga Ibn Abbasi. Hadithi i Xhabirit është hasen-sahih.⁹²

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ غَيْلَانَ، حَدَّثَنَا أَبُو النَّضْرِ، هَاشِمُ بْنُ الْقَاسِمِ حَدَّثَنَا عِكْرَمَةُ بْنُ عَمَّارٍ، عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ، عَنْ جَابِرٍ، قَالَ حَرَّمَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ - يَعْنِي يَوْمَ خَيْبَرَ - الْخَمْرَ الْإِنْسِيَّةَ وَلَحْمَ الْبِغَالِ وَكُلَّ ذِي نَابٍ مِنَ السَّبَاعِ وَذِي مَخْلَبٍ مِنَ الطَّيْرِ . قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ وَعِرْبَاضِ بْنِ سَارِيَةَ وَابْنِ عَبَّاسٍ . قَالَ أَبُو عِيسَى حَدِيثُ جَابِرٍ حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ .

⁹⁰ E shënojnë edhe Ed-Darekutni, në *Sunen* si dhe Ibn Hibbani, në *Sahih*.

⁹¹ E shënojnë edhe Muslimi, në *Sahih*, si dhe Nesaiu dhe Ibn Maxhe, në *Sunene*.

⁹² Sipas mendimit të Shevkanit, baza e hadithit të Xhibrililit gjendet në *Sahihun* e Buhariut dhe të Muslimit.

1523. Na ka treguar Kutejbe – atij i ka treguar Abdulaziz b. Muhammedi, duke transmetuar nga Muhammed b. Amri dhe Ebu Seleme – që Ebu Hurejre, ka thënë: “E ka ndaluar i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) ngrënien e mishit, e të gjitha kafshëve të egra që kanë dhëmbë kaninë.”

Ky hadith është hasen.⁹³ Në pajtim me të është praktika e shumicës së dijetarëve, nga gjenerata e as’habëve dhe të tjerët. Këto, janë edhe qëndrimet e Abdullah b. Mubarekut, Shafiut, Ahmedit dhe të Is’hakut.⁹⁴

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ مُحَمَّدٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ حَرَّمَ كُلَّ ذِي نَابٍ مِنَ السَّبَاعِ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ . وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا أَكْثَرُ أَهْلِ الْعِلْمِ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَغَيْرِهِمْ وَهُوَ قَوْلُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْمُبَارَكِ وَالشَّافِعِيِّ وَأَحْمَدَ وَإِسْحَاقَ .

11. Ajo që nduket nga kafsha e gjallë është (sikur) ngordhësirë

بَابُ مَا قُطِعَ مِنَ الْحَيِّ فَهُوَ مَيِّتٌ

1524. Na ka treguar Muhammed b. Abdul-A’la es-San’ani, atë e ka informuar Seleme b. Rexha, atij i ka treguar Abdurahman b. Abdullah b. Dinari, duke transmetuar nga Zejd b. Esleme, ai nga Ata’ b. Jesari – që Ebu Vakid el-Lejthi, ka thënë: “Kur i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) arriti në Medine, njerëzit e kishin praktikuar që të nduknin nga gungat e deveve dhe kofshëve të deleve. (Duke e parë këtë) i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), tha: ‘Ajo që nduket nga delja është (sikurse) ngordhësirë.’”⁹⁵

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الْأَعْلَى الصَّنْعَانِيُّ، حَدَّثَنَا سَلَمَةُ بْنُ رَجَاءٍ، قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ دِينَارٍ، عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ، عَنْ أَبِي وَاقِدٍ اللَّيْثِيِّ، قَالَ قَدِمَ النَّبِيُّ ﷺ الْمَدِينَةَ وَهُمْ يَجُبُونَ أَسْنِمَةَ الْإِبِلِ وَيَقْطَعُونَ أَلْيَاتِ الْعَنَمِ قَالَ " مَا قُطِعَ مِنَ الْبَهِيمَةِ وَهِيَ حَيَّةٌ فَهُوَ مَيِّتَةٌ " .

1525. Na ka treguar Ibrahim b. Ja’kubi – atij i ka treguar Ebu Nadri, duke transmetuar nga Abdurrahman b. Abdullah b. Dinari – ngjashëm (me hadithin e mëparshëm). Ky hadith është hasen-garib.⁹⁶ Na është i njohur vetëm nëpërmjet Zejd b. Eslemes. Në pajtim me këtë hadith, është praktika e dijetarëve. Emri i Ebu Vakid el-Lejthiut është Harith b. Avf.

حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ يَعْقُوبَ الْجَوْزْجَانِيُّ، حَدَّثَنَا أَبُو النَّضْرِ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ دِينَارٍ، نَحْوَهُ . قَالَ أَبُو عِيسَى وَهَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ لَا نَعْرِفُهُ إِلَّا مِنْ حَدِيثِ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ . وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا عِنْدَ أَهْلِ الْعِلْمِ . وَأَبُو وَاقِدٍ اللَّيْثِيُّ اسْمُهُ الْحَارِثُ بْنُ عَوْفٍ .

⁹³ E shënon Muslimi, në *Sahih*.

⁹⁴ Ata konsiderojnë që është haram të hahet mishi i kafshëve gjakatare dhe shpendëve grabitqarë. Ashtu mendon edhe Ebu Hanife. Malik, siç pohon Ibnul-Arubi, konsideron që ajo është mekruh.

⁹⁵ Në kohën paraislamike, Arabët e kishin praktikë që nga kafshët e gjalla të nduknin pjesët e mishit dhe ato t’i zienin dhe t’i hanin. Kur i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të) arriti në Medine, ai te Medinasit e hasi atë praktikë. Duke e parë atë se çfarë bënin, ai u tha që ngrënia e mishit nga kafshët e gjalla është e ndaluar mu sikurse është e ndaluar ngordhësira.

⁹⁶ E shënon edhe Ebu Davudi, në *Sunen*.

12. Mbi therjen në qafë dhe në fyt

باب مَا جَاءَ فِي الذَّكَاءِ فِي الْحَلْقِ وَاللِّبَّةِ

1526. Na kanë treguar Hennadi dhe Muhammed b. El-Ala' – atyre u ka treguar Vekiu, duke transmetuar nga Hammad b. Seleme; na ka treguar Ahmed b. Meni – atë e ka informuar Jezid b. Haruni, atij i ka treguar Hammad b. Seleme, duke transmetuar nga Ebu Usheri – që babai i Ebu Usherit ka thënë: “Unë thash: ‘I Dërguar i Allahut, a bëhet therja vetëm në pjesën e fytit dhe në qafë?’ Ai, tha: ‘Nëse e therë vetëm në kofshë, kjo do të pranohet.’”⁹⁷ Ahmed b. Meni thotë, që Jezid b. Haruni ka thënë: “Kjo vlen vetëm në nevojë.”

Mbi këtë temë, është transmetuar hadithi edhe nga Rafi b. Hadixhi. Ky hadith është garib.⁹⁸ Nuk e kemi të njohur, përveç nëpërmjet Hammad b. Selemes, e as nuk e kemi të njohur që Ebu Ushere, e ka transmetuar edhe ndonjë hadith nga babai i vet, përveç këtij. Dijetarët e hadithit, janë ndarë në pikëpamje të emrit të Ebu Usheres. Disa thonë, që emrin e ka pasur Usame b. Kihtim, disa që është quajtur Jesar b. Berz, ndërsa disa, që emri i tij ka qenë Utarid, sipas gjyshit të tij.

حَدَّثَنَا هَنَّاْدٌ، وَمُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ، قَالَ حَدَّثَنَا وَكِيعٌ، عَنْ حَمَّادِ بْنِ سَلَمَةَ، ح وَ قَالَ أَحْمَدُ بْنُ مَنِيعٍ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ، أَنَّنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ، عَنْ أَبِي الْعَشْرَاءِ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَمَا تَكُونُ الذَّكَاءُ إِلَّا فِي الْحَلْقِ وَاللِّبَّةِ قَالَ " لَوْ طَعَنْتُ فِي فَخِذِهَا لَأَجَزَ عَنْكَ " . قَالَ أَحْمَدُ بْنُ مَنِيعٍ قَالَ يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ هَذَا فِي الضَّرُورَةِ . قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ رَافِعِ بْنِ خَدِيجٍ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ لَا نَعْرِفُهُ إِلَّا مِنْ حَدِيثِ حَمَّادِ بْنِ سَلَمَةَ . وَلَا نَعْرِفُ لِأَبِي الْعَشْرَاءِ عَنْ أَبِيهِ غَيْرَ هَذَا الْحَدِيثِ وَاخْتَلَفُوا فِي اسْمِ أَبِي الْعَشْرَاءِ فَقَالَ بَعْضُهُمْ اسْمُهُ أُسَامَةُ بْنُ قَهْطَمٍ وَيُقَالُ اسْمُهُ يَسَارُ بْنُ بَرَزٍ وَيُقَالُ ابْنُ بَلَزٍ وَيُقَالُ اسْمُهُ عَطَارِدٌ نُسِبَ إِلَى جَدِّهِ .

13. Mbi mbytjen e gekonit⁹⁹

باب مَا جَاءَ فِي قَتْلِ الْوَزَغِ

1527. Na ka treguar Ebu Kurejbi – atij i ka treguar Vekiu, duke transmetuar nga Sufjani, ai nga Suhejl b. Ebu Salihi, ai nga babai i vet, ndërsa ai nga Ebu Hurejre - që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Kush e mbyt gekonin nga tentimi i parë, ka kaq dhe kaq sevape. Nëse atë e mbyt nga tentimi i dytë, ka kaq dhe kaq sevape. Ndërsa, nëse atë e mbyt nga tentimi i tretë, ka kaq dhe kaq sevape.”¹⁰⁰

⁹⁷ Është e njohur që therja sheriatike bëhet në atë mënyrë duke i prerë të gjitha kafshët nënë qafë, përveç devesë. Deveja therret në atë mënyrë duke e therrur atë në fund të qafës në pjesën e kraharorit. Babai i Ebu Ushres e kishte të qartë. Ndërkaq, nuk e kishte të qartë se çfarë duhet bërë nëse kafshët nuk mund të kapen dhe të therren në atë mënyrë. I Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të) i është përgjigjur duke i thënë që në situata të tilla mjafton që kafsha të therret në cilëndo pjesë të trupit, madje edhe në kofshë, vetëm për t'i rrjedhur gjaku.

⁹⁸ Hattabi thotë që dijetarët këtë hadith e konsiderojnë të dobët për shkak që e transmeton Ebu Usher nga babai i vet, e ai ka qenë ravi i panjohur.

⁹⁹ Gekon është lloj i zhapikëve helmues të cilët jetojnë në vende të nxehta, siç janë Arabia Saudite.

¹⁰⁰ Në transmetimin e Muslimit të këtij hadithi qëndron se i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të) ka thënë: “Ai i cili gekonin (lloj zhapini) e mbyt me herë të parë ka njëqind sevape. Ai i cili e mbyt atë me tentim të dytë, ka më pak se aq. E ai i cili e mbyt atë me tentim të tretë, ka edhe më pak se aq.” Me këto hadithe, i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të) ka dëshiruar mbi madhësinë e rrezikshmërisë nga ky lloj i zhapinit, dhe t'i nxis as'habët në shkatërrimin e tyre.

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Ibn Mes'udi, Sa'di, Aishja dhe Ummu Sheriku. Hadithi i Ebu Hurejres është hasen-sahih.¹⁰¹

حَدَّثَنَا أَبُو كُرَيْبٍ، حَدَّثَنَا وَكِيعٌ، عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ سُهَيْلِ بْنِ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ " مَنْ قَتَلَ وَرَعَةً بِالصَّرَبَةِ الْأُولَى كَانَ لَهُ كَذَا وَكَذَا حَسَنَةً فَإِنْ قَتَلَهَا فِي الصَّرَبَةِ الثَّانِيَةِ كَانَ لَهُ كَذَا وَكَذَا حَسَنَةً فَإِنْ قَتَلَهَا فِي الصَّرَبَةِ الثَّلَاثَةِ كَانَ لَهُ كَذَا وَكَذَا حَسَنَةً " . قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ ابْنِ مَسْعُودٍ وَسَعْدٍ وَعَائِشَةَ وَأُمِّ شَرِيكِ . قَالَ أَبُو عِيسَى حَدِيثُ أَبِي هُرَيْرَةَ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

14. Mbi mbytjen e gjarpërinjve

باب مَا جَاءَ فِي قَتْلِ الْحَيَّاتِ

1528. Na ka treguar Kutejbe – atij i ka treguar Lejthi, duke transmetuar nga Ibn Shihabi, ai nga Salim b. Abdullahu, ndërsa ai nga babai i vet – që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Mbytني çdo lloj të gjarpërinjve, por (veçanërisht) mbytني ata helmues, me dy vija mbi shpinë / Dhul-Tufjatejn dhe ata bisht-cubela helmues / El-Abtar, sepse ata e shkaktojnë verbërinë dhe abortin.”¹⁰²

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithet edhe nga Ibn Mes'udi, Aishja, Ebu Hurejre dhe Sehl b. Sa'di. Ky hadith është hasen-sahih.¹⁰³

Ibn Umeri transmeton, nga Ebu Lubabe, që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), pas asaj e ka ndaluar mbytjen e gjarpërinjve (të bardhë që nuk janë të rrezikshëm), të cilët jetojnë nëpër shtëpi. (Kjo) gjithashtu transmetohet edhe nga Ibn Umeri, ndërsa ai nga Zejd b. Hattabi.¹⁰⁴ Abdullah b. Mubareku, thotë: “Është e papëlqyer mbytja e atyre gjarpërinjve delikat sikurse argjendi të cilët nuk përdridhen gjatë lëvizjes.”

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، حَدَّثَنَا اللَّيْثُ، عَنْ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ سَالِمِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " افْتُلُوا الْحَيَّاتِ وَاقْتُلُوا الطُّفَيْتِينَ وَالْأَبْتَرَ فَإِنَّهُمَا يَلْتَمِسَانِ الْبَصَرَ وَيُسْقِطَانِ الْحَبْلَ " . قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ ابْنِ مَسْعُودٍ وَعَائِشَةَ وَأَبِي هُرَيْرَةَ وَسَهْلِ بْنِ سَعْدٍ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ . وَقَدْ رَوَى عَنْ ابْنِ عُمَرَ عَنْ أَبِي لُبَابَةَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ نَهَى بَعْدَ ذَلِكَ عَنْ قَتْلِ حَيَّاتِ الْبُيُوتِ وَهِيَ الْعَوَامِرُ وَيُرَوَّى عَنْ ابْنِ عُمَرَ عَنْ زَيْدِ بْنِ الْخَطَّابِ أَيْضًا . وَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ إِنَّمَا يُكْرَهُ مَنْ قَتَلَ الْحَيَّاتِ قَتْلُ الْحَيَّةِ الَّتِي تَكُونُ دَقِيقَةً كَأَنَّهَا فِصَّةٌ وَلَا تَلْتَوِي فِي مَشْيِهَا .

1529. Na ka treguar Hennadi – atij i ka treguar Abde, duke transmetuar nga Ubejdullah b. Umeri, ai nga Sajfî, ndërsa ai nga Ebu Seid el-Hudriu – që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Ju, në shtëpitë tuaja keni vizitorë (nga xhindët

¹⁰¹ E shënon edhe Muslimi, në *Sahih*.

¹⁰² Kadi IJadi, duke folur mbi veçantitë e disa gjarpërinjve të cilët kanë qenë aq të rrezikshëm sa që personi do të ishte verbuar në vend, nëse ai gjarpër do ta kishte shikuar drejtpërdrejtë në sy. Nga disa, grua ja shtatzënë, siur ta kishte shikuar, do të kishte abortuar. Derisa, nga shikimi i disave, personi do të kishte mbetur i vdekur në vend.

¹⁰³ E shënojnë edhe Buhariu dhe Muslimi, në *Sahihë*.

¹⁰⁴ Zejd b. Hattabi është vëllai i madh i Umer b. Hattabit. Ai para Umerit e ka pranuar Islamin. Ka marr pjesë në Betejën e Bedrit.

shtëpiak). Deri tre herë insistoni që ta braktisin shtëpinë. Por, nëse pas asaj shfaqet diç, atëherë mbyteni atë.”¹⁰⁵

Ashtu, këtë hadith e ka transmetuar Ubejdullah b. Umeri nga Sajfi, ai nga Ebu Seidi El-Hudriu. Malik b. Enesi, këtë hadith e ka transmetuar nga Sajfi, ai nga Ebu Saibi, i mbrojturi i Hisham b. Zuhriut, ai nga Ebu Seidi, ndërsa ai nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të). Me këtë hadith lidhet i tërë tregimi.

حَدَّثَنَا هَنَّاذٌ، حَدَّثَنَا عَبْدُهُ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ، عَنْ صَيْفِيٍّ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " إِنْ لَبِيتُكُمْ غُمَارًا فَحَرَجُوا عَلَيْهِمْ ثَلَاثًا فَإِنْ بَدَأَ لَكُمْ بَعْدَ ذَلِكَ مِنْهُنَّ شَيْءٌ فَأَقْتُلُوهُ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَكَذَا رَوَى عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ هَذَا الْحَدِيثَ عَنْ صَيْفِيٍّ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ . وَرَوَى مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ، هَذَا الْحَدِيثَ عَنْ صَيْفِيٍّ، عَنْ أَبِي السَّائِبِ، مَوْلَى هِشَامِ بْنِ زُهْرَةَ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ وَفِي الْحَدِيثِ قِصَّةٌ .

1530. Ashtu na ka treguar El-Ensari – atij Mani, atij Maliku... – dhe kjo është më e besueshme sesa hadithi të cilin e transmeton Ubejdullah b. Umeri. Muhammed b. Axhlani nga Sajfiu ka transmetuar ngjashëm me transmetimin e Malikut.

حَدَّثَنَا بِذَلِكَ الْأَنْصَارِيُّ حَدَّثَنَا مَعْنُ حَدَّثَنَا مَالِكٌ . وَهَذَا أَصَحُّ مِنْ حَدِيثِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ وَرَوَى مُحَمَّدُ بْنُ عَجَلَانَ عَنْ صَيْفِيٍّ نَحْوَ رَوَايَةِ مَالِكٍ .

1531. Na ka treguar Hennadi – atë e ka informuar Ibn Ebu Zaide, atij i ka treguar Ibn Ebu Lejli, ai ka transmetuar nga Thabit el-Bunani, ai nga Abdurrahman b. Ebu Lejli – që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Nëse në shtëpinë e juaj shfaqet gjarpri, i thoni: “Të lutemi me marrëveshjen e Nuhit dhe me marrëveshjen e Sulejman b. Davudit, që të mos na shqetësosh!” (nëse pas kësaj kthehet), mbyteni atë.”

Ky hadith është hasen-garib.¹⁰⁶ Na është i njohur me këtë sened vetëm nëpërmjet Thabit el-Busenit nga Ibn Ebu Lejli.

حَدَّثَنَا هَنَّاذٌ، حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي زَائِدَةَ، حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي لَيْلَى، عَنْ ثَابِتِ الْبُنَانِيِّ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي لَيْلَى، قَالَ قَالَ أَبُو لَيْلَى قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " إِذَا ظَهَرَتِ الْحَيَّةُ فِي الْمَسْكَنِ فَقُولُوا لَهَا إِنَّا نَسْأَلُكَ بِعَهْدِ نُوحٍ وَبِعَهْدِ سُلَيْمَانَ بْنِ دَاوُدَ أَنْ لَا تُؤْذِينَا فَإِنْ عَادَتْ فَأَقْتُلُوهَا " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ لَا نَعْرِفُهُ مِنْ حَدِيثِ ثَابِتِ الْبُنَانِيِّ إِلَّا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ مِنْ حَدِيثِ ابْنِ أَبِي لَيْلَى .

15. Mbi mbyttjen e qenve

باب مَا جَاءَ فِي قَتْلِ الْكِلَابِ

1532. Na ka treguar Ahmed b. Meni – atë e ka informuar Hushejmi, atij i kanë treguar Mensur b. Zadhani dhe Junusi, duke transmetuar nga Hasani, ai nga Abdullah b. Mugafeli – që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Sikur të mos

¹⁰⁵ Ky hadith nga tregon mbi atë që xhinët nëpër shtëpi shfaqen në formë të gjarpërit. I Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të) na ka rekomanduar, nëse vërejmë diç të tilë, në shtëpi, që t’ia tërheqim vërejtjen tre herë për t’u larguar. Nëse do ta kishim mbytur pa e paralajmëruar do të kishim mundur ta mbysnim xhinin musliman, dhe do të kishim pësuar. Pas, paralajmërimit të tretë, nëse përsëri shfaqet, mund ta mbysim. Atëherë, nuk do të kishim pasur kurrfarë pasoja të padëshiruar.

¹⁰⁶ E shënon edhe Ebu Davudi, në *Sunen*.

ishin qentë njëra nga bashkësitë e shumta, unë do të kisha urdhëruar që të mbyten të gjithë. Prandaj, në mesin e tyre mbyteni, atë të ziun një ngjyrësh.”

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Ibn Umeri, Xhabiri, Ebu Rafiu dhe Ebu Ejjubi. Hadithi i Abdullah b. Mugaffelit është hasen-sahih.¹⁰⁷ Në disa hadithe transmetohet, që qeni i zi njëngjyrësh, mbi të cilin nuk ka aspak të bardhë është shejtani.¹⁰⁸ Disa dijetarë, gjahun nga qeni i zi njëngjyrësh e konsiderojnë mekruh.

حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مَنِيعٍ، حَدَّثَنَا هُشَيْمٌ، أَخْبَرَنَا مُنْصَوْرُ بْنُ رَازَانَ، وَيُونُسُ بْنُ عُيَيْنٍ، عَنِ الْحَسَنِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُعْقَلٍ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " لَوْلَا أَنَّ الْكَلَابَ أُمَّةٌ مِنَ الْأُمَمِ لَأَمَرْتُ بِقَتْلِهَا كُلِّهَا فَاقْتُلُوا مِنْهَا كُلَّ أَسْوَدَ بَهِيمٍ " . قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ ابْنِ عُمَرَ وَجَابِرٍ وَأَبِي رَافِعٍ وَأَبِي أَيُّوبَ . قَالَ أَبُو عِيسَى حَدِيثُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُعْقَلٍ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ . وَيُرْوَى فِي بَعْضِ الْحَدِيثِ " أَنَّ الْكَلْبَ الْأَسْوَدَ الْبَهِيمَ شَيْطَانٌ " . وَالْكَلْبُ الْأَسْوَدُ الْبَهِيمُ الَّذِي لَا يَكُونُ فِيهِ شَيْءٌ مِنَ النَّيَاضِ . وَقَدْ كَرِهَ بَعْضُ أَهْلِ الْعِلْمِ صَيْدَ الْكَلْبِ الْأَسْوَدِ الْبَهِيمِ .

16. Mbi atë që sa personit i cili i mbanë qenin i zvogëlohet shpërblimi i tij i përditshëm

باب مَا جَاءَ مَنْ أَمْسَكَ كَلْبًا مَا يَنْقُصُ مِنْ أَجْرِهِ

1533. Na ka treguar Ahmed b. Meni – atij i ka treguar Ismail b. Ibrahim, duke transmetuar nga Ejjubi, ai nga Nafiu, ndërsa ai nga Ibn Umeri – që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Ai i cili e ka marr ose (ka thënë) ai i cili e mbanë qenin, i cili nuk është i ushtruar (për gjah), e as nuk është ruajtësi i bagëtisë – për shkak të asaj, shpërblimi i tij ka për t’iu pakësuar për dy kirate.”¹⁰⁹

Mbi këtë temë, hadithet janë transmetuar edhe nga Abdullah b. Mugaffeli, Ebu Hurejre dhe Sufjan b. Ebu Zubejri. Hadithi i Ibn Umerit është hasen-sahih.¹¹⁰ Është transmetuar, që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Ose qeni ruajtës i të mbjellave.”

حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مَنِيعٍ، حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ أَيُّوبَ، عَنْ نَافِعٍ، عَنْ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " مَنْ أَقْتَنَى كَلْبًا لَيْسَ بِضَارٍّ وَلَا كَلْبَ مَاشِيَةٍ نَقَصَ مِنْ أَجْرِهِ كُلُّ يَوْمٍ قِيرَاطَانِ " . قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُعْقَلٍ وَأَبِي هُرَيْرَةَ وَسُقْيَانَ بْنِ أَبِي رَهَافٍ . قَالَ أَبُو عِيسَى حَدِيثُ ابْنِ عُمَرَ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ . وَقَدْ رُوِيَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ قَالَ " أَوْ كَلْبٍ زُرِعَ " .

1534. Na ka treguar Kutejbe – atij i ka treguar Hammad b. Zejdi, duke transmetuar nga Amër b. Dinari – që Ibn Umeri, ka thënë: “I Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), e ka urdhëruar vrasjen e qenve, përveç qenit të gjuetisë ose ruajtësit të bagëtisë.”

¹⁰⁷ E shënojnë edhe Ebu Davudi dhe Ed-Darimi, në *Sunene*.

¹⁰⁸ Kjo mund të ketë njërën nga dy kuptimet: a) që qeni i zi është lloji më i keq i qenëve, dhe për atë shkak duhet mbytur; b) që shejtani më së shpeshti mishërohet në formë të qenit të zi.

¹⁰⁹ Nga pikëqëndrimi i islamit, qeni është kafshë shumë e papastër. Prandaj, i Dërguari i Allahut e ndalon mbajtjen e qenve, përveç në tre raste: qenit të gjymtisë, qenit ruajtës të kafshëve, qenit ruajtës të të mbjellave dhe të shtëpisë. Pra, do të thotë, kush e mban qenin jashtë shtëpisë, përveç në këto raste, veprat e tij të mira kanë për t’u zvogëluar për çdo ditë për dy kiratë. Ndërsa, një kirat siç qëndron në hadithet mbi xhenazen është sa kodra e Uhudit. Pra, personi që mban qenë jashtë shtëpisë, përveç në këto tre raste të cekura, për çdo ditë ka për t’i humbur sevapet për shkak të asaj sa dy kodra të Uhudit. A mund të paramendojmë, vallë se sa vepra të mira ka për t’i humbur ai që qenin e mban në shtëpi.

¹¹⁰ E shënojnë edhe Muslimi, në *Sahih*, si dhe Nesaiu në *Sunen*.

Thuhet, që i është thënë: “Ebu Hurejre, thotë: ‘Ose qeni ruajtës i të mbjellave.’ – ai në atë tha: ‘Ebu Hurejre, ka pasur të mbjella.’”¹¹¹ Ky hadith është hasen-sahih.¹¹²

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ، عَنْ عُمَرُو بْنِ دِينَارٍ، عَنْ ابْنِ عُمَرَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ أَمَرَ بِقَتْلِ الْكِلَابِ إِلَّا كَلْبَ صَيْدٍ أَوْ كَلْبَ مَاشِيَةٍ. قَالَ قِيلَ لَهُ إِنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ كَانَ يَقُولُ أَوْ كَلْبَ زَرْعٍ. فَقَالَ إِنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ لَهُ زَرْعٌ. قَالَ أَبُو عِيْسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

1535. Na ka treguar Hasan b. Aliu dhe të tjerët – atyre u ka treguar Abdurrezaku, atij i ka treguar Ma’meri, duke transmetuar nga Zuhriu, ai nga Ebu Seleme b. Abdurrahmani, ai nga Ebu Hurejre – që i Dërguar i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) ka thënë: “Ai, i cili e mban çfarëdo qeni – përveç qenit ruajtës të bagëtisë, ose qenit të gjuetisë, ose qenin ruajtës të të mbjellave – atij për çdo ditë shpërblimi do t’i zvogëlohet për një kiratë.”¹¹³

Ky hadith është sahih. Transmetohet, që Ata b. Ebu Rebahu, mbajtjen e qenit e ka konsideruar të lejuar për njeriun i cili e ka madje vetëm një dele.

حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ الْخُلَوَانِيُّ، وَغَيْرُ، وَاجِدٌ، قَالُوا أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ، أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ " مَنْ أَخَذَ كَلْبًا إِلَّا كَلْبَ مَاشِيَةٍ أَوْ صَيْدٍ أَوْ زَرْعٍ انْتَقَصَ مِنْ أَجْرِهِ كُلَّ يَوْمٍ قَبْرَاطٌ " . قَالَ أَبُو عِيْسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ . وَيُرْوَى عَنْ عَطَاءِ بْنِ أَبِي رَبَاحٍ أَنَّهُ رَخَّصَ فِي إِمْسَاكِ الْكَلْبِ وَإِنْ كَانَ لِلرَّجُلِ شَاةٌ وَاجِدَةٌ .

1536. Kështu, këtë na ka treguar Is’hak b. Mensuri – atij i ka treguar Haxhaxh b. Muhammedi, duke transmetuar nga Ibn Xhurejxihi, ndërsa ai nga Atai.

حَدَّثَنَا بِذَلِكَ إِسْحَاقُ بْنُ مَنْصُورٍ حَدَّثَنَا حَجَّاجُ بْنُ مُحَمَّدٍ عَنْ ابْنِ جُرَيْجٍ عَنْ عَطَاءٍ بِهَذَا .

1537. Na ka treguar Ubejd b. Esbat b. Muhammed el-Kureshi – atij i ka treguar babai i tij, duke transmetuar nga A’meshi, ai nga Ismail b. Muslimi, ai nga Hasani – që Abdullah b. Mugafefle, ka thënë: “Unë i largoja degët para fytyrës së të Dërguarit, derisa ai mbante ligjëratë. Ai, (atëherë) tha: “Sikur qentë, të mos ishin njëra nga bashkësitë e shumta, do të kisha urdhëruar që të vriteshin (të gjithë). Prandaj, në mesin e tyre mbyteni çdo qen të zi njëngjyrësh. Asnjë familje nuk ka për ta marr një qenë, e që veprat e tyre për çdo ditë të mos u zvogëlohen për një kirat. Përrjashtim nga ata bëjnë ata të cilët posedojnë qenin e gjuetisë, ose qenin ruajtës të mbjellave, ose qenin ruajtës të bagëtisë.”

Ky hadith është hasen. Ky hadith, me disa senede është transmetuar nga Hasani, ai nga Abdullah b. Mugaffeli, ndërsa ai nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të).

حَدَّثَنَا عُبَيْدُ بْنُ أَسْبَاطٍ بْنُ مُحَمَّدٍ الْفَرَشِيُّ، حَدَّثَنَا أَبِي، عَنِ الْأَعْمَشِ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ مُسْلِمٍ، عَنِ الْحَسَنِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُغَفَّلٍ، قَالَ إِنِّي لَمَمِّنٌ يَرْفَعُ أَغْصَانِ الشَّجَرَةِ عَنْ وَجْهِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَهُوَ يَخْطُبُ فَقَالَ " لَوْلَا أَنَّ الْكِلَابَ أُمَّةٌ مِنَ الْأُمَمِ

¹¹¹ Pra, meqenëse Ebu Hurajreh kishte të korra, ai me siguri e pyeti të Dërguarin (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të) për mbajtjen e një qeni roje dhe ai e miratoi atë.

¹¹² Është shënuar në *El-Kutubus-sitte*.

¹¹³ Në hadithin e parë të këtij kapitulli janë përmendur dy kirate, e në këtë edhe atë që pason një kirat. Abdurrahman el-Mubarekfuri atë e sqaron kështu. 1) I Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të) në fillim, me qëllim që pasuesve të islamit t’ua tregojë dëmin nga mbajtja e qenit pa nevojë, ka theksuar që për çdo ditë pronarit të qenit i pakësohen veprat e mira për një kirat. Më vonë, që t’i bindte ata edhe më tepër në atë, ka thënë që personit të tillë për çdo ditë veprat i zvogëlohen për dy kiratë. 2) Për çdo ditë nga veprat e mira i humb dy kirate ai që e mbanë qenin në Medine, ndërsa një kirat ai që e mban qenin jasht Medines.

لَأَمَرْتُ بِقَتْلِهَا فَأَقْتُلُوا مِنْهَا كُلَّ أَسْوَدَ بِهِيمٍ وَمَا مِنْ أَهْلِ بَيْتٍ يَزْتَبِطُونَ كُلُّبًا إِلَّا نَقَصَ مِنْ عَمَلِهِمْ كُلَّ يَوْمٍ قِيرَاطٌ إِلَّا كُلُّبَ صَبِيٍّ أَوْ كُلُّبَ حَرْثٍ أَوْ كُلُّبَ غَنَمٍ". قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ وَقَدْ رُوِيَ هَذَا الْحَدِيثُ مِنْ غَيْرِ وَجْهِ عَنِ الْحَسَنِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُعْقَلٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ.

17. Mbi therjen me kallamishte dhe të ngjashme

باب مَا جَاءَ فِي الذُّكَاةِ بِالْقَصَبِ وَغَيْرِهِ

1538. Na ka treguar Hennadi – atij i ka treguar Ebu Ahvesi, duke transmetuar nga Seid b. Mesruku, ai nga Abaja b. Rifae b. Rafia b. Hadixhi, ka thënë: “Unë thash: ‘I Dërguari, ne nesër (ndoshta) kemi për t’u takuar me armikun, (ndoshta) nuk do mund të kemi pranë vetes thikë (me të cilën do të mund t’i thernim kafshët tona), në rast të tillë, çfarë të bëjmë?’ I Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), tha: ‘Hani mishin e kafshëve të cilave u është lëshuar gjaku dhe mbi të cilat (gjatë kësaj) është përmendur emri i Allahut, nëse nuk janë therur me dhëmbë ose me thua, por kam për t’ju treguar edhe përse. Më dhëmbë, sepse (dhëmbi) është një lloj i kockës, ndërsa me thua sepse Abesinezët e kanë përdorur thoin në vend të thikës (gjatë therjes).”¹¹⁴

حَدَّثَنَا هَنَادٌ، حَدَّثَنَا أَبُو الْأَحْوَصِ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ مَسْرُوقٍ، عَنْ عَبَّادَةَ بْنِ رِفَاعَةَ بْنِ رَافِعِ بْنِ خَدِيجٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَدِّهِ، رَافِعِ بْنِ خَدِيجٍ قَالَ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّا نَلْقَى الْعَدُوَّ عَدَاً وَلَيْسَتْ مَعَنَا مُدَى فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ " مَا أَنْهَرَ الدَّمَ وَذَكَرَ اسْمُ اللَّهِ عَلَيْهِ فَكُلُوهُ مَا لَمْ يَكُنْ سِنًا أَوْ ظُفْرًا وَسَأُحَدِّثُكُمْ عَنْ ذَلِكَ أَمَّا السِّنُّ فَعِظَمٌ وَأَمَّا الظُّفْرُ فَمُدَى الْحَبَشَةِ " .

1539. Na ka treguar Muhammed b. Beshshari – atij i ka treguar Jahja b. Seidi – që Sufjan eth-Thevriu, ka thënë: “Më ka treguar babai im, duke transmetuar nga Abaja b. Rifae, ai nga Rafia b. Hadixhi, e ai nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) – ngjashëm me hadithin e mëparshëm) vetëm se nuk e ka përmendur: “Nga Abaja, ndërsa ai nga babai i vet.” Kjo është më e besueshme, sepse Abaja ka dëgjuar (hadithë) nga Rafiu.

Në pajtim me këtë hadith është veprimi i dijetarëve. Ata konsiderojnë, që nuk është e lejuar therja me dhëmbë, e as me thua.

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ، حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ، عَنْ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ، قَالَ حَدَّثَنَا أَبِي، عَنْ عَبَّادَةَ بْنِ رِفَاعَةَ، عَنْ رَافِعِ بْنِ خَدِيجٍ، رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ نَحْوَهُ وَلَمْ يَذْكُرْ فِيهِ عَبَّادَةُ عَنْ أَبِيهِ وَهَذَا أَصَحُّ وَعَبَّادَةُ قَدْ سَمِعَ مِنْ رَافِعٍ . وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا عِنْدَ أَهْلِ الْعِلْمِ لَا يَرَوْنَ أَنَّ يُذَكَّى بِسِنٍّ وَلَا بِعِظَمٍ .

¹¹⁴ Nga ky hadith mund të konkludohet kjo: nëse personi nuk ka thikë, nëse është e domosdoshme, ai kafshën mund ta therr me cilindo mjet, përveç me eshtra the me thonjë. Sipas mendimit të En-Neveviut, nuk është e preferuar therja me eshtra, sepse eshtrat shërbejnë si ushqim i xhinëve besimtarë, e me therrje do të ishin për të papastra nga gjau. Me thu nuk është e preferuar therja, sipas mendimit të Ibn Salahut dhe En-Neveviut, sepse me thonjë kanë therrur Abisiniezët të cilët ishin të krishterë, që të mos i pasonin ata. Përveç asaj, therrja me thonjë se me eshtra do ta kishte munduar kafshën.

18. Mbi atë se çfarë duhet bërë me Devetë, Lopët dhe Delet, kur ato ikin dhe bëhen të Egra: A gjuhen ato me shigjetë apo jo?

بَاب مَا جَاءَ فِي الْبَعِيرِ وَالْبَقَرِ وَالْغَنَمِ إِذَا نَذَّ فَصَارَ وَحْشِيًّا يُرْمَى بِسَهْمٍ أَمْ لَا

1540. Na ka treguar Hennadi – atij i ka treguar Ebu Ahvesi, duke transmetuar nga Seid b. Mesruku, ai nga Abaja b. Rifae b. Rafia b. Hadixhi,¹¹⁵ ai nga babai i vet – që Rafiu, gjyshi i Abaja b. Rifae b. Rafia b. Hadixhit, ka thënë: “Isha me të Dërguarin (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), në një udhëtim, kur disa njerëzve u kishte humbur deveja. Pasi që nuk kishin kali (me të cilin do ta kishin zënë), njëri prej tyre e tërhoqi shigjetën dhe ajo me ndihmën e Allahut e qëllloi atë (duke e parë atë, i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të)), tha: ‘Ndonjëherë kafshët egërsohen dhe sillen sikur egërsira. Në situata të tilla, veproni me ato sikur që ka vepruar ky njeri.’”¹¹⁶

حَدَّثَنَا هَنَادٌ، حَدَّثَنَا أَبُو الْأَحْوَصِ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ مَسْرُوقٍ، عَنْ عَبَّادَةَ بْنِ رِفَاعَةَ بْنِ رَافِعٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَدِّهِ، رَافِعِ بْنِ خَدِيجٍ قَالَ كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فِي سَفَرٍ فَنَدَّ بَعِيرٌ مِنْ إِبِلِ الْقَوْمِ وَلَمْ يَكُنْ مَعَهُمْ خَيْلٌ فَرَمَاهُ رَجُلٌ بِسَهْمٍ فَحَبَسَهُ اللَّهُ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " إِنْ لِهَذِهِ الْبَهَائِمِ أَوَابِدٌ كَأَوَابِدِ الْوَحْشِ فَمَا فَعَلَ مِنْهَا هَذَا فَأَفْعَلُوا بِهِ هَكَذَا . "

1541. Na ka treguar Mahmud b. Gajlani – atë e ka informuar Vekiu, atij i ka treguar Suffjani, duke transmetuar nga babai i vet, ai nga Abaja b. Rifae, ai nga gjyshi i vet, Rafia b. Hadixhi, ai nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) – ngjashëm (me hadithin e mëparshëm), vetëm duke mos e përmendur në të, që Abaja ka transmetuar nga babai i vet dhe kjo është më e besueshme. Në pajtim me këtë hadith, është veprimi i dijetarëve. Në mënyrë të njëjtë, transmetimin e Suffjanit e ka transmetuar Shu'be nga Seid b. Mesruku.

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ غِيْلَانَ، حَدَّثَنَا وَكِيعٌ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَبَّادَةَ بْنِ رِفَاعَةَ، عَنْ جَدِّهِ، رَافِعِ بْنِ خَدِيجٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ نَحْوَهُ وَلَمْ يَذْكُرْ فِيهِ عَبَّادَةُ عَنْ أَبِيهِ وَهَذَا أَصَحُّ . وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا عِنْدَ أَهْلِ الْعِلْمِ . وَهَكَذَا رَوَاهُ شُعْبَةُ عَنْ سَعِيدِ بْنِ مَسْرُوقٍ نَحْوَ رَوَايَةِ سُفْيَانَ .

¹¹⁵ Abaje b. Rifae b. Rafi b. Hadixh el-Ensari është transmetues i besueshëm. I ka takuar gjeneratës së tretë. Rafi b. Hadixhi është as'hab i njohur.

¹¹⁶ Ky hadith është argument që është e lejuar të shtihet mbi kafshën e cila egërsohet dhe nuk ka mundësi për t'u zënë. Në rast se do të ngordhte pasi që është shtënë mbi të, para se të arrinin ta therrnin, është e lejuar ngrënia e mishit të saj, si edhe mishi i kafshës së zënë. Ky është qëndrimi i shumicës së dijetarëve.

Në emër të Allahut, Mëshiruesit, të Gjithëmëshirshmit

Kapitulli mbi kurbanët

كتاب الأضاحي

Nga i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të)

عن رسول الله ﷺ

1. Mbi vlerën e Kurbanit

باب مَا جَاءَ فِي فَضْلِ الْأَضْحِيَّةِ

1542. Na ka treguar Ebu Amër Muslim b. Amër el-Hazza el-Medini – atij i ka treguar Abdullah b. Nafi es-Sabigu, duke transmetuar nga Ebu Muthenna, ai nga Hisham b. Urve, ai nga babai i vet, ndërsa ai nga Aishja – që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Vepra më e dashur tek Allahu, që e bënë njeriu në ditën e Kurban-Bajramit, është therja e kurbanit. Ai (kurbani) në Ditën e Gjykimit, ka për të ardhur me brirët e vet, leshin dhe shputat e veta. Gjaku arrin deri te kënaqësia e Allahut, para se të bie në tokë. Prandaj, gëzohuni për atë shkak!”¹¹⁷

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Imran b. Husajni dhe Zejd b. Erkami. Ky hadith është hasen-garib.¹¹⁸ Nga Hisham b. Urve na është i njohur vetëm me këtë sened. Emri i Ebu Muthennas është Sulejman b. Jezidi. Nga ai ka transmetuar Ibn Ebu Fudejku.

Transmetohet, që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), duke folur mbi kurbanin, ka thënë: “Ai i cili e ther atë, ka nga një sevap për secilën qime të tij.” Transmetohet që ka sevap edhe për brirët e tij.

حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرٍو، مُسْلِمُ بْنُ عَمْرِو بْنِ مُسْلِمٍ الْحَذَّاءُ الْمَدَنِيُّ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ نَافِعٍ الصَّائِغُ أَبُو مُحَمَّدٍ، عَنْ أَبِي الْمُثَنَّى، عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ " مَا عَمَلٍ أَدْمِيٍّ مِنْ عَمَلٍ يَوْمَ النَّحْرِ أَحَبَّ إِلَى اللَّهِ مِنْ إِهْرَاقِ الدَّمِ إِنَّهَا لَتَأْتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ بِقُرُونِهَا وَأَشْعَارِهَا وَأَظْلَافِهَا وَإِنَّ الدَّمَ لَيَقَعُ مِنَ اللَّهِ بِمَكَانٍ قَبْلَ أَنْ يَقَعَ مِنَ الْأَرْضِ فَطَبِئُوا بِهَا نَفْسًا " . قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ وَزَيْدِ بْنِ أَرْقَمَ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ لَا نَعْرِفُهُ مِنْ حَدِيثِ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ إِلَّا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ . وَأَبُو الْمُثَنَّى اسْمُهُ سُلَيْمَانُ بْنُ يَزِيدَ . رَوَى عَنْهُ ابْنُ أَبِي فُدَيْكٍ . - قَالَ أَبُو عِيسَى وَيُرَوَّى عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ أَنَّهُ قَالَ " فِي الْأَضْحِيَّةِ لِصَاحِبِهَا بِكُلِّ شَعْرَةٍ حَسَنَةٌ " . وَيُرَوَّى " بِقُرُونِهَا " .

¹¹⁷ Shënon Hakimi, në Mustedrek, nga Imran b. Husajni, që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të) i ka thënë bijës së vet Fatimës: “Ngrihu dhe merr pjesë në therjen e kurbanit tënd, sepse Allahu ka për të ta falur çdo mëkat të cilin e ke bërë para se të bie pika e parë e gjakut në tokë, dhe (gjatë therjes së tij) thuaj: *Thuaj: "Namazi im, kurbanit im, jeta ime dhe vdekja ime janë thjesht për Allahun, Zotin e botëve". Ai nuk ka shok (nuk adhuroj tjetër). Me këtë (thjeshtësi të adhurimit vetëm për Zotin) jam i urdhëruar dhe jam i pari i muslimanëve (i pari që pranoj dhe bindem)! [En-En'am: 162-163]."*

¹¹⁸ E shënon edhe Hakimi, në Mustedrek, dhe thotë që senedin e ka të besueshëm.

2. Mbi therjen e dy deshëve

باب مَا جَاءَ فِي الْأُضْحِيَّةِ بِكَبْشَيْنِ

1543. Na ka treguar Kutejbe – atij i ka treguar Ebu Avani, duke transmetuar nga Katade – që Enes b. Maliku, ka thënë: “I Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), për kurban, i ka prerë dy desh të bardh me brinç. Ai i ka therur me dorën e vet. E ka përmendur emrin e Allahut dhe e ka shqiptuar tekbinin, duke e vënë këmbën mbi ijën e tyre.”

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithet edhe nga Aliu, Aishja, Ebu Hurejre, Xhabiri, Ebu Ejub, Ebu Derda, Ebu Rafiu, Ibn Umeri dhe Ebu Bekri. Ky hadith është hasen-sahih.¹¹⁹

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ بِكَبْشَيْنِ أَمْلَحَيْنِ أَقْرَنَيْنِ ذَبَحَهُمَا بِيَدِهِ وَسَمَى وَكَبَّرَ وَوَضَعَ رِجْلَهُ عَلَى صِفَاحِهِمَا . قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ عَلِيٍّ وَعَائِشَةَ وَأَبِي هُرَيْرَةَ وَأَبِي أَيُّوبَ وَجَابِرٍ وَأَبِي الدَّرْدَاءِ وَأَبِي رَافِعٍ وَابْنِ عُمرَ وَأَبِي بَكْرَةَ أَيْضًا . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

Mbi therjen në emër të të vdekurit

باب مَا جَاءَ فِي الْأُضْحِيَّةِ عَنِ الْمَيِّتِ

1544. Na ka treguar Muhammed b. Ubejd el-Muharib el-Kufi – atij i ka treguar Sheriku, duke transmetuar nga Ebu Hasani, ai nga Hakemi, ai nga Haneshi – që Aliu, për kurban i ka therur dy desh, njërin për të Dërguarin (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ndërsa tjetrin për vete. I pyetur, se përse bënë ashtu, ai tha: “Kështu më ka urdhëruar¹²⁰ ai - do të thotë i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) - dhe unë atë kurrë nuk e anashkaloj.”

Ky hadith është garib. Na është i njohur vetëm nëpërmjet Sherikut. Disa dijetarë konsiderojnë, që është e lejuar therja e kurbanit për të vdekurin, derisa disa konsiderojnë, që ajo nuk është e lejuar. Abdullah b. Mubareku, thotë: “Unë më tepër do të kisha dashur, që ato të holla të ndahen për të, si lëmoshë, sesa të theret kurbanin. Nëse ndokush (për të), prapë, e therë kurbanin, ai të mos hajë asgjë nga ai, por të tërin le ta ndajë.”

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُبيدٍ الْمُحَارِبِيُّ الْكُوفِيُّ، حَدَّثَنَا شَرِيكٌ، عَنْ أَبِي الْحَسَنِ، عَنْ الْحَكَمِ، عَنْ حَنَسٍ، عَنْ عَلِيٍّ، أَنَّهُ كَانَ يُضَحِّي بِكَبْشَيْنِ أَحَدُهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ وَالْآخَرُ عَنْ نَفْسِهِ، فَقِيلَ لَهُ فَقَالَ أَمَرَنِي بِهِ يَعْزِي النَّبِيَّ ﷺ - فَلَا أَدْعُهُ أَبَدًا . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ لَا نَعْرِفُهُ إِلَّا مِنْ حَدِيثِ شَرِيكِ . وَقَدْ رَخَّصَ بَعْضُ أَهْلِ الْعِلْمِ أَنْ يُضَحَّى عَنِ الْمَيِّتِ وَلَمْ يَرِ بَعْضُهُمْ أَنْ يُضَحَّى عَنْهُ . وَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ أَحَبُّ إِلَيَّ أَنْ يُتَصَدَّقَ عَنْهُ وَلَا يُضَحَّى عَنْهُ وَإِنْ ضَحَّى فَلَا يَأْكُلُ مِنْهَا شَيْئًا وَيُتَصَدَّقُ بِهَا كُلِّهَا .

¹¹⁹ E shënojnë edhe Buhariu dhe Muslimi, në *Sahihë*.

¹²⁰ Në transmetimin e dytë të këtij hadithi, të cilin e shënon Hakimi, qëndron që Aliu ka thënë: “I Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të) më ka porositur që (pas vdekjes së tij) vazhdimisht për të të rej kurban, dhe ja, jam duke e prerë për të.”

3. Çfarë rekomandohet të theret për kurban

باب مَا جَاءَ مَا يُسْتَحَبُّ مِنَ الْأَضَاحِي

1545. Na ka treguar Ebu Seid el-Eshexhi – atij i ka treguar Hafs b. Gijasi, duke transmetuar nga Xhafer b. Muhammedi, ai nga babai i vet – që Ebu Seid el-Hudriu, ka thënë: “I Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), për kurban e ka therur dashin brinoç, i cili hante me gojën e zezë, ecte me këmbët e zeza dhe shikonte me sytë e zi.”¹²¹

Ky hadith është hasen-sahih-garib.¹²² Na është i njohur vetëm nëpërmjet Hafs b. Gijasit.

حَدَّثَنَا أَبُو سَعِيدٍ الْأَشْجِيُّ، حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ غِيَاثٍ، عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ، قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَكْتَبُ أَقْرَنَ فَجِيلٍ يَأْكُلُ فِي سَوَادٍ وَيَمْشِي فِي سَوَادٍ وَيَنْظُرُ فِي سَوَادٍ. قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ غَرِيبٌ لَا نَعْرِفُهُ إِلَّا مِنْ حَدِيثِ حَفْصِ بْنِ غِيَاثٍ.

4. Çfarë nuk është e lejuar të theret për kurban

باب مَا لَا يَجُوزُ مِنَ الْأَضَاحِ

1546. Na ka treguar Ali b. Huxhri – atij i ka treguar Xheriri, duke transmetuar nga Muhammed b. Is’haku, ai nga Jezid b. Ebu Habibi, ai nga Sulejman b. Abdurrahmani, ai nga Ubejde b. Fejruti,¹²³ ndërsa ai (si hadith-merfu) nga Bera b. Azibi – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Për kurban, nuk duhet therur të çalin, të çalit e të cilit është i dukshëm, të verbërin, verbëria e të cilit është e dukshme, të sëmurin, sëmundja e të cilit është e dukshme, e as tepër të dobëtin, me kocka të thara.”

حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ حُجْرٍ، أَخْبَرَنَا جَرِيرُ بْنُ حَارِثٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ، عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، عَنْ عُبَيْدِ بْنِ فَيْرُوزَ، عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ، رَفَعَهُ قَالَ " لَا يَضَحَّى بِالْعَرَجَاءِ بَيْنَ ظَلْعَيْهَا وَلَا بِالْعَوْرَاءِ بَيْنَ عَوْزَمَاهَا وَلَا بِالْمَرِيضَةِ بَيْنَ مَرَضَيْهَا وَلَا بِالْعَجْفَاءِ الَّتِي لَا تَنْقِي " .

1547. Na ka treguar Hennadi – atë e ka informuar Ibn Ebu Zaide, atij i ka treguar Shu’be, duke transmetuar nga Sulejman b. Abdurrahmani, e ai nga Ubejde b. Fejruti, ai nga Beraa, ndërsa ai nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) – sipas kuptimit ngjashëm me (hadithin e mëparshëm).

Ky hadith është hasen-sahih.¹²⁴ Na është i njohur vetëm nëpërmjet Ubejd b. Fejruzit, nga Beraa. Në pajtim me këtë hadith është praktika e dijetarëve.¹²⁵

حَدَّثَنَا هَنَّاذٌ، حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي رَائِدَةَ، أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ، عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، عَنْ عُبَيْدِ بْنِ فَيْرُوزَ، عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ نَحْوَهُ بِمَعْنَاهُ. قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ لَا نَعْرِفُهُ إِلَّا مِنْ حَدِيثِ عُبَيْدِ بْنِ فَيْرُوزَ عَنِ الْبَرَاءِ. وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا الْحَدِيثِ عِنْدَ أَهْلِ الْعِلْمِ.

¹²¹ Këto fjalë tregojnë që goja sytë dhe këmbët ishin të zeza.

¹²² E shënojnë edhe Ebu Davudi, Nesaiu, si dhe Ibn Maxhe dhe Hibbani. Ibn Hibbani konsideron që ky hadith është i besueshëm sipas kriterëve të Muslimit.

¹²³ Ubejd b. Fejruz është transmetues i besueshëm. I ka takuar gjeneratës së tretë.

¹²⁴ E shënojnë edhe Ebu Davudi, Nesaiu dhe Ibn Maxhe, në *Sunene*.

¹²⁵ Neveviu konsideron që dijetarët janë të një mendimi që nuk është e lejuar për të prer kurban, kafshën e cila përmban njërën nga të metad e përmendura në hadith, apo diç me keq sesa ato, për shembull, të jetë plotësisht e verbët.

5. Çka është mekruh të theret për kurban

باب مَا يُكْرَهُ مِنَ الْأَضَاحِي

1548. Na ka treguar Hasan b. Ali el-Hulvani – atë e ka informuar Jezid b. Haruni, atij i ka treguar Sherik b. Abdullahu, duke transmetuar nga Ebu Is’haku, ai nga Shurejh b. Numani – që Aliu, ka thënë: “I Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), na ka urdhëruar që (gjatë blerjes së kurbanit) të kemi kujdes për sytë dhe veshët dhe që (për kurban) të mos e therim kafshën, veshi i së cilës është i prerë nga ana e përparme, e as atë, veshët e së cilës janë të prerë anash, e as atë, veshët e së cilës janë të prerë për së gjati, e as veshët e së cilës janë të shpuara.”

حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ الْخَلَوَانِيُّ، حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ، أَخْبَرَنَا شَرِيكُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنْ شُرَيْحِ بْنِ النُّعْمَانِ، الصَّائِدِيِّ، وَهُوَ الْهَمْدَانِيُّ عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ، قَالَ أَمَرَنَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَنْ نَسْتَشْرِفَ الْعَيْنَ وَالْأُذُنَ وَأَنْ لَا نَضْجِيَ بِمُقَابِلَةٍ وَلَا مُدَابِرَةٍ وَلَا شَرْقَاءَ وَلَا خَرْقَاءَ .

1549. Na ka treguar Hasan b. Aliu – atë e ka informuar Ubejdullah b. Musa, atij i ka treguar Israili, duke transmetuar nga Ebu Is’haku, ai nga Shurejh b. Numani, ai nga Aliu, ndërsa ai nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ngjashëm (me hadithin e mëparshëm), vetëm duke e shtuar që ka thënë: “Mukabele është kafsha, së cilës i është prerë një pjesë e veshit nga ana e përparme. Mudabere është kafsha, së cilës i është prerë një pjesë e veshit anash. Sherka është kafsha, së cilës i janë prerë veshët për së gjati. Ndërsa harka është kafsha, së cilës i janë shpuar veshët.”

Ky hadith është hasen-sahih.¹²⁶ Shurejh b. Numan es-Sa’idi nga Kufa. Shurejh b. Harith el-Kindi el-Kufi ka qenë kadi. Pseudonimin i tij ishte Ebu Umejje. Ndërsa, Shurejh b. Hani është gjithashtu nga Kufa. Hani ka qenë as’hab. Të gjithë ata kanë qenë bashkohanikët e Aliut.

حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ، حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُوسَى، أَخْبَرَنَا إِسْرَائِيلُ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنْ شُرَيْحِ بْنِ النُّعْمَانِ، عَنْ عَلِيٍّ، عَنْ النَّبِيِّ ﷺ مِثْلَهُ وَزَادَ قَالَ الْمُقَابِلَةُ مَا قُطِعَ طَرَفُ أُذُنِهَا . وَالْمُدَابِرَةُ مَا قُطِعَ مِنْ جَانِبِ الْأُذُنِ . وَالشَّرْقَاءُ الْمَشْقُوقَةُ . وَالْخَرْقَاءُ الْمَنْقُوبَةُ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ . قَالَ أَبُو عِيسَى وَشُرَيْحُ بْنُ النُّعْمَانِ الصَّائِدِيُّ هُوَ كُوفِيٌّ مِنْ أَصْحَابِ عَلِيٍّ وَشُرَيْحُ بْنُ هَانِيٍّ كُوفِيٌّ وَلَوْلَا إِدْرَاهُ صُحْبَةً مِنْ أَصْحَابِ عَلِيٍّ وَشُرَيْحُ بْنُ الْحَارِثِ الْكِنْدِيُّ أَبُو أُمَيَّةَ الْقَاضِي فَقَدْ رَوَى عَنْ عَلِيٍّ وَكُلُّهُمْ مِنْ أَصْحَابِ عَلِيٍّ فِي عَصْرِ وَاحِدٍ .

6. Mbi therjen e dashit të ri për kurban

باب مَا جَاءَ فِي الْجَذَعِ مِنَ الضَّأْنِ فِي الْأَضَاحِي

1550. Na ka treguar Jusuf b. Isa – atë e ka informuar Vekiu, atij i ka treguar Uthman b. Vekidi, duke transmetuar nga Kidam b. Abdurrahmani – që Ebu Kibashi, ka thënë: “I solla deshët e rinj në Medine (për të shitur). Shumë pak shita (për shkak se njerëzit mendonin që dashi i ri nuk bënë për kurban). Kur e takova Ebu Hurejren, e pyeta mbi atë, e ai më tha: ‘E

¹²⁶ E shënojnë të gjithë në *El-Kutubus-sittei*, përveç Buhariut. Hakimi dhe Ibn Hibbani atë e vlerësojnë sahih.

kam dëgjuar të Dërguarin e Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), duke thënë: ‘Sa i mrekulluar është dashi¹²⁷ i ri për kurban.’ Kur e dëgjoi populli këtë, – thotë ai – “ngarendën për t’i blerë.”

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Ibn Abbasi, Ummu Bilali, vajza e Hilalit, babai i saj, Xhabiri, Ukbe b. Amiri dhe edhe nga një as’hab i të Dërguarit (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të).¹²⁸ Hadithi i Ebu Hurejres është garib.¹²⁹ Ky hadith, nga Ebu Hurejre është transmetuar edhe si mevkuf. Në pajtim me këtë hadith, është praktika e dijetarëve nga gjenerata e as’habëve dhe të tjera. Ata konsiderojnë, që dashi i ri bën për kurban.¹³⁰

حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ عِيسَى، حَدَّثَنَا وَكِيعٌ، حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ وَقْدٍ، عَنْ كِدَامِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، عَنْ أَبِي كَبَاشٍ، قَالَ جَلَبْتُ غَنَمًا جُذْعًا إِلَى الْمَدِينَةِ فَكَسَدَتْ عَلَى فَلَقِيثَ أَبِي هُرَيْرَةَ فَسَأَلْتُهُ فَقَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ " نِعَمٌ - أَوْ نِعْمَتٌ - الْأُضْحِيَّةُ الْجَذَعُ مِنَ الضَّأْنِ " . قَالَ فَانْتَهَبَهُ النَّاسُ . قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ وَأُمِّ بِلَالٍ ابْنَةِ هِلَالٍ عَنْ أَبِيهَا وَجَابِرٍ وَعُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ وَرَجُلٍ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ . قَالَ أَبُو عِيسَى حَدِيثُ أَبِي هُرَيْرَةَ حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ . وَقَدْ رُوِيَ هَذَا عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ مُؤَفَّقًا . وَعُثْمَانُ بْنُ وَقْدٍ هُوَ ابْنُ مُحَمَّدٍ بْنِ زِيَادٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍاءَ بْنِ الْخَطَّابِ . وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا عِنْدَ أَهْلِ الْعِلْمِ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ وَغَيْرِهِمْ أَنَّ الْجَذَعُ مِنَ الضَّأْنِ يُجْزَى فِي الْأُضْحِيَّةِ .

1551. Na ka treguar Kutejbe – atij i ka treguar Lejthi, duke transmetuar nga Jezid b. Ebu Habibi, ai nga Ebu Hajri – që Ukbe b. Amirit, i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ia ka dhënë disa bagëti të imëta për t’ua ndarë miqve të vet për kurban. Atij i kishte mbetur një edhe një vjeçar. – ose ka thënë: “(...) një edhe mashkull.” – Ai, atë ia përmendi të Dërguarit të Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ndërsa ai i tha: “There ti atë për kurban.” “Kafsha e re konsiderohet ajo nga gjashtë ose shtatë muaj.”

Ky hadith është hasen-sahih. Është transmetuar me disa senede, që Ukbe b. Amiri, ka thënë: “I Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), e ndau bagëtinë e imtë për kurbanë, por mbeti edhe një edhe i ri. Unë e pyeta për atë, e ai tha: ‘Ti there atë për kurban.’”

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، حَدَّثَنَا اللَّيْثُ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ، عَنْ أَبِي الْخَيْرِ، عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ أَعْطَاهُ غَنَمًا يَفْسِمُهَا عَلَى أَصْحَابِهِ ضَحَايَا فَبَقِيَ عَثْوٌ أَوْ جَذَى فَذَكَرْتُ ذَلِكَ لِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ " ضَحَّ بِهَ أَنْتَ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ . قَالَ وَكِيعٌ الْجَذَعُ مِنَ الضَّأْنِ يَكُونُ ابْنَ سِتَّةٍ أَوْ سَبْعَةٍ أَشْهُرٍ . وَقَدْ رُوِيَ مِنْ، غَيْرِ هَذَا الْوَجْهِ عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ، أَنَّهُ قَالَ فَسَمَّ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ ضَحَايَا فَبَقِيَ جَذَعٌ فَسَأَلْتُ النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ " ضَحَّ بِهَا أَنْتَ " .

1552. Atë na ka treguar Muhammed b. Beshshari – atij i ka treguar Jezid b. Haruni dhe Ebu Davudi – atyre u ka treguar Hisham ed-Destevai, duke transmetuar nga Jahja b. Ebu Kethiri, ai nga Be’xhea b. Abdullah b. Bedri, ai nga Ukbe b. Amiri, ndërsa ai nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) – këtë hadith.

حَدَّثَنَا بِذَلِكَ مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ وَأَبُو دَاوُدَ قَالََا حَدَّثَنَا هِشَامُ الدَّسْتَوَائِيُّ عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ عَنْ بَعْجَةَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بَدْرِ عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ بِهَذَا الْحَدِيثِ .

¹²⁷ Çfarë mendohet nën nocionin kafshë e re, është diskutabile në mesin e dijetarëve. Shumica konsiderojnë se ajo është kafsha një vjeçare. Disa thonë se është kafsha gjashtë muajsh, disa tetë muajsh, ndërsa disa dhjetë muajsh. Vekiu konsideron se ajo është kafsha gjashtë ose shtatë muajsh.

¹²⁸ Ai as’hab quhet Muxhashiu, ka qenë nga fisi Benu Sulejm.

¹²⁹ Ibn Haxher el-Askalani, në veprën *Fet’hul-Bari*, tregon se ky hadith ka një dobësi.

¹³⁰ Shumica e dijetarëve konsiderojnë që që viti gjashtë muajsh mundet si kurban, por më mirë është të prehet atë i cili i ka një vit.

7. Mbi pjesëmarrjen e më tepër personave në një kurban

باب مَا جَاءَ فِي الْإِشْتِرَاكِ فِي الْأَضْحِيَّةِ

1553. Na ka treguar Ebu Ammar Husejn b. Hurejthi – atij i ka treguar Fadl b. Musai, duke transmetuar nga Husejn b. Vakidi, ai nga Ilbaa b. Ahmeri, ai nga Ikrimë – që Ibn Abbasi, ka thënë: “Ishim me të Dërguarin e Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), në një udhëtim. Aty na zuri Kurban-Bajrami, pastaj shtatë vetë morëm pjesë në therjen e një lope, ndërsa dhjetë vetë në therjen e një deveje.”

Mbi këtë temë, është transmetuar hadithi edhe nga Ebu Eshedd el-Eslemiu, ndërsa ai nga babai i vet, ai nga gjyshi i tij dhe nga Ebu Ejjubi. Hadithi i Ibn Abbasit është hasen-garib. Na është i njohur vetëm nëpërmjet Fadl b. Musait.

حَدَّثَنَا أَبُو عَمَّارٍ الْحُسَيْنُ بْنُ حُرَيْثٍ، حَدَّثَنَا الْفَضْلُ بْنُ مُوسَى، عَنْ الْحُسَيْنِ بْنِ وَاقِدٍ، عَنْ عَلْبَاءِ بْنِ أَحْمَرَ، عَنْ عِكْرَمَةَ، عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ كُنَّا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فِي سَفَرٍ فَخَضَرَ الْأَضْحَى فَاشْتَرَكْنَا فِي الْبَقَرَةِ سَبْعَةً وَفِي الْبَعِيرِ عَشْرَةً. قَالَ أَبُو عِيْسَى وَفِي الْبَابِ عَنْ أَبِي الْأَسْوَدِ السَّلْمِيِّ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ وَأَبِي أُيُوبَ. قَالَ أَبُو عِيْسَى حَدِيثُ ابْنِ عَبَّاسٍ حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ لَا نَعْرِفُهُ إِلَّا مِنْ حَدِيثِ الْفَضْلِ بْنِ مُوسَى.

1554. Na ka treguar Kutejbe – atij i ka treguar Malik b. Enesi, duke transmetuar nga Ebu Zubejri – që Xhabiri, ka thënë: “Ne me të Dërguarin e Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), në Hudejbije, e kemi therur një deve për shtatë vetë dhe një lopë për shtatë vetë.”

Ky hadith është hasen-sahih.¹³¹ Në pajtim me këtë hadith, ka qenë praktika e dijetarëve nga gjenerata e as’habëve dhe të tjerët.¹³² Këto janë edhe qëndrimet e Sufjan eth-Thevriut, Ibn Mubarekut, Shafiut, Ahmedit dhe Is’hakut. “Deveja mund të theret për kurban edhe për dhjetë vetë. Si argument për atë, ai e ka cekur hadithin e Ibn Abbasit.”

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، حَدَّثَنَا مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ، عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ، عَنْ جَابِرٍ، قَالَ نَحَرْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ بِالْحُدَيْبِيَّةِ الْبَدَنَةَ عَنْ سَبْعَةٍ وَالْبَقَرَةَ عَنْ سَبْعَةٍ. قَالَ أَبُو عِيْسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا عِنْدَ أَهْلِ الْعِلْمِ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ وَغَيْرِهِمْ وَهُوَ قَوْلُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ وَابْنِ الْمُبَارَكِ وَالشَّافِعِيِّ وَأَحْمَدَ وَإِسْحَاقَ. وَقَالَ إِسْحَاقُ يُجْزَى أَيْضًا الْبَعِيرُ عَنْ عَشْرَةٍ. وَاحْتَجَّ بِحَدِيثِ ابْنِ عَبَّاسٍ.

Mbi prerjen e Kurbanit me bri apo vesh të prerë

باب فِي الصَّحِيَّةِ بِعَضْبَاءِ الْفَرَسِ وَالْأَدْنِ

1555. Na ka treguar Ali b. Huxhri – atij i ka treguar Sheriku, duke transmetuar nga Seleme b. Kuhejli, ai nga Huxhejje b. Adijj – që Aliu, ka thënë: “Lopa mund të theret për shtatë vetë.” Unë, thash: “Po nëse lind?” “Në atë rast, me të there edhe viçin e saj.” – tha ai. Unë thash:

¹³¹ E shënojnë të gjithë në *El-Kutubus-sitte*, përveç Buhariu.

¹³² Ata kanë praktikuar që, gjatë therjes së kurbanit, shtatë persona ishin të përfshirë në deve dhe lopë, me atë që Itre (dijetarët nga linjë e gjakut të Fatimes), Is’hak b. Rahivejh dhe Ibn Huzejme, konsiderojnë që në deve mund të marrin pjesë në një deve.

“Po çfarë duhet bërë nëse është i çalë?” “Nuk pengon, nëse mund të vijë deri tek vendi i therjes.” – tha ai. Unë, thash: “Po nëse e ka bririn e thyer?” Ai, në atë tha: “Nuk pengon, sepse na është urdhëruar – ose ka thënë: “(...) na ka urdhëruar i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të)” – që të kemi kujdes (vetëm) mbi veshët dhe mbi sytë.”¹³³

Ky hadith është hasen-sahih. Sufjan eth-Thevriu e ka transmetuar nga Seleme b. Kuhejli.

حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ حُجْرٍ، أَخْبَرَنَا شَرِيكَ، عَنْ سَلَمَةَ بْنِ كُهَيْلٍ، عَنْ حُجَيَّةَ بْنِ عَدِيٍّ، عَنْ عَلِيٍّ، قَالَ الْبَقَرَةُ عَنْ سَبْعَةٍ. قُلْتُ فَإِنْ وَلَدَتْ قَالَ ادْبَحْ وَلَدَهَا مَعَهَا. قُلْتُ فَأَلْعَزْجَاءُ قَالَ إِذَا بَلَغَتِ الْمُنْسَبَ. قُلْتُ فَمَكْسُورَةُ الْقَرْنِ قَالَ لَا بَأْسَ أَمْرًا أَوْ أَمْرًا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَنْ نَسْتَشْرِفَ الْعَيْنَيْنِ وَالْأُذُنَيْنِ. قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. قَالَ أَبُو عِيسَى وَقَدْ رَوَاهُ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ عَنْ سَلَمَةَ بْنِ كُهَيْلٍ.

1556. Na ka treguar Hennadi – atij i ka treguar Abde, duke transmetuar nga Seidi, ai nga Katade, ai nga Xhurejxh b. Kulejbi – që Aliu, ka thënë: “E ka ndaluar i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), që për kurban të theret kafsha me brirë të thyer dhe veshë të prerë.” Katade thotë: “Ja përmenda këtë Sejid b. Musejjebit, e ai tha: “Nëse e ka të thyer gjysmën ose më tepër të bririt.” Ky hadith është hasen-sahih.

حَدَّثَنَا هَنَّاْدٌ، حَدَّثَنَا عَبْدُهُ، عَنْ سَعِيدٍ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ جُرَيْجِ بْنِ كَلَيْبٍ النَّهْدِيِّ، عَنْ عَلِيٍّ، قَالَ نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يُصَحَّيَ بِأَعْصَبِ الْقَرْنِ وَالْأُذُنِ. قَالَ قَتَادَةُ فَذَكَرْتُ ذَلِكَ لِسَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ فَقَالَ الْعَضْبُ مَا بَلَغَ الْيَصْفَ فَمَا فَوْقَ ذَلِكَ. قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

8. Mbi atë, që vetëm një dash për kurban mjafton për të gjithë fëmijët e shtëpisë

باب مَا جَاءَ أَنَّ الشَّاةَ الْوَاحِدَةَ تُجْزَى عَنْ أَهْلِ الْبَيْتِ

1557. Na ka treguar Jahja b. Musai – atë e ka informuar Ebu Bekër el-Hanefiu, atij i ka treguar Dahhak b. Uthmani, atij Umare b. Abdullahu – që Ata b. Jesari, ka thënë: “E kam pyetur Ebu Ejubin: ‘Çfarë ishin kurbanët në kohën e të Dërguarit të Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të)?’ Ai, tha: ‘Njeriu e therte një kurban për vete edhe për fëmijët e shtëpisë. Nga ai, hanin edhe ata edhe ua ndanin të tjerëve. Ashtu ishte gjithnjë, derisa nuk filluan të garonin mes vete, (që nga atëherë) ata (kurbanët) u bënë të atillë siç je duke i parë.’”¹³⁴

Ky hadith është hasen-sahih.¹³⁵ Umare b. Abdullahu është nga Medina. Nga ai (hadithe) ka transmetuar Malik b. Enesi. Në pajtim me këtë, është veprimi i disa dijetarëve. Ky është edhe qëndrimi i Ahmedit dhe i Is’hakut. Si argument për qëndrimin e vet, ata dy e cekin hadithin në të cilin qëndron, se i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), për kurban e ka therur dashin dhe pastaj ka thënë: “Ky është për ata nga ummeti im, që nuk kanë therur

¹³³ Shevkani konsideron që si kurban mund të theret kafsha së cilës i është thyer më pak se gjysma e bririt ose së cilës i është prerë më pak se gjysma e veshit. Ebu Hanife, Shafiu dhe shumica e dijetarëve konsiderojnë që si kurban mund të krehet kafsha e cila e ka të thyer tërë bririn. Maliku atë e konsideron mekruh.

¹³⁴ Në bazë të këtij hadithi, shumica e dijetarëve konsiderojnë që prerja e një viqi, gjegjësisht një kurban, mjafton për një prijës të shtëpisë dhe fëmijëve të tij, po sikur – siç transmeton Shevkani – në shtëpi të ketë edhe njëqind fëmijë.

¹³⁵ E shënojnë edhe Malik b. Enesi, në *Muvetta*, si dhe Ibn Maxhe, në *Sunen*.

kurban.” Disa dijetarë, thonë: “Një dash mjafton vetëm për një person.” Ky është qëndrimi i Abdullah b. Mubarekut edhe i disa dijetarëve.

حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ مُوسَى، حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ الْحَنْفِيُّ، حَدَّثَنَا الضَّحَّاكُ بْنُ عُثْمَانَ، حَدَّثَنِي عُمَارَةُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ سَمِعْتُ عَطَاءَ بْنَ يَسَارٍ، يَقُولُ سَأَلْتُ أَبَا أَيُّوبَ الْأَنْصَارِيَّ كَيْفَ كَانَتْ الضَّحَايَا عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ كَانَ الرَّجُلُ يُضَحِّي بِالشَّاةِ عَنْهُ وَعَنْ أَهْلِ بَيْتِهِ فَيَأْكُلُونَ وَيُطْعَمُونَ حَتَّى تَبَاهِيَ النَّاسُ فَصَارَتْ كَمَا تَرَى . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ . وَعُمَارَةُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ هُوَ مَدَنِيٌّ وَقَدْ رَوَى عَنْهُ مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ . وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا عِنْدَ بَعْضِ أَهْلِ الْعِلْمِ وَهُوَ قَوْلُ أَحْمَدَ وَإِسْحَاقَ وَاحْتِجَا بِحَدِيثِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ ضَحَّى بِكَبْشٍ فَقَالَ " هَذَا عَمَّنْ لَمْ يَضَحْ مِنْ أُمَّتِي " . وَقَالَ بَعْضُ أَهْلِ الْعِلْمِ لَا تُجْزَى الشَّاةُ إِلَّا عَنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ وَهُوَ قَوْلُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْمُبَارَكِ وَغَيْرِهِ مِنْ أَهْلِ الْعِلْمِ .

9. Mbi dëshminë që prerja e kurbanit është Sunnet

باب الدليل على أن الأضحية سنة

1558. Na ka treguar Ahmed b. Meni – atë e ka informuar Hushejmi, atij i ka treguar Haxhaxhi – që Xhebele b. Suhajmi,¹³⁶ ka thënë: “Një njeri e pyeti Ibn Umerin, se a është e obliguar therja e kurbanit apo nuk është e obliguar. Ai, tha: “I Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) dhe muslimanët kanë therur kurban.’ Ky ia përsëriti pyetjen, ndërsa ai tha: ‘A je duke kuptuar? I Dërguari i Allahut dhe muslimanët kanë therur kurban.”

Ky hadith është hasen. Në pajtim me të është edhe qëndrimi i dijetarëve. Ata konsiderojnë, që therja e kurbanit nuk është e obliguar, por është sunnet i të Dërguarit (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), sipas të cilit është bukur të veprohet. Ky është qëndrimi i Sufjan eth-Thevriut dhe Ibn Mubarekut.¹³⁷

حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مَنِيعٍ، حَدَّثَنَا هُشَيْمٌ، أَخْبَرَنَا حَجَّاجُ بْنُ أَرْطَاةَ، عَنْ جَبَلَةَ بْنِ سُحَيْمٍ، أَنَّ رَجُلًا، سَأَلَ ابْنَ عُمَرَ عَنِ الْأَضْحِيَّةِ، أَوْاجِبَةٌ هِيَ فَقَالَ ضَحَّى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَالْمُسْلِمُونَ . فَأَعَادَهَا عَلَيْهِ فَقَالَ أَتَقُولُ ضَحَّى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَالْمُسْلِمُونَ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ . وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا عِنْدَ أَهْلِ الْعِلْمِ أَنَّ الْأَضْحِيَّةَ لَيْسَتْ بِوَاجِبَةٍ وَلَكِنَّهَا سُنَّةٌ مِنْ سُنَنِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ يُسْتَحَبُّ أَنْ يُعْمَلَ بِهَا وَهُوَ قَوْلُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ وَابْنِ الْمُبَارَكِ .

1559. Na kanë treguar Ahmed b. Meni dhe Hennadi – atyre u ka treguar Ibn Ebu Zaide, duke transmetuar nga Haxhaxh b. Ertate, ai nga Nafiu – që Ibn Umeri, ka thënë: “I Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) gjatë dhjetë viteve sa ishte në Medine, ka therur kurban.” Ky hadith është hasen.

حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مَنِيعٍ، وَهَنَادٌ، قَالَا حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي زَائِدَةَ، عَنْ حَجَّاجِ بْنِ أَرْطَاةَ، عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ أَقَامَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بِالْمَدِينَةِ عَشَرَ سِنِينَ يُضَحِّي . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ .

¹³⁶ Xhebel b. Suhjam el-Kufi është transmetues i besueshëm. I ka takuar gjeneratës së tretë. Ka vdekur në vitin 125, sipas hixhretit.

¹³⁷ Sufjan eth-Thevriu, Ibn Mubareku, Shafiu dhe Ahmed b. Hanbeli konsiderojnë që prerja e kurbanit është sunnet i konfirmuar, derisa Ebu Hanife, Ebu Jusufi dhe Muhammedi konsiderojnë që është vaxhib.

10. Mbi therjen pas namazit të Bajramit

باب مَا جَاءَ فِي الذَّبْحِ بَعْدَ الصَّلَاةِ

1560. Na ka treguar Ali b. Huxhri – atij i ka treguar Ismail b. Ibrahim, duke transmetuar nga Davud b. Ebu Hindi, ai nga Sha’biju – që Bera b. Azibi, ka thënë: “Gjatë një Bajrami të Kurbanit, i Dërguari i Allahut na mbajti një ligjëratë dhe (mes tjerash) tha: “Asnjëri nga ju, të mos e ther kurbanin pa e falur namazin (e Bajramit).” Atëherë – thotë Bera – u ngrit daja im¹³⁸ dhe tha: “I Dërguari i Allahut, kjo është ditë në të cilën mezi pritet mishi, andaj unë nxitova për ta therur kurbanin (para faljes së namazit të bajramit) që sa më shpejt t’i ushqeja familjen, fëmijët e shtëpisë dhe fqinjët.” Ai, në atë, tha: ‘There një kurban tjetër.’ ‘I Dërguar i Allahut’, - përsëriti ai, - ‘unë kam një edhe femër të qumështit, mishi i të cilit është më i shijshëm se i dashit, andaj, a mund ta ther atë?’ ‘Mundesh.’ – tha ai¹³⁹ - ‘Këtë herë edhe ai të mjafton, por pas kësaj edhin e ri nuk do ta mund të therësh për kurban.’”¹⁴⁰

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Xhabiri, Xhundubi, Enesi, Uvejmir b. Eshkari, Ibn Umeri dhe Ebu Zejd el-Ensari. Ky hadith është hasen-sahih.¹⁴¹

Në pajtim me të, është praktika e dijetarëve. Ata konsiderojnë, që në vendet ku falet namazi i Bajramit të Kurbanit nuk mund të theret, derisa nuk falet namazi i bajramit. Disa, nga dijetarët konsiderojnë, që në ato vende ku nuk falet Bajrami, kurbanit mund të theret menjëherë pas agimit. Ky është qëndrimi edhe i Ibn Mubarekut. Dijetarët janë unik, që për kurban nuk mund të theret edhe i ri, ndërsa sipas mendimit të tyre, dashi i ri mundet.

حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ حُجْرٍ، أَخْبَرَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ دَاوُدَ بْنِ أَبِي هِنْدٍ، عَنِ الشَّعْبِيِّ، عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ، قَالَ خَطَبَنَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فِي يَوْمِ نَحْرِ فَقَالَ " لَا يَذْبَحَنَّ أَحَدُكُمْ حَتَّى يُصَلِّيَ " . قَالَ فَقَامَ خَالِي فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ هَذَا يَوْمُ اللَّحْمِ فِيهِ مَكْرُوهٌ وَإِنِّي عَجَلْتُ نُسْكَي لِأَطْعِمَ أَهْلِي وَأَهْلَ دَارِي أَوْ جِيرَانِي . قَالَ " فَأَعِدْ ذَبْحًا آخَرَ " . فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ عِنْدِي عَنَاقُ لَبَنٍ وَهِيَ خَيْرٌ مِنْ شَاتِي لَحْمٍ أَفَأَذْبَحُهَا قَالَ " نَعَمْ وَهِيَ خَيْرٌ نَسِيكَتِكَ وَلَا تُجْزَى جَذَعَةٌ لِأَحَدٍ بَعْدَكَ " . قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ جَابِرٍ وَجُنْدَبٍ وَأَنَسٍ وَعُوَيْمِرَ بْنِ أَشَقَرٍ وَابْنِ عُمَرَ وَأَبِي زَيْدٍ الْأَنْصَارِيِّ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ . وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا عِنْدَ أَكْثَرِ أَهْلِ الْعِلْمِ أَنْ لَا يُضَحَّى بِالْمِصْرِ حَتَّى يُصَلِّيَ الْإِمَامُ وَقَدْ رَحَّصَ قَوْمٌ مِنْ أَهْلِ الْعِلْمِ لِأَهْلِ الْفُرَى فِي الذَّبْحِ إِذَا طَلَعَ الْفَجْرُ وَهُوَ قَوْلُ ابْنِ الْمُبَارَكِ . قَالَ أَبُو عِيسَى وَقَدْ أَجْمَعَ أَهْلُ الْعِلْمِ أَنْ لَا يُجْزَى الْجَذَعُ مِنَ الْمَغْزِ وَقَالُوا إِنَّمَا يُجْزَى الْجَذَعُ مِنَ الصَّائِنِ .

11. Mbi papëlqyeshmërinë e ngrënies së mishit të kurbanit më tepër se tre ditë

باب مَا جَاءَ فِي كَرَاهِيَةِ أَكْلِ الْأَضْحِيَّةِ فَوْقَ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ

1561. Na ka treguar Kutejbe – atij i ka treguar Lejthi, duke transmetuar nga Nafiu, ai nga Ibn Umeri – që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Asnjëri nga ju të mos e hajë mishin e kurbanit më tepër se tre ditë.”

¹³⁸ I cili është quajtur Ebu Berde b. Dinari.

¹³⁹ I Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të), e ka lejuar që për Kurban të therret dhia me qumësht, andaj ai ka prerë vetëm një kurban e ka prerë para namazit të bajramit.

¹⁴⁰ Ky hadith është argument që kurbanit nuk mund të theret para namazit të bajramit, sidomos në vendet ku falet ai namaz. Në vendet ku namazi i bajramit nuk falet, sipas mendimit të Ebu Hanifes dhe Ibn Mubarekut, mund të fillohet me therjen e kurbanit menjëherë pas agimit.

¹⁴¹ E shënojnë edhe Buhariu dhe Muslimi, në *Sahihë*.

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Aishja dhe Enesi. Hadithi i Ibn Umerit është hasen-sahih. Këtë ndalesë i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), e ka shqiptuar në fillim, më vonë atë e ka lejuar.

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، حَدَّثَنَا اللَّيْثُ، عَنْ نَافِعٍ، عَنْ ابْنِ عُمَرَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ " لَا يَأْكُلُ أَحَدُكُمْ مِنْ لَحْمِ أَضْحِيَّتِهِ فَوْقَ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ " . قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ عَائِشَةَ وَأَنْسٍ . قَالَ أَبُو عِيسَى حَدِيثُ ابْنِ عُمَرَ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ . - وَإِنَّمَا كَانَ النَّهْيُ مِنَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُتَقَدِّمًا ثُمَّ رَخَّصَ بَعْدَ ذَلِكَ .

12. Mbi lejimin e ngrënies së mishit të kurbanit më tepër se tre ditë

باب مَا جَاءَ فِي الرُّخْصَةِ فِي أَكْلِهَا بَعْدَ ثَلَاثِ

1562. Na kanë treguar Muhammed b. Beshshari, Mahmud b. Gajlani dhe Hasan b. Ali el-Hal-lali – atyre u ka treguar Ebu Asim en-Nebili, atij i ka treguar Sufjani, duke transmetuar nga Alkame b. Mersedes, ai nga Sulejman b. Burejde, e ai nga babai i vet – që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Ua pata ndaluar ngrënien e mishit të kurbanit, për t’ua mundësuar atyre që kanë mundësi (të therin) sa më tepër dhe t’ua ndajnë atyre që nuk kanë mundësi. (Nga sot) hani sa të dëshironi, ndani dhe ushqeni.”¹⁴²

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Ibn Mes’udi, Aishja, Nubejshe, Ebu Seidi, Katade b. Nu’mani, Enesi dhe Ummu Seleme. Hadithi i Burejdes është hasen-sahih. Në pajtim me të është praktika e dijetarëve nga gjenerata e as’habëve dhe të tjerët.

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ، وَمَحْمُودُ بْنُ غِيْلَانَ، وَالْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ الْخَلَّالُ، وَغَيْرُ، وَاجِدٌ، قَالُوا أَخْبَرَنَا أَبُو عَاصِمٍ النَّبِيلُ، حَدَّثَنَا سَفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، عَنْ عَقْمَةَ بْنِ مَرْثَدٍ، عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ بُرَيْدَةَ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " كُنْتُ نَهَيْتُكُمْ عَنْ لُحُومِ الْأَضَاحِيِّ فَوْقَ ثَلَاثِ لَيْسَعٍ ذُو الطَّوْلِ عَلَى مَنْ لَا طَوْلَ لَهُ فَفَلُّوا مَا بَدَا لَكُمْ وَأَطِيعُوا وَادْخَرُوا " . قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ ابْنِ مَسْعُودٍ وَعَائِشَةَ وَتُبَيْشَةَ وَأَبِي سَعِيدٍ وَقَتَادَةَ بْنِ النُّعْمَانَ وَأَنْسٍ وَأُمِّ سَلَمَةَ . قَالَ أَبُو عِيسَى حَدِيثُ بُرَيْدَةَ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ . وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا عِنْدَ أَهْلِ الْعِلْمِ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ وَغَيْرِهِمْ .

1563. Na ka treguar Kutejbe – atij i ka treguar Ebu Ahvesi, duke transmetuar nga Ebu Is’haku – që Abis b. Rebiu, ka thënë: “E kam pyetur nënën e besimtarëve: ‘A e ka ndaluar i Dërguari i Allahut ngrënien e mishit të kurbanit (më tepër se tre ditë)?’ Ajo, u përgjigj: ‘Jo, nuk e ka ndaluar, por pak njerëz thernin kurban dhe ai dëshironte që sa më tepër t’ua ndanin atyre që nuk thernin. Ne e ruanim në dhe kofshën e dashit dhe atë e hanim pas dhjetë dite.’”

Ky hadith është sahih. Nëna e besimtarëve është Aishja. Bashkëshortja e të Dërguarit (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të). Ky hadith, nga ajo është transmetuar me disa sene.

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، حَدَّثَنَا أَبُو الْأَحْوَصِ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنْ عَابِسِ بْنِ رَبِيعَةَ، قَالَ قُلْتُ لَأُمِّ الْمُؤْمِنِينَ أَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَنْهَى عَنْ لُحُومِ الْأَضَاحِيِّ قَالَتْ لَا وَلَكِنْ قَلَّ مَنْ كَانَ يُضَجِّي مِنَ النَّاسِ فَأَحَبَّ أَنْ يُطْعَمَ مَنْ لَمْ يَكُنْ يُضَجِّي وَأَقْدَ كُنَّا نَرْفَعُ الْكِرَاعَ فَتَأْكُلُهُ بَعْدَ عَشْرَةِ أَيَّامٍ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ . وَأُمُّ الْمُؤْمِنِينَ هِيَ عَائِشَةُ زَوْجُ النَّبِيِّ ﷺ وَقَدْ رُوِيَ عَنْهَا هَذَا الْحَدِيثُ مِنْ غَيْرِ وَجْهِ .

¹⁴² Me këtë hadith është drogjuar hadith nga kapitulli i mëparshëm në të cilin dallohet mbajtja e mishit të kurbanit më tepër se tre ditë. Në bazë të tij, shumica e dijetarëve konsideron që njeriu pjesën e tretë të kurbanit e cila i takon, dhe atë që e merr nga të tjerët mund ta konsideroj dhe ta përdor kur të dëshiroj. Atë e vërteton edhe hadithi i Aishes.

13. Mbi El-Fera'i dhe El-'Atireh

باب مَا جَاءَ فِي الْفَرَعِ وَالْعَتِيرَةِ

1564. Na ka treguar Mahmud b. Gajlani – atë e ka informuar Abdurrezaku, atij i ka treguar Ma'meri, duke transmetuar nga Zuhriu, ai nga Musejjebi, ai nga Ebu Hurejre – që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Nuk ka Fera dhe as ‘Atireh.”¹⁴³

Fera' - është i vogli i parë që e fitonin, e të cilin ua thernin idhujve të vet. Mbi këtë temë janë transmetuar hadithe edhe nga Nubejshe dhe Mihnef b. Sulejme. Ky hadith është hasen-sahih.¹⁴⁴ ‘Atira - është sakrifica të cilën e thernin në muajin rexheb, duke e madhëruar kështu këtë muaj, sepse ai është muaji i parë, në të cilin është ndaluar gjakderdhja. Muajt, në të cilët është e ndaluar gjakderdhja janë: rexheb, dhul-ka'de, dhul-hixhxhe dhe muaji muharem. Muajt e haxhit, janë: shevvali, dhul-ka'de dhe dhjetë ditët e para të dhul-hixhxhes. Kështu është transmetuar mbi muajt e haxhit edhe nga disa as'hab dhe nga të tjerët.

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ غِيْلَانَ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ، أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنِ ابْنِ الْمُسَيَّبِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " لَا فَرَعَ وَلَا عَتِيرَةَ " . وَالْفَرَعُ أَوَّلُ النَّبَاحِ كَانَ يُنْتَجَجُ لَهُمْ فَيَذْبَحُونَهُ . قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ نُبَيْشَةَ وَمِخْنَفِ بْنِ سُلَيْمٍ وَأَبِي الْعُسْرَاءِ عَنْ أَبِيهِ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ . وَالْعَتِيرَةُ ذَبِيحَةٌ كَانُوا يَذْبَحُونَهَا فِي رَجَبٍ يُعَظَّمُونَ شَهْرَ رَجَبٍ لِأَنَّهُ أَوَّلُ شَهْرٍ مِنَ أَشْهُرِ الْحَرَمِ وَأَشْهُرِ الْحُرْمِ وَذُو الْقَعْدَةِ وَذُو الْحِجَّةِ وَالْمَحَرَّمِ وَأَشْهُرُ الْحَجِّ شَوَّالٌ وَذُو الْقَعْدَةِ وَعَشْرٌ مِنْ ذِي الْحِجَّةِ كَذَلِكَ رُوِيَ عَنْ بَعْضِ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ وَغَيْرِهِمْ فِي أَشْهُرِ الْحَجِّ.

14. Mbi akikën¹⁴⁵

باب مَا جَاءَ فِي الْعَقِيقَةِ

1565. Na ka treguar Jahja b. Halefi – atë e ka informuar Bishr b. Mufeddali, atij i ka treguar Abdullah b. Uthman b. Huthejmi, duke transmetuar nga Jusuf b. Maheku – që ata kishin hyrë te Hafsa, vajza e Abdurrahmanit dhe e kanë pyetur mbi akikën (therjen e kafshës në emër të porsalindurit): Ajo i informoi, që atë e ka informuar Aishja, që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka urdhëruar që për fëmijën mashkull (ditën e shtatë) të theren dy desh, ndërsa për fëmijën femër një dash.¹⁴⁶

¹⁴³ Arabët paraislamik e kishin praktikë që menjëherë pas lindjes së të voglit të devesë, dhisë ose të deles, t'ia afronin si sakrificë idhujve të vet, duke besuar që të voglit e tjerë që kanë për të lindur më vonë, në saje të asaj sakrifice kanë për të qenë më të mirë dhe më të shëndoshë. Gjithashtu, e praktikonin të afruarit e sakrificës në muajin rexheb duke e madhëruar në atë mënyrë këtë muaj, sepse ky është njëri nga muajt e parë në të cilin është e ndaluar gjakderdhja. Praktikën e tillë Muhammedi (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të) e ka ndaluar.

¹⁴⁴ E shënojnë edhe Buhariu dhe Muslimi, në *Sahihë*.

¹⁴⁵ Riti i akikës konsiston në heqjen e flokëve që shqetësojnë të porsalindurin në ditën e shtatë pas lindjes dhe therjen e një kurbanit në emrin e tij dhe dhënien e tij të varfërve dhe dhënien e një emri. Ky rit është sunet.

¹⁴⁶ Në bazë të këtij hadithi, shumica e dijetarëve konsiderojnë që është sunnet, se ai që ka mundësi për djalë të ther dy kurbanë, e për vajzë të ther një kurban. Maliku, aty nuk bënë dallime. Ai konsideron që edhe për djalë edhe për vajzë duhet ther nga një dash. Si argument, ai e cek hadithin të cilin e shënon Ebu Davudi, në Sunnen, e në të cilin qëndron se i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të) edhe për Hasanin edhe për husejnin e ka ther nga një dash.

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Aliu, Ummu Kurzi, Burejde, Semure, Ebu Hurejre, Abdullah b. Amri, Enesi, Selman b. Amiri dhe Ibn Abbasi. Hadithi i Aishes është hasen-sahih. Hafsa, është vajza e Abdurrahman b. Ebu Bekër es-Sidikut.

حَدَّثَنَا أَبُو سَلَمَةَ، يَحْيَى بْنُ خَلْفٍ الْبَصْرِيُّ حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ الْمُفَضَّلِ، أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ حُنَيْمٍ، عَنْ يُوسُفَ بْنِ مَاهَكَ، أَنَّهُمْ دَخَلُوا عَلَى حَفْصَةَ بِنْتِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ فَسَأَلُوهَا عَنِ الْعَقِيقَةِ، فَأَخْبَرَتْهُمْ أَنَّ عَائِشَةَ أَخْبَرَتْهَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ أَمَرَهُمْ عَنِ الْغُلَامِ شَاتَانِ مُكَافِئَتَانِ وَعَنِ الْجَارِيَةِ شَاةٌ. قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ عَلِيٍّ وَأُمِّ كُرْزٍ وَبُرَيْدَةَ وَسَمُرَةَ وَأَبِي هُرَيْرَةَ وَعَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو وَأَنَسٍ وَسَلْمَانَ بْنِ عَامِرٍ وَابْنِ عَبَّاسٍ. قَالَ أَبُو عِيسَى حَدِيثُ عَائِشَةَ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. وَحَفْصَةُ هِيَ بِنْتُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي بَكْرٍ الصِّدِّيقِ.

1566. Na ka treguar Hasan b. Ali el-Hal-lali – atë e ka informuar Abdurrezaku, atij i ka treguar Ibn Xhurejxhi, atij i ka treguar Ubejdullah b. Ebu Jezidi. Atij Siba b. Thabiti, atij Muhammed b. Sabit b. Siba – që Ummu Kurzi e ka pyetur të Dërguarin e Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), mbi akikën, e ai ka thënë: “Për fëmijën mashkull therni dy desh, ndërsa për fëmijën femër një dash. Nuk është me rëndësi se a janë bagëtitë meshkuj apo femra.” Ky hadith është sahih.

حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ الْخَلَّالُ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ، عَنْ ابْنِ جُرَيْجٍ، أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي يَزِيدَ، عَنْ سَبَاعِ بْنِ ثَابِتٍ، أَنَّ مُحَمَّدَ بْنَ ثَابِتِ بْنِ سَبَاعٍ، أَخْبَرَهُ أَنَّ أُمَّ كُرْزٍ أَخْبَرَتْهُ أَنَّهَا، سَأَلَتْ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ عَنِ الْعَقِيقَةِ فَقَالَ " عَنْ الْغُلَامِ شَاتَانِ وَعَنِ الْجَارِيَةِ وَاحِدَةٌ وَلَا يَضُرُّكُمْ ذُكْرَانًا كُنَّ أَمْ إِنَاثًا " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

1567. Na ka treguar Hasan b. Aliu – atë e ka informuar Abdurrezaku, atij i ka treguar Hisham b. Hasani, duke transmetuar nga Hafsa, vajza e Sirinit, ajo nga Rebbabe, e ajo nga Selman b. Amir ed-Dabiju – që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Djalit i takon akika. Therni për te kurban dhe mënjanoni nga ai – atë që i pengon (nga flokët).”

حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ الْخَلَّالُ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ، أَخْبَرَنَا هِشَامُ بْنُ حَسَّانَ، عَنْ حَفْصَةَ بِنْتِ سِيرِينَ، عَنِ الرَّبَابِ، عَنْ سَلْمَانَ بْنِ عَامِرٍ الضَّبِّيِّ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " مَعَ الْغُلَامِ عَقِيقَةٌ فَأَهْرِيقُوا عَنْهُ دَمًا وَأَمِيطُوا عَنْهُ الْأَدَى " .

1568. Na ka treguar Hasani dhe Abdurrezaku – atyre u ka treguar Ibn Ujejne, duke transmetuar nga Asim b. Sulejman el-Ahveli, ai nga Hafsa, vajza e Sirinit, ajo nga Rebbabe, ajo nga Selman b. Amiri, e ai nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ngjashëm me hadithin (e mëparshëm).

Ky hadith është sahih.¹⁴⁷

حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ، أَخْبَرَنَا ابْنُ عُيَيْنَةَ، عَنْ عَاصِمِ بْنِ سُلَيْمَانَ الْأَحْوَلِ، عَنْ حَفْصَةَ بِنْتِ سِيرِينَ، عَنِ الرَّبَابِ، عَنْ سَلْمَانَ بْنِ عَامِرٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ مِثْلَهُ. قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

15. Mbi ezanin në veshin e të porsalindurit

باب الأذان في أذن المولود

¹⁴⁷ E shënojnë edhe Buhariu, në *Sahih*, pastaj Ebu Davudi, Nesaiu dhe Ibn Maxhe, në *Sunene*.

1569. Na ka treguar Muhammed b. Beshshari – atij i ka treguar Jahja b. Seidi dhe Abdurrahman b. Mehdiu, atyre u ka treguar Sufjani, duke transmetuar nga Asim b. Ubejdullahu,¹⁴⁸ ai nga Ubejdullah b. Ebu Rafiu, që babai i Ubejdullah b. Ebu Rafiut, ka thënë: “E kam parë të Dërguarin e Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), duke ia kënduar ezanin në vesh Hasan b. Aliut, në momentin kur e ka lindur Fatimja.”¹⁴⁹

Ky hadith është sahih. Në pajtim me të është praktika e disave (dijetarëve). Nga i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), mbi akikën është transmetuar me shumë senede. “Për djalnin duhet të theren dy desh të njëjtë, ndërsa për vajzën një dash.” Gjithashtu, është transmetuar që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), për Hasan b. Aliun ka therur një dash.¹⁵⁰ Disa dijetarë, kanë marr qëndrim në pajtim me këtë hadith.¹⁵¹

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ، حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ، وَعَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، قَالَا أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ، عَنْ عَاصِمِ بْنِ غُبَيْدٍ اللَّهِ، عَنْ أَبِي رَافِعٍ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ أَذَّنَ فِي أُذُنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ حِينَ وَلَدَتْهُ فَاطِمَةُ بِالصَّلَاةِ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ . وَالْعَمَلُ عِنْدَ أَهْلِ الْعِلْمِ فِي الْعَقِيقَةِ عَلَى مَا رُوِيَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ مِنْ غَيْرِ وَجْهِ عَنِ الْغُلَامِ شَاتَانِ مُكَافِئَتَانِ وَعَنِ الْجَارِيَةِ شَاةٌ . - وَرُوِيَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَيْضًا أَنَّهُ عَقَّى عَنِ الْحَسَنِ بِشَاةٍ وَقَدْ ذَهَبَ بَعْضُ أَهْلِ الْعِلْمِ إِلَى هَذَا الْحَدِيثِ .

16. Kurbani më i mirë është dashi

خَيْرُ الْأَضْحِيَةِ الْكَبْشُ

1570. Na ka treguar Seleme b. Shebibi – atij i ka treguar Ebu Mugire, duke transmetuar nga Ufejr b. Ma’dani, ai nga Sulejman b. Amiri, ndërsa ai nga Ebu Uname – që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Kurbani më i mirë është dashi.¹⁵² Ndërsa, qefini më i mirë është trepjesësh.”

Ky hadith është garib¹⁵³. Ufejr b. Ma’dani është transmetues i dobët i hadithit.

حَدَّثَنَا سَلَمَةُ بْنُ شَبِيبٍ، حَدَّثَنَا أَبُو الْمُغِيرَةِ، عَنْ عَقْبَرِ بْنِ مَعْدَانَ، عَنْ سُلَيْمِ بْنِ عَامِرٍ، عَنْ أَبِي أَمَامَةَ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " خَيْرُ الْأَضْحِيَةِ الْكَبْشُ وَخَيْرُ الْكَفَنِ الْخُلَّةُ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ . وَعَقْبَرُ بْنُ مَعْدَانَ يُضَعَّفُ فِي الْحَدِيثِ .

¹⁴⁸ Asim b. Ubejdullah b. Asim b. Umer b. Hattab el-Adevi el-Medeni është, sipas mendimit të Ibn Haxher el-Askalanit, transmetues i dobët i hadithit. I ka takuar gjeneratës së katërt.

¹⁴⁹ E shënojnë edhe Ja’la el-Mevsili, në *Musned*, nga Husejini, nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), që ka thënë: “Kujt i lind një fëmijë, e ia recitoni ezani në veshin e djathtë dhe kiametin në të majtin, nuk do të mund ta dëmtojë xhinja Tabia.” Menavi konsideron që senedi i këtij hadithi është i dobët.

¹⁵⁰ Ky hadith, sipas mendimit të El-Mubarekfurit, është i dobët.

¹⁵¹ Maliku, në bazë të këtij hadithi, ka thënë që edhe për djalnin duhet prerë një kurban, ashtu që nuk ka dallim në mes djalit dhe vajzës. Megjithatë, siç e shohim, ky hadith është i dobët.

¹⁵² Në transmetimin të cilin e shënon Ebu Davudi, në *Sunen*, nga Ubade b. Samiti, qëndron: “Kurbani më i mirë është dashi me brirë.”

¹⁵³ Këtë hadith e shënon Ebu Davudi, në *Sunen*, me krejt sened tjetër nga Ubade b. Samiti, dhe në të nuk është Ufejr b. Ma’dani.

17. Kapitulli mbi të njëjtën temë

1571. Na ka treguar Ahmed b. Meni – atë e ka informuar Rev b. Ubade, atij i ka treguar Ibn Avni, atij i ka treguar Ebu Remli – që Mihnef b. Sulejmi, ka thënë: “Ishim duke qëndruar me të Dërguarin (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), në Arafat dhe e kam dëgjuar kur ka thënë: ‘O njerëz, për fëmijët e secilës shtëpi, për çdo vit duhet therur kurban dhe atirë. A e dini se çka është atira? Ai është kurban i të cilin e quajnë sakrificë e rexhebit.’”¹⁵⁴

Ky hadith është garib.¹⁵⁵ Na është i njohur vetëm me këtë sened nëpërmjet Ibn Avnit.

حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مَنِيعٍ، حَدَّثَنَا رَوْحُ بْنُ عُبَادَةَ، حَدَّثَنَا ابْنُ عَوْنٍ، حَدَّثَنَا أَبُو رَمْلَةَ، عَنْ مَخْنَفِ بْنِ سُلَيْمٍ، قَالَ كُنَّا وَفُوقًا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ بَعَرَفَاتٍ فَسَمِعْتُهُ يَقُولُ " يَا أَيُّهَا النَّاسُ عَلَى كُلِّ أَهْلٍ بَيْتٍ فِي كُلِّ عَامٍ أُضْحِيَّةٌ وَعَتِيرَةٌ هَلْ تَذَرُونَ مَا الْعَتِيرَةُ هِيَ الَّتِي تُسَمُّونَهَا الرَّحِيَّةَ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ وَلَا نَعْرِفُ هَذَا الْحَدِيثَ إِلَّا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ مِنْ حَدِيثِ ابْنِ عَوْنٍ .

18. Akika me një dele

باب الْعِيقَةِ بِشَاةٍ

1572. Na ka treguar Muhammed b. Jahja el-Kat'i – atij i ka treguar Abdul A'la, duke transmetuar nga Muhammed b. Is'haku, ai nga Abdullah b. Ebu Bekri, ai nga Muhammed b. Ali b. Husejni¹⁵⁶ - që Ali b. Ebu Talibi, ka thënë: “I Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), për Hasanin e ka therur një dash dhe pastaj ka thënë: ‘Fatime, rruaja kokën dhe me peshën e flokëve të tij ndaj argjend në emër të sadakasë.’ Ajo e peshoi atë dhe pesha e tyre ishte një derhem ose një pjesë e derhemit (sadaka).”

Ky hadith është hasen-garib. Senedi i tij nuk është i lidhur, sepse Ebu Xhafer Muhammed b. Aliu nuk e ka takuar Ali b. Ebu Talibin.

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى الْقُطَيْبِيُّ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْأَعْلَى بْنُ عَبْدِ الْأَعْلَى، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي بَكْرٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ بْنِ الْحُسَيْنِ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ، قَالَ عَقَّ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَنِ الْحَسَنِ بِشَاةٍ وَقَالَ " يَا فَاطِمَةُ اخْلُقِي رَأْسَهُ وَتَصَدَّقِي بِزَنَةِ شَعْرِهِ فَضَّةً " . قَالَ فَوَزَنَتْهُ فَكَانَ وَزْنُهُ دِرْهَمًا أَوْ بَعْضُ دِرْهَمٍ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ وَإِسْنَادُهُ لَيْسَ بِمُتَّصِلٍ . وَأَبُو جَعْفَرٍ مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ بْنِ الْحُسَيْنِ لَمْ يُدْرِكْ عَلِيَّ بْنَ أَبِي طَالِبٍ .

¹⁵⁴ Më herët kemi theksuar që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të) e ka ndaluar llojin e këtillë të sakrificës, në rast se me të madhërohet muaji rexheb. Ndërkaq, nëse gjatë atij muaji është qëllimi që të theret ekskluzivisht për hir të Allahut, atëherë sipas mendimit të disa dijetarëve është e lejuar.

¹⁵⁵ Sipas mendimit të El-Mubarekfurit, Tirmidhiu këtë hadith e ka vlerësuar si të mirë, derisa El-Hattabi e konsideron të dobët. Zejli pohon që Abdul-Hakk ka thënë që senedi i tij është i dobët. Ibn Kattani thotë: “Mangësia e tij është në atë sepse transmetuesi i saj Ebu Remle është i panjohur.”

¹⁵⁶ Ebu Xha'fer Muhammed b. Ali b. Husejn b. Ali b. Ebu Talibi është ravi i besueshëm. I ka takuar gjeneratës së katërt.

19. Kapitulli mbi të njëjtën temë

1573. Na ka treguar Hasan b. Ali el-Hal-lali – atij i ka treguar Ez’her b. Sa’d es-Semani, duke transmetuar nga Ibn Avni, ai nga Muhammed b. Sirini, ai nga Abdurrahman b. Ebu Bekri – që babai i Abdurrahman b. Ebu Bekrit, ka thënë: “I Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), mbajti hutbe, zbriti (nga minberi) dhe kërkoi që t’ia sillnin dy desh të cilët i theri.”¹⁵⁷ Ky hadith është sahih.

حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ الْخَلَّالُ، حَدَّثَنَا أَزْهَرُ بْنُ سَعْدِ السَّمَّانُ، عَنْ ابْنِ عَوْنٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سَبْرِينَ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي بَكْرَةَ، عَنْ أَبِيهِ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ حَطَبَ ثُمَّ نَزَلَ فَدَعَا بِكَبْشَيْنِ فَذَبَحَهُمَا . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

1574. Na ka treguar Kutejbe – atij i ka treguar Jakub b. Abdurrahmani, duke transmetuar nga Amr b. Ebu Amri, ai nga Muttalibi – që Xhabir b. Abdullahu, ka thënë: “Me të Dërguarin (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), kam marr pjesë (në faljen e namazit të bajramit) në musal-lë. Pasi që e përfundoi hutben, ai zbriti nga minberi, ia sollën dashin dhe i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), e theri atë me dorën e vet, duke thënë: “Bismil-lahi, vallahu ekber! Kjo është për mua dhe për atë nga ummeti im, i cili nuk është në gjendje që të therë kurban!”

Ky hadith, në këtë formë, është garib.¹⁵⁸ Në pajtim me të, është praktika e dijetarëve nga gjenerata e as’habëve dhe të tjerët. Ata konsiderojnë, që ai i cili është duke therur duhet të thotë: “Bismil-lahi vallahu ekber!” Ky është mendimi edhe i Ibn Mubarekut. Për Muttalib b. Abdullah b. Hattabin thonë, që (hadithet) nuk i ka dëgjuar nga Xhabiri.

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، عَنْ عَمْرِو بْنِ أَبِي عَمْرٍو، عَنْ الْمُطَّلِبِ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ شَهِدْتُ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ الْأَضْحَى بِالْمُصَلَّى فَلَمَّا قَضَى حُطْبَتَهُ نَزَلَ عَنْ مَنْبَرِهِ فَأَتَى بِكَبْشٍ فَذَبَحَهُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بِيَدِهِ وَقَالَ " بِسْمِ اللَّهِ وَاللَّهُ أَكْبَرُ هَذَا عَنِّي وَعَمَّنْ لَمْ يَضَحْ مِنْ أُمَّتِي " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ هَذَا الْوَجْهِ . وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا عِنْدَ أَهْلِ الْعِلْمِ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ وَغَيْرِهِمْ أَنَّ يَقُولَ الرَّجُلُ إِذَا ذَبَحَ بِسْمِ اللَّهِ وَاللَّهُ أَكْبَرُ وَهُوَ قَوْلُ ابْنِ الْمُبَارَكِ . وَالْمُطَّلِبُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ حَنْطَبٍ يُقَالُ إِنَّهُ لَمْ يَسْمَعْ مِنْ جَابِرٍ .

20. Mbi Akikën

باب مِنَ الْعَقِيقَةِ

1575. Na ka treguar Ali b. Huxhri – atij i ka treguar Ali b. Mushiri, duke transmetuar nga Ismail b. Muslimi, ai nga Hasani, ndërsa ai nga Semure – që i Dërguari i Allahut (paqja dhe

¹⁵⁷ Ky hadith tregon mbi atë që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të) menjëherë pas faljes së namazit dhe përfundimit të hutbes, iu qaste therjes së kurbaneve. Këtu, gjithashtu flet që i ka therr dy desh, ndërsa në hadithe të tjera thuhet që e ka therr një dash. Secili nga transmetuesit tregon se çfarë ka pasë në momentin e dhënë. Ndokush, e ka parë kur e ka therr njërin, dhe pastaj ka shkuar. Të tjerët kanë prit deri në fund dhe kanë parë që i ka therr dy deshë.

¹⁵⁸ E shënon edhe Ebu Davudi, në *Sunen*.

bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Djali është peng i akikës së vet.”¹⁵⁹ Ditën e shtatë duhet prerë kurbanin, vënë emrin dhe rruar kokën.”

حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ حُجْرٍ، أَخْبَرَنَا عَلِيُّ بْنُ مُسْهِرٍ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ مُسْلِمٍ، عَنْ الْحَسَنِ، عَنْ سَمُرَةَ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " الْغُلَامُ مَرْتَهَنٌ بِعَقِيْقَتِهِ يُدْبَحُ عَنْهُ يَوْمَ السَّابِعِ وَيُسَمَّى وَيُحْلَقُ رَأْسُهُ " .

1576. Na ka treguar Hasan b. Ali el-Hal-lali – atë e ka informuar Jezid b. Haruni, atij i ka treguar Seid b. Ebu Arube, duke transmetuar nga Katade, ai nga Hasani, ai nga Semure b. Xhundubi, ndërsa ai nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ngjashëm me hadithin e mëparshëm.

Ky hadith është hasen-sahih. Në pajtim me të, është praktika e dijetarëve. Ata konsiderojnë, që është e pëlqyer që për djalin të theret kurbanin në ditën e shtatë (pas lindjes). Nëse nuk është e mundur në ditën e shtatë, atëherë në ditën e katërbëdhjetë. Ndërsa, nëse nuk është e mundur në ditën e katërbëdhjetë, atëherë there në ditën e njëzet e një. Ata thonë, që dashi i cili është i mjaftueshëm për kurban është i mjaftueshëm edhe për akikë.

حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ الْخَلَّالُ، حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ، أَخْبَرَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي عَرُوبَةَ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ الْحَسَنِ، عَنْ سَمُرَةَ بْنِ جُنْدَبٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ نَحْوَهُ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ . وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا عِنْدَ أَهْلِ الْعِلْمِ يَسْتَحِبُّونَ أَنْ يُدْبَحَ عَنِ الْغُلَامِ الْعَقِيْقَةُ يَوْمَ السَّابِعِ فَإِنْ لَمْ يَنْهَيْتْهُ يَوْمَ السَّابِعِ فَيَوْمَ الرَّابِعِ عَشَرَ فَإِنْ لَمْ يَنْهَيْتْهُ عَنْهُ يَوْمَ حَادٍ وَعَشْرِينَ وَقَالُوا لَا يُجْزَى فِي الْعَقِيْقَةِ مِنَ الشَّاةِ إِلَّا مَا يُجْزَى فِي الْأَصْحَنِیَّةِ .

21. Mbi shtyerjen e prerjes së flokëve për atë që dëshiron të ther Kurban

بَابُ تَرْكِ اخْذِ الشَّعْرِ لِمَنْ أَرَادَ أَنْ يُضَحِّيَ

1577. Na ka treguar Ahmed b. Hakem el-Basriu – atij i ka treguar Muhammed b. Xha’feri, duke transmetuar nga Shu’be, ai nga Malik b. Enesi, ai nga Amiri ose Umer b. Muslimi, ai nga Seid b. Musejjebi, ai nga Ummu Seleme – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Ai i cili e sheh hënën e re të dhul-hixhes, e dëshiron të ther kurban, të mos e shkurtojë, e të mos i qethë flokët dhe të mos i prej thonjtë.”¹⁶⁰

Ky hadith është hasen. E drejtë është: “Amr b. Muslimi.” Nga ai kanë transmetuar Muhammed b. Amër b. Alkame dhe shumë të tjerë. Ky hadith, me kuptim të ngjashëm, është transmetuar nga Seid b. Musejjebi, ai nga Ummu Seleme, e ai nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) edhe me sened tjetër. Në pajtim me të, është qëndrimi i disa dijetarëve. Ky është qëndrimi edhe i Seid b. Musejjebit. Në patim me këtë hadith është qëndrimi i Ahmedit dhe i Is’hakut. Disa dijetarë, atë e konsiderojnë të lejuar. Ata, thonë:

¹⁵⁹ Ahmed b. Hanbeli konsideron që fëmija nuk mund t’i marr prindërit e vet në Ditën e Gjykimit, nëse nuk i është prerë akika. Disa dijetarë, bile, thonë që me këto fjalë, akika është obligim.

¹⁶⁰ Kjo ka të bëjë me personin i cili nëpërmjet hanxhinjve e dërgon kurbanin në Mekke për ta prerë për te atje. Disa dijetarë, në bazë të këtij hadithi, konsiderojnë se ai e ka trajtimin e murimit. Sipas tyre, ai nuk guxon të bëjë asgjë nga ato që murimi i ka të ndaluara, siç është të qethurit dhe shkurtimi i flokëve, të thonjëve dhe të ngjashme. Derisa kurbanin i tij nuk theret. Disa dijetarë atë e konsiderojnë të lejuar. Ata mbështetën mbi hadithin e Aishes në të cilin qëndron se i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) me një rast e ka dëgjuar kurbanin në Meke që të theret për te dhe nuk është përmbajtur nga ajo çfarë duhet përmbajtur personi në iham.

“Nuk pengon të qethen dhe të prehen thonjtë.” Ky është edhe qëndrimi i Shafiut. Si argument, ai e cekë hadithin e Aishes, në të cilin qëndron, se i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), e ka dërguar kurbanin në Medine dhe nuk është ruajtur nga ajo nga çfarë ruhet personi në ihrame.

حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْحَكَمِ الْبَصْرِيُّ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ، عَنْ شُعْبَةَ، عَنْ مَالِكِ بْنِ أَنَسٍ، عَنْ عُمَرُ بْنُ مُسْلِمٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ، عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ " مَنْ رَأَى هِلَالَ ذِي الْحِجَّةِ وَأَرَادَ أَنْ يَضْحِيَ فَلَا يَأْخُذَنَّ مِنْ شَعْرِهِ وَلَا مِنْ أَظْفَارِهِ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ . وَالصَّحِيحُ هُوَ عُمَرُ بْنُ مُسْلِمٍ قَدْ رَوَى عَنْهُ مُحَمَّدُ بْنُ عُمَرَ بْنِ عَلْقَمَةَ وَغَيْرُ وَاحِدٍ . وَقَدْ رَوَى هَذَا الْحَدِيثَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ مِنْ غَيْرِ هَذَا الْوَجْهِ نَحْوُ هَذَا . وَهُوَ قَوْلُ بَعْضِ أَهْلِ الْعِلْمِ وَبِهِ كَانَ يَقُولُ سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ وَإِلَى هَذَا الْحَدِيثِ ذَهَبَ أَحْمَدُ وَإِسْحَاقُ . وَرَخَّصَ بَعْضُ أَهْلِ الْعِلْمِ فِي ذَلِكَ فَقَالُوا لَا بَأْسَ أَنْ يَأْخُذَ مِنْ شَعْرِهِ وَأَظْفَارِهِ . وَهُوَ قَوْلُ الشَّافِعِيِّ وَاحْتَجَّ بِحَدِيثِ عَائِشَةَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ يَبْعَثُ بِالْهَدْيِ مِنَ الْمَدِينَةِ فَلَا يَجْتَنِبُ شَيْئًا مِمَّا يَجْتَنِبُ مِنْهُ الْمُحْرِمُ .

Në emër të Allahut, Mëshiruesit, të Gjithëmëshirshmit

Kapitulli mbi betimin dhe premtimin

كتاب النذور والأيمان

عن رسول الله ﷺ

Nga i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të)

1. Nuk ka betim në atë në çfarë është mëkati

باب مَا جَاءَ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ أَنْ لَا نَذَرَ فِي مَعْصِيَةٍ

1578. Na ka treguar Kutejbe – atij i ka treguar Ebu Safvani, duke transmetuar nga Junuz b. Jezidi, ai nga Ibn Shihabi, ai nga Ebu Seleme, ndërsa ai nga Aishja – që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Betimi nuk përmbushet me atë çfarë është mëkati, ndërsa shpagim për atë është ajo çfarë është shpagimi për të betuarit.”¹⁶¹

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Ibn Umeri, Xhabiri dhe Imran b. Husajni. Ky hadith nuk është i besueshëm, sepse Ebu Zuhriu nuk e ka dëgjuar atë nga Ebu Seleme.

Tirmidhiu, thotë: “E kam dëgjuar Muhammedin (Buhariun), kur ka thënë: ‘Është transmetuar nga shumë, në mesin e të cilëve është Musa b. Ukbe dhe Ibn Ebu Atiku, të cilët kanë transmetuar nga Zuhriu, ai nga Sulejman b. Erkami, ai nga Jahja b. Ebu Kethiri, ai nga Ebu Seleme, ai nga Aishja, ndërsa ajo nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të).’ Muhammedi thotë, që ai është ky hadith.”

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، حَدَّثَنَا أَبُو صَفْوَانَ، عَنْ يُونُسَ بْنِ يَزِيدَ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " لَا نَذَرَ فِي مَعْصِيَةٍ وَكَفَّارَتُهُ كَفَّارَةُ يَمِينٍ " . قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ ابْنِ عُمَرَ وَجَابِرٍ وَعُمَرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ لَا يَصِحُّ لِأَنَّ الزُّهْرِيَّ لَمْ يَسْمَعْ هَذَا الْحَدِيثَ مِنْ أَبِي سَلَمَةَ . قَالَ سَمِعْتُ مُحَمَّدًا يَقُولُ رَوَى غَيْرُ وَاحِدٍ مِنْهُمْ مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ وَابْنُ أَبِي عَتِيْقٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ أَرْقَمَ عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ عَائِشَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ . قَالَ مُحَمَّدٌ وَالْحَدِيثُ هُوَ هَذَا .

1579. Na ka treguar Ismail Muhammed b. Ismail b. Jusuf et-Tirmidhiu – atë e ka informuar Ejjub b. Sulejman b. Bilali, atij i ka treguar Ebu Bekër b. Ebu Uvejsi, duke transmetuar nga Sulejman b. Bilali, ai nga Musa b. Ukbe dhe Abdullah b. Ebu Atiku, ata dy nga Zubejri, ai

¹⁶¹ Besimtari e ka mëkat të jep premtimin për diç që është mëkat. Por, megjithatë, nëse do të premtonte diç të tillë, ai premtimin e tillë sipas mendimit të shumicës së dijetarëve nuk ka për ta përmbushur. Në vend të përmbushjes së premtimit, ai ka për të agjëruar tre ditë siç bën ai që betohet gabimisht. Kështu, për shembull nëse ndokush do ta jepte provimin do të thoshte: “Nëse e jep provimin, të gjithë kanë për t’ju qerasur me alkool.” Nëse e jep provimin ai atë premtim nuk ka për ta përmbushur por ka për të agjëruar tre ditë si shpagim për premtimin e përmbushur. Maliku dhe Shafi u konsiderojnë që besimtari nuk duhet përmbushur premtimin e tillë dhe nuk është i obliguar për t’u shpaguar (për të bërë) kefare. Ai që premtonte diç që nuk është mëkat, është i obliguar për ta përmbushur atë premtim.

nga Sulejman b. Erkami, ai nga Jahja b. Ebu Kethiri, ai nga Ebu Seleme, ndërsa ai nga Aishja – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Betimi nuk përmbushet me atë që është mëkat ndaj Allahut, ndërsa shpagim për atë është siç është shpagimi për të betuarit.”

Ky hadith është garib.¹⁶² Ai është më i besueshëm sesa hadithi, të cilin e ka transmetuar Ebu Safvani nga Junusi. Disa dijetarë nga as’habët dhe gjeneratat e tjera, thonë: “Nuk ka betim me atë që është mëkat ndaj Allahut, ndërsa shpagimi për atë është siç është shpagimi për të betuarit.” Të mendimit të tillë janë Ahmed i dhe Is’haku. Si argument për atë, ata e cekin hadithin, të cilin Ez-Zuhri e ka transmetuar nga Ebu Seleme, ndërsa ai nga Aishja. Disa dijetarë, nga gjenerata e as’habëve dhe të tjerët, thonë: “Nuk ka betim në atë, që është mëkat ndaj Allahut dhe për atë as nuk ka shpagim.” Ky është mendimi i Malikut dhe i Shafiut.

حَدَّثَنَا أَبُو إِسْمَاعِيلَ التِّرْمِذِيُّ، - وَاسْمُهُ مُحَمَّدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ بْنِ يُونُسَ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ بْنُ سُلَيْمَانَ بْنِ بِلَالٍ، حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي أُوَيْسٍ، عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ بِلَالٍ، عَنْ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ، وَمُحَمَّدَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي عَتِيقٍ، عَنِ الرَّهْرِيِّ، عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ أَرْقَمَ، عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ، عَنْ عَائِشَةَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ " لَا نَذْرَ فِي مَعْصِيَةِ اللَّهِ وَكَفَّارَتُهُ كَفَّارَةُ يَمِينٍ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ وَهُوَ أَصَحُّ مِنْ حَدِيثِ أَبِي صَفْوَانَ عَنْ يُونُسَ . وَأَبُو صَفْوَانَ هُوَ مَكِّيٌّ وَاسْمُهُ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ سَعِيدٍ بْنُ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ مَرْوَانَ وَقَدْ رَوَى عَنْهُ الْحُمَيْدِيُّ وَغَيْرُ وَاحِدٍ مِنْ جَلَّةِ أَهْلِ الْحَدِيثِ . وَقَالَ قَوْمٌ مِنْ أَهْلِ الْعِلْمِ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ وَغَيْرِهِمْ لَا نَذْرَ فِي مَعْصِيَةِ اللَّهِ وَكَفَّارَتُهُ كَفَّارَةُ يَمِينٍ . وَهُوَ قَوْلُ أَحْمَدَ وَإِسْحَاقَ وَاحْتِجًا بِحَدِيثِ الرَّهْرِيِّ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ عَائِشَةَ . وَقَالَ بَعْضُ أَهْلِ الْعِلْمِ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ وَغَيْرِهِمْ لَا نَذْرَ فِي مَعْصِيَةٍ وَلَا كَفَّارَةٍ فِي ذَلِكَ . وَهُوَ قَوْلُ مَالِكٍ وَالشَّافِعِيِّ .

1580. Na ka treguar Kutejbe b. Seidi, atë e ka informuar Maliku, ai ka transmetuar nga Talha b. Abdulmelik el-Ejlju, ai nga Kasim b. Muhammedi, ai nga Aishja – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Kush betohet në nënshtrimin ndaj Allahut, le ta përmbush betimin dhe le të jetë i nënshtruar ndaj Tij. Ndërsa kush betohet në mëkat ndaj Allahut, të mos bëjë mëkate ndaj Tij.

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ، عَنْ مَالِكِ بْنِ أَنَسٍ، عَنْ طَلْحَةَ بْنِ عَبْدِ الْمَلِكِ الْأَيْلِيِّ، عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ، عَنْ عَائِشَةَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ " مَنْ نَذَرَ أَنْ يُطِيعَ اللَّهَ فَلْيُطِعهُ وَمَنْ نَذَرَ أَنْ يَعْصِيَ اللَّهَ فَلَا يَعْصِهِ " .

1581. Na ka treguar Hennad b. Ali el-Hal-lali – atij i ka treguar Abdullah b. Numejri, duke transmetuar nga Ubejdullah b. Umeri, ai nga Talha b. Abdulmelik el-Ejliu, ai nga Kasim b. Muhammedi, ai nga Aishja, ndërsa ajo nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ngjashëm (me hadithin e mëparshëm).

Ky hadith është hasen-sahih.¹⁶³ Atë e ka transmetuar edhe Jahja b. Ebu Kethiri nga Kasim b. Muhammedi. Në pajtim me këtë, është qëndrimi i disa dijetarëve, nga gjenerata e as’habëve dhe të tjerët. Ky është qëndrimi edhe i Malikut dhe i Shafiut. Ata, thonë: “Besimtari nuk mëkaton ndaj Allahut, e as nuk ka shpagim si në rastin e betimit, nëse premtimi do të ishte në atë që është mëkat.”

¹⁶² E shënojnë edhe Ebu Davudi, Nesaiu dhe Ibn Maxhe, në *Sunen*. Nesaiu konsideron që Sulejman b. Erkami, i cili gjendet në senedin e këtij hadithi, është ravi i hedhur.

¹⁶³ E shënojnë edhe Buhariu, në *Sahih*, Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*, si dhe Ebu Davudi, Nesaiu dhe Ibn Maxhe, në *Sunene*.

حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ الْخَلَّالُ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ نُمَيْرٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ، عَنْ طَلْحَةَ بْنِ عَبْدِ الْمَلِكِ الْأَيْلِيِّ، عَنْ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ، عَنْ عَائِشَةَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ نَحْوَهُ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ . وَقَدْ رَوَاهُ يَحْيَى بْنُ أَبِي كَثِيرٍ عَنْ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ . وَهُوَ قَوْلُ بَعْضِ أَهْلِ الْعِلْمِ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ وَغَيْرِهِمْ وَبِهِ يَقُولُ مَالِكٌ وَالشَّافِعِيُّ قَالُوا لَا يَعْصِي اللَّهَ وَلَيْسَ فِيهِ كَفَّارَةٌ يَمِينٍ إِذَا كَانَ النَّذْرُ فِي مَعْصِيَةٍ .

2. Nuk ka premtim për atë çfarë i biri i Ademit nuk e posedon

بَاب مَا جَاءَ لَا نَذْرَ فِيمَا لَا يَمْلِكُ ابْنُ آدَمَ

1582. Na ka treguar Ahmed b. Meni – atij i ka treguar Is'hak b. Jusuf el-Erzeku, duke transmetuar nga Hisham ed-Desteuaiju, ai nga Jahja b. Ebu Kethiri, ai nga Ebu Kilabe, ai nga Thabit b. Dahhaku – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Njeriu nuk mund ta premtojë atë çfarë nuk posedon.”¹⁶⁴ Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Abdullah b. Amri dhe Imran b. Husajni. Ky hadith është hasen-sahih.¹⁶⁵

حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مَنِيعٍ، حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ يُونُسَ الْأَزْرَقِيُّ، عَنْ هِشَامِ الدَّسْتَوَائِيِّ، عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ، عَنْ أَبِي قِلَابَةَ، عَنْ ثَابِتِ بْنِ الضَّحَّاكِ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ " لَيْسَ عَلَى الْعَبْدِ نَذْرٌ فِيمَا لَا يَمْلِكُ " . قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو وَعُمَرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

3. Mbi shpagimin për premtim, në rast se nuk është emëruar

بَاب مَا جَاءَ فِي كَفَّارَةِ النَّذْرِ إِذَا لَمْ يُسَمَّ

1583. Na ka treguar Ahmed b. Meni – atë e ka informuar Ebu Bekër b. Ajjashi, atij i ka treguar Muhammedi i mbrojturi i Mugire b. Shu'bes,¹⁶⁶ atij i ka treguar Ka'b b. Alkame,¹⁶⁷ duke transmetuar nga Ebu Hajri, e ai nga Ukbe b. Amiri – që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Shpagimi për premtimin nëse nuk është i emëruar,¹⁶⁸ është i njëjtë me shpagimin për betimin.” Ky hadith është hasen-sahih-garib.¹⁶⁹

حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مَنِيعٍ، حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرُ بْنُ عَيَّاشٍ، حَدَّثَنِي مُحَمَّدٌ، مَوْلَى الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ حَدَّثَنِي كَعْبُ بْنُ عُلْفَمَةَ، عَنْ أَبِي الْخَيْرِ، عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " كَفَّارَةُ النَّذْرِ إِذَا لَمْ يُسَمَّ كَفَّارَةُ يَمِينٍ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ غَرِيبٌ .

¹⁶⁴ El-Mubarekfuri konsideron që nuk është i drejtë zotimi i personit i cili thotë që do të jap diçka çka nuk posedon, apo që do të bëjë diçka çka nuk ka mundësi. Ai konsideron që mos kryerja e zotimit të tillë nuk ka asnjë shpagim.

¹⁶⁵ E shënon edhe Ebu Davudi, në *Sunen*.

¹⁶⁶ E shënon edhe Ebu Davudi, në *Sunen*.

¹⁶⁷ Ka'b b. Alkame b. Ka'b Ebu Abdulhamid el-Masri et-Tenuhi është transmetues i sinqertë. I takon gjeneratës së pestë.

¹⁶⁸ Kjo bëhet nëse dikush thotë: “Zotohem që do të bëjë vepër të mirë.” – duke mos e theksuar se çfarë. Në atë rast, ai është i obliguar ta përmbush zotimin ose të agjëroj tre ditë, si në rastin e një Zotimi (betimit) të rremë.

¹⁶⁹ E shënon edhe Muslimi, në *Sahih*, pastaj Ebu Davudi, Nesaiu dhe Ibn Maxhe, në *Sunene*.

4. Mbi atë i cili betohet për diç, pastaj e sheh që më mirë është të bëjë ndryshe

بَاب مَا جَاءَ فِيمَنْ خَلَفَ عَلَى يَمِينٍ فَرَأَى غَيْرَهَا خَيْرًا مِنْهَا

1584. Na ka treguar Muhammed b. Abdul-A'la – atij i ka treguar Mu'temir b. Sulejmani, duke transmetuar nga Junusi; na ka treguar Hasani, duke transmetuar nga Abdurrahman b. Semure – që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “O Abdurrahman, mos kërko pushtet, sepse nëse e merr në atë mënyrë, ke për t’iu lënë atij. Ndërsa, nëse e merr atë pa e kërkuar, ke për të qenë i ndihmuar në të.”¹⁷⁰ Nëse betohesh për diç, e pastaj e sheh që është më mirë për të bërë ndryshe – ti bëje atë që është më mirë, por shpagueje veten për betimin tënd.”

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Adij b. Hatimi, Ebu Derda, Enesi, Aishja, Abdullah b. Amri, Ebu Hurejre, Uname Seleme dhe Ebu Musai. Hadithi i Abdurrahman b. Semures është hasen-sahih.¹⁷¹

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الْأَعْلَى الصَّنَعَانِيُّ، حَدَّثَنَا الْمُعْتَمِرُ بْنُ سُلَيْمَانَ، عَنْ يُونُسَ، هُوَ ابْنُ عُبَيْدٍ حَدَّثَنَا الْحَسَنُ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ سَمُرَةَ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " يَا عَبْدَ الرَّحْمَنِ لَا تَسْأَلِ الْإِمَارَةَ فَإِنَّكَ إِنْ أَتَيْتَكَ عَنْ مَسْأَلَةٍ وَكَلْتَ إِلَيْهَا وَإِنْ أَتَيْتَكَ عَنْ غَيْرِ مَسْأَلَةٍ أُعِنْتَ عَلَيْهَا وَإِذَا خَلَفْتَ عَلَى يَمِينٍ فَرَأَيْتَ غَيْرَهَا خَيْرًا مِنْهَا فَأَنْتَ الَّذِي هُوَ خَيْرٌ وَلْتَكْفَرْ عَنْ يَمِينِكَ " . وَفِي الْبَابِ عَنْ عَلِيٍّ وَجَابِرٍ وَعَدِيِّ بْنِ حَاتِمٍ وَأَبِي الدَّرْدَاءِ وَأَنَسٍ وَعَائِشَةَ وَعَبْدَ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو وَأَبِي هُرَيْرَةَ وَأُمِّ سَلَمَةَ وَأَبِي مُوسَى . قَالَ أَبُو عِيسَى حَدِيثُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ سَمُرَةَ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

5. Mbi shpagimin para shkeljes së betimit

بَاب مَا جَاءَ فِي الْكَفَّارَةِ قَبْلَ الْحِنْثِ

1585. Na ka treguar Kutejbe, duke transmetuar nga Malik b. Enesi, ai nga Suhejl b. Ebu Salihi, ai nga babai i vet, ai nga Ebu Hurejre – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Kush betohet që ka për të bërë diç, pastaj e sheh që është më mirë për të bërë ndryshe – le të shpaguehet për betimin e vet¹⁷² dhe (atë) le ta bëjë ndryshe.”

Mbi këtë temë, është transmetuar hadithi edhe nga Ummu Seleme. Hadithi i Ebu Hurejres është hasen-sahih.¹⁷³ Në pajtim me të është praktika e shumë dijetarëve nga gjenerata e as’habëve dhe të tjerët. Ata konsiderojnë, që shpagimi para shkeljes së betimit është i vlefshëm. Ky është edhe qëndrimi i Malikut, Shafiut, Ahmedit dhe i Is’hakut. Disa dijetarë konsiderojnë, që shpagimi pason pas shkeljes së betimit. Sufjan eth-Thevriu, thotë: “Më është më i dashur shpagimi pas shkeljes së betimit. Por nëse shpagimi bëhet edhe para shkeljes së betimit, është i vlefshëm.”

¹⁷⁰ Kjo domethënë: “Nëse me kërkesën tënde e merr pushtetin ose pozitën, Allahu ka për të të lënë atij pushteti apo pozite dhe ka për të ta shkurtuar ndihmën dhe mëshirën e Vet. Ndërkaq, nëse e merr pushtetin apo pozitën duke mos e dëshiruar ti atë, Allahu i Lartësuar ka për të të ndihmuar në atë punë.

¹⁷¹ E shënojnë edhe Buhariu dhe Muslimi, në *Sahihë*.

¹⁷² Së pari le të shpaguehet, e mu atëherë le ta shkelë betimin dhe le të veprojë ndryshe. Allahu i Lartësuar thotë [El-Maide: 88]. Në bazë të këtij hadithi, Maliku, Shafiu, Ahmed b. Hanbeli, Is’haku dhe Evzaiu konsiderojnë që është i lejuar shpagimi para shkeljes së betimit. Racionalistët konsiderojnë që është e lejuar shpagimi para shkeljes së betimit.

¹⁷³ E shënojnë edhe Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*, si dhe Muslimi, në *Sahih*.

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، عَنْ مَالِكِ بْنِ أَنَسٍ، عَنْ سُهَيْلِ بْنِ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ " مَنْ خَلَفَ عَلَى يَمِينٍ فَرَأَى غَيْرَهَا خَيْرًا مِنْهَا فَلْيَكْفُرْ عَنْ يَمِينِهِ وَلْيَفْعَلْ " . قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ . قَالَ أَبُو عِيسَى حَدِيثُ أَبِي هُرَيْرَةَ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ . وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا عِنْدَ أَكْثَرِ أَهْلِ الْعِلْمِ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ وَغَيْرِهِمْ أَنَّ الْكُفْرَةَ قَبْلَ الْجَنْثِ تُجْزَى وَهُوَ قَوْلُ مَالِكِ بْنِ أَنَسٍ وَالشَّافِعِيِّ وَأَحْمَدَ وَإِسْحَاقَ . وَقَالَ بَعْضُ أَهْلِ الْعِلْمِ لَا يُكْفَرُ إِلَّا بَعْدَ الْجَنْثِ . قَالَ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ إِنْ كَفَرَ بَعْدَ الْجَنْثِ أَحَبُّ إِلَيَّ وَإِنْ كَفَرَ قَبْلَ الْجَنْثِ أَجْزَأُهُ .

6. Mbi ndërmjetësimin gjatë betimit

باب ما جاء في الاستثناء في اليمين

1586. Na ka treguar Mahmud b. Gajlani – atë e ka informuar Abdussamed b. Abdulvarithi, atij i ka treguar babai i tij dhe Hammad b. Seleme, ata dy kanë transmetuar nga Ejjub, ai nga Nafiu, ai nga Ibn Umeri – që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Kush betohet (me diç duke thënë: “Nëse Allahu do!”) betimi i tij (në rast se ajo në çka është betuar nuk realizohet) nuk ka për t’u konsideruar i shkelur (sepse ka bërë ndërmjetësim).

Mbi këtë temë, është transmetuar hadithi edhe nga Ebu Hurejre. Hadithi i Ibn Umerit është hasen. Ubejdullah b. Umeri dhe të tjerët, e kanë transmetuar nga Nafiu, ai nga Ibn Umeri, edhe si mevkuf. Gjithashtu, Salimi atë e ka transmetuar nga Ibn Umeri si hadith-mevkuf. Nuk na është e njohur, që edhe ndokush tjetër përveç Ejjub es-Sahtijanit, e ka transmetuar si hadith-merfu. Ismail b. Ibrahim, thotë: “Ejubi dikur e ka transmetuar atë si merfu’, ndërsa ndonjëherë si hadith-mevkuf.”

Në pajtim me këtë hadith është praktika e shumë dijetarëve nga gjenerata e as’habëve dhe të tjerëve. Ata, thonë: “Nëse ndërmjetësimi është i lidhur me betimin, në atë rast (nëse nuk realizohet ajo në çfarë është betuar), betimi nuk është i shkelur. Këto janë qëndrimet e Sufjan eth-Thevriut, Evzaiut, Malik b. Enesit, Abdullah b. Mubarekut, Shafiut, Ahmedit dhe i Is’hakut.

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ غِيْلَانَ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الصَّمَدِ بْنُ عَبْدِ الْوَارِثِ، حَدَّثَنِي أَبِي وَحَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ، عَنْ أَيُّوبَ، عَنْ نَافِعٍ، عَنْ ابْنِ عُمَرَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ " مَنْ خَلَفَ عَلَى يَمِينٍ فَقَالَ إِنْ شَاءَ اللَّهُ فَقَدْ اسْتَثْنَى فَلَا جَنْثَ عَلَيْهِ " . قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ . قَالَ أَبُو عِيسَى حَدِيثُ ابْنِ عُمَرَ حَدِيثٌ حَسَنٌ . وَقَدْ رَوَاهُ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ وَغَيْرُهُ عَنْ نَافِعٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ مَوْقُوفًا . وَهَكَذَا رَوَى عَنْ سَالِمِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا مَوْقُوفًا . وَلَا نَعْلَمُ أَحَدًا رَفَعَهُ غَيْرَ أَيُّوبَ السَّخْنِيَّانِيِّ وَقَالَ إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ وَكَانَ أَيُّوبُ أَحْيَانًا يَرْفَعُهُ وَأَحْيَانًا لَا يَرْفَعُهُ . وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا عِنْدَ أَكْثَرِ أَهْلِ الْعِلْمِ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ وَغَيْرِهِمْ أَنَّ الْإِسْتِثْنَاءَ إِذَا كَانَ مَوْصُولًا بِالْيَمِينِ فَلَا جَنْثَ عَلَيْهِ وَهُوَ قَوْلُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ وَالْأَوْزَاعِيِّ وَمَالِكِ بْنِ أَنَسٍ وَعَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْمُبَارَكِ وَالشَّافِعِيِّ وَأَحْمَدَ وَإِسْحَاقَ .

1587. Na ka treguar Jahja b. Musai – atë e ka informuar Abdurrezaku, atij i ka treguar Ma’meri, duke transmetuar nga Ibn Tavusi, ai nga babai i vet, e ai nga Ebu Hurejre – që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Kush betohet dhe thotë: ‘Nëse Allahu do!’ – nuk e ka thyer betimin (nëse ajo në çfarë është betuar nuk realizohet).”

Tirmidhiu, thotë: “E kam pyetur Muhammed b. Ismailin mbi këtë hadith, ai më tha: ‘Ky hadith është i gabuar. Abdurrezaku ka gabuar gjatë përmbledhjes së haditheve, të cilët i ka

transmetuar Ma'meri nga Ibn Tavusi, ai nga babai i vet, ai nga Ebu Hurejre, ndërsa ai nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), i cili ka thënë: “Sulejman b. Davudi a.s., me një rast ka thënë: ‘Këtë natë kam për t’i vizituar shtatëdhjetë gra dhe secila pas kësaj ka për ta lindur nga një djalë.’ Ai i ka vizituar, por vetëm njëra ka lindur dhe atë djalë dygjinor.’ I Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), tha: ‘Sikur të kishte thënë: ‘Nëse Allahu do!’ – do të bëhej ashtu siç ka thënë.’” Kështu Abdurrezaku, në tërësi e ka transmetuar hadithin nga Ma'meri, ai nga Tavusi, ai nga babai i vet dhe ka thënë: “Shtatëdhjetë gra.” Ky hadith, me shumë senede është transmetuar nga Ebu Hurejre. Në të qëndron, se i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Sulejman b. Davudi, ka thënë: ‘Këtë natë kam për t’i vizituar njëqind gra.’”

حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ مُوسَى، حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ، أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ، عَنِ ابْنِ طَاوُسٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ " مَنْ خَلَفَ عَلَى يَمِينٍ فَقَالَ إِنَّ شَاءَ اللَّهُ لَمْ يَخْنُثْ " . قَالَ أَبُو عِيسَى سَأَلْتُ مُحَمَّدَ بْنَ إِسْمَاعِيلَ عَنْ هَذَا فَقَالَ هَذَا حَدِيثٌ خَطَأٌ أَخْطَأَ فِيهِ عَبْدُ الرَّزَّاقِ اخْتَصَرَهُ مِنْ حَدِيثِ مَعْمَرٍ عَنِ ابْنِ طَاوُسٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ " إِنَّ سُلَيْمَانَ بْنَ دَاوُدَ قَالَ لِأَطُوفَنَّ اللَّيْلَةَ عَلَى سَبْعِينَ امْرَأَةً تَلِدُ كُلُّ امْرَأَةٍ غُلَامًا . فَطَافَ عَلَيْهِنَّ فَلَمْ تَلِدْ امْرَأَةً مِنْهُنَّ إِلَّا امْرَأَةً نَصَفَتْ غُلَامٌ " . فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " لَوْ قَالَ إِنَّ شَاءَ اللَّهُ لَكَانَ كَمَا قَالَ " . هَكَذَا رَوَى عَنْ عَبْدِ الرَّزَّاقِ عَنْ مَعْمَرٍ عَنِ ابْنِ طَاوُسٍ عَنْ أَبِيهِ هَذَا الْحَدِيثُ بِطَوِيلِهِ وَقَالَ " سَبْعِينَ امْرَأَةً " . وَقَدْ رَوَى هَذَا الْحَدِيثُ مِنْ غَيْرِ وَجْهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ " قَالَ سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ لِأَطُوفَنَّ اللَّيْلَةَ عَلَى مِائَةِ امْرَأَةٍ " .

7. Mbi papëlqyeshmërinë e betimit me diç tjetër përveç Allahut

بَاب مَا جَاءَ فِي كَرَاهِيَةِ الْخَلْفِ بِغَيْرِ اللَّهِ

1588. Na ka treguar Kutejbe – atij i ka treguar Sufjani, duke transmetuar nga Zuhriu, ai nga Salimi, ndërsa ai nga babai i vet – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “E kam dëgjuar Umerin, kur ka thënë: “Pasha babanë, pasha babanë!” – dhe tha: “Allahu, me të vërtetë, ua ndalon të betoheni me baballarët tuaj.” Umeri, ka thënë: “Pasha Allahun, pas kësaj më nuk jam betuar në babanë, as gjatë bisedës e as gjatë transmetimit (të bisedës) të tjetrit.”

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Thabit b. Dahhaku, Ibn Abbasi, Ebu Hurejre, Kutejli dhe Abdurrahman b. Semure. Ky hadith është hasen-sahih.¹⁷⁴ Ubejdi thotë, që as gjatë transmetimit të bisedës nga tjetri, do të thotë: “Betimin e atillë nuk e kam transmetuar nga askush tjetër.”

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ سَالِمٍ، عَنْ أَبِيهِ، سَمِعَ النَّبِيَّ ﷺ عُمَرَ وَهُوَ يَقُولُ وَأَبِي فَقَالَ " أَلَا إِنَّ اللَّهَ يَنْهَاكُمْ أَنْ تُخَلِفُوا آبَاءَكُمْ " . فَقَالَ عُمَرُ فَوَاللَّهِ مَا خَلَفْتُ بِهِ بَعْدَ ذَلِكَ ذَاكِرًا وَلَا آثِرًا . قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ ثَابِتِ بْنِ الضَّحَّاكِ وَابْنِ عَبَّاسٍ وَأَبِي هُرَيْرَةَ وَقُتَيْبَةَ وَعَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنِ سَمُرَةَ . قَالَ أَبُو عِيسَى حَدِيثُ ابْنِ عُمَرَ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ . قَالَ أَبُو عِيسَى قَالَ أَبُو غُبَيْدٍ مَعْنَى قَوْلِهِ وَلَا آثِرًا . أَيْ لَمْ أَثَرُهُ عَنْ غَيْرِي يَقُولُ لَمْ أَذْكُرْهُ عَنْ غَيْرِي .

1589. Na ka treguar Hennadi – atij i ka treguar Abde, duke transmetuar nga Ubejdullah b. Umeri, ai nga Nafiu – që Ibn Umeri, ka thënë: “Me një rast, i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) e ka dëgjuar Umerin se si duke udhëtuar me çetën e vet, ishte betuar me babanë dhe i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka

¹⁷⁴ E shënojnë edhe Buhariu dhe Muslimi, në *Sahihë*.

thënë: “Me të vërtetë, Allahu ua ka ndaluar të betoheni në baballarët tuaj. Ai i cili dëshiron të betohet, le të betohet me Allahun ose le të heshtë.”¹⁷⁵ Ky hadith është hasen-sahih.¹⁷⁶

حَدَّثَنَا هَنَّا، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ، عَنْ نَافِعٍ، عَنْ ابْنِ عُمَرَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ أَذْرَكَ عُمَرَ وَهُوَ فِي رَكْبٍ وَهُوَ يَخْلِفُ بِأَبِيهِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " إِنْ اللَّهَ يَنْهَاكُمْ أَنْ تَخْلِفُوا بِأَبَائِكُمْ لِيَخْلِفَ خَالِفٌ بِاللَّهِ أَوْ لَيْسَ كُنْتُ " . قَالَ أَبُو عِيْسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

8. Kapitulli mbi të njëjtën temë

1590. Na ka treguar Kutejbe – atij i ka treguar Ebu Halid el-Ahmeri, duke transmetuar nga Hasan b. Ubejdullahu – që Sa'id b. Ubejde, ka thënë: “Ibn Umeri, e ka dëgjuar një njeri duke thënë: ‘Jo pasha Ka’ben.’ - e ai ka thënë: ‘Duhet betuar vetëm me Allahun, sepse e kam dëgjuar të Dërguarin e Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), duke thënë: ‘Kush betohet me diç tjetër përveç me Allahun, ai ka bërë mosbesim ose shirk.’”

Ky hadith është hasen.¹⁷⁷ Disa dijetarë, duke e sqaruar këtë hadith, kanë sqaruar që fjalët ‘*me atë ka bërë mosbesim ose shirk*’, janë përdorur në kontekstin e paralajmërimit mbi madhësinë e atij akti, për të zmbarsur (nga betimi i tillë), e jo në kuptimin e mosbesimit ose shirkut të vërtetë. Argument për këtë është hadithi i Umerit, në të cilin qëndron, se i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) e ka dëgjuar Umerin, kur ka thënë: “Pasha babanë, pasha babanë!” – dhe ka thënë: “Allahu ua ndalon të betuarit me baballarët tuaj.” Dhe hadithi i Ebu Hurejres, në të cilin i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Kush duke u betuar thotë: ‘Pasha Latën dhe Uzanë!’ – le të thotë: ‘Vetëm Allahu është Zot!’”¹⁷⁸ Kjo është, sikurse ajo që është transmetuar, që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Hipokrizia është shirk.” Disa dijetarë ajetin “*...Kështu, kush shpreson takimin me Zotin e vet, le të bëjë vepra të mira dhe të mos i shoqërojë askënd në adhurim Zotit të vet!*” [El-Kehf: 110] e kanë komentuar me fjalët: “Dhe të mos shtiret.”

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، حَدَّثَنَا أَبُو خَالِدٍ الْأَحْمَرُ، عَنْ الْحَسَنِ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ، عَنْ سَعْدِ بْنِ عُبَيْدَةَ، أَنَّ ابْنَ عُمَرَ، سَمِعَ رَجُلًا، يَقُولُ لَا وَالْكَعْبَةِ . فَقَالَ ابْنُ عُمَرَ لَا يُخْلِفُ بَعِيرُ اللَّهِ فَإِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ " مَنْ خَلَفَ بِغَيْرِ اللَّهِ فَقَدْ كَفَرَ أَوْ أَشْرَكَ " . قَالَ أَبُو عِيْسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ . وَفَسَّرَ هَذَا الْحَدِيثُ عِنْدَ بَعْضِ أَهْلِ الْعِلْمِ أَنَّ قَوْلَهُ " فَقَدْ كَفَرَ أَوْ أَشْرَكَ " عَلَى التَّغْلِيظِ . وَالْحُجَّةُ فِي ذَلِكَ حَدِيثُ ابْنِ عُمَرَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ سَمِعَ عُمَرَ يَقُولُ وَأَبِي وَأَبِي . فَقَالَ " أَلَا إِنَّ اللَّهَ يَنْهَاكُمْ أَنْ تَخْلِفُوا بِأَبَائِكُمْ " . وَحَدِيثُ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنْ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ قَالَ " مَنْ قَالَ فِي حَلْفِهِ وَاللَّاتِ وَالْعُزَّى فَلْيَقُلْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ " . قَالَ أَبُو عِيْسَى هَذَا مِثْلُ مَا رَوَى عَنْ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ قَالَ " إِنَّ الرِّيَاءَ شِرْكٌ " . وَقَدْ فَسَّرَ بَعْضُ أَهْلِ الْعِلْمِ هَذِهِ الْآيَةَ : (وَمَنْ كَانَ يَرْجُو لِقَاءَ رَبِّهِ فَلْيَعْمَلْ عَمَلًا صَالِحًا) الْآيَةَ قَالَ لَا يُرَائِي .

¹⁷⁵ Nga hadithet e paraqitura, bëhet e qartë që pasuesit e islamit e kanë të ndaluar betimin në diç tjetër përveç në Allahun xh.sh.. Shkaktar i kësaj janë, sipas mendimit të dijetarëve, sepse me betim lavdërohet ai në të cilin betohesh, e vetëm Allahu e meriton lavdërimin.

¹⁷⁶ E shënojnë Buhariu dhe Muslimi, në *Sahihë*.

¹⁷⁷ Hakimi e konsideron hadith sahih.

¹⁷⁸ Kush betohet me emrin e ndonjë idoli, sipas mendimit të shumicës së dijetarëve, betimi i tij nuk është i vlefshëm dhe është obligim që të kërkoj falje nga Allahu, e mirë do të ishte edhe shqiptimi i shehadetit.

9. Mbi atë i cili betohet se ka për të udhëtuar në këmbë e nuk është në gjendje për ta bërë atë

بَاب مَا جَاءَ فِيْمَنْ يَحْلِفُ بِالْمَشْيِ وَلَا يَسْتَطِيعُ

1591. Na ka treguar Abdulkuddus b. Muhammed el-Attar el-Basri – atij i ka treguar Amër b. Asimi, duke transmetuar nga Imran el-Kattani, ai nga Humejdi – që Enesi, ka thënë: “Një grua ishte betuar, që ka për të shkuar në këmbë deri te Bejtullahu. Mbi atë është pyetur i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), e ai ka thënë: ‘Allahu nuk ka nevojë për ecjen e saj në këmbë, urdhëroni atë që të kalëroj.’”

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Ebu Hurejre, Ukbe b. Amiri dhe Ibn Abbasi. Hadithi i Enesit është hasen-sahih-garib.¹⁷⁹

حَدَّثَنَا عَبْدُ الْقُدُّوسُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْعَطَّارُ الْبَصْرِيُّ، حَدَّثَنَا عُمَرُو بْنُ عَاصِمٍ، عَنْ عِمْرَانَ الْقَطَّانِ، عَنْ حُمَيْدٍ، عَنْ أَنَسٍ، قَالَ نَذَرَتْ امْرَأَةٌ أَنْ تَمْشِيَ، إِلَى بَيْتِ اللَّهِ فَسَمِعَ نَبِيُّ اللَّهِ ﷺ عَنْ ذَلِكَ فَقَالَ " إِنَّ اللَّهَ لَعَنِي عَنْ مَشْيِهَا مُرُوهَا فَلْتَرْكَبْ " . قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ وَعُقَيْبَةَ بْنِ غَامِرٍ وَابْنِ عَبَّاسٍ . قَالَ أَبُو عِيسَى حَدِيثُ أَنَسٍ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ غَرِيبٌ مِنْ هَذَا الْوَجْهِ . وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا عِنْدَ بَعْضِ أَهْلِ الْعِلْمِ وَقَالُوا إِذَا نَذَرَتْ امْرَأَةٌ أَنْ تَمْشِيَ فَلْتَرْكَبْ وَلْتَهْدِ شَاءَ .

1592. Na ka treguar Ebu Musa Muhammed b. Muthenna – atë e ka informuar Halid b. Harithi, atij i ka treguar Humejdi, duke transmetuar nga Thabiti – që Enesi, ka thënë: “I Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), kishte kaluar pranë një plaku, i cili ecte duke u mbështetur në dy djemtë vet dhe ka thënë: ‘Çfarë ka (plaku)?’ Ata, thanë: ‘O i Dërguar i Allahut, ai është betuar që ka për të shkuar në këmbë.’ – ai në atë tha: ‘Allahut nuk i duhet që ky njeri ta mundoj vetveten.’ – dhe e urdhëroi që të hipte mbi të shaluarën.”

حَدَّثَنَا أَبُو مُوسَى، مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ الْحَارِثِ، حَدَّثَنَا حُمَيْدٌ، عَنْ ثَابِتٍ، عَنْ أَنَسٍ، قَالَ مَرَّ النَّبِيُّ ﷺ بِسَيْخٍ كَبِيرٍ يَتَّهَدَى بَيْنَ ابْنَيْهِ فَقَالَ " مَا بَالُ هَذَا " . قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ نَذَرَ أَنْ يَمْشِيَ . قَالَ " إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ لَعَنِي عَنْ تَغْذِيبِ هَذَا نَفْسَهُ " . قَالَ فَأَمَرَهُ أَنْ يَرْكَبَ .

1593. Na ka treguar Muhammed b. Muthenna – atij i ka treguar Ibn Ebu Adijj, duke transmetuar nga Humejdi, ndërsa ai nga Enesi – që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), e ka parë një njeri, pastaj e ka përmendur të ngjashëm (me hadithin e mëparshëm). Ky hadith është sahih.¹⁸⁰ Në pajtim me të është praktika e disa dijetarëve. Ata, thonë: “Nëse gruaja betohet se ka për të shkuar në këmbë, le të shkoj duke kalëruar dhe le ta ther një dash për kurban.”

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى، حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عَدِيٍّ، عَنْ حُمَيْدٍ، عَنْ أَنَسٍ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ رَأَى رَجُلًا فَذَكَرَ نَحْوَهُ . هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

¹⁷⁹ Kuptimin e njëjtë e shënojnë edhe Buhariu dhe Muslimi, në *Sahihë*.

¹⁸⁰ E shënojnë të gjithë në *El-Kutubus-sitte*, përveç Ibn Maxhes.

10. Mbi papëlqyeshmërinë e betimit

باب فِي كَرَاهِيَةِ النَّذْرِ

1594. Na ka treguar Kutejbe – atij i ka treguar Abdulaziz b. Muhammedi, duke transmetuar nga Alaa b. Abdurrahmani, ai nga babai i vet, ndërsa ai nga Ebu Hurejre – që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Mos u betoni, sepse betimi nuk e ndryshon caktimin e Allahut xh.sh.. Kjo bënë, vetëm që i mjeri të shpenzojë (nga pasuria e tij).”¹⁸¹

Mbi këtë temë, është transmetuar hadithi edhe nga Ibn Umeri. Hadithi i Ebu Hurejres është hasen-sahih.¹⁸² Në pajtim me këtë, është praktika e disa dijetarëve nga gjenerata e as’habëve dhe të tjerëve. Ata, betimin e konsiderojnë të papëlqyer.¹⁸³ Abdullah b. Mubareku, thotë: “Papëlqyeshmëria përkon me betimin, në nënshtrimin, e edhe në mëkatimin. Nëse njeriu betohet për nënshtrim dhe e përmbush betimin - ka për të pasur shpërblim. Ndërkaq, edhe përkundër asaj betimi është mekruh.”

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ مُحَمَّدٍ، عَنِ الْعَلَاءِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " لَا تَنْذَرُوا فَإِنَّ النَّذَرَ لَا يُغْنِي مِنَ الْقَدَرِ شَيْئًا وَإِنَّمَا يُسْتَخْرَجُ بِهِ مِنَ الْبَخِيلِ " . قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ ابْنِ عُمَرَ . قَالَ أَبُو عِيسَى حَدِيثُ أَبِي هُرَيْرَةَ حَدِيثٌ حَسَنٌ . وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا عِنْدَ بَعْضِ أَهْلِ الْعِلْمِ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ وَغَيْرِهِمْ كَرَهُوا النَّذَرَ . وَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ مَعْنَى الْكَرَاهِيَةِ فِي النَّذْرِ فِي الطَّاعَةِ وَالْمَعْصِيَةِ وَإِنْ نَذَرَ الرَّجُلُ بِالطَّاعَةِ فَوَقَى بِهِ فُلَّهُ فِيهِ أَجْرٌ وَيُكْرَهُ لَهُ النَّذَرُ .

11. Mbi përmbushjen e betimit

باب مَا جَاءَ فِي وِفَاءِ النَّذْرِ

1959. Na ka treguar Is’hak b. Mensuri – atij i ka treguar Jahja b. Seid el-Kattani, duke transmetuar nga Ubejdullah b. Umeri, ai nga Nafiu, ai nga Ibn Umeri – që Umeri, ka thënë: “O i Dërguar i Allahut, unë jam zotuar (ende) në kohën para-islamike, që një natë kam për ta kaluar pranë Ka’bes?”¹⁸⁴ Ai tha: “Përmbushe zotimin tënd.”¹⁸⁵

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithet edhe nga Abdullah b. Amri dhe Ibn Abbasi. Hadithi i Umerit është hasen-sahih.¹⁸⁶ Disa dijetarë, kanë marr qëndrim në pajtim me këtë hadith. Ata

¹⁸¹ Premtimeve u mbështeten vetëm kopracët në ibadetin vullnetar apo në ndarjen e pasurisë në Rrugë të Allahut. Ata persona shpesh herë me premtime tentojnë ta mposhtin koprracinë e vet. Muhammedi (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të) me këtë hadith që ibadeti i premtuar nuk mund të ndryshojë asgjë në veçanti. Ajo që mundet të ndryshojë gjërat e caktuara është ibadeti dhe duaja. E për ta arritur atë, njeriu është i detyruar të jetë vazhdimisht i nënshtruar ndaj Allahut xh.sh..

¹⁸² E shënojnë të gjithë në *El-Kutubus-sitte*, përveç Ebu Davudit.

¹⁸³ Ky është qëndrimi i dijetarëve të shkollës juridike hanefite dhe malakite. Sipas tyre, premtimi është mekruh për shkak se personi i cili premtonte diç e ka për qëllim realizimin e dëshirës personale e jo të afruarit Allahut. Ndërsa, Neveviu premtimin e konsideron mustehab.

¹⁸⁴ Vet qëndrimi (itikaf) pranë Kabës ose në xhami është ibadet. Disa dijetar, siç janë Ebu Hanife, Maliku, Evzaui dhe Eth-Thevri, mendojnë që nuk ka ‘itikaf jashtë agjërimit. Ky hadith është argument që njeriu mund të tërhiqet në itikaf dhe të qëndrojë një kohë të caktuar në xhami ose pranë Ka’bes në çdo kohë gjatë vitit dhe pa ramazan.

¹⁸⁵ Në transmetimin e Buhariut të këtij hadithi, qëndron: “Përmbushi premtimin e vet, dhe kaloi natën.”

¹⁸⁶ E shënojnë edhe Buhariu dhe Muslimi, në *Sahihë*.

thonë: “Në rast se personi e ka pranuar Islamin, ndërsa i ka mbetur zotimi nga domeni i nënshtrimit, le ta zbatojë atë.” Disa dijetarë, nga gjenerata e as’habëve dhe të tjerët, thonë që nuk ka itikaf pa agjërim. Të tjerët thonë: “Mu’tekifi nuk është i obliguar për të agjëruar, nëse nuk e ka obliguar veten me atë.” Si argument për atë, ata e cekin hadithin e Umerit, në të cilin qëndron: “Umeri në kohën para-islamike ishte zotuar, që një natë ka për ta kaluar pranë Ka’bes, e i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) e ka urdhëruar që ta përmbushte zotimin e tij.” Ky është mendimi i Ahmedit dhe i Is’hakut.

حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ مَنْصُورٍ، أَخْبَرَنَا بِحْيَى بْنُ سَعِيدٍ الْقَطَّانُ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ، عَنْ نَافِعٍ، عَنْ ابْنِ عُمَرَ، عَنْ عُمَرَ، قَالَ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي كُنْتُ نَذَرْتُ أَنْ أَعْتَكَفَ لَيْلَةً فِي الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ فِي الْجَاهِلِيَّةِ . قَالَ " أَوْفَ بِنَذْرِكَ " . قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ وَابْنِ عَبَّاسٍ . قَالَ أَبُو عِيسَى حَدِيثُ عُمَرَ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ . وَقَدْ ذَهَبَ بَعْضُ أَهْلِ الْعِلْمِ إِلَى هَذَا الْحَدِيثِ قَالُوا إِذَا أَسْلَمَ الرَّجُلُ وَعَلَيْهِ نَذْرٌ طَاعَةٌ فَلَيْفَ بِهِ . وَقَالَ بَعْضُ أَهْلِ الْعِلْمِ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ وَغَيْرِهِمْ لَا اغْتِكَافَ إِلَّا بِصَوْمٍ . وَقَالَ آخَرُونَ مِنْ أَهْلِ الْعِلْمِ لَيْسَ عَلَى الْمُعْتَكَفِ صَوْمٌ إِلَّا أَنْ يُوجِبَ عَلَى نَفْسِهِ صَوْمًا . وَاحْتَجُّوا بِحَدِيثِ عُمَرَ أَنَّهُ نَذَرَ أَنْ يَعْتَكَفَ لَيْلَةً فِي الْجَاهِلِيَّةِ فَأَمَرَهُ النَّبِيُّ ﷺ بِالْوَفَاءِ . وَهُوَ قَوْلُ أَحْمَدَ وَإِسْحَاقَ .

12. Si ishte betimi i të Dërguarit (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të)

بَابُ مَا جَاءَ كَيْفَ كَانَ يَمِينُ النَّبِيِّ ﷺ

1596. Na ka treguar Ali b. Huxhri – atij i kanë treguar Abdullah b. Mubareku dhe Abdullah b. Xhaferi, ata dy kanë transmetuar nga Musa b. Ukbe, ai nga Salim b. Abdullahu – që babai i Salim b. Abdullahut, ka thënë: “I Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) shpesh betohej kështu: ‘Jo, pasha Atë, i Cili i ndryshon zemrat!’” Ky hadith është hasen-sahih.¹⁸⁷

حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ حُجْرٍ، أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ، وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، عَنْ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ، عَنْ سَالِمِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ كَثِيرًا مَا كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَخْلِفُ بِهَذِهِ الْيَمِينِ " لَا وَمُقَلَّبِ الْقُلُوبِ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

13. Mbi sevapet e çliruesit të robit

بَابُ مَا جَاءَ فِي ثَوَابِ مَنْ أَعْتَقَ رَقَبَةً

1597. Na ka treguar Kutejbe, atij i ka treguar Lejthi, duke transmetuar nga Ibnul-Hadi, ai nga Umer b. Ali b. Husejni,¹⁸⁸ ai nga Seid b. Merxhani¹⁸⁹ - që Ebu Hurejre, ka thënë: “E kam dëgjuar të Dërguarin e Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), kur ka thënë: ‘Kush e liron një rob besimtar, Allahu për çdo pjesë të trupit të robit, ka për t’ia liruar nga një organ, nga zjarri i Xhehennemit, ashtu që me lirimin e organit të tij seksual, edhe i tiji ka për të qenë i liruar (nga zjarri).”

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Aishja, Amër b. Abese, Ibn Abbasi, Vasile b. Eska, Ebu Uname, Ka’b b. Murre dhe Ukbe b. Amiri. Hadithi i Ebu Hurejres, në këtë

¹⁸⁷ E shënojnë të gjithë në *El-Kutubus-sitte*, përveç Muslimit.

¹⁸⁸ Umer b. Ali b. Husejn b. Ali b. Ebu Tali bel-Hashimi është transmetues i sinqertë. I ka takuar gjeneratës së shtatë.

¹⁸⁹ Ai, në të vërtetë është Seid b. Abdullah el-Hixhazi, e nëna e tij është Merxhani. Ka qenë transmetues i sinqertë dhe i vlefshëm. I ka takuar gjeneratës së tretë.

formë, është hasen-sahih-garib.¹⁹⁰ Emri i Ibnul-Hadit është Jezid b. Abdullah b. Usama b. Hadi. Ai është Medinas. Është ravi i besueshëm. Nga ai kanë transmetuar Malik b. Enesi dhe dijetarët e tjerë.

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، حَدَّثَنَا اللَّيْثُ، عَنْ ابْنِ الْهَادِ، عَنْ عُمَرَ بْنِ عَلِيٍّ بْنِ الْحُسَيْنِ بْنِ عَلِيٍّ طَالِبٍ، عَنْ سَعِيدِ ابْنِ مَرْجَانَةَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ " مَنْ أَعْتَقَ رَقَبَةً مُؤْمِنَةً أَعْتَقَ اللَّهُ مِنْهُ كُلَّ غُضُو مِنْهُ غُضُوًا مِنَ النَّارِ حَتَّى يُعْتَقَ فَرْجُهُ بِفَرْجِهِ " . قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ عَائِشَةَ وَعَمْرٍو بْنِ عَبَّاسَةَ وَابْنِ عَبَّاسٍ وَوَائِلَةَ بْنِ الْأَسْقَعِ وَأَبِي أُمَامَةَ وَغُفْبَةَ بْنَ غَامِرٍ وَكُغْبَ بْنَ مُرَّةٍ . قَالَ أَبُو عِيسَى حَدِيثُ أَبِي هُرَيْرَةَ هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ غَرِيبٌ مِنْ هَذَا الْوَجْهِ . وَابْنُ الْهَادِ اسْمُهُ بَزِيدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَسَامَةَ بْنِ الْهَادِ وَهُوَ مَدَنِيٌّ ثِقَةٌ قَدْ رَوَى عَنْهُ مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ وَغَيْرُ وَاحِدٍ مِنْ أَهْلِ الْعِلْمِ .

14. Mbi njeriun i cili i bie shuplakë shërbëtorit

بَاب مَا جَاءَ فِي الرَّجُلِ يَلْطِمُ خَادِمَهُ

1598. Na ka treguar Ebu Kurejbi, atij i ka treguar El-Muharibi, duke transmetuar nga Shu'be, ai nga Husajni, ai nga Hilal b. Jesafi – që Suvejd b. Muharrin el-Muzeni, ka thënë: “Ishim shtatë vëllezër. Nuk kishim shërbëtorë të tjerë, përveç një gruaje. Njëri nga ne e qëllloi atë me shuplakë, e i Dërguari i Allahut i urdhëroi që ta lironin atë.”¹⁹¹

Mbi këtë temë, është transmetuar hadithi edhe nga Ibn Umeri. Ky hadith është hasen-sahih.¹⁹² Shumica, këtë hadith e kanë transmetuar nga Husajn b. Abdurrahmani. Disa, mbi këtë hadith kanë thënë: “E ka qëlluar në fytyrë.”

حَدَّثَنَا أَبُو كُرَيْبٍ، حَدَّثَنَا الْمُحَارِبِيُّ، عَنْ شُعْبَةَ، عَنْ حُصَيْنٍ، عَنْ هِلَالِ بْنِ يَسَافٍ، عَنْ سُؤَيْدِ بْنِ مَقْرِنٍ الْمُرَنِيِّ، قَالَ لَقَدْ رَأَيْنَا سَبْعَةَ إِخْوَةٍ مَا لَنَا خَادِمٌ إِلَّا وَاجِدَةٌ فَلَطَمَهَا أَحَدُنَا فَأَمَرَنَا النَّبِيُّ ﷺ أَنْ نُعْتِقَهَا . قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ ابْنِ عُمَرَ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ . وَقَدْ رَوَى غَيْرُ وَاحِدٍ هَذَا الْحَدِيثُ عَنْ حُصَيْنِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ فَذَكَرَ بَعْضُهُمْ فِي الْحَدِيثِ قَالَ لَطَمَهَا عَلَى وَجْهِهَا .

15. Kapitulli mbi temë të njëjtë

1599. Na ka treguar Ahmed b. Meni – atij i ka treguar Is'hak b. Jusuf el-Ezreku, duke transmetuar nga Hisham ed-Destivaiu, ai nga Jahja b. Ebu Kethiri, ai nga Ebu Kilabe, e ai nga Thabit b. Dahhaku¹⁹³ - që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Ai i cili betohet rrejtshëm me fenë tjetër përveç me islamin, bëhet ajo çfarë ka deklaruar.”¹⁹⁴

¹⁹⁰ E shënojnë edhe Buhariud he Muslimi, në *Sahihë*.

¹⁹¹ Ky hadith shprehet qartë se vartësit duhet të trajtohen bukur.

¹⁹² E shënon edhe Mulimi, në *Sahih*.

¹⁹³ Thabit b. Dahhaku është njëri nga as'habët i cili nën drurin në Hudejbije ka dhënë Zotimin të Dërguarit të Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të). Ai në atë kohë ka qenë shumë i ri. Ka vdekur gjatë kohës së Ibn Zubejrit.

¹⁹⁴ Muslimani e ka të ndaluar të betohet me diç tjetër përveç me Allahun, me atributet e Tij edhe me Islamin, ndërsa, nëse ajo është gënjeshtër, sipas mendimit të disa dijetarëve, ai më nuk është musliman dhe bëhet jehud apo i krishterë, varësisht nga ajo se me cilën fe është betuar. Sipas mendimit të Ibn Abbasit, Ebu Hurejres,

Ky hadith është hasen-sahih.¹⁹⁵ Dijetarët, janë ndarë në pikëpamje të personit i cili betohet me fenë tjetër. Disa, thonë: “Ai është jehud, ose i krishterë, nëse vepron ashtu, ose bën diç nga ajo.” Të tjerët, thonë: “Ai me atë ka bërë mëkat të madh, për të cilin nuk ka shpagim.” Ky është mendimi i dijetarëve Medinas. Ky është edhe qëndrimi i Malik b. Enesit dhe i Ebu Ubejdes. Disa dijetarë, nga gjenerata e as’habëve, tabi’inëve dhe të tjerëve, thonë që për mëkatën e tillë ekziston shpagimi. Ky është qëndrimi i Sufjanit, Ahmedit dhe i Is’hakut.

حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مَنِيعٍ، حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ يُونُسَ الْأَزْرَقِيُّ، عَنْ هِشَامِ الدَّسْتَوَائِيِّ، عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ، عَنْ أَبِي قِلَابَةَ، عَنْ ثَابِتِ بْنِ الصَّخَّالِ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " مَنْ حَلَفَ بِمَلَّةٍ غَيْرِ الْإِسْلَامِ كَانِذَا فَهُوَ كَمَا قَالَ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ . وَقَدْ اخْتَلَفَ أَهْلُ الْعِلْمِ فِي هَذَا إِذَا حَلَفَ الرَّجُلُ بِمَلَّةٍ سِوَى الْإِسْلَامِ فَقَالَ هُوَ يَهُودِيٌّ أَوْ نَصْرَانِيٌّ إِنْ فَعَلَ كَذَا وَكَذَا فَقَعَلَ ذَلِكَ الشَّيْءَ فَقَالَ بَعْضُهُمْ قَدْ أَتَى عَظِيمًا وَلَا كُفَّارَةَ عَلَيْهِ وَهُوَ قَوْلُ أَهْلِ الْمَدِينَةِ وَبِهِ يَقُولُ مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ وَإِلَى هَذَا الْقَوْلِ ذَهَبُ أَبُو عُبَيْدٍ . وَقَالَ بَعْضُ أَهْلِ الْعِلْمِ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ وَالتَّابِعِينَ وَغَيْرِهِمْ عَلَيْهِ فِي ذَلِكَ الْكُفَّارَةُ وَهُوَ قَوْلُ سُفْيَانَ وَأَحْمَدَ وَإِسْحَاقَ .

16. Edhe një kapitull mbi betimin

1600. Na ka treguar Mahmud b. Gajlani – atij i ka treguar Vekiu, duke transmetuar nga Sufjani, ai nga Jahja b. Seidi, ai nga Ubejdullah b. Zahrai, ai nga Ebu Seid er-Ruajniju, ai nga Abdullah b. Malik el-Jahsebiu – që Ukbe b. Amiri, ka thënë: “Unë thash: ‘O, i Dërguar i Allahut, motra ime është betuar që deri te Bejtullahu ka për të shkuar duke ecur, e zbathur.’ I Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) tha: ‘Allahu për shkak të përpjekjes së motrës tënde, nuk ka për të bërë asgjë.’¹⁹⁶ Prandaj, le të kalërojnë (le të mbathet dhe le të agjërojnë tre ditë.’”

Mbi këtë temë, është transmetuar hadithi edhe nga Ibn Abbasi. Ky hadith është hasen. Në pajtim me të është praktika e disa dijetarëve. Ky është edhe qëndrimi i Ahmedit dhe i Is’hakut.

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ غِيْلَانَ، حَدَّثَنَا وَكِيعٌ، عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ زَحْرٍ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الرَّعْنِيِّ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَالِكٍ الْأَيْحُسِيِّ، عَنْ عُقْبَةَ بْنِ غَامِرٍ، قَالَ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنْ أُخْتِي نَذَرَتْ أَنْ تَمْشِيَ إِلَى الْبَيْتِ حَافِيَةً غَيْرَ مُخْتَمِرَةٍ . فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ " إِنْ اللَّهَ لَا يَصْنَعُ بِشَقَاءِ أُخْتِكَ شَيْئًا فَلْتَرْكَبْ وَلْتَحْتَمِرْ وَلْتَصُمْ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ " . قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ . وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا عِنْدَ أَهْلِ الْعِلْمِ وَهُوَ قَوْلُ أَحْمَدَ وَإِسْحَاقَ .

17. Edhe një kapitull mbi betimin

Ata’së dhe Katades, bëhet mosbesimtar, nëse gjatë betimit të tillë ka menduar ashtu. Sipas dijetarëve Medinas, në mesin e të cilëve është edhe Malik b. Enesi, ai nuk është ndalur së qeni musliman, por ka bërë mëkat të rënd për të cilin nuk ka shpagim. Ahmedit, Is’haku dhe Sufjan eth-Thevriu janë të pajtimit që ka bërë mëkat të rëndë, por konsiderojnë që për mëkat ekziston mundësia e shpagimit. Me atë pajtohet edhe Ebu Hanife.

¹⁹⁵ E shënojnë të gjithë në *El-Kutubus-sitte*, përveç Ebu Davudit.

¹⁹⁶ Prandaj, Allahu nuk do t’i japë motrës suaj ndonjë shpërblim të veçantë për flijimin e saj zbathur, prandaj, le ta prishë betimin e saj dhe le të agjërojë për tre ditë, për shkak të dështimit të saj.

1601. Na ka treguar Is'hak b Mensuri – atë e ka informuar Ebu Mugire – atë e ka informuar Evzaiu – atij Zuhriu, duke transmetuar nga Humejd b. Abdurrahmani, ai nga Ebu Hurejre – që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Kush nga ju betohet dhe në betim thotë: ‘Pasha Latin dhe Uzanë!’ - le të thotë edhe: ‘Vetëm Allahu është Zot!’ Ndërsa, kush thotë: ‘Eja të lozim bixhoz.’ – le të ndaj lëmoshë.”

Ky hadith është hasen-sahih. Ebu Mugire është El-Havlan el-Himsi, ndërsa emri i tij është Abdulkuddus b. Haxhaxhi.

حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ مَنْصُورٍ، حَدَّثَنَا أَبُو الْمُغِيرَةِ، حَدَّثَنَا الْأَوْزَاعِيُّ، حَدَّثَنَا الزُّهْرِيُّ، عَنْ حُمَيْدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " مَنْ حَلَفَ مِنْكُمْ فَقَالَ فِي خَلْفِهِ وَاللَّاتِ وَالْعُزَّى فَلْيَقُلْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَمَنْ قَالَ تَعَالَى أَقَامِرَكَ فَلْيَتَصَدَّقْ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ . وَأَبُو الْمُغِيرَةِ هُوَ الْخَوْلَانِيُّ الْجُمَيْيُّ وَاسْمُهُ عَبْدُ الْقُدُّوسِ بْنُ الْحَجَّاجِ .

18. Përmbushja e betimit për të vdekurin

باب مَا جَاءَ فِي قَضَاءِ النَّذْرِ عَنِ الْمَيِّتِ

1602. Na ka treguar Kutejbe – atij i ka treguar Lejthi, duke transmetuar nga Ibn Shihabi, ai nga Ubejdullah b. Abdullah b. Utbe, ai nga Ibn Abbasi – që Sa'd b. Ubade, e ka pyetur të Dërguarin e Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), për mendimin në pikëpamje të betimit, të cilin e ka dhënë nëna e tij, ndërsa e cila ka vdekur pa e përmbushur atë. “Zbatoje ti për të.”¹⁹⁷ Ky hadith është hasen-sahih.¹⁹⁸

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، حَدَّثَنَا اللَّيْثُ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُثْمَةَ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، أَنَّ سَعْدَ بْنَ عُبَادَةَ، اسْتَفْتَى رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فِي نَذْرِ كَانَ عَلَى أُمِّهِ ثَوَقِيَّتٌ قَبْلَ أَنْ تَقْضِيَهُ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ " أَقْضِهِ عَنْهَا " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

19. Mbi vlerat e çliruesit të robit

باب مَا جَاءَ فِي فَضْلِ مَنْ أَعْتَقَ

1603. Na ka treguar Muhammed b. Abdul A'la – atij i ka treguar Imran b. Ujejne, ai është vëllai i Suffjan b. Ujejnes, duke transmetuar nga Husajni, ai nga Salim b. Ebu Xha'di, ai nga Ebu Uname dhe as'habët e tjerë – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Cilido musliman, që e liron robin musliman, ai do të jetë lirues i tij nga zjarri i Xhehennemit. Me çdo organ të tij (të robit), ka për t'u liruar çdo organ i trupit të tij. Cilado muslimane, që i liron një robëreshë muslimane, ajo për të do të jetë liruese e saj nga zjarri i xhehennemit. Me secilin organ të saj, do të lirohet organi i trupit të saj.” Ky hadith në këtë formë është hasen-sahih-garib.

¹⁹⁷ Në bazë të këtij hadithi, shumica e dijetarëve konsideron kryerjen e domosdoshme të premtimit për personin e vdekur, nëse ka lënë pasuri, madje edhe nëse nuk e ka lënë në testament. Dijetarët e shkollës juridike hanefite konsiderojnë që premtimi i tij duhet përmbushur më vonë vetëm nëse ajo atë e ka rekomanduar para vdekjes. Sipas mendimit të shumicës së dijetarëve, trashëgimtarët nuk janë të obliguar për të përmbushur premtimin e natyrës së të vdekurit, nëse ai nuk ka lënë pasuri.

¹⁹⁸ Kuptimin e këtij hadithi e shënojnë edhe Buhariu dhe Muslimi, në *Sahihë*.

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الْأَعْلَى حَدَّثَنَا عِمْرَانُ بْنُ عُبَيْنَةَ هُوَ أَخُو سُفْيَانَ بْنِ عُيَيْنَةَ عَنْ حُصَيْنٍ عَنْ سَالِمِ بْنِ أَبِي الْجَعْدِ عَنْ أَبِي أُمَامَةَ وَغَيْرِهِ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ أَيُّمَا امْرَأٍ مُسْلِمٍ أَعْتَقَ امْرَأً مُسْلِمًا كَانَ فَكَاهُ مِنَ النَّارِ يُجْزِي كُلُّ غُضُوٍّ مِنْهُ غُضُوًّا مِنْهُ وَأَيُّمَا امْرَأَةٍ مُسْلِمَةٍ أَعْتَقَتْ امْرَأَةً مُسْلِمَةً كَانَتْ فَكَاهَا مِنَ النَّارِ يُجْزِي كُلُّ غُضُوٍّ مِنْهَا غُضُوًّا مِنْهَا قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ غَرِيبٌ مِنْ هَذَا الْوَجْهِ قَالَ أَبُو عِيسَى وَفِي الْحَدِيثِ مَا يَدُلُّ عَلَى أَنَّ عَتَقَ الذَّكَوْرَ لِلرَّجَالِ أَفْضَلُ مِنْ عَتَقِ الْإِنَاثِ لِقَوْلِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ أَعْتَقَ امْرَأً مُسْلِمًا كَانَ فَكَاهُ مِنَ النَّارِ يُجْزِي كُلُّ غُضُوٍّ مِنْهُ غُضُوًّا مِنْهُ .

Në emër të Allahut, Mëshiruesit, të Gjithëmëshirshmit

Kapitulli mbi ekspeditat ushtarake

كتاب السير

Nga i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të)

عن رسول الله ﷺ

1. Mbi thirrjen (në islam) para luftës

باب مَا جَاءَ فِي الدَّعْوَةِ قَبْلَ الْقِتَالِ

1604. Na ka treguar Kutejbe – atij i ka treguar Ebu Avani, duke transmetuar nga Ataa b. Saibi – që Ebu Behteri,¹⁹⁹ ka thënë: “Ushtria muslimane, me të cilën udhëhiqte Selman el-Farisi, e rrethoi një kala persiane. Të pranishmit, thanë: ‘O Ebu Abdullah, a të vërsulemi mbi ta?’ Ai, tha: ‘Më lini që t’i thërras (në Islam), ashtu siç e kam dëgjuar të Dërguarin e Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) duke i thirrur.’ Selmani, shkoi tek ata dhe tha: ‘Unë jam njeriu i juaj, persian. A jeni duke e parë që arabët janë duke m’u nënshtruar. Nëse e pranoni islamin, keni për të pasur të drejtën dhe obligimet sikurse ne. Nëse refuzoni dhe do të dëshironi për të mbetur në fenë tuaj, kemi për t’ju lënë në të, por keni për të qenë të detyruar që dëgjueshëm dhe qetësisht të na jepni tatimin.’ Pastaj, në gjuhën persiane u tha: ‘Por, ajo nuk është e lavdërueshme, por, nëse edhe atë e refuzoni, atëherë me ju kemi për të luftuar dinjitetshëm.’ Ata, thanë: ‘Ne nuk jemi nga ata që japin tatim, kemi për të luftuar kundër jush!’ Të pranishmit, thanë: ‘Të vërsulemi mbi ta, o Ebu Abdullah?’ ‘Jo.’ – tha ai. Ai – tha Ebu Behteri – “Në këtë mënyrë i thirri tre ditë, pastaj tha: ‘Vërsuluni mbi ata!’ Ne u vërsulëm dhe e pushtuam kalanë.”²⁰⁰

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Burejde, Nu’mān b. Mukarrini, Ibn Umeri dhe Ibn Abbasi. Hadithi i Selmanit është hasen.²⁰¹ Na është i njohur vetëm nëpërmjet Ataa b. Saibit.

Tirmidhiu, thotë: “E kam dëgjuar Muhammedin (Buhariun), kur ka thënë, që Ebu Behteri nuk e ka takuar Selmanin, sepse nuk e ka takuar as Aliun, ndërsa Selmani ka vdekur para Aliut.”

Disa dijetarë, nga gjenerata e as’habëve dhe të tjerët, e kanë marr këtë qëndrim. Ata konsiderojnë, që para luftës duhet thirrur (në islam). Ky është edhe mendimi i Is’hak b. Ibrahimit, i cili thotë: “Nëse së pari thirren (në islam), kjo është më e mirë dhe më e dinjitetshme.” Disa dijetarë, thonë: “Sot nuk ka thirrje.” Ahmedi, thotë: “Nuk na është e

¹⁹⁹ Ebu Behteri Seid b. Fejruz b. Ebu Imran et-Tai është transmetues i besueshëm dhe i sigurtë. I ka takuar gjeneratës së tretë.

²⁰⁰ E shënojnë edhe Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*, me sened nga Ibn Abbasi, i cili ka thënë: “I Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të), asnjëherë kurrë nuk ka filluar luftën para se ta ftonte armikun në islam.”

²⁰¹ E shënojnë edhe Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*.

njohur që sot ndokush thërret.” Shafiu, thotë: “Nuk duhet nisur lufta me armikun pa i thirrur, përveç kur nuk ka kohë për atë. Në rast të tillë, edhe nëse nuk bëhet ajo, deri tek ata tani ka depërtuar thirrja.”

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ السَّائِبِ، عَنْ أَبِي الْبُخْتَرِيِّ، أَنَّ جَيْشًا، مِنْ جُيُوشِ الْمُسْلِمِينَ كَانَ أَمِيرَهُمْ سَلْمَانُ الْفَارِسِيُّ حَاصِرُوا قَصْرًا مِنْ قُصُورِ فَارِسَ فَقَالُوا يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ أَلَا نَنْهَذَا إِلَيْهِمْ قَالَ دَعُونِي أَدْعُهُمْ كَمَا سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَدْعُوهُمْ . فَأَتَاهُمْ سَلْمَانُ فَقَالَ لَهُمْ إِنَّمَا أَنَا رَجُلٌ مِنْكُمْ فَارِسِي تَرَوْنَ الْعَرَبَ يُطِيعُونَنِي فَإِنْ أَسْلَمْتُمْ فَلَكُمْ مِثْلُ الَّذِي لَنَا وَعَلَيْكُمْ مِثْلُ الَّذِي عَلَيْنَا وَإِنْ أَبَيْتُمْ إِلَّا دِينَكُمْ تَرَكْنَاكُمْ عَلَيْهِ وَأَعْطَوْنَا الْجَزْيَةَ عَنْ يَدٍ وَأَنْتُمْ صَاغِرُونَ . قَالَ وَرَطُنَ إِلَيْهِمْ بِالْفَارِسِيَّةِ وَأَنْتُمْ غَيْرُ مَحْمُودِينَ . وَإِنْ أَبَيْتُمْ نَابِتْنَاكُمْ عَلَى سَوَاءٍ . قَالُوا مَا نَحْنُ بِأَذِي نُعْطِي الْجَزْيَةَ وَلَكِنَّا نَقَاتِلُكُمْ . فَقَالُوا يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ أَلَا نَنْهَذَا إِلَيْهِمْ قَالَ لَا . فَدَعَاهُمْ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ إِلَى مِثْلِ هَذَا ثُمَّ قَالَ انْهَدُوا إِلَيْهِمْ . قَالَ فَتَهَدْنَا إِلَيْهِمْ فَفَتَحْنَا ذَلِكَ الْقَصْرَ . قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ بُرَيْدَةَ وَالْعُمَانِ بْنِ مِقْرَانَ وَابْنِ عُمرَ وَابْنِ عَبَّاسٍ . وَحَدِيثُ سَلْمَانَ حَدِيثٌ حَسَنٌ لَا نَعْرِفُهُ إِلَّا مِنْ حَدِيثِ عَطَاءِ بْنِ السَّائِبِ . وَسَمِعْتُ مُحَمَّدًا يَقُولُ أَبُو الْبُخْتَرِيُّ لَمْ يَذْرُكْ سَلْمَانُ لِأَنَّهُ لَمْ يَذْرُكْ عَلَيْنَا وَسَلْمَانُ مَاتَ قَبْلَ عَلِيٍّ . وَقَدْ ذَهَبَ بَعْضُ أَهْلِ الْعِلْمِ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ إِلَى هَذَا وَرَأَوْا أَنْ يُدْعُوا قَبْلَ الْقِتَالِ وَهُوَ قَوْلُ إِسْحَاقَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ قَالَ إِنْ تُقَدَّمِ إِلَيْهِمْ فِي الدَّعْوَةِ فَحَسَنٌ يَكُونُ ذَلِكَ أَهْيَبَ . وَقَالَ بَعْضُ أَهْلِ الْعِلْمِ لَا دَعْوَةَ الْيَوْمِ . وَقَالَ أَحْمَدُ لَا أَعْرِفُ الْيَوْمَ أَحَدًا يُدْعَى . وَقَالَ الشَّافِعِيُّ لَا يَفْتَالُ الْعَدُوُّ حَتَّى يُدْعُوا إِلَّا أَنْ يَعْجَلُوا عَنْ ذَلِكَ فَإِنْ لَمْ يَفْعَلْ فَقَدْ بَلَعَتْهُمْ الدَّعْوَةُ .

2. Kapitulli mbi të njëjtën temë

1605. Na ka treguar Muhammed b. Jahja el-Adeni el-Mekki, e quajnë Ebu Abdullah, njeri i mirë, i biri i Ibn Ebu Umerit – atij i ka treguar Sufjan b. Ujejne, duke transmetuar nga Abdulmelik b. Nefvfel b. Musahiku, ai nga Ibn Isam el-Muzeniut – që babai i Abdulmelik b. Nefvel b. Musahikut, as’hab, ka thënë: “Kur i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) e dërgonte ushtrinë ose vëzhguesit, atyre u thoshte: ‘Nëse e shihni xhaminë ose e dëgjoni ezanin, mos e mbytni askënd (në atë mes).’”²⁰² Ky hadith është hasen-garib.²⁰³ Kjo, në të vërtetë është hadithi i Ibn Ujejnes.

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى الْعَدَنِيُّ الْمَكِّيُّ، - وَيَكْنَى بِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ الرَّجُلُ الصَّالِحُ هُوَ ابْنُ أَبِي عُمرَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ نَوْفَلٍ بْنِ مُسَاجِقٍ عَنْ ابْنِ عَصَامٍ الْمُرَزِيِّ عَنْ أَبِيهِ وَكَانَتْ لَهُ صُحْبَةٌ قَالَ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِذَا بَعَثَ جَيْشًا أَوْ سَرِيَّةً يَقُولُ لَهُمْ " إِذَا رَأَيْتُمْ مَسْجِدًا أَوْ سَمِعْتُمْ مُؤَذِّنًا فَلَا تَقْتُلُوا أَحَدًا " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ وَهُوَ حَدِيثُ ابْنِ عُيَيْنَةَ .

3. Mbi natën dhe sulmet befasuese

بَابُ مَا جَاءَ فِي الْبَيِّنَاتِ وَالْغَارَاتِ

1606. Na ka treguar El-Ensari –atë e ka informuar Mani, atij i ka treguar Malik b. Enesi, duke transmetuar nga Humejde – që Enesi, ka thënë: “I Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), gjatë ekspeditës në Hajber, aty arriti gjatë natës. Praktikonte, që kur arrinte në një vend gjatë natës, të mos sulmonte deri në agim. Kur agoi, jehudët dolën me

²⁰² Kjo do të thotë: “Nëse në një mes i vëreni shenjat islamike, mos e mbytni askë derisa nuk e dalloni se cili është pasuesi i islamit e cili jo, që të mos e mbytni muslimanin. Kur atë e ndani, atëherë muslimanët thirni në islam, ose t’i paguajnë taksat. Kur e refuzojnë atë mundeni të luftoni kundër tyre.”

²⁰³ E shënon edhe Ebu Davudi, në *Sunnet*.

grabuja dhe shporta.²⁰⁴ Pasi që e panë atë, ata thërritën: ‘Muhammed! Pasha Zotin tonë, Muhammedi me ushtrinë.’ I Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) tha: ‘Allahu Ekber: Hajberi ka për t’u pushtuar! Me të vërtetë, kur ne arrijmë në oborrin e një populli, mëngjesi ka për të aguar keq për ata që kanë qenë të paralajmëruar!’”

حَدَّثَنَا الْأَنْصَارِيُّ، حَدَّثَنَا مَعْنٌ، حَدَّثَنِي مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ، عَنْ حُمَيْدٍ، عَنْ أَنَسٍ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ جِئَ خَرَجَ إِلَى خَيْبَرَ أَنَا هَا لَيْلًا وَكَانَ إِذَا جَاءَ قَوْمًا لَيْلًا لَمْ يُعْرِ عَلَيْنَهُمْ حَتَّى يُصْبِحَ فَلَمَّا أَصْبَحَ خَرَجَتْ يَهُودُ بِمَسَاجِيهِمْ وَمَكَاتِلِهِمْ فَلَمَّا رَأَوْهُ قَالُوا مُحَمَّدٌ وَافَقَ وَاللَّهِ مُحَمَّدُ الْخَمِيسِ . فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " اللَّهُ أَكْبَرُ خَرَبْتُ خَيْبَرُ إِنَّا إِذَا نَزَلْنَا بِسَاحَةِ قَوْمٍ فَسَاءَ صَبَاحُ الْمُؤَذَّرِينَ " .

1607. Na kanë treguar Kutejbe dhe Muhammed b. Beshshari – atyre u ka treguar Muadh b. Muadhi, duke transmetuar nga Seid b Ebu Arube, ai nga Katade, e ai nga Enesi – që Ebu Talha, ka thënë: “Kur i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) e ka pushtuar ndonjë popull, ai mbi territorin e tyre qëndronte tre ditë.”

Ky hadith është hasen-sahih, ndërsa edhe hadithi i Humejdes nga Enesi është hasen-sahih.²⁰⁵ Disa dijetarë, sulmet e natës dhe frikësimet, i konsiderojnë të lejuara. Disa dijetarë, konsiderojnë të papëlqyera. Ahmedi dhe Is’haku, thonë: “Nuk pengon që armiku të sulmohet natën.” Fjalët *Muhammedi me ushtrinë*, e kanë kuptimin: “Me të ka ardhur edhe ushtria.”

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، وَمُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ، قَالَا حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ مُعَاذٍ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي عَرُوبَةَ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَنَسٍ، عَنْ أَبِي طَلْحَةَ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ إِذَا ظَهَرَ عَلَى قَوْمٍ أَقَامَ بِعَرَصَتِهِمْ ثَلَاثًا . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ وَحَدِيثُ حُمَيْدٍ عَنْ أَنَسٍ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ . وَقَدْ رَخَّصَ قَوْمٌ مِنْ أَهْلِ الْعِلْمِ فِي الْغَارَةِ بِاللَّيْلِ وَأَنْ يَبِيتُوا وَكَرَهُهُ بَعْضُهُمْ . وَقَالَ أَحْمَدُ وَإِسْحَاقُ لَا بَأْسَ أَنْ يُبَيِّتَ الْعَدُوَّ لَيْلًا . وَمَعْنَى قَوْلِهِ وَافَقَ مُحَمَّدُ الْخَمِيسِ يَعْنِي بِهِ الْجَيْشَ .

4. Mbi djegien dhe shkatërrimin

باب فِي التَّخْرِيقِ وَالتَّخْرِيبِ

1608. Na ka treguar Kutejbe – atij i ka treguar Lejthi, duke transmetuar nga Nafiu – që Ibn Umeri, ka thënë: “I Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka urdhëruar që pallmat e fisit Benu Nadir të digjeshin dhe të priteshin, e Allahu i Lartësuar ka shpallur: **“Për çfarëdo peme palme (të armikut) që pretë apo latë në këmbë, kenë pasur miratimin e Allahut, në mënyrë që Ai t’i poshtërojë të pabindurit.”** [El-Hashër: 5] Mbi këtë temë, është transmetuar hadithi edhe nga Ibn Abbasi. Ky hadith është hasen-sahih.²⁰⁶ Disa dijetarë e mbështesin qëndrimin e këtillë. Ata konsiderojnë, se nuk pengon (që gjatë luftës, nëse është e domosdoshme) të priten drunjtë dhe të rrënohen fortifikatat. Disa dijetarë, atë e konsiderojnë të papëlqyer. Kështu mendon Evzaiu. Ai, thotë: “Ebu Bekër es-Siddiku, e ka ndaluar prerjen e drunjve që sjellin fruta, ose rrënimin e objekteve të banimit. Sipas asaj kanë vepruar muslimanët pas tij.” Shafiu, thotë: “Nuk pengon (nëse ajo është e nevojshme), që në territorin e armikut të priten dhe të digjen drunjtë.” Ahmedi, thotë: “Kjo tolerohet, në vendet, vetëm në nevojë të madhe. Në rast se kjo nuk është me të vërtetë e domosdoshme, nuk është e lejuar

²⁰⁴ Ata dilnin sikur bënin punët e përditshme dhe qëllimi i tyre ishte zbulimi.

²⁰⁵ Të dy hadithet i shënojnë Buhariu dhe Muslimi, në *Sahihë*.

²⁰⁶ E shënojnë edhe Buhariu dhe Muslimi, në *Sahihë*.

prerja dhe djegia.” Is’haku, thotë: “Djegia e drunjve është sunnet, nëse me atë do t’i jepej goditje e fuqishme armikut.”

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، حَدَّثَنَا اللَّيْثُ، عَنْ نَافِعٍ، عَنْ ابْنِ عُمَرَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ حَرَّقَ نَخْلَ بَنِي النَّضِيرِ وَقَطَعَ وَهِيَ الْبُؤَيْرَةُ فَأَنْزَلَ اللَّهُ : (مَا قَطَعْتُمْ مِنْ لَبَنَةٍ أَوْ نَرَكْتُمُوهَا قَائِمَةً عَلَى أُصُولِهَا فَبِإِذْنِ اللَّهِ وَلِيُخْزِيَ الْفَاسِقِينَ) . قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ . وَهَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ . وَقَدْ ذَهَبَ قَوْمٌ مِنْ أَهْلِ الْعِلْمِ إِلَى هَذَا وَلَمْ يَرَوْا بَأْسًا بِقَطْعِ الْأَشْجَارِ وَتَخْرِيبِ الْخُصُونِ . وَكَرِهَ بَعْضُهُمْ ذَلِكَ وَهُوَ قَوْلُ الْأَوْزَاعِيِّ . قَالَ الْأَوْزَاعِيُّ وَنَهَى أَبُو بَكْرٍ الصِّدِّيقُ بَزِيدَ أَنْ يَقْطَعَ شَجَرًا مُنْمَرًا أَوْ يُخْرِبَ عَامِرًا وَعَمِلَ بِذَلِكَ الْمُسْلِمُونَ بَعْدَهُ . وَقَالَ الشَّافِعِيُّ لَا بَأْسَ بِالتَّحْرِيقِ فِي أَرْضِ الْعَدُوِّ وَقَطْعِ الْأَشْجَارِ وَالْثَّمَارِ . وَقَالَ أَحْمَدُ وَقَدْ تَكُونُ فِي مَوَاضِعَ لَا يَجِدُونَ مِنْهُ بَدَأًا فَأَمَّا بِالْعَبَثِ فَلَا تُحَرَّقُ . وَقَالَ إِسْحَاقُ التَّحْرِيقُ سُنَّةٌ إِذَا كَانَ أَنْكَى فِيهِمْ .

5. Mbi prenë e luftës

باب مَا جَاءَ فِي الْغَنِيمَةِ

1609. Na ka treguar Muhammed b. Ubejd el-Muharibi – atij i ka treguar Esbat b. Muhammedi, duke transmetuar nga Sulejman et-Tejmije, ai nga Sejjari, ai nga Ebu Uname – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Allahu më ka dhënë përparësi mbi të dërguarit e tjerë – ose ka thënë: “(...) pasuesve të mi mbi pasuesit (e të dërguarve të tjerë).” – neve na e ka bërë të lejuar prenë e luftës.”²⁰⁷

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithi edhe nga Aliu, Ebu Dhere, Abdullah b. Amri, Ebu Musai dhe Ibn Abbasi. Hadithi i Ebu Umames është hasen-sahih. Për Sejjarin thonë: “Sejjari, i mbrojturi i Benu Muavies.” Nga ai (hadithi) kanë transmetuar Sulejman et-Tejmije, Abdullah b. Behiri dhe të tjerët.

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدٍ الْمُحَارِبِيُّ الْكُوفِيُّ، حَدَّثَنَا أَسْبَاطُ بْنُ مُحَمَّدٍ، عَنْ سُلَيْمَانَ النَّيْمِيِّ، عَنْ سَيَّارٍ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ " إِنَّ اللَّهَ فَضَّلَنِي عَلَى الْأَنْبِيَاءِ أَوْ قَالَ أُمَّتِي عَلَى الْأُمَمِ وَأَحَلَّ لَنَا الْغَنَائِمَ " . وَفِي الْبَابِ عَنْ عَلِيٍّ وَأَبِي ذَرٍّ وَعَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو وَأَبِي مُوسَى وَابْنِ عَبَّاسٍ . قَالَ أَبُو عِيسَى حَدِيثُ أَبِي أُمَامَةَ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ . وَسَيَّارٌ هَذَا يُقَالُ لَهُ سَيَّارٌ مَوْلَى بَنِي مُعَاوِيَةَ . وَرَوَى عَنْهُ سُلَيْمَانُ النَّيْمِيُّ وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَبْرِ وَعَبْرٌ وَاجِدٌ .

1610. Na ka treguar Ali b. Huxhri – atij i ka treguar Ismail b. Xhaferi, duke transmetuar nga Alaa b. Abdurrahmani, ai nga babai i vet, ndërsa ai nga Ebu Hurejre – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Më është dhënë përparësia, mbi të dërguarit e tjerë, në gjashtë gjëra: më është dhënë të folurit konciz,²⁰⁸ jam i ndihmuar me frikën,²⁰⁹ më është lejuar preja e luftës, Toka më është bërë xhami dhe e pastër,²¹⁰ i jam dërguar tërë

²⁰⁷ Sipas mendimit të Hattabit, të gjithë popujt e mëhershëm mund të radhiten në njërin nga dy kategoritë: të atillët që assesi nuk e kanë pasur të lejuar luftimin, duke mos ardhur ashtu deri te preja e luftës dhe të atillët të cilët e kanë pasur të lejuar luftimin, por e kanë pasur të ndaluar prenë e luftës. Pasuesit e Muhammedit (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të) e kanë pasur të lejuar edhe të parën edhe të dytën.

²⁰⁸ Ibn Haxher el-Askalani konsideroj që ai është Kur’ani.

²⁰⁹ Ashtu, Allahu i Lartësuar armiqve të mi ua hedh frikën në zemra – siç qëndron në transmetimin e Xhabirit – në distancë prej një muaj ecje.

²¹⁰ Kjo domethënë, që e tërë Bota është e pastër, dhe na lejohet që në tërë globin e tokës, kudo që të gjendemi, ta bëjmë namazin, për dallim nga të dërguarit e tjerë, të cilëve lutjet e kanë pasur të lejuar t’i bëjnë vetëm në vende të përcaktuara.

njerëzimit²¹¹ dhe me mua ka përfunduar dërgimi i të dërguarve.” Ky hadith është hasen-sahih.²¹²

حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ حُجْرٍ، حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ جَعْفَرٍ، عَنْ الْعَلَاءِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ " فَضَّلْتُ عَلَى الْأَنْبِيَاءِ بِسِتِّ أُعْطِيتُ جَوَامِعَ الْكَلِمِ وَنُصِرْتُ بِالرُّعْبِ وَأُجِلْتُ لِي الْعَنَائِمُ وَجُعِلَتْ لِي الْأَرْضُ مَسْجِدًا وَطَهُورًا وَأُرْسِلْتُ إِلَى الْخَلْقِ كَافَّةً وَخَتَمَ بِي النَّبِيُّونَ " . هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

6. Mbi aksionet e dhëna për kuaj

بَاب مَا جَاءَ فِي سَهْمِ الْخَيْلِ

1611. Na kanë treguar Ahmed b. Abd ed-Dabijj dhe Humejd b. Mes'adi – atyre u ka treguar Sulejm b. Ahdari, duke transmetuar nga Ubejdullah b. Umeri, ai nga Nafiu – që Ibn Umeri, ka thënë: “I Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), duke e ndarë prenë, për kalin i jepte dy pjesë, ndërsa për njeriun një pjesë.”

حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ الصَّيَّيْ، وَحُمَيْدُ بْنُ مَسْعَدَةَ، قَالَا حَدَّثَنَا سُلَيْمُ بْنُ أَحْضَرَ، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ، عَنْ نَافِعٍ، عَنْ ابْنِ عُمَرَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَسَمَ فِي النَّفْلِ لِلْفَرَسِ بِسَهْمَيْنِ وَلِلرَّجُلِ بِسَهْمٍ .

1612. Na ka treguar Muhammed b. Beshshari – atij i ka treguar Abdurrahman b. Mehdiu, duke transmetuar nga Sufjan b.. Ahdari – ngjashëm (me hadithin e mëparshëm).

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Muxhemia b. Xharije, Ibn Abbasi, Ibn Ebu Amri dhe nga babai i tij. Hadithi i Ibn Umerit është hasen-sahih.²¹³ Në pajtim me të, është veprimi i disa dijetarëve, nga gjenerata e as'habëve dhe të tjerët. Qëndrim të tillë kanë edhe Sufjan eth-Thevriu, Evzaiu, Malik b. Enesi, Ibn Mubareku, Shafiu, Ahmedi dhe Is'haku. Ata, thonë: “Kalorësi merr pjesët: një për vete edhe një për kalin; derisa këmbësori e merr vetëm një pjesë.”

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، عَنْ سُلَيْمِ بْنِ أَحْضَرَ، نَحْوَهُ . وَفِي الْبَابِ عَنْ مُجَمِّعِ بْنِ جَارِيَةَ، وَابْنِ عَبَّاسٍ وَابْنِ أَبِي عُمَرَ عَنْ أَبِيهِ، . وَهَذَا حَدِيثُ ابْنِ عُمَرَ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ . وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا أَكْثَرُ أَهْلِ الْعِلْمِ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ وَغَيْرِهِمْ وَهُوَ قَوْلُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ وَالْأَوْزَاعِيِّ وَمَالِكِ بْنِ أَنَسٍ وَابْنِ الْمُبَارَكِ وَالشَّافِعِيِّ وَأَحْمَدُ وَإِسْحَاقُ قَالُوا لِلْفَارِسِ ثَلَاثَةُ أَصْهُمٍ سَهْمٌ لَهُ وَسَهْمَانِ لِفَرَسِهِ وَلِلرَّجُلِ سَهْمٌ .

7. Mbi Seraja (njësinë ushtarake)

بَاب مَا جَاءَ فِي السَّرَايَا

1613. Na kanë treguar Muhammed b. Jahja el-Ezd el-Basriu, Ebu Amari dhe të tjerët – atyre u ka treguar Vehb b. Xheriri, duke transmetuar nga babai i vet, ai nga Junus b. Jezidi, ai nga Zuhriu, ai nga Ubejdullah b. Abdullah b. Utbe, e ai nga Ibn Abbasi – që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Grupi më i mirë për udhëtarin, janë

²¹¹ Të dërguarit e tjerë, i janë dërguar vetëm popullit të vet, ndërsa Muhammedi (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të), i është dërguar të gjithë njerëzimit, njerëzve dhe xhinneve.

²¹² E shënojnë edhe Buhariu dhe Muslimi, në *Sahihë*.

²¹³ E shënojnë edhe Buhariu dhe Muslimi, në *Sahihë*.

katër vetë. Seraja më të mirë janë ata nga katërqind vetë. Ushtria më e mirë është prej katër mijë vetëve. Dymbëdhjetë mijë nuk mund të mposhten për shkak të numrit të vogël.”

Ky hadith është hasen-garib.²¹⁴ Me sened të tërësishëm, atë e ka transmetuar vetëm Xherir b. Hazimi. Ky hadith është transmetuar nga Zuhriu, e ai nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), si mursel. E ka transmetuar edhe Hibban b. Ali el-Anezi nga Ukajli, ai nga Zuhriu, ai nga Ubejdullah b. Abdullahu, ai nga Ibn Abbasi, e ai nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të). Ndërsa, e ka transmetuar Lejth b. Sa'di nga Ukajli, ai nga Zuhriu, ndërsa ai nga i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) si hadith mursel.

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَحْيٍ الْأَزْدِيُّ النَّصْرِيُّ، وَأَبُو عَمَّارٍ وَغَيْرُ وَاحِدٍ قَالُوا حَدَّثَنَا وَهْبُ بْنُ جَرِيرٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ يُونُسَ بْنِ يَزِيدٍ، عَنْ الزُّهْرِيِّ، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُثْمَةَ، عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " خَيْرُ الصَّحَابَةِ أَرْبَعَةٌ وَخَيْرُ السَّرَايَا أَرْبَعُمِائَةٍ وَخَيْرُ الْجُيُوشِ أَرْبَعَةُ آلَافٍ وَلَا يُغْلَبُ اثْنَا عَشَرَ أَلْفًا مِنْ قَلَةٍ " . هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ لَا يُسْنَدُهُ كَبِيرٌ أَحَدٌ غَيْرُ جَرِيرِ بْنِ حَازِمٍ وَإِنَّمَا رَوَى هَذَا الْحَدِيثَ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ مُرْسَلًا . وَقَدْ رَوَاهُ جَبَّانُ بْنُ عَلِيٍّ الْعَنْزِيُّ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ . وَرَوَاهُ اللَّيْثُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ مُرْسَلًا .

8. Mbi atë se çfarë jepet nga preja

بَابُ مَا جَاءَ مَنْ يُعْطَى الْفَيْءُ

1614. Na ka treguar Kutejbe – atij i ka treguar Hatim b. Ismaili, duke transmetuar nga Xhafer b. Muhammedi, ai nga babai i vet – që Jezid b. Hurmezi, ka thënë: “Nexhd el-Haruri i shkroi Ibn Abbasit, duke e pyetur: ‘A i merrte gratë në luftë, i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) dhe a u jepte edhe atyre pjesë nga preja e luftës?’ Ibn Abbasi, i shkroi atij: ‘Më ke shkruar dhe më ke pyetur se, a i merrte i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) edhe gratë në ekspeditat ushtarake? Po, i merrte me vete. Ato, i shëronin të plagosurit (edhe në emër të asaj), u jepte diç nga preja e luftës, por nuk ua caktonte pjesën.’”²¹⁵

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Enesi dhe Ummu Atijje. Ky hadith është hasen-sahih.²¹⁶ Në pajtim me ata, është praktika e shumicës së dijetarëve. Ky edhe është qëndrimi i Sufjan eth-Thevriut dhe i Shafiut. Disa dijetarë, thonë: “Duhet caktuar edhe gruas edhe fëmijës një pjesë nga (preja e luftës).” Ky është mendimi edhe i Evzaiut. Ai, thotë: “I Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), në Hajber ua ka caktuar një

²¹⁴ E shënojnë edhe Ebu Davudi dhe Ed-Darimi, në *Sunene*, pastaj Hakimi, në *Mustedrek*.

²¹⁵ Shënojnë Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*, dhe Ebu Davudi në *Sunen*, nga Hashrekh b. Zijadi që gjyshja e tij, nëna e babait, ka thënë që me të Dërguarin (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të) ishte nisur në ekspeditë në Hajber si gruaja e gjashtë. “Ky lajm depërtoi deri te i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të) dhe dërgoi të na marrin. Kur arritëm ne e vërejtëm se ishte i hidhëruar. Ai tha: “Me kë dhe me lejen e kujt jeni nisur?” Ne thamë: “I Dërguari i Allahut, ne jemi nisur për të tjerrur lesh dhe për t’i ndihmuar luftëtarët në rrugë të Allahut. Me ne janë edhe ilaqet për të plagosurit, do t’ua japim shigjetat luftëtarëve dhe të eturve ujë.” Ai tha: “Ngrihuni dhe iu përkushtoni asaj.” Kur është pushtuar Hajberi, na e caktoi një pjesë nga preja e luftës sikurse edhe meshkujve.” “Unë i thash: - thotë Hashrexi – “Gjyshe, e çfarë keni marr (nga preja)?” “Hurme.” – u përgjigj ajo.”

²¹⁶ E shënojnë edhe Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*, Muslimi, në *Sahih*, si dhe Ebu Davudi, në *Sunen*.

pjesë (të presë së luftës) edhe fëmijëve, ndërsa (udhëheqësit) prijësit muslimanë, secilit fëmijë që lindte në zonat luftarake, ua caktonin një pjesë (nga preja e luftës).” Evzaiu e ka thënë, këtë: “I Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), në Hajber, ua ka caktuar edhe grave një pjesë nga preja e luftës. Sipas asaj kanë vepruar edhe muslimanët pas tij.”

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، حَدَّثَنَا حَاتِمُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ، عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ هُرْمَزٍ، أَنَّ نَجْدَةَ الْحُرُورِيَّ، كَتَبَتْ إِلَى ابْنِ عَبَّاسٍ يَسْأَلُهُ هَلْ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَغْزُو بِالنِّسَاءِ وَهَلْ كَانَ يَضْرِبُ لَهُنَّ بِسَهْمٍ فَكَتَبَ إِلَيْهِ ابْنُ عَبَّاسٍ كَتَبَتْ إِلَيَّ تَسْأَلُنِي هَلْ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَغْزُو بِالنِّسَاءِ وَكَانَ يَغْزُو بِهِنَّ فَيُذَوِّبْنَ الْمَرْضَى وَيُحْدِثْنَ مِنَ الْغَنِيمَةِ وَأَمَّا يُسْهَمُ فَلَمْ يَضْرِبْ لَهُنَّ بِسَهْمٍ . وَفِي الْبَابِ عَنْ أَنَسٍ وَأُمِّ عَطِيَّةَ . وَهَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ . وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا عِنْدَ أَهْلِ الْعِلْمِ وَهُوَ قَوْلُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ وَالشَّافِعِيِّ . وَقَالَ بَعْضُهُمْ يُسْهَمُ لِلْمَرْأَةِ وَالصَّبِيِّ . وَهُوَ قَوْلُ الْأَوْزَاعِيِّ قَالَ الْأَوْزَاعِيُّ وَأَسْهَمَ النَّبِيُّ ﷺ لِلصِّبْيَانِ بِخَيْرٍ وَأَسْهَمَتْ أَبْنَمَةُ الْمُسْلِمِينَ لِكُلِّ مَوْلُودٍ وَلِدَ فِي أَرْضِ الْحَرْبِ . قَالَ الْأَوْزَاعِيُّ وَأَسْهَمَ النَّبِيُّ ﷺ لِلنِّسَاءِ بِخَيْرٍ وَأَخَذَ بِذَلِكَ الْمُسْلِمُونَ بَعْدَهُ .

1615. Kështu na ka treguar Ali b. Hashremi – atij i ka treguar Isa b. Junusi, duke transmetuar nga Evzaiu, ngjashëm (me hadithin e mëparshëm). *U është dhënë diç fare pak nga preja.* – domethënë, që atyre u është dhënë shumë pak nga preja.

حَدَّثَنَا بِذَلِكَ عَلِيُّ بْنُ خَشْرَمٍ حَدَّثَنَا عِيسَى بْنُ يُونُسَ عَنْ الْأَوْزَاعِيِّ بِهَذَا . وَمَعْنَى قَوْلِهِ وَيُحْدِثْنَ مِنَ الْغَنِيمَةِ يَقُولُ يُرْضَخُ لَهُنَّ بِشَيْءٍ مِنَ الْغَنِيمَةِ يُعْطَيْنَ شَيْئًا .

9. Mbi atë se a i caktohet edhe robit një pjesë

بَابُ هَلْ يُسْهَمُ لِلْعَبْدِ

1616. Na ka treguar Kutejbe – atij i ka treguar Bishr b. Mufeddale, duke transmetuar nga Muhammed b. Zejdi – që Umejri, robi i Ebu Lahmit, ka thënë: “Kam marr pjesë në Ekspeditën në Hajber me zotërinjtë e mi. Ata flisnin mbi mua me të Dërguarin e Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të). I kanë thënë, që jam rob. Ai më urdhëroi që ta ngjesh shpatën (dhe të jem në mesin e luftëtarëve). Kur e ngjesha atë, ajo shkonte zvarrë nëpër tokë. Pastaj, urdhëroi që të më jepej diç nga preja e luftës. (Me atë rast) ia tregova rukjen me të cilën i shëroja njerëzit dhe më urdhëroi që nga ajo ta heq një pjesë dhe një pjesë²¹⁷ ta mbajë.”

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Ibn Abbasi. Ky hadith është hasen-sahih.²¹⁸ Në pajtim me të, është praktika e disa dijetarëve. Ata konsiderojnë, që robit nuk ka për t’iu caktuar pjesa në prenjë e luftës, por diç prej saj ka për t’iu dhënë. Ky është qëndrimi i Sufjan eth-Thevriut, Shafiut, Ahmedit dhe i Is’hakut.

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ الْمُفَضَّلِ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ زَيْدٍ، عَنْ عُمَيْرٍ، مَوْلَى أَبِي الْأَحْمَقِ قَالَ شَهِدْتُ خَبِيرَ مَعَ سَادَتِي فَكَلَّمُوا فِي رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَأَعْلَمُوهُ أَنِّي مَمْلُوكٌ . قَالَ فَأَمَرَ بِي فَقَلَدْتُ السَّيْفَ فَإِذَا أَنَا أَجْرُهُ فَأَمَرَ لِي بِشَيْءٍ مِنْ خُرْبِيِّ الْمَتَاعِ وَعَرَضْتُ عَلَيْهِ رُفِيَةً كُنْتُ أَرْقِي بِهَا الْمَجَانِينَ فَأَمَرَنِي بِطَرْحِ بَعْضِهَا وَحَبْسِ بَعْضِهَا . وَفِي الْبَابِ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ . وَهَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ . وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا عِنْدَ بَعْضِ أَهْلِ الْعِلْمِ أَنْ لَا يُسْهَمُ لِلْمَمْلُوكِ وَلَكِنْ يُرْضَخُ لَهُ بِشَيْءٍ . وَهُوَ قَوْلُ الثَّوْرِيِّ وَالشَّافِعِيِّ وَالْأَحْمَدِ وَإِسْحَاقَ .

²¹⁷ E urdhëroi atë të hidhte fjalët që ishin në kundërshtim me mësimet islame.

²¹⁸ E shënojnë edhe Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*, Ebu Davudi dhe Ibn Maxhe, në *Sunene*, si dhe Hakimi, në *Mustedrek*.

10. A ka për t'iu dhënë jomyslimanëve, të cilët luftojnë në radhët e muslimanëve, një pjesë nga preja e luftës

بَاب مَا جَاءَ فِي أَهْلِ الدِّمَةِ يَغْزُونَ مَعَ الْمُسْلِمِينَ هَلْ يُسَهَّمُ لَهُمْ

1617. Na ka treguar El-Ensari – atë e ka informuar Mani, atij i ka treguar Malik b. Enesi, duke transmetuar nga Fudajl b. Ebu Abdullahu, ai nga Abdullah b. Nijar el-Eslemiu, ai nga Urve - që Aishja ka thënë: “Kur i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), u nis për në Bedër, në vendin Harretul-Vebr,²¹⁹ atë e arriti një idhujtar, i cili ishte i njohur për trimëri dhe të ndihmuarit në nevojë. I Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), i tha: ‘A beson ti në Allahun dhe në të Dërguarin e Tij?’ ‘Jo.’ – u përgjigj ai, ndërsa ai në atë tha: ‘Kthehu, sepse ne nuk dëshirojmë ndihmë nga idhujtarët.’” Ky hadith përmban më tepër se kaq.

Ky hadith është hasen-garib.²²⁰ Në pajtim me të është praktika e disa dijetarëve. Ata, thonë: “Jo-muslimanëve nënshtetas, nuk ka për t'iu caktuar pjesë nga preja e luftës, madje edhe nëse do të luftonin në radhët e muslimanëve kundër armikut.” Disa dijetarë, konsiderojnë që ka për t'iu caktuar një pjesë nëse do të merrnin pjesë në luftë me muslimanët. Transmetohet nga Zuhriu, që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), e ka caktuar një pjesë të presë për jehudët, të cilët kanë luftuar në radhët e tij.

حَدَّثَنَا الْأَنْصَارِيُّ، حَدَّثَنَا مَعْنٌ، حَدَّثَنَا مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ، عَنِ الْفَضْلِ بْنِ أَبِي عُبَيْدٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ نِيَارٍ الْأَسْلَمِيِّ، عَنْ عُرْوَةَ، عَنْ عَائِشَةَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ خَرَجَ إِلَى بَدْرٍ حَتَّى إِذَا كَانَ بِحَرَّةِ الْوَبَرِ لَجَّهَ رَجُلٌ مِنَ الْمُشْرِكِينَ يُذَكِّرُ مِنْهُ جُرْأَةً وَنَجْدَةً فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ ﷺ " أَلَسْتَ تُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ " . قَالَ لَا . قَالَ " ارْجِعْ فَلَنْ أَسْتَعِينَ بِمُشْرِكٍ " . وَفِي الْحَدِيثِ كَلَامٌ أَكْثَرُ مِنْ هَذَا . هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ . وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا عِنْدَ بَعْضِ أَهْلِ الْعِلْمِ قَالُوا لَا يُسَهَّمُ لِأَهْلِ الدِّمَةِ وَإِنْ قَاتَلُوا مَعَ الْمُسْلِمِينَ الْعَدُوَّ . وَرَأَى بَعْضُ أَهْلِ الْعِلْمِ أَنَّ يُسَهَّمُ لَهُمْ إِذَا شَهِدُوا الْقِتَالَ مَعَ الْمُسْلِمِينَ . وَيُرْوَى عَنِ الزُّهْرِيِّ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ أَسَهَمَ لِقَوْمٍ مِنَ الْيَهُودِ قَاتَلُوا مَعَهُ .

1618. Kështu, na ka treguar Kutejbe b. Seidi – atë e ka informuar Abdulvarith b. Seidi, duke transmetuar nga Azre b. Thabiti, ndërsa ai nga Zuhriu – ngjashëm (me hadithin e mëparshëm). Ky hadith është hasen-sahih.

حَدَّثَنَا بِذَلِكَ قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ بْنُ سَعِيدٍ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ ثَابِتٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ بِهَذَا . هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ .

1619. Na ka treguar Ebu Seid el-Eshexhi – atë e ka informuar Hafs b. Gijasi, atij i ka treguar Burejde, duke transmetuar nga gjyshi i vet Ebu Burde – që Ebu Musai, ka thënë: “Tu bashkëngjita një grup Esh’arinjsh të Dërguarit të Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), në Hajber dhe ai me ata që e kanë pushtuar atë, na e ka caktuar një pjesë nga preja e luftës.”

²¹⁹ Harretul-Vebr është vend larg Medines rreth katër milje.

²²⁰ E shënojnë edhe Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*, dhe Muslimi, në *Sahih*, por se në formë diç më të gjatë.

Ky hadith është hasen-sahih-garib.²²¹ Në pajtim me këtë është veprimi i disa dijetarëve. Evzaiu, thotë: “Kush i bashkëngjitet muslimanëve, para se të caktohet një pjesë nga preja e luftës për kuajt, edhe atij ka për t’iu ndarë një pjesë.”

حَدَّثَنَا أَبُو سَعِيدٍ الْأَشْجِيُّ، حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ غِيَاثٍ، حَدَّثَنَا بُرَيْدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي بُرْدَةَ، عَنْ جَدِّهِ أَبِي بُرْدَةَ، عَنْ أَبِي مُوسَى، قَالَ قَدِمْتُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فِي نَفَرٍ مِنَ الْأَشْعَرِيِّينَ خَبِيرَ فَأَسْهَمَ لَنَا مَعَ الَّذِينَ افْتَتَحُوهَا . هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ . وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا عِنْدَ بَعْضِ أَهْلِ الْعِلْمِ قَالَ الْأَوْزَاعِيُّ مَنْ لَحِقَ بِالْمُسْلِمِينَ قَبْلَ أَنْ يُسْهَمَ لِلْخَيْلِ أَسْهَمَ لَهُ .

11. Mbi shfrytëzimin e enëve të idhujtarëve

باب مَا جَاءَ فِي الْإِنْتِفَاعِ بِأَنْيَةِ الْمُشْرِكِينَ

1620. Na ka treguar Zejd b. Ahrem et-Tai – atë e ka informuar Ebu Kutejbe Selim b. Kutejbe, atij i ka treguar Shu’be, duke transmetuar nga Ejjaubi, ai nga Ebu Kilabe, që Ebu Tha’leb el-Husheni, ka thënë: “I Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), është pyetur mbi përdorimin e kazanëve të Zorastrianëve (mexhusive), ai ka thënë: “Lani ata dhe zieni në ta.” Ndërsa e ka ndaluar ngrënien e mishit e të gjitha egërsirave që posedojnë kaninë.”

Ky hadith edhe me sened tjetër është transmetuar nga Ebu Tha’lebe. E ka transmetuar Ebu Idris el-Havlani nga Ebu Tha’lebe. Ebu Kilabi, nuk ka dëgjuar nga Ebu Tha’lebe (hadithe), por ka transmetuar nga Ebu Esma, ndërsa ai nga Ebu Tha’lebe.

حَدَّثَنَا زَيْدُ بْنُ أَحْزَمَ الطَّائِيُّ، حَدَّثَنَا أَبُو قُنَيْبَةَ، سَلَّمَ بْنُ قُنَيْبَةَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ، عَنْ أَيُّوبَ، عَنْ أَبِي قِلَابَةَ، عَنْ أَبِي ثَعْلَبَةَ الْخُسَنِيِّ، قَالَ سَأَلَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَنْ قُدُورِ الْمَجُوسِ فَقَالَ " أَنْفُوها غَسَلًا وَاطْبُخُوا فِيهَا " . وَنَهَى عَنْ كُلِّ سَبْعٍ وَذِي نَابٍ . وَقَدْ رُوِيَ هَذَا الْحَدِيثُ مِنْ غَيْرِ هَذَا الْوَجْهِ عَنْ أَبِي ثَعْلَبَةَ رَوَاهُ أَبُو إِدْرِيسَ الْخَوْلَانِيُّ عَنْ أَبِي ثَعْلَبَةَ . وَأَبُو قِلَابَةَ لَمْ يَسْمَعْ مِنْ أَبِي ثَعْلَبَةَ إِنَّمَا رَوَاهُ عَنْ أَبِي أَسْمَاءَ عَنْ أَبِي ثَعْلَبَةَ .

1621. Na ka treguar Hennadi – atij i ka treguar Ibn Mubareku, atij Hajve b. Shurejhi, ai ka dëgjuar nga Rebi b. Jezid ed-Dimeshki, atë e ka informuar Ebu Idris el-Havlani, duke transmetuar nga Aizullah b. Ubejdullahu – që Ebu Tha’lebe el-Husheni, ka thënë: “Erdha tek i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) dhe thash: O i Dërguari i Allahut, ne (ndonjëherë) gjendemi në tokën e pasuesve të librave të shpallur më herët, andaj a mund të hamë nga enët e tyre?” Ai, tha: ‘Nëse gjeni enë të tjera, mos hani nga enët e tyre. Por, nëse nuk gjeni tjera, atëherë lani dhe hani nga enët e tyre.’ Ky hadith është hasen-sahih.²²²

حَدَّثَنَا هَنَادٌ، حَدَّثَنَا ابْنُ الْمُبَارَكِ، عَنْ حَيَوَةَ بْنِ سُرَيْحٍ، قَالَ سَمِعْتُ رَبِيعَةَ بْنَ يَزِيدَ الدِّمَشْقِيَّ، يَقُولُ أَخْبَرَنِي أَبُو إِدْرِيسَ الْخَوْلَانِيُّ، عَائِدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا ثَعْلَبَةَ الْخُسَنِيِّ، يَقُولُ أَتَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّا بِأَرْضِ قَوْمٍ أَهْلٍ كِتَابٍ نَأْكُلُ فِي أَنْبَتِهِمْ قَالَ " إِنْ وَجَدْتُمْ غَيْرَ أَنْبَتِهِمْ فَلَا تَأْكُلُوا فِيهَا فَإِنْ لَمْ تَجِدُوا فَاغْسِلُوهَا وَكُلُوا فِيهَا " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

²²¹ E shënojnë edhe Buhariu dhe Muslimi, në *Sahihë*.

²²² E shënojnë edhe Buhariu dhe Muslimi, në *Sahihë*.

12. Mbi neflin (shpërblimin shtesë)²²³

بَاب مَا جَاءَ فِي النَّفْلِ

1622. Na ka treguar Muhammed b. Beshshari – atë e ka informuar Abdurahman b. Mehdiu, atij i ka treguar Sufjani, duke transmetuar nga Abdurrahman b. Harithi, ai nga Sulejman b. Musai, ai nga Mekhuli, ai nga Ebu Selami, ai nga Ebu Umame – që Ubad b. Samiti, ka thënë: “I Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), pas aksionit të parë, ushtarëve u ndante një të katërtën e presë. Por, kur lufta përfundonte, ua ndante një të tretën e presë.”

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Ibn Abbasi, Habib b. Mesleme, Man b. Jezidi, Ibn Umerit dhe Seleme b. Ekvait. Hadithi i Ubades është hasen.²²⁴ Kjo është transmetuar nga Ebu Selami, ndërsa ai transmeton nga një as’hab.

حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْحَارِثِ، عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ مُوسَى، عَنْ مَكْحُولٍ، عَنْ أَبِي سَلَامٍ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ، عَنْ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ يُنْفِلُ فِي الْبَدَاةِ الرَّبْعَ وَفِي الْفُقُولِ الثَّلَاثَ . وَفِي الْبَابِ عَنْ سَعْدِ بْنِ عُبَّاسٍ وَحَبِيبِ بْنِ مَسْلَمَةَ وَمَعْنِ بْنِ يَزِيدَ وَابْنِ عُمرَ وَسَلَمَةَ بْنِ الْأَكْوَعِ . وَحَدِيثُ عُبَادَةَ حَدِيثٌ حَسَنٌ . وَقَدْ رُوِيَ هَذَا الْحَدِيثُ عَنْ أَبِي سَلَامٍ عَنْ رَجُلٍ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ.

1623. Na ka treguar Hennadi – atij i ka treguar Ibn Ebu Zinadi, duke transmetuar nga babai i vet, ai nga Ubejdullah b. Abdullah b. Utbe – që Ibn Abbasi, ka thënë: “I Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), pas betejës në Bedër, nga preja e luftës ka marr shtesë shpatën Dhulfikar, të cilën para luftës së Uhudit e ka parë në ëndërr.”²²⁵

Ky hadith është hasen-garib. Në këtë formë, na është i njohur vetëm nëpërmjet Ibn Ebu Zinadit. Dijetarët janë ndarë në pikëpamje të dhënies së shpërblimit shtesë nga preja e luftës nga një e pesta e saj (të paraparë për bejtul-mal). Malik b. Enesi, thotë: “Nuk kam dëgjuar, që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), në ndonjë betejë, në të cilën ka marr pjesë, të ketë ndarë nga ajo. Disa më kanë thënë, të ketë ndarë nga një e pesta. Unë, megjithatë, atë e konsideroj ixhtihad të prijësit të ushtrisë në fillim dhe në fund të luftës.” Ibn Mensuri, thotë: “Nuk është e diskutueshme, që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), u ka dhënë shpërblim shtesë (ushtarëve) me një të katërtën e presë, pasi që e veçonte një të pestën e presë (për bejtul-mal). Ndërsa, kur përfundonte lufta, ai ua ndante një të tretën dhe atë prapë pasi e veçonte një të pestën. Ai, thoshte: ‘Le të ndahet një e pesta (për bejtul mal), ndërsa pjesa e mbetur le t’u ndahet (ushtarëve), por, kjo të mos preket.’ Ky hadith na udhëzon në atë, çfarë ka thënë Ibn Musejjebi: “Preja nuk ndahet nga një e pesta.” Is’haku, thotë: “Kjo është ashtu siç ka thënë ai.”

²²³ Ata i referohen shpërblimit shtesë që individët dhe njësitë individuale marrin nga plaçka e luftës për meritat e tyre.

²²⁴ E shënojnë edhe Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*, dhe Ibn Maxhe, në *Sunen*. Ibn Hibbani e konsideron si hadith të besueshëm.

²²⁵ Turkeshti konsideron që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të) para Betejës së Uhudit, kishte parë në ëndërr se si ka marr hov me shpatën Zulfikar dhe ajo u nda në dysh. Mandej me të ka marr hov edhe për herë të dytë dhe ai ishte kthyer në shpatë edhe më të mirë. Ndarjen e shpatës në dysh e ka komentuar si disfatë në Betejën e Uhudit.

حَدَّثَنَا هَنَادٌ، حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي الزِّنَادِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُثْمَةَ، عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ تَنَقَّلَ سَيْفَهُ ذَا الْفَقَارِ يَوْمَ بَدْرٍ وَهُوَ الَّذِي رَأَى فِيهِ الرُّؤْيَا يَوْمَ أُحُدٍ . هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ إِنَّمَا نَعْرِفُهُ مِنْ هَذَا الْوَجْهِ مِنْ حَدِيثِ ابْنِ أَبِي الزِّنَادِ . وَقَدْ اخْتَلَفَ أَهْلُ الْعِلْمِ فِي النَّقْلِ مِنَ الْخُمْسِ فَقَالَ مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ لَمْ يَبْلُغْنِي أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ نَقَلَ فِي مَغَازِيهِ كُلِّهَا وَقَدْ بَلَّغْنِي أَنَّهُ نَقَلَ فِي بَعْضِهَا وَإِنَّمَا ذَلِكَ عَلَى وَجْهِ الْاجْتِهَادِ مِنَ الْإِمَامِ فِي أَوَّلِ الْمَغْنَمِ وَآخِرِهِ . قَالَ ابْنُ مَنصُورٍ قُلْتُ لِأَحْمَدَ إِنَّ النَّبِيَّ ﷺ نَقَلَ إِذَا فَصَلَ بِالرُّبْعِ بَعْدَ الْخُمْسِ وَإِذَا قَفَلَ بِالثَّلَاثِ بَعْدَ الْخُمْسِ فَقَالَ يُخْرِجُ الْخُمْسَ ثُمَّ يَنْقُلُ مِمَّا بَقِيَ وَلَا يُجَاوِزُ هَذَا . قَالَ أَبُو عِيسَى وَهَذَا الْحَدِيثُ عَلَى مَا قَالَ ابْنُ الْمُسَيَّبِ النَّقْلُ مِنَ الْخُمْسِ . قَالَ إِسْحَاقُ كَمَا قَالَ .

13. Kush e vret armikun, atëherë atij i takon ajo çfarë ka pranë tij

باب مَا جَاءَ فِيْمَنْ قَتَلَ قَتِيلًا فَلَهُ سَلْبُهُ

1624. Na ka treguar El-Ensari – atë e ka informuar Mani, atij i ka treguar Malik b. Enesi, duke transmetuar nga Jahja b. Seidi, ai nga Umer b. Kethir b. Efleh,²²⁶ ai nga Ebu Muhammedi, i mbrojturi i Ebu Katades, ndërsa ai nga Ebu Katade – që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Kush e vret armikun dhe për atë ka dëshmitarë, atij i takon ajo çfarë ka pranë tij.” Për këtë hadith lidhet rrëfimi i tërësishëm.²²⁷

حَدَّثَنَا الْأَنْصَارِيُّ، حَدَّثَنَا مَعْنٌ، حَدَّثَنَا مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ، عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ، عَنْ عُمَرَ بْنِ كَثِيرٍ بْنِ أَفْلَحَ، عَنْ أَبِي مُحَمَّدٍ، مَوْلَى أَبِي قَتَادَةَ عَنْ أَبِي قَتَادَةَ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " مَنْ قَتَلَ قَتِيلًا لَهُ عَلَيْهِ بَيْتَةٌ فَلَهُ سَلْبُهُ " . قَالَ أَبُو عِيسَى وَفِي الْحَدِيثِ قِصَّةٌ .

1625. Na ka treguar Ibn Ebu Umeri – atij i ka treguar Sufjani, duke transmetuar nga Jahja b. Seidi me këtë sened - ngjashëm (me hadithin e mëparshëm). Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Avf b. Maliku, Halid b. Velidi, Enesi dhe Semure. Ky hadith është hasen-sahih. Ebu Muhammedi është Nafiu, i mbrojturi i Ebu Katades. Në pajtim me këtë hadith është veprimi i disa dijetarëve, nga gjenerata e as’habëve dhe të tjerët. Ky është edhe qëndrimi i Evzaiut, Shafiut dhe i Ahmedit. Dis dijetarë, thonë: “Komandanti ka për ta marr një të pestën e pajisjeve të vrarit.” Eth-Thevriu, thotë: “Nën fjalën *nefl* (shpërblim shtesë) nënkuptohet, që komandanti të thotë: ‘Kush konfiskon diç, ajo është e tij. Ndërsa kush e vret armikun, i takon ajo çfarë është pranë tij nga pajisjet.’ Atë e ka të lejuar dhe nga ajo nuk merret një e pesta (për bejtu-mal). Is’haku, thotë: “Ajo çfarë është pranë të vdekurit, i takon atij që e ka vrarë, përveç në situatë, kur ka shumë pajisje. Në atë situatë, komandanti, ka për të marr një të pestën (për bejtul mal), siç e ka bërë atë Umer b. Hattabi.”

حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عُمَرَ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ، بِهَذَا الْإِسْنَادِ نَحْوَهُ . وَفِي الْبَابِ عَنْ عَوْفِ بْنِ مَالِكٍ، وَخَالِدِ بْنِ الْوَلِيدِ، وَأَنَسٍ، وَسَمُرَةَ بْنِ جُنْدَبٍ . وَهَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ . وَأَبُو مُحَمَّدٍ هُوَ نَافِعٌ مَوْلَى أَبِي قَتَادَةَ . وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا عِنْدَ بَعْضِ أَهْلِ الْعِلْمِ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ وَغَيْرِهِمْ وَهُوَ قَوْلُ الْأَوْزَاعِيِّ وَالشَّافِعِيِّ وَأَحْمَدَ . وَقَالَ بَعْضُ أَهْلِ الْعِلْمِ لِلْإِمَامِ أَنْ يُخْرِجَ مِنَ السَّلْبِ الْخُمْسَ . وَقَالَ الثَّوْرِيُّ النَّقْلُ أَنْ يَقُولَ الْإِمَامُ مَنْ أَصَابَ شَيْئًا فَهُوَ لَهُ وَمَنْ قَتَلَ قَتِيلًا فَلَهُ سَلْبُهُ فَهُوَ جَائِزٌ وَلَيْسَ فِيهِ الْخُمْسُ . وَقَالَ إِسْحَاقُ السَّلْبُ لِلْقَاتِلِ إِلَّا أَنْ يَكُونَ شَيْئًا كَثِيرًا فَرَأَى الْإِمَامُ أَنْ يُخْرِجَ مِنْهُ الْخُمْسَ كَمَا فَعَلَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ .

²²⁶ Umer b. Kethir b. Efleh el-Medeni, i mbrojturi i Ejjubit, është transmetues i besueshëm. I ka takuar gjeneratës së katërt.

²²⁷ Këtë tregim e shënon Buhariu dhe Muslimi, në *Sahihë*.

14. Mbi ndalesën e shitjes së presë së luftës para se të ndahet

بَاب فِي كَرَاهِيَةِ بَيْعِ الْمَغَانِمِ حَتَّى تُقَسَمَ

1626. Na ka treguar Hennadi – atij i ka treguar Hatim b. Ismaili, duke transmetuar nga Xhehdam b. Abdullahu, ai nga Muhammed b. Ibrahim, ai nga Muhammed b. Zejdi, ai nga Shehr b. Havshebi – që Ebu Seid El-Hudriu, ka thënë: “I Dërguari i Allahut, e ka ndaluar shitblerjen e presë së luftës, para ndarjes së saj.” Mbi këtë temë, është transmetuar hadithi edhe nga Ebu Hurejre. Ky hadith është garib.²²⁸

حَدَّثَنَا هَنَّاذُ، حَدَّثَنَا حَاتِمُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ، عَنْ جَهْضَمِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ زَيْدٍ، عَنْ شَهْرِ بْنِ حَوْشَبٍ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ، قَالَ نَهَى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَنْ شِرَاءِ الْمَغَانِمِ حَتَّى تُقَسَمَ . وَفِي الْبَابِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ . قَالَ أَبُو عِيسَى وَهَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ .

15. Mbi ndalesën e marrëdhënieve intime me robëreshat shtatzëna

بَاب مَا جَاءَ فِي كَرَاهِيَةِ وَطْءِ الْحَبَالَى مِنَ السَّبَايَا

1627. Na ka treguar Muhammed b. Jahja en-Nejsaburi – atë e ka informuar Ebu Asim en-Nebili, duke transmetuar nga Vehb b. Halidi, atij i ka treguar Ummu Habibja, vajza e Irbad b. Sarijut,²²⁹ atë e ka informuar babai - që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), i ka ndaluar marrëdhëniet seksuale me robëreshat, gjithnjë, derisa nuk lindin atë që është në barqet e tyre.²³⁰

Mbi këtë temë, është transmetuar hadithi edhe nga Ruvejf b. Thabiti. Hadithi i Irbadit është garib.²³¹ Në pajtim me të është praktika e dijetarëve.

Evzaiu, thotë: “Nëse njeriu e blenë robëreshën shtatzënë, nga grupi i të robëruarve, le ta dijë, që është transmetuar nga Umer b. Hattabi, të ketë thënë se: ‘Nuk mund të ketë marrëdhënie seksuale me shtatzënë (e cila ka mbetur shtatzënë me dikë tjetër), derisa nuk lind.’” Evzaiu, thotë: ‘Ndërsa, sa i përket grave të lira, në sunnet veç se është thënë, se u është urdhëruar që ta pritnin periudhën gjatë së cilës nuk mund të martoheshin.’ Të tëra këto m’i ka treguar Ali b. Hashremi dhe më ka thënë: “Neve na ka treguar Isa b. Junusi, ndërsa ai ka transmetuar nga Evzaiu.”

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى النَّيْسَابُورِيُّ، حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ النَّبِيلُ، عَنْ وَهْبِ أَبِي خَالِدٍ، قَالَ حَدَّثَنِي أُمُّ حَبِيبَةَ بِنْتُ عَزْبَاضِ بْنِ سَارِيَةَ، أَنَّ أَبَاهَا، أَخْبَرَهَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ نَهَى أَنْ تُوطَأَ السَّبَايَا حَتَّى يَضَعْنَ مَا فِي بُطُونِهِنَّ . قَالَ أَبُو عِيسَى وَفِي الْبَابِ عَنْ رُوَيْفِعِ بْنِ ثَابِتٍ . وَحَدِيثُ عَزْبَاضِ حَدِيثٌ غَرِيبٌ . وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا عِنْدَ أَهْلِ الْعِلْمِ وَقَالَ الْأَوْزَاعِيُّ إِذَا اشْتَرَى الرَّجُلُ الْجَارِيَةَ مِنَ السَّبْيِ وَهِيَ حَامِلٌ فَقَدْ رُوِيَ عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ أَنَّهُ قَالَ لَا تُوطَأُ حَامِلٌ حَتَّى تَضَعَ . قَالَ الْأَوْزَاعِيُّ وَأَمَّا الْحَرَائِرُ فَقَدْ مَضَتْ السُّنَّةُ فِيهِنَّ بِأَنْ أُمِرْنَ بِالْعِدَّةِ . قَالَ حَدَّثَنِي بِذَلِكَ عَلِيُّ بْنُ خَشْرَمٍ قَالَ حَدَّثَنَا عِيسَى بْنُ يُونُسَ عَنْ الْأَوْزَاعِيِّ .

²²⁸ Ky hadith, sipas mendimit të El-Mubarekfurit është i dobët.

²²⁹ Ummu Habibja, vajza e Irbad b. Sariut, është transmetuese makbul. I ka takuar gjeneratës së tretë.

²³⁰ Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*, dhe Ebu Davudi, në *Sunen*, e shënojnë me sened nga Ebu Seidi që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të), ka thënë: “Me (robëreshën) shpatëzën, nuk mund të kesh marrëdhënie intime derisa nuk lind, e me (robëreshën) e cila nuk është shpatëzën, derisa nuk i vijnë menstruacionet.

²³¹ E shënojnë edhe Ibn Ebu Shejbe nga Aliu. Në senedin e tij ka dobësi dhe ndërprerje.

16. Mbi ushqimin e idhujtarëve

بَاب مَا جَاءَ فِي طَعَامِ الْمُشْرِكِينَ

1628. Na ka treguar Mahmud b. Gajlani – atij i ka treguar Ebu Davud et-Tajalisi, duke transmetuar nga Shu'be, atë e ka informuar Simak b. Harbi, ai ka dëgjuar nga Kubejse b. Hulba – që babai i Kubejse b. Hulbas, ka thënë: “E pyeta të Dërguarin e Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), mbi ushqimin e krishterëve, e ai më tha: ‘Të mos ta preokupojë shpirtin ajo (nëse ke për ta ngrënë ushqimin e krishterëve).’”²³²

Ky hadith është hasen.²³³ Mahmudi, thotë: “Ka transmetuar Ubejdullah b. Musai nga Israili, ai nga Simaku, ai nga Kabisi, ai nga babai i vet, ndërsa ai nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ngjashëm (me hadithin e mëparshëm).” Mahmudi thotë, që Vehb b. Xheriri, ka transmetuar nga Shu'be, ai nga Simaku, ai nga Murri b. Katarij, ai nga Adij b. Hatimi, ndërsa ai nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ngjashëm (me hadithin e mëparshëm). Në pajtim me këtë (hadith) është praktika e dijetarëve në pikëpamje të lejueshmërisë (ngrënies) së ushqimit të pasuesve të Librave të shpallura.

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ غِيْلَانَ، حَدَّثَنَا أَبُو دَاوُدَ الطَّيَالِسِيُّ، عَنْ شُعْبَةَ، أَخْبَرَنِي سِمَاكُ بْنُ حَرْبٍ، قَالَ سَمِعْتُ قُبَيْصَةَ بْنَ هَلْبٍ، يُحَدِّثُ عَنْ أَبِيهِ، قَالَ سَأَلْتُ النَّبِيَّ ﷺ عَنْ طَعَامِ النَّصَارَى فَقَالَ " لَا يَتَخَلَّجَنَّ فِي صَدْرِكَ طَعَامُ ضَارَعَتْ فِيهِ النَّصْرَانِيَّةُ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ . قَالَ أَبُو عِيسَى سَمِعْتُ مُحَمَّدًا، وَقَالَ، غُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُوسَى عَنْ إِسْرَائِيلَ، عَنْ سِمَاكِ بْنِ حَرْبٍ، عَنْ قُبَيْصَةَ بْنِ هَلْبٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ مِثْلَهُ . قَالَ مُحَمَّدٌ وَقَالَ وَهْبُ بْنُ جَرِيرٍ عَنْ شُعْبَةَ، عَنْ سِمَاكٍ، عَنْ مُرَيِّ بْنِ قَطْرِيٍّ، عَنْ عَدِيِّ بْنِ حَاتِمٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ مِثْلَهُ . وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا عِنْدَ أَهْلِ الْعِلْمِ مِنَ الرَّخْصَةِ فِي طَعَامِ أَهْلِ الْكِتَابِ .

17. Mbi papëlqyeshmërinë e ndarjes së robërve (familjar me njëri-tjetrin)

بَاب فِي كَرَاهِيَةِ التَّفْرِيقِ بَيْنَ السَّبْيِ

1629. Na ka treguar Umer b. Hafs esh-Shejbani – atë e ka informuar Abdullah b. Vehbi, atë e ka informuar Hujjeji,²³⁴ duke transmetuar nga Ebu Abdurrahman el-Hubuliju – që Ebu Ejjub, ka thënë: “E kam dëgjuar të Dërguarin (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), duke thënë: “Kush e ndanë nënën nga fëmija, në Ditën e Gjykimit Allahu ka për ta ndarë atë nga të dashurit e vet.”

Mbi këtë temë, është transmetuar hadithi nga Aliu. Ky hadith është hasen-garib.²³⁵ Në pajtim me këtë hadith është praktika e dijetarëve nga gjenerata e as'habëve dhe të tjerët. Ata

²³² Në bazën e këtij hadithi mund të përfundojmë që myslimani e ka të lejuar ngrënien e ushqimit të cilin ia ofrojnë pasuesit e Librit, përveç atë të cilin islami ua ndalon.

²³³ E shënon edhe Ebu Davudi, në *Sunen*.

²³⁴ Hujej b. Abdullah b. Shurejh el-Masri është transmetues i sinqertë, por se ka bërë ngatërime. I ka takuar gjeneratës së tretë.

²³⁵ E shënojnë edhe Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*, dhe Hakimi, në *Mustedrek*. Hakimi e konsideron sahih.

konsiderojnë, që është e papëlqyer ndarja e të robëruarve: nënën dhe fëmijën, fëmijën dhe babanë dhe vëllezërit.

حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ الشَّيْبَانِيُّ، أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ وَهْبٍ، أَخْبَرَنِي حُيَيْثُ، عَنْ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْحُلَيْيِّ، عَنْ أَبِي أَيُّوبَ، قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ " مَنْ فَرَّقَ بَيْنَ وَالِدَةٍ وَلَدَيْهَا فَفَرَّقَ اللَّهُ بَيْنَهُ وَبَيْنَ أَجَبَتِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ". قَالَ أَبُو عِيسَى وَفِي الْبَابِ عَنْ عَلِيٍّ . وَهَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ . وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا عِنْدَ أَهْلِ الْعِلْمِ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ وَغَيْرِهِمْ كَرَهُوا التَّفْرِيقَ بَيْنَ السَّبْيِ بَيْنَ الْوَالِدَةِ وَلَدَيْهَا وَبَيْنَ الْوَلَدِ وَالْوَالِدِ وَبَيْنَ الْإِخْوَةِ .

18. Mbi vrasjen e të robëruarve dhe të kërkuarit e shpagimit

بَابُ مَا جَاءَ فِي قَتْلِ الْأَسَارَى وَالْفِدَاءِ

1630. Na kanë treguar Ebu Ubejde b. Ebu Seferi, ndërsa emri i tij është Ahmed b. Abdullah el-Hemdani dhe Mahmud b. Gajlani – atyre u ka treguar Ebu Davud el-Hafri, atij Jahja b. Zekerijja b. Ebu Zaide, duke transmetuar nga Sufjan b. Seidi, ai nga Hishami, ai nga Ibn Sirini, ai nga Ubejde, ndërsa ai nga Aliu – që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë, që Xhibrili ka zbritur tek ai dhe i ka thënë: “Ua lë atë – do të thotë, as’habëve – mundësinë e zgjedhjes, në pikëpamje të robëruarve të Bedrit. Nëse duan, le t’i vrasin ata. Ose, nëse duan, le t’i çlirojnë, me shpagim, duke i paralajmëruar që ata, nëse kanë për t’u liruar, (vitin që pason) prej tyre kanë për t’u vrarë aq sa prej tyre janë liruar.” (Ata ua afruan atë, ndërsa) ata thanë: “Ne kemi për t’i liruar, me shpagim, e le të na mbysin.”²³⁶

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Ibn Mes’udi, Enesi, Ebu Berzete dhe Xhubejr b. Mut’imi. Ky hadith është hasen-garib. Ai, nëpërmjet eth-Thevriut, na është i njohur vetëm nëpërmjet Ibn Ebu Zaidës.

Ka transmetuar Ebu Usame nga Hishami, ai nga Ibn Sirini, ai nga Ubejde, ai nga Aliu, ndërsa ai nga Ibn Sirini, ai nga Ubejde, ai nga Aliu, ndërsa ai nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ngjashëm (me hadithin e mëparshëm). Ndërsa, ka transmetuar Ibn Avn nga Ibn Sirini, ai nga Ubejde, ai nga Aliu, e ai nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) (këtë hadith) si mursel. Emri i Ebu Davud el-Hafriut është Umer b. Sa’d.

حَدَّثَنَا أَبُو عُبَيْدَةَ بْنُ أَبِي السَّقَرِ، - وَاسْمُهُ أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْهَمْدَانِيُّ وَمَحْمُودُ بْنُ غِيْلَانَ قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو دَاوُدَ الْحَقَرِيُّ، حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ زَكَرِيَّا بْنُ أَبِي رَائِدَةَ، عَنْ سُفْيَانَ بْنِ سَعِيدٍ، عَنْ هِشَامٍ، عَنْ ابْنِ سِيرِينَ، عَنْ عُبَيْدَةَ، عَنْ عَلِيٍّ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ " إِنَّ جِبْرَائِيلَ هَبَطَ عَلَيْهِ فَقَالَ لَهُ خَيْرُهُمْ يَغْنِي أَصْحَابَكَ فِي أَسَارَى بَدْرِ الْقَتْلِ أَوْ الْفِدَاءِ عَلَى أَنْ يُقْتَلَ مِنْهُمْ قَابِلًا مِثْلَهُمْ . قَالُوا الْفِدَاءُ وَيُقْتَلُ مِنَّا " . قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ ابْنِ مَسْعُودٍ وَأَنَسٍ وَأَبِي بَرَزَةَ وَجُبَيْرِ بْنِ مُطْعِمٍ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ لَا نَعْرِفُهُ إِلَّا مِنْ حَدِيثِ ابْنِ أَبِي رَائِدَةَ . وَرَوَى أَبُو أَسَامَةَ عَنْ هِشَامٍ عَنْ ابْنِ سِيرِينَ عَنْ عُبَيْدَةَ عَنْ عَلِيٍّ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ نَحْوَهُ . وَرَوَى ابْنُ عُثْمَانَ عَنْ ابْنِ سِيرِينَ عَنْ عُبَيْدَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ مُرْسَلًا . وَأَبُو دَاوُدَ الْحَقَرِيُّ اسْمُهُ عُمَرُ بْنُ سَعْدٍ .

²³⁶ Xhibrili i ka sugjeruar të Dërguarit të Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të) që t’u linte as’habëve mundësinë e gjykimit se si të veprojnë me të zënit rob të Bedrit. Nëse dëshirojnë le t’i mbysin. Ose, nëse dëshirojnë le t’i lirojnë ata me shpagim, por le ta dinë që në luftën e radhës kanë për të pasur aq më tepër armiq të cilët kanë me qenë për ta mbytur aq numër njerëzish. As’habët e zgjedhën që t’i lironin shtatëdhjetë dhe vitin që pasoi, në Betejën e Uhudit, kanë humbur saktë aq njerëz.

1631. Na ka treguar Ibn Ebu Umeri – atë e ka informuar Sufjani, atij i ka treguar Ejjubi, duke transmetuar nga Ebu Kilabe, ai nga xhaxhai i vet, ndërsa ai nga Imran b. Husajni – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), nga robërimi i ka shpëtuar dy musliman, duke i shkëmbyer me një mushrik.

Ky hadith është hasen-sahih.²³⁷ Xhaxhai i Ebu Kilabes është Ebu Muheleb, emri i të cilit është Abdurrahman b. Amër, ndërsa i thonë edhe Muavi b. Amër. Emri i Ebu Kilabes është Abdullah b. Zejd el-Xhermi. Në pajtim me këtë (hadith), është veprimi i shumicës së dijetarëve nga gjenerata e as’habëve dhe të tjerët. Ata konsiderojnë, që komandanti mund t’i lirojë me zemërgjerësi cilin dëshiron nga të robëruarit, me shpagim. Disa dijetarë i japin përparësi vrasjes, në krahasim me shpagimin. Evzaiu, thotë: “Deri tek unë ka depërtuar lajmi mbi këtë ajet: **“...ose lironi falas ose kërkoni dëmshpërblim..”** [Muhammed: 4] Është deroguar me ajetin: **“Vritini ata kudo që t’i gjeni...”** [El-Bekare: 191]

حَدَّثَنَا أَبُو أَبِي عُمَرَ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، حَدَّثَنَا أَيُّوبُ، عَنْ أَبِي قَلَابَةَ، عَنْ عَمِّهِ، عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَدَى رَجُلَيْنِ مِنَ الْمُسْلِمِينَ بِرَجُلٍ مِنَ الْمُشْرِكِينَ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ . وَعُمُّ أَبِي قَلَابَةَ هُوَ أَبُو الْمُهَلَّبِ وَأَسْمُهُ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عُمَرَ وَيُقَالُ مُعَاوِيَةُ بْنُ عُمَرَ وَأَبُو قَلَابَةَ اسْمُهُ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ زَيْدٍ الْجَرْمِيُّ . وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا عِنْدَ أَكْثَرِ أَهْلِ الْعِلْمِ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ وَغَيْرِهِمْ أَنَّ لِلْإِمَامِ أَنْ يَمُنَّ عَلَى مَنْ شَاءَ مِنَ الْأَسَارَى وَيَقْتُلَ مَنْ شَاءَ مِنْهُمْ وَيَفْدِيَ مَنْ شَاءَ . وَاخْتَارَ بَعْضُ أَهْلِ الْعِلْمِ الْقَتْلَ عَلَى الْفِدَاءِ . وَقَالَ الْأَوْزَاعِيُّ بَلَّغَنِي أَنَّ هَذِهِ الْآيَةَ مَنْسُوخَةٌ قَوْلُهُ تَعَالَى: (فَأِمَّا مَنَّا بَعْدُ وَإِمَّا فِدَاءً) نَسَخَتْهَا: (وَأَقْتُلُوهُمْ حَيْثُ تَقِفْتُمُوهُمْ) .

1632. Kështu na ka treguar Hennadi, atij i ka treguar Ibn Mubareku, duke transmetuar nga Evzaiu. Is’hak b. Mensuri, thotë: “I thash Ahmedit: ‘Kur e zë një ushtar rob, a ke më tepër dëshirë ta vritnin atë apo ta lironin me shpagim?’ Ai, tha: ‘Nëse ekziston mundësia për ta liruar atë, nuk do të ishte keq. Por, nëse nuk ekziston dhe vritet – çfarë mund të bëhet aty.’” Is’haku, thotë: “Për mua, vendosmëria do të ishte më e dashur, nëse nuk do të ishte shndërruar në praktikë të cilën shumica do ta synonin.”

حَدَّثَنَا بِذَلِكَ هَنَّادٌ حَدَّثَنَا ابْنُ الْمُبَارَكِ عَنْ الْأَوْزَاعِيِّ . قَالَ إِسْحَاقُ بْنُ مَنْصُورٍ قُلْتُ لِأَحْمَدَ إِذَا أُسِرَ الْأَسِيرُ يُقْتَلُ أَوْ يُفَادَى أَحَبُّ إِلَيْكَ قَالَ إِنْ قَدَرُوا أَنْ يُفَادُوا فَلَيْسَ بِهِ بَأْسٌ وَإِنْ قُتِلَ فَمَا أَعْلَمُ بِهِ بَأْسًا . قَالَ إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْإِثْنَانُ أَحَبُّ إِلَيَّ إِلَّا أَنْ يَكُونَ مَعْرُوفًا فَاطْمَعُ بِهِ الْكَثِيرَ .

19. Mbi ndalesën e vrasjes së grave dhe fëmijëve

بَابُ مَا جَاءَ فِي النَّهْيِ عَنْ قَتْلِ النِّسَاءِ، وَالصِّبْيَانِ،

1633. Na ka treguar Kutejbe – atij i ka treguar Lejthi, duke transmetuar nga Nafiu – që Ibn Umeri, në njërën nga betejat, të cilat i udhëhiqte i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ishte gjetur një grua e vrarë. “I Dërguari i Allahut, atë e dënoi ashpër dhe e ndaloi vrasjen e grave dhe fëmijëve.”²³⁸

²³⁷ E shënojnë edhe Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*, si dhe Muslimi, në *Sahih*.

²³⁸ Pasuesit e islamit e kanë të ndaluar vrasjen e monakëve në manastiret, grave, fëmijëve dhe pleqve. Me rastin e dërgimit të ushtrisë në Sham, Ebu Bekri e ka urdhëruar komandantin. Jezid b. Ebu Sufjanin që të mos vriten monakët, gratë, fëmijët dhe pleqtë. Kjo vlen për ato gra, fëmijët dhe pleqtë të cilët nuk marrin pjesë në luftë. Në rast se ndokush nga ata merr pjesë në luftë, është e lejuar vrasja e tij.

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Burejde, Rebahi, i thonë Rebah b. Rebiu, Esved b. Seriu, Ibn Abbasi dhe Sa'b b. Xhesames. Ky hadith është hasen-sahih.²³⁹ Në pajtim me këtë hadith është praktika e disa dijetarëve nga gjenerata e as'habëve dhe të tjerëve. Ata, vrasjen e grave dhe fëmijëve, e konsiderojnë të ndaluar. Këto janë qëndrimet edhe të Suffjan eth-Thevriut dhe të Shafiut. Disa dijetarë, e lejojnë vrasjen e grave dhe të fëmijëve gjatë sulmeve të natës (nga ana e armikut). Këto janë edhe qëndrimet e Ahmedit dhe të Is'hakut. Ata dy, e lejojnë atë gjatë sulmeve të natës.

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، حَدَّثَنَا اللَّيْثُ، عَنْ نَافِعٍ، عَنْ ابْنِ عُمَرَ، أَخْبَرَهُ أَنَّ امْرَأَةً وَجَدَتْ فِي بَعْضِ مَعَاذِي رَسُولِ اللَّهِ ﷺ مَقْتُولَةً فَأَنْكَرَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ ذَلِكَ وَنَهَى عَنْ قَتْلِ النِّسَاءِ وَالصِّبْيَانِ . وَفِي الْبَابِ عَنْ بُرَيْدَةَ وَرَبَاحٍ وَيُقَالُ رِيَاخُ بْنُ الرَّبِيعِ وَالْأَسْوَدُ بْنُ سَرِيعٍ وَابْنِ عَبَّاسٍ وَالصَّعْبُ بْنُ جَنَامَةَ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ . وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا عِنْدَ بَعْضِ أَهْلِ الْعِلْمِ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ وَغَيْرِهِمْ كَرَهُوا قَتْلَ النِّسَاءِ وَالْوِلْدَانِ وَهُوَ قَوْلُ سَفْيَانَ الثَّوْرِيِّ وَالشَّافِعِيِّ . وَرَخَّصَ بَعْضُ أَهْلِ الْعِلْمِ فِي الْبَيَاتِ وَقَتْلِ النِّسَاءِ فِيهِمْ وَالْوِلْدَانِ وَهُوَ قَوْلُ أَحْمَدَ وَإِسْحَاقَ وَرَخَّصَا فِي الْبَيَاتِ .

1634. Na ka treguar Nasër b. Ali el-Xhehdami – atij i ka treguar Suffjan b. Ujejne, duke transmetuar nga Zuhriu, ai nga Ubejdullah b. Abdullahu – që Ibn Abbasi, ka thënë: “Më ka informuar Sa'b b. Xhesame:²⁴⁰ Unë thash: ‘O i Dërguar i Allahut, kuajt tanë, ndonjëherë shkelin mbi gratë e idhujtarëve dhe mbi fëmijët e tyre.’ Ai, tha: ‘Ata janë në anën e prindërve të tyre.’”²⁴¹ Ky hadith është hasen-sahih.²⁴²

حَدَّثَنَا نَصْرُ بْنُ عَلِيٍّ الْجَهْضَمِيُّ، حَدَّثَنَا سَفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، عَنْ الزُّهْرِيِّ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ أَخْبَرَنِي الصَّعْبُ بْنُ جَنَامَةَ، قَالَ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ خَيْلَنَا أَوْطَأَتْ مِنْ نِسَاءِ الْمُشْرِكِينَ وَأَوْلَادِهِمْ . قَالَ " هُمْ مِنْ آبَائِهِمْ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

20. Kapitulli mbi të njëjtën temë

1635. Na ka treguar Kutejbe – atë e ka informuar Lejthi, duke transmetuar nga Bukejr b. Abdullahu, ai nga Sulejman b. Jesari – që Ebu Hurejre, ka thënë: “I Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) (me një rast) duke na dërguar me ushtrinë tha: ‘Nëse e gjeni këtë dhe këtë nga Kurejshët, digjni ata në zjarr.’ Pas një kohe, tani më kur duhej të niseshim, i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), tha: ‘U pata urdhëruar që këtë dhe këtë ta digjnit në zjarr. Duke qenë që vetëm Allahu dënon me zjarr, ju nëse i gjeni ata, vetëm vritini.’”

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Ibn Abbasi dhe Hamza b. Amër el-Eslemiu. Hadithi i Ebu Hurejres është hasen-sahih.²⁴³ Në pajtim me të, është praktika e dijetarëve. Muhammed b. Is'haku (në senedin e këtij hadithi), ndërmjet Sulejman b. Jesarit

²³⁹ E shënojnë të gjithë në *El-Kutubus-sitte*, përveç Nesaiut.

²⁴⁰ Sa'd b. Xhesame është as'hab. Ka jetuar në fillim të hilafetit të Uthman b. Affanit.

²⁴¹ Ky hadith ka të bëjë me situatën në të cilën armiqtë fëmijët dhe gratë i përdorin si mburojë të gjallë. Në situata të tilla, është e lejuar vrasja e grave dhe fëmijëve ashtu që të parandalohet sulmi nga armiku.

²⁴² E shënojnë të gjithë në *El-Kutubus-sitte*, përveç Nesaiut.

²⁴³ E shënojnë edhe Buhariu, në *Sahih*, si dhe Ebu Davudi, në *Sunen*.

dhe Ebu Hurejres, e ka përmendur edhe një njeri. Shumica kanë transmetuar, sikurse transmetimi i Lejthit. Hadithi i Lejth b. Sa'dit është i ngjashëm dhe më i besueshëm.

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، حَدَّثَنَا اللَّيْثُ، عَنْ بُكَيْرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ يَسَارٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ بَعَثَنَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فِي بَعْثٍ فَقَالَ " إِنْ وَجَدْتُمْ فَلَانًا وَفُلَانًا لِرَجُلَيْنِ مِنْ قُرَيْشٍ فَأَحْرِقُوهُمَا بِالنَّارِ ". ثُمَّ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ حِينَ أَرَدْنَا الْخُرُوجَ " إِنِّي كُنْتُ أَمَرْتُكُمْ أَنْ تَحْرِقُوا فَلَانًا وَفُلَانًا بِالنَّارِ وَإِنَّ النَّارَ لَا يُعَذِّبُ بِهَا إِلَّا اللَّهُ فَإِنْ وَجَدْتُمُوهُمَا فَأَقْتُلُوهُمَا ". قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ وَحُمْرَةَ بْنِ عَمْرٍو الْأَسْلَمِيِّ . قَالَ أَبُو عِيْسَى حَدِيثُ أَبِي هُرَيْرَةَ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ . وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا عِنْدَ أَهْلِ الْعِلْمِ . وَقَدْ ذَكَرَ مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ بَيْنَ سُلَيْمَانَ بْنِ يَسَارٍ وَبَيْنَ أَبِي هُرَيْرَةَ رَجُلًا فِي هَذَا الْحَدِيثِ وَرَوَى غَيْرُ وَاحِدٍ مِثْلَ رَوَايَةِ اللَّيْثِ وَحَدِيثُ اللَّيْثِ بْنِ سَعْدٍ أَشْبَهُ وَأَصَحُّ .

21. Mbi shmangien / gulul (nga preja e luftës)

باب مَا جَاءَ فِي الْغُلُولِ

1636. Na ka treguar Kutejbe – atij i ka treguar Ebu Avani, duke transmetuar nga Katade, ai nga Salim b. Ebu Xha'di, e ai nga Thevbani – që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) ka thënë: “Kush vdes i pastër nga mendjemadhësia, nga shmangia (e presë së luftës) dhe borxhit – do të hyjë në Xhenet.”²⁴⁴ Mbi këtë temë janë transmetuar hadithe edhe nga Ebu Hurejre dhe Zejd b. Halid el-Xhuheniu.

حَدَّثَنِي أَبُو رَجَاءٍ، قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ سَالِمِ بْنِ أَبِي الْجَعْدِ، عَنْ ثَوْبَانَ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ " مَنْ مَاتَ وَهُوَ بَرِيءٌ مِنْ ثَلَاثِ الْكَبْرِ وَالْغُلُولِ وَالَّذِينَ دَخَلُ الْجَنَّةَ ". وَفِي الْبَابِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ وَزَيْدِ بْنِ خَالِدٍ الْجُهَنِيِّ .

1637. Na ka treguar Muhammed b. Beshshari – atij i ka treguar Ibn Ebu Adij, duke transmetuar nga Seidi,²⁴⁵ ai nga Katade, ai nga Salim b. Ebu Xha'di, ai nga Ma'dan b. Ebu Talha, ai nga Thevbani – që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Kush, në momentin duke iu ndarë shpirti nga trupi do të jetë i pastër nga tre gjëra – nga pasuria për të cilën nuk është dhënë zekati, nga shmangia (e presë së luftës) si dhe borxhi – ka për të hyrë në Xhenet.”²⁴⁶

Seidi ka thënë *el-kenz* (pasuria për të cilën nuk është dhënë zekati), derisa Ebu Avane ka thënë *el-kibere* (mendjemadhësia) dhe nuk e ka përmendur nga Ma'dani. Transmetimi i Seidit është më i besueshëm.

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ، حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عَدِيٍّ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي عَرُوبَةَ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ سَالِمِ بْنِ أَبِي الْجَعْدِ، عَنْ مَعْدَانَ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ، عَنْ ثَوْبَانَ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " مَنْ فَارَقَ الرُّوحَ الْجَسَدَ وَهُوَ بَرِيءٌ مِنْ ثَلَاثِ الْكَبْرِ وَالْغُلُولِ وَالَّذِينَ دَخَلُ الْجَنَّةَ ". هَكَذَا قَالَ سَعِيدُ الْكَنْزِ وَقَالَ أَبُو عَوَانَةَ فِي حَدِيثِهِ الْكَبِيرِ وَلَمْ يَذْكُرْ فِيهِ عَنْ مَعْدَانَ وَرَوَايَةُ سَعِيدٍ أَصَحُّ .

1638. Na ka treguar Hasan b. Ali – atë e ka informuar Abdussamed b. Abdulvarithi, atij i ka treguar Ikrim b. Ammari, atij i ka treguar Simak Ebu Zumejl el-Hanefi,²⁴⁷ atij Ibn Abbasi –

²⁴⁴ Plaçkitja e presë është gjithçka që dikush merr nga fusha e betejës pa dijeninë e komandantit para se preja të ndahet zyrtarisht.

²⁴⁵ Seid b. Ebu Arube.

²⁴⁶ Këtë hadith e shënojnë edhe Nesaiu dhe Ibn Maxhe, në *Sunene*, si dhe Ibn Hibbani, në *Sahih*, pastaj Hakimi, në *Mustedrek*. Hakimi thotë që hadithi është i besueshëm, sipas kritereve të Buhariut dhe Muslimit.

²⁴⁷ Simak b. Velid Ebu Zumejl el-Hanefi el-Jhamni el-Kufi nuk është transmetues i dobët. I ka takuar gjeneratës së tretë.

që Umer b. Hattabi, ka thënë: “Dikush tha: ‘O i Dërguar i Allahut, ky dhe ky ka rënë shëhid!’ Ai, tha: ‘Jo. Unë jam duke e parë në zjarr, për shkak të një pelerine të leshtë me vija, të cilën e ka fshehur!’” Pastaj, tha: “Ngrihu, Umer dhe tre herë thuaj me zë të lartë: ‘Në Xhennet do të hyjë vetëm besimtari!’”²⁴⁸ Ky hadith është hasen-sahih-garib.²⁴⁹

حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ الْخَلَّالُ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الصَّمَدِ بْنُ عَبْدِ الْوَارِثِ، حَدَّثَنَا عِكْرَمَةُ بْنُ عَمَّارٍ، حَدَّثَنَا سِمَاكُ بْنُ زُمَيْلٍ الْحَنْفِيُّ، قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ، يَقُولُ حَدَّثَنِي عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ، قَالَ قِيلَ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ فُلَانًا قَدْ اسْتُشْهِدَ . قَالَ " كَلَّا قَدْ رَأَيْتُهُ فِي النَّارِ بِعَبَاءَةٍ قَدْ غَلَّهَا قَالَ فَمَ يَا عَلِيُّ فَنَادَ إِنَّهُ لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ إِلَّا الْمُؤْمِنُونَ ثَلَاثًا " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ غَرِيبٌ .

22. Mbi pjesëmarrjen e grave në luftë

بَاب مَا جَاءَ فِي خُرُوجِ النِّسَاءِ فِي الْحَرْبِ

1639. Na ka treguar Bishshr b. Hilal es-Savvafi – atij i ka treguar Xha’fer b. Sulejman ed-Dubei, duke transmetuar nga Thabiti – që Enesi, ka thënë: “I Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), në ekspeditat ushtarake e merrte edhe Ummu Sulejmen, me të cilën shkonin edhe disa ensare, të cilat bartnin ujë dhe ua lidhnin plagët të plagosurve.” Mbi këtë temë, është transmetuar hadithi edhe nga Rubejja bint Muavvidh. Ky hadith është hasen-sahih.²⁵⁰

حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ هِلَالٍ الصَّوَّافِ، حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ سُلَيْمَانَ الضُّبَيْعِيُّ، عَنْ ثَابِتٍ، عَنْ أَنَسٍ، قَالَ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَغْزُو بِأُمِّ سُلَيْمٍ وَنِسْوَةٍ مَعَهَا مِنَ الْأَنْصَارِ يَسْقِيْنَ الْمَاءَ وَيُدَاوِينَ الْجُرْحَى . قَالَ أَبُو عِيسَى وَفِي الْبَابِ عَنْ الرَّبِيعِ بِنْتِ مُعَوِذٍ . وَهَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

23. Mbi pranimin e dhuratave nga idhujtarët

بَاب مَا جَاءَ فِي قَبُولِ هَدَايَا الْمُشْرِكِينَ

1640. Na ka treguar Alij b. Seid el-Kindi – atij i ka treguar Abdurrahim b. Sulejmani, duke transmetuar nga Israili, ai nga Suvejri, ai nga babai i vet, e ai nga Aliu – që mbreti persian i ka dërguar dhuratë të Dërguarit (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) dhe ai e ka pranuar. Edhe sundues tjerë i dërgonin dhurata dhe ai i pranonte ato.

²⁴⁸ I Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të) e ka urdhëruar Umer b. Hattabin të thërret tre herë me zë të lartë që në Xhennet ka për të hyrë vetëm besimtari, për t’u treguar se ai që ndonjë e fsheh, që në atë moment ai ka për t’u ndalur së qenit besimtar. Muslimani në Sahih, shënon nga Ebu Hurejre që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të) ka thënë: “Secili nga ju, nëse diç fsheh, në momentin e fshehjes ka për t’u ndalur së qenit besimtar.” Allahu i Lartësuar thotë: *Asnjë pejgamberi nuk i takoi të bëjë hile dhe kush bën hile (në ndarjen e plaçkës së luftës), ai në ditën e kijametit vjen i ngarkuar me atë që ka bërë, pastaj secilit njeri i jepet ajo që e ka fituar, duke mos iu bërë e padrejtë.* [Ali Imran: 161]

²⁴⁹ E shënojnë edhe Ahmed b. Hanbeli, në *Musned* si dhe Muslimi, në *Sahih*.

²⁵⁰ E shënon edhe Muslimi, në *Sahih*.

Mbi këtë temë, është transmetuar hadithi edhe nga Xhabiri. Ky hadith është hasen-garib.²⁵¹ Emri i Suvejrit, djalit të Ebu Fahitiut, është Seid b. Ilaka. Pseudonimi i Suvejrit është Ebu Xhehm.

حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ سَعِيدٍ الْكُنْدِيُّ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحِيمِ بْنُ سُلَيْمَانَ، عَنْ إِسْرَائِيلَ، عَنْ ثَوْبَرٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَلِيٍّ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّ كِسْرَى أَهْدَى إِلَيْهِ فَقَبِلَ مِنْهُ وَأَنَّ الْمُلُوكَ أَهْدَوْا إِلَيْهِ فَقَبِلَ مِنْهُمْ . قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ جَابِرٍ . وَهَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ . وَثَوْبَرٌ هُوَ ابْنُ أَبِي فَاخْتَةَ وَأَبُو فَاخْتَةَ اسْمُهُ سَعِيدٌ بْنُ عِلَاقَةَ وَثَوْبَرٌ يُكْنَى أَبَا جَهْمٍ .

1641. Na ka treguar Muhammed b. Beshshari – atij i ka treguar Ebu Davudi, duke transmetuar nga Imran el-Kattani, ai nga Katade, ai nga Jezid b. Abdullah esh-Shehiri – që Ijad b. Himari,²⁵² të Dërguarit (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), i ka dhënë një dhuratë ose një deve. I Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), e pyeti: “A e ke pranuar ti Islamin?” “Nuk e kam pranuar.” – u përgjigj ai, ndërsa ai në atë tha: “Më është ndaluar që të pranoj dhuratat nga idhujtarët.”²⁵³

Ebu Isai, thotë: “Ky hadith është hasen-sahih.”²⁵⁴ Fjalët: “Më është ndaluar të pranoj dhuratat nga idhujtarët.” – do të thotë – dhuratat e tyre.”

Transmetohet, që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka pranuar dhuratat nga idhujtarët. Në këtë hadith është përmendur papëlqyeshmëria (e asaj). Po supozoj që kjo (ndalesë) ka pasuar, pasi që i ka pranuar dhuratat prej tyre, atëherë atë e ka ndaluar.

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ، حَدَّثَنَا أَبُو دَاوُدَ، عَنْ عِمْرَانَ الْقَطَّانِ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، هُوَ ابْنُ السَّخِيرِ عَنْ عِيَّاضِ بْنِ جَمَارٍ، أَنَّهُ أَهْدَى لِلنَّبِيِّ ﷺ هَدِيَّةً لَهُ أَوْ نَاقَةً فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ " أَسْلَمْتُ " . قَالَ لَا . قَالَ " فَإِنِّي نَهَيْتُ عَنْ زَيْدِ الْمُشْرِكِينَ " . قَالَ أَبُو عِيَّاسٍ هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ . وَمَعْنَى قَوْلِهِ " إِنِّي نَهَيْتُ عَنْ زَيْدِ الْمُشْرِكِينَ " . يَعْنِي هَدَايَاهُمْ وَقَدْ رُوِيَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ كَانَ يَقْبَلُ مِنَ الْمُشْرِكِينَ هَدَايَاهُمْ وَذَكَرَ فِي هَذَا الْحَدِيثِ الْكَرَاهِيَةُ وَاحْتُمِلَ أَنْ يَكُونَ هَذَا بَعْدَ مَا كَانَ يَقْبَلُ مِنْهُمْ ثُمَّ نَهَى عَنْ هَدَايَاهُمْ .

24. Mbi sexhden e falënderimit

بَاب مَا جَاءَ فِي سَجْدَةِ الشُّكْرِ

1642. Na ka treguar Muhammed b. Muthenna – atë e ka informuar Ebu Asimi, atij i ka treguar Bekkar b. Abdulaziz b. Ebu Bekri, duke transmetuar nga babai i vet – që Ebu Bekri,

²⁵¹ E shënon edhe Bezzari, në *Musned*.

²⁵² Ijad b. Himari et-Temim el-Mexhashiu është as’hab. Rreth pesëdhjetë vite ka jetuar në Basra. Ai, të Dërguarit (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të), i ka ofruar një dhuratë, para se të hynte në Islam.

²⁵³ Në shikim të parë duket se ekziston kontradiktë në mes këtyre dy haditheve, nëse mendohet më me kujdes, do të vijë deri te konkludimi se në mes tyre nuk ka kontradiktë. Në hadithin e mëparshëm flitet se i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të) ka pranuar dhuratat nga pasuesit e Librave të shpallur, derisa në këtë hadith theksohet se ka refuzuar të pranonte dhuratat nga idhujtarët. Disa dijetarë konsiderojnë që hadithet në të cilat ndalohet marrja e dhuratave nga idhujtarët janë drogë. Ndërsa, disa dijetarë, ani, pohojnë të kundërtën, domethënë, që hadithet në të cilat lejohet marrja e dhuratave nga idhujtarët janë drogë me hadithe në të cilat ajo ndalohet.

²⁵⁴ E shënojnë edhe Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*, si dhe Ebu Davudi, në *Sunen*. Ibn Huzejme, gjithashtu, e ka konsideruar si hadith të besueshëm.

ka thënë: “Deri tek i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka depërtuar lajmi i cili e ka gëzuar pa masë dhe ka rënë në sexhde.”²⁵⁵

Ky hadith është hasen-garib. Na është i njohur vetëm në këtë formë, nëpërmjet Bekkër b. Abdulazizit. Në pajtim me këtë hadith është praktika e shumë dijetarëve. Ata konsiderojnë, që duhet bërë sexhden e falënderimit.

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى، حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ، حَدَّثَنَا بَكَّارُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ أَبِي بَكْرَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي بَكْرَةَ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ أَنَّهُ أَمَرَ فُسْرَ بِهِ فَحَرَ لِلَّهِ سَاجِدًا . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ لَا نَعْرِفُهُ إِلَّا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ مِنْ حَدِيثِ بَكَّارِ بْنِ عَبْدِ الْعَزِيزِ . وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا عِنْدَ أَكْثَرِ أَهْلِ الْعِلْمِ رَأَوْا سَجْدَةَ الشُّكْرِ .

25. Mbi të ofruarit e mbrojtjes gruas edhe robit

بَاب مَا جَاءَ فِي أَمَانِ الْعَبْدِ وَالْمَرْأَةِ

1643. Na ka treguar Jahja b. Eksemi – atij i ka treguar Abdulaziz b. Ebu Hazimi, duke transmetuar nga Kethir b. Zejdi, ai nga Velid b. Rebbah, ai nga Ebu Hurejre – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Gruaja ka të drejtë t’i ofrojë mbrojtje popullit të vet, do të thotë, t’ua garantojë sigurinë në territorin musliman, duke mos pasur të drejtë muslimanët t’i shqetësonin ata.” Mbi këtë temë, është transmetuar hadithi edhe nga Ummihane. Ky hadith është hasen-garib.

حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَكْثَمَ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ أَبِي حَازِمٍ، عَنْ كَثِيرِ بْنِ زَيْدٍ، عَنِ الْوَلِيدِ بْنِ رَبَاحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ " إِنَّ الْمَرْأَةَ لَتَأْخُذُ لِلْقَوْمِ " . يَعْنِي تُجِيرُ عَلَى الْمُسْلِمِينَ . وَفِي الْبَابِ عَنْ أُمِّ هَانِي . وَهَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ وَسَأَلْتُ مُحَمَّدًا فَقَالَ هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ .

1644. Na ka treguar Ebu Velid ed-Dimeshki – atë e ka informuar Velid b. Muslimi, atë e ka informuar Ibn Ebu Zi’bi, duke transmetuar nga Seid el-Makburi, ai nga Ebu Murre, të mbrojturit të Akil b. Ebu Talibit,²⁵⁶ që Ummi Haneja, ka thënë: “I kam ofruar mbrojtje dy njerëzve nga fisi i bashkëshortit tim dhe i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), tha: ‘Ne i garantojmë mbrojtje atij që ia garanton ti.’”

Ky hadith është hasen-sahih.²⁵⁷ Në pajtim me të është praktika e dijetarëve. Ata konsiderojnë, që gruaja dhe robi kanë të drejtën e të ofruarit e strehës dhe sigurimin e garancisë. Këto janë qëndrimet e Ahmedit dhe të Is’hakut. Ata dy konsiderojnë, që gruaja dhe robi kanë të drejtë të japin garancinë e mbrojtjes dhe të sigurisë. Është transmetuar, që Umer b. Hattabi, mbrojtjen që e jep robi e ka konsideruar të vlefshme. Për Ebu Murren, të mbrojturit të Akil b. Ebu Talibit, tregojnë, që gjithashtu ka qenë i mbrojturi edhe i Ummihanes, ndërsa quhej Jezid.

²⁵⁵ Ebu Bekri nga falënderimi ra në sexhde kur ka dëgjuar për vrasjen e Musejlem el-Kezzabit. Ka’b b. Maliku nga falënderimi ra në sexhde kur i është njoftuar mbi lajmin që Allahu i Lartësuar e ka falur nga mungesa në Tebuk.

²⁵⁶ Ebu Murre Jezid el-Medeni është transmetues i besueshëm i hadithit. I ka takuar gjeneratës së tretë.

²⁵⁷ E ka shënuar Buhariu dhe Muslimi, në *Sahihë*, në formë diç më të gjatë.

Ali b. Ebu Talibi dhe Abdullah b. Amri, transmetojnë, që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Garancia e muslimanëve është ekskluzive, atë ka të drejtë për ta shfrytëzuar edhe më i ulëti prej tyre. Sipas mendimit të dijetarëve, kjo do të thotë, që nëse ndokush nga muslimanët i jep garanci dhe ndërmjetëson për të, ata janë të obliguar për të gjitha.

حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ الدِّمَشْقِيُّ، حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ، أَخْبَرَنِي ابْنُ أَبِي ذُنْبٍ، عَنْ سَعِيدِ الْمُقْبَرِيِّ، عَنْ أَبِي مُرَّةَ، مَوْلَى عَقِيلِ بْنِ أَبِي طَالِبٍ عَنْ أُمِّ هَانِيٍّ، أَنَّهَا قَالَتْ أَجَرْتُ رَجُلَيْنِ مِنْ أَحْمَانِي فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " قَدْ أَمَّنَّا مِنْ أَمْنَتِ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ . وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا عِنْدَ أَهْلِ الْعِلْمِ أَجَازُوا أَمَانَ الْمَرْأَةِ وَهُوَ قَوْلُ أَحْمَدَ وَإِسْحَاقَ أَجَازَا أَمَانَ الْمَرْأَةِ وَالْعَبْدُ . وَأَبُو مُرَّةَ مَوْلَى عَقِيلِ بْنِ أَبِي طَالِبٍ وَيُقَالُ لَهُ أَيْضًا مَوْلَى أُمِّ هَانِيٍّ وَاسْمُهُ يَزِيدُ . وَقَدْ رُوِيَ عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ أَنَّهُ أَجَارَ أَمَانَ الْعَبْدِ . وَقَدْ رُوِيَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ وَعَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ " ذِمَّةُ الْمُسْلِمِينَ وَاحِدَةٌ يَسْعَى بِهَا أَنْفَاهُمْ " . قَالَ أَبُو عِيسَى وَمَعْنَى هَذَا عِنْدَ أَهْلِ الْعِلْمِ أَنَّ مَنْ أَعْطَى الْأَمَانَ مِنَ الْمُسْلِمِينَ فَهُوَ جَائِزٌ عَلَى كُلِّهِمْ .

26. Mbi besëthyerjen

بَاب مَا جَاءَ فِي الْغَدْرِ

1645. Na ka treguar Mahmud b. Gajlani – atë e ka informuar Ebu Davudi, atë Sha’bi, atë Ebu Fajdi,²⁵⁸ që Sulejman b. Amiri, ka thënë: “Ndërmjet Muaviut dhe Bizantinëve është arritur marrëveshje (paqësore, për kohë të caktuar). Para skadimit të marrëveshjes, ai u nis drejt vendit të tyre, që sapo të skadonte afati i marrëveshjes, t’i sulmonte ata. Përnjëherë, u shfaq njeriu i cili, duke kalëruar mbi deve ose mbi kalë, thërriste: ‘Allahu është më i madhi! Allahu është më i madhi! Duhet t’i përmbahemi marrëveshjes dhe nuk duhet pasur besëthyerje!’ Pasi që është afruar, e njohën se ai ishte Amër b. Abese. Muaviu e pyeti mbi atë, ndërsa ai, tha: ‘E kam dëgjuar të Dërguarin e Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), kur ka thënë: ‘Kush lidh marrëveshje me një popull, të mos e thyej atë assesi dhe të mos sulmojë derisa nuk i skadon afati (ose nuk e vëren nga ata besëthyerjen). Në atë rast, edhe ai atyre le t’ua anulojë marrëveshjen.’ Duke e dëgjuar këtë – thotë ai – Muaviu u kthye me njerëzit.” Ky hadith është hasen-sahih.²⁵⁹

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ غِيْلَانَ، حَدَّثَنَا أَبُو دَاوُدَ، قَالَ أَنْبَأَنَا شُعْبَةُ، قَالَ أَخْبَرَنِي أَبُو الْفَيْضِ، قَالَ سَمِعْتُ سَلِيمَ بْنَ عَامِرٍ، يَقُولُ كَانَ بَيْنَ مُعَاوِيَةَ وَبَيْنَ أَهْلِ الرُّومِ عَهْدٌ وَكَانَ يَسِيرُ فِي بِلَادِهِمْ حَتَّى إِذَا انْقَضَى الْعَهْدُ أَغَارَ عَلَيْهِمْ فَإِذَا رَجُلٌ عَلَى دَابَّةٍ أَوْ عَلَى فَرَسٍ وَهُوَ يَقُولُ اللَّهُ أَكْبَرُ وَفَاءٌ لَا غَدْرَ . وَإِذَا هُوَ عَمْرُو بْنُ عَبْسَةَ فَسَأَلَهُ مُعَاوِيَةُ عَنْ ذَلِكَ فَقَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ " مَنْ كَانَ بَيْنَهُ وَبَيْنَ قَوْمٍ عَهْدٌ فَلَا يَحُلْنَ عَهْدًا وَلَا يَشُدُّنَّهُ حَتَّى يَمُضِيَ أَمْدُهُ أَوْ يَنْبِذَ إِلَيْهِمْ عَلَى سَوَاءٍ " . قَالَ فَرَجَعَ مُعَاوِيَةُ بِالنَّاسِ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

27. Për secilin besëthyer, do të ketë një flamur të ngritur në Ditën e Gjykimit

بَاب مَا جَاءَ أَنَّ لِكُلِّ غَادِرٍ لَوَاءً يَوْمَ الْقِيَامَةِ

1646. Na ka treguar Ahmed b. Meni – atë e ka informuar Ismail b. Ibrahim, atij i ka treguar Sahr b. Xhuvrij, duke transmetuar nga Nafiu – që Ibn Umeri, ka thënë: “E kam dëgjuar të

²⁵⁸ Ebu Fejd Musa b. Ejjub el-Humsi, është transmetues i besueshëm. I ka takuar gjeneratës së katërt.

²⁵⁹ E shënojnë edhe Ebu Davudi, në *Sunen*.

Dërguarin e Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), kur ka thënë: “Në të vërtetë, për atë që tradhton, do të ketë të ngritur një flamur në Ditën e Gjykimi.”

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Aliu, Abdullah b. Mes’udi, Ebu Seid el-Hudriu dhe Enesi. Ky hadith është hasen-sahih.²⁶⁰

حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مَنِيعٍ، حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، قَالَ حَدَّثَنِي صَخْرُ بْنُ جُوَيْرِيَةَ، عَنْ نَافِعٍ، عَنْ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ " إِنَّ الْعَادِرَ يُنْصَبُ لَهُ لَوَاءٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ " . قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ عَلِيٍّ وَعَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ وَأَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ وَأَنْسٍ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

28. Mbi ndërprerjen për arbitrazh

بَاب مَا جَاءَ فِي النَّزُولِ عَلَى الْحُكْمِ

1647. Na ka treguar Kutejbe – atij i ka treguar Lejthi, duke transmetuar nga Ebu Zubejri – që Xhabiri ka thënë:

Në ditën e (betejës së) Al-Ahzabit, Sa'd bin Mu'adh u godit nga një shigjetë e tillë, që vena e sipërme ose vena e poshtme e parakrahut të tij, ishte hapur. Kështu që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), u përpoq ta ndalonte atë me zjarr, por kjo bëri që krahu i tij të rrjedh gjak edhe me shumë, kështu, ai e la atë. Pastaj, ai e bëri atë edhe një herë tjetër, por kjo bëri që ajo të rrjedh gjak përsëri. Pasi që e pa atë, (Sa'di) tha: ‘O Allah! Mos lejo që shpirti im të më lë, derisa sytë e mi të ngushëllohen nga eliminimi i Benu Kuraidhah.’ Ai e shtypi venën e tij duke e mbyllur dhe ajo nuk lëshoi asnjë pikë gjaku më, para se të dorëzoheshin në arbitrazhin e Sa'd bin Mu'adhit. Ai (Profeti (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të)) e dërgoi atë (Sa'din), i cili gjykoj, se burrat e tyre duheshin vlarë, gratë e tyre duhej kursyer dhe që muslimanët mund t'i ndajnë mes vete. Me këtë, i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), tha: ‘Ti ke gjykuar sipas gjykimit të Allahut për ta.’ Ata ishin katërqind. Pastaj kur mbaroi së vrari ata, vena e tij u hap dhe ai vdiq.”

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Ebu Seidi dhe Atijj el-Kuredhi. Ky hadith është hasen-sahih.²⁶¹

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، حَدَّثَنَا اللَّيْثُ، عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ، عَنْ جَابِرٍ، أَنَّهُ قَالَ رُمِيَ يَوْمَ الْأَحْزَابِ سَعْدُ بْنُ مُعَاذٍ فَقَطَعُوا أَكْحَلَهُ أَوْ أَبْجَلَهُ فَحَسَمَهُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بِالنَّارِ فَانْتَفَخَتْ يَدُهُ فَتَرَكَهُ فَتَرَكَهُ الدَّمُ فَحَسَمَهُ أُخْرَى فَانْتَفَخَتْ يَدُهُ فَلَمَّا رَأَى ذَلِكَ قَالَ اللَّهُمَّ لَا تُخْرِجْ نَفْسِي حَتَّى تُقَرَّ عَيْنِي مِنْ بَنِي قُرَيْظَةَ . فَاسْتَمْسَكَ عِرْفَهُ فَمَا قَطَرَ قَطْرَةً حَتَّى نَزَلُوا عَلَى حُكْمِ سَعْدِ بْنِ مُعَاذٍ فَأَرْسَلَ إِلَيْهِ فَحَكَّمَ أَنْ يُقْتَلَ رَجَالُهُمْ وَيُسْتَحْيَى نِسَاؤُهُمْ يَسْتَحْيِي بَنُو الْمُسْلِمِينَ . فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " أَصَبْتَ حُكْمَ اللَّهِ فِيهِمْ " . وَكَانُوا أَرْبَعِمِائَةٍ فَلَمَّا فَرَغَ مِنْ قَتْلِهِمْ انْفَتَقَ عِرْفُهُ فَمَاتَ . قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ وَعَطِيَّةِ الْقُرَظِيِّ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

1648. Na ka treguar Ebu Velid ed-Dimeshki – atij i ka treguar Velid b. Muslimi, duke transmetuar nga Seid b. Beshiri, ai nga Katade, ai nga Hasani, ndërsa ai nga Semure b. Xhundubi – që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Vritni burrat e moshuar në mes idhujtarëve dhe kurseni Sharh në mesin e tyre.” Ndërsa Sharh janë djelmossa të cilëve nuk kanë filluar ende t’u dalin qimet pubike. Ky hadith është

²⁶⁰ E shënojnë edhe Buhariu dhe Muslimi, në *Sahihë*, pastaj Nesaiu, në *Sunen*.

²⁶¹ E shënojnë edhe Enesaiu, në *Sunen*, si dhe Ibn Hibbani, në *Sahih*.

hasen-sahih-garib.²⁶² Atë e ka transmetuar Haxhaxh b. Ertate nga Katade ngjashëm (me hadithin e mëparshëm).

حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ أَبُو الْوَلِيدِ الدِّمَشْقِيُّ، حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ بِشِيرٍ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ الْحَسَنِ، عَنْ سَمُرَةَ بْنِ جُنْدَبٍ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ " اقْتُلُوا شُبُوحَ الْمُشْرِكِينَ وَاسْتَحْيُوا شَرَخَهُمْ " . وَالشَّرْخُ الْعِلْمَانُ الَّذِينَ لَمْ يُنَبِّتُوا . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ غَرِيبٌ . وَرَوَاهُ الْحَجَّاجُ بْنُ أَرْطَاةٍ عَنْ قَتَادَةَ نَحْوَهُ .

1649. Na ka treguar Hennadi, atij i ka treguar Vekiu, duke transmetuar nga Sufjani, ai nga Abdulmelik b. Umejre – që Atijj el-Kuredhi, ka thënë: “Pas betejës me fisin Benu Kurejdah, na sollën tek i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), e të rriturit që kishin qime pubike janë vlarë, ndërsa ata që ende nuk kishin, janë liruar. Unë isha prej atyre që nuk kishin qime pubike ashtu që jam liruar.”²⁶³

Ky hadith është hasen-sahih.²⁶⁴ Në pajtim me këtë është praktika e disa dijetarëve. Ata të tillët, të cilëve u janë rritur qimet pubike i konsiderojnë me moshë madhore, kur nuk dihet se a kanë ejakuluar e as sa vjeç janë. Këto janë qëndrimet edhe të Ahmedit edhe të Is'hakut.

حَدَّثَنَا هَنَّاذٌ، حَدَّثَنَا وَكِيعٌ، عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ عُمَيْرٍ، عَنْ عَطِيَّةِ الْفَرَزِيِّ، قَالَ عَرْضْنَا عَلَى النَّبِيِّ ﷺ يَوْمَ فَرِيطَةَ فَكَانَ مَنْ أَنْبَتَ قَتِيلَ وَمَنْ لَمْ يُنَبِّتْ خَلَى سَبِيلَهُ فَكُنْتُ مِمَّنْ لَمْ يُنَبِّتْ فَخَلَى سَبِيلِي . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ . وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا عِنْدَ بَعْضِ أَهْلِ الْعِلْمِ أَنَّهُمْ يَرَوْنَ الْإِنْبَاتَ بُلُوغًا إِنْ لَمْ يُعَرَفْ أَحْيَالُهُ وَلَا سِنَّهُ وَهُوَ قَوْلُ أَحْمَدَ وَإِسْحَاقَ .

29. Mbi betimin e besnikërisë

باب مَا جَاءَ فِي الْحَلْفِ

1650. Na ka treguar Humejd b. Mes'ade – atë e ka informuar Jezid b. Zurreji, atij i ka treguar Husejn el-Mual-limi, duke transmetuar nga Amër b. Shuajbi, ai nga babai i vet, ndërsa ai nga gjyshi i tij – që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), në një ligjëratë, ka thënë: “Zbatoni marrëveshjet mbi besëlidhjen, të cilat i keni lidhur në xhahilijet (nëse ato nuk janë në kundërshtim me islamin) sepse islami vetëm se kërkon edhe më tepër respektimin e tyre, e mos i ndryshoni (ato) marrëveshjet në islam.”

Mbi këtë, janë transmetuar hadithe edhe nga Abdurrahman b. Avfi, Ummu Seleme, Xhubejr b. Mut'imi, Ebu Hurejre, Ibn Abbasi dhe Kajs b. Asimi. Ky hadith është hasen-sahih.²⁶⁵

حَدَّثَنَا حُمَيْدُ بْنُ مَسْعَدَةَ، حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ، حَدَّثَنَا حُسَيْنُ الْمُعَلِّمِ، عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَدِّهِ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ فِي خُطْبَتِهِ " أَوْفُوا بِحَلْفِ الْجَاهِلِيَّةِ فَإِنَّهُ لَا يَزِيدُهُ يَغْنِي الْإِسْلَامَ إِلَّا شِدَّةً وَلَا تُحْدِثُوا جُلْفًا فِي الْإِسْلَامِ " . قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ وَأُمِّ سَلَمَةَ وَحُبَيْرِ بْنِ مُطْعِمٍ وَأَبِي هُرَيْرَةَ وَابْنِ عَبَّاسٍ وَقَيْسِ بْنِ عَاصِمٍ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

²⁶² E shënojnë edhe Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*, si dhe Ebu Davudi, në *Sunen*.

²⁶³ I Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), nuk i ka mbytur robërit. Me të rriturit e fisit Benu Kurejdha është sjellur në atë mënyrë ashtu që ata me myslimanët kanë pasur marrëveshje për mossulmim të cilin e kanë prishur dhe e kanë lidhur (marrëveshjen) me idhujtarët në luftën e Hendekut, kundër myslimanëve.

²⁶⁴ E shënojnë edhe Ebu Davudi, Ibn Maxhe dhe Ed-Darimi, në *Sunen*.

²⁶⁵ E shënonn edhe Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*.

30. Mbi marrjen e tatimit (xhizjes) nga Zoroastrianët

بَاب مَا جَاءَ فِي أَخْذِ الْجَزِيَّةِ مِنَ الْمُجُوسِ

1651. Na ka treguar Ahmed b. Meni – atë e ka informuar Ebu Muaviu, atij i ka treguar Haxhaxh b. Ertate, duke transmetuar nga Amër b. Dinari – që Bexhal b. Abde, ka thënë: “Kam qenë shkruesi i Xhez’a b. Muaviut,²⁶⁶ në vendin Menadhir dhe na erdhi letra e Umerit, në të cilën shkruante: “Inspektoji Zoroastrianët përreth jush për të marr xhizjen prej tyre. Me të vërtetë, më ka informuar Abdurrahman b. Avfi, që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka marr xhizje nga Zoroastrianët e Hexherit.”²⁶⁷ Ky është hadith-hasen.²⁶⁸

حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مَنِيعٍ، حَدَّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ، حَدَّثَنَا الْحَجَّاجُ بْنُ أَرْطَاةَ، عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ، عَنْ بَجَالَةَ بْنِ عَبْدِ، قَالَ كُنْتُ كَاتِبًا لِحَزْرَاءِ بْنِ مُعَاوِيَةَ عَلَى مَنَازِرَ فَبَاءَنَا كِتَابُ عُمَرَ انْظُرْ مَجُوسَ مَنْ قَبْلَكَ فَخُذْ مِنْهُمْ الْجَزِيَّةَ فَإِنَّ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ عَوْفٍ أَخْبَرَنِي أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ أَخَذَ الْجَزِيَّةَ مِنْ مَجُوسِ هَجَرَ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ .

1652. Na ka treguar Ibn Umeri – atij i ka treguar Sufjani, duke transmetuar nga Amër b. Dinari - që Bexhale, ka thënë: “Umeri nuk ka marr xhizje nga Zoroastrianët, derisa atë nuk e ka informuar Abdurrahman b. Avfi, që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka marr xhizje nga Zoroastrianët e Hexherit.”²⁶⁹ Ndërsa, përmbajtja e hadithit është më e gjatë. Ky hadith është hasen-sahih.²⁷⁰

حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عُمَرَ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ، عَنْ بَجَالَةَ، أَنَّ عُمَرَ، كَانَ لَا يَأْخُذُ الْجَزِيَّةَ مِنَ الْمُجُوسِ حَتَّى أَخْبَرَهُ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَوْفٍ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ أَخَذَ الْجَزِيَّةَ مِنْ مَجُوسِ هَجَرَ . وَفِي الْحَدِيثِ كَلَامٌ أَكْثَرُ مِنْ هَذَا . هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

31. Çka është e lejuar nga pasuria e Ehl Edh-Dhimah

بَاب مَا يَحِلُّ مِنْ أَمْوَالِ أَهْلِ الذِّمَّةِ

1653. Na ka treguar Kutejbe – atij i ka treguar Ibn Lehi, duke transmetuar nga Jezid b. Ebu habiti, ai nga Ebu Hajri – që Ukbe b. Amiri ka thënë: “Unë thash: O i Dërguar i Allahut, ne jemi duke kaluar pranë fiseve (musliman ose jomusliman) të cilët as nuk duan të na gostitin e as nuk na japin neve të drejtën tonë, ndërsa ne nuk marrim asgjë prej tyre.” I Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) tha: “Nëse ata refuzojnë aq, sa që ju vetëm me forcë mund ta merrni, atëherë merreni.”

Ky hadith është hasen. Gjithashtu, atë e ka transmetuar edhe Lejth b. Sa’di, nga Jezid b. Ebu Habibi. Ky hadith e ka këtë domethënie: “Ata, duke shkuar në luftë, kanë kaluar pranë atyre

²⁶⁶ Xhez b. Muavi Temimi ka qenë guvernator i Umerit në krahinën Menazir.

²⁶⁷ Hexher është krahinë e bahrenit. Tibi pohon që ai është qytet jemenas në kufi me Bahrenin.

²⁶⁸ E shënojnë edhe Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*, Buhariu, në *Sahih*, si dhe Ebu Davudi, në *Sunen*.

²⁶⁹ Në bazë të këtyre haditheve, Malik b. Enesi ka vërtetuar që taksat duhet marr nga të gjithë mobesimtarët në shtetin islam, sikurse nga pasuesit e Librave të shpallur, ashtu edhe nga idhujtarët, zjarrputistët dhe të tjerët. Ebu Hanife konsideron që taksat duhet marr nga të gjithë mosbesimtarët, përveç nga idhujtarët arab dhe zjarrputistët. Shafi u konsideron që taksat duhet marr vetëm nga pasuesit e Librave të shpallur dhe zjarrputistëve.

²⁷⁰ Kuptimin e tij e shënon edhe Buhariu, në *Sahih*.

fiseve, ndërsa me vete nuk kishin ushqim, ndërsa ata, përkatësit e fiseve, nuk donin as t'ua shitnin, e i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Nëse refuzojnë që t'ua shesin, ju atë nga ata merreni me forcë.” Komentimi i këtillë, është transmetuar në disa hadithe. Transmetohet, që Umer b. Hattabi kështu i ka urdhëruar ata.

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، حَدَّثَنَا ابْنُ لَهْيَعَةَ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ، عَنْ أَبِي الْخَيْرِ، عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ، قَالَ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّا نَمُرُّ بِقَوْمٍ فَلَا هُمْ يُصَيِّفُونَا وَلَا هُمْ يُؤَدُّونَ مَا لَنَا عَلَيْهِمْ مِنَ الْحَقِّ وَلَا نَحْنُ نَأْخُذُ مِنْهُمْ . فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " إِنْ أَبَوْا إِلَّا أَنْ تَأْخُذُوا كَرْهًا فَخُذُوا " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ . وَقَدْ رَوَاهُ اللَّيْثُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ أَيْضًا . وَإِنَّمَا مَعْنَى هَذَا الْحَدِيثِ أَنَّهُمْ كَانُوا يَخْرُجُونَ فِي الْعَرَا فَيَمُرُّونَ بِقَوْمٍ وَلَا يَجِدُونَ مِنَ الطَّعَامِ مَا يَسْتَتِرُونَ بِالنَّمَنِ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ " إِنْ أَبَوْا أَنْ يَبِيعُوا إِلَّا أَنْ تَأْخُذُوا كَرْهًا فَخُذُوا " . هَكَذَا رُوِيَ فِي بَعْضِ الْحَدِيثِ مُفسَّرًا وَقَدْ رُوِيَ عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ كَانَ يَأْمُرُ بِنَحْوِ هَذَا .

32. Mbi Hixhretin

بَاب مَا جَاءَ فِي الْهَجْرَةِ

1654. Na ka treguar Ahmed b. Abd ed-Dabiji – atë e ka informuar Zijad b. Abdullahu, atij i ka treguar Mensur b. Mu'temiri, duke transmetuar nga Muxhahidi, ai nga Tavusi, ndërsa ai nga Ibn Abbasi – që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), në Ditën e Çlirimit të Mekës ka thënë: “Nuk ka hixhret pas Çlirimit të Mekës, por kanë mbetur xhihadi dhe qëllimi. Prandaj, kur thirreni për të dalur (në betejë), atëherë shkoni.”²⁷¹

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Ebu Seidi, Abdullah b. Amri, si dhe Abdullah b. Hubshiju. Ky hadith është hasen-sahih.²⁷² E ka transmetuar edhe Sufjan eth-Thevriu nga Mensur b. Mu'temiri me kuptim të ngjashëm.

حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ الصَّغِيِّ، حَدَّثَنَا زِيَادُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، حَدَّثَنَا مُنْصُورُ بْنُ الْمُعْتَمِرِ، عَنْ مُجَاهِدٍ، عَنْ طَاوُسٍ، عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَوْمَ فَتْحِ مَكَّةَ " لَا هَجْرَةَ بَعْدَ الْفَتْحِ وَلَكِنْ جِهَادٌ وَنِيَّةٌ وَإِذَا اسْتَنْفَرْتُمْ فَاَنْفِرُوا " . قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ وَعَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو وَعَبْدِ اللَّهِ بْنِ حُبَيْشٍ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ . وَقَدْ رَوَاهُ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ عَنْ مُنْصُورِ بْنِ الْمُعْتَمِرِ نَحْوَ هَذَا .

33. Mbi dhënien e Zotimit të Dërguarit (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të)

بَاب مَا جَاءَ فِي بَيْعَةِ النَّبِيِّ ﷺ

1655. Na ka treguar Seid b. Jahja b. Seid el-Emeviu – atij i ka treguar Isa b. Junusi, duke transmetuar nga Evzaiu, ai nga Jahja b. Ebu Kethiri, ai nga Ebu Seleme – që Xhabir b. Abdullahu, në pikëpamje të fjalëve të Allahut të Lartësuar: “*Vërtet, Allahu qe i kënaqur me besimtarët kur ata nën hijen e atij druri të zotoheshin ty ...*” [El-Fet’h: 18], ka thënë: “Ne, të

²⁷¹ Në fillim të islamit, derisa muslimant numerikisht ishin të paktë dhe derisa idhujtarët i keqtrajtonin, braktisja e atdheut ishte obligative me qëllim të ruajtjes së fesë. Pas çlirimit të Mekës, kur muslimanët u forcuan, i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të) e ndalon braktisjen e atdheut, përveç me qëllim të luftimit të armikut, të shkollimit, të thirjes në fe dhe me qëllim të bërjes së gjërave të dobishme. Ndërsa, hixhreti edhe më tej është i lejuar për muslimanët të cilët jetojnë në vendet jomuslimane, nëse janë të rrezikuar për shkak të besimit të vet.

²⁷² E shënojnë të gjithë në *El-Kutubus-sitte*, përveç Ibn Maxhes.

Dërguarit të Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ia kemi dhënë zotimin, që nuk kemi për të ikur, por nuk jemi betuar për vdekje.”

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Selem b. Ekve, Ibn Umeri, Ubade dhe Xherir b. Abdullahu. Ky hadith është transmetuar edhe nga Isa b. Junusi, ai nga Evzaiu, e ai nga Jahja b. Ebu Kethiri, i cili ka treguar që Xhabir b. Abdullahu ka thënë: që (në senedin e tij) nuk e ka përmendur Ebu Selemen.

حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ الْأُمَوِيُّ، حَدَّثَنَا عِيسَى بْنُ يُونُسَ، عَنِ الْأَوْزَاعِيِّ، عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، فِي قَوْلِهِ تَعَالَى: (لَقَدْ رَضِيَ اللَّهُ عَنِ الْمُؤْمِنِينَ إِذْ يُبَايِعُونَكَ تَحْتَ الشَّجَرَةِ) قَالَ جَابِرٌ بَايَعْنَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى أَنْ لَا نَفِرَ وَلَمْ نُبَايِعْهُ عَلَى الْمَوْتِ. قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ سَلَمَةَ بْنِ الْأَكْوَعِ وَابْنِ عُمَرَ وَعُبَادَةَ وَجَرِيرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ. قَالَ أَبُو عِيسَى وَقَدْ رُوِيَ هَذَا الْحَدِيثُ عَنْ عِيسَى بْنِ يُونُسَ عَنِ الْأَوْزَاعِيِّ عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ قَالَ قَالَ جَابِرُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ وَلَمْ يُذَكَّرْ فِيهِ أَبُو سَلَمَةَ.

1656. Na ka treguar Kutejbe – atij i ka treguar Hatim b. Ismaili – që Jezid b. Ebu Ubejde, ka thënë: “I thash Seleme b. Ekves: ‘Për çka jeni zotuar tek i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) në Ditën e Hudejbijes?’ Ai tha: ‘Për vdekjen.’ Ky hadith është hasen-sahih.²⁷³

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، حَدَّثَنَا حَاتِمُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي عُبَيْدٍ، قَالَ قُلْتُ لِسَلَمَةَ بْنِ الْأَكْوَعِ عَلَى أَيِّ شَيْءٍ بَايَعْتُمْ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَوْمَ الْحُدَيْبِيَةِ قَالَ عَلَى الْمَوْتِ. هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

1657. Na ka treguar Ali b. Huxhri – atij i ka treguar Ismail b. Xha’feri – duke transmetuar nga Abdullah b. Dinari – që Ibn Umeri, ka thënë: “Ne të Dërguarit të Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ia kemi dhënë zotimin për dëgjueshmëri dhe nënshtrim, ndërsa ai na tha: ‘Aq sa jeni në gjendje.’” Ky hadith është hasen-sahih.²⁷⁴

حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ حُجْرٍ، أَخْبَرَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ جَعْفَرٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ دِينَارٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ كُنَّا نُبَايِعُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ عَلَى السَّمْعِ وَالطَّاعَةِ فَيَقُولُ لَنَا "فِيمَا اسْتَطَعْتُمْ". قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ كِلَاهُمَا.

1658. Na ka treguar Ahmed b. Meni – atij i ka treguar Sufjan b. Ujejne, duke transmetuar nga Ebu Zubejri – që Xhabir b. Abdullahu, ka thënë: “Ne nuk i jemi zotuar të Dërguarit (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) për vdekje, por që nuk kemi për të ikur.”

Ky hadith është hasen-sahih.²⁷⁵ Kuptimi i të dy këtyre haditheve, është i drejtë. Disa, nga as’habët, i janë zotuar për vdekje, duke thënë: “Do të jemi me ty, derisa nuk na mbysin!” – derisa disa i janë zotuar duke thënë: “Betohemi që nuk kemi për të ikur!”

حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مَنِيعٍ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ لَمْ نُبَايِعْ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ عَلَى الْمَوْتِ إِنَّمَا بَايَعْنَاهُ عَلَى أَنْ لَا نَفِرَ. قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. وَمَعْنَى كِلَا الْحَدِيثَيْنِ صَحِيحٌ قَدْ بَايَعَهُ قَوْمٌ مِنْ أَصْحَابِهِ عَلَى الْمَوْتِ وَإِنَّمَا قَالُوا لَا نَزَالُ بَيْنَ يَدَيْكَ حَتَّى نُقْتَلَ وَبَايَعَهُ آخَرُونَ فَقَالُوا لَا نَفِرُ.

²⁷³ E shënon edhe Buhariu, në *Sahih*.

²⁷⁴ E shënon edhe Buhariu, në *Sahih*.

²⁷⁵ E shënon edhe Muslimi, në *Sahih*.

34. Mbi thyerjen e zotimit për besnikëri

بَاب مَا جَاءَ فِي نَكْثِ الْبَيْعَةِ

1659. Na ka treguar Ebu Ammari - atij i ka treguar Vekiu, duke transmetuar nga A'meshi, ai nga Ebu Salihi, ai nga Ebu Hurejre – që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Me tre persona, Allahu në Ditën e Gjykimit nuk ka për të folur, e as nuk ka për t’i pastruar dhe ata i pret dënimi i dhembshëm: me personin i cili ia jep zotimin për besnikëri, e pastaj, nëse ia ofron atë çfarë kërkon, e respekton besimin, ndërsa nuk ia ofron, ai atë nuk e respekton.”²⁷⁶ Ky hadith është hasen-sahih.²⁷⁷

حَدَّثَنَا أَبُو عَمَّارٍ، حَدَّثَنَا وَكِيعٌ، عَنِ الْأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " ثَلَاثَةٌ لَا يُكَلِّمُهُمُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَلَا يُزَكِّيهِمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ رَجُلٌ بَايَعَ إِمَامًا فَإِنْ أَعْطَاهُ وَفَى لَهُ وَإِنْ لَمْ يُعْطِهِ لَمْ يَفِ لَهُ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

35. Mbi zotimin e robit

بَاب مَا جَاءَ فِي بَيْعَةِ الْعَبْدِ

1660. Na ka treguar Kutejbe – atij i ka treguar Lejthi, duke transmetuar nga Ebu Zubejri – që Xhabiri, ka thënë: “Erdhi një njeri tek i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), e ia dha zotimin që me të ka për të bërë hixhret. I Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), nuk e ka ditur që ai është rob. Pastaj, erdhi zotëria i tij (për ta kërkuar atë prapa). I Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), i tha: ‘Ma shit atë?’ – ai ia dha për dy robër të zinj. Pastaj, i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), nga askush më nuk ka pranuar zotimin, e që të mos e pyeste se a je ti rob.’”

Mbi këtë temë, është transmetuar hadithi edhe nga Ibn Abbasi. Hadithi i Xhabirit është hasen-garib-sahih.²⁷⁸ Na është i njohur vetëm nëpërmjet Ebu Zubejrit.

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، حَدَّثَنَا اللَّيْثُ بْنُ سَعْدٍ، عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ، عَنْ جَابِرٍ، أَنَّهُ قَالَ جَاءَ عَبْدٌ فَبَايَعَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ عَلَى الْهَجْرَةِ وَلَا يَشْعُرُ النَّبِيُّ ﷺ أَنَّهُ عَبْدٌ فَجَاءَ سَيِّدُهُ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ " بَغْنِيهِ " . فَاسْتَرَاهُ بَعْدَيْنِ أَسْوَدَيْنِ وَلَمْ يَبَايِعْ أَحَدًا بَعْدُ حَتَّى يَسْأَلَهُ أَعِيدَ هُوَ . قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ . قَالَ أَبُو عِيسَى حَدِيثُ جَابِرٍ حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ صَحِيحٌ لَا نَعْرِفُهُ إِلَّا مِنْ حَدِيثِ أَبِي الزُّبَيْرِ .

²⁷⁶ Në këtë hadith, Tirmidhiu e ka përmendur vetëm njërin nga tre llojet e njerëzve. Në hadithin të cilin e shënon Buhariu, në Sahih, qëndron: Me tre persona Allahu nuk ka për të folur në Ditën e Gjykimit, e as nuk ka për t’i pastruar, dhe ata i pret dënimi i dhembshëm: me personat që ujin e kanë pranë rrugës dhe ia ndalojnë udhëtarit musafir për ta pirë atë; me personin i cili udhëheqësit të vet ia jep premtimin për besnikëri, e pastaj nëse ia jep atë çfarë kërkon nga ai, ai e respekton premtimin, por nëse nuk ia jep, ai nuk e respekton premtimin dhe me personin i cilin ndonjë njeriu pas ikindisë ia shet mallin duke e betuar që e ka paguar kaq dhe kaq dhe ai (në bazë të asaj) e blen, ndërsa ai, në të vërtetë nuk e ka blerë me atë çmim.

²⁷⁷ E shënojnë edhe Buhariu dhe Muslimi, në *Sahih*.

²⁷⁸ E shënon edhe Muslimi, në *Sahih*.

36. Mbi zotimin e grave

بَاب مَا جَاءَ فِي بَيْعَةِ النِّسَاءِ

1661. Na ka treguar Kutejbe – atij i ka treguar Sufjani, duke transmetuar nga Muhammed b. Munkediri – që Umejma, vajza e Muhammed b. Munkedirit, ka thënë: “Unë me gratë e tjera, ia kemi dhënë zotimin për nënshtrim dhe besnikëri të Dërguarit të Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), e ai tha: ‘Sa të jeni në gjendje dhe sa të keni mundësi.’ Unë, thash: ‘Allahu dhe i Dërguari i Allahut janë më të mëshirshëm ndaj nesh, sesa jemi ne për vetveten tonë.’ – pastaj thash: ‘I Dërguari i Allahut, na e kthe zotimin!’ – Sufjani, thotë: ‘Do të thotë: përshëndetu me dorë me ne.’ – i Dërguari i Allahut, në atë tha: “Fjalët e mia, të drejtuara qindra grave, kanë peshë të njëjtë sikur t’i ishin drejtuar vetëm njëres.”²⁷⁹

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Aishja, Abdullah b. Amri dhe Esma bint Jezidi. Ky hadith është hasen-sahih.²⁸⁰ Na është i njohur, vetëm nëpërmjet Muhammed b. Munkedirit. Sufjan eth-Thevriu, Malik b. Enesi dhe të tjerët, këtë hadith, në kuptim të ngjashëm, e kanë transmetuar nga Muhammed b. Munkediri.

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، عَنْ ابْنِ الْمُنْكَدِرِ، سَمِعَ أُمِّمَةَ بِنْتَ رُقَيْقَةَ، تَقُولُ بَايَعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فِي نِسْوَةٍ فَقَالَ لَنَا " فِيمَا اسْتَطَعْتُمْ وَأَطَقْتُمْ " . قُلْتُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَرْحَمُ بِنَا مِنَّا بِأَنْفُسِنَا . قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ بَايَعْنَا . قَالَ سُفْيَانُ تَعْنِي صَافِحَنَا . فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " إِنَّمَا قَوْلِي لِمَا نَزَلَتْهُ لَامْرَأَةٍ كَقَوْلِي لِأَمْرَةٍ وَاحِدَةٍ " . قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ عَائِشَةَ وَعَبْدِ اللَّهِ بْنِ غَمَرٍ وَأَسْمَاءَ بِنْتِ بَزِيدٍ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ لَا نَعْرِفُهُ إِلَّا مِنْ حَدِيثِ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ . وَرَوَى سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ وَمَالِكُ بْنُ أَنَسٍ وَغَيْرُ وَاحِدٍ هَذَا الْحَدِيثَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ نَحْوَهُ .

37. Mbi numrin e as'habëve, të cilët kanë marr pjesë në Betejën e Bedrit

بَاب مَا جَاءَ فِي عِدَّةِ أَصْحَابِ أَهْلِ بَدْرٍ

1662. Na ka treguar Vasil b. Abdul Ala el-Kufi, atij i ka treguar Ebu Bekër b. Ajjashi, duke transmetuar nga Ebu Is'haku – që Beraï, ka thënë: “Flisnim që në betejën e Bedrit ka marr pjesë numër i njëjtë i njerëzve sa kanë qenë edhe me Talutin. Ata kanë qenë treqind e trembëdhjetë vetë. Mbi këtë temë, është transmetuar hadithi edhe nga Ibn Abbasi. Ky hadith është hasen-sahih.²⁸¹ E kanë transmetuar edhe Eth-Thevriu dhe të tjerët nga Ebu Is'haku.

حَدَّثَنَا وَاصِلُ بْنُ عَبْدِ الْأَعْلَى الْكُوفِيُّ، حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ عَيَّاشٍ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنِ الْبَرَاءِ، قَالَ كُنَّا نَتَحَدَّثُ أَنَّ أَصْحَابَ بَدْرٍ يَوْمَ بَدْرٍ كَعِدَّةِ أَصْحَابِ طَالُوتَ ثَلَاثِمِائَةٍ وَثَلَاثَةَ عَشَرَ رَجُلًا . قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ . وَقَدْ رَوَاهُ الثَّوْرِيُّ وَغَيْرُهُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ .

²⁷⁹ Në transmetimin të cilin e shënon Nesaiu dhe Taberiu, qëndron: “O i Dërguar i Allahut, afroju duart që me ty të përshëndetemi!” – e ai në atë tha: “Unë me gratë nuk flas dorë për dorë, por se zotimin (besatimin) nga ju do ta pranoj kështu.”

²⁸⁰ E shënon edhe Nesaiu, në *Sunen*.

²⁸¹ E shënojnë edhe Buhariu dhe Muslimi, në *Sahihë*.

38. Mbi një të pestën (humus)

باب مَا جَاءَ فِي الْخُمْسِ

1663. Na ka treguar Kutejbe – atij i ka treguar Abbad b. Abbad el-Muhel-lebi, duke transmetuar nga Ebu Xhemre, ndërsa ai nga Ibn Abbasi – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), delegacionit nga fisi Abdul-Kajsi ka thënë: “Ju urdhëroj që nga çdo gjë që zëni pre lufte, ta jepni një të pestën.”²⁸² Hadithi e përmban rrëfimin e tërësishëm. Ky hadith është hasen-sahih.²⁸³

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، حَدَّثَنَا عِيَادُ بْنُ عَبْدِ الْمُهَلَّبِيِّ، عَنْ أَبِي جَمْرَةَ، عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ لَوْفَدَ عَبْدُ الْقَيْسِ " أَمْرُكُمْ أَنْ تُؤَدُّوا خُمْسَ مَا غَنِمْتُمْ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

1664. Na ka treguar Kutejbe –atij i ka treguar Hammad b. Zejdi, duke transmetuar nga Ebu Xhemre, e ai nga Ibn Abbasi – ngjashëm (me hadithin e mëparshëm).

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ، عَنْ أَبِي جَمْرَةَ، عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ، نُحْوَهُ .

39. Mbi ndalesën e rrëmbimit të presë së luftës

باب مَا جَاءَ فِي كَرَاهِيَةِ النَّهْبَةِ

1665. Na ka treguar Hennadi – atij i ka treguar Ebu Ahves, duke transmetuar nga Seid b. Mesruku, ai nga Abaje b. Rifae, ai nga babai i vet – që Rafiu, gjyshi i Abaje b. Rifae, ka thënë: “Ishim me të Dërguarin e Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), në rrugë (gjatë luftës). Ata, të cilët shkonin përpara nesh, nxituan për të marr nga preja dhe për të zier atë (ushqimin) derisa i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) ende ishte duke ecur me ata prapa nesh. Kur erdhi deri te kazanët, ai urdhëroi që ta rrotullonin,²⁸⁴ pastaj prenë e ndan në mesin e tyre, duke dhënë dhjetë dele për një deve.”

Sufjan eth-Thevriu, ka transmetuar nga babai i vet, ai nga Abajje, ai nga gjyshi i vet Rafi b. Hadixhi, duke mos e përmendur: “Nga babai i vet.”

حَدَّثَنَا هَنَادٌ، حَدَّثَنَا أَبُو الْأَحْوَصِ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ مَسْرُوقٍ، عَنْ عُبَايَةَ بْنِ رِفَاعَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَدِّهِ، رَافِعِ بْنِ خَدِيجٍ قَالَ كُنَّا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فِي سَفَرٍ فَتَقَدَّمَ سَرَعَانُ النَّاسِ فَتَعَجَّلُوا مِنَ الْغَنَائِمِ فَاطْبَحُوا وَرَسُولُ اللَّهِ ﷺ فِي أُخْرَى النَّاسِ فَمَرَّ بِالْقُدُورِ فَأَمَرَ بِهَا فَأُكْفِنَتْ ثُمَّ قَسَمَ بَيْنَهُمْ فَعَدَلَ بَعِيرًا بَعْشَرَ شِيَاهٍ . قَالَ أَبُو عِيسَى وَرَوَى سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عُبَايَةَ، عَنْ جَدِّهِ، رَافِعِ بْنِ خَدِيجٍ وَلَمْ يَذْكُرْ فِيهِ أَبِيهِ .

²⁸² Allahu i Lartësuar thotë: *Ju (besimtarë) ta dini se një e pesta e asaj që e fituat, nga ndonjë send, i takon (përkujtuesve të) All-llahut, të dërguarit të Tij, të afërmeve të tij (të dërguarit), jetimave, nevojtarëve dhe atyre në mërgim, (ky është përcaktimi i Zotit), nëse keni besuar All-llahun, dhe atë (Kur'anin) që ia zbritëm robit Tonë (Muhammedit) ditën e furkanit (ditën e Bedrit, kur u dallua e vërteta nga e shtrembëra), ditën e konfrontimit të dy grupeve. All-llahu është i fuqishëm për çdo gjë.* [El-Enfal: 41] pas vdekjes së të Dërguarit (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të) dhe të afërmeve të tij, ajo e pesta, sipas mendimit të Shafiut, ndahet në qëllime humanitare. Ebu Hanife konsideron që ndahet me kategoritë e përmendura në ajetin e cekur.

²⁸³ E shënojnë edhe Buhariu dhe Muslimi, në *Sahihë*.

²⁸⁴ I Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të), urdhëroi që kazanët të përmbysen dhe mishi i gatuar në to të derdhet sepse ata që mbërritën së pari therën kafshët para se të ndahej preja.

1666. Ashtu, na ka treguar Muhammed b. Gajlani – atij i ka treguar Vekiu, duke transmetuar Sufjani – edhe ky është transmetim i besueshëm. Abaje b. Rifae e ka dëgjuar (hadithin) nga gjyshi i vet Rafia b. Hadixhi. Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Tha'lebe b. Hakemi, Enesi, Ebu Rejhani, Ebu Derda, Abdurrahman b. Semure, Zejd b. Halidi, Xhabiri, Ebu Hurejre dhe Ebu Ejjubi.

حَدَّثَنَا بِذَلِكَ، مُحَمَّدُ بْنُ غِيْلَانَ حَدَّثَنَا وَكِيعٌ، عَنْ سُفْيَانَ، . وَهَذَا أَصَحُّ وَعَبَّاسُ بْنُ رِفَاعَةَ سَمِعَ مِنْ، جَدِّهِ رَافِعِ بْنِ خَدِيجٍ . قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ ثَعْلَبَةَ بْنِ الْحَكَمِ، وَأَنْسٍ، وَأَبِي، رِيحَانَةَ وَأَبِي الدَّرْدَاءِ وَعَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ سَمُرَةَ وَزَيْدِ بْنِ خَالِدٍ وَجَابِرِ وَأَبِي هُرَيْرَةَ وَأَبِي أَيُّوبَ .

1667. Na ka treguar Mahmud b. Gajlani – atij i ka treguar Abdurrezaku, duke transmetuar nga Ma'meri, ai nga Sabiti, e ai nga Enesi – që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Kush e rrëmben (prenë), ai nuk na takon neve.” Ky hadith, nëpërmjet Enesit është hasen-sahih-garib.²⁸⁵

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ غِيْلَانَ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ، عَنْ مَعْمَرٍ، عَنْ ثَابِتٍ، عَنْ أَنَسٍ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " مَنْ انْتَهَبَ فَلَيْسَ مِنَّا " . قَالَ أَبُو عِيْسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ أَنَسٍ .

40. Mbi të përshëndeturit me pasuesit e Librave të shpallur

بَابُ مَا جَاءَ فِي السَّلَامِ عَلَى أَهْلِ الْكِتَابِ

1668. Na ka treguar Kutejbe – atij i ka treguar Abdulaziz b. Muhammedi, duke transmetuar nga Suhejl b. Ebu Salihi, ai nga babai i vet, ndërsa ai nga Ebu Hurejre – që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Mos i përshëndetni të parët, krishterët dhe jehudët. Kur e takoni dikë prej tyre në rrugë, ngushtoni ata në skaj të rrugës.”²⁸⁶

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga as'habët, Ibn Umeri, Enesi dhe Ebu Basër el-Gifariu. Ky hadith është hasen-sahih. Disa, nga dijetarët thonë, që nocioni i fjalëve mos i përshëndetni të parët të krishterët dhe jehudët do të thotë se ajo është e papëlqyer, sepse me atë atyre do t'u shprehej nderimi, ndërsa muslimanët janë porositur që t'i injorojnë ata. Gjithashtu, nëse ndonjërin prej tyre e takoni rrugës, të mos e lejoni atë, që të fryhet si palloi, sepse kjo do të ishte madhërimi i tyre.

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ مُحَمَّدٍ، عَنْ سُهَيْلِ بْنِ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ " لَا تَبْدَعُوا الْيَهُودَ وَالنَّصَارَى بِالسَّلَامِ وَإِذَا لَقِيتُمْ أَحَدَهُمْ فِي الطَّرِيقِ فَاصْطَرُّوهُمْ إِلَى أَضْبَاقِهِ " . قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ ابْنِ عُمَرَ وَأَنْسٍ وَأَبِي بَصْرَةَ الْغَفَارِيِّ صَاحِبِ النَّبِيِّ ﷺ . قَالَ أَبُو عِيْسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ . وَمَعْنَى هَذَا الْحَدِيثِ " لَا تَبْدَعُوا الْيَهُودَ وَالنَّصَارَى " . قَالَ بَعْضُ أَهْلِ الْعِلْمِ إِنَّمَا مَعْنَى الْكَرَاهِيَةِ لِأَنَّهُ يَكُونُ تَعْظِيمًا لَهُ وَإِنَّمَا أَمْرُ الْمُسْلِمُونَ بِتَذْلِيلِهِمْ وَكَذَلِكَ إِذَا لَقِيَ أَحَدَهُمْ فِي الطَّرِيقِ فَلَا يَتْرُكُ الطَّرِيقَ عَلَيْهِ لِأَنَّ فِيهِ تَعْظِيمًا لَهُمْ .

²⁸⁵ E shënon edhe Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*.

²⁸⁶ Këto fjalë, i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të) i ka thënë pas Betejës në Hendek, kur e ka dërguar ushtrinë për t'i dënuar fisin jehud Benu Kurejdha dhe Benu Nadr, të cilët tradhtuan muslimanët dhe shkelën traktatin e mbrojtjes së përbashkët të Medinës.

1669. Na ka treguar Ali b. Huxhri – atij i ka treguar Ismail b. Xha'feri, duke transmetuar nga Abdullah b. Dinari, ndërsa ai nga Ibn Umeri – që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Kur ndonjë jehud ju jep salam, ai thotë: “Es-Samu alejke/Le të zë vdekja e shpejt! – Ti ktheja me fjalët: ‘Ve alejke/Edhe ty le të zë!’” Ky hadith është hasen-sahih.²⁸⁷

حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ حُجْرٍ، أَخْبَرَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ جَعْفَرٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ دِينَارٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " إِنَّ الْيَهُودَ إِذَا سَلَّمَ عَلَيْكُمْ أَحَدُهُمْ فَإِنَّمَا يَقُولُ السَّامُ عَلَيْكُمْ فَقُلْ عَلَيْكَ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

41. Mbi papëlqyeshmërinë e qëndrimit në mesin e idhujtarëve

باب مَا جَاءَ فِي كَرَاهِيَةِ الْمَقَامِ بَيْنَ أَطْهَرِ الْمُشْرِكِينَ

1670. Na ka treguar Hennadi – atij i ka treguar Ebu Muaviu, duke transmetuar nga Ismail b. Ebu Halidi, ai nga Kajs b. Ebu Hazimi – që Xherir b. Abdullahu, ka thënë: “I Dërguari i Allahut, e dërgoi ushtrinë në Hath'am. Disa njerëz, duke u mbrojtur nga vdekja, filluan të binin në sexhde.²⁸⁸ Beteja përfundoi shumë shpejt, e disa prej tyre u vranë (nga ana e muslimanëve). Duke dëgjuar mbi atë, i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) urdhëroi, që për secilin (musliman) të vrarë, të jepet gjysma e shpagimit²⁸⁹ dhe tha: ‘Unë distancohem (nga vdekja) e çdo muslimani, i cili qëndron në mesin e idhujtarëve.’ ‘Përse, o i Dërguar i Allahut?’ - pyetën të pranishmit, e ai në atë tha: ‘Le t’i ndërtojnë shtëpitë e veta larg prej tyre.’”

حَدَّثَنَا هَنَّاذٌ، حَدَّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أَبِي خَالِدٍ، عَنْ قَيْسِ بْنِ أَبِي حَازِمٍ، عَنْ جَرِيرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ بَعَثَ سَرِيَّةً إِلَى خَنْعَمٍ فَأَعْتَصَمَ نَاسٌ بِالسُّجُودِ فَأَسْرَعَ فِيهِمُ الْقَتْلُ فَبَلَغَ ذَلِكَ النَّبِيَّ ﷺ فَأَمَرَ لَهُمْ بِنِصْفِ الْعَقْلِ وَقَالَ " أَنَا بَرِيءٌ مِنْ كُلِّ مُسْلِمٍ يُقِيمُ بَيْنَ أَطْهَرِ الْمُشْرِكِينَ " . قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ وَلَمْ قَالَ " لَا تَرَايَا نَارَاهُمَا " .

1671. Na ka treguar Hennadi – atij i ka treguar Abdi, duke transmetuar nga Ismail b. Ebu Halidi, e ai nga Kajs b. Ebu Hazimi – ngjashëm me hadithin e Ebu Muaviut, duke qenë se në të nuk është përmendur “Nga Xheriri” - dhe kjo është më e besueshme. Mbi këtë temë, është transmetuar hadithi edhe nga Semure. Shumica e transmetuesve nga Ismaili, kanë thënë: “Nga Ismaili, e ai nga Kajs b. Ebu Hazimi, që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) e ka dërguar ushtrinë, por nuk e kanë përmendur: “(...) nga Xheriri.” Hammad b. Seleme, ka transmetuar nga haxhaxh b. Ertate, ai nga Ismail b. Ebu Halidi, ai nga Kajs, ndërsa ai nga Xheriri, ngjashëm me hadithin e Ebu Muaviut. Ndërsa, e kam dëgjuar (thotë Ebu Isai) Muhammedin (Buhariun), kur ka thënë: “Është e besueshme që hadithi i Kajsit, nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), është mursal.”

²⁸⁷ E shënojnë edhe Buhariu dhe Muslimi, në *Sahihë*.

²⁸⁸ Ata ishin muslimanët të cilët jetonin në mesin e idhujtarëve. Me rënien në sexhde, dëshironin që luftëtarëve musliman t’u tregonin se janë musliman për të mos i vranë. Por, luftëtarët musliman mendonin se janë duke u shtirrur idhujtarët, dhe shumicën i kanë mbytur.

²⁸⁹ I Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të), përcaktoi për ta gjysmën e shumës së parave të gjakmarrjes, sepse duke jetuar midis idhujtarëve, në një farë mënyre ata janë fajtorë për vuajtjet dhe vdekjen e tyre.

Ka transmetuar Semure b. Xhundubi, që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Mos banoni dhe mos u përzieni me idhujtarët, sepse kush banon dhe përzihet me ata, është i ngjashëm me ata.”

حَدَّثَنَا هَنَادٌ، حَدَّثَنَا عَبْدُهُ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أَبِي خَالِدٍ، عَنْ قَيْسِ بْنِ أَبِي حَازِمٍ، مِثْلَ حَدِيثِ أَبِي مُعَاوِيَةَ وَلَمْ يَذْكُرْ فِيهِ عَنْ جَرِيرٍ، . وَهَذَا أَصَحُّ . وَفِي الْبَابِ عَنْ سَمُرَةَ، . قَالَ أَبُو عِيسَى وَأَكْثَرُ أَصْحَابِ إِسْمَاعِيلَ قَالُوا عَنْ قَيْسِ بْنِ أَبِي حَازِمٍ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ بَعَثَ سَرِيَّةً وَلَمْ يَذْكُرُوا فِيهِ عَنْ جَرِيرٍ. وَرَوَاهُ حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ عَنْ الْحَجَّاجِ بْنِ أَرْطَاةٍ عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أَبِي خَالِدٍ عَنْ قَيْسِ بْنِ جَرِيرٍ مِثْلَ حَدِيثِ أَبِي مُعَاوِيَةَ قَالَ وَسَمِعْتُ مُحَمَّدًا يَقُولُ الصَّحِيحُ حَدِيثُ قَيْسٍ عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُرْسَلٌ وَرَوَى سَمُرَةُ بْنُ جُنْدَبٍ عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَا تَسَاكُنُوا الْمُشْرِكِينَ وَلَا تُجَامِعُوهُمْ فَمَنْ سَاكَنَهُمْ أَوْ جَامَعَهُمْ فَهُوَ مِثْلُهُمْ.

42. Mbi dëbimin e jehudëve dhe të krishterëve nga gadishulli arabik

بَاب مَا جَاءَ فِي إِخْرَاجِ الْيَهُودِ وَالنَّصَارَى مِنْ جَزِيرَةِ الْعَرَبِ

1672. Na ka treguar Hasan b. Ali el-Hal-lali, atij i kanë treguar Ebu Asimi dhe Abdurrezaku, ata i ka informuar Ibn Xhurejxi, atij i ka treguar Ebu Zubejri, ai ka dëgjuar nga Xhabir b. Abdullahu, atë e ka informuar Umer b. Hattabi – që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Kam për t’i dëbuar jehudët dhe të krishterët nga gadishulli Arabik dhe në të kam për t’i lënë vetëm muslimanët.”²⁹⁰ Ky hadith është hasen-sahih.²⁹¹

حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ الْخَلَّالُ، حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ، وَعَبْدُ الرَّزَّاقِ، قَالَا أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ، قَالَ أَخْبَرَنِي أَبُو الزُّبَيْرِ، أَنَّهُ سَمِعَ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ، يَقُولُ أَخْبَرَنِي عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ، أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ "لَا تُخْرِجَنَّ الْيَهُودَ وَالنَّصَارَى مِنْ جَزِيرَةِ الْعَرَبِ فَلَا أَتْرُكُ فِيهَا إِلَّا مُسْلِمًا" . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

1673. Na ka treguar Musa b. Abdurrahman el-Kindi – atë e ka informuar Zejd b. Hubabi, atij i ka treguar Sufjan eth-Thevriu, duke transmetuar nga Ebu Zubejri, ai nga Xhabiri, ndërsa ai nga Umer b. Hattabi – që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Nëse Allahu më jep të jetojë, kam për t’i dëbuar jehudët dhe të krishterët nga gadishulli Arabik.”

حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْكِنْدِيُّ، حَدَّثَنَا زَيْدُ بْنُ الْحُبَابِ، أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ، عَنْ جَابِرٍ، عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ "لَئِنْ عَشِثْتُ إِنْ شَاءَ اللَّهُ لَا أُخْرِجَنَّ الْيَهُودَ وَالنَّصَارَى مِنْ جَزِيرَةِ الْعَرَبِ" .

43. Mbi trashëgiminë e të Dërguarit (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të)

بَاب مَا جَاءَ فِي تَرْكَةِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ

1674. Na ka treguar Muhammed b. Muthenna – atë e ka informuar Ebu Velidi, atij i ka treguar Hammad b. Seleme, duke transmetuar nga Muhammed b. Amri, ai nga Ebu Seleme – që Ebu Hurejre, ka thënë: “Erdhi Fatimja tek Ebu Bekri dhe i tha: ‘Kush ka për ta trashëguar pasurinë tënde?’ ‘Gruaja dhe fëmijët e mi.’ – u përgjigj ai. ‘E atëherë përse unë nuk mund ta

²⁹⁰ Shafi'u konsideron se ky premtim vlen për persekutimin e hebrenjve dhe të krishterëve nga Hixhazi, Meka dhe Medina, vendet e dy tempujve.

²⁹¹ E shënojnë edhe Muslimi, në *Sahih*, Ebu Davudi, Nesaiu dhe Ibn Maxhe, në *Sunene*.

trashëgojnë (pasurinë) e babait tim? – pyeti ajo, ndërsa Ebu Bekri, tha: ‘E kam dëgjuar të Dërguarin e Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), kur ka thënë: ‘Ne ia japim (të dërguarit pasurinë tonë) nuk ua lëmë trashëgimtarëve!’ Prandaj, unë kam për t’i mbajtur ata që i mbante i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) dhe kam për t’ju ndarë atyre që u ndante i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të).”

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Umeri, Talha, Zubejri, Abdurrahman b. Avfi, Sa’di dhe Aishja. Hadithi i Ebu Hurejres është hasen-garib.²⁹² Të gjithë transmetuesit e tij, deri te Ebu Hurejre, i kanë cekur vetëm Hammad b. Seleme, Abdulvehab b. Ata, Muhammed b. Amri dhe Ebu Seleme. Ky hadith, me disa sene, është transmetuar edhe nga Ebu Bekër es-Siddiku, ai nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të).

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى، حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ، حَدَّثَنَا حَمَادُ بْنُ سَلَمَةَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ جَاءَتْ فَاطِمَةُ إِلَى أَبِي بَكْرٍ فَقَالَتْ مَنْ يَرْتُكُ قَالَ أَهْلِي وَوَلَدِي . قَالَتْ فَمَا لِي لَا أَرُثُ أَبِي فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ " لَا تُورَثُ " . وَلَكِنِّي أَغُولُ مَنْ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَغُولُهُ وَأَنْفَقَ عَلَى مَنْ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يُنْفِقُ عَلَيْهِ . قَالَ أَبُو عِيسَى فِي الْبَابِ عَنْ عُمَرَ وَطَلْحَةَ وَالزُّبَيْرِ وَعَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ وَسَعْدٍ وَعَائِشَةَ . وَحَدَّثَ أَبُو هُرَيْرَةَ حَدِيثُ حَسَنٍ غَرِيبٌ مِنْ هَذَا الْوَجْهِ إِنَّمَا أَسْنَدُهُ حَمَادُ بْنُ سَلَمَةَ وَعَبْدُ الْوَهَّابِ بْنُ عَطَاءٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ . وَسَأَلْتُ مُحَمَّدًا عَنْ هَذَا الْحَدِيثِ فَقَالَ لَا أَعْلَمُ أَحَدًا رَوَاهُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ إِلَّا حَمَادُ بْنُ سَلَمَةَ . وَرَوَى عَبْدُ الْوَهَّابِ بْنُ عَطَاءٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ نَحْوَ رِوَايَةِ حَمَادِ بْنِ سَلَمَةَ .

1675. Na ka treguar Hasan b. Ali el-Hal-lali – atë e ka informuar Bishr b. Umeri, atij i ka treguar Malik b. Enesi, duke transmetuar nga Ibn Shihabi – që Malik b. Evi b. Hadesani, ka thënë: “Hyra te Umer b. Hattabi. Tek ai hynë edhe Uthman b. Affani, Zubejr b. Avvani, Abdurrahman b. Avfi dhe Sa’d b. Ebu Vekkasi. Pas pak, hynë edhe Aliu dhe Abbasi, me qëllim që (nga ai) të kërkonin trashëgimi. Umeri, tha: ‘Ju përbej në Allahun, me lejen e të Cilit ekzistojnë qiejt dhe Toka, a e keni të njohur ju, që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Ne, (të dërguarit - pasurinë tonë) nuk ua lëmë pasardhësve. Të gjitha që mbesin pas nesh, shkojnë për qëllime bamirësie?’ ‘Po.’ – thanë ata, ndërsa Umeri, tha: ‘Kur i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), u shpërngul për në Ahiret, Ebu Bekri, tha: “Pas të Dërguarit të Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), unë jam duke udhëhequr (me shtetin Islam).” Ndërsa ti (Abbas) dhe ky (Aliu), shkuat tek Ebu Bekri. Ti kërkoje një pjesë të trashëgimisë nga vëllai yt, ndërsa ky kërkonte trashëgiminë e gruas (nga pasuria) e babait të saj. Atëherë, Ebu Bekri (u) tha që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: ‘Ne (të dërguarit pasurinë tonë) nuk ua lëmë pasardhësve. Të gjitha që mbesin pas nesh shkojnë në qëllime bamirësie.’ Allahu e di, që ai është i sinqertë, i ndershëm dhe që është në rrugën e Drejtë, e megjithatë, e ka pasuar (vetëm) të vërtetën.” Hadithi përmban rrëfim më të gjatë. Ky hadith nëpërmjet Malik b. Enesit është hasen-sahih-garib.²⁹³

حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ الْخَلَّالُ، أَخْبَرَنَا بِشْرُ بْنُ عُمَرَ، حَدَّثَنَا مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ، عَنْ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ مَالِكِ بْنِ أَوْسٍ بْنِ الْحَدَثَانِ، قَالَ دَخَلْتُ عَلَى عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ وَدَخَلَ عَلَيْهِ عُثْمَانُ بْنُ عَفَّانٍ وَالزُّبَيْرُ بْنُ الْعَوَّامِ وَعَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَوْفٍ وَسَعْدُ بْنُ أَبِي وَقَّاصٍ ثُمَّ جَاءَ عَلِيُّ بْنُ الْعَبَّاسِ يَخْتَصِمَانِ فَقَالَ عُمَرُ لَهُمْ أَتَشُدُّكُمْ بِاللَّهِ الَّذِي يَأْذِنُ نَقُومَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ تَعْلَمُونَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ " لَا تُورَثُ مَا تَرَكَنَاهُ صَدَقَةٌ " . قَالُوا نَعَمْ . قَالَ عُمَرُ فَلَمَّا تَوَقَّي رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ أَبُو بَكْرٍ أَنَا وَلِيُّ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ .

²⁹² E shënon edhe Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*.

²⁹³ E shënojnë edhe Buhariu dhe Muslimi, në *Sahihë*, në formë diç më të gjatë.

فَجِئْتُ أَنْتَ وَهَذَا إِلَى أَبِي بَكْرٍ تَطْلُبُ أَنْتَ مِيرَاثَكَ مِنْ ابْنِ أَخِيكَ وَيَطْلُبُ هَذَا مِيرَاثَ امْرَأَتِهِ مِنْ أَبِيهَا فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ " لَا نُورِثُ مَا تَرَكَنَاهُ صَدَقَةٌ " . وَاللَّهُ يَعْلَمُ إِنَّهُ لَصَادِقٌ بَارٌّ رَاشِدٌ تَابِعٌ لِلْحَقِّ . قَالَ أَبُو عِيسَى وَفِي الْحَدِيثِ قِصَّةٌ طَوِيلَةٌ . وَهَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مَالِكِ بْنِ أَنَسٍ .

44. Mbi atë, që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), në Ditën e Çlirimit të Mekës, ka thënë: “Ajo pas sodit më kurrë nuk ka për të qenë e pushtuar.”

بَابُ مَا جَاءَ مَا قَالَ النَّبِيُّ ﷺ يَوْمَ فَتَحِ مَكَّةَ " إِنَّ هَذِهِ لَا تُغْزَى بَعْدَ الْيَوْمِ "

1676. Na ka treguar Muhammed b. Beshshari – atë e ka informuar Jahja b. Seidi, atij i ka treguar Zekerija b. Ebu Zaide, duke transmetuar nga Sha’biju – që Harith b. Malik b. Bersa, ka thënë: “E kam dëgjuar të Dërguarin (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), kur në Ditën e Çlirimit të Mekës, ka thënë: ‘Pas kësaj dite, ajo më kurrë nuk ka për të qenë e pushtuar, deri në Ditën e Gjykimit.’”²⁹⁴

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Ibn Abbasi, Sulejman b. Sureda dhe Mutiu. Ky hadith është hasen-sahih. Kjo, në të vërtetë, është hadithi, të cilin Zekerija b. Ebu Zaide, e ka transmetuar nga Sha’biju. Na është i njohur vetëm nëpërmjet tij.

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ، حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ، حَدَّثَنَا زَكَرِيَّا بْنُ أَبِي زَائِدَةَ، عَنِ الشَّعْبِيِّ، عَنِ الْحَارِثِ بْنِ مَالِكِ بْنِ الْبَرَصَاءِ، قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَوْمَ فَتَحِ مَكَّةَ يَقُولُ " لَا تُغْزَى هَذِهِ بَعْدَ الْيَوْمِ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ " . قَالَ أَبُو عِيسَى وَفِي الْبَابِ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ وَسَلْيَمَانَ بْنِ صُرَدٍ وَمُطِيعٍ . وَهَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ وَهُوَ حَدِيثُ زَكَرِيَّا بْنِ أَبِي زَائِدَةَ عَنِ الشَّعْبِيِّ لَا نَعْرِفُهُ إِلَّا مِنْ حَدِيثِهِ .

45. Mbi kohën, në të cilën lufta është mustehab

بَابُ مَا جَاءَ فِي السَّاعَةِ الَّتِي يُسْتَحَبُّ فِيهَا الْقِتَالُ

1677. Na ka treguar Muhammed b. Beshshari – atë e ka informuar Muadh b. Hishami, atij i ka treguar babai i tij, duke transmetuar nga Katade – që Nu’mān b. Mukarrini, ka thënë: “Kam luftuar së bashku me të Dërguarin e Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), e ai e ndalte luftën nga agimi deri te lindja e diellit. Kur lindte dielli, ai luftonte deri te gjysma e ditës, pastaj e ndalte luftën, derisa dielli ishte në zenit. Kur dielli e kalonte zenitin, ai luftonte deri në ikindi, pastaj e ndërpriste, derisa nuk e falte ikindinë. Pas kësaj, ai prapë luftonte. Atëherë, flitej: ‘Është duke arritur ndihma!’ – sepse besimtarët gjatë namazeve luteshin për ushtarët e vet.”

Ky hadith është nga Nu’mān b. Mukarrini, është transmetuar me sened të lidhur nga ky, ndërsa Katade nuk e ka takuar Nu’mān b. Mukarrinin. Nu’māni ka vdekur në kohën e hilafetit të Umer b. Hattabit.

²⁹⁴ Kjo domethënë, Mekka, pas çlirimit, në vitin tetë sipas hixhretit, nuk do të bie më në pushtetin e pabesimtarëve.

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ، حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ هُثَايْمٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، عَنْ قَتَادَةَ، عَنِ الثُّعْمَانِ بْنِ مِقْرَنٍ، قَالَ غَزَوْتُ مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَكَانَ إِذَا طَلَعَ الْفَجْرُ أَمْسَكَ حَتَّى تَطْلُعَ الشَّمْسُ فَإِذَا طَلَعَتْ قَاتَلَ فَإِذَا انْتَصَفَ النَّهَارُ أَمْسَكَ حَتَّى تَزُولَ الشَّمْسُ فَإِذَا زَالَتِ الشَّمْسُ قَاتَلَ حَتَّى الْعَصْرِ ثُمَّ أَمْسَكَ حَتَّى يُصَلِّيَ الْعَصْرَ ثُمَّ يُقَاتِلُ . قَالَ وَكَانَ يُقَالُ عِنْدَ ذَلِكَ تَهْيِجُ رِيَاخِ النَّصْرِ وَيَدْعُو الْمُؤْمِنُونَ لِجُبُوشِهِمْ فِي صَلَاتِهِمْ . قَالَ أَبُو عِيسَى وَقَدْ رَوَى هَذَا الْحَدِيثُ عَنِ الثُّعْمَانِ بْنِ مِقْرَنٍ بِإِسْنَادٍ أَوْصَلَ مِنْ هَذَا . وَقَتَادَةُ لَمْ يُدْرِكِ الثُّعْمَانُ بْنُ مِقْرَنٍ وَمَاتَ الثُّعْمَانُ بْنُ مِقْرَنٍ فِي خِلَافَةِ عُمَرَ .

1678. Na ka treguar Hasan b. Ali el-Hal-lali – atij i kanë treguar Affan b. Muslimi dhe Haxhaxh b. Minhali, atyre u ka treguar Hammad b. Seleme, atij Ebu Imran el-Xhevni, duke transmetuar nga Alkame b. Abdullah el-Muzeniju, ai nga Ma'kil b. Jesari – që Umer b. Hattabi, e ka dërguar Nu'man b. Mukarrinin në Hurmuzan, e pastaj e ka përmendur hadithin në tërësi. Nu'man b. Mukarrini, thotë: “Kam qenë me të Dërguarin e Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), në shumë beteja. Ai, nëse lufta nuk nisej që në fillim të ditës, priste (për ta filluar luftën) derisa dielli nuk e kalonte zenitin dhe derisa nuk frynte era dhe lëshohej ndihma.” Ky hadith është hasen-sahih.²⁹⁵ Alkam b. Abdullahu është vëllai i Bekër b. Abdullah el-Muzeniut.

حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ الْخَلَّالُ، حَدَّثَنَا عَفَّانُ بْنُ مُسْلِمٍ، وَالْحَجَّاجُ بْنُ مِنْهَالٍ، قَالَا حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ، حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرٍو الْجَوْنِيُّ، عَنْ عَلْقَمَةَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْمُرَزِيِّ، عَنْ مَعْقِلِ بْنِ يَسَارٍ، أَنَّ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ، بَعَثَ الثُّعْمَانُ بْنُ مِقْرَنٍ إِلَى الْهُزْمِزَانِ فَذَكَرَ الْحَدِيثَ بِطَوِيلِهِ فَقَالَ الثُّعْمَانُ بْنُ مِقْرَنٍ شَهِدْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَكَانَ إِذَا لَمْ يُقَاتِلْ أَوَّلَ النَّهَارِ انْتَظَرَ حَتَّى تَزُولَ الشَّمْسُ وَتَهْبِ الرِّيَاخُ وَيَنْزِلَ النَّصْرُ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ . وَعَلْقَمَةُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ هُوَ أَخُو بَكْرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْمُرَزِيِّ .

46. Mbi të besuarit në parashenjën/tijarah (e mirë ose të keqe)

اب مَا جَاءَ فِي الطَّيْرَةِ وَالْقَالِ

1679. Na ka treguar Muhammed b. Beshshari – atë e ka informuar Abdurrahman b. Mehdiu, atij i ka treguar Sufjani, duke transmetuar nga Seleme b. Kuhejli, ai nga Isa b. Asimi, ai nga Dherre, ndërsa ai nga Abdullahu – që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Të besuarit në parashenjat (e mira ose të këqija), është një lloj i shirkut. Në secilin nga ne zgjohet sugjestionin për të besuar në parashenjat (e mira dhe të këqija), të cilin Allahu e dëbon me të mbështeturit e fuqishëm në Allahun.”

Ebu Isai, thotë: “E kam dëgjuar Muhammed b. Ismailin, kur ka thënë: “Sulejman b. Harbi, në hadith thoshte: Në secilin nga ne zgjohet sugjestionin, për të besuar në parashenjat (e mira dhe të këqija), të cilin Allahu e dëbon, duke u mbështetur fuqishëm në Të.” Sulejmani, thotë: “Këto, sipas mendimit tim, janë fjalët e Abdullah b. Mes’udit.”

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga S’adi, Ebu Hurejre, Habis et-Temimi, Aishja dhe Ibn Umeri. Ky hadith është hasen-sahih. Na është i njohur vetëm nëpërmjet Suleme b. Kuhejlit. Gjithashtu, Shu’be këtë hadith e ka transmetuar nga Seleme.

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، عَنْ سَلَمَةَ بْنِ كُهَيْلٍ، عَنْ عِيسَى بْنِ عَاصِمٍ، عَنْ زُرِّ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " الطَّيْرَةُ مِنَ الشِّرْكِ " . وَمَا مِنَّا إِلَّا وَلَكِنَّ اللَّهَ يُذْهِبُهُ بِالتَّوَكُّلِ . قَالَ أَبُو عِيسَى وَفِي

²⁹⁵ Në tërësi e shënon edhe Buhariu, në *Sahih*.

الْبَابِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ وَحَابِسِ التَّمِيمِيِّ وَغَائِثَةَ وَابْنِ عُمَرَ وَسَعْدٍ . وَهَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ لَا نَعْرِفُهُ إِلَّا مِنْ حَدِيثِ سَلَمَةَ بْنِ كُهَيْلٍ وَرَوَى شُعْبَةُ أَيْضًا عَنْ سَلَمَةَ هَذَا الْحَدِيثِ .

1680. Na ka treguar Muhammed b. Beshshari – atij i ka treguar Ibn Ebu Adij, duke transmetuar nga Hishami, ai nga Katade, ai nga Enesi – që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Nuk duhet pasur frikë nga sëmudjet ngjitëse, e as nga parashenjat e këqija dhe të mira.²⁹⁶ Unë e dua parandjenjën optimiste.” “E çka është ajo parandjenjë optimiste, o i Dërguar i Allahut?” – pyetën të pranishmit. “Ajo është fjala e bukur.” – u përgjigj ai. Ky hadith është hasen-sahih.²⁹⁷

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ، حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عَدِيٍّ، عَنْ هِشَامِ الدَّسْتَوَائِيِّ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَنَسٍ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ " لَا عُدْوَى وَلَا طَيْرَةٌ وَأَجِبُ الْفَأَلُ " . قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ وَمَا الْفَأَلُ قَالَ " الْكَلِمَةُ الطَّيِّبَةُ " . قَالَ أَبُو عِيْسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

1681. Na ka treguar Muhammed b. Rafiu – atij i ka treguar Ebu Amir el-Akadi, duke transmetuar nga Hammad b. Seleme, ai nga Humejde – që Enes b. Maliku, ka thënë: “Kur i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), dëshironte të shkonte diku, për shkak të nevojave të veta, i pëlqente që të dëgjonte (t’i thoshin): ‘Je në rrugën e Drejtë, ke për të pasur sukses.’” Ky hadith është hasen-sahih-garib.²⁹⁸

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ رَافِعٍ، حَدَّثَنَا أَبُو عَامِرٍ الْعَقَدِيُّ، عَنْ حَمَّادِ بْنِ سَلَمَةَ، عَنْ حُمَيْدٍ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يُعْجِبُهُ إِذَا خَرَجَ لِحَاجَةٍ أَنْ يَسْمَعَ يَا رَاشِدُ يَا نَجِيبُ . قَالَ أَبُو عِيْسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ صَحِيحٌ .

47. Mbi mesazhet e të Dërguarit (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) në luftë

بَاب مَا جَاءَ فِي وَصِيَّتِهِ ﷺ فِي الْقِتَالِ

1862. Na ka treguar Muhammed b. Beshshari – atij i ka treguar Abdurrahman b. Mehdiu, duke transmetuar nga Sufjani, ai nga Alkam b. Mersedi, ai nga Sulejman b. Burejde – që babai i Sulejman b. Burejdes, ka thënë: “Kur i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), e emëronte dikë për komandant të ushtrisë (udhëheqës ushtarak), ai ia rekomandonte përlulen dhe qëndrimin e mirë ndaj muslimanëve, të cilët shkojnë me të, duke thënë: ‘Luftoni në rrugë të Allahut, me emrin e Allahut. Luftoni kundër atyre që i mohojnë Allahun. Mos e fshihni prenë e luftës dhe mos i thyeni marrëveshjet. Askënd mos e masakroni dhe mos i mbytni fëmijët. Kur takohesh me armikun, me idhujtarët, thirri ata në një rrugë nga tre gjërat – dhe nëse e pranojnë, madje vetëm një rrugë, përmbahu nga lufta kundër tyre. Thirri ata në islam dhe që nga shtëpitë e tyre të barten në mesin e muhaxhirëve. Gjatë kësaj, informoji ata, që nëse e bëjnë atë, kanë për t’i pasur të drejtat dhe obligimet të cilat i kanë edhe muhaxhirët e tjerë. Por, në rast se të gjitha ato i refuzojnë, kërko ndihmë nga Allahu dhe lufto kundër tyre. Nëse e rrethon ndonjë fortifikatë dhe ata kërkojnë nga ti që t’u japësh garancinë e Allahut dhe garancinë e të Dërguarit të Tij, ti mos ua jep as garancinë e Allahut, e as të Dërguarit të Tij, por ua jep garancinë tënde dhe të shokëve të tu, sepse nëse e tradhтони garancinë personale

²⁹⁶ Besimtari nuk duhet të dëshpërohet nëse ndodh ndonjë sëmudje ngjitëse. Ai është i vetëdijshëm se Allahu i jep sëmudje dhe sprovat kujtdo që do. Natyrisht, kjo në asnjë mënyrë nuk përjashton kujdesin dhe parandalimin.

²⁹⁷ E shënojnë edhe Ebu Davudi, në *Sunen*, si dhe Ibn Hibbani, në *Sahih*.

²⁹⁸ E shënojnë edhe Buhariu dhe Muslimi.

dhe garancinë e shokëve tu, është mëkat më i vogël sesa ta tradhtoni garancinë e Allahut dhe garancinë e të Dërguarit të Tij. Nëse i rrethoni banorët në fortifikatën e tyre dhe ata kërkojnë që të gjykohen sipas dispozitave të Allahut, ti gjykoji ata sipas mendimit tënd – sepse nuk je i sigurt se do të kesh sukses t’i gjykosësh ata sipas dispozitave të Allahut ose jo.’ - ose ngjashëm me atë.” Mbi këtë temë, është transmetuar hadithi edhe nga Nu’man b. Mukarrini. Hadithi i Burejdes është hasen-sahih.²⁹⁹

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ عُلْقَمَةَ بْنِ مَرْثَدٍ، عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ بُرَيْدَةَ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِذَا بَعَثَ أَمِيرًا عَلَى جَيْشٍ أَوْصَاهُ فِي خَاصَّةٍ نَفْسِهِ بِتَقْوَى اللَّهِ وَمَنْ مَعَهُ مِنَ الْمُسْلِمِينَ خَيْرًا وَقَالَ " اغْزُوا بِسْمِ اللَّهِ وَفِي سَبِيلِ اللَّهِ قَاتِلُوا مَنْ كَفَرَ بِاللَّهِ وَلَا تَغْلُوا وَلَا تَغْدُرُوا وَلَا تُمَثِّلُوا وَلَا تَقْتُلُوا وَلِيدًا فَإِذَا لَقِيتَ عَدُوَّكَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ فَادْعُهُمْ إِلَى إِحْدَى ثَلَاثٍ خِصَالٍ أَوْ خَلَالِ أَيْتِهَا أَجَابُوكَ فَأَقْبِلْ مِنْهُمْ وَكُفَّ عَنْهُمْ ادْعُهُمْ إِلَى الْإِسْلَامِ وَالتَّحَوَّلِ مِنْ دَارِهِمْ إِلَى دَارِ الْمُهَاجِرِينَ وَأَخْبِرْهُمْ إِنْ فَعَلُوا ذَلِكَ فَإِنَّ لَهُمْ مَا لِلْمُهَاجِرِينَ وَعَلَيْهِمْ مَا عَلَى الْمُهَاجِرِينَ وَإِنْ أَبَوْا أَنْ يَتَحَوَّلُوا فَأَخْبِرْهُمْ أَنَّهُمْ يَكُونُوا كَأَعْرَابِ الْمُسْلِمِينَ يَجْرِي عَلَيْهِمْ مَا يَجْرِي عَلَى الْأَعْرَابِ لَيْسَ لَهُمْ فِي الْغَنِيمَةِ وَالْفَيْءِ شَيْءٌ إِلَّا أَنْ يُجَاهِدُوا فَإِنْ أَبَوْا فَاسْتَعِزَّ بِاللَّهِ عَلَيْهِمْ وَقَاتِلْهُمْ وَإِذَا حَاصَرْتَ حِصْنًا فَأَرَادُوكَ أَنْ تَجْعَلَ لَهُمْ ذِمَّةَ اللَّهِ وَذِمَّةَ نَبِيِّهِ فَلَا تَجْعَلْ لَهُمْ ذِمَّةَ اللَّهِ وَلَا ذِمَّةَ نَبِيِّهِ وَاجْعَلْ لَهُمْ ذِمَّتَكَ وَذِمَّتَ أَصْحَابِكَ لَا تُكَلِّمُوا دِمَّتَكُمْ وَذِمَّتَ أَصْحَابِكُمْ خَيْرٌ مِنْ أَنْ تُخْفَرُوا ذِمَّةَ اللَّهِ وَذِمَّةَ رَسُولِهِ وَإِذَا حَاصَرْتَ أَهْلَ حِصْنٍ فَأَرَادُوكَ أَنْ تُنْزِلَهُمْ عَلَى حُكْمِ اللَّهِ فَلَا تُنْزِلُوهُمْ وَلَكِنْ أَنْزِلْهُمْ عَلَى حُكْمِكَ فَإِنَّكَ لَا تَدْرِي أَتُصِيبُ حُكْمَ اللَّهِ فِيهِمْ أَمْ لَا " . أَوْ نَحْوَ هَذَا . قَالَ أَبُو عِيسَى وَفِي الْبَابِ عَنِ الثُّعْمَانِ بْنِ مُقَرِّنٍ . وَحَدِيثُ بُرَيْدَةَ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

1683. Na ka treguar Muhammed b. Beshshari – atë e ka informuar Ebu Ahmedi, atij i ka treguar Sufjani, duke transmetuar nga Alkam b. Mersedi – sipas kuptimit ngjashëm (me hadithin e mëparshëm), duke e shtuar edhe këtë: “Por nëse i refuzojnë (të gjitha ato), nga ata merre tatimin. Por, nëse e refuzojnë edhe atë, kërko ndihmë nga Allahu dhe lufto kundër tyre.” Kështu, Vekiu dhe të tjerët kanë transmetuar nga Sufjani. Dikush tjetër, përveç Muhammed b. Beshsharit, atë e ka transmetuar nga Abdurrahman b. Mehdiu dhe e ka përmendur rastin e tatimit.

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ، حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ، عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ عُلْقَمَةَ بْنِ مَرْثَدٍ، نَحْوَهُ بِمَعْنَاهُ وَزَادَ فِيهِ " فَإِنْ أَبَوْا فَخُذْ مِنْهُمْ الْجَزِيَّةَ فَإِنْ أَبَوْا فَاسْتَعِزَّ بِاللَّهِ عَلَيْهِمْ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَكَذَا رَوَاهُ وَكِيعٌ وَغَيْرُ وَاحِدٍ عَنْ سُفْيَانَ، . وَرَوَى غَيْرُ، مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ مَهْدِيٍّ، وَذَكَرَ، فِيهِ أَمْرُ الْجَزِيَّةِ .

1684. Na ka treguar Hasan b. Ali el-Hal-lali - atë e ka informuar Affani, atij i ka treguar Hammad b. Seleme, atij i ka treguar Thabiti – që Enes b. Maliku, ka thënë: “I Dërguar (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), zakonisht sulmonte rreth namazit të sabahut. Në rast se e dëgjonte ezanin, përmbahej nga sulmi, në të kundërtën sulmonte. Një ditë e dëgjoi një njeri duke thirrur: “Allahu Ekber, Allahu Ekber!” – dhe tha: ‘Ti i takon fesë së drejtë!’ Ndërsa kur shqiptoi: “Esh-hedu en la ilahe il-lallah! – ai tha: ‘Ke shpëtuar nga zjarri!’”

حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ الْخَلَّالُ، حَدَّثَنَا عَفَّانُ، حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ، حَدَّثَنَا ثَابِتٌ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ لَا يُغَيِّرُ إِلَّا عِنْدَ صَلَاةِ الْفَجْرِ فَإِنْ سَمِعَ أَذَانًا أَمْسَكَ وَإِلَّا أَغَارَ فَاسْتَمَعَ ذَاتَ يَوْمٍ فَسَمِعَ رَجُلًا يَقُولُ اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ . فَقَالَ " عَلَى الْفُطْرَةِ " . فَقَالَ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ . فَقَالَ " خَرَجْتَ مِنَ النَّارِ " .

Hasani, thotë: “Na ka treguar Velidi, atij i ka treguar Hammad b. Seleme, me këtë sened, ngjashëm (me hadithin e mëparshëm).” Ky hadith është hasen-sahih.³⁰⁰

²⁹⁹ E shënon edhe Muslimi, në *Sahih*.

³⁰⁰ E shënojnë edhe Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*, si dhe Muslimi, në *Sahih*.

قَالَ الْحَسَنُ وَحَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ، حَدَّثَنَا حَمَادُ بْنُ سَلَمَةَ، بِهَذَا الْإِسْنَادِ مِثْلَهُ . قَالَ أَبُو عِيسَى وَهَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

Në emër të Allahut, Mëshiruesit, të Gjithëmëshirshmit

Kapitulli mbi vlerat e xhihadit³⁰¹

كتاب فضائل الجهاد

Nga i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të)

عن رسول الله ﷺ

1. Mbi vlerat e xhihadit

باب مَا جَاءَ فِي فَضْلِ الْجِهَادِ

1685. Na ka treguar Kutejbe b. Seidi – atij i ka treguar Ebu Avani, duke transmetuar nga Suhejl b. Ebu Salihi, ai nga babai i vet – që Ebu Hurejre, ka thënë: “Dikush pyeti: ‘O i Dërguar i Allahut, çka është e barabartë me luftën në rrugën e Allahut?’ Ai, u përgjigj: ‘Ju nuk jeni në gjendje të zbatoni atë!’ Ata dy apo tre herë ia parashtruan atë pyetje, ndërsa ai çdoherë, u përgjigjej: ‘Ju nuk jeni në gjendje ta zbatoni atë!’ Herën e tretë, tha: ‘Luftëtari në rrugë të Allahut është sikurse ai i cili agjëron dhe falet dhe i cili nuk dobësohet nga agjërimi dhe namazi, gjithnjë derisa muxhahidi nuk kthehet nga lufta.’”

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Shifai, Abdullah b. Hubshiu, Ebu Musai, Ebu Seidi, Ummu Malik el-Behziju dhe Enes b. Maliku. Ky hadith është hasen-sahih.³⁰² Është transmetuar në shumë senede nga Ebu Hurejre, ndërsa ai nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të).

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ، حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ، عَنْ سُهَيْلِ بْنِ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ قِيلَ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا يَعْدِلُ الْجِهَادَ قَالَ " لَا تَسْتَطِيعُونَهُ " . فَرَدُّوا عَلَيْهِ مَرَّتَيْنِ أَوْ ثَلَاثًا كُلُّ ذَلِكَ يَقُولُ " لَا تَسْتَطِيعُونَهُ " . فَقَالَ فِي الثَّلَاثَةِ " مَثَلُ الْمُجَاهِدِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ مَثَلُ الْقَائِمِ الصَّائِمِ الَّذِي لَا يَقْنَرُ مِنْ صَلَاةٍ وَلَا صِيَامٍ حَتَّى يَرْجِعَ الْمُجَاهِدُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ " . قَالَ أَبُو عِيسَى وَفِي الْبَابِ عَنِ الشَّعَاءِ وَعَبْدِ اللَّهِ بْنِ حُبَيْشٍ وَأَبِي مُوسَى وَأَبِي سَعِيدٍ وَأُمِّ مَالِكٍ الْبَهْزِيُّ وَأَنْسَ بْنِ مَالِكٍ . وَهَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ وَقَدْ رُوِيَ مِنْ غَيْرِ وَجْهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

1686. Na ka treguar Muhammed b. Abdullah b. Bezi – atij i ka treguar Mu'temir b. Sulejmani, atij Merzuk Ebu Bekri, duke transmetuar nga Katade, e ai nga Enes b. Maliku - që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Allahu i Lartësuar, thotë: ‘Luftëtari në rrugën Time është nën mbrojtjen Time. Nëse gjatë luftës ia marr (shpirtin) jetën, si trashëgim Kam për t’ia dhënë Xhennetin. Por, nëse e kthej në shtëpi, Kam për ta kthyer me shpërblimin ose me prenë e luftës.’” Ky hadith, në këtë formë, është garib-sahih.

³⁰¹ Xhihadi nënkupton luftën në rrugë të Allahut xh.sh..

³⁰² E shënojnë edhe Buhariu dhe Muslimi, në *Sahihë*.

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بَرِيعٍ، حَدَّثَنَا الْمُعْتَمِرُ بْنُ سُلَيْمَانَ، حَدَّثَنِي مَرْزُوقُ أَبُو بَكْرٍ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ "يَقُولُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ الْمُجَاهِدُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ هُوَ عَلَى صَاحِبٍ إِنْ قَبَضَتْهُ أَوْ رَتْنَتْهُ الْجَنَّةُ وَإِنْ رَجَعَتْهُ رَجَعَتْهُ بِأَجْرِ أَوْ غَنِيمَةٍ". قَالَ هُوَ صَحِيحٌ غَرِيبٌ مِنْ هَذَا الْوَجْهِ.

2. Mbi virtytet e atij që vdes duke e ruajtur frontin nga armiku

بَاب مَا جَاءَ فِي فَضْلِ مَنْ مَاتَ مُرَابِطًا

1687. Na ka treguar Ahmed b. Muhammedi – atij i ka treguar Abdullah b. Mubareku, atij Hajve b. Shurejhi, atë e ka informuar Ebu Han el-Havlani, atë e ka informuar Amër b. Malik el-Xhembî, ai ka dëgjuar nga Fedale b. Ubejdi – që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Secilit person, kur vdes, i vulosen veprat, përveç atij që e humb jetën duke ruajtur frontin nga armiku, në kauzën e Allahut. Në të vërtetë, veprat e tij kanë për t’u shtuar deri në Ditën e Gjykimit dhe ka për të qenë i siguar nga vuajtjet e varrit.”³⁰³ E kam dëgjuar të Dërguarin e Allahut kur ka thënë: “Muxhahid është edhe ai i cili lufton për t’i mbizotëruar dëshirat edhe pasionet e veta.” Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithet edhe nga Ukbe b. Amiri dhe Xhabiri. Hadithi i Fedale b. Ubejdes është hasen-sahih.³⁰⁴

حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ، أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ، أَخْبَرَنَا حَيَّوَةُ بْنُ شَرِيحٍ، قَالَ أَخْبَرَنِي أَبُو هَانِيءٍ الْخَوْلَانِيُّ، أَنَّ عَمْرَو بْنَ مَالِكٍ الْجَنْبِيَّ، أَخْبَرَهُ أَنَّهُ، سَمِعَ فَضَالََةَ بْنَ عُيَيْدٍ، يُحَدِّثُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ أَنَّهُ قَالَ "كُلُّ مَيِّتٍ يُخْتَمُ عَلَى عَمَلِهِ إِلَّا الَّذِي مَاتَ مُرَابِطًا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَإِنَّهُ يُنْمَى لَهُ عَمَلُهُ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ وَيَأْمَنُ مِنْ فِتْنَةِ الْقَبْرِ". وَسَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ "الْمُجَاهِدُ مَنْ جَاهَدَ نَفْسَهُ". قَالَ أَبُو عِيسَى وَفِي الْبَابِ عَنْ عُقْبَةَ بْنِ غَامِرٍ وَجَابِرٍ. وَحَدِيثُ فَضَالََةَ بْنِ عُيَيْدٍ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

3. Mbi vlerën e agjërimit në rrugë të Allahut

بَاب مَا جَاءَ فِي فَضْلِ الصَّوْمِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ

1688. Na ka treguar Kutejbe – atij i ka treguar Ibn Lehi, duke transmetuar nga Ebu Esvedi, ai ka transmetuar nga Urve dhe Sulejman b. Jesari, ata nga Ebu Hurejre – që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Kush agjëron një ditë në rrugën e Allahut,³⁰⁵ (me atë) Allahu ka për ta larguar atë shtatëdhjetë vite nga zjarri i Xhehennemit.”³⁰⁶ Njëri nga ata dy,³⁰⁷ ka thënë shtatëdhjetë, ndërsa tjetri dyzet (vite).

³⁰³ Në këtë hadith është përmendur kategoria e re e njerëzve në krahasim me tre kategoritë e tani të përmendura, në atë të Muslimit, të cilin e shënon, në Sahihun, nga Ebu Hurejre: “Kur personi vdes, asaj i ndalen së rrjedhuri sevapet, përveç në tre raste: në rast s gjatë jetës i ka deponuar të hollat në ndonjë hajrat (sadaka e vazhdueshme), nëse pas vete ka lënë ndonjë vepër shkencore me të cilën njerëzit shërbehen dhe nëse pas vete ka lënë fëmijë të edukuar mirë i cili i drejton lutjet Allahut xh.sh. për të.”

³⁰⁴ E shënojnë edhe Ebu Davudi, në *Sunen*, si dhe Ibn Hibbani, në *Sahih*.

³⁰⁵ Kjo ka të bëjë mbi ata të cilët agjërimi nuk do të pakësojë aftësinë për luftë. Për ta është më mirë që t’i bashkojnë dy vepra të mira, agjërimin dhe luftën.

³⁰⁶ Numri shtatëdhjetë në gjuhën arabe e simbolizon shumicën. Kështu, në transmetimin këtij hadithi të cilin e shënojnë Nesaiu, në *Sunen*, nga Ukbe b. Amiri, Taberaniu, në *El-Mu’xhemil-Kebir*, nga Amër b. Abese dhe Ebu Ja’la, në *Musned*, nga Muadh b. Enesi, qëndron: “Allahu me atë ka për ta larguar nga zjarri i xhehennemit njëqind vite.”

³⁰⁷ Mendohet në Urven dhe Sulejman b. Jesarin.

Ky hadith, në këtë formë, është garib.³⁰⁸ Ebu Esved, quhej Muhammed b. Abdurrahman b. Nevfel el-Esved el-Medini. Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Ebu Seidi, Enesi, Ukbe b. Amiri dhe Ebu Uame.

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، حَدَّثَنَا ابْنُ لَهِيْعَةَ، عَنْ أَبِي الْأَسْوَدِ، عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ، وَسُلَيْمَانَ بْنِ يَسَارٍ، أَنَّهُمَا حَدَّثَاهُ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ " مَنْ صَامَ يَوْمًا فِي سَبِيلِ اللَّهِ زَحَرَكَ اللَّهُ عَنِ النَّارِ سَبْعِينَ خَرِيفًا " . أَخَذَهُمَا يَقُولُ سَبْعِينَ وَالْآخَرُ يَقُولُ أَرْبَعِينَ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ هَذَا الْوَجْهِ . وَأَبُو الْأَسْوَدِ اسْمُهُ مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ تَوْفَلٍ الْأَسَدِيُّ الْمَدَنِيُّ . قَالَ أَبُو عِيسَى وَفِي الْبَابِ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ وَأَنْسٍ وَعُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ وَأَبِي أُمَامَةَ .

1689. Na ka treguar Seid b. Abdurrahmani – atij i ka treguar Abdullah b. Velid el-Adeni, duke transmetuar nga Sufjan eth-Thevriu; na ka treguar Mahmud b. Gajlani, atij Ubejdullah b. Musai, ai ka transmetuar nga Sufjani, ai nga Suhejl b. Ebu Salihi, ai nga Nu'man b. Ebu Ajjash ez-Zekerija, e ai nga Ebu Seid el-Hudriu – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Asnjë person, nuk ka për të agjëruar një ditë në rrugë të Allahut, e që ajo ditë nuk ka për ta larguar zjarrin e Xhehennemit nga fytyra e tij shtatëdhjetë vite.” Ky hadith është hasen-sahih.³⁰⁹

حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْمَخْزُومِيُّ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْوَلِيدِ الْعَدَنِيُّ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، قَالَ وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ غِيْلَانَ، حَدَّثَنَا عُيَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُوسَى، عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ سُهَيْلِ بْنِ أَبِي صَالِحٍ، عَنِ الثُّعْمَانِ بْنِ أَبِي عَيَّاشٍ الزُّرْقِيِّ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " لَا يَصُومُ عَبْدٌ يَوْمًا فِي سَبِيلِ اللَّهِ إِلَّا بَاعَدَ ذَلِكَ الْيَوْمَ النَّارَ عَنْ وَجْهِهِ سَبْعِينَ خَرِيفًا " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

1690. Na ka treguar Zijad b. Ejjubi – atij i ka treguar Jezid b. Haruni, atij Velid b. Xhemili, duke transmetuar nga Kasim b. Abdurrahmani, ai nga Ebu Uame – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) ka thënë: “Kush e agjëron një ditë në rrugë të Allahut, Allahu në mes tij dhe zjarrit të Xhehennemit, ka për ta krijuar një humnerë (të gjerë), sa është hapësira në mes qiejve dhe Tokës.” Ky hadith i Ebu Umames është garib.

حَدَّثَنَا زِيَادُ بْنُ أَيُّوبَ، حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ، أَخْبَرَنَا الْوَلِيدُ بْنُ جَمِيلٍ، عَنِ الْقَاسِمِ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ الْبَاهِلِيِّ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ " مَنْ صَامَ يَوْمًا فِي سَبِيلِ اللَّهِ جَعَلَ اللَّهُ بَيْنَهُ وَبَيْنَ النَّارِ خَنْدَقًا كَمَا بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ " . هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ أَبِي أُمَامَةَ .

4. Mbi vlerat e shpenzimit në rrugë të Allahut

بَابُ مَا جَاءَ فِي فَضْلِ النَّفَقَةِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ

1691. Na ka treguar Ebu Kurejb – atij i ka treguar Husejn el-Xhu'fi, ai ka transmetuar nga Zaide, ai nga Er-Rukejn b. Er-Rebiu,³¹⁰ ai nga babai i vet, ai nga Jusejr b. Amile,³¹¹ ndërsa ai nga Hurejm b. Fatiku³¹² - që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë:

³⁰⁸ Ky hadith është i dobët, sepse në senedin e dij gjendet Ibn Lehi, i cili, sipas dijetarëve të hadithit është i vlerësuar si ravi i dobët.

³⁰⁹ E shënojnë edhe Buhariu dhe Muslimi, në *Sahihë*.

³¹⁰ Rukjen b. Rebi b. Amile el-Fezari el-Kufi është ravi i besueshëm. I ka takuar gjeneratës së katërt.

³¹¹ Jusejr b. Amile el-Fezari është transmetues i besueshëm i hadithit. I ka takuar gjeneratës së tretë.

³¹² Hurejm b. Fatik el-Esedi është as'hab. Është pjesëmarrës në Betejën në Hudejbije. Ka vdekur gjatë kohës së hilafetit të Muaviut.

“Kush shpenzon diç në rrugë të Allahut, atij ka për t’iu shënuar shtatëqind herë më tepër nga vlera e asaj pasurie.”

Mbi këtë temë, është transmetuar hadithi edhe nga Ebu Hurejre. Ky hadith është hasen.³¹³ Na është i njohur nëpërmjet Er-Rukejn b. Er-Rebiut.

حَدَّثَنَا أَبُو كُرَيْبٍ، حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ عَلِيٍّ الْجَعْفِيُّ، عَنْ زَائِدَةَ، عَنِ الرُّكَيْنِ بْنِ الرَّبِيعِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ يُسَيْرِ بْنِ عَمِيلَةَ، عَنْ خُرَيْمِ بْنِ فَاتِكٍ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " مَنْ أَنْفَقَ نَفَقَةً فِي سَبِيلِ اللَّهِ كُتِبَتْ لَهُ بِسَبْعِمِائَةِ ضِعْفٍ ". قَالَ أَبُو عِيسَى وَفِي الْبَابِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ . وَهَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ إِنَّمَا نَعْرِفُهُ مِنْ حَدِيثِ الرُّكَيْنِ بْنِ الرَّبِيعِ .

5. Mbi vlerat e të shërbyerit në rrugë të Allahut

بَاب مَا جَاءَ فِي فَضْلِ الْخِدْمَةِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ

1692. Na ka treguar Muhammed b. Rafiu – atij i ka treguar Zejd b. Hubabi, atij Muavij b. Salihu, duke transmetuar nga Kethir b. Harithi, ai nga Kasim Ebu Abdurrahmani – që Adij b. Hatim et-Tai, e ka pyetur të Dërguarin e Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), se cila sadakë është më e vlefshme, ai ka thënë: “Të shërbyerit (luftëtarit) në rrugën e Allahut, ose të dhuruarit e tendës (e nevojshme për luftëtarin), ose të dhuruarit e të shaluarës (luftëtarit) në rrugën e Allahut.”

Ky hadith, nga Muavi b. Salihi, është transmetuar si mursel. Në atë sened ka pasur divergjenca me Zejdin. Velid b. Xhemili, këtë hadith e ka transmetuar nga Kasim Ebu Abdurrahmani, ai nga Uname, ndërsa ai nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të).

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ رَافِعٍ، حَدَّثَنَا زَيْدُ بْنُ حُبَابٍ، حَدَّثَنَا مُعَاوِيَةُ بْنُ صَالِحٍ، عَنْ كَثِيرِ بْنِ الْحَارِثِ، عَنِ الْقَاسِمِ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ، عَنْ عَبْدِ بْنِ حَاتِمِ الطَّائِي، أَنَّهُ سَأَلَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ أَى الصَّدَقَةِ أَفْضَلُ قَالَ " خِدْمَةُ عَبْدٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَوْ ظِلُّ فُسْطَاطٍ أَوْ طُرُوقُهُ فَحُلٍّ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ". قَالَ أَبُو عِيسَى وَقَدْ رَوَى عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ صَالِحٍ هَذَا الْحَدِيثُ مُرْسَلًا وَخُولِفَ زَيْدٌ فِي بَعْضِ إِسْنَادِهِ . قَالَ وَرَوَى الْوَلِيدُ بْنُ جَمِيلٍ هَذَا الْحَدِيثَ عَنِ الْقَاسِمِ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي أُمَامَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

1693. Ashtu na ka treguar Zijad b. Ejjubi – atij i ka treguar Jezid b. Haruni, atij Velid b. Xhemili, duke transmetuar nga Kasim b. Abdurrahmani, e ai nga Ebu Uname – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Sadakaja më e vlefshme në rrugën e Allahut është të dhuruarit e tendës (luftëtarit) në rrugën e Allahut, të dhuruarit e shërbëtorit (për ta shërbyer luftëtarin) në rrugën e Allahut ose të dhuruarit e të shaluarës (luftëtarit) në rrugën e Allahut.”

Ky hadith është hasen-garib-sahih.³¹⁴ Ai, sipas mendimit tim, është më i besueshëm sesa hadithi i Muavije b. Salihut.

³¹³ E shënojnë edhe Nesaiu, në *Sunen*, Hakimi, në *Mustedrek*, Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*, dhe Ibn Hibbani, në *Sahih*.

³¹⁴ E shënojnë edhe Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*.

حَدَّثَنَا بِذَلِكَ، زِيَادُ بْنُ أَيُّوبَ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ، أَخْبَرَنَا الْوَلِيدُ بْنُ جَمِيلٍ، عَنِ الْقَاسِمِ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " أَفْضَلُ الصَّدَقَاتِ ظِلُّ فُسْطَاطٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَمَنْيخَةُ خَادِمٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَوْ طُرُوقَةٌ فَخْلٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ غَرِيبٌ وَهُوَ أَصَحُّ عِنْدِي مِنْ حَدِيثِ مُعَاوِيَةَ بْنِ صَالِحٍ .

6. Mbi atë i cili e pajisë luftëtarin

باب مَا جَاءَ فِي فَضْلِ مَنْ جَهَّزَ غَارِيًا

1694. Na ka treguar Ebu Zekerija Jahja b. Duruste – atij i ka treguar Ebu Ismaili,³¹⁵ atij Jahja b. Ebu Kethiri, duke transmetuar nga Ebu Seleme, ai nga Busra b. Seidi, ai nga Zejd b. Halid el-Xhuheniu – që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Kush e pajis (luftëtarin) në rrugën e Allahut, ka shpërblim sikur të kishte luftuar. Gjithashtu, kush kujdeset mbi familjen e luftëtarit (derisa ai është në luftë), ka shpërblim sikur të kishte luftuar.” Ky hadith është hasen-sahih.³¹⁶ Është transmetuar edhe me rrugë të tjera.

حَدَّثَنَا أَبُو زَكْرِيَّا، يَحْيَى بْنُ دُرُسْتِ الْبَصْرِيُّ حَدَّثَنَا أَبُو إِسْمَاعِيلَ، حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَبِي كَثِيرٍ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ، عَنْ بُسْرِ بْنِ سَعِيدٍ، عَنْ زَيْدِ بْنِ خَالِدٍ الْجُهَنِيِّ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ قَالَ " مَنْ جَهَّزَ غَارِيًا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَقَدْ غَزَا وَمَنْ خَلَّفَ غَارِيًا فِي أَهْلِهِ فَقَدْ غَزَا " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ وَقَدْ رُوِيَ مِنْ غَيْرِ هَذَا الْوَجْهِ .

1695. Na ka treguar Ibn Ebu Umeri – atij i ka treguar Sufjani, duke transmetuar nga Ibn Ebu Lejli, ai nga Ata'i, ai nga Zejd b. Halid el-Xhuheniu – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Kush e pajis luftëtarin për luftë në rrugë të Allahut, ose kujdeset për familjen e tij (derisa ai është në luftë), ka shpërblim sikur të kishte luftuar vet.” Ky hadith është hasen.

حَدَّثَنَا أَبُو أَبِي عُمَرَ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، عَنْ ابْنِ أَبِي لَيْلَى، عَنْ عَطَاءٍ، عَنْ زَيْدِ بْنِ خَالِدٍ الْجُهَنِيِّ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " مَنْ جَهَّزَ غَارِيًا فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَوْ خَلَفَهُ فِي أَهْلِهِ فَقَدْ غَزَا " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ .

1696. Na ka treguar Muhammed b. Beshshari – atij i ka treguar Abdurrahman b. Mehdiu, atij Harb b. Sheddadi, duke transmetuar nga Jahja b. Ebu Kethiri, ai nga Ebu Seleme, ai nga Busra b. Seidi, ai nga Zejd b. Halid el-Xhuheniu – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Kush e pajisë luftëtarin (për luftë) në rrugë të Allahut, ka shpërblim sikur të kishte luftuar vet.” Ky hadith është sahih.

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، حَدَّثَنَا حَرْبُ بْنُ شَدَّادٍ، عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ، عَنْ بُسْرِ بْنِ سَعِيدٍ، عَنْ زَيْدِ بْنِ خَالِدٍ الْجُهَنِيِّ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " مَنْ جَهَّزَ غَارِيًا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَقَدْ غَزَا وَمَنْ خَلَّفَ غَارِيًا فِي أَهْلِهِ فَقَدْ غَزَا " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

1697. Na ka treguar Muhammed b. Beshshari – atij i ka treguar Jahja b. Seidi, atij Abdulmelik b. Ebu Sulejmani, duke transmetuar nga Ata'i, ai nga Zejd b. Halid el-Xhuheniu, ndërsa ai nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) ngjashëm me hadithin e mëparshëm.

³¹⁵ Ebu Ismail Ibrahim b. Abdulmelik el-Basriu është ravi i sinqertë. Ka pasur problem të sigurtë me mbamendjen. I ka takuar gjeneratës së shtatë të transmetuesve të hadithit.

³¹⁶ E shënojnë edhe Buhariu dhe Muslimi, në *Sahihë*.

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ، حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ أَبِي سُلَيْمَانَ، عَنْ عَطَاءٍ، عَنْ زَيْدِ بْنِ خَالِدٍ الْجُهَنِيِّ، عَنْ النَّبِيِّ ﷺ نَحْوَهُ .

7. Mbi atë, i cili i pluhurosë thembrat në rrugë të Allahut

باب مَا جَاءَ فِي فَضْلِ مَنْ اغْبَرَّتْ قَدَمَاهُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ

1698. Na ka treguar Ebu Ammari – atij i ka treguar Velid b. Muslimi – që Jezid b. Ebu Merjemi, ka thënë: “Më arriti Abaje b. Rifaa b. Rafiu, derisa isha duke shkuar në namazin e xhumasë dhe më tha: “Gëzohu, sepse këta, hapat e tu, janë në rrugë të Allahut! Kam dëgjuar nga Ebu Abbasi, që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Kush i pluhurosë thembrat në rrugë të Allahut, kanë për të qenë të ndaluara zjarrit të Xhehennemit për t’ia djegur ato.”

Ky hadith është hasen-sahih-garib.³¹⁷ Ebu Abas quhej Abdurrahman b. Xhebri.

Mbi këtë temë, janë të transmetuara hadithet edhe nga Ebu Bekri dhe nga një as’hab i paemëruar i të Dërguarit të Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të). Jezid b. Ebu Merjemi është nga Shami, nga ai kanë transmetuar Velid b. Muslimi, Jahja b. Hamza dhe të tjerët nga Shami, derisa Jezid b. Merjemi i dytë, është nga Kufa; ai është i biri i një as’habi, ndërsa quhej Malik b. Rebiu.

حَدَّثَنَا أَبُو عَمَّارٍ الْحُسَيْنُ بْنُ حُرَيْثٍ، حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ، عَنْ زَيْدِ بْنِ أَبِي مَرْيَمَ، قَالَ لَجَقْنِي عِيَالُهُ بْنُ رَفَاعَةَ بْنِ رَافِعٍ وَأَنَا مَاشٍ، إِلَى الْجُمُعَةِ فَقَالَ أَبَشِّرْ فَإِنَّ خُطَاكَ هَذِهِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ سَمِعْتُ أَبَا عَبَسٍ يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " مَنْ اغْبَرَّتْ قَدَمَاهُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَهُمَا حَرَامٌ عَلَى النَّارِ " . قَالَ أَبُو عِيْسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ صَحِيحٌ . وَأَبُو عَبَسٍ اسْمُهُ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ جَبْرِ . وَفِي الْبَابِ عَنْ أَبِي بَكْرٍ وَرَجُلٍ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ . قَالَ أَبُو عِيْسَى يَزِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ هُوَ رَجُلٌ شَامِيٌّ رَوَى عَنْهُ الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ وَيَحْيَى بْنُ حَمَزَةَ وَغَيْرُ وَاحِدٍ مِنْ أَهْلِ الشَّامِ وَبُرَيْدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ كُوفِيٌّ أَبُوهُ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ وَاسْمُهُ مَالِكُ بْنُ رَبِيعَةَ .

8. Mbi vlerën e pluhurit në rrugë të Allahut

باب مَا جَاءَ فِي فَضْلِ الْغُبَارِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ

1699. Na ka treguar Hennadi – atij i ka treguar Ibn Mubareku, duke transmetuar nga Abdurrahman b. Abdullah el-Mes’udi, ai nga Muhammed b. Abdurrahmani, ai nga Isa b. Talha, ndërsa ai nga Ebu Hurejre – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Personi i cili qanë për shkak të frikës nga Allahut, nuk ka për të hyrë në zjarr (të Xhehennemit), gjithnjë derisa qumështi nuk kthehet në sise dhe as (tek një person) nuk mund të bashkohen pluhuri në rrugë të Allahut dhe tymi i Xhehennemit.”

Ky hadith është hasen-sahih.³¹⁸ Muhammed b. Abdurrahmani, ka qenë i mbrojturi i familjes medinase të Talhas.

³¹⁷ E shënojnë edhe Ahmed b. Hanbeli, Buhariu dhe Nesaiu.

³¹⁸ E shënojnë edhe Nesaiu, Hakimi dhe Bejhekiu.

حَدَّثَنَا هَنَادٌ، حَدَّثَنَا ابْنُ الْمُبَارَكِ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْمَسْعُودِيِّ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، عَنْ عِيسَى بْنِ طَلْحَةَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " لَا يَلِجُ النَّارَ رَجُلٌ بَكَى مِنْ خَشْيَةِ اللَّهِ حَتَّى يَغُودَ اللَّبَنُ فِي الضَّرْعِ وَلَا يَجْتَمِعُ غُبَارٌ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَدُخَانُ جَهَنَّمَ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ . وَمُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ هُوَ مَوْلَى أَبِي طَلْحَةَ مَدَنِيٌّ .

9. Mbi atë, i cili thinjet në rrugë të Allahut

باب مَا جَاءَ فِي فَضْلِ مَنْ شَابَ شَيْبَةً فِي سَبِيلِ اللَّهِ

1700. Na ka treguar Hennadi – atij i ka treguar Ebu Muaviu, duke transmetuar nga A'meshi, ai nga Amër b. Murre, ai nga Salim b. Ebu Xha'di – që Shurehbil b. Simt, ka thënë: “O Ka'b b. Murre, na trego (diç) nga i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) dhe ji i kujdesshëm!” Ai, tha: “E kam dëgjuar të Dërguarin e Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), kur ka thënë: “Kush thinjet në islam, ajo për të ka për të qenë dritë në Ditën e Gjykimit.”³¹⁹

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Fedale b. Ubejda dhe Abdullah b. Amri. Hadithi i Ka'b b. Murres është hasen.³²⁰ Kështu atë e ka transmetuar A'meshi nga Amër b. Murre. Ky hadith është transmetuar edhe nga Mensuri, e ai nga Salim b. Ebu Xha'di, i cili në sened - ndërmjet vetes dhe Ka'b b. Murres - e ka futur një njeri. Thuhet Ka'b b. Murre, ndërsa thuhet edhe Murre b. Ka'b el-Behziu. Ai ka transmetuar shumë hadithe nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të).

حَدَّثَنَا هَنَادٌ، حَدَّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ، عَنْ الْأَعْمَشِ، عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ، عَنْ سَالِمِ بْنِ أَبِي الْجَعْدِ، أَنَّ شُرَحْبِيلَ بْنَ السِّمِّطِ، قَالَ يَا كَعْبُ بْنُ مُرَّةَ حَدَّثَنَا عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَاحْدَرٌ . قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ " مَنْ شَابَ شَيْبَةً فِي الْإِسْلَامِ كَانَتْ لَهُ نُورًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ " . قَالَ أَبُو عِيسَى وَفِي الْبَابِ عَنْ فَضَالَةَ بْنِ عُيَيْدٍ وَعَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو . وَحَدِيثُ كَعْبِ بْنِ مُرَّةَ حَدِيثٌ حَسَنٌ . هَكَذَا رَوَاهُ الْأَعْمَشُ عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ وَقَدْ رَوَى هَذَا الْحَدِيثُ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ سَالِمِ بْنِ أَبِي الْجَعْدِ وَأَدْخَلَ بَيْنَهُ وَبَيْنَ كَعْبِ بْنِ مُرَّةَ فِي الْإِسْنَادِ رَجُلًا . وَيُقَالُ كَعْبُ بْنُ مُرَّةَ وَيُقَالُ مُرَّةُ بْنُ كَعْبِ الْبَهْزِيِّ وَالْمَعْرُوفُ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ مُرَّةُ بْنُ كَعْبِ الْبَهْزِيِّ وَقَدْ رَوَى عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَحَادِيثٌ .

1701. Na ka treguar Is'hak b. Mensuri – atij i ka treguar Hajv b. Shurejhi, duke transmetuar nga Bekijj, ai nga Behir b. Sa'di, ai nga Halid b. Ma'dani, ai nga Kethir b. Murre el-Hadremiu, ai nga Amër b. Abesi – që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Ai, i cili thinjet në rrugë të Allahut, ajo ka për të qenë dritë në Ditën e Gjykimit.” Ky hadith është hasen-sahih-garib.³²¹ Hajve b. Shurejhi, është djali i Jezid el-Himsit.

حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ مَنْصُورٍ الْمَرْوَزِيُّ، أَخْبَرَنَا حَيُّوَةُ بْنُ شُرَيْحٍ الْجَمَصِيُّ، عَنْ يَحْيَى، عَنْ بَجِيرِ بْنِ سَعْدٍ، عَنْ خَالِدِ بْنِ مَعْدَانَ، عَنْ كَثِيرِ بْنِ مُرَّةَ، عَنْ عَمْرِو بْنِ عَبَّسَةَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ " مَنْ شَابَ شَيْبَةً فِي سَبِيلِ اللَّهِ كَانَتْ لَهُ نُورًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ غَرِيبٌ . وَحَيُّوَةُ بْنُ شُرَيْحٍ ابْنُ يَزِيدَ الْجَمَصِيُّ .

³¹⁹ Ky hadith e ka këtë kuptim. “Kush duke u brengosur se a ka për ta arritur kënaqësinë e Allahut dhe për të shpëtuar nga zjarri, e fiton madje edhe një qime të thinjur në mjekër aponë flokë, ajo qime e thinjur apo më tepër të tilla apo të tëra flokët dh emjekrra kanë me qenë drita në Ditën e Gjykimit. Ashtu është edhe me atë që thinjet në luftë në Rrugë të Allahut.”

³²⁰ E shënojnë edhe Nesaiu, dhe Ibn Maxhe, në *Sunene*.

³²¹ E shënon edhe Nesaiu, në *Sunen*.

10. Mbi atë i cili e dhuron kalin në rrugë të Allahut

باب مَا جَاءَ فِي فَضْلِ مَنْ ارْتَبَطَ فَرَسًا فِي سَبِيلِ اللَّهِ

1702. Na ka treguar Kutejbe – atij i ka treguar Abdulaziz b. Muhammedi, duke transmetuar nga Suhejl b. Ebu Salihi, ai nga babai i vet, ndërsa ai nga Ebu Hurejre – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Në jelet e kuajve është caktuar e mira, deri në Ditën e Gjykimit. Kali sjellë njërën nga këto tri gjëra: ndokujt shpërblimin, ndokujt furnizimin, ndërsa për ndokënd është vetëm barë (mëkat). Kali i cili sjellë shpërblimin është ai, të cilin pronari e ka caktuar dhe e ka pajisur për luftë në rrugë të Allahut. Ai, në barkun e tij nuk ka për të futur asgjë, e që Allahu për atë nuk ka për t’i shkruar sevap.”

Ky hadith është hasen-sahih.³²² Maliku ka transmetuar nga Zejd b. Esleme, ai nga Ebu Salihi, ai nga Ebu Hurejre, ndërsa ai nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ngjashëm me këtë hadith.

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ مُحَمَّدٍ، عَنْ سُهَيْلِ بْنِ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " الْخَيْلُ مَعْقُودٌ فِي نَوَاصِيهَا الْخَيْرُ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ الْخَيْلُ لثَلَاثَةِ هِيَ لِرَجُلٍ أَجْرٌ وَهِيَ لِرَجُلٍ سِتْرٌ وَهِيَ عَلَى رَجُلٍ وَزْرٌ فَأَمَّا الَّذِي لَهُ أَجْرٌ فَالَّذِي يَتَّخِذُهَا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَيُعِدُّهَا لَهُ هِيَ لَهُ أَجْرٌ لَا يَغِيبُ فِي بُطُونِهَا شَيْءٌ إِلَّا كَتَبَ اللَّهُ لَهُ أَجْرًا " . وَفِي الْحَدِيثِ قِصَّةٌ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ . وَقَدْ رَوَى مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ نَحْوَ هَذَا .

11. Mbi vlerën e gjuajtjes në rrugë të Allahut

باب مَا جَاءَ فِي فَضْلِ الرَّمْيِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ

1703. Na ka treguar Ahmed b. Meni – atij i ka treguar Jezid b. Haruni, atij Muhammed b. Is’haku, duke transmetuar nga Abdullah b. Abdurrahman b. Ebu Husejni – që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Allahu, për shkak të një shigjete, tre vetë ka për t’i futur në Xhennet, atë i cili e ka punuar atë – nëse e ka bërë atë për shkak të shpërblimi dhe të mirës – atë i cili me te e gjuan (armikun) dhe atë i cili shërbehet me atë. Prandaj, - tha ai – mësoni gjuajtjen dhe kalërimin, edhe pse më tepër do të dëshiroja që ta mësoni gjuajtjen se kalërimin. Të gjitha, me çfarë muslimani do të ishte zbavitur – përveç gjuajtjes me shigjetë, trajnimit e kalit dhe të lozurit me bashkëshorten - është e pavlerë. Mbi këtë ka të drejtë.”

حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مَنِيعٍ، حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ، أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي حُسَيْنٍ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ " إِنَّ اللَّهَ لَيُدْجِلُ بِالسَّهْمِ الْوَاحِدِ ثَلَاثَةَ الْجَنَّةِ صَانِعُهُ يَحْتَسِبُ فِي صَنْعَتِهِ الْخَيْرَ وَالرَّامِيَ بِهِ وَالْمُمِدُّ بِهِ " . وَقَالَ " ارْمُوا وَارْكَبُوا وَلَئِنْ تَرَمُّوا أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ أَنْ تَرْكَبُوا كُلُّ مَا يُلْهُو بِهِ الرَّجُلُ الْمُسْلِمُ بَاطِلٌ إِلَّا رَمِيَهُ بِقَوْسِهِ وَتَأْيِيْبَهُ فَرَسَهُ وَمُلَاعَبَتُهُ أَهْلُهُ فَإِنَّهُمْ مِنَ الْحَقِّ " .

1704. Na ka treguar Ahmed b. Meni – atij i ka treguar Jezid b. Haruni, atij Hisham ed-Destevai, duke transmetuar nga Jahja b. Ebu Kethiri, ai nga Ebu Selami,³²³ ai nga Abdullah b.

³²² E shënojnë edhe Buharu dhe Muslimi, në *Sahih*, pastaj Nesaiu dhe Ibn Maxhe, në *Sunene*.

Ezreku, ai nga Ukbe b. Amiri, e ai nga i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) – ngjashëm me hadithin e mëparshëm.

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Ka'b b. Murre, Amër b. Abseti dhe Abdullah b. Amri. Ky hadith është hasen.

حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مَنِيعٍ، حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ، أَخْبَرَنَا هِشَامُ الدَّسْتَوَائِيُّ، عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ، عَنْ أَبِي سَلَامٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْأَزْرَقِ، عَنْ عُقْبَةَ بْنِ غَامِرِ الْجُهَنِيِّ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ . قَالَ أَبُو عِيسَى وَفِي الْبَابِ عَنْ كَعْبِ بْنِ مُرَّةٍ وَعَمْرُو بْنِ عَبْسَةَ وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَمْرٍو . وَهَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ .

1705. Na ka treguar Muhammed b. Beshshari – atij i ka treguar Muadh b. Hishami, duke transmetuar nga babai i vet, ai nga Katade, ai nga Salim b. Ebu Xha'di, ai nga Ma'dan b. Ebu Talha – që Ebu Nexhih es-Sulemi, ka thënë: “E kam dëgjuar të Dërguarin e Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), kur ka thënë: ‘Kush e tërheq një shigjetë në rrugë të Allahut, e ka shpërblimin sikur ta kishte liruar një rob.’”

Ky hadith është hasen-sahih.³²⁴ Ebu Nexhih është Amr b. Abset es-Sulemi, ndërsa Abdullah b. Ezreku është Abdullah b. Zejdi.

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ، حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ هِشَامٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ سَالِمِ بْنِ أَبِي الْجَعْدِ، عَنْ مَعْدَانَ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ، عَنْ أَبِي نَجِيحٍ السُّلَمِيِّ، رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ " مَنْ رَمَى بِسَهْمٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَهُوَ لَهُ عَدْلٌ مُحَرَّرٌ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ . وَأَبُو نَجِيحٍ هُوَ عَمْرُو بْنُ عَبْسَةَ السُّلَمِيُّ وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْأَزْرَقِ هُوَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ زَيْدٍ .

12. Mbi vlerën e bërjes rojë në rrugë të Allahut

بَابُ مَا جَاءَ فِي فَضْلِ الْخَرَسِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ

1706. Na ka treguar Naser b. Ali el-Xhehdami – atij i ka treguar Bishr b. Umeri, atij Shuajb b. Ruzejk³²⁵ Ebu Shejbe, atij Ata' el-Horasani, duke transmetuar nga Ata' b. Ebu Rebbahu – që Ibn Abbasi ka thënë: “E kam dëgjuar të Dërguarin e Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), kur ka thënë: ‘Dy lloje të syve nuk ka për t’i prekur zjarri i Xhehennemit: sytë të cilët kanë qarë nga frika e Allahut dhe sytë që kanë vigjiluar, duke bërë roje, në emër të Allahut.’”

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Uthmani dhe Ebu Rejhani. Hadithi i Ibn Abbasit është hasen-garib.³²⁶ Na është i njohur vetëm nëpërmjet Shuajb b. Ruzejkut.

حَدَّثَنَا نَصْرُ بْنُ عَلِيٍّ الْجَهْزَمِيُّ، حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ عَمْرِ، حَدَّثَنَا شُعَيْبُ بْنُ رَزِيْقٍ أَبُو شَيْبَةَ، حَدَّثَنَا عَطَاءُ الْخُرَّاسَانِيُّ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ أَبِي رَبَاحٍ، عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ " عَيْنَانِ لَا تَمْسُهُمَا النَّارُ عَيْنٌ بَكَتْ مِنْ خَشْيَةِ اللَّهِ وَعَيْنٌ بَاتَتْ

³²³ Ebu Sel-lam Memtur el-Esved el-Habeshiu është transmetues i besueshëm. Ka transmetuar mjaft hadithe mursal. I ka takuar gjeneratës së tretë.

³²⁴ E shënojnë edhe Ebu Davudi, në *Sunen*, Hakimi, në *Mustedrek*. Hakimi konsideron që ky hadith është i besueshëm sipas kritereve të Buhariut dhe Muslimit.

³²⁵ Ebu Shejbe Shuajb b. Ruzejk esh-Shami është ravi i besueshëm, por ka anuar në gabime me rastin e transmetimit të haditheve. I ka takuar gjeneratës së shtatë të ravive.

³²⁶ E shënon Taberaniu, në *El-Mu'xhemul-Vesitu*.

تَحْرُسُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ " . قَالَ أَبُو عِيسَى وَفِي الْبَابِ عَنْ عُثْمَانَ وَأَبِي رِيحَانَةَ . وَحَدِيثُ ابْنِ عَبَّاسٍ حَدِيثٌ حَسَنٌ لَا نَعْرِفُهُ إِلَّا مِنْ حَدِيثِ شُعَيْبِ بْنِ رُزَيْقٍ .

13. Mbi shpërblimin e shehidit

باب مَا جَاءَ فِي ثَوَابِ الشُّهَدَاءِ

1707. Na ka treguar Ibn Ebu Umeri – atij i ka treguar Sufjan b. Ujejne, duke transmetuar nga Amër b. Dinari, ai nga Zuhriu, ai nga Ibn Ka'b b. Maliku, e ai nga babai i vet – që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Shpirtrat e shehidi (deri në Ditën e Gjykimit), qëndrojnë në shpezët e gjelbër të Xhenetit, hanë fruta të Xhenetit (ose ka thënë³²⁷ ushqehen me frutat e pemëve të Xhenetit). Ky hadith është hasen-sahih.³²⁸

حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عُمَرَ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنِ ابْنِ كَعْبٍ بْنِ مَالِكٍ، عَنْ أَبِيهِ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ " إِنَّ أَرْوَاحَ الشُّهَدَاءِ فِي طَيْرٍ خَضِرٍ تَعْلُقُ مِنْ ثَمَرَةِ الْجَنَّةِ أَوْ شَجَرِ الْجَنَّةِ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

1708. Na ka treguar Muhammed b. Beshshari – atij i ka treguar Uthman b. Umeri,³²⁹ atij Ali b. Mubareku, duke transmetuar nga Jahja b. Ebu Kethiri, ai nga Amir el-Ukajli,³³⁰ ai nga babai i vet, ndërsa ai nga Ebu Hurejre – që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Më janë treguar tre llojet e parë, që kanë për të hyrë në Xhenet. Ata janë: shehidët,³³¹ i varfëri që është i kënaqur me atë çfarë ka dhe përmbahet nga të kërkuarit nga njerëzit dhe robi i cili i zbaton të gjitha obligimet ndaj Allahut, por edhe ndaj zotërinjve të vet dhe ua dëshiron të mirën.” Ky hadith është hasen-sahih.³³²

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ، حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ عُمرٍ، أَخْبَرَنَا عَلِيُّ بْنُ الْمُبَارَكِ، عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ، عَنْ عَامِرِ الْعُقَيْلِيِّ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ " عُرِضَ عَلَى أَوَّلِ ثَلَاثَةٍ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ شَهِيدٌ وَغَنِيٌّ مُتَعَفٍّ وَعَبْدٌ أَحْسَنَ عِبَادَةَ اللَّهِ وَنَصَحَ لِمَوْلَاهُ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ .

1709. Na ka treguar Jahja b. Talha el-Kufi, atij i ka treguar Ebu Bekër b. Ajjashi, duke transmetuar nga Humejde, ai nga Enesi – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Vdekja (në rrugë të Allahut) i shpague të gjitha mëkatet.” Xhibrili, në atë tha: “Përveç borxhit!” Pastaj i Dërguari i Allahut tha: “Përveç borxhit.”³³³

³²⁷ Këtu është fjala mbi dilemën e njërit prej transmetuesve.

³²⁸ E shënon edhe Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*.

³²⁹ Osman b. Umer b. Farise l-Abdi është transmetues i besueshëm i hadithit. I ka takuar gjeneratës së nëntë.

³³⁰ Amir b. Ukbe (disa i thonë Ibn Abdullah) el-Ukajli është ravi i kënaqshëm. I ka takuar gjeneratës së katërt.

³³¹ Shehid konsiderohet personi i cili vritet në luftë në rrugë të Allahut, duke e mbrojtur fenë, jetën, pasurinë, familjen dhe nderin.

³³² E shënojnë edhe Hakimi, në *Mustedrek*, dhe Bejhekiu, në *Es-Sunnenul-Kubra*.

³³³ Ky hadith tregon që Allahu i Lartësuar shehidit ia falë të gjitha lëshimet dhe mëkatet të cilat i ka bërë ndaj Tij, por nuk do t'ia falë, siç pohon En-Neveviu, mëkatet ndaj krijesave të tij – me ta në Ditën e gjykimit duhet të japë llogari.

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Ka'b b. Uxhre, Xhabiri, Ebu Hurejre dhe Ebu Katade. Hadithi i Enesit është garib.³³⁴ Nga Ebu Bekri na është i njohur vetëm nëpërmjet këtij shejhi.³³⁵

Tirmidhiu, thotë: “E kam pyetur Muhammed b. Ismailin mbi këtë hadith, ai nuk e dinte atë dhe tha: “Konsideroj që (Jahjai) ka menduar mbi hadithin e Humejdes nga Enesi, nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), në të cilin qëndron të ketë thënë se: ‘Asnjë banor i Xhennetit nuk do t’i ishte gëzuar kthimit në këtë botë, përveç shehidit.’”

حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ طَلْحَةَ الْبَزْزُوعِيُّ الْكُوفِيُّ، حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ عَيَّاشٍ، عَنْ حُمَيْدٍ، عَنْ أَنَسٍ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " أَلْقُلْتُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ يَكْفُرُ كُلُّ خَطِيئَةٍ " . فَقَالَ جَبْرِيلُ إِلَّا الدِّينَ . فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ " إِلَّا الدِّينَ " . قَالَ أَبُو عِيْسَى وَفِي الْبَابِ عَنْ كَعْبِ بْنِ عُجْرَةَ وَجَابِرِ وَأَبِي هُرَيْرَةَ وَأَبِي قَتَادَةَ . وَهَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ لَا نَعْرِفُهُ مِنْ حَدِيثِ أَبِي بَكْرٍ إِلَّا مِنْ حَدِيثِ هَذَا الشَّيْخِ . قَالَ وَسَأَلْتُ مُحَمَّدَ بْنَ إِسْمَاعِيلَ عَنْ هَذَا الْحَدِيثِ فَلَمْ يَعْرِفْهُ وَقَالَ أَرَى أَنَّهُ أَرَادَ حَدِيثَ حُمَيْدٍ عَنْ أَنَسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ قَالَ " لَيْسَ أَحَدٌ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ يَسُرُّهُ أَنْ يَرْجِعَ إِلَى الدُّنْيَا إِلَّا الشَّهِيدُ " .

1710. Na ka treguar Ali b. Huxhri – atij i ka treguar Ismail b. Xha'feri, duke transmetuar nga Hummejde, ai nga Enesi – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Asnjë person, i cili është tek Allahu pas vdekjes, e që e ka merituar të mirën, nuk do të dëshironte të kthehej në këtë botë, sikur edhe tërë bota dhe çdo gjë që është mbi të të ishin të tija, përveç shehidit. Vetëm ai, pasi që e ka parë vlerën e shehidit, do të dëshironte të kthehej në këtë botë, që edhe një herë të ishte i vrarë.” Ky hadith është sahih.³³⁶

حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ حُجْرٍ، أَخْبَرَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ جَعْفَرٍ، عَنْ حُمَيْدٍ، عَنْ أَنَسٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ قَالَ " مَا مِنْ عَبْدٍ يَمُوتُ لَهُ عِنْدَ اللَّهِ خَيْرٌ يُحِبُّ أَنْ يَرْجِعَ إِلَى الدُّنْيَا وَأَنَّ لَهُ الدُّنْيَا وَمَا فِيهَا إِلَّا الشَّهِيدُ لِمَا يَرَى مِنْ فَضْلِ الشَّهَادَةِ فَإِنَّهُ يُحِبُّ أَنْ يَرْجِعَ إِلَى الدُّنْيَا فَيُقْتَلَ مَرَّةً أُخْرَى " . قَالَ أَبُو عِيْسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ . قَالَ ابْنُ أَبِي عُمَرَ قَالَ سَفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ كَانَ عُمَرُو بْنُ دِينَارٍ أَسَنَّ مِنَ الزُّهْرِيِّ .

14. Mbi vlerat e shehidit tek Allahu

بَابُ مَا جَاءَ فِي فَضْلِ الشَّهَادَةِ عِنْدَ اللَّهِ

1711. Na ka treguar Kutejbe – atij i ka treguar Ibn Lehi, duke transmetuar nga Ata' b. Dinari, ai nga Ebu Jezid el-Havlani, ai ka dëgjuar nga Fedale b. Ubejde, ai nga Umer b. Hattabi – që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Janë katër lloje të shehidit. Besimtari me iman të plotë – kur e takon armikun, e përmbush premtimin që ia ka dhënë Allahut dhe lufton derisa nuk vdes. Ky është ai, ndaj të cilit njerëzit në Ditën e Gjykimit kanë për t’i ngritur shikimet kështu.” E ka ngritur kokën aq, sa që kapela i ka rënë, por është e panjohur se a është menduar mbi kapelën e Umerit apo mbi kapelën e të Dërguarit (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të). I Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), më tutje vazhdoi: “Besimtari me iman të plotë – kur e takon armikun, nga frika i rrëqethet lëkura, atë e qëllon shigjeta e ndokujt dhe ai vdes. Ai është në shkallën e dytë. Besimtari, i

³³⁴ Ky hadith tregon që Allahu i Lartësuar ka për t’ia falur të gjitha lëshimet edhe mëkatet e bëra ndaj Tij, por nuk ka për t’ia falur siç pohon En-Neveviu mëkatet e bëra ndaj krijesave të Tij – me ata në Ditën e Gjykimit patjetër ka për të dhënë llogari.

³³⁵ Ky është, Jahja b. Talha el-Kufi.

³³⁶ E shënojnë edhe Buhariu dhe Muslimi, në *Sahihë*.

cili ka edhe vepra të mira edhe të këqija – kur e takon armikun, ai e përmbush premtimin e dhënë Allahut dhe lufton, derisa nuk vdes. Ai është në shkallën e tretë. Besimtari i cili ka bërë shumë mëkate – kur e takon armikun, e përmbush premtimin e dhënë Allahut dhe lufton, derisa nuk vdes. Ai është në shkallën e katërt.”

Ky hadith është hasen-garib.³³⁷ Është i njohur vetëm nëpërmjet Ata’ b. Dinarit.

Tirmidhiu, thotë: “E kam dëgjuar Muhammedin (Buhariun), kur ka thënë: ‘Seid b. Ebu Ejjubi, këtë hadith e ka transmetuar nga Ata’ b. Dinari, ndërsa ai nga disa shejhë havlanas,³³⁸ por nuk ka përmendur: ‘Nga Ebu Jezidi.’ Ai thotë, që Ata’ b. Dinari nuk është ravi i keq.”

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، حَدَّثَنَا ابْنُ لَهْيَعَةَ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ دِينَارٍ، عَنْ أَبِي يَزِيدَ الْخَوْلَانِيِّ، أَنَّهُ سَمِعَ فَضَالَ بْنَ عُبَيْدٍ، يَقُولُ سَمِعْتُ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ، يَقُولُ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ " الشُّهَدَاءُ أَرْبَعَةٌ رَجُلٌ مُؤْمِنٌ جَبَدُ الْإِيمَانِ لَقِيَ الْعَدُوَّ فَصَدَّقَ اللَّهَ حَتَّى قُتِلَ فَذَلِكَ الَّذِي يَرْفَعُ النَّاسُ إِلَيْهِ أَعْيُنُهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ هَكَذَا " . وَرَفَعَ رَأْسَهُ حَتَّى وَقَعَتْ قَلَنْسُوتهُ . قَالَ فَمَا أَدْرِي أَقَلَنْسُوتهُ عَمَرَ أَرَادَ أَمْ قَلَنْسُوتهُ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ " وَرَجُلٌ مُؤْمِنٌ جَبَدُ الْإِيمَانِ لَقِيَ الْعَدُوَّ فَكَانَ ضَرْبٌ جُلْدُهُ بِشَوْكٍ طَلَحَ مِنَ الْجُبْنِ أَتَاهُ سَهْمٌ غَرَبَ فَقَتَلَهُ فَهُوَ فِي الدَّرَجَةِ الثَّانِيَةِ وَرَجُلٌ مُؤْمِنٌ خَلَطَ عَمَلًا صَالِحًا وَآخَرَ سَيِّئًا لَقِيَ الْعَدُوَّ فَصَدَّقَ اللَّهَ حَتَّى قُتِلَ فَذَلِكَ فِي الدَّرَجَةِ الثَّالِثَةِ وَرَجُلٌ مُؤْمِنٌ أَسْرَفَ عَلَى نَفْسِهِ لَقِيَ الْعَدُوَّ فَصَدَّقَ اللَّهَ حَتَّى قُتِلَ فَذَلِكَ فِي الدَّرَجَةِ الرَّابِعَةِ " . قَالَ أَبُو عِيْسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ لَا نَعْرِفُهُ إِلَّا مِنْ حَدِيثِ عَطَاءِ بْنِ دِينَارٍ . قَالَ سَمِعْتُ مُحَمَّدًا يَقُولُ قَدْ رَوَى سَعِيدُ بْنُ أَبِي أَيُّوبَ هَذَا الْحَدِيثَ عَنْ عَطَاءِ بْنِ دِينَارٍ وَقَالَ عَنْ أَشْيَاحٍ مِنْ خَوْلَانَ وَلَمْ يَذْكُرْ فِيهِ عَنْ أَبِي يَزِيدَ . وَقَالَ عَطَاءُ بْنُ دِينَارٍ لَيْسَ بِهِ بَأْسٌ .

15. Mbi betejat detare

بَاب مَا جَاءَ فِي غَزْوِ الْبَحْرِ

1712. Na ka treguar Is'hak b. Musa el-Ensari – atij i ka treguar Mani, atij Maliku, duke transmetuar nga Is'hak b. Abdullah b. Ebu Talha – që Enesi, ka thënë: “I Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), shpesh shkonte tek Umme Haram, vajza e Milhanit,³³⁹ e martuar për Ubad b. Samitin dhe ajo i ofronte ushqim. Një ditë, i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) hyri tek ajo dhe ajo pasi që i ofroi ushqim, filloi t’ia shikonte kokën. Duke ia shikuar kokën, të Dërguarin e Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) e zuri gjumi. Pas një kohe, ai u zgjua duke qeshur. ‘Çfarë të bëri të qeshesh, o i Dërguar i Allahut?’ – pyeta. – tregon ajo – ‘Ai, tha: ‘Në ëndërr, më janë treguar luftëtarët nga ummeti im, të cilët luftonin në emër të Allahut, mbi valët e detit, se si qëndronin sikur sunduesit mbi divane – ose ka thënë “(...)”, se si, sikurse sundues rinin mbi divane...’³⁴⁰ Unë, thash: ‘O i Dërguar i Allahut, lute Allahun të më bëjë edhe mua njërën prej tyre!’ Ai, u lut për të, pastaj përsëri e lëshoi kokën dhe e zuri gjumi. Pas një kohe u zgjua me buzëqeshje në fytyrë. “Çfarë të bëri (tani) të qeshesh, o i Dërguar i Allahut?” – pyeta. Ai, tha: ‘Më janë treguar luftëtarët nga ummeti im, të cilët luftonin në emër të Allahut...’ – duke

³³⁷ E shënojnë edhe Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*.

³³⁸ Havlan është fis Jemenas.

³³⁹ Ibn Abdulberri konsideron që Umme Haram ka qenë tetja e të Dërguarit (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të) sipas qumështit. Disa pohojnë që ka qenë tetja nga babai, pasi që nëna e Abdul Mutalibit është nga fisi Benu Nexhxhar.

³⁴⁰ Ibn Abdulberri konsideron se të Dërguarit të Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të) i është treguar në ëndërr shpërblimi i cili i pret pasuesit e tij të cilët, luftojnë në emër të Allahut. Ata i ka parë se si, sikurse sunduesit, duke ndenjur mbi divanet e Xhennetit.

përmendur, sikur herën e parë: Thash: “O i Dërguar i Allahut, lute Allahun të më bëjë njërën prej tyre!” Ai, në atë tha: ‘Ti ke me qenë ndër të parët!’ Ummu Haram, gjatë kohës së Muavi b. Sufjanit, ka marr pjesë në luftën e (parë) detare dhe duke u kthyer për në Sham, është rrëzuar nga e shaluara dhe ka vdekur.³⁴¹

Ky hadith është hasen-sahih.³⁴² Ummu Haram bint Milhani, ishte motra e Ummu Sulejmes, ndërsa tezja e Enes b. Malikut.

حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ مُوسَى الْأَنْصَارِيُّ، حَدَّثَنَا مَعْنٌ، حَدَّثَنَا مَالِكٌ، عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، أَنَّهُ سَمِعَهُ يَقُولُ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَدْخُلُ عَلَى أُمِّ حَرَامٍ بِنْتِ مِلْحَانَ فَتُطْعِمُهُ وَكَانَتْ أُمُّ حَرَامٍ تَحْتَ عِبَادَةِ بْنِ الصَّامِتِ فَدَخَلَ عَلَيْهَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَوْمًا فَأَطْعَمْتُهُ وَجَلَسْتُ نُفْلِي رَأْسَهُ فَنَامَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ ثُمَّ اسْتَيْقَظَ وَهُوَ يَضْحَكُ قَالَتْ فَقُلْتُ مَا يَضْحَكُ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ " نَاسٌ مِنْ أُمَّتِي غَرَضُوا عَلَى غَزَاةٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ يَرْكَبُونَ نَجِجَ هَذَا الْبَحْرِ مُلُوكٌ عَلَى الْأَسِيرَةِ أَوْ مِثْلُ الْمُلُوكِ عَلَى الْأَسِيرَةِ ". قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ ادْعُ اللَّهَ أَنْ يَجْعَلَنِي مِنْهُمْ . فَدَعَا لَهَا ثُمَّ وَضَعَ رَأْسَهُ فَنَامَ ثُمَّ اسْتَيْقَظَ وَهُوَ يَضْحَكُ قَالَتْ فَقُلْتُ لَهُ مَا يَضْحَكُ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ " نَاسٌ مِنْ أُمَّتِي غَرَضُوا عَلَى غَزَاةٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ". نَحْوَ مَا قَالَ فِي الْأَوَّلِ قَالَتْ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ ادْعُ اللَّهَ أَنْ يَجْعَلَنِي مِنْهُمْ . قَالَ " أَنْتِ مِنَ الْأَوَّلِينَ ". قَالَ فَرَكِبْتُ أُمُّ حَرَامٍ الْبَحْرَ فِي زَمَانِ مُعَاوِيَةَ بْنِ أَبِي سُفْيَانَ فَصُرِعَتْ عَنْ دَابَّتِهَا حِينَ خَرَجَتْ مِنَ الْبَحْرِ فَهَلَكَتْ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ . وَأُمُّ حَرَامٍ بِنْتُ مِلْحَانَ هِيَ أُخْتُ أُمِّ سُلَيْمٍ وَهِيَ خَالَةُ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ .

16. Mbi atë i cili lufton për famë apo për shkak të përfitimeve të kësaj bote

باب مَا جَاءَ فِيْمَنْ يُقَاتِلُ رِيَاءً وَلِلدُّنْيَا

1713. Na ka treguar Hennadi – atij i ka treguar Ebu Muaviu, duke transmetuar nga A’meshi, ai nga Shekiku – që Ebu Musai, ka thënë: “Është pyetur i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), për njeriun i cili lufton për të treguar trimërinë, për njeriun që lufton për shkak të fanatizmit dhe mbi njeriun i cili lufton për famë – cili prej tyre lufton në rrugën e Allahut, e ai ka thënë: ‘Ai i cili lufton që fjala e Allahut të jetë më e larta, ai lufton në rrugë të Allahut.’” Mbi këtë temë janë transmetuar hadithe edhe nga Umeri. Ku hadith është hasen-sahih.

حَدَّثَنَا هَذَا، حَدَّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ، عَنْ الْأَعْمَشِ، عَنْ شَقِيقِ بْنِ سَلَمَةَ، عَنْ أَبِي مُوسَى، قَالَ سَأَلَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَنِ الرَّجُلِ يُقَاتِلُ شَجَاعَةً وَيُقَاتِلُ حَمِيَّةً وَيُقَاتِلُ رِيَاءً فَأَيُّ ذَلِكَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ قَالَ " مَنْ قَاتَلَ لِنُكُونِ كَلِمَةِ اللَّهِ هِيَ الْعُلْيَا فَهُوَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ". قَالَ أَبُو عِيسَى وَفِي الْبَابِ عَنْ عُمَرَ . وَهَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

1714. Na ka treguar Muhammed b. Muthenna – atij i ka treguar Abdulvehab es-Sekafi, duke transmetuar nga Jahja b. Seidi, ai nga Muhammed b. Ibrahim, ai nga Alkame b. Vekkas el-Lejthiu, ndërsa ai nga Umer b. Hattabi – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Veprat vlerësohen sipas qëllimit dhe personit do t’i takoj shpërblimi, sipas asaj se për çfarë e ka pasur qëllimin. Hixhreti i të cilit është për Allahun dhe për të Dërguarin e Tij, hixhreti i tij është për Allahun dhe për të Dërguarin e Tij. Ndërsa, hixhreti i kujt bëhet për

³⁴¹ Për herë të parë muslimanët kanë luftuar në det gjatë ëhilafetit të uthman b. Affanit, nën komandën e Muavi b. Ebu Sufjanit. Muaviu ende nga Uthmani ka kërkuar leje për luftimet detare. Umeri, nuk e ka lejuar. Kur në pushtet erdhi Uthmani, ai pas insistimit të tij të gjatë, i ka dhënë leje. Në atë luftë detare ka marr pjesë Ummu Harami. Pas përfundimit të luftës, duke u kthyer në Sham, ummu Harami ka rënë nga mushka dhe ka vdekur.

³⁴² E shënojnë të gjithë në *El-Kutubus-sitte*.

shkak të përfitimeve të kësaj bote, ose për shkak të gruas, për tu martuar me të, hixhreti i tij është për shkak të asaj (ose për shkak të kujt) që është bërë.”

Ky hadith është hasen-sahih.³⁴³ Malik b. Enesi, Sufjan eth-Thevriu dhe imamët e tjerë, këtë hadith e kanë transmetuar nga Jahja b. Seidi dhe ai pikërisht nëpërmjet tij na është i njohur.

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَهَّابِ النَّفَّيُّ، عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ عَلْقَمَةَ بْنِ وَقَاصٍ اللَّيْثِيِّ، عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " إِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّةِ وَإِنَّمَا لِامْرِئٍ مَا تَوَى فَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ إِلَى اللَّهِ وَإِلَى رَسُولِهِ فَهَاجَرَتْهُ إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ وَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ إِلَى دُنْيَا يُصِيبُهَا أَوْ امْرَأَةٍ يَتَرَوَّجُهَا فَهَاجَرَتْهُ إِلَى مَا هَاجَرَ إِلَيْهِ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ . وَقَدْ رَوَى مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ وَسُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ وَغَيْرُ وَاحِدٍ مِنَ الْأَيْمَةِ هَذَا عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ وَلَا نَعْرِفُهُ إِلَّا مِنْ حَدِيثِ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ الْأَنْصَارِيِّ .

17. Mbi daljen në luftë në mëngjes dhe në mbrëmje në rrugë të Allahut

باب مَا جَاءَ فِي فَضْلِ الْغُدُوِّ وَالرَّوْحِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ

1715. Na ka treguar Ali b. Huxhri – atij i ka treguar Ismail b. Xha’feri, duke transmetuar nga Humejde, e ai nga Enesi – që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Dalja në luftë në mëngjes apo në mbrëmje, në rrugë të Allahut, është më e vlefshme sesa kjo botë dhe çka ka në të. Vendi në Xhennet, aq sa harku i shigjetës suaj që mund ta mbulojë ose aq sa mund ta mbulojë dora e juaj, është më i mirë sesa kjo botë dhe ajo çka ka në të. Sikur banorja e Xhennetit të shikonte mbi Tokë, do ta kishte ndriçuar hapësirën nga lindja dhe perëndimi dhe do ta kishte mbushur me (misk) aromë. Ndërsa velloja që e ka mbi kokë, është më e mirë se kjo botë dhe ajo çfarë ka në të.” Ky hadith është sahih.³⁴⁴

حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ حُجْرٍ، حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ جَعْفَرٍ، عَنْ حُمَيْدٍ، عَنْ أَنَسٍ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ " لَغَدْوَةٌ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَوْ رَوْحَةٌ خَيْرٌ مِنَ الدُّنْيَا وَمَا فِيهَا وَلَقَابٌ قَوْسٍ أَحَدَكُمْ أَوْ مَوْضِعٌ يَدِهِ فِي الْجَنَّةِ خَيْرٌ مِنَ الدُّنْيَا وَمَا فِيهَا وَلَوْ أَنَّ امْرَأَةً مِنْ نِسَاءِ أَهْلِ الْجَنَّةِ أَطْلَعَتْ إِلَى الْأَرْضِ لِأَضَاءَتِ مَا بَيْنَهُمَا وَلَمَلَأَتْ مَا بَيْنَهُمَا رِيحًا وَلَنَصِيفُهَا عَلَى رَأْسِهَا خَيْرٌ مِنَ الدُّنْيَا وَمَا فِيهَا " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ .

1716. Na ka treguar Kutejbe – atij i ka treguar Attaf b. Halid el-Mahzumi, duke transmetuar nga Ebu Hazimi, e ai nga Sehl b. Sa’d es-Seidi – që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Dalja mëngjeseve në luftë, në rrugë të Allahut, është më e mirë sesa kjo botë dhe ajo çfarë ka në të, por edhe vendi në Xhennet, aq sa mund ta mbulojë kamxhiku, është më i mirë sesa kjo botë dhe çka ka në të.”

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Ebu Hurejre, Ibn Abbasi, Ebu Ejjubi dhe Enesi. Ky hadith është hasen-sahih.³⁴⁵

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، حَدَّثَنَا الْعَطَّافُ بْنُ خَالِدٍ الْمُخْرُومِيُّ، عَنْ أَبِي حَازِمٍ، عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ السَّاعِدِيِّ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " غَدْوَةٌ فِي سَبِيلِ اللَّهِ خَيْرٌ مِنَ الدُّنْيَا وَمَا فِيهَا وَمَوْضِعٌ سَوْطٍ فِي الْجَنَّةِ خَيْرٌ مِنَ الدُّنْيَا وَمَا فِيهَا " . قَالَ أَبُو عِيسَى وَفِي الْبَابِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ وَابْنِ عَبَّاسٍ وَأَبِي أَيُّوبَ وَأَنَسٍ . وَهَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

³⁴³ Është shënuar në *El-Kutubus-sitte*.

³⁴⁴ E shënojnë edhe Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*, Buhariu dhe Muslimi, në *Sahihë*, si dhe Ibn Maxhe, në *Sunen*.

³⁴⁵ E shënojnë edhe Buhariu dhe Muslimi, në *Sahihë*.

1717. Na ka treguar Ebu Seid el-Eshexh – atij i ka treguar Ebu Halid el-Ahmeri, duke transmetuar nga Ibn Axhlani, ai nga Ebu Hazimi, ai nga Ebu Hurejre, ndërsa ai nga i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të). Haxhaxhi, ka transmetuar nga Hakemi, ai nga Muksimi, ai nga Ibn Abbasi – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë “Dalja në luftë në mëngjes ose në mbrëmje është më e mirë sesa kjo botë dhe ajo çka ka në të.”

Ky hadith është hasen-garib. Ebu Hazimi, i cili ka transmetuar nga Ebu Hurejre, është nga Kufa, emri i tij është Selman, ka qenë i mbrojturi i Azzea el-Eshxheut.

حَدَّثَنَا أَبُو سَعِيدٍ الْأَشْجَعِيُّ، حَدَّثَنَا أَبُو خَالِدٍ الْأَحْمَرُ، عَنْ ابْنِ عَجَلَانَ، عَنْ أَبِي حَازِمٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَالْحَجَّاجُ عَنِ الْحَكَمِ، عَنْ مِقْسَمٍ، عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ " غَدْوَةٌ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَوْ رَوْحَةٌ خَيْرٌ مِنَ الدُّنْيَا وَمَا فِيهَا " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ . وَأَبُو حَازِمٍ الَّذِي رَوَى عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ هُوَ أَبُو حَازِمٍ الرَّاهِدِيُّ وَهُوَ مَدَنِيٌّ وَاسْمُهُ سَلَمَةُ بْنُ دِينَارٍ . وَأَبُو حَازِمٍ هَذَا الَّذِي رَوَى عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ هُوَ أَبُو حَازِمٍ الْأَنْجَعِيُّ الْكُوفِيُّ وَاسْمُهُ سَلْمَانٌ وَهُوَ مَوْلَى عَزَّةَ الْأَشْجَعِيَّةِ .

1618. Na ka treguar Ubejd b. Esbat b. Muhammedi – atij i ka treguar babai i tij, ai nga Hisham b. Sa'di, ai nga Seid b. Ebu Hilali, ai nga Ibn Ebu Zubabi – që Ebu Hurejre, ka thënë: “Një as’hab, duke udhëtuar për në luftë me njerëzit, ka kaluar nëpër një grykë, ku ishte një burim me ujë të pijshëm. Duke u mrekulluar nga ai, tha: ‘Ndoshta do të ishte mirë të ndahesha nga këta njerëz dhe të bëja ibadet në këtë grykë! Ndërkaq, nuk do të ndalem derisa të kërkoj leje nga i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të).’ Duke ia përmendur këtë të Dërguarit të Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ai itha: ‘Mos e bëjë atë, sepse pjesëmarrja e njerit nga ju në luftë në rrugë të Allahut, është më e vlefshme se shtatëdhjetë vjet bërje ibadet në shtëpi.³⁴⁶ Vallë, a nuk dëshironi që Allahu t’ju falë dhe t’ju fusë në Xhennet? Luftoni në rrugë të Allahut, sepse kush lufton në rrugë të Allahut, aq sa është koha në mes dy mjeljeve të devesë, e ka të siguruar Xhennetin.’ Ky hadith është hasen-sahih.³⁴⁷

حَدَّثَنَا عَبْدُ بْنُ أَسْبَاطٍ بْنُ مُحَمَّدٍ الْفَرَشِيُّ الْكُوفِيُّ، حَدَّثَنَا أَبِي، عَنْ هِشَامِ بْنِ سَعْدٍ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي هِلَالٍ، عَنْ ابْنِ أَبِي ذُبَابٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ مَرَّ رَجُلٌ مِنْ أَصْحَابِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ بِسُغْبٍ فِيهِ عَيْنَةٌ مِنْ مَاءٍ عَذْبَةٍ فَأَعْيَبَتْهُ لَطِيبُهَا فَقَالَ لَوْ اعْتَرَلَتْ النَّاسَ فَأَقَمْتُ فِي هَذَا السُّغْبِ وَلَنْ أَفْعَلَ حَتَّى أَسْتَأْذِنَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ . فَذَكَرَ ذَلِكَ لِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ " لَا تَفْعَلْ فَإِنَّ مَقَامَ أَحَدِكُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَفْضَلُ مِنْ صَلَاتِهِ فِي بَيْتِهِ سَبْعِينَ عَامًا أَلَّا تُجْبُونَ أَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَكُمْ وَيُدْخِلَكُمْ الْجَنَّةَ اعْرَوْا فِي سَبِيلِ اللَّهِ مَنْ قَاتَلَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فُؤَادٌ نَاقَةٍ وَجَبَتْ لَهُ الْجَنَّةُ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ .

18. Cili është njeriu më i mirë

بَابُ مَا جَاءَ أَيُّ النَّاسِ خَيْرٌ

1719. Na ka treguar Kutejbe – atij i ka treguar Ibn Lehi, duke transmetuar nga Bukejr b. Eshexhaxhi, ai nga Ata’ b. Jesari, e ai nga Ibn Abbasi – që i Dërguari i Allahut (paqja dhe

³⁴⁶ Shenon Hakimi në Mustedrek, me sened nga Imran b. Husajni, që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të) ka thënë: “Prezenca e njeriut në rradhët luftarake në rrugë të Allahut është më e vlefshme se gjashtëdhjetë vite ibadet.” Sipas kritereve të Buhariut dhe të Muslimit, ky hadith është i besueshëm.

³⁴⁷ E shënon edhe Hakimi, në Mustedrek dhe thotë që sipas kritereve të Muslimit është i besueshëm.

bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “A dëshironi t’ju informoj, se cili njeri është më i mirë? Ai, është njeriu i cili e mban për freri kalin e vet në luftë në rrugë të Allahut.³⁴⁸ A dëshironi që t’ju informoj se cili (njeri) pas tij është më i mirë? Ai është njeriu, i cili tërhiqet pas kopesë së vet dhe i zbaton obligimet ndaj Allahut. Por, a dëshironi që t’ju informojë se cili njeri është më i keqi? Ai është njeriu, nga i cili i varfëri kërkon diç, në emër të Allahut, ndërsa ai nuk i jep.”

Ky hadith, në këtë formë, është hasen-garib.³⁴⁹ Ky hadith, me disa senede është transmetuar nëpërmjet Ibn Abbasit, nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të).

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، حَدَّثَنَا ابْنُ لَهْيَعَةَ، عَنْ بُكَيْرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْأَسْحَجِ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ، عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ " أَلَا أُخْبِرُكُمْ بِخَيْرِ النَّاسِ رَجُلٌ مُمَسِّكٌ بِعَنْانِ فَرَسِهِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَلَا أُخْبِرُكُمْ بِالَّذِي يَتْلُوهُ رَجُلٌ مُعْتَرِلٌ فِي غَنِيمَةٍ لَهُ يُؤَدِّي حَقَّ اللَّهِ فِيهَا أَلَا أُخْبِرُكُمْ بِشَرِّ النَّاسِ رَجُلٌ يُسْأَلُ بِاللَّهِ وَلَا يُعْطَى بِهِ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ مِنْ هَذَا الْوَجْهِ وَيُرَوَّى هَذَا الْحَدِيثُ مِنْ غَيْرِ وَجْهِ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

19. Mbi atë, i cili i lutet Allahut për të rënë shëhid

بَاب مَا جَاءَ فِيْمَنْ سَأَلَ الشَّهَادَةَ

1720. Na ka treguar Ahmed b. Meni – atij i ka treguar Revh b. Ubade, atij Ibn Xhurejxhi, duke transmetuar nga Sulejman b. Musai, ai nga Malik b. Jehamir es-Seksekiu, ai nga Muadh b. Xhebeli – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Kush sinqerisht, nga zemra, i lutet Allahut, që të vdes në rrugën e Tij, Allahu (madje edhe nëse nuk vdes) ka për t’ia dhënë shpërblimin e Shëhidit.” Ky hadith është hasen-sahih.³⁵⁰

حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مَنِيعٍ، حَدَّثَنَا رَوْحُ بْنُ عُبَادَةَ، حَدَّثَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ، عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ مُوسَى، عَنْ مَالِكِ بْنِ يُخَايْمِرِ السَّكْسَكِيِّ، عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ " مَنْ سَأَلَ اللَّهَ الْقَتْلَ فِي سَبِيلِهِ صَاحِقًا مِنْ قَلْبِهِ أَغْطَاهُ اللَّهُ أَجْرَ الشَّهِيدِ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

1721. Na ka treguar Muhammed b. Selh b. Askeri – atij i ka treguar Kasim b. Kethiri, atij Abdurrahman b. Shurejhi, ai ka dëgjuar nga Selh b. Ebu Uname b. Sehl b. Hunejfi, ai nga babai i vet,³⁵¹ ai nga gjyshi i vet,³⁵² që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Kush e lutet Allahun me sinqeritet që të bie shëhid, Allahu ka për t’ia dhuruar gradën e shëhidit madje edhe nëse ka për të vdekur në shtrat.”

Ky hadith, nëpërmjet Sehl b. Hunejfes, është hasen-garib.³⁵³ Na është i njohur, vetëm nëpërmjet Abdurrahman b. Shurejhes. E ka transmetuar edhe Abdullah b. Salihu nga

³⁴⁸ Luftëtari në rrugë të Allahut, pa dyshim, bie në kategorinë më të mirë të robërve të Allahut. Nëse ai shkon në betejë me kalin e tij, duke konfirmuar gatishmërinë e tij për të sakrifikuar veten dhe kalin e tij në rrugën e Allahut, shkalla e tij është edhe më e madhe.

³⁴⁹ E shënon edhe Nesaiu, në *Sunen*, dhe Ibn Hibbani, në *Sahih*.

³⁵⁰ E shënojnë edhe Nesaiu, në *Sunen*, si dhe Hakimi, në *Mustedrek*.

³⁵¹ Babai i tij quhej Ebu Uname Esaad b. Sehl. Ai e ka parë të Dërguarin (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të), por drejtpërdrejt nga ai nuk ka dëgjuar hadithe.

³⁵² Gjyshi i tij është quajtur Bedr. Ka vdekur në Basra.

³⁵³ E shënojnë edhe Muslimi, në *Sahih*, Ebu Davudi, Nesaiu dhe Ibn Maxhe, në *Sunene*, si dhe Hakimi, në *Mustedrek*.

Abdurrahman b. Shurejhu. Pseudonimi i Abdurrahman b. Shurejhes është Ebu Shurejhe, ndërsa ai është Iskenderani. Mbi këtë temë, është transmetuar hadithi edhe nga Muadh b. Xhebeli.

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَهْلٍ بْنُ عَسْكَرٍ الْبَغْدَادِيُّ، حَدَّثَنَا الْقَاسِمُ بْنُ كَثِيرٍ الْمِصْرِيُّ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ شَرِيحٍ، أَنَّهُ سَمِعَ سَهْلَ بْنَ أَبِي أُمَامَةَ بْنِ سَهْلٍ بْنِ حُنَيْفٍ، يُحَدِّثُ عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَدِّهِ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ " مَنْ سَأَلَ اللَّهَ الشَّهَادَةَ مِنْ قَلْبِهِ صَادِقًا بَلَغَهُ اللَّهُ مَنَازِلَ الشُّهَدَاءِ وَإِنْ مَاتَ عَلَى فِرَاشِهِ " . قَالَ أَبُو عِيسَى حَدِيثُ سَهْلٍ بْنِ حُنَيْفٍ حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ لَا نَعْرِفُهُ إِلَّا مِنْ حَدِيثِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ شَرِيحٍ . وَقَدْ رَوَاهُ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ صَالِحٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ شَرِيحٍ . وَعَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ شَرِيحٍ يُكْنَى أَبَا شَرِيحٍ وَهُوَ إِسْكَندَرَانِي . وَفِي الْبَابِ عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ .

20. Mbi luftëtarin në rrugë të Allahut, robin i cili dëshiron të shpaguhet, mbi atë i cili dëshiron të martohet dhe mbi ndihmën e Allahut ndaj tyre.

باب مَا جَاءَ فِي الْمَجَاهِدِ وَالنَّكَاحِ وَالْمُكَاتَبِ وَعَوْنِ اللَّهِ إِيَّاهُمْ

1722. Na ka treguar Kutejbe – atij i ka treguar Lejthi, duke transmetuar nga Ibn Axhlani, ai nga Seid el-Makburi, ndërsa ai nga Ebu Hurejre – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Tre vetë, Allahu me siguri ka për t’i ndihmuar: luftëtarin në rrugë të Allahut, robin i cili dëshiron të shpaguhet dhe atë i cili dëshiron të martohet për ta ruajtur pastërtinë e vet.” Ky hadith është hasen-sahih.³⁵⁴

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، حَدَّثَنَا اللَّيْثُ، عَنِ ابْنِ عَجَلَانَ، عَنْ سَعِيدِ الْمُقْبَرِيِّ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " ثَلَاثَةٌ حَقُّ عَلَى اللَّهِ عَوْنُهُمُ الْمَجَاهِدُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَالْمُكَاتَبُ الَّذِي يُرِيدُ الْأَدَاءَ وَالنَّكَاحُ الَّذِي يُرِيدُ الْعِفَافَ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ .

1723. Na ka treguar Ahmed b. Meni – atij i ka treguar Revh b. Ubade, atij Ibn Xhurejxhi, duke transmetuar nga Sulejman b. Musai, ai nga Malik b. Jhamiri, ai nga Muadh b. Xhebeli – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Kush nga muslimanët lufton në rrugë të Allahut, aq sa është koha ndërmjet dy mjeljeve të devesë, ai Xhennetin e ka të siguruar. Kush lëndohet, ose plagoset në luftë, në rrugë të Allahut, në Ditën e Gjykimit ka për t’u shfaqur me lëndimin nga i cili gjaku rrjedh bollshëm, ngjyra e të cilit është sikurse shafrani, ndërsa aroma e tij sikurse miski.” Ky hadith është hasen-sahih.³⁵⁵

حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مَنِيعٍ، حَدَّثَنَا رَوْحُ بْنُ عُبَادَةَ، حَدَّثَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ، عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ مُوسَى، عَنْ مَالِكِ بْنِ يُحَاوِرٍ، عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ " مَنْ قَاتَلَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ مِنْ رَجُلٍ مُسْلِمٍ فَوَاقٍ نَاقَةٍ وَجَبَتْ لَهُ الْجَنَّةُ وَمَنْ جُرِحَ جُرْحًا فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَوْ نُكِبَ نَكْبَةً فَإِنَّهَا تَجِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ كَأَغْزَرِ مَا كَانَتْ لَوْثُهَا الزُّعْفَرَانُ وَرِيحُهَا كَالْمِسْكِ " . هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ .

³⁵⁴ E shënojnë edhe Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*, Nesaiu dhe Ibn Maxhe, në *Sunene*, Ibn Hibbani, në *Sahih*, si dhe Hakimi, në *Mustedrek*. Hakimi konsideron që ky hadith, sipas kriterëve të Muslimit është i besueshëm.

³⁵⁵ E shënojnë edhe Ebu Davudi, Nesaiu dhe Ibn Maxhe, në *Sunene*, Ibn Hibbani, në *Sahih*, si dhe Hakimi, në *Mustedrek*. Hakimi pohon që ky hadith sipas kriterëve të Buhariut dhe Muslimit është sahih.

21. Mbi vlerën e atij i cili plagoset në luftë në rrugë të Allahut

بَاب مَا جَاءَ فِيمَنْ يُكَلِّمُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ

1724. Na ka treguar Kutejbe – atij i ka treguar Abdulaziz b. Muhammedi, duke transmetuar nga Suhejl b. Ebu Salihu,, ndërsa ai nga Ebu Hurejre – që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Kushdo që plagoset në rrugë të Allahut – ndërsa vetëm Allahu e di se kush plagoset në rrugë të Tij - në Ditën e Gjykimit do të vijë, ndërsa nga plaga e tij do t’i rrjedh diçka sikurse gjaku, ndërsa aromën do ta ketë sikur të miskut.”³⁵⁶

Ky hadith është hasen-sahih.³⁵⁷ Është transmetuar me shumë senede nga Ebu Hurejre prej të Dërguarit (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të).

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ مُحَمَّدٍ، عَنْ سُهَيْلِ بْنِ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " لَا يُكَلِّمُ أَحَدٌ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِمَنْ يُكَلِّمُ فِي سَبِيلِهِ إِلَّا جَاءَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ اللُّونُ لَوْنُ الدَّمِ وَالرَّيْحُ رِيحُ الْمَسْكِ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ وَقَدْ رَوَى مِنْ غَيْرِ وَجْهٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

22. Cilat janë veprat më të vlefshme

بَاب مَا جَاءَ أَيْ الْأَعْمَالِ أَفْضَلُ

1725. Na ka treguar Ebu Kurejbe – atij i ka treguar Abde, duke transmetuar nga Muhammed b. Amri, ai nga Ebu Seleme – që Ebu Hurejre, ka thënë: “Është pyetur i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), cila vepër është më e vlefshme, ose cila vepër është më e mirë, ai ka thënë: ‘Të besuarit në Allahun dhe në të Dërguarin e Tij.’ ‘Pastaj, cila?’ – përsëri është pyetur. ‘Lufta në rrugë të Allahut. Ajo është kulminacioni i veprave të mira.’ – tha ai. “E, cila vepër është pas saj, o i Dërguar i Allahut?” – përsëri tha dikush. Ai, tha: ‘Atëherë, haxhi i kryer pa mëkate.’”

Ky hadith është hasen-sahih.³⁵⁸ Është transmetuar me disa senede, nëpërmjet Ebu Hurejres, nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të).

حَدَّثَنَا أَبُو كُرَيْبٍ، حَدَّثَنَا عَبْدَةُ بْنُ سُلَيْمَانَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو، حَدَّثَنَا أَبُو سَلَمَةَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ سَأَلَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَيْ الْأَعْمَالِ أَفْضَلُ أَوْ أَيْ الْأَعْمَالِ خَيْرٌ قَالَ " إِيْمَانٌ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ " . قِيلَ ثُمَّ أَيْ شَيْءٍ قَالَ " الْجِهَادُ سَنَامُ الْعَمَلِ " . قِيلَ ثُمَّ أَيْ شَيْءٍ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ " ثُمَّ حَجٌّ مَبْرُورٌ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ وَقَدْ رَوَى مِنْ غَيْرِ وَجْهٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

23. Mbi atë që dyert e Xhennetit janë nën hijen e shpatave

بَاب مَا ذَكَرَ أَنَّ أَبْوَابَ الْجَنَّةِ تَحْتَ ظِلِّ السُّيُوفِ

1726. Na ka treguar Kutejbe – atij i ka treguar Xha’fer b. Sulejman ed-Dubei, duke transmetuar nga Ebu Imran el-Xhevniu – që Ebu Bekër b. Ebu Musa el-Esh’ariu, ka thënë: “E

³⁵⁶ Paraqitja e luftëtarit të plagosur me një plagë në Ditën e Gjykimit do të jetë ashtu që plaga e tij e rrjedhshme do të jetë dëshmitare para Allahut që ai u plagos në rrugën e Tij.

³⁵⁷ E shënojnë edhe Buhariu dhe Muslimi, në *Sahihë*, si dhe Nesaiu, në *Sunen*.

³⁵⁸ E shënojnë edhe Buhariu dhe Muslimi, në *Sahihë*, si dhe Nesaiu, në *Sunen*.

kam dëgjuar babanë tim kur para luftës me armikun, ka thënë: ‘Dyert e xhennetit janë nën hijen e shpatave.’ Në atë, një njeri me pamje jo të këndshme, tha: ‘Vallë, a e ke dëgjuar ti atë drejtpërdrejt nga i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të)?’ ‘Po, e kam dëgjuar.’ – u përgjigj ai. Ai atëherë, - thotë ai –iu kthye shoqërisë së vet, ua dha selamin lamtumirës, e theu këllëfin e shpatës së vet dhe vazhdoi së qëlluari derisa nuk vdiq.”

Ky hadith është hasen-garib.³⁵⁹ Na është i njohur vetëm nëpërmjet Xha’fer b. Sulejmanit. Ebu Imran el-Xhevni quhet Abdulmelik b. Habibi, ndërsa edhe emri i Ebu Bekër b. Musait, sipas mendimit të Ahmed b. Hanbelit, është i atillë.

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ سُلَيْمَانَ الضُّبُعِيُّ، عَنْ أَبِي عِمْرَانَ الْجَوْنِيِّ، عَنْ أَبِي بَكْرٍ بْنُ أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ، قَالَ سَمِعْتُ أَبِي بِحَضْرَةِ الْعَدُوِّ، يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " إِنَّ أَبْوَابَ الْجَنَّةِ تَحْتَ ظِلِّالِ السُّيُوفِ " . فَقَالَ رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ رَثُّ الْهَيْئَةِ أَأَنْتَ سَمِعْتَ هَذَا مِنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ يَذْكُرُهُ قَالَ نَعَمْ . فَرَجَعَ إِلَى أَصْحَابِهِ فَقَالَ أَقْرَأْ عَلَيْكُمْ السَّلَامَ . وَكَسَرَ جَفَنٌ سَيْفَهُ فَضْرَبَ بِهِ حَتَّى قُتِلَ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ لَا نَعْرِفُهُ إِلَّا مِنْ حَدِيثِ جَعْفَرِ بْنِ سُلَيْمَانَ الضُّبُعِيِّ . وَأَبُو عِمْرَانَ الْجَوْنِيُّ اسْمُهُ عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ حَبِيبٍ وَأَبُو بَكْرٍ بْنُ أَبِي مُوسَى قَالَ أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ هُوَ اسْمُهُ .

24. Cili njeri është i vlefshëm

بَابُ مَا جَاءَ أَيُّ النَّاسِ أَفْضَلُ

1727. Na ka treguar Ebu Ammari – atij i ka treguar Velid b. Muslimi, duke transmetuar nga Evzaiu, atij i ka treguar Ez-Zuhriu, duke transmetuar nga Ata’ b. Jezid el-Lejthi – që Ebu Seid el-Hudriu, ka thënë: “Është pyetur i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), cili njeri është më i vlefshëm, e ai, ka thënë: ‘Luftëtari në rrugë të Allahut.’ ‘E kush pastaj?’ – përsëri pyetën. Ai, tha: “Ai që vetmohet në ndonjë grykë për t’iu robëruar Sunduesit të vet dhe për t’i kursyer njerëzit nga e keqja personale.” Ky hadith është hasen-sahih.³⁶⁰

حَدَّثَنَا أَبُو عَمَّارٍ، حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ، عَنْ الْأَوْزَاعِيِّ، حَدَّثَنَا الزُّهْرِيُّ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَزِيدَ اللَّيْثِيِّ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ، قَالَ سُئِلَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَيُّ النَّاسِ أَفْضَلُ قَالَ " رَجُلٌ يُجَاهِدُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ " . قَالُوا ثُمَّ مَنْ قَالَ " ثُمَّ مُؤْمِنٌ فِي شَيْعِبٍ مِنَ الشَّعَابِ يَتَّقِي رَبَّهُ وَيَدْعُ النَّاسَ مِنْ شَرِّهِ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

25. Mbi të njëjtën temë

1728. Na ka treguar Abdullah b. Abdurrahmani – atij i ka treguar Nuajm b. Hammadi – atij Bekijje b. Velidi, duke transmetuar nga Behira b. Seidi, ai nga Halid b. Ma’dani, e ai nga Mikdam b. Madi Jekribi – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Shehidi, tek Allahu ka për t’i pasur gjashtë shenja dalluese: me pikën e parë të gjakut, atij kanë për t’iu falur mëkate, ka për t’iu treguar vendi i tij në Xhennet, ka për të qenë i ruajtur

³⁵⁹ E shënojnë edhe Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*, dhe Muslimi, në *Sahih*.

³⁶⁰ E shënojnë edhe Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*, Buhariu dhe Muslimi, në *Sahihë*, Ebu Davudi, Nesaiu, dhe Ibn Maxhe, në *Sunene* si dhe Hakimi, në *Mustedrek*.

nga vuajtjet e varrit, ka për të qenë i siguar nga llahtarit – tmerret më të mëdha,³⁶¹ mbi kokë ka për t’iu vendosur kurora e dinjitetit – ndërsa një gurë i saj i çmuar, është më i mirë sesa e tërë kjo botë dhe çka ka mbi të – ka për të qenë i martuar me shtatëdhjetë e dy hyri dhe ka për të pasur mundësi, që të ndërmjetësojë për shtatëdhjetë e dy të afërm të tij.” Ky hadith është hasen-sahih-garib.³⁶²

حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، حَدَّثَنَا نُعَيْمُ بْنُ حَمَادٍ، حَدَّثَنَا بَقِيَّةُ بْنُ الْوَلِيدِ، عَنْ بَجِيرِ بْنِ سَعْدٍ، عَنْ خَالِدِ بْنِ مَعْدَانَ، عَنْ الْمُقْدَامِ بْنِ مَعْدِيكَرَبٍ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " لِلشَّهيدِ عِنْدَ اللَّهِ سِتُّ خِصَالٍ يُغْفَرُ لَهُ فِي أَوَّلِ دَفْعَةٍ وَيَرَى مَقْعَدَهُ مِنَ الْجَنَّةِ وَيُجَارُ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ وَيَأْمَنُ مِنَ الْفَرَعِ الْأَكْبَرِ وَيُوضَعُ عَلَى رَأْسِهِ تَاجُ الْوَقَارِ الْيَاقُوتَةُ مِنْهَا خَيْرٌ مِنَ الدُّنْيَا وَمَا فِيهَا وَيَرْوَجُ اثْنَتَيْنِ وَسَبْعِينَ زَوْجَةً مِنَ الْخُورِ الْعَيْنِ وَيُسَفَّعُ فِي سَبْعِينَ مِنْ أَقَارِبِهِ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ غَرِيبٌ .

1729. Na ka treguar Muhammed b. Beshshari – atij i ka treguar Muadh b. Hishami, atij, babai i tij, duke transmetuar nga Katade, ai nga Enes b. Maliku – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Asnjë banorë i Xhennetit nuk ka për të dëshiruar kthimin në këtë botë, përveç shehidit, i cili me të vërtetë, do të dëshironte të kthehej në këtë botë, duke thënë se ai do të dëshironte të vritej dhjetë herë në rrugë të Allahut, për shkak të asaj që ka parë se çfarë nderime i ka dhënë Ai atij.” Ky hadith është hasen-sahih.³⁶³

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ، حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ هِشَامٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، عَنْ قَتَادَةَ، حَدَّثَنَا أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " مَا مِنْ أَحَدٍ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ يَسْرُهُ أَنْ يَرْجَعَ إِلَى الدُّنْيَا غَيْرُ الشَّهِيدِ فَإِنَّهُ يُحِبُّ أَنْ يَرْجَعَ إِلَى الدُّنْيَا يَقُولُ حَتَّى أَقْتَلَ عَشْرَ مَرَّاتٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ مِمَّا يَرَى مِمَّا أَعْطَاهُ اللَّهُ مِنَ الْكِرَامَةِ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ .

1730. Na ka treguar Muhammed b. Beshshari – atij i ka treguar Muhammed b. Xha’feri, atij Shu’be, duke transmetuar nga Katade, ai nga Enesi, ndërsa ai nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) - ngjashëm me hadithin e mëparshëm.

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ، حَدَّثَنَا شُعْبَةُ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَنَسٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ نَحْوَهُ بِمَعْنَاهُ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

1731. Na ka treguar Ebu Bekër b. Ebu Nadri – atij i ka treguar Ebu Nadri, atij Abdurrahman b. Abdullah b. Dinari, duke transmetuar nga Ebu Hazimi, ai nga Sehl b. Sa’di – që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Një ditë e kaluar në pozitën ushtarake, në rrugë të Allahut, është më e mirë se kjo botë dhe asaj çka ka në të. Dalja mbrëmjeve apo mëngjeseve në luftë në rrugë të Allahut, është më e mirë sesa kjo botë dhe ajo çfarë ka në të. Hapësirën në Xhennet, të cilën mund ta mbulojë kamxhiku i njërit prej jush, është më e mirë sesa kjo botë dhe çka ka në të.” Ky hadith është hasen-sahih.³⁶⁴

حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي النَّضْرِ، حَدَّثَنَا أَبُو النَّضْرِ الْبَغْدَادِيُّ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ دِينَارٍ، عَنْ أَبِي حَازِمٍ، عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ " رِبَاطُ يَوْمٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ خَيْرٌ مِنَ الدُّنْيَا وَمَا فِيهَا وَمَوْضِعُ سَوْطٍ أَخَذَكُمْ فِي الْجَنَّةِ خَيْرٌ مِنَ الدُّنْيَا وَمَا فِيهَا وَلِرَوْحَةٍ يَرْوَحُهَا الْعَبْدُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَوْ لَعْدْوَةٍ خَيْرٌ مِنَ الدُّنْيَا وَمَا فِيهَا " . هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

³⁶¹ Tmerri më i madh konsiderohet të jetë momenti kur Allahu i Madhërishtëm do të urdhërojë që banorët e Xhehennemit të merren në Xhehennem. Ka edhe interpretime të tjera në këtë drejtim.

³⁶² E shënon edhe Ibn Maxhe, në *Sunen*.

³⁶³ E shënojnë edhe Buhariu dhe Muslimi, në *Sahihë*.

³⁶⁴ E shënojnë edhe Buhariu dhe Muslimi, në *Sahihë*.

1732. Na ka treguar Ibn Ebu Umeri – atij i ka treguar Sufjani – që Muhammed b. Munkediri, ka thënë: “Kaloj Selman el-Farisi pranë Shurehbil b. Simtit, ndërsa ai ishte në garnizon, në të cilin ai dhe shokët e tij vuanin nga vështirësitë. Ai i tha: ‘A dëshiron të transmetoj një hadith që e kam dëgjuar nga i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), o Ibn es-Simt?’ Ai tha: ‘Sigurisht.’ Ai tha: ‘E kam dëgjuar të Dërguarin e Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), duke thënë: ‘Ruajtja (Ribat) e kufirit për një ditë në rrugë të Allahut, është më e vlefshme (virtytshme)’ – dhe mbase ai tha: ‘më e mirë, sesa agjërimi i një muaji dhe qëndrimi (në namaz) për të. Dhe kushdo që vdes në të (Ribat), ai është i mbrojtur nga sprova e varrit dhe veprat e tij (vazhdimisht) shumohen deri në Ditën e Ringjalljes.’” Ky hadith është hasen.³⁶⁵

حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عُمَرَ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُكَدَّرِ، قَالَ مَرَّ سَلْمَانُ الْفَارِسِيُّ بِشُرْحَبِيلَ بْنِ السَّمُطِ وَهُوَ فِي مَرَابِطٍ لَهُ وَقَدْ شَقَّ عَلَيْهِ وَعَلَى أَصْحَابِهِ قَالَ أَلَا أُحَدِّثُكَ يَا ابْنَ السَّمُطِ بِحَدِيثٍ سَمِعْتُهُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ قَالَ بَلَى . قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ " رَبَّاطُ يَوْمٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَفْضَلُ وَرَبَّامَا قَالَ خَيْرٌ مِنْ صِيَامِ شَهْرٍ وَفِيَّامِهِ وَمَنْ مَاتَ فِيهِ وَفِي فِتْنَةِ الْقَبْرِ وَنَمِيَ لَهُ عَمَلُهُ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ .

1733. Na ka treguar Ali b. Huxhri – atij i ka treguar Velid b. Muslimi, duke transmetuar nga Ismail b. Rafiu, ai nga Sumejji,³⁶⁶ ai nga Ebu Salihi, ndërsa ai nga Ebu Hurejre – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Kush e takon Allahun, pa asnjë gjurmë lufte në rrugë të Allahut, ka për ta takuar Atë, por pranë vetes ka për të pasur mangësi (të meta).”

Ky hadith, nga Velid b. Muslimi, nëpërmjet Ismail b. Rafiut, është garib.³⁶⁷ Disa, nga dijetarët e hadithit, Ismail b. Rafiun e konsideronin si ravi të dobët. E kam dëgjuar Muhammedin (Buhariun), duke thënë, se ai është ravi i besueshëm dhe mesatar në transmetimin e hadithit. Ky hadith, edhe me senede të tjerë është transmetuar nëpërmjet Ebu Hurejres, nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të). Senedi i hadithit, të cilin e transmeton Selmani, nuk është i lidhur, sepse Muhammed b. Munkediri nuk e ka takuar Selman el-Farisiun. Ky hadith është transmetuar edhe nëpërmjet Ejub b. Musait – nga Mekhuli, nëpërmjet Shurehbil b. Simtit dhe Selmanit – nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ngjashëm me hadithin e mëparshëm.

حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ حُجْرٍ، حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ رَافِعٍ، عَنْ سُمَيٍّ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " مَنْ لَقِيَ اللَّهَ بِغَيْرِ أَثَرٍ مِنْ جِهَادٍ لَقِيَ اللَّهَ وَفِيهِ ثَلَمَةٌ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الْوَلِيدِ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ رَافِعٍ . وَإِسْمَاعِيلُ بْنُ رَافِعٍ قَدْ ضَعَّفَهُ بَعْضُ أَصْحَابِ الْحَدِيثِ . قَالَ وَسَمِعْتُ مُحَمَّدًا يَقُولُ هُوَ ثَقَّةٌ مُقَارِبُ الْحَدِيثِ . وَقَدْ رُوِيَ هَذَا الْحَدِيثُ مِنْ غَيْرِ هَذَا الْوَجْهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ . وَحَدِيثُ سَلْمَانَ إِسْنَادُهُ لَيْسَ بِمُتَّصِلٍ مُحَمَّدُ بْنُ الْمُكَدَّرِ لَمْ يُدْرِكْ سَلْمَانَ الْفَارِسِيَّ . وَقَدْ رُوِيَ هَذَا الْحَدِيثُ عَنْ أَيُّوبَ بْنِ مُوسَى عَنْ مَكْحُولٍ عَنْ شُرْحَبِيلَ بْنِ السَّمُطِ عَنْ سَلْمَانَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ نَحْوَهُ .

1734. Na ka treguar Hasan b. Ali el-Hal-lali, atij i ka treguar Hisham b. Abdulmeliku, atij Lejth b. Sa'di, atij Ebu Akil Zuhre b. Ma'bedi – që Ebu Salihi, i mbrojturi i Uthman b.

³⁶⁵ E shënojnë edhe Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*, Muslimi, në *Sahih*, Nesaiu, në *Sunen*, si dhe Ibn Hibbani, në *Sahih*.

³⁶⁶ Sumejji, i mbrojturi i Ebu Bekr b. Abdurrahman b. Harith b. Hishamit, është transmetues i besueshëm. I ka takuar gjeneratës së shtatë.

³⁶⁷ E shënon edhe Ibn Maxhe, në *Sunen*.

Affanit, ka thënë: “E kam dëgjuar Uthmanin, kur nga minberi, ka thënë: “E fshehja një hadith, të cilin e kam dëgjuar nga i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), nga frika që të mos iknit nga unë,³⁶⁸ por tani kam kuptuar, që duhet gjithsesi t’ua tregoj, prandaj secili le të zgjedh atë, që e konsideron se për atë është e mirë. E kam dëgjuar të Dërguarin e Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), kur ka thënë: ‘Një ditë vigjilim në kufirin, në rrugë të Allahut, është më mirë se njëmijë ditë.’”

Ky hadith, në këtë formë, është hasen-garib.³⁶⁹ Muhammedi (Buhariu), thotë që emri i Ebu Salihut, të mbrojturit të Uthmanit, është Turkan.

حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ الْخَلَّالُ، حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عَبْدِ الْمَلِكِ، حَدَّثَنَا اللَّيْثُ بْنُ سَعْدٍ، حَدَّثَنَا أَبُو عَاقِلٍ، زُهْرَةُ بْنُ مَعْبُدٍ عَنْ أَبِي صَالِحٍ، مَوْلَى عُثْمَانَ بْنِ عَفَّانَ قَالَ سَمِعْتُ عُثْمَانَ، وَهُوَ عَلَى الْمُنْبَرِ يَقُولُ إِنِّي كَتَمْتُكُمْ حَدِيثًا سَمِعْتُهُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ كَرَاهِيَةً تَفْرِقُكُمْ عَنِّي ثُمَّ بَدَأَ لِي أَنْ أَحْبَبْتُكُمْ لَهُ لِيَخْتَارَ امْرُؤٌ لِنَفْسِهِ مَا بَدَأَ لَهُ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ " رَبَّاطُ يَوْمٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ يَوْمٍ فِيَمَا سِوَاهُ مِنَ الْمَنَازِلِ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ غَرِيبٌ . وَقَالَ مُحَمَّدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ أَبُو صَالِحٍ مَوْلَى عُثْمَانَ اسْمُهُ تُرْكَانُ .

1735. Na kanë treguar Muhammed b. Beshshari, Ahmed b. Nasër en-Najsaburi dhe të tjerët – atyre u ka treguar Safvan b. Isa, atij Muhammed b. Axhlani, duke transmetuar nga Ka’kaa b. Hakimi, ai nga Ebu Salihi, ndërsa ai nga Ebu Hurejre – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) ka thënë: “Shehidi vdekjen e ndjenë, ashtu siç e ndjenë të pickuarit ndonjëri prej jush.” Ky hadith është hasen-garib sahih.³⁷⁰

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ، وَأَحْمَدُ بْنُ نَصْرِ النَّيْسَابُورِيُّ، وَغَيْرُ وَاحِدٍ، قَالُوا حَدَّثَنَا صَفْوَانُ بْنُ عِيسَى، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَجَلَانَ، عَنْ الْقَعْقَاعِ بْنِ حَكِيمٍ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " مَا يَجِدُ الشَّهِيدُ مِنْ مَسِّ الْقَتْلِ إِلَّا كَمَا يَجِدُ أَحَدُكُمْ مِنْ مَسِّ الْقُرْصَةِ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ غَرِيبٌ .

1736. Na ka treguar Zijad b. Ejjubi – atij i ka treguar Jezid b. Haruni, atij Velid b. Xhemili, duke transmetuar nga Kasim Ebu Abdurrahmani, ai nga Ebu Uname – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Për Allahun, nuk ka asgjë më të dashur sesa dy pikë dhe dy gjurmë: një pike loti nga frika prej Tij dhe një pike gjaku, e cila derdhet në rrugë të Allahut. Sa i përket dy gjurmëve, ato janë: gjurma e luftës në rrugë të Allahut dhe gjurma (e cila mbetet) gjatë kryerjes së njërit nga farzet e Allahut.” Ky hadith është hasen-garib.³⁷¹

حَدَّثَنَا زِيَادُ بْنُ أَيُّوبَ، حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ، أَنبَأَنَا الْوَلِيدُ بْنُ جَمِيلٍ الْفَلَسْطِينِيُّ، عَنْ الْقَاسِمِ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ، عَنْ أَبِي أَمَامَةَ، عَنْ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ " لَيْسَ شَيْءٌ أَحَبَّ إِلَى اللَّهِ مِنْ قَطْرَتَيْنِ وَأَنْتَرَيْنِ قَطْرَةٌ مِنْ دُمُوعٍ فِي خَشْيَةِ اللَّهِ وَقَطْرَةٌ دِمَ تَهْرَأَى فِي سَبِيلِ اللَّهِ . وَأَمَّا الْأَثَرَانِ فَأَثَرٌ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَأَثَرٌ فِي فَرِيضَةٍ مِنْ فَرَائِضِ اللَّهِ " . قَالَ هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ .

³⁶⁸ Nga frika - kur të kuptoni se sa shpërblim e pret atë që është në një pozicion ushtarak - se nuk do të largoheni të gjithë dhe do të më lini vetëm.

³⁶⁹ E shënojnë edhe Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*, si dhe Nesaiu dhe Ibn Maxhe, në *Sunene*.

³⁷⁰ E shënojnë edhe Nesaiu dhe Ibn Maxhe, në *Sunene*, pastaj dhe Ibn Hibbani, në *Sahih*.

³⁷¹ E shënon edhe Dija el-Makdisi.

Në emër të Allahut, Mëshiruesit, të Gjithëmëshirshmit

Kapitulli mbi xhihadin

كتاب الجهاد

Nga i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të)

عن رسول الله ﷺ

1. Mbi ata të cilët me arsyetim mungojnë në luftë

باب مَا جَاءَ فِي الرُّخْصَةِ لِأَهْلِ الْغَدْرِ فِي الْقُعُودِ

1737. Na ka treguar Nasër b. Ali el-Xhehdami – atij i ka treguar Mu'temir b. Sulejmani, duke transmetuar nga babai i vet, ai nga Ebu Is'haku, e ai nga Bera' b. Azibi – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Ma sillni një dërrasë ose një pllakë.” Pasi që ia sollën,³⁷² ai urdhëroi që të shkruhet: “Besimtarët të cilët nuk luftojnë, nuk janë të barabartë (me ata që luftojnë në rrugë të Allahut).” Amër b. Ummi Mektumi,³⁷³ i cili gjendej prapa supeve të tij, pyeti: “A kam unë lehtësim në atë?” - dhe është shpallur: **“Nuk janë të barabartë prej besimtarëve ata që ndejtën (nuk luftuan) dhe ata që me pasurinë dhe me jetën e tyre luftuan në rrugën e Allahut, me përjashtim të atyre që ishin të penguar pa vullnetin e vet..”** [En-Nisa: 95]

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Ibn Abbasi, Xhabiri dhe Zejd b. Thabiti. Ky hadith i Sulejman et-Tejmijes, nëpërmjet Ebu Is'hakut, është hasen-sahih-garib.³⁷⁴

Edhe Shu'be edhe Eth-Thevriu, këtë hadith e kanë transmetuar nga Ebu Is'haku.

حَدَّثَنَا نَصْرُ بْنُ عَلِيٍّ الْجَهْضَمِيُّ، حَدَّثَنَا الْمُعْتَمِرُ بْنُ سُلَيْمَانَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ " ائْتُونِي بِالْكَتِفِ أَوْ اللَّوْحِ " . فَكَتَبَ : (لَا يَسْتَوِي الْقَاعِدُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ) وَعَمَرُوهُ بِنُ أُمِّ مَكْنُومٍ خَلْفَ ظَهْرِهِ فَقَالَ هَلْ لِي مِنْ رُخْصَةٍ فَنَزَلَتْ : (غَيْرُ أُولِي الضَّرَرِ) . وَفِي الْبَابِ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ وَجَابِرٍ وَزَيْدِ بْنِ ثَابِتٍ . وَهَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ وَهُوَ حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ سُلَيْمَانَ التَّيْمِيِّ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ . وَقَدْ رَوَى شُعْبَةُ وَالتَّوْرِيُّ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ هَذَا الْحَدِيثَ .

³⁷² I Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të), e urdhëroi Zejd b. Harithin që t'i sjell një pllakë apo lëkurë. Pasi ia sollën, urdhëroi që ta shkruajnë të mësipërmen.

³⁷³ Amr b. Ummi Mektumi ka qenë plotësisht i verbër.

³⁷⁴ E shënojnë edhe Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*, Buhariu dhe Muslimi, në *Sahihë*, Nesaiu, në *Sunen* dhe Ibn Hibbani, në *Sahih*.

2. Mbi atë i cili niset në luftë, duke i braktisur prindërit e tij

بَاب مَا جَاءَ فِيمَنْ خَرَجَ فِي الْغَزْوِ وَتَرَكَ أَبَوَيْهِ

1738. Na ka treguar Muhammed b. Beshshari – atij i ka treguar Jahja b. Seidi, duke transmetuar nga Sufjani dhe Shu’be, ata dy nga Habib b. Ebu Thabiti, ai nga Ebu Abbasi – që Abdullah b. Amri, ka thënë: “Erdhi një njeri³⁷⁵ tek i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) dhe kërkoi leje për të shkuar në luftë në rrugë të Allahut. Ai, pyeti: ‘A ke prindër?’ ‘I kam.’ – u përgjigj. Ai, në atë tha: ‘Ti lufto për ata.’”

Mbi këtë temë, është transmetuar hadithi edhe nga Ibn Abbasi. Ky hadith është hasen-sahih.³⁷⁶ Ebu Abbasi është poet i verbër nga Mekka, e quhej Saib b. Ferruh.

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ، حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ، عَنْ سُفْيَانَ، وَشُعْبَةَ، عَنْ حَبِيبِ بْنِ أَبِي ثَابِتٍ، عَنْ أَبِي الْعَبَّاسِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو، قَالَ جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ يَسْتَأْذِنُهُ فِي الْجِهَادِ فَقَالَ " أَلَاكَ وَالِدَانِ " . قَالَ نَعَمْ . قَالَ " فَبِيَهُمَا فَجَاهِدْ " . قَالَ أَبُو عِيسَى وَفِي الْبَابِ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ . وَهَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ . وَأَبُو الْعَبَّاسِ هُوَ الشَّاعِرُ الْأَعْمَى الْمَكِّيُّ وَاسْمُهُ السَّائِبُ بْنُ فَرُّوخَ .

3. Mbi njeriun, i cili është dërguar për një ekspeditë ushtarake (si komandant)

بَاب مَا جَاءَ فِي الرَّجُلِ يُبْعَثُ وَحْدَهُ سَرِيَّةً

1739. Na ka treguar Muhammed b. Jahja – atij i ka treguar Haxhaxh b. Muhammedi – që Ibn Xhurejxhi, ka thënë, që fjalët e të Lartësuarit: *Nënshtrohuni Allahut dhe nënshtrohuni të Dërguarit dhe përfaqësuesve tuaj*, kanë të bëjnë me Abdullah b. Hudhafa b. Kajs b. Adij es-Sehmiun, të cilin i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), e ka dërguar për një ekspeditë ushtarake. “Mbi këtë” – thotë Ibn Xhurejxhi – më ka informuar Ja’la b. Muslimi, duke transmetuar nga Seid b. Xhubejri, e ai nga Ibn Abbasi.”

Ky hadith është hasen-sahih-garib.³⁷⁷ Është i njohur vetëm nëpërmjet Ibn Xhurejxhit.

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى النَّيْسَابُورِيُّ، حَدَّثَنَا الْحَجَّاجُ بْنُ مُحَمَّدٍ، حَدَّثَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ، فِي قَوْلِهِ : (أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ) قَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ خُذَافَةَ بْنُ قَيْسٍ بْنُ عَدِيٍّ السَّهْمِيُّ بَعَثَهُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَلَى سَرِيَّةٍ . أَخْبَرَنِيهِ يَعْلَى بْنُ مُسْلِمٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ غَرِيبٌ لَا نَعْرِفُهُ إِلَّا مِنْ حَدِيثِ ابْنِ جُرَيْجٍ .

4. Nuk është e pëlqyer që ndokush të udhëtoj vetëm

بَاب مَا جَاءَ فِي كَرَاهِيَةِ أَنْ يُسَافِرَ الرَّجُلُ وَحْدَهُ

1740. Na ka treguar Ahmed b. Abde ed-Dabbi el-Basri – atij i ka treguar Sufjani, duke transmetuar nga Asim b. Muhammedi, ai nga babai i vet, ai nga Ibn Umeri, që i Dërguari i

³⁷⁵ Ibn Haxher el-Askalani supozon që ai ka qenë Xhahime b. Abbas b. Mirdasi.

³⁷⁶ E shënojnë edhe Buhariu dhe Muslimi, në *Sahihi*, si dhe Ebu Davudi dhe Nesaiu, në *Sunene*.

³⁷⁷ E shënojnë edhe Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*, si dhe Buhariud he Muslimi, në *Sahihë*.

Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Sikur njerëzit ta dinin atë çfarë unë di mbi vetminë, kalorësi nuk do të kishte udhëtuar natën (do të thotë i vetëm).”³⁷⁸

حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ الصَّبَّيِّ الْبَصْرِيُّ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، عَنْ عَاصِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ ابْنِ عُمَرَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ " لَوْ أَنَّ النَّاسَ يَعْلَمُونَ مَا أَعْلَمُ مِنَ الْوَحْدَةِ مَا سَرَى رَاكِبٌ بَلِيلٍ " . يَعْنِي وَحْدَهُ .

1741. Na ka treguar Is'hak b. Musa el-Ensari – atij i ka treguar Mani, atij Maliku, duke transmetuar nga Abdurrahman b. Harmeli, ai nga Amër b. Shuajbi, ai nga babai i vet, ndërsa ai nga gjyshi i vet – që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Udhëtari (i vetëm) është Shejtan, si dhe dy udhëtarë janë dy Shejtanë. Tre janë grup udhëtarësh.”³⁷⁹

Hadithi i Ibn Umerit është hasen-sahih.³⁸⁰ Në këtë formë, e kemi të njohur vetëm nëpërmjet Asimit, ndërsa ai është Ibn Muhammed b. Zejd b. Abdullah b. Umeri. Hadithi i Abdullah b. Amrit është më i mirë.

حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ مُوسَى الْأَنْصَارِيُّ، حَدَّثَنَا مَعْنٌ، حَدَّثَنَا مَالِكٌ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ حَرْمَلَةَ، عَنْ عُمَرَ بْنِ شُعَيْبٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَدِّهِ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ " الرَّاَكِبُ شَيْطَانٌ وَالرَّاَكِبَانِ شَيْطَانَانِ وَالثَّلَاثَةُ رَكْبٌ " . قَالَ أَبُو عِيسَى حَدِيثُ ابْنِ عُمَرَ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ لَا نَعْرِفُهُ إِلَّا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ مِنْ حَدِيثِ عَاصِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ بْنِ زَيْدٍ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ وَحَدِيثُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ حَدِيثٌ حَسَنٌ . قَالَ مُحَمَّدٌ هُوَ ثِقَةٌ صَدُوقٌ وَعَاصِمُ بْنُ عُمَرَ الْعُمَرِيُّ ضَعِيفٌ فِي الْحَدِيثِ لَا أُرْوِي عَنْهُ شَيْئًا . وَحَدِيثُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ حَدِيثٌ حَسَنٌ .

5. Mbi lejueshmërinë e gënjimit dhe mashtrimit gjatë luftës

بَاب مَا جَاءَ فِي الرُّخْصَةِ فِي الْكُذْبِ وَالْخَيْبَةِ فِي الْحَرْبِ

1742. Na kanë treguar Ahmed b. Meni dhe Nasër b. Aliu – atyre u ka treguar Sufjani, duke transmetuar nga Amër b. Dinari, ai ka dëgjuar nga Xhabir b. Abdullahu – që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Lufta është mashtrim.”³⁸¹

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Aliu, Zejd b. Thabiti, Aishja, Ibn Abbasi, Ebu Hurejre, Esma bint Jezidi. Ka’b b. Maliku dhe Enes b. Maliku. Ky hadith është hasen-sahih.³⁸²

³⁷⁸ Nuk është e pëlqyer që të udhëtohet vetëm as ditën e as natën, e veçanërisht natën. I Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të), përmend kalorësin sepse në atë kohë, më së shpeshti njerëzit udhëtonin me kuaj.

³⁷⁹ Shejtani është shumë më aktiv në përpjekjen për t’i nxitur për të keq njerëzit e vetmuar. Kur janë në pyetje grupet, mundësia e ti është shumë më e vogël. Mubarekfuri thotë që Mazihari ka thënë: “Kjo domethënë që një ose dy persona e kanë të ndaluar të shkojnë në udhëtim vetëm. Kush vepron ashtu, e ka dëgjuar shejtanin, por, nëse e dëgjon atë, sikur të ishte ai. Në Sherbus-Sunne qëndron se shejtani i shkon rreth e rrotull njërit edhe rreth e rrotull të dyve, por kur janë tre vetë, ata tani më janë grup, e ai nuk shkon rreth e rrotull grupit.”

³⁸⁰ E shënojnë edhe Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*, Buhariu, në *Sahih*, si dhe Ibn Maxhe, në *Sunen*.

³⁸¹ Dijetarët pajtohen që mashtrimi në luftë është i lejuar. Shumica konsiderojnë që edhe gënjeshtria në luftë është e lejuar.

³⁸² E shënojnë edhe Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*, Buhariu dhe Muslimi, në *Sahihë*, si dhe Ebu Davudi, në *Sunen*.

حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مَنِيعٍ، وَنَصْرُ بْنُ عَلِيٍّ، قَالَا حَدَّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ، سَمِعَ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ، يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " الْحَرْبُ خُدْعَةٌ " . قَالَ أَبُو عِيسَى وَفِي الْبَابِ عَنْ عَلِيٍّ وَزَيْدِ بْنِ ثَابِتٍ وَغَائِثَةَ وَابْنَ عَبَّاسٍ وَأَبِي هُرَيْرَةَ وَأَسْمَاءَ بِنْتُ يَزِيدَ بْنِ السَّكَنِ وَكَعْبَ بْنَ مَالِكٍ وَأَنَسَ بْنَ مَالِكٍ . وَهَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

6. Mbi Betejat e të Dërguarit (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) dhe numrin e tyre

باب مَا جَاءَ فِي غَزَوَاتِ النَّبِيِّ ﷺ وَكَمْ غَزَا

1743. Na ka treguar Mahmud b. Gajlani – atij i kanë treguar Vehb b. Xheriri dhe Ebu Davudi, atyre u ka treguar Shu'be – që Ebu Is'haku, ka thënë: “Isha pranë Zejd b. Erkamit, kur e pyeti njëri. ‘Sa Beteja i ka udhëhequr i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të)?’ ‘Nëntëmbëdhjetë.’ – u përgjigj ai. ‘E në sa, ti me të ke marr pjesë?’ – pyeta. ‘Në shtatëmbëdhjetë.’ – tha ai. ‘Cila prej tyre ka qenë e para?’ – pyeta. ‘Ajo në Ushejr.’³⁸³ Ose ka thënë Usejr.” Ky hadith është hasen-sahih.³⁸⁴

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ غِيْلَانَ، حَدَّثَنَا وَهْبُ بْنُ جَرِيرٍ، وَأَبُو دَاوُدَ الطَّيَالِسِيُّ قَالَا حَدَّثَنَا شُعْبَةُ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، قَالَ كُنْتُ إِلَى جَنْبِ زَيْدِ بْنِ أَرْقَمَ فَقِيلَ لَهُ كَمْ غَزَا النَّبِيُّ ﷺ مِنْ غَزْوَةٍ قَالَ تِسْعَ عَشْرَةَ . فَقُلْتُ كَمْ غَزَوْتَ أَنْتَ مَعَهُ قَالَ سَبْعَ عَشْرَةَ . قُلْتُ أَيْتُهُنَّ كَانَ أَوَّلَ قَالَ ذَاتَ الْعُسَيْرَاءِ أَوْ الْعُسَيْرَاءِ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

7. Mbi rreshtimin dhe pozicionimin në kohën e luftimit

باب مَا جَاءَ فِي الصَّفِّ وَالتَّعِينَةِ عِنْدَ الْقِتَالِ

1744. Na ka treguar Muhammed b. Humejd er-Razi – atij i ka treguar Seleme b. Fadli, duke transmetuar nga Muhammed b. Is'haku, ai nga Ikrimë, ai nga Ibn Abbasi – që Abdurrahman b. Avfi, ka thënë: “I Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), në Bedër na ka pozicionuar gjatë natës.”

Mbi këtë temë, është transmetuar hadithi edhe nga Ebu Ejubi. Ky hadith është garib.³⁸⁵ Na është i njohur vetëm në këtë formë. E kam pyetur Muhammed b. Ismailin mbi atë, e ai nuk e dinte. Ai, thotë: “Muhammed b. Is'haku, hadithe ka dëgjuar nga Ikrimë. Kur e kam takuar, ai mbi Muhammed b. Humejd er-Raziun, kishte mendim pozitiv. Më vonë atë e konsideronte si ravi të dobët.

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ حُمَيْدٍ الرَّازِيُّ، حَدَّثَنَا سَلَمَةُ بْنُ الْفَضْلِ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ، عَنْ عِكْرَمَةَ، عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ، قَالَ عَبَّاسُ النَّبِيِّ ﷺ يَبْدُرُ لَيْلًا . قَالَ أَبُو عِيسَى وَفِي الْبَابِ عَنْ أَبِي أَيُّوبَ . وَهَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ لَا نَعْرِفُهُ إِلَّا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ . وَسَأَلْتُ مُحَمَّدَ بْنَ إِسْمَاعِيلَ عَنْ هَذَا الْحَدِيثِ فَلَمْ يَعْرِفْهُ وَقَالَ مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ سَمِعَ مِنْ عِكْرَمَةَ . وَجِبْنَ رَأْيُهُ كَانَ حَسَنَ الرَّأْيِ فِي مُحَمَّدِ بْنِ حُمَيْدٍ الرَّازِيِّ ثُمَّ ضَعَفَهُ بَعْدُ .

³⁸³ Ushejr është vend në luginën Jembua. Në atë ultësirë ndodhet Bedri. Dëshiron to tregojë që beteja e parë në të cilën ka marr pjesë me të Dërguarin (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të), ka qenë Beteja në Bedr.

³⁸⁴ E shënojnë edhe Buhariu dhe Muslimi, në *Sahihë*.

³⁸⁵ Ky hadith, sipas vlerësimit të dijetarëve të hadithit është i dobët. Në senedin e tij gjendet raviu i dobët, Muhammed b. Humejd er-Raziu.

8. Mbi duanë (lutjen) gjatë luftës

بَاب مَا جَاءَ فِي الدُّعَاءِ عِنْدَ الْقِتَالِ

1745. Na ka treguar Ahmed b. Meni – atij i ka treguar Jezid b. Haruni, atij Ismail b. Ebu Halidi – që Ibn Ebu Evfi,³⁸⁶ ka thënë: “E kam dëgjuar të Dërguarin (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), kur gjatë lutjes kërkonte disfatën e aleatëve, me fjalët. “O Allahu im, i Cili e ke shpallur Librin dhe i Cili shumë shpejt llogaritë, bëri armiq të që të pësojnë disfatë dhe tronditi ata.”³⁸⁷

Mbi këtë temë temë, është transmetuar hadithi edhe nga Ibn Mes’udi. Ky hadith është hasen-sahih.³⁸⁸

حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مَنِيعٍ، حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ، أَنْبَأَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي خَالِدٍ، عَنْ ابْنِ أَبِي أَوْفَى، قَالَ سَمِعْتُهُ يَقُولُ يَعْني النَّبِيُّ ﷺ يَدْعُو عَلَى الْأَحْزَابِ فَقَالَ " اللَّهُمَّ مُنْزِلَ الْكِتَابِ سَرِيعَ الْحِسَابِ اهْزِمِ الْأَحْزَابَ اللَّهُمَّ اهْزِمْهُمْ وَزَلْزَلْهُمْ " . قَالَ أَبُو عِيسَى وَفِي الْبَابِ عَنْ ابْنِ مَسْعُودٍ . وَهَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

9. Mbi bajraquet

بَاب مَا جَاءَ فِي الْأَلْوِيَةِ

1746. Na ka treguar Ebu Kurejb, Muhammed b. Umer b. Velid el-Kindi dhe Muhammed b. Rafi – atyre u ka treguar Jahja b. Ademi, duke transmetuar nga Sheriku, ai nga Ammar ed-Duhni, ai nga Ebu Zubejri – që Xhabiri, ka thënë: “I Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) (me rastin e Çlirimit të Mekës) në Meke ka hyrë me bajraqe të bardha.” Ky hadith është garib.³⁸⁹ Na është i njohur vetëm nëpërmjet Jahja b. Ademit, nga Sheriku. E pyeta Muhammedin (Buhariun), mbi këtë hadith, e ai, atë e njihte vetëm nëpërmjet Jahja b. Ademit nga Sheriku. Të tjerët, kanë thënë: “Ka transmetuar Sheriku nga Ammari, ai nga Ebu Zubejri, ndërsa ai nga Xhabiri: ‘I Dërguari hyri në Meke, ndërsa mbi kokë kishte çallmë të zezë.’”

Muhammedi, thotë: “Ky është ai (hadithi i mbajtur në mend), ndërsa Duhn është fis bexhilas.³⁹⁰ Ammar ed-Duhni është Ammar b. Muavi ed-Duhni. Pseudonimi i tij është Ebu Muavi. Ai është nga Kufa dhe sipas vlerësimit të dijetarëve të hadithit është ravi i besueshëm.”

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُمَرَ بْنِ الْوَلِيدِ الْكِنْدِيُّ الْكُوفِيُّ، وَأَبُو كُرَيْبٍ وَمُحَمَّدُ بْنُ رَافِعٍ قَالُوا حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ آدَمَ، عَنْ شَرِيكِ، عَنْ عَمَّارٍ يَعْني الدُّهْنِيَّ، عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ، عَنْ جَابِرٍ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ دَخَلَ مَكَّةَ وَلَوَاؤُهُ أَبْيَضٌ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ لَا نَعْرِفُهُ

³⁸⁶ Abdullah b. Evfa Alkame b. Halid b. Harith el-Eslemiu është as’hab i njohur, pjesëmarrës në Betimin në Hudejbije. Ka vdekur në vitin 87, sipas hixhretit. Është as’habi i fundit i cili ka jetuar në Kufe.

³⁸⁷ I Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të) lutjen e këtillë e ka drejtuar në Hendek. Allahu i Lartësuar e ka dëgjuar lutjen e tij. Mbi aleatët i dërgoi ushtrinë e melaikeve dhe erën, e cila i detyroi për të ikur. Në ajetin e 9 të sures el-Ahzab thotë: *O ju që keni besuar, përkujtojeni të mirën e All-llahut ndaj jush, kur juve u erdhi një ushtri e Ne kundër tyre lëshuam një furtunë dhe ushtri që ju nuk e shihnit, e All-llahu e shihte atë që ju vepronit. Kur ata u erdhën juve edhe prej së larti edhe prej së poshtmi, dhe kur shikimet u shtangën, e zemrat arritën në fyt, e ju sajoni mendime të llojlojta për All-llahun.*

³⁸⁸ E shënojnë të gjithë në *El-Kutubus-sitte*, përveç Ebu Davudit.

³⁸⁹ E shënojnë edhe Ebu Davudi, Nesaiu dhe Ibn Maxhe, në *Sunene*.

³⁹⁰ Bexhila është fis jemenas.

إِلَّا مِنْ حَدِيثِ بَحْيَى بْنِ أَنَسٍ عَنْ شَرِيكِ . قَالَ وَسَأَلْتُ مُحَمَّدًا عَنْ هَذَا الْحَدِيثِ فَلَمْ يَعْرِفْهُ إِلَّا مِنْ حَدِيثِ بَحْيَى بْنِ أَنَسٍ عَنْ شَرِيكِ وَقَالَ حَدَّثَنَا غَيْرُ وَاحِدٍ عَنْ شَرِيكِ عَنْ عَمَّارٍ عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ عَنْ جَابِرٍ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ دَخَلَ مَكَّةَ وَعَلَيْهِ عِمَامَةٌ سَوْدَاءُ . قَالَ مُحَمَّدٌ وَالْحَدِيثُ هُوَ هَذَا . قَالَ أَبُو عِيسَى وَالذُّهْنُ بَطْنٌ مِنْ بَجِيلَةَ وَعَمَّارُ الدُّهْنِيُّ هُوَ عَمَّارُ بْنُ مُعَاوِيَةَ الدُّهْنِيُّ وَيُكْنَى أَبَا مُعَاوِيَةَ وَهُوَ كُوفِيٌّ وَهُوَ ثِقَةٌ عِنْدَ أَهْلِ الْحَدِيثِ .

10. Kapitulli mbi flamujt

باب مَا جَاءَ فِي الرَّايَاتِ

1747. Na ka treguar Ahmed b. Mani, atij i ka treguar Jahja b. Zekerija b. Ebu Zaide, atij Ebu Ja'kub es-Sekafi – që Junus b. Ubejdi, i mbrojturi i Muhammed b. Kasimit, ka thënë: “Më dërgoi Muhammed b. Kasimi te Bera b. Azibi, për ta pyetur mbi flamurin e të Dërguarit të Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), e ai më tha: ‘Ishte i zi, formë katrore, nga stofa i leshtë, me fije të zeza dhe të bardha.’”³⁹¹

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Aliu, Harith b. Hasani dhe Ibn Abbasi. Ky hadith është hasen-garib.³⁹² Na është i njohur vetëm nëpërmjet Ibn Ebu Zaidës. Emri i Ebu Ja'kub es-Sekafit është Is'hak b. Ibrahim. Nga ai, gjithashtu, ka transmetuar edhe Ubejdullah b. Musai.

حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مَنِيعٍ، حَدَّثَنَا بَحْيَى بْنُ زَكْرِيَّا بْنُ أَبِي زَائِدَةَ، حَدَّثَنَا أَبُو يَعْقُوبَ النَّقَّافِيُّ، حَدَّثَنَا يُونُسُ بْنُ عُبَيْدٍ، مَوْلَى مُحَمَّدِ بْنِ الْقَاسِمِ قَالَ بَعَثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْقَاسِمِ إِلَى الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ أَسْأَلُهُ عَنْ رَايَةٍ، رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ كَانَتْ سَوْدَاءَ مُرَبَّعَةً مِنْ نَمْرَةٍ . قَالَ أَبُو عِيسَى وَفِي الْبَابِ عَنْ عَلِيٍّ وَالْحَارِثِ بْنِ حَسَّانَ وَابْنِ عَبَّاسٍ . قَالَ أَبُو عِيسَى وَهَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ لَا نَعْرِفُهُ إِلَّا مِنْ حَدِيثِ ابْنِ أَبِي زَائِدَةَ . وَأَبُو يَعْقُوبَ النَّقَّافِيُّ اسْمُهُ إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ وَرَوَى عَنْهُ أَيْضًا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُوسَى .

1748. Na ka treguar Muhammed b. Rafiu – atij i ka treguar Jahja b. Is'haku, ndërsa ai është es-Salihani, atij i ka treguar Jezid b. Hajjani, ai ka dëgjuar nga Ebu Mixhlezi Lahik b. Humejdi – që Ibn Abbasi, ka thënë: “Flamuri i të Dërguarit (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) ka qenë i zi,³⁹³ ndërsa bajraku i bardhë.”³⁹⁴ Ky hadith, në këtë formë, nga Ibn Abbasi, është garib.³⁹⁵

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ رَافِعٍ، حَدَّثَنَا بَحْيَى بْنُ إِسْحَاقَ، وَهُوَ السَّالِحَانِيُّ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ حَيَّانَ، قَالَ سَمِعْتُ أَبَا مَجْلَزٍ، لِأَجَقِ بْنِ حُمَيْدٍ يُحَدِّثُ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ كَانَتْ رَايَةُ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ سَوْدَاءَ وَلَوَاؤُهُ أَبْيَضٌ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ مِنْ هَذَا الْوَجْهِ مِنْ حَدِيثِ ابْنِ عَبَّاسٍ .

³⁹¹ Sikurse lëkura e leopardit.

³⁹² E shënojnë edhe Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*, Ebu Davudi dhe Ibn Maxhe, në *Sunene*.

³⁹³ Kur shiqohet nga distanca, është dukur e zezë, edhe pse nuk ka qenë e zezë e pastër, sepse ka pasur vija të bardha. Është dukur sikurse lëkura e leopardit.

³⁹⁴ Sipas mendimit të En-Neveviut, bajrakun e quanin të vogël, ndërsa flamurin e quanin flamur të madh.

³⁹⁵ E shënojnë edhe Ibn Maxhe, në *Sunen*, Hakimi, në *Mustedrek*, dhe Buhariu, në *Tarihul-Kebir*.

11. Kapitulli mbi parullën (fjalët me kod)

باب مَا جَاءَ فِي الشُّعَارِ

1749. Na ka treguar Mahmud b. Gajlani – atij i ka treguar Vekiu, atij Sufjani, duke transmetuar nga Ebu Is'haku, ai nga Muhel-leb b. Ebu Sufre, ndërsa ai, nga ai që e ka dëgjuar atë – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Nëse armiku ju sulmon natën, parullë e juaj le të jenë fjalët: “Ha mim, la jensarun / Ha mim, ata nuk do të jenë fitimtarë!”³⁹⁶

Mbi këtë temë, është transmetuar edhe hadithi nga Seleme b. Ekve. Kështu, disa nga Ebu Is'haku kanë transmetuar ngjashëm me transmetimin e Eth-Thevriut. Ka transmetuar (Ebu Is'haku) nga ai, ai nga Muhel-leb b. Ebu Sufre, e ai nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) transmetime mursel.

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ غِيْلَانَ، حَدَّثَنَا وَكِيعٌ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنِ الْمُهَلَّبِ بْنِ أَبِي صُفْرَةَ، عَمَّنْ سَمِعَ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ " إِنْ بَيْتُكُمْ الْعَدُوُّ فَقُولُوا: حَمَّ لَا يُنْصَرُونَ " . قَالَ أَبُو عِيسَى وَفِي الْبَابِ عَنْ سَلَمَةَ بْنِ الْأَكْوَعِ . وَهَكَذَا رَوَى بَعْضُهُمْ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ مِثْلَ رَوَايَةِ الثَّوْرِيِّ وَرَوَى عَنْهُ عَنِ الْمُهَلَّبِ بْنِ أَبِي صُفْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ مُرْسَلًا .

12. Përshkrimi i shpatës së të Dërguarit (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të)

باب مَا جَاءَ فِي صِفَةِ سَيْفِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ

1750. Na ka treguar Muhammed b. Shuxha' el-Bagdadi,³⁹⁷ atij i ka treguar Ebu Ubejde el-Haddadi³⁹⁸ - duke transmetuar nga Uthman b. Sa'di³⁹⁹ - që Ibn Sirini, ka thënë: “Unë shpatën time e kam punuar sipas shpatës së Semures, ndërsa Semure pohon që shpatën e vet e ka punuar sipas shpatës së të Dërguarit të Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ndërsa ka qenë në formën e shpatave siç i bënte fisi i Benu Hanifes.”

Ky hadith është garib. Është i njohur vetëm në këtë formë. Jahja b. Seid el-Kattani, e ka kritikuar Uthman b. Seid el-Katibin. E ka konsideruar si ravi të dobët, për shkak të mbajtjes së dobët në mend.

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ شُجَاعٍ الْبَغْدَادِيُّ، حَدَّثَنَا أَبُو عُبَيْدَةَ الْحَدَّادُ، عَنْ عُثْمَانَ بْنِ سَعْدٍ، عَنْ ابْنِ سِيرِينَ، قَالَ صَنَعْتُ سَيْفِي عَلَى سَيْفِ سَمُرَةَ بْنِ جُنْدَبٍ وَرَعَمَ سَمُرَةُ أَنَّهُ صَنَعَ سَيْفَهُ عَلَى سَيْفِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَكَانَ حَنْوِيًّا . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ لَا نَعْرِفُهُ إِلَّا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ . وَقَدْ تَكَلَّمَ يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ الْقَطَّانُ فِي عُثْمَانَ بْنِ سَعْدٍ الْكَاتِبِ وَضَعْفُهُ مِنْ قِبَلِ جَفْظِهِ .

³⁹⁶ Ky hadith është argument që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të), në luftë ka vendosur një fjalëkalim, për njohjen mes vete, në rast se armiku sulmon natën. Ai fjalëkalim nuk ka qenë gjithnjë i njëjtë. Ajo nga beteja në betejë ka ndryshuar.

³⁹⁷ Muhammed b. Suxha el-Bagdadi el-Mirvezi është ravi i besueshëm. I ka takuar gjeneratës së dhjetë.

³⁹⁸ Ebu Ubejde el-Haddad e ka emrin Abdulvahid b. Vasil es-Sedusi. Është ravi i besueshëm. I ka takuar gjeneratës së dhjetë.

³⁹⁹ Ebu Bekr uthman b. Sa'd et-Tejmi el-Basriu është ravi i dobët. I ka takuar gjeneratës së pestë.

13. Mbi ndërprerjen e agjërimin në luftë

باب مَا جَاءَ فِي الْفِطْرِ عِنْدَ الْقِتَالِ

1751. Na ka treguar Ahmed b. Muhammed b. Musa – atij i ka treguar Abdullah b. Mubareku, atij Seid b. Abdulazizi, duke transmetuar nga Atijje b. Kajsi, e ai nga Kazei⁴⁰⁰ - që Ebu Seid el-Hudriu, ka thënë: “Pasi që, i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), në vitin e Çlirimit të Mekës, arriti deri te lugina Ez-Zahran,⁴⁰¹ na njoftoi mbi takimin me armikun dhe na urdhëroi, që ta ndërprisnin agjërimin të gjithë – dhe ne e ndërpreme agjërimin.”⁴⁰² Ky hadith është hasen-sahih.⁴⁰³

حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ بْنُ مُوسَى، أَنبَأَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ، أَنبَأَنَا سَعِيدُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، عَنْ عَطِيَّةَ بْنِ قَيْسٍ، عَنْ قَرَعَةَ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ، قَالَ لَمَّا بَلَغَ النَّبِيُّ ﷺ عَامَ الْفَتْحِ مَرَّ الظُّهْرَانَ فَأَذَنَّا بِلِقَاءِ الْعَدُوِّ فَأَمَرْنَا بِالْفِطْرِ فَأَفْطَرْنَا أَجْمَعُونَ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

14. Mbi largimin (nga vendi) me rastin e frikës nga armiku

باب مَا جَاءَ فِي الْخُرُوجِ عِنْدَ الْفَرَجِ

1752. Na ka treguar Mahmud b. Gajlani – atij i ka treguar Ebu Davud et-Tajalisi, atë e ka informuar Shu’be, duke transmetuar nga Katade – që Enes b. Maliku, ka thënë: “I Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) e shaloi kalin që i përkiste Ebu Talhas,⁴⁰⁴ të quajtur Mendub dhe tha: “Nuk ka asgjë për t’u trembur dhe e gjetëm që ai të ishte (i shpejtë) si deti.” Mbi këtë temë, është transmetuar hadithi edhe nga Amër b. Asi. Ky hadith është hasen-sahih.⁴⁰⁵

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ غِيْلَانَ، حَدَّثَنَا أَبُو دَاوُدَ الطَّيَالِسِيُّ، قَالَ أَنبَأَنَا شُعْبَةُ، عَنْ قَتَادَةَ، حَدَّثَنَا أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ، قَالَ رَكِبَ النَّبِيُّ ﷺ فَرَسًا لِأَبِي طَلْحَةَ يُقَالُ لَهُ مَدْدُوبٌ فَقَالَ " مَا كَانَ مِنْ فَرَجٍ وَإِنْ وَجَدْنَاهُ لَبَحْرًا " . قَالَ أَبُو عِيسَى وَفِي الْبَابِ عَنْ ابْنِ عُمَرَ بْنِ الْعَاصِ . وَهَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

1753. Na ka treguar Muhammed b. Beshshari – atij i kanë treguar Muhammed b. Xha’feri, Ibn Ebu Adijj dhe Ebu Davudi, atyre u ka treguar Shu’be, duke transmetuar nga Katade – që Enesi, ka thënë: “Në Medine, kur është vërejtur rreziku nga armiku, i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), e huazoi kalin nga ne, i cili quhej Mendub dhe tha: “Unë nuk kam parë asgjë për t’u frikësuar dhe e gjetëm që ai të ishte (i shpejtë) si deti.” Ky hadith është hasen-sahih.⁴⁰⁶

⁴⁰⁰ Kaze b. Jahja el-Basriu është ravi i besueshëm. I ka takuar gjeneratës së tretë.

⁴⁰¹ Vendi Merr, në luginën Ez-Zahran, ndodhet në mes Mekës dhe Asfanit.

⁴⁰² Nga ky hadith viejm në përfundim që në luftë më mirë është të ndërpritet agjërimi gjatë ramazanit sesa të agjërohet. Argument për atë është ajo që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të), kur i është afëruar Mekës, i ka urdhëruar as’habët të bëjnë iftarë, edhe pse është e njohur që ai gjatë ramazanit është kthyer për ta çliruar Mekën.

⁴⁰³ E shënojnë edhe Muslimi, në *Sahih*, si dhe Ebu Davudi, në *Sunen*.

⁴⁰⁴ Ebu Talha është quajtur Zejd b. Sehli. Ka qenë bashkëshorti i nënës së Enesit.

⁴⁰⁵ E shënojnë edhe Buhariu dhe Muslimi, në *Sahihë*.

⁴⁰⁶ E shënojnë edhe Buhariu dhe Muslimi, në *Sahihë*.

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ، وَابْنُ أَبِي عَدِيٍّ، وَأَبُو دَاوُدَ قَالُوا حَدَّثَنَا شُعْبَةُ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ كَانَ فَرْعٌ بِالْمَدِينَةِ فَاسْتَعَارَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَرَسًا لَنَا يُقَالُ لَهُ مَنْدُوبٌ فَقَالَ " مَا رَأَيْنَا مِنْ فَرَعٍ وَإِنْ وَجَدْنَاهُ لَبَحْرًا " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

15. Mbi qëndrueshmërinë në luftë

باب مَا جَاءَ فِي الثَّبَاتِ عِنْدَ الْقِتَالِ

1754. Na ka treguar Muhammed b. Beshshari – atij i ka treguar Jahja b. Seidi, atij Sufjani, atij Ebu Is’haku – që një njeri, e ka pyetur Berra b. Azibin: “Ju, Ebu Umare, a keni ikur nga i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të)?” Ai, tha: “Pasha Allahun, i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), nuk ka ikur por disa njerëz të nxituar ikën dhe (fisi) Havazin⁴⁰⁷ i sulmoi me shigjeta. Në atë moment, i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) ishte mbi mushkën e bardhë, frerët e së cilës i mbante Ebu Sufjan b. Harith b. Abdul-Muttalibi.⁴⁰⁸ I Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) thoshte: “Unë, me të vërtetë jam i Dërguar! Kjo nuk është gënjeshtër, unë jam pasardhësi i Abdul-Muttalibit!” Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Aliu dhe Ibn Umeri. Ky hadith është hasen-sahih.⁴⁰⁹

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ، حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ، عَنِ الزُّبَيْرِ بْنِ عَازِبٍ، قَالَ قَالَ لَنَا رَجُلٌ أَفْرَزْتُمْ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ يَا أَبَا عُمَارَةَ قَالَ لَا وَاللَّهِ مَا وَلَّى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَلَكِنْ وَلَّى سَرَعَانُ النَّاسِ تَلَقَّوهُمْ هَوَازُنُ بِالنَّبْلِ وَرَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَلَى بَعْلَتِهِ وَأَبُو سُفْيَانَ بْنُ الْخَارِثِ بْنُ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ أَحَدُ بِلْجَامِهَا وَرَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ " أَنَا النَّبِيُّ لَا كُذِّبَ أَنَا ابْنُ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ " . قَالَ أَبُو عِيسَى وَفِي الْبَابِ عَنْ عَلِيٍّ وَابْنِ عُمَرَ . وَهَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

1755. Na ka treguar Muhammed b. Umer b. Ali el-Mukademi – atij i ka treguar babai, duke transmetuar nga Sufjan b. Husejni, ai nga Ubejdullah b. Umeri, ai nga Nafiu – që Ibn Umeri, ka thënë: “Në të vërtetë, Ditën e betejës në Hunejn, pashë kur dy grupe ushtarësh u larguan nga i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ndërsa pranë të Dërguarit (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), nuk mbetën më tepër se njëqind vetë.” Ky hadith është hasen-sahih-garib. Në këtë formë, më është i njohur vetëm nëpërmjet Ubejdullahut.

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُمَرَ بْنِ عَلِيٍّ الْمُقَدَّمِيُّ الْبَصْرِيُّ، حَدَّثَنِي أَبِي، عَنْ سُفْيَانَ بْنِ حُسَيْنٍ، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ، عَنْ نَافِعٍ، عَنْ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ لَقَدْ رَأَيْنَا يَوْمَ حُنَيْنٍ وَإِنَّ الْفَتَنَيْنِ لَمُؤَلَّتَيْنِ وَمَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ مِائَةُ رَجُلٍ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ غَرِيبٌ لَا نَعْرِفُهُ مِنْ حَدِيثِ عُبَيْدِ اللَّهِ إِلَّا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ .

1756. Na ka treguar Kutejbe – atij i ka treguar Hammad b. Zejdi, duke transmetuar nga Thabiti – që Enesi, ka thënë: “I Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) ishte më i guximshmi, më fisniku dhe më trimi. Të gjithë banorët e Medines – thotë ai – ishin shqetësuar atë natë, kur e kishin dëgjuar atë zë.⁴¹⁰ Atëherë, i ka takuar i Dërguari (paqja dhe

⁴⁰⁷ Havazin është fis i madh arab.

⁴⁰⁸ Ebu Sufjan b. Harith b. Abdul-Muttalibi është xhaxhai i të Dërguarit (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të). E ka pranuar Islamit para çlirimit të Mekkes.

⁴⁰⁹ E shënojnë edhe Buhariu dhe Muslimi, në *Sahihë*.

⁴¹⁰ E kanë dëgjuar lajmin që mushrikët mekkas janë nisur me një ushtri të madhe për ta pushtuar Medinen. Atëherë, i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), me ushtrinë është nisur jashtë qytetit që në Uhud ta presë armikun.

bekimi i Allahut qoftë mbi të). Ishte mbi kalin e Ebu Talhas, pa shalë, me shpat të ngjeshur dhe tha: ‘Mos keni frikë! Mos keni frikë!’ Pastaj, tha: “Kam vërejtur që (kali) është jashtëzakonisht i shpejtë.” Ky hadith është sahih.⁴¹¹

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ رَزِيدٍ، عَنْ ثَابِتٍ، عَنْ أَنَسٍ، قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ مِنْ أَجْزَالِ النَّاسِ وَأَجْوَدِ النَّاسِ وَأَشْجَعَ النَّاسِ . قَالَ وَقَدْ فَرَعَ أَهْلَ الْمَدِينَةِ لَيْلَةً سَمِعُوا صَوْتًا قَالَ فَتَلَقَّاهُمُ النَّبِيُّ ﷺ عَلَى فَرَسٍ لِأَبِي طَلْحَةَ عُرِيٍّ وَهُوَ مُتَقَلِّدٌ سَيْفَهُ فَقَالَ " لَمْ تُرَاعُوا لَمْ تُرَاعُوا " . فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ " وَجَدْتُهُ بَحْرًا " . يَعْنِي الْفَرَسَ . قَالَ أَبُو عِيْسَى هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ .

16. Mbi shpatat dhe ornamentet e tyre

بَاب مَا جَاءَ فِي السُّيُوفِ وَجَلِيَّتِهَا

1757. Na ka treguar Muhammed b. Sudran Ebu Xha’fer el-Basri – atij i ka treguar Talib b. Huxhejri, duke transmetuar nga Hudi, djalit të Abdullah b. Sa’dit – që Mezidi, gjyshi i Hudit, ka thënë: “Në Ditën e Çlirimit të Mekës, i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) hyri në Meke, ndërsa shpata e tij ishte e zbukuruar me ari dhe me argjend. Unë e pyeta (Hudin) për argjend, – thotë ai – e ai tha: ‘Mburoja e dorës, në fund të shpatës së tij, ishte prej argjendi.’”

Mbi këtë temë, është transmetuar hadithi edhe nga Enesi. Ky hadith është garib.⁴¹² Gjyshi i Hudit quhej Mezid el-Asari.

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ صُدْرَانَ أَبُو جَعْفَرٍ الْبَصْرِيُّ، حَدَّثَنَا طَالِبُ بْنُ حُجْبِرٍ، عَنْ هُودِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سَعْدٍ، عَنْ جَدِّهِ، مَزِيدَةَ قَالَ دَخَلَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَوْمَ الْفَتْحِ وَعَلَى سَيْفِهِ ذَهَبٌ وَفِضَّةٌ . قَالَ طَالِبٌ فَسَأَلْتُهُ عَنِ الْفِضَّةِ فَقَالَ كَانَتْ قَبِيعَةً السَّيْفِ فِضَّةً . قَالَ أَبُو عِيْسَى وَفِي الْبَابِ عَنْ أَنَسٍ . وَهَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ . وَجَدُّ هُودٍ اسْمُهُ مَزِيدَةُ الْعَصْرِيُّ .

1758. Na ka treguar Muhammed b. Beshshari – atij i ka treguar Vehb b. Xheriri, atij babai i tij, duke transmetuar nga Katade – që Enesi, ka thënë: “Mburoja e dorës, në fund të shpatës, së të Dërguarit të Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka qenë e argjendtë.”

Ky hadith është hasen-garib.⁴¹³ Kështu është transmetuar nga Hemmami, ai nga Katade, ndërsa ai nga Enesi. Disa nga ata, kanë transmetuar nga Katade, që Seid b. Ebu Hasani, ka thënë: “Mburoja e dorës, në fund të shpatës, ishte e argjendtë.”

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ، حَدَّثَنَا وَهْبُ بْنُ جَرِيرٍ بْنُ حَارِثٍ، حَدَّثَنَا أَبِي، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَنَسٍ، قَالَ كَانَتْ قَبِيعَةُ سَيْفِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ مِنْ فِضَّةٍ . قَالَ أَبُو عِيْسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ . وَهَكَذَا رُوِيَ عَنْ هَمَّامٍ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ وَقَدْ رَوَى بَعْضُهُمْ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي الْحَسَنِ قَالَ كَانَتْ قَبِيعَةُ سَيْفِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ مِنْ فِضَّةٍ .

⁴¹¹ E shënojnë edhe Buhariu dhe Muslimi, në *Sahihë*.

⁴¹² Et-Turbeshti konsideron që hadithi i Mezidit nuk mund të shërbejë si argument, sepse nuk posedon sened stabil.

⁴¹³ E shënojnë edhe Ebu Davudi, Nesaiu dhe Ed-Darimi, në *Sunene*.

17. Mbi parzmoren

باب مَا جَاءَ فِي الدَّرْعِ

1759. Na ka treguar Ebu Seid el-Eshexhi – atij i ka treguar Junus b. Bukejri, duke transmetuar nga Muhammed b. Is’haku, ai nga Jahja b. Abbad b. Abdullah b. Zubejri, ai nga babai i vet, ai nga gjyshi i vet, Abdullah b. Zubejri – që Zubejr b. Avvami, ka thënë: “Mbi të Dërguarin (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), në ditën e Betejës së Uhudit, ishin dy parzmorë. (Gjatë tërheqjes), ai provoi të ngjitej mbi një shkëmb dhe nuk pati sukses. Talha u vendos nën te dhe i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) u ngjit dhe u drejtua mbi shkëmb. Atëherë – thotë Zubejri – “E kam dëgjuar të Dërguarin (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), duke thënë: ‘Talha e ka merituar (Xhennetin).’”⁴¹⁴

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Safvan b. Umejje dhe Saib b. Jezidi.⁴¹⁵ Ky hadith është garib.⁴¹⁶ Na është i njohur vetëm nëpërmjet Muhammed b. Is’hakut.

حَدَّثَنَا أَبُو سَعِيدٍ الْأَشْجِيُّ، حَدَّثَنَا يُونُسُ بْنُ بُكَيْرٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ، عَنْ يَحْيَى بْنِ عَبَادٍ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الزُّبَيْرِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَدِّهِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الزُّبَيْرِ، عَنِ الزُّبَيْرِ بْنِ الْعَوَّامِ، قَالَ كَانَ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ دُرْعَانٌ يَوْمَ أُحُدٍ فَتَهَضَّ إِلَى الصَّخْرَةِ فَلَمْ يَسْتَطِعْ فَأَقْعَدَ طَلْحَةَ تَحْتَهُ فَصَعِدَ النَّبِيُّ ﷺ عَلَيْهِ حَتَّى اسْتَوَى عَلَى الصَّخْرَةِ فَقَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ "أَوْجِبَ طَلْحَةُ". قَالَ أَبُو عِيسَى وَفِي الْبَابِ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ أُمَيَّةَ وَالسَّائِبِ بْنِ يَزِيدَ. وَهَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ لَا نَعْرِفُهُ إِلَّا مِنْ حَدِيثِ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ.

18. Mbi përkrenaren (helmetën)

باب مَا جَاءَ فِي الْمَغْفَرِ

1760. Na ka treguar Kutejbe – atij i ka treguar Malik b. Enesi, duke transmetuar nga Ibn Shihabi – që Enes b. Maliku, ka thënë: “Hyri i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të, në Meke), në ditën e çlirimit të saj, me përkrenare mbi kokë. Atëherë, dikush i tregoi, që Ibn Hatali ishte ngjitur në mbulesën e Ka’bes, ndërsa ai tha: “Mbyteni atë!”⁴¹⁷

Ky hadith është hasen-sahih.⁴¹⁸ Nuk më është e njohur, që të tjerët e kanë transmetuar atë përveç Malikut nga Zuhriu.

⁴¹⁴ Kur i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të) tërhiqej me as’habët në kodër, përpara tij si penges ishte një shkëmb. Ai tentoi të kalonte mbi të por nuk mundi të ngjitej mbi të, sepse plagët i dhimbnin pa masë. Atëherë Talha e vendosi shpinën e vet dhe ai u ngjit mbi shkëmb – dhe ashtu e kaloi pengesën. Me atë rast, i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të) tha: “Talha b. Ubejdullahu e fitoi Xhennetin!”

⁴¹⁵ Hadithin e Safvan b. Umejjes e shënon Ahmed b. Hanbeli, në *Musnes*, derisa hadithin e Saib b. Jezidit e shënon Ebu Davudi dhe Ibn Maxhe, në *Sunen*.

⁴¹⁶ E shënon edhe Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*.

⁴¹⁷ Kur i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të) hyri në Mekke, ka urdhëruar që secili që fshihet në rreth të Haremit nuk guxonte të jetë i vrarë, përveç Abdullah b. Hattalit dhe Abdullah b. Sa’dit. Për ata dy ka thënë t’i mbytnin madje edhe po jenë të kapur për mbuleses së Ka’bës. Shkak për të cilin i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të) ka urdhëruar vrasjen e Abdullah b. Hatalit është ai, pse pasi që e ka pranuar islam, i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të) e ka dërguar sëbashku me një as’habë për ta mbledhur zekatin. Kur ka shkuar, ai e kishte vrarë shërbëtorin e muslimanëve, ishte kthyer në mosbesim dhe i ka marr dy këngëtare të cilat kanë kënduar këngë fyese mbi të Dërguarin e Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të).

⁴¹⁸ E shënojnë të gjithë në *El-Kutubus-sitte*.

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، حَدَّثَنَا مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ، عَنْ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ دَخَلَ النَّبِيُّ ﷺ عَامَ الْفَتْحِ وَعَلَى رَأْسِهِ الْمَغْفَرُ فَقِيلَ لَهُ إِنَّ خَطْلًا مُتَعَلِّقًا بِأَسْتَارِ الْكُعْبَةِ . فَقَالَ " اقْتُلُوهُ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ غَرِيبٌ لَا نَعْرِفُ كَبِيرَ أَحَدٍ رَوَاهُ غَيْرَ مَالِكٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ .

19. Mbi vlerën e kalit

باب مَا جَاءَ فِي فَضْلِ الْخَيْلِ

1761. Na ka treguar Hennadi – atij i ka treguar Abser b. Kasimi, duke transmetuar nga Husajni, ai nga Sha’biu, ndërsa ai nga Urve el-Bariku – që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Mirësia do të mbetet në jelat e kuajve (luftarak), deri në Ditën e Gjykimit; (ato sjellin) shpërblimin dhe prenë e luftës.”

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Ibn Umeri, Ebu Seidi, Xheriri, Ebu Hurejre, Esma bint Jezidi, Mugire b. Shu’be dhe Xhabiri. Ky hadith është hasen-sahih.⁴¹⁹ Urve është djali i Ibn Xha’d el-Barikiut, ndërsa thonë edhe Urve b. Xha’d el-Barikut, ndërsa i thonë edhe Urve b. Xha’di. Ahmed b. Hanbeli, thotë: “Kuptimi i këtij hadithi është në atë, që lufta në rrugë të Allahut, pranë çdo udhëheqësi, mbetet e hapur deri në Ditën e Gjykimit.”

حَدَّثَنَا هَنَادٌ، حَدَّثَنَا عَبَّاسُ بْنُ الْقَاسِمِ، عَنْ حُصَيْنٍ، عَنِ الشَّعْبِيِّ، عَنْ عُرْوَةَ الْبَارِقِيِّ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " الْخَيْرُ مَعْقُودٌ فِي نَوَاصِي الْخَيْلِ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ الْأَجْرُ وَالْمَغْنَمُ " . قَالَ أَبُو عِيسَى وَفِي الْبَابِ عَنْ ابْنِ عُمَرَ وَأَبِي سَعِيدٍ وَجَرِيرٍ وَأَبِي هُرَيْرَةَ وَأَسْمَاءَ بِنْتِ يَزِيدَ وَالْمُغِيرَةَ بْنِ شُعْبَةَ وَجَابِرٍ . قَالَ أَبُو عِيسَى وَهَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ . وَعُرْوَةُ هُوَ ابْنُ أَبِي الْجَعْدِ الْبَارِقِيُّ وَيُقَالُ هُوَ عُرْوَةُ بْنُ الْجَعْدِ . قَالَ أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ وَفَقَهُ هَذَا الْحَدِيثُ أَنَّ الْجِهَادَ مَعَ كُلِّ إِمَامٍ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ .

20. Çfarë kuajsh është bukur të mbahen

باب مَا جَاءَ مَا يُسْتَحَبُّ مِنَ الْخَيْلِ

1762. Na ka treguar Abdullah b. Sabbah el-Hashim el-Basriu – atij i ka treguar Jezid b. Haruni, atij Shejbani, ndërsa ai është djali i Abdurrahmanit, atij Isa b. Ali b. Abdullahu, ai ka transmetuar nga babai i vet, e ai nga nga Ibn Abbasi – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Bereqeti është në kuajt e kuqërremtë.”

Ky hadith është hasen-garib.⁴²⁰ Na është i njohur vetëm në këtë formë nga Shejbani.

حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الصَّبَّاحِ الْهَاشِمِيُّ الْبَصْرِيُّ، حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ، أَخْبَرَنَا شَيْبَانُ بْنُ يَغْنِي ابْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، حَدَّثَنَا عِيسَى بْنُ عَلِيٍّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبَّاسٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " يَمْنُ الْخَيْلِ فِي الشُّعْرِ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ لَا نَعْرِفُهُ إِلَّا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ مِنْ حَدِيثِ شَيْبَانَ .

1763. Na ka treguar Ahmed b. Muhammedi – atij i ka treguar Abdullah b. Mubareku, atij Ibn Lehiu, duke transmetuar nga Jezid b. Ebu Habibi, ai nga Ali b. Rebbah, ai nga Ebu Katade – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Kali më i mirë është i ziu me një shenjë në fytyrë dhe të bardhë në buzën e sipërme. Pastaj, ai që ka pak të bardh në

⁴¹⁹ E shënojnë edhe Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*, Buhariu dhe Muslimi, në *Sahihë*, si dhe Nesaiu dhe Ibn Maxhe, në *Sunene*.

⁴²⁰ E shënojnë edhe Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*, si dhe Ebu Davudi, në *Sunen*.

pjesët e poshtme të këmbëve, përveç të djathtës. Kështu që, nëse nuk është i zi, atëherë Kumeiti (i kuqi me të zezë në veshët e tij dhe në jelën e tij) me këto shenja.”

حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ، أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ، أَخْبَرَنَا ابْنُ لَهْيَعَةَ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ رَبَاحٍ، عَنْ أَبِي قَتَادَةَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ " خَيْرُ الْخَيْلِ الْأَذْهَمُ الْأَفْرَحُ الْأَرْثَمُ ثُمَّ الْأَفْرَحُ الْمَحْجَلُ طَلُقَ الْيَمِينِ فَإِنْ لَمْ يَكُنْ أَذْهَمَ فَكُمَيْتٌ عَلَى هَذِهِ الشَّيْءِ " .

1764. Na ka treguar Muhammed b. Beshshari – atij i ka treguar Vehb b. Xheriri, atij Ubeji, duke transmetuar nga Jahja b. Ejjubi, e ai nga Jezid b. Ebu Habibi – sipas kuptimit të ngjashëm me hadithin e mëparshëm. Ky hadith është hasen-garib sahih.⁴²¹

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ، حَدَّثَنَا وَهْبُ بْنُ جَرِيرٍ، حَدَّثَنَا أَبِي، عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي ثَوْبٍ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ، بِهَذَا الْإِسْنَادِ نَحْوَهُ بِمَعْنَاهُ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ صَحِيحٌ .

21. Mbajtja e çfarë kuajve nuk është e papëlqyer

بَابُ مَا جَاءَ مَا يُكْرَهُ مِنَ الْخَيْلِ

1765. Na ka treguar Muhammed b. Beshshari – atij i ka treguar Jahja b. Seidi, atij Sufjani, atij Silm b. Abdurrahmani, duke transmetuar nga Ebu Zura b. Amër b. Xheriri, ai nga Ebu Hurejre – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) i urrente kuajt me shenjë të bardhë kryqas, në këmbën e përparme dhe të pasme.

Ky hadith është hasen-sahih.⁴²² E ka transmetuar Shu’be – nga Abdullah b. Jezid el-Hasani, ai nga Ebu Zure, ndërsa ai nga Ebu Hurejre – ngjashëm me hadithin e mëparshëm. Emri i Ebu Zure b Amre b. Xheririt është Herim.

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ، حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، قَالَ حَدَّثَنِي سَلْمُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ النَّخَعِيُّ، عَنْ أَبِي زُرْعَةَ بْنِ عَمْرٍو بْنِ جَرِيرٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ كَرِهَ الشَّكَالَ مِنَ الْخَيْلِ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ . وَقَدْ رَوَاهُ شُعْبَةُ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ يَزِيدَ الْحَنْظَلِيِّ عَنْ أَبِي زُرْعَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ نَحْوَهُ . وَأَبُو زُرْعَةَ بْنُ عَمْرٍو بْنِ جَرِيرٍ اسْمُهُ هَرَمٌ .

1766. Na ka treguar Muhammed b. Humejd er-Razi – atij i ka treguar Xheriri – që Umar b. Ka’ka, ka thënë: “Ibrahim en-Nehai, më tha: ‘Nëse ke për të më treguar (hadithe), m’i trego nga Ebu Zure, sepse ai më pat treguar një hadith, e unë pas disa viteve e pyeta (për të), ai ma përsëriti atë pa e lëshuar asnjë shkronjë.’”

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ حُمَيْدٍ الرَّازِيُّ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ عُمَارَةَ بْنِ الْقَعْقَاعِ قَالَ قَالَ لِي إِبْرَاهِيمُ النَّخَعِيُّ إِذَا حَدَّثْتَنِي فَحَدَّثْتَنِي عَنْ أَبِي زُرْعَةَ فَإِنَّهُ حَدَّثَنِي مَرَّةً بِحَدِيثٍ ثُمَّ سَأَلْتُهُ بَعْدَ ذَلِكَ بِسَنَيْنٍ فَمَا أَحْرَمَ مِنْهُ حَرْفًا .

⁴²¹ E shënojnë edhe Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*, Ibn Maxhe dhe Ed-Darimi, në *Sunenë*, si dhe Hakimi, në *Mustedrek*.

⁴²² E kanë shënuar të gjithë në *El-Kutubus-sitte*, përveç Buhariut.

22. Mbi vrapimet për shpërblim

بَاب مَا جَاءَ فِي الرَّهَانِ وَالسَّبْقِ

1767. Na ka treguar Muhammed b. Veziri – atij i ka treguar Is'hak b. Jusuf el-Ezreku, duke transmetuar nga Sufjani, ai nga Ubejdullah b. Umeri, ai nga Nafiu – që Ibn Umeri, ka thënë: “I Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), caktoi, që kuajt e mëdhenj të vraponin nga Hafjaa deri te Senijjetul-Vadaa, e në mes tyre ishin gjashtë milje, ndërsa kuajt e dobët nga Sanijjetul-Vadaa deri te xhamia Benu Zurejk, ndërsa në mes tyre ishte një milje. Unë, isha njëri nga garuesit, e unë dhe kali im e kapërcyem murrin.”

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Ebu Hurejre, Xhabiri, Enesi dhe Aishja. Ky hadith, nëpërmjet Eth-Thevriut është hasen-garib.⁴²³

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ وَزِيرٍ الْوَاسِطِيُّ، حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ يُونُسَ الْأَزْرَقِيُّ، عَنْ سَفْيَانَ، عَنْ عُثَيْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ، عَنْ نَافِعٍ، عَنْ ابْنِ عُمَرَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ أَجَزَى الْمُضَمَّرَ مِنَ الْخَيْلِ مِنَ الْحَفْيَاءِ إِلَى ثَنِيَّةِ الْوَدَاعِ وَبَيْنَهُمَا سِتُّ أَمْيَالٍ وَمَا لَمْ يُضَمَّرْ مِنَ الْخَيْلِ مِنْ ثَنِيَّةِ الْوَدَاعِ إِلَى مَسْجِدِ بَنِي زُرَيْقٍ وَبَيْنَهُمَا مِيلٌ وَكُنْتُ فِيمَنْ أَجَزَى فَوُتِبَ بِي فَرَسِي جَذَارًا . قَالَ أَبُو عِيسَى وَفِي الْبَابِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ وَجَابِرٍ وَعَائِشَةَ وَأَنَسٍ . وَهَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ .

1768. Na ka treguar Ebu Kurejbe – atij i ka treguar Vekiu, duke transmetuar nga Ibn Ebu Zi'bi, ai nga Nafi b. Ebu Nafiu, ai nga Ebu Hurejre – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Për shpërblim mund të garohet vetëm në gjuajtje me shigjeta dhe në vrapimin me deve dhe kuaj.”⁴²⁴

حَدَّثَنَا أَبُو كُرَيْبٍ، حَدَّثَنَا وَكِيعٌ، عَنْ ابْنِ أَبِي ذُنُبٍ، عَنْ نَافِعِ بْنِ أَبِي نَافِعٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ " لَا سَبَقَ إِلَّا فِي نَصْلٍ أَوْ خَفٍّ أَوْ حَافِرٍ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ .

23. Mbi papëlqyeshmërinë e çiftëzimit të gomarëve me kuaj

بَاب مَا جَاءَ فِي كَرَاهِيَةِ أَنْ تُتْرَى الْحُمُرُ عَلَى الْخَيْلِ

1769. Na ka treguar Ebu Kurejb – atij i ka treguar Ismail b. Ibrahim, atij Musa b. Salim Ebu Xhehdam, duke transmetuar nga Abdullah b. Ubejdullah b. Abbasi – që Ibn Abbasi, ka thënë: “I Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), është robi, të cilit i është urdhëruar (për ta bartur Shpalljen.) Ai neve (ehlul-bejt), nuk na ndante në asgjë, në krahasim me njerëzit e tjerë, përveç ne tre raste: na ka urdhëruar që avdesin ta marrim me përpikëri, që të mos pranojmë zekatin dhe që të mos i kryqëzojmë gomarin dhe kalin.”⁴²⁵

⁴²³ E shënojnë edhe Buhariu dhe Muslimi, në *Sahihë*.

⁴²⁴ Disa dijetarë kësaj ia shtojnë edhe garat e këmbëtorisë dhe të gjitha garat e tjera që forcojnë gatishmërinë luftarake.

⁴²⁵ Dy urdhëra u janë urdhëruar të gjithë pasuesve të islamit: marrja e avdesit me përpikëri dhe moskryqëzimi i gomarit me kali. E vetmja që është specifike për ehlul-bejt është ajo që vetëm ata e kanë të ndaluar marrjen e zekatit dhe ngrënien prej tij. Disa dijetarë në bazë të këtij hadithi konsiderojnë që është mekruh kryqëzimi i gomarit me kali, derisa të tjerët thonë se është i lejuar. Si argument për atë e marrin faktin se i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të) ka poseduar një mushkë, e është e njohur që mushka bëhet me kryqëzimin e gomarit dhe kalit.

Mbi këtë temë, është transmetuar hadithi edhe nga Aliu. Ky hadith është hasen-sahih.⁴²⁶ Sufjan eth-Thevriu, këtë e ka transmetuar nga Ebu Xhehdami, duke thënë: “Nga Ubejdullah b. Abdullah b. Abbasi, ndërsa ai nga Ibn Abbasi.”

Tirmidhiu, thotë: “E kam dëgjuar Muhammedin (Buhariun), kur ka thënë: “Hadithi i Eth-Thevriut, nuk është mbajtur mirë në mend. Lëshimin e ka bërë vet Eth-Thevriu, ndërsa e besueshme është ashtu, siç kanë transmetuar Ismail b. Ulejje dhe Abdulvarith b. Seidi nga Ebu Xhehdami, ai nga Abdullah b. Abbasi, e ai nga Ibn Abbasi.”

حَدَّثَنَا أَبُو كُرَيْبٍ، حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِدْرِاهِيمَ، حَدَّثَنَا أَبُو جَهْضَمٍ، مُوسَى بْنُ سَالِمٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُبَيْدٍ اللَّهِ بْنِ عَبَّاسٍ، عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَبْدًا مَأْمُورًا مَا اخْتَصَنَّا دُونَ النَّاسِ بِشَيْءٍ إِلَّا بِثَلَاثٍ أَمَرْنَا أَنْ نُسَبِّحَ الْوُضُوءَ وَأَنْ لَا نَأْكُلَ الصَّدَقَةَ وَأَنْ لَا نُنْزِي جَمْرًا عَلَى فَرَسٍ. قَالَ أَبُو عِيسَى وَفِي الْبَابِ عَنْ عَلِيٍّ. وَهَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. وَرَوَى سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ هَذَا عَنْ أَبِي جَهْضَمٍ فَقَالَ عَنْ عُبَيْدٍ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبَّاسٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ. قَالَ وَسَمِعْتُ مُحَمَّدًا يَقُولُ حَدِيثُ الثَّوْرِيِّ غَيْرُ مَحْفُوظٍ وَوَهُم فِيهِ الثَّوْرِيُّ وَالصَّحِيحُ مَا رَوَى إِسْمَاعِيلُ ابْنُ عَلِيَّةَ وَعَبْدُ الْوَارِثِ بْنُ سَعِيدٍ عَنْ أَبِي جَهْضَمٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُبَيْدٍ اللَّهِ بْنِ عَبَّاسٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ.

24. Mbi të kërkuarit e ndihmës, me lutjen e muslimanëve të varfër

بَابُ مَا جَاءَ فِي الْإِسْتِفْتَاكِ بِصَعَالِيكِ الْمُسْلِمِينَ

1770. Na ka treguar Ahmed b. Muhammedi – atij i ka treguar Ibn Mubareku, atij Abdurrahman b. Jezid b. Xhabiri, atij Zejd b. Ertate, duke transmetuar nga Xhubejr b. Nufejri – që Ebu Derda, ka thënë: “E kam dëgjuar të Dërguarin e Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), kur ka thënë: ‘Më ndihmoni me sjelljen e mirë ndaj të varfërve tuaj, sepse Allahu edhe u furnizon edhe u ofron ndihmë, për shkak të varfërve tuaj.’” Ky hadith është hasen-sahih.⁴²⁷

حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ عَنْ مُوسَى، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ، قَالَ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ يَزِيدَ بْنِ جَابِرٍ، حَدَّثَنَا زَيْدُ بْنُ أَرْطَاةَ، عَنْ جُبَيْرِ بْنِ نُفَيْرٍ، عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ، قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ " ائْبُغُونِي ضِعْفًا كُمْ فَإِنَّمَا تُرْزَقُونَ وَتُنْصَرُونَ بِضِعْفَائِكُمْ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

25. Mbi varjen e ziles kuajve

بَابُ مَا جَاءَ فِي كَرَاهِيَةِ الْأَجْرَاسِ عَلَى الْخَيْلِ

1771. Na ka treguar Kutejbe – atij i ka treguar Abdulaziz b. Muhammedi, duke transmetuar nga Suhejl b. Ebu Salihi, ai nga babai i vet, e ai nga Ebu Hurejre – që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Melaiket nuk i bashkëngjiten grupit (të njerëzve), në të cilin gjenden qeni dhe zilja.”⁴²⁸

⁴²⁶ E shënon edhe Nesaiu, në *Sunen*.

⁴²⁷ E shënojnë edhe Ebu Davudi dhe Nesaiu, në *Sunene*.

⁴²⁸ Na është e njohur që melaiket e mëshirës nuk hynë në shtëpitë apo banesat në të cilat gjenden qentë, fotografitë apo zilja. Nga ky hadith kuptojmë që melaiket e mëshirës nuk e shoqërojnë grupin e udhëtarëve të cilët me vete anë qen, nëse nuk është qen i gjymtisë apo ruajtës i kafshëve, ose nëse kafshët i kanë të varura zilet.

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Umeri, Aishja, Ummu Habibeja dhe Ummu Seleme. Ky hadith është hasen-sahih.⁴²⁹

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ مُحَمَّدٍ، عَنْ سُهَيْلِ بْنِ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ " لَا تَصْحَبُ الْمَلَائِكَةَ رُقْفَةً فِيهَا كَلْبٌ وَلَا جَرَسٌ " . قَالَ أَبُو عِيسَى وَفِي الْبَابِ عَنْ عُمَرَ وَعَائِشَةَ وَأُمِّ حَبِيبَةَ وَأُمِّ سَلَمَةَ . وَهَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

26. Kush mund të emërohet për përgjegjës ushtarak

باب مَا جَاءَ مَنْ يُسْتَعْمَلُ عَلَى الْحَرْبِ

1772. Na ka treguar Abdullah b. Ebu Zijadi – atij i ka treguar Ahves b. Xhevvabi, duke transmetuar nga Ebu Xhevvabi, ai nga Junus b. Ebu Is’haku, ai nga Ebu Is’haku – që Bera, ka thënë: “I Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), i ka dërguar dy ushtri.⁴³⁰ Për njërin, udhëheqës ushtarak e ka caktuar Ali b. Ebu Talibin, ndërsa për tjetrën Halid b. Velidin dhe ka thënë: “Nëse arrin deri te lufta, Aliu është udhëheqës kryesor.” Pasi që Aliu (thotë Bera)–“ e pushtoi një fortifikatë dhe për vete e mori një robëreshë. Halidi i shkroi të Dërguarit (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) i shkroi letrën në të cilën foli keq për Halidin dhe e dërgoi me mua. Kur ia dorëzova letrën të Dërguarit (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) dhe ai filloi ta lexonte atë, i tëri u skuq, e pastaj tha: ‘Çfarë të keqe je duke e parë në atë, që ka bërë njeriu i cili e do Allahun dhe të Dërguarin e Tij dhe të cilin e do Allahu dhe i Dërguari i Tij?’ Thash: ‘Mbështetem tek Allahu nga zemërimi i Tij dhe zemërimi i të Dërguarit të Tij, unë jam vetëm një përfaqësues!’ Ai, atëherë heshti.”

Mbi këtë temë është transmetuar hadithi edhe nga Ibn Umeri. Ky hadith është hasen-garib.⁴³¹ Na është i njohur vetëm nëpërmjet Ahves b. Xhevvah. *Jeshihu bihi* - e simbolizon shpifjen.

حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي زِيَادٍ، حَدَّثَنَا الْأَحْوَصُ بْنُ الْجَوَابِ أَبُو الْجَوَابِ، عَنْ يُونُسَ بْنِ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنْ الْبَرَاءِ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ بَعَثَ حَبِشِينَ وَأَمَرَ عَلَى أَحَدِهِمَا عَلِيَّ بْنَ أَبِي طَالِبٍ وَعَلَى الْآخَرِ خَالِدَ بْنَ الْوَلِيدِ وَقَالَ " إِذَا كَانَ الْقِتَالُ فَعَلِيٌّ " . قَالَ فَأَفْتَتَحَ عَلِيٌّ حِصْنًا فَأَخَذَ مِنْهُ جَارِيَةً فَكَتَبَ مَعِيَ خَالِدُ بْنُ الْوَلِيدِ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ يَشِي بِهِ فَقَدِمْتُ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَرَأَ الْكِتَابَ فَتَغَيَّرَ لَوْنُهُ ثُمَّ قَالَ " مَا تَرَى فِي رَجُلٍ يُحِبُّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَيُحِبُّهُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ " . قَالَ قُلْتُ أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ غَضَبِ اللَّهِ وَغَضَبِ رَسُولِهِ وَإِنَّمَا أَنَا رَسُولٌ . فَسَكَتَ . قَالَ أَبُو عِيسَى وَفِي الْبَابِ عَنْ ابْنِ عُمَرَ . وَهَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ لَا نَعْرِفُهُ إِلَّا مِنْ حَدِيثِ الْأَحْوَصِ بْنِ جَوَابٍ . مَعْنَى قَوْلِهِ يَشِي بِهِ يَعْنِي التَّمِيمَةَ .

27. Mbi prijësin (imamin)

باب مَا جَاءَ فِي الْإِمَامِ

1773. Na ka treguar Kutejbe – atij i ka treguar Lejthi, duke transmetuar nga Nafi, ai nga Ibn Umeri – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Të gjithë ju jeni

⁴²⁹ E shënojnë edhe Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*, Muslimi, në *Sahih*, si dhe Ebu Davudi, në *Sunen*.

⁴³⁰ Në transmetimin e këtij hadithi të cilin e shënon zahmedi nga Burejde qëndron se i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të) i ka dërguar dy ushtri në Jemen. Në ballë të njëres e ka vënë Ali b. Talibin, ndërsa të tjerës Halid b. Velidin, dhe ka thënë: “Nëse vjen deri te lufta, Aliu ka për të qenë Komandant i të dy ushtrive.”

⁴³¹ El-Mubarekfuri konsideron që Ebu Is’haku nga senedi i këtij hadithi është mashtrues.

barinj të kopesë suaj dhe secili do të jetë përgjegjës për kopenë e vet. Sundimtari është bari i popullit të vet dhe do të jetë përgjegjës për kopenë e vet. Njeriu është bari i familjes së vet dhe do të jetë përgjegjës për të. Gruaja është bareshë në shtëpinë e bashkëshortit të vet dhe është përgjegjëse për të. Robi është bari i pasurisë së zotërisë së vet dhe ka për të qenë përgjegjës për të. Pra, të gjithë ju jeni barinj dhe secili ka për qenë përgjegjës për kopenë e vet.” Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Ebu Hurejre, Enesi dhe Ebu Musai. Hadithi i Ibn Umerit është hasen-sahih.⁴³²

Hadithi i Ebu Musait, nuk është mbajtur në mend mirë, por as i Enesit, e ka transmetuar Ibrahim b. Beshshar er-Remadi nga Sufjan b. Ujejne, ai nga Burejd b. Abdullah b. Ebu Burde, ai nga Ebu Burde, ai nga Ebu Musa, ndërsa ai nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të). Mbi atë, më ka informuar Muhammedi (Buhariu), duke transmetuar nga Ibrahim b. Beshshari. Muhammedi, thotë: “Shumica e kanë transmetuar si hadith mursal nga Sufjani, nga Burejde b. Ebu Burde, nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) dhe kjo është më e besueshme. Is’hak b. Ibrahim, ka transmetuar nga Muadh b. Hixhami – ai nga babai i vet, ai nga Katade, ai nga Enesi – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Allahu, secilin bari ka për ta pyetur mbi atë që i është dhënë në ruajtje.”

E kam dëgjuar Muhammedin, kur ka thënë: “Kjo nuk është mbajtur mirë në mend. E besueshme është vetëm ajo që ka transmetuar Muadh b. Hishami, nga babai i vet, ai nga Katade, ai nga Hasani, ndërsa ai nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), si hadith mursal.”

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، حَدَّثَنَا اللَّيْثُ، عَنْ نَافِعٍ، عَنْ ابْنِ عُمَرَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ " أَلَا كَلُّكُمْ رَاعٍ وَكَلُّكُمْ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ فَالْأَمِيرُ الَّذِي عَلَى النَّاسِ رَاعٍ وَمَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ وَالرَّجُلُ رَاعٍ عَلَى أَهْلِ بَيْتِهِ وَهُوَ مَسْئُولٌ عَنْهُمْ وَالْمَرْأَةُ رَاعِيَةٌ عَلَى بَيْتِ بَعْلِهَا وَهِيَ مَسْئُولَةٌ عَنْهُ وَالْعَبْدُ رَاعٍ عَلَى مَالِ سَيِّدِهِ وَهُوَ مَسْئُولٌ عَنْهُ أَلَا فَكُلُّكُمْ رَاعٍ وَكَلُّكُمْ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ " . قَالَ أَبُو عِيسَى وَفِي الْبَابِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ وَأَنَسٍ وَأَبِي مُوسَى . وَحَدَّثَ أَبُو مُوسَى عَنْ مَوْسَى عَنْ غَيْرِ مَحْفُوظٍ وَحَدَّثَ أَنَسٌ عَنْ غَيْرِ مَحْفُوظٍ وَحَدَّثَ ابْنُ عُمَرَ حَدِيثَ حَسَنٍ صَحِيحٌ . قَالَ حَكَاةُ إِبْرَاهِيمَ بْنُ بَشَّارٍ الرَّمَادِيُّ عَنْ سُفْيَانَ بْنِ عُيَيْنَةَ، عَنْ بُرَيْدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي بُرْدَةَ، عَنْ أَبِي بُرْدَةَ، عَنْ أَبِي مُوسَى، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ . أَخْبَرَنِي بِذَلِكَ، مُحَمَّدٌ عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ بَشَّارٍ . قَالَ وَرَوَى غَيْرٌ، وَاحِدٌ، عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ بُرَيْدٍ، عَنْ أَبِي بُرْدَةَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ مَرْسَلًا وَهَذَا أَصَحُّ . قَالَ مُحَمَّدٌ وَرَوَى إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ عَنْ مُعَاذِ بْنِ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ " إِنَّ اللَّهَ سَائِلٌ كُلَّ رَاعٍ عَمَّا اسْتَرْعَاهُ " . قَالَ سَمِعْتُ مُحَمَّدًا يَقُولُ هَذَا غَيْرَ مَحْفُوظٍ وَإِنَّمَا الصَّحِيحُ عَنْ مُعَاذِ بْنِ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ قَتَادَةَ عَنِ الْحَسَنِ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ مَرْسَلًا .

28. Mbi nënshtrimn ndaj udhëheqësit (imamit)

بَابُ مَا جَاءَ فِي طَاعَةِ الْإِمَامِ

1774. Na ka treguar Muhammed b. Jahja – atij i ka treguar Muhammed b. Jusufi, atij Junus b. Ebu Is’haku, duke transmetuar nga Ajzar b. Hurejthi – që Ummu Husejn el-Ahmesiu, ka thënë: “E kam dëgjuar të Dërguarin e Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), kur në Haxhin Lamtumirës mbajti fjalim, mbi të ishte pelerina me vija, e mbështjellë nën sqetull. Isha aq afër, sa që e pashë edhe muskulin e dorës së tij, duke lëvizur. E kam dëgjuar, kur ka

⁴³² E shënojnë edhe Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*, Buhariu dhe Muslimi, në *Sahihë*, si dhe Ebu Davudi, në *Sunen*.

thënë: “O njerëz, keni frikë Allahun! Nëse për udhëheqës ua caktojnë edhe robin abesinez, me hundë të prerë, dëgjoni atë dhe iu nënshtroni atij, gjithnjë derisa ai me ju vepron sipas Librit të Allahut.” Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Ebu Hurejre dhe Irbad b. Sari. Ky hadith është hasen-sahih.⁴³³ Me shumë senede është transmetuar nga Ummu Husajni.

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى النَّيْسَابُورِيُّ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ، حَدَّثَنَا يُونُسُ بْنُ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنِ الْعِزَّارِ بْنِ حُرَيْثٍ، عَنْ أُمِّ الْخَصَنِ الْأَحْمَسِيَّةِ، قَالَتْ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَخْطُبُ فِي حَجَّةِ الْوَدَاعِ وَعَلَيْهِ بُرْدٌ قَدْ نَفَعَ بِهِ مَنْ تَحْتَ إِبْطِهِ قَالَتْ فَأَنَا أَنْظُرُ إِلَى عَضَلَةٍ عَضُدِهِ تَرْتَجُّ سَمِعْتُهُ يَقُولُ " يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا اللَّهَ وَإِنْ أَمَرَ عَلَيْكُمْ عَبْدٌ حَبَشِيٌّ مُجَدِّعٌ فَاسْمَعُوا لَهُ وَأَطِيعُوا مَا أَقَامَ لَكُمْ كِتَابَ اللَّهِ " . قَالَ أَبُو عِيسَى وَفِي الْبَابِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ وَعِرْبَاضِ بْنِ سَارِيَةَ . وَهَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ وَقَدْ رُوِيَ مِنْ غَيْرِ وَجْهِ عَنْ أُمِّ خَصَيْنٍ .

29. Nuk ka nënshtrim ndaj krijesës duke bërë mëkate ndaj (Allahut) Krijuesit

بَاب مَا جَاءَ لَا طَاعَةَ لِمَخْلُوقٍ فِي مَعْصِيَةِ الْخَالِقِ

1775. Na ka treguar Kutejbe – atij i ka treguar Lejthi, duke transmetuar nga Ubejdullah b. Umeri, ai nga Nafiu, ndërsa ai nga Ibn Umeri – që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Dëgjueshmëria dhe nënshtrimi janë të obliguara për myslimanin, sikurse në atë që e do, sikurse në atë që nuk e do, nëse nuk i urdhërohet mëkati. Por, nëse i urdhërohet diç që është mëkat, nuk ka as dëgjueshmëri, e as nënshtrim.”

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Aliu, Imran b. Husejni dhe Hakem b. Amr el-Gifari. Ky hadith është hasen-sahih.⁴³⁴

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، حَدَّثَنَا اللَّيْثُ، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ، عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " السَّمْعُ وَالطَّاعَةُ عَلَى الْمَرْءِ الْمُسْلِمِ فِيمَا أَحَبَّ وَكَرِهَ مَا لَمْ يُؤْمَرْ بِمَعْصِيَةٍ فَإِنْ أَمَرَ بِمَعْصِيَةٍ فَلَا سَمْعَ عَلَيْهِ وَلَا طَاعَةَ " . قَالَ أَبُو عِيسَى وَفِي الْبَابِ عَنْ عَلِيٍّ وَعِمْرَانَ بْنِ خُصَيْنٍ وَالْحَكَمِ بْنِ عَمْرِو الْعُقَارِيِّ . وَهَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

30. Mbi papëlqyeshmërinë e nxitjes së kafshëve për grindje, të rrahurit e tyre dhe shejimit të tyre në fytyrë

بَاب مَا جَاءَ فِي كَرَاهِيَةِ التَّحْرِيشِ بَيْنَ الْبَهَائِمِ وَالضَّرْبِ وَالْوَسْمِ فِي الْوُجْهِ .

1776. Na ka treguar Ebu Kurejbe – atij i ka treguar Jahja b. Ademi, duke transmetuar nga Kutbe b. Abdulazizi, ai nga A'meshi, ai nga Ebu Jahja, ai nga Muxhahidi – që Ibn Abbasi, ka thënë: “E ka ndaluar i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), nxitjen e grindjes së kafshëve.”

حَدَّثَنَا أَبُو كُرَيْبٍ، حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ آدَمَ، عَنْ قُطَيْبَةَ بْنِ عَبْدِ الْعَزِيزِ، عَنِ الْأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي يَحْيَى، عَنْ مُجَاهِدٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ نَهَى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَنِ التَّحْرِيشِ بَيْنَ الْبَهَائِمِ .

⁴³³ E shënon edhe Muslimi, në *Sahih*.

⁴³⁴ E shënojnë në *El-Kutubus-sitte*.

1777. Na ka treguar Muhammed b. Muthenna – atij i ka treguar Abdurrahman b. Mehdiu, duke transmetuar nga Sufjani, ai nga A'meshi, ai nga Ebu Jahjai – që muxhahidi ka thënë: “I Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) e ka ndaluar nxitjen e grindjes së kafshëve.”

Këtu nuk është përmendur nga Ibn Abbasi. Thonë, se kjo është më e besueshme sesa hadithi i Kutbes. Sheriku, këtë hadith e ka transmetuar nga A'meshi, ai nga Muxhahidi, ai nga Ibn Abbasi, e ai nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ngjashëm me hadithin e mëparshëm, por në të nuk është përmendur nga Ebu Jahjai. E ka transmetuar Ebu Muaviu nga A'meshi, ai nga Muxhahidi, e ai nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ngjashëm me hadithin e mëparshëm. Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Talha, Xhabiri, Ebu Seidi dhe Ikrash b. Zuvejbi.

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى، حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ الْأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي يَحْيَى، عَنْ مُجَاهِدٍ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى عَنِ النَّحْرِيشِ بَيْنَ الْبَهَائِمِ . وَلَمْ يَذْكُرْ فِيهِ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ . وَيُقَالُ هَذَا أَصْحَحُ مِنْ حَدِيثِ قُطَيْبَةَ . وَرَوَى شَرِيكٌ، هَذَا الْحَدِيثَ عَنِ الْأَعْمَشِ، عَنْ مُجَاهِدٍ، عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ نَحْوَهُ وَلَمْ يَذْكُرْ فِيهِ عَنْ أَبِي يَحْيَى . حَدَّثَنَا بِذَلِكَ أَبُو كُرَيْبٍ عَنْ يَحْيَى بْنِ أَدَمَ عَنْ شَرِيكِ . وَرَوَى أَبُو مُعَاوِيَةَ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ نَحْوَهُ . وَأَبُو يَحْيَى هُوَ الْقَتَّاتُ الْكُوفِيُّ وَيُقَالُ اسْمُهُ زَادَانُ . قَالَ أَبُو عِيسَى وَفِي الْبَابِ عَنْ طَلْحَةَ وَجَابِرٍ وَأَبِي سَعِيدٍ وَعِكْرَاشَ بْنِ دُوَيْبٍ .

1778. Na ka treguar Ahmed b. Meni – atij i ka treguar Revhi,⁴³⁵ duke transmetuar nga Ibn Xhurejxi, ai nga Ebu Zubejri, ai nga Xhabiri – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) e ka ndaluar shejimin e kafshëve në fytyrë dhe rrahjen e tyre.⁴³⁶ Ky hadith është hasen-sahih.⁴³⁷

حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مَنِيعٍ، حَدَّثَنَا رَوْحُ بْنُ عُبَادَةَ، عَنْ ابْنِ جُرَيْجٍ، عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ، عَنْ جَابِرٍ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ نَهَى عَنِ الْوَسْمِ فِي الْوَجْهِ وَالضَّرْبِ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

31. Mbi kufirin e moshës madhore kur mashkulli bëhet përgjigjës

بَاب مَا جَاءَ فِي حَدِّ بُلُوغِ الرَّجُلِ وَمَتَى يُفْرَضُ لَهُ

1779. Na ka treguar Muhammed Vezir el-Vasiti – atij i ka treguar Is'hak b. Jusufi, duke transmetuar nga Sufjani, ai nga Ubejdullah b. Umeri, ai nga Nafiu – që Ibn Umeri, ka thënë: “Ja afrova të Dërguarit (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) veten për ushtri, kur i kisha katërmbëdhjetë vite, ai nuk më mori. Mandej ia ofrova veten në vitin që pasoi, kur i mbusha pesëmbëdhjetë vite, e ai më pranoi.”

Nafiu, thotë: “Këtë hadith ia tregova Umer b. Abdulazizit, e ai tha: “Ky është kufiri ndërmjet moshës jomadhore dhe moshës madhore. Pas kësaj, Umeri përfaqësuesve të vet, u shkroi që

⁴³⁵ Revh b. Ubade b. Ala b. Hasan el-Kajsi Ebu Muhammed el-Basri është transmetues i besueshëm. Pas vete ka lënë vepra të shkruara. I takonte gjeneratës së nëntë të transmetuesve të hadithit. Ka vdekur në vitin 205 hixhri.

⁴³⁶ Në bazë të këtij hadithi, Neveviu konsideron që është e ndaluar rahja mbi fytyrën edhe të njeriut edhe të kafshës, sikur që është e ndaluar sipas tij çdo formë e shijimit dhe vënies së shenjës me hekur të zjarrtë mbi fytyrën e njeriut dhe atë të kafshës. Është i lejuar shijimi i kafshëve, në rast se atë e kërkon nevoja, nëpër pjesët e tjera të trupit.

⁴³⁷ E shënojnë edhe Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*, si dhe Muslimi, në *Sahih*.

secilit të ri i cili i mbush pesëmbëdhjetë vjet, t'ia caktojnë kompensimin (nga buxheti ushtarak).”

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْوَزِيرِ الْوَاسِطِيُّ، حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ يُونُسَ الْأَزْرَقِيُّ، عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ، عَنْ نَافِعٍ، عَنْ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ عَرَضْتُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فِي جَيْشٍ وَأَنَا ابْنُ أَرْبَعِ عَشْرَةَ فَلَمْ يَقْبَلْنِي ثُمَّ عَرَضْتُ عَلَيْهِ مِنْ قَابِلٍ فِي جَيْشٍ وَأَنَا ابْنُ خَمْسِ عَشْرَةَ فَقَبِلْنِي . قَالَ نَافِعٌ فَحَدَّثْتُ بِهِمَا الْحَدِيثَ عُمَرُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ فَقَالَ هَذَا حَدُّ مَا بَيْنَ الصَّغِيرِ وَالْكَبِيرِ . ثُمَّ كَتَبَ أَنْ يُفْرَضَ لِمَنْ بَلَغَ الْخَمْسَ عَشْرَةَ .

1780. Na ka treguar Ibn Ebu Umeri – atij i ka treguar Sufjan b. Ujejne, duke transmetuar nga Ubejdullahu – mu sikur në hadithin e mëparshëm, përveç se këtu ka thënë, që Umeri ka thënë: “Kjo është gjenerata e të rinjve, të cilët janë për luftë.” Por, nuk e ka përmendur që u ka shkruar përfaqësuesve për t’ua caktuar kompensimin (nga buxheti ushtarak). Hadithi i Is’hak b. Jusufit, nëpërmjet Sufjan eth-Thevrit, është hasen-sahih-garib.

حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عُمَرَ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ، نَحْوَهُ بِمَعْنَاهُ إِلَّا أَنَّهُ قَالَ قَالَ عُمَرُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ هَذَا حَدُّ مَا بَيْنَ الذَّرِيَّةِ وَالْمُقَاتِلَةِ . وَلَمْ يَذْكُرْ أَنَّهُ كَتَبَ أَنْ يُفْرَضَ . قَالَ أَبُو عِيسَى حَدِيثُ إِسْحَاقَ بْنِ يُونُسَ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ .

32. Mbi shehidin, i cili ka mbetur borxh

بَابُ مَا جَاءَ فِيهِمْ يُسْتَشْهَدُ وَعَلَيْهِ دَيْنٌ

1781. Na ka treguar Kutejbe – atij i ka treguar Lejthi, duke transmetuar nga Seid b. Ebu Seid, ai nga Abdullah b. Ebu Katade, ai nga babai i vet – që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), me një rast, është ngritur dhe ka thënë, që lufta në rrugë të Allahut dhe të besuarit në Allahun, janë veprat më të mira. Duke e dëgjuar këtë, një njeri u ngrit dhe tha: ‘Çfarë thua o i Dërguari i Allahut, në rast se vdes në rrugë të Allahut, a kanë për të m’u falur mëkatet?’ I Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), tha: ‘Po, nëse në rrugën e Allahut vdes duke luftuar me durueshmëri, duke ecur përpara dhe duke mos u zmbrapsur dhe duke shpresuar shpërblimin.’ Pastaj, i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), tha: ‘E si the ti?’ Ai, përsëriti: ‘Çfarë thua, nëse vdes në rrugë të Allahut, a kanë për të m’u falur mëkatet?’ Ndërsa, i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), tha: ‘Po, nëse vdes, duke luftuar me durueshmëri, duke ecur përpara dhe duke mos u zmbrapsur dhe duke e shpresuar shpërblimin, kanë për të t’u falur të gjitha mëkatet përveç borxhit. Këtë ma ka thënë Xhibrili.’”

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Enesi, Muhammed b. Xhahshi dhe Ebu Hurejre. Ky hadith është hasen-sahih.⁴³⁸ Në kuptimin e ngjashëm, disa këtë hadith e kanë transmetuar nga Seid el-Makburi, nga Ebu Hurejre, nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të). Ngjashëm me këtë, kanë transmetuar Jahja b. Seid el-Ensari dhe shumë të tjerë nga Seid el-Makburi, ai nga Abdullah b. Ebu Katade, ai nga babai i vet, ndërsa ai nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) dhe kjo është më e besueshme se hadithi i Seid el-Makburit nga Ebu Hurejre.

⁴³⁸ E shënon edhe Muslimi, në *Sahih*.

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، حَدَّثَنَا اللَّيْثُ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيِّ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي قَتَادَةَ، عَنْ أَبِيهِ، أَنَّهُ سَمِعَهُ يُحَدِّثُ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ أَنَّهُ قَامَ فِيهِمْ فَذَكَرَ لَهُمْ أَنَّ الْجِهَادَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَالْإِيمَانَ بِاللَّهِ أَفْضَلُ الْأَعْمَالِ فَقَامَ رَجُلٌ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَرَأَيْتَ إِنْ قُتِلْتُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَيْكَفَرُ عَنِّي خَطَايَايَ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " نَعَمْ إِنْ قُتِلْتَ إِنْ قُتِلْتُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَيْكَفَرُ عَنِّي خَطَايَايَ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " نَعَمْ " . ثُمَّ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " كَيْفَ قُلْتَ " . قُلْتُ أَرَأَيْتَ إِنْ قُتِلْتُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَيْكَفَرُ عَنِّي خَطَايَايَ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " نَعَمْ وَأَنْتَ صَابِرٌ مُحْتَسِبٌ مُقْبِلٌ غَيْرُ مُدْبِرٍ إِلَّا الدَّيْنَ فَإِنْ جَبُرِلَ قَالَ لِي ذَلِكَ " . قَالَ أَبُو عِيسَى وَفِي الْبَابِ عَنْ أَنَسٍ وَمُحَمَّدِ بْنِ جَحْشٍ وَأَبِي هُرَيْرَةَ . وَهَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ . وَرَوَى بَعْضُهُمْ هَذَا الْحَدِيثَ عَنْ سَعِيدِ الْمَقْبُرِيِّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ نَحْوَ هَذَا وَرَوَى يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ الْأَنْصَارِيُّ وَغَيْرُ وَاحِدٍ نَحْوَ هَذَا عَنْ سَعِيدِ الْمَقْبُرِيِّ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي قَتَادَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ . وَهَذَا أَصَحُّ مِنْ حَدِيثِ سَعِيدِ الْمَقْبُرِيِّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ .

33. Mbi varrimin e shehidit

باب مَا جَاءَ فِي دَفْنِ الشَّهَدَاءِ

1788. Na ka treguar Ez'her b. Mervan el-Basri – atij i ka treguar Abdulvarith b. Seidi, duke transmetuar nga Ejjubi,⁴³⁹ ai nga Humejde b. Hilali, ai nga Ebu Dehme – që Hisham b. Amiri, ka thënë: “Pas betejës së Uhudit, ishin ankuar tek i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), që u dhembnin plagët (dhe që nuk mundeshin që për secilin shehid ta hapnin varrin), ai tha: ‘Hapni varret ca më të gjera dhe vendosni në to nga dy ose nga tre, një nga një varr. Vendoseni (pranë Kibles) së pari atë që di më tepër Kur'an përmendësh.’” Me atë rast, vdiq edhe babai im dhe është vendosur në varr para dy vetëve.”

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Habbabi, Xhabiri dhe Enesi. Ky hadith është hasen-sahih.⁴⁴⁰ Sufjani dhe të tjerët, këtë hadith e kanë transmetuar nga Ejjubi, ai nga Humejde b. Hilali, ndërsa ai nga Hisham b. Amiri. Ebu Dehm, quhej Kirf b. Buhejs.

حَدَّثَنَا أَبُو هُرَيْرَةَ بْنُ مَرْوَانَ الْبَصْرِيُّ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ بْنُ سَعِيدٍ، عَنْ أَيُّوبَ، عَنْ حُمَيْدِ بْنِ هِلَالٍ، عَنْ أَبِي الدَّهْمَاءِ، عَنْ هِشَامِ بْنِ عَامِرٍ، قَالَ شَكِيَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ الْجَرَاحَاتُ يَوْمَ أُحُدٍ فَقَالَ " اخْفِرُوا وَأَوْسِعُوا وَأَحْسِنُوا وَادْفِنُوا الْإِثْنَيْنِ وَالثَّلَاثَةَ فِي قَبْرِ وَاحِدٍ وَقَبِّنُمَا أَكْثَرَهُمْ قُرْآنًا " . فَمَاتَ أَبِي فَقَدِمَ بَيْنَ يَدَيَّ رَجُلَيْنِ . قَالَ أَبُو عِيسَى وَفِي الْبَابِ عَنْ حَبَابٍ وَجَابِرٍ وَأَنَسٍ . وَهَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ . وَرَوَى سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ وَغَيْرُهُ هَذَا الْحَدِيثَ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ حُمَيْدِ بْنِ هِلَالٍ عَنْ هِشَامِ بْنِ عَامِرٍ . وَأَبُو الدَّهْمَاءِ اسْمُهُ قُرْفَةُ بْنُ بُهَيْسٍ أَوْ بُهَيْسٍ .

34. Mbi konsultimet

باب مَا جَاءَ فِي الْمَشُورَةِ

1783. Na ka treguar Hennadi – atij i ka treguar Ebu Muaviu, duke transmetuar nga A'meshi, ai nga Amër b. Murre, ai nga Ebu Ubejde – që Abdullahu,⁴⁴¹ ka thënë: “Kur i sollën të robëruarit në Bedër, i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), u tha

⁴³⁹ Ejjub b. Ebu Temim es-Sahtijani Ebu Bekr el-Basriu është ravi i besueshëm, huxhxhe dhe hafif. I ka takuar gjeneratës së pestë të ravive. Ka vdekur në vitet e 65, të jetës, në vitin 131 sipas hixhretit.

⁴⁴⁰ E shënojnë edhe Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*, si dhe Ebu Davudi, Nesaiu dhe Ibn Maxhe, në *Sunene*.

⁴⁴¹ Abdullah b. Mes'udi është as'hab i njohur.

(as'habëve): 'Sipas mendimit tuaj, çfarë duhet bërë me këta të robëruar?' Pastaj e përmendi një rrëfim më të gjatë."⁴⁴²

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Umeri, Ebu Ejubi, Enesi dhe Ebu Hurejre. Ky hadith është hasen.⁴⁴³ Ebu Ubejde, nuk ka dëgjuar hadithe nga babai i vet.

Transmetohet, që Ebu Hurejre, ka thënë: "Nuk kam parë që ndokush është konsultuar më tepër me shokët e vet, se i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të)."

حَدَّثَنَا هَنَّا، حَدَّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ، عَنْ الْأَعْمَشِ، عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ، عَنْ أَبِي عُبَيْدَةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ لَمَّا كَانَ يَوْمَ بَدْرٍ وَجِيءَ بِالْأَسَارَى قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " مَا تَقُولُونَ فِي هَؤُلَاءِ الْأَسَارَى " . فَذَكَرَ قِصَّةَ فِي هَذَا الْحَدِيثِ طَوِيلَةً . قَالَ أَبُو عِيسَى وَفِي الْبَابِ عَنْ عُمَرَ وَأَبِي أَيُّوبَ وَأَنَسٍ وَأَبِي هُرَيْرَةَ . وَهَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ وَأَبُو عُبَيْدَةَ لَمْ يَسْمَعْ مِنْ أَبِيهِ . وَيُرْوَى عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ مَا رَأَيْتُ أَحَدًا أَكْثَرَ مَسْؤَرَةً لِأَصْحَابِهِ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ .

35. Trupi i të robëruarit nuk shitet

باب مَا جَاءَ لَا تُفَادَى جِيفَةُ الْأَسِيرِ

1884. Na ka treguar Mahmud b. Gajlani – atij i ka treguar Ebu Ahmed, atij Sufjani,⁴⁴⁴ duke transmetuar nga Ibn Ebu Lejle, ai nga Hakemi, ai nga Miksemi – që Ibn Abbasi, ka thënë: "Mushrikët deshën ta blinin trupin e njërit nga mushrikët, e i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) refuzoi që t'ua shes atë."⁴⁴⁵

Ky hadith është garib. Na është i njohur vetëm nëpërmjet Hakemit. Gjithashtu, atë e ka transmetuar edhe Haxhaxh b. Ertati nga Hakemi. Ahmed b. Hasani, thotë: "E kam dëgjuar Ahmed b. Hanbelin, kur ka thënë: 'Hadithet e Ibn Lejles nuk mund të merren si argument.'⁴⁴⁶ Muhammed b. Ismaili, thotë: "Ibn Ebu Lejle është ravi i sinqertë, por hadithet e tij të besueshëm, nuk mund të dallohen nga ata të dobët, andaj unë nga ai nuk i transmetoj hadithet." Ibn Ebu Lejli, është ravi i sinqertë dhe fakih, ndonjëherë bënte lëshime në sened.

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ غِيَالَانَ، حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، عَنْ ابْنِ أَبِي لَيْلَى، عَنْ الْحَكَمِ، عَنْ مِقْسَمٍ، عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ، أَنَّ الْمُشْرِكِينَ، أَرَادُوا أَنْ يَسْتَرَوْا، جَسَدَ رَجُلٍ مِنَ الْمُشْرِكِينَ فَابَى النَّبِيُّ ﷺ أَنْ يَبِيعَهُمْ إِيَّاهُ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ لَا

⁴⁴² Pas betejës së Bedrit, kur iia kanë sjell të zënit rob të Dërguarit të Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të) ai është konsultuar me as'habët se si të veprojnë me ta. Ebu Bekri tha: "I Dërguari i Allahut, ata janë bashkëkombësit e tu, fali ata, le të shpaguajnë. Kush nuk ka pasuri e di të shkruaj le t'i mësoj shkrim lexim dhjetë fëmijët tanë dhe ajo le të jetë shpëtim për të." Umeri tha: "Ata të shtynin në gënjeshtëri dhe u ngritën kundër teje, ata duhet mbajtur të gjithë për shkak të mësimin për ata që vinë pas tyre." Revaha tha: "I Dërguari i Allahut shiko! Kjo luginë është përplot drunjë, ta ndezim zjarrin dhe t'i djegim të gjithë." Pasi që i dëgjoi mendimet e tyre, i Dërguari i Allahut e pranoi mendimin e Ebu Bekrit dhe i liroi ata.

⁴⁴³ Ky hadith është hasen li gajrihi, pasi që ka ndërprerje në sened.

⁴⁴⁴ Sufjan b. Ujejne b. Ebu Imran Mejmun el-Hilali Ebu Muhammed el-Kufi është ravi i besueshëm, hafiz, fakih, imam dhe huxhxe. Është bërë harrestar kah fundi i jetës së tij. Ka vdekur 91 vjeçar në 98 rexheb, sipas hixhretit.

⁴⁴⁵ Ibn Is'haku, në veprën El-Megazi, pohon se mushkrikët kanë kërkuar nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të) që t'ua shiste trupin e Nevfel b. Abdullah b. Mugires, i cili ka rënë në Hendek. Zuhriu pohon që i kanë ofruar dhjetë mijë dërrhem, dhe i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të) u ka thënë: "Nuk na duhen as paratë e juaja e as trupi i tij."

⁴⁴⁶ Muhammed b. Abdurrahman b. Ebu Lejla el-Ensari el-Kufi është ravi i sinqertë, por se shumë dobët ka mbajtur në mend hadithet. I ka takuar gjeneratës së shtatë.

نَعْرِفُهُ إِلَّا مِنْ حَدِيثِ الْحَكَمِ . وَرَوَاهُ الْحَجَّاجُ بْنُ أَرْطَاةٍ أَيْضًا عَنْ الْحَكَمِ . وَقَالَ أَحْمَدُ بْنُ الْحَسَنِ سَمِعْتُ أَحْمَدَ بْنَ حَنْبَلٍ يَقُولُ ابْنُ أَبِي لَيْلَى لَا يُخْتَجُّ بِحَدِيثِهِ . وَقَالَ مُحَمَّدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ ابْنُ أَبِي لَيْلَى صَدُوقٌ وَلَكِنْ لَا يُعْرَفُ صَحِيحُ حَدِيثِهِ مِنْ سَقِيمِهِ وَلَا أُرْوَى عَنْهُ شَيْئًا . وَابْنُ أَبِي لَيْلَى صَدُوقٌ فَقِيهٌ وَإِنَّمَا يَهْمُ فِي الْإِسْنَادِ .

1785. Më ka treguar Nasr b. Aliu – atij i ka treguar Abdullah b. Davudi, që Sufjan eth-Thevriu ka thënë: “Fakihët tanë janë Ibn Ebu Lejl dhe Abdullah b. Shubreme.”

حَدَّثَنَا نَصْرُ بْنُ عَلِيٍّ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ دَاوُدَ عَنْ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ قَالَ فَقَّهَّاؤُنَا ابْنُ أَبِي لَيْلَى وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ شُبْرَمَةَ .

36. Mbi ikjen nga fushëbeteja

باب مَا جَاءَ فِي الْفِرَارِ مِنَ الرَّحْفِ

1786. Na ka treguar Ibn Ebu Umeri – atij i ka treguar Sufjani, duke transmetuar nga Jezid b. Ebu Zijadi, ai nga Abdurrahman b. Ebu Lejli – që Ibn Umeri, ka thënë: “Na dërgoi i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), si vëzhgues. Njerëzit (duke e parë armikun) kanë ikur dhe kanë ardhur në Medine. Një kohë, nëpër të fshiheshim (nga turpi) dhe thoshim: ‘Jemi të shkatërruar!’ Pas një kohe, shkuam tek i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) dhe thamë: ‘O i Dërguar i Allahut, ne jemi dezertorë!’ Ai, në atë tha: ‘Jo, ju nuk jeni dezertorë, ju jeni kthyer te komandanti (udhëheqësi) i juaj, po edhe unë i takoj grupit tuaj.’”⁴⁴⁷

Ky hadith është hasen-garib.⁴⁴⁸ Na është i njohur vetëm nëpërmjet Jezid b. Ebu Zijadit. Fjalët: “*fehasan nau hajtheten* – do të thotë, që kanë ikur nga lufta. El-Akkar e simbolizojnë atë i cili ikë tek udhëheqësi për ta mbrojtur atë. Kjo, nuk e nënkupton dezertimin nga fushëbeteja.

حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عُمَرَ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي زِيَادٍ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي لَيْلَى، عَنْ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ بَعَثَنَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فِي سَرِيَّةٍ فَحَاصَ النَّاسُ حَيْصَةَ فَقَدِمْنَا الْمَدِينَةَ فَاخْتَبَيْنَا بِهَا وَقُلْنَا هَلَكْنَا ثُمَّ أَتَيْنَا رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فَقُلْنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ نَحْنُ الْفَرَارُونَ . قَالَ " بَلْ أَنْتُمْ الْعَكَارُونَ وَأَنَا فِتْنُكُمْ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ لَا نَعْرِفُهُ إِلَّا مِنْ حَدِيثِ يَزِيدَ بْنِ أَبِي زِيَادٍ . وَمَعْنَى قَوْلِهِ فَحَاصَ النَّاسُ حَيْصَةَ بِعَنِي أَنَّهُمْ قَرُّوا مِنَ الْقِتَالِ . وَمَعْنَى قَوْلِهِ " بَلْ أَنْتُمْ الْعَكَارُونَ " . وَالْعَكَارُ الَّذِي يَفِرُّ إِلَى إِمَامِهِ لِيَنْصُرَهُ لَيْسَ يُرِيدُ الْفِرَارَ مِنَ الرَّحْفِ .

37. Mbi varrosjen e shehidit në vendin e vdekjes

باب مَا جَاءَ فِي دَفْنِ الْقَتِيلِ فِي مَقْتَلِهِ

1787. Na ka treguar Mahmud b. Gajlani – atij i ka treguar Ebu Davudi, atij Shu’be – që Esved b. Kajsi, ka thënë: “E kam dëgjuar Nubejh el-Aneziun,⁴⁴⁹ kur ka treguar që Xhabir b.

⁴⁴⁷ Gjestin e këtillë të aradhës së vëzhgimtarëve, e cila pasi që e ka parë armikun, ka ikur, i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të) nuk e ka karakterizuar si ikje nga fushëbeteja. Ai atë e ka kuptuar si kthim i ushtarëve te komandanti i vet në prapavi për ta mbrojtur atë. Ikje nga fushëbeteja konsiderohet akti kur individit ose një grup e lëshojnë fushëbetejen dhe komandantin për ta ruajtur kokën personale.

⁴⁴⁸ E shënojnë edhe Ebu Davudi dhe Ibn Maxhe, në *Sunene*.

⁴⁴⁹ Nubejh b. Abdullah el-Anezi Ebu Umer el-Kufi është ravi i pranueshëm. I ka takuar gjeneratës së tretë.

Abdullahu, ka thënë: “Pas betejës në Uhud, tezja ime⁴⁵⁰ e solli trupin e babait tim për ta varrosur në varrezat tona.⁴⁵¹ Dhe lajmëtari i të Dërguarit të Allahut, thërriti: ‘Ktheni të vdekurit në vendin e tyre të vdekjes!’”⁴⁵² Ky hadith është hasen-sahih.⁴⁵³

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ غَيْلَانَ، حَدَّثَنَا أَبُو دَاوُدَ، أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ، عَنِ الْأَسْوَدِ بْنِ قَيْسٍ، قَالَ سَمِعْتُ نُبَيْحًا الْعَزْرِيَّ، يُحَدِّثُ عَنْ جَابِرٍ، قَالَ لَمَّا كَانَ يَوْمُ أُحُدٍ جَاءَتْ عَمَّتِي بِأَبِي لِتَدْفِنَهُ فِي مَقَابِرِنَا فَنَادَى مُنَادِي رَسُولِ اللَّهِ ﷺ رُدُّوا الْقَتْلَى إِلَى مَضَاجِعِهِمْ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ . قَالَ أَبُو عِيسَى وَنُبَيْحٌ ثِقَةٌ .

38. Mbi pritjen e të kthyerve

بَاب مَا جَاءَ فِي تَلَقِّي الْغَائِبِ إِذَا قَدِمَ

1788. Na ka treguar Ibn Ebu Umeri dhe Seid b. Abdurrahmani – atyre u ka treguar Sufjani, duke transmetuar nga Zuhriu – që Saib b. Jezidi, ka thënë: “Kur i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), kthehej nga Tebuku, populli dolën deri te Senijetul-Veda’ për ta pritur. Edhe unë, si fëmijë, dola me popullin.” Ky hadith është hasen-sahih.⁴⁵⁴

حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عُمَرَ، وَسَعِيدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْمُخْزُومِيُّ، قَالَا حَدَّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنِ السَّائِبِ بْنِ يَزِيدٍ، قَالَ لَمَّا قَدِمَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ مِنْ تَبُوكَ خَرَجَ النَّاسُ يَتَلَقَّوْنَهُ إِلَى ثِيَابَةِ الْوَدَاعِ . قَالَ السَّائِبُ فَخَرَجْتُ مَعَ النَّاسِ وَأَنَا غُلَامٌ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

39. Mbi prenë e luftës së fituar pa luftë

بَاب مَا جَاءَ فِي الْفَيْءِ

1789. Na ka treguar Ibn Ebu Umeri – atij i ka treguar Sufjani, duke transmetuar nga Amër b. Dinari, ai nga Ibn Shihabi – që Malik b. Evs b. Hadesan, ka thënë: “E kam dëgjuar Umer b. Hattabin, kur ka thënë: “Pasuria e fisit Benu Nadir, të cilën Allahu ia dha si preh të Dërguarit të Vet dhe për shkak të së cilës muslimanët nuk i ngisnin kuajt e as devetë me vrap, i është dhënë ekskluzivisht të Dërguarit (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të). I Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), i ka ndarë furnizim, për një vit familjes së vet, të tjerat i ka lënë për blerjen e kuajve, armëve dhe pajisjeve për luftë në rrugë të Allahut.”⁴⁵⁵

حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عُمَرَ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، عَنْ عُمَرُو بْنِ دِينَارٍ، عَنْ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ مَالِكِ بْنِ أَوْسٍ بْنِ الْحَدَثَانِ، قَالَ سَمِعْتُ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ، يَقُولُ كَانَتْ أَمْوَالُ بَنِي النَّضِيرِ مِمَّا أَقَاءَ اللَّهُ عَلَى رَسُولِهِ مِمَّا لَمْ يُوجِبِ الْمُسْلِمُونَ عَلَيْهِ بِخَيْلٍ وَلَا رِكَابٍ وَكَانَتْ لِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ خَالِصًا وَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَغْزِلُ نَفَقَةَ أَهْلِهِ سَنَةً ثُمَّ يَجْعَلُ مَا بَقِيَ فِي الْكُرَاعِ وَالسَّلَاحِ عِدَّةً فِي سَبِيلِ اللَّهِ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ . وَرَوَى سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ هَذَا الْحَدِيثَ عَنْ مَعْمَرٍ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ .

⁴⁵⁰ Fatima bint Amr b. Harun el-Ensari.

⁴⁵¹ El-Bekije në Medine.

⁴⁵² I Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ai nuk lejoi që trupat e dëshmorëve të merreshin në shtëpi, por kërkoi që dëshmorët të varroseshin në vendin e vdekjes.

⁴⁵³ E shënojnë Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*, Ebu Davudi, Nesaiu dhe Ibn Maxhe, si dhe Ed-Darimi, në *Sunene*.

⁴⁵⁴ E shënojnë edhe Buhariu, në *Sahih*, si dhe Ebu Davudi, në *Sunen*.

⁴⁵⁵ E shënojnë të gjithë në Ek-Kutubus-sitte, përveç Ibn Maxhes.

Në emër të Allahut, Mëshiruesit, të Gjithëmëshirshmit

Kapitulli mbi veshjen

كتاب اللباس

1. Mbi mëndafshin dhe arin për meshkujt

باب مَا جَاءَ فِي الْحَرِيرِ وَالذَّهَبِ

1790. Na ka treguar Is'hak b. Mensuri – atij i ka treguar Abdullah b. Numejri, atij Ubejdullah b. Umeri, duke transmetuar nga Nafi, ai nga Seid b. Ebu Hindi, ai nga Ebu Musa el-Esh'ariu – që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Është e ndaluar veshja e mëndafshit dhe bartja e arit për meshkujt e ummetit tim, ndërsa është e lejuar për femrat e ummetit tim.”

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Umeri, Aliu, Ukbe b. Amri, Ummu Hanes, Enesit, Hudhejfes, Abdullah b. Amri, Imran b. Husajni, Abdullah b. Zubejri, Xhabiri, Ebu Rejhani, Ibn Umeri dhe Bera. Ky hadith është hasen-sahih.⁴⁵⁶

حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ مَنْصُورٍ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ نُمَيْرٍ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ، عَنْ نَافِعٍ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي هَنْدٍ، عَنْ أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ " حُرِّمَ لِبَاسُ الْحَرِيرِ وَالذَّهَبِ عَلَى ذُكُورِ أُمَّتِي وَأَجَلٌ لِإِنَاتِهِمْ " . قَالَ أَبُو عِيسَى وَفِي الْبَابِ عَنْ عُمَرَ وَعَلِيٍّ وَعُقَيْبَةَ بْنِ عَامِرٍ وَأَنْسٍ وَحَدِيفَةَ وَأُمِّ هَانِيٍّ وَعَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو وَعُمَرَ بْنَ حُصَيْنٍ وَعَبْدَ اللَّهِ بْنِ الزُّبَيْرِ وَجَابِرَ وَأَبِي رِيحَانَةَ وَابْنِ عُمَرَ وَوَائِلَةَ بْنَ الْأَسْقَعِ . وَحَدِيثُ أَبِي مُوسَى حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

1791. Na ka treguar Muhammed b. Beshshari – atij i ka treguar Muadh b. Hishami, atij babai i vet, duke transmetuar nga Katade, ai nga Sha'bi, ai nga Suvejd b. Gafele⁴⁵⁷ - që Umeri duke folur në Xhabije,⁴⁵⁸ ka thënë: “E ka ndaluar i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), mëndafshin, përveç se sa dy ose tre ose katër gishtërinj.”⁴⁵⁹ Ky hadith është hasen-sahih.⁴⁶⁰

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ، حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ هِشَامٍ، حَدَّثَنَا أَبِي، عَنْ قَتَادَةَ، عَنِ الشَّعْبِيِّ، عَنْ سُوَيْدِ بْنِ غَفَلَةَ، عَنْ عُمَرَ، أَنَّهُ خَطَبَ بِالْجَابِيَةِ فَقَالَ نَهَى نَبِيُّ اللَّهِ ﷺ عَنِ الْحَرِيرِ إِلَّا مَوْضِعَ أَصْبُعَيْنِ أَوْ ثَلَاثٍ أَوْ أَرْبَعٍ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

⁴⁵⁶ E shënojnë edhe Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*, Ebu Davudi dhe Nesaiu, në *Sunene*, si dhe Hakimi, në *Mustedrek*. Hakimi, gjithashtu, e konsideron si hadith të besueshëm.

⁴⁵⁷ Suvejd b. Gafele Ebu Umejje el-Xha'fi është muhadrem. E ka pranuar Islamin gjatë kohës së të Dërguarit të Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të), por me të nuk është takuar kurrë. Ka arritur në Medine, atë ditë kur i Dërguari i Allahut është varrosur. Ka jetuar 130 vjet, ka vdekur në Kufe, në vitin 80, sipas hixhretit.

⁴⁵⁸ Xhabi ka qenë një qytet i përparshëm sham.

⁴⁵⁹ Sipas mendimit të shumicës së dijetarëve, mëndafshi mund të përdoret për skajin e rrobës, me kusht që të mos kalojë katër gishtërinjë.

⁴⁶⁰ E shënon edhe Muslimi, në *Sahih*.

2. Mbi të veshurit e mëndafshit në luftë

باب مَا جَاءَ فِي الرُّخْصَةِ فِي لُبْسِ الْحَرِيرِ فِي الْحَرْبِ

1792. Na ka treguar Muhammed b. Gajlani dhe ka thënë – atij i ka treguar Abdussamed b. Abdulvarithi, atij Hemmami, atij Katade, duke transmetuar nga Enesi – që Abdurrahman b. Avfi dhe Zubejr b. Avvami, gjatë një ekspedite ushtarake, janë ankuar tek i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), që kishin morra dhe ai i kishte lejuar që të vishnin këmisha të mëndafshita. ‘Unë’ – thotë ai – ‘i kam parë mbi ta.’”⁴⁶¹ Ebu Isai, thotë: “Ky hadith është hasen-sahih.”

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ غِيْلَانَ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الصَّمَدِ بْنُ عَبْدِ الْوَارِثِ، حَدَّثَنَا هَمَّامٌ، حَدَّثَنَا قَتَادَةُ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، أَنَّ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ عَوْفٍ، وَالزُّبَيْرَ بْنَ الْعَوَّامِ، شَكَا الْقَمَلَ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فِي غَزَاةٍ لَهُمَا فَرَخَّصَ لَهُمَا فِي قُمُصِ الْحَرِيرِ قَالَ وَرَأَيْتُهُ عَلَيْهِمَا . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

3. Kapitulli mbi të njëjtën temë

1793. Na ka treguar Ebu Ammari – atij i ka treguar Fadl b. Musai, duke transmetuar nga Muhammed b. Amri – që Vakid b. Amër b. Sa’d b. Muadhi, ka thënë: “Kishte arritur Enes b. Maliku dhe shkova tek ai. Ai, më pyeti: ‘Kush je ti?’ Unë, thash: ‘Unë jam Vakid b. Amër b. Sa’d b. Muadhi.’ (Duke e dëgjuar atë) ai qau dhe tha: ‘Ti i përngjan Sa’dit. Ai ishte njeri i zhvilluar dhe i gjatë. Ai të Dërguarit (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ia ka dërguar një xhybe nga brokati, të punuar me orë. I Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), e veshi atë, pastaj u ngjit në minber dhe u ndal - (ose ka thënë) u ul. (Derisa ngjitej) njerëzit e preknin dhe thoshin: ‘Veshje të këtillë nuk kemi parë më parë!’ Ai, tha: ‘Jeni duke u mrekulluar me këtë? Veshja e Sa’dit në Xhennet është shumë më e bukur se kjo që jeni duke e parë.’”

Ebu Isai, thotë: “Mbi këtë temë, është transmetuar hadithi edhe nga Esma, vajza e Ebu Bekrit. Ky hadith është hasen-sahih.”⁴⁶²

حَدَّثَنَا أَبُو عَمَّارٍ، حَدَّثَنَا الْفَضْلُ بْنُ مُوسَى، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو، حَدَّثَنَا وَاقِدُ بْنُ عَمْرٍو بْنِ سَعْدِ بْنِ مُعَاذٍ، قَالَ قَدِمَ أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ فَأَتَيْتُهُ فَقَالَ مَنْ أَنْتَ فَقُلْتُ أَنَا وَاقِدُ بْنُ عَمْرٍو بْنِ سَعْدِ بْنِ مُعَاذٍ، . قَالَ فَبَكَى وَقَالَ إِنَّكَ لَشَبِيهٌ بِسَعْدِ بْنِ سَعْدٍ كَانَ مِنْ أَكْثَرِ النَّاسِ وَأَطْوَلَهُمْ وَإِنَّهُ بَعَثَ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ جُبَّةً مِنْ دِيْبَاجٍ مَنُسُوجٍ فِيهَا الذَّهَبُ فَلَبِسَهَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَصَعِدَ الْمُنْبَرِ فَقَامَ أَوْ قَعَدَ فَجَعَلَ النَّاسُ يَلْمُسُونَهَا فَقَالُوا مَا رَأَيْنَا كَالْيَوْمِ ثَوْبًا قَطُّ . فَقَالَ " أَتَعْجَبُونَ مِنْ هَذِهِ لَمَّا دَيْلُ سَعْدٍ فِي الْجَنَّةِ خَيْرٌ مِمَّا تَرَوْنَ " . قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ أَبِي بَكْرٍ . وَهَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ .

⁴⁶¹ Në bazë të këtij hadithi dhe haditheve tjera, Maliku dhe Ebu Hanife konsiderojnë që meshkujt nuk e kanë të lejuar mëndafshin. Shafi u dhe Ebu Jusufi pajtohen me ata, duke konsideruar që meshkujt e kanë të lejuar bartjen e mëndafshin në rast nevojë, sikurse është rasti me Abdurrahman b. Avfin dhe Zubejr b. Avvamin.

⁴⁶² E shënojnë edhe Ahmed b. Hanbeli, në *Musned* si dhe Nesai u, në *Sunen*.

4. Mbi lejen e veshjeve të kuqe për meshkuj

بَاب مَا جَاءَ فِي الرُّخَصَةِ فِي الثَّوْبِ الْأَحْمَرِ لِلرِّجَالِ

1794. Na ka treguar Mahmud b. Gajlani – atij i ka treguar Vekiu, atij Sufjani, duke transmetuar nga Ebu Is’haku – që Bera, ka thënë: “Nuk e kam parë askënd më të bukur se i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), në pelerinë të kuqe⁴⁶³ – flokët e lëshuara mbi supe, me krah të gjerë, me shtat mesatar, as i shkurtë e as i gjatë.”

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Xhabir b. Semure, Ebu Rimsi dhe Ebu Xhuhajfi. Ky hadith është hasen-sahih.⁴⁶⁴

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنِ الْبَرَاءِ، قَالَ مَا رَأَيْتُ مِنْ ذِي لَمَّةٍ فِي خُلَّةٍ حُمْرَاءَ أَحْسَنَ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ لَهُ شَعْرٌ يَضْرِبُ مَنْكِبَيْهِ بَعِيدُ مَا بَيْنَ الْمَنْكِبَيْنِ لَمْ يَكُنْ بِالْقَصِيرِ وَلَا بِالطَّوِيلِ . قَالَ أَبُو عِيسَى وَفِي الْبَابِ عَنْ جَابِرِ بْنِ سَمُرَةَ وَأَبِي رَمْثَةَ وَأَبِي جُحَيْفَةَ . وَهَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

5. Mbi papëlqyeshmërinë e bartjes së veshjes së verdhë për meshkujt

بَاب مَا جَاءَ فِي كَرَاهِيَةِ الْمُعَصْفَرِ لِلرِّجَالِ

1795. Na ka treguar Kutejbe – atij i ka treguar Malik b. Enesi, duke transmetuar nga Nafiu, ai nga Ibrahim b. Abdullah b. Hunejne, ai nga babai i vet – që Aliu, ka thënë: “E ka ndaluar i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të, për meshkujt) veshjen e rrobave të mëndafshta dhe veshjes me ngjyrë të verdhë.⁴⁶⁵

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Enesi dhe Abdullah b. Amri. Hadithi i Aliut është hasen-sahih.⁴⁶⁶

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، حَدَّثَنَا مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ، عَنْ نَافِعٍ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ حُنَيْنٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَلِيٍّ، قَالَ نَهَانِي النَّبِيُّ ﷺ عَنْ لُبْسِ الْقَسِيِّ وَالْمُعَصْفَرِ . قَالَ أَبُو عِيسَى وَفِي الْبَابِ عَنْ أَنَسٍ وَعَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو وَحَدِيثٌ عَلِيٍّ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

⁴⁶³ Ibn Kajjim el-Xhevzi konsideron që është duke gabuar secili që mendon se ajo ka qenë pelerin tërësisht e kuqe. Ajo ishte pelerinë jemenase e endur me fije kuq e zi. Me te nuk pajtohet Shevkani. Ai konsideron që nëse as’habi e përshkruan atë si të kuqe, është e kuqe, sepse as’habët fare mirë e njihnin gjuhën. Në bazë të këtij dhe të haditheve të tjera, Shafiu dhe Maliku thonë që meshkujt e kanë të lejuar vartjen e veshjes së kuqe. Ebu Hanife konsideron që është mekruh të veshin veshjen e kuqe. Ebu Hanife që është mekruh për meshkujt të veshin rroba të kuqe. Ai këtë qëndrim e bazon mbi hadithin të cilin e shënojnë Ebu Davudi dhe Tirmidhiu nga Abdullah b. Amri: “Pranë të Dërguarit (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të) ka kaluar një njeri i cili mbi vete e kishte dy pjesë të pëlhurës së kuqe. I dha selam, por i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të) nuk ia ka kthyer.” Sipas mendimit të Ibn Haxher el-Askalanit, senedi i këtij hadithi është i dobët, edhe pse Tirmidhiu në ekzemplarët e përmbledhjes së vet e vlerëson të mirë. Mundhiri thotë që në senedin e tij gjendet Ebu Jahja el-Kattani, bi emrin e vërtetë të tij janë ndarë dijetarët, ashtu që hadithet të cilët ai i transmeton nuk të merren si argument.

⁴⁶⁴ E shënojnë në *El-Kutubus-sitte*.

⁴⁶⁵ Në bazë të këtij hadithi, El-Mubarekfuri konsideron se meshkujt e kanë haram të bartin rroba me ngjyrë të verdhë. Shevkani pajtohet me atë. Muslimi në Sahih, shënon që Abdullah b. Amri ka thënë: “I pa i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të) mbi mua dy pëlhura të verdha dhe më tha: “Kjo veshje është e mosbesimtarëve, andaj ti mos e mbaj.”

⁴⁶⁶ E shënojnë edhe Muslimi, në *Sahih*, Ebu Davudi dhe Nesaiu, në *Sunene*.

6. Mbi bartjen e lëkurës

باب مَا جَاءَ فِي لُبْسِ الْفَرَاءِ

1796. Na ka treguar Ismail b. Musa el-Fezari – atij i ka treguar Sejf b. Haruni, duke transmetuar nga Sulejman et-Tejmije, ai nga Ebu Uthmani – që Selmani, ka thënë: “Është pyetur i Dërguari i Allahut për tëlyen, djathë dhe lëkurë, e ai ka thënë: “Hallall është ajo, çfarë ka lejuar Allahu në Librin e Vet, ndërsa haram është ajo, çfarë Allahu e ka ndaluar në Librin e Vet, ndërsa ajo, për çfarë Allahu ka heshtur, i takon asaj që e ka falur.”

Mbi këtë temë, është transmetuar hadithi edhe nga Mugire. Ky hadith është garib.⁴⁶⁷ Si merfu’ na është i njohur vetëm në këtë formë. E kanë transmetuar Sufjani dhe të tjerët, nga Sulejman et-Tejmije, ndërsa ai nga Ebu Uthmani. Është hadith-mevkuf, megjithatë është më i besueshëm.

حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ مُوسَى الْفَزَارِيُّ، حَدَّثَنَا سَيْفُ بْنُ هَارُونَ الْبَرْجُمِيُّ، عَنْ سُلَيْمَانَ النَّيْمِيِّ، عَنْ أَبِي عُثْمَانَ، عَنْ سَلْمَانَ، قَالَ سَأَلَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَنِ السَّمَنِ وَالْجَبْنِ وَالْفَرَاءِ . فَقَالَ " الْحَلَالُ مَا أَحَلَّ اللَّهُ فِي كِتَابِهِ وَالْحَرَامُ مَا حَرَّمَ اللَّهُ فِي كِتَابِهِ وَمَا سَكَتَ عَنْهُ فَهُوَ مِمَّا عَفَا عَنْهُ " . قَالَ أَبُو عِيسَى وَفِي الْبَابِ عَنِ الْمُغِيرَةِ . وَهَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ لَا نَعْرِفُهُ مَرْفُوعًا إِلَّا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ . وَرَوَى سُفْيَانُ وَغَيْرُهُ عَنْ سُلَيْمَانَ النَّيْمِيِّ عَنْ أَبِي عُثْمَانَ عَنْ سَلْمَانَ قَوْلَهُ وَكَانَ الْحَدِيثُ الْمَوْقُوفُ أَصَحُّ .

7. Mbi lëkurat e regjura të kafshëve të ngordhura

باب مَا جَاءَ فِي جُلُودِ الْمَيْتَةِ إِذَا دُبِغَتْ

1797. Na ka treguar Kutejbe – atij i ka treguar Lejthi, duke transmetuar nga Jezid b. Ebu Habibi – që Ata’ b. Ebu Rebbahu, ka thënë: “E kam dëgjuar Ibn Abbasin, kur ka thënë: “Ngordhi një dele, e i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) pronarit të saj, i tha: ‘Përse nuk e rrjep atë dhe nuk e regj lëkurën e saj për ta shfrytëzuar.’”⁴⁶⁸

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Seleme b. Muhabbiku, Mejmuneja, Aishja dhe Ibn Abbasi. Ky hadith i Ibn Abbasit është hasen-sahih.⁴⁶⁹ Është transmetuar me disa senede, në formë të ngjashme, nëpërmjet Ibn Abbasit nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të). Ndërsa është transmetuar edhe nga Ibn Abbasi, nga Mejmuneja. Gjithashtu, është transmetuar edhe nga Sevda. E kam dëgjuar Muhammedin (Buhariun), ku hadithet e Ibn Abbasit nga i Dërguari dhe hadithet e Ibn Abbasit nga Mejmuneja, i vlerëson sahih. Ai, thotë: “Supozoj, që Ibn Abbasi ka transmetuar nga Mejmuneja, e ajo nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të). Ndërsa, e ka transmetuar edhe Ibn Abbasi drejtpërdrejtë nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), duke mos e përmendur Mejmunen (në sened). Në pajtim me këtë hadith, është praktika e shumë dijetarëve. Këtë qëndrim e mbajnë edhe Sufjan eth-Thevriu, Ibn Mubareku, Shafiu, Ahmedi dhe Is’haku.

⁴⁶⁷ E shënojnë edhe Ibn Maxhe, në *Sunen*, dhe Hakimi, në *Mustedrek*. Në senedin e këtij hadithi është transmetuesi i dobët Sejf b. Haruni.

⁴⁶⁸ Sipas mendimit të El-Mubarekfurit, ky hadith është argument që lëkura e kafshës së vdekur nuk mund të përdoret para se të thahet dhe përpunohet. Që pas tharjes dhe përpunimit ajo bëhet e pastër dhe e lejuar për përdorim.

⁴⁶⁹ E shënojnë në *El-Kutubus-sitte*.

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، حَدَّثَنَا اللَّيْثُ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ أَبِي رَبَاحٍ، قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ، يَقُولُ مَا نَتَّ شَاءَ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " أَلَا نَزَعْتُمْ جُلْدَهَا ثُمَّ دَبَعْتُمُوهُ فَاسْتَمْتَعْتُمْ بِهِ " . قَالَ أَبُو عِيسَى وَفِي الْبَابِ عَنْ سَلَمَةَ بْنِ الْمُحَقَّبِ وَمَيْمُونَةَ وَعَائِشَةَ . وَحَدِيثُ ابْنِ عَبَّاسٍ حَسَنٌ صَحِيحٌ وَقَدْ رُوِيَ مِنْ غَيْرِ وَجْهِ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ نَحْوُ هَذَا . وَرُوِيَ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنْ مَيْمُونَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ . وَرُوِيَ عَنْهُ عَنْ سَوْدَةَ وَسَمِعْتُ مُحَمَّدًا يُصَحِّحُ حَدِيثَ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَحَدِيثَ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنْ مَيْمُونَةَ وَقَالَ احْتَمَلَ أَنْ يَكُونَ رَوَى ابْنُ عَبَّاسٍ عَنْ مَيْمُونَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَرَوَى ابْنُ عَبَّاسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ وَلَمْ يَذْكُرْ فِيهِ عَنْ مَيْمُونَةَ . قَالَ أَبُو عِيسَى وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا عِنْدَ أَكْثَرِ أَهْلِ الْعِلْمِ وَهُوَ قَوْلُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ وَابْنِ الْمُبَارَكِ وَالشَّافِعِيِّ وَأَحْمَدَ وَإِسْحَاقَ .

1798. Na ka treguar Kutejbe – atij i kanë treguar Sufjan b. Ujejne dhe Abdulaziz b. Muhammedi, duke transmetuar nga Zejd b. Esleme, ai nga Abdurrahman b. Va'leti, ai nga Ibn Abbasi, që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Çdo lëkurë që regjet, bëhet e pastër.”

Ky hadith është hasen-sahih.⁴⁷⁰ Në pajtim me të është qëndrimi i shumë dijetarëve, të cilët, në pikëpamje të lëkurës së kafshëve të ngordhura, thonë: “Nëse ato regjen, bëhen të pastra.” Shafiu, thotë: “Çdo lëkurë, pasi që regjet, bëhet e pastër, përveç lëkurës së derrit dhe të qenit.” Disa nga dijetarët, nga gjenerata e as’habëve, po edhe të tjerët, e urrenin lëkurën e egërsirave dhe ishin rigoroz në pikëpamje të veshjes dhe faljes mbi lëkurë të tillë. Is’hak b. Ibrahim, thotë: “Fjalët e të Dërguarit (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të): ‘Çdoherë kur lëkura regjet, bëhet e pastër.’ Kanë të bëjnë me lëkurën e kafshëve ushqyese. Në të njëjtën mënyrë, atë e ka sqaruar edhe Nadr b. Shumejli. Ai, thotë: “*Ihabun* thuhet për lëkurën e kafshëve ushqyese.” Ibn Mubareku, Ahmedi, Is’haku dhe Humejde, faljen e namazit mbi lëkurat e kafshëve të egra e kanë konsideruar të papëlqyer.

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، وَعَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ مُحَمَّدٍ، عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ وَغْلَةَ، عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " أَيُّمَا إِهَابٍ دُبِعَ فَقَدْ طَهَرَ " . هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ . وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا عِنْدَ أَكْثَرِ أَهْلِ الْعِلْمِ قَالُوا فِي جُلُودِ الْمَيْتَةِ إِذَا دُبِعَتْ فَقَدْ طَهُرَتْ . قَالَ أَبُو عِيسَى قَالَ الشَّافِعِيُّ أَيُّمَا إِهَابٍ مَيْتَةٍ دُبِعَ فَقَدْ طَهَرَ إِلَّا الْكَلْبَ وَالْخَنَزِيرَ . وَاحْتَجَّ بِهَذَا الْحَدِيثِ . وَقَالَ بَعْضُ أَهْلِ الْعِلْمِ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ وَغَيْرِهِمْ إِنَّهُمْ كَرَهُوا جُلُودَ السِّبَاعِ وَإِنْ دُبِعَ وَهُوَ قَوْلُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْمُبَارَكِ وَأَحْمَدَ وَإِسْحَاقَ وَشَدَّدُوا فِي لُبْسِهَا وَالصَّلَاةِ فِيهَا . قَالَ إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ إِنَّمَا مَعْنَى قَوْلِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " أَيُّمَا إِهَابٍ دُبِعَ فَقَدْ طَهَرَ " . جُلْدُ مَا يُؤْكَلُ لَحْمُهُ هَكَذَا فَسَرَهُ النَّضْرُ بْنُ شَمِيلٍ . وَقَالَ إِسْحَاقُ قَالَ النَّضْرُ بْنُ شَمِيلٍ إِنَّمَا يُقَالُ الْإِهَابُ لِجِلْدِ مَا يُؤْكَلُ لَحْمُهُ .

1799. Na ka treguar Muhammed b. Tarife el-Kufi, atij i ka treguar Muhammed b. Fadli, duke transmetuar nga A'meshi dhe Esh-Shejbani, ata dy nga Hakemi, ai nga Abdurrahman b. Ebu Lejla – që Abdullah b. Ukejmi, ka thënë: “Na erdhi një letër nga i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) (në të cilën qëndronte): “Nga kafsha e ngordhur mos i shfrytëzoni as tetivat.”⁴⁷¹

Ky hadith është hasen.⁴⁷² Ai transmetohet nga Abdullah b. Ukajli, i cili e transmeton atë nga mësuesit e vet, por sipas tij nuk ka vepruar shumica e dijetarëve. Ky hadith është transmetuar nga Abdullah b. Ukejmi dhe ai në të, ka thënë: “Na erdhi një letër nga i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), dy muaj para vdekjes së tij.”

⁴⁷⁰ E shënojnë edhe Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*, Muslimi, në *Sahih* si dhe Ibn Maxhe, në *Sunen*.

⁴⁷¹ Kjo ka të bëjë me lëkurën para se ajo të thahet dhe të përpunohet.

⁴⁷² E shënojnë edhe Nesaiu dhe Ibn Maxhe, në *Sunene*.

E kam dëgjuar Ahmed b. Hasanin, kur ka thënë: “Ahmed b. Hanbeli ka vepruar sipas këtij hadithi, pasi që në të është përmendur *dy muaj para vdekjes së tij* dhe thoshte: “Kjo është dispozita e fundit e të Dërguarit të Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të).” Më vonë, e ka lënë këtë hadith, pasi që në senedin e tij kanë shkaktuar ngatërresë, kur kanë thënë: “Nga Abdullah b. Ukejmi, nga mësuesi nga Xhuhejni.”

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ طَرِيفٍ الْكُوفِيُّ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ فَضِيلٍ، عَنِ الْأَعْمَشِ، وَالشَّيْبَانِيِّ، عَنِ الْحَكَمِ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي لَيْلَى، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُكَيْمٍ، قَالَ أَتَانَا كِتَابُ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ " أَنْ لَا تَتَّبِعُوا مِنَ الْمَيْتَةِ بِإِهَابٍ وَلَا عَصَبٍ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ . وَيُرْوَى عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُكَيْمٍ عَنْ أَشْيَاخٍ لَهُمْ هَذَا الْحَدِيثُ . وَلَيْسَ الْعَمَلُ عَلَى هَذَا عِنْدَ أَكْثَرِ أَهْلِ الْعِلْمِ . وَقَدْ رُوِيَ هَذَا الْحَدِيثُ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُكَيْمٍ أَنَّهُ قَالَ أَتَانَا كِتَابُ النَّبِيِّ ﷺ قَبْلَ وَفَاتِهِ بِشَهْرَيْنِ . قَالَ وَسَمِعْتُ أَحْمَدَ بْنَ الْحَسَنِ يَقُولُ كَانَ أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ يَذْهَبُ إِلَى هَذَا الْحَدِيثِ لِمَا ذَكَرَ فِيهِ قَبْلَ وَفَاتِهِ بِشَهْرَيْنِ وَكَانَ يَقُولُ كَانَ هَذَا آخِرَ أَمْرِ النَّبِيِّ ﷺ . ثُمَّ تَرَكَ أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ هَذَا الْحَدِيثَ لَمَّا اضْطُرُّوا فِي إِسْنَادِهِ حَيْثُ رَوَى بَعْضُهُمْ فَقَالَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُكَيْمٍ عَنْ أَشْيَاخٍ لَهُمْ مِنْ جُهَيْنَةَ .

8. Mbi papëlqyeshmërinë e tërheqjes së pelerinës nëpër tokë

بَاب مَا جَاءَ فِي كَرَاهِيَةِ جَرِّ الْإِزَارِ

1800. Na ka treguar El-Ensari – atij i ka treguar Mani, atij Maliku; na ka treguar Kutejbe, duke transmetuar nga Maliku, ai nga Nafiu, Abdullah b. Dinari dhe Zejd b. Esleme, ata nga Abdullah b. Umeri – që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Allahu nuk ka për ta shikuar atë, i cili nga mendjemadhësia i tërheqë rrobat zvarrë (për toke).”

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Hudhejfe, Ebu Seidi, Ebu Hurejre, Semure, Ebu Zerra, Aishja dhe Hubejb b. Mugafile. Hadithi i Ibn Umerit është hasen-sahih.⁴⁷³

حَدَّثَنَا الْأَنْصَارِيُّ، حَدَّثَنَا مَعْنٌ، حَدَّثَنَا مَالِكٌ، ح وَحَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، عَنْ مَالِكٍ، عَنْ نَافِعٍ، وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ دِينَارٍ، وَزَيْدُ بْنُ أَسْلَمَ، كُلُّهُمْ يُخْبِرُ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ " لَا يَنْظُرُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِلَى مَنْ جَرَّ ثَوْبَهُ خِيَلًا " . قَالَ أَبُو عِيسَى فِي الْبَابِ عَنْ حُدَيْفَةَ وَأَبِي سَعِيدٍ وَأَبِي هُرَيْرَةَ وَسَمُرَةَ وَأَبِي ذَرٍّ وَعَائِشَةَ وَهُبَيْبِ بْنِ مُغَفَّلٍ . وَحَدِيثُ ابْنِ عُمَرَ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

9. Mbi skajet e poshtme tek veshjet e femrave

بَاب مَا جَاءَ فِي جَرِّ ذِيُولِ النِّسَاءِ

1801. Na ka treguar Hasan b. Ali el-Hal-lali – atij i ka treguar Abdurrezaku, atij Ma’meri, duke transmetuar nga Ejubbi, ai nga Nafiu, ai nga Ibn Umeri – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Kush nga mendjemadhësia i lëshon rrobat t’i tërhiqen (nëpër tokë), Allahu në Ditën e gjykimit nuk ka për ta shikuar atë.”

Në atë Ummu Seleme, tha: “Si t’ia bëjnë gratë me skajet e poshtme (të veshjeve) të tyre?” Ai, tha: “I lëshon ato deri te gjysma e nëngjurit, për një pëllëmbë.” “Në atë rast ka për të zbuluar

⁴⁷³ E shënojnë edhe Malik b. Enesi, në *Muvetta*, Buhariu dhe Muslimi, në *Sahihë*, Nesaiu dhe Ibn Maxhe, në *Sunene*.

thembrat?” – përsëri tha ajo. Ai, tha: “Atëherë le t’i lëshoj ato për një llërë, por jo më tepër se aq.”⁴⁷⁴

Ky hadith është hasen-sahih.⁴⁷⁵ Në te i lejohet grave që t’i lëshojnë rrobat deri (në tokë) për të qenë të mbuluara sa më mirë.

حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ الْخَلَّالُ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ، أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ، عَنْ أَيُّوبَ، عَنْ نَافِعٍ، عَنْ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " مَنْ جَرَّ ثَوْبَهُ خِيَلَاءَ لَمْ يَنْظُرِ اللَّهُ إِلَيْهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ " . فَقَالَتْ أُمُّ سَلَمَةَ فَكَيْفَ يَصْنَعْنَ النِّسَاءُ بِذِيُولِهِنَّ قَالَ " يُرْخِضْنَ شِبْرًا " . فَقَالَتْ إِذَا تَنَكَّشِفْنَ أَفْدَامَهُنَّ . قَالَ " فَيُرْخِضُهُنَّ ذِرَاعًا لَا يَزِدْنَ عَلَيْهِ " . قَالَ هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

وَفِي هَذَا الْحَدِيثِ رُخْصَةٌ لِلنِّسَاءِ فِي جَرِّ الْإِزَارِ لِأَنَّهُ يُكُونُ أَسْتَرًا لَهُنَّ .

1802. Na ka treguar Is’hak b. Mensuri – atij i ka treguar Affani, atij Hammad b. Seleme, duke transmetuar nga Ali b. Zejdi, ai nga Ummu Hasani – që Ummu Seleme, ka thënë: “I Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), Fatimes i ka thënë që rrobën ta lëshojë për një pëllëmbë (nga gjysma e nëngjurit).”

Disa, e kanë transmetuar nga Hammad b. Seleme, ai nga nëna e vet, ndërsa ajo nga Ummi Seleme.

حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ مَنْصُورٍ، أَخْبَرَنَا عَفَّانُ، حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ رَيْدٍ، عَنْ أُمِّ الْحَسَنِ الْبَصْرِيِّ، أَنَّ أُمَّ سَلَمَةَ، حَدَّثَتْهُمْ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ شَبَّرَ لِفَاطِمَةَ شِبْرًا مِنْ نِطَاقِهَا . قَالَ أَبُو عِيسَى وَرَوَى بَعْضُهُمْ عَنْ حَمَّادِ بْنِ سَلَمَةَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ رَيْدٍ عَنْ الْحَسَنِ عَنْ أُمِّهِ عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ .

10. Mbi veshjen e gjërave të leshta

بَابُ مَا جَاءَ فِي لُبْسِ الصُّوفِ

1803. Na ka treguar Ahmed b. Meni – atij i ka treguar Ismail b. Ibrahim, atij Ejjub, duke transmetuar nga Humejd b. Hilali – që Ebu Burde, ka thënë: “Na i tregoi Aishja këmbishën e arnuar dhe veshjen e poshtme të brendshme nga materiali i ashpër dhe tha: ‘Me këto ka vdekur i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të).’”

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Aliu dhe Ibn Mes’udi. Hadithi i Aishes është hasen-sahih.⁴⁷⁶

حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مَنِيعٍ، حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، حَدَّثَنَا أَيُّوبُ، عَنْ حُمَيْدِ بْنِ هَلَالٍ، عَنْ أَبِي يُرْدَةَ، قَالَ أَخْرَجَتْ إِلَيْنَا عَائِشَةُ كِسَاءً مُلَبَّدًا وَإِزَارًا غَلِيظًا فَقَالَتْ فَبِضْنِ رُوحِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فِي هَذَيْنِ . قَالَ أَبُو عِيسَى وَفِي الْبَابِ عَنْ عَلِيٍّ وَابْنِ مَسْعُودٍ . وَحَدِيثُ عَائِشَةَ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

1804. Na ka treguar Ali b. Huxhri – atij i ka treguar Halef b. Hulejfe, duke transmetuar nga Humejd el-A’rexhi, ai nga Abdullah b. Harithi, ai nga Ibn Mes’udi – që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Musai, atë ditë, kur ka folur me Zotin e

⁴⁷⁴ Ky hadith është argument që gratë e kanë të lejuar bartjen e rrobave deri në tokë, derisa burrat e kanë të lejuar bartjen e rrobave deri tek thembra.

⁴⁷⁵ E shënon edhe Nesaiu, në *Sunen*.

⁴⁷⁶ E shënojnë edhe Buhariu dhe Muslimi, në *Sahihë*.

vet, mbi vete ka pasur këmishën e leshtë, Xhyben e leshtë, kapelë të vogël të leshtë dhe të brendshmet e poshtme të leshta, ndërsa sandallet i kishte nga lëkura e gomarit të ngordhur.”

Ky hadith është garib.⁴⁷⁷ Na është i njohur vetëm nëpërmjet Humejd el-A’rexhit.

Humejdi, djali i Ali el-A’rexhit, është ravi i dobët, përveç asaj, i ka kundërshtuar edhe ravitë e besueshëm, derisa Humejd b. Kajs el-A’reshi el-Mekki, nxënësi i Muxhahidit, është ravi i besueshëm. *Kumma* është kapelë e vogël.

حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ حُجْرٍ، حَدَّثَنَا خَلْفُ بْنُ خَلِيفَةَ، عَنْ حُمَيْدٍ الْأَعْرَجِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْحَارِثِ، عَنْ ابْنِ مَسْعُودٍ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ " كَانَ عَلَى مُوسَى يَوْمَ كَلَّمَهُ رَبُّهُ كِسَاءٌ صُوفٍ وَجَبَّةٌ صُوفٍ وَكُمَّةٌ صُوفٍ وَسَرَاوِيلُ صُوفٍ وَكَانَتْ نَعْلَاهُ مِنْ جِلْدِ جَمَارٍ مَيِّتٍ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ لَا نَعْرِفُهُ إِلَّا مِنْ حَدِيثِ حُمَيْدٍ الْأَعْرَجِ . وَحُمَيْدٌ هُوَ ابْنُ عَلِيٍّ الْكُوفِيُّ . قَالَ سَمِعْتُ مُحَمَّدًا يَقُولُ حُمَيْدُ بْنُ عَلِيٍّ الْأَعْرَجُ مُنْكَرُ الْحَدِيثِ وَحُمَيْدُ بْنُ قَيْسٍ الْأَعْرَجُ الْمَكِّيُّ صَاحِبُ مُجَاهِدٍ ثِقَةٌ . وَالْكُمَّةُ الْقُلَنْسُوَّةُ الصَّغِيرَةُ .

11. Mbi çallmën e zezë

بَاب مَا جَاءَ فِي الْعِمَامَةِ السَّوْدَاءِ

1805. Na ka treguar Muhammed b. Beshshari – atij i ka treguar Abdurrahman b. Mehdiu, duke transmetuar nga Hammad b. Seleme, ai nga Ebu Zubejri – që Xhabiri, ka thënë: “I Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), në Ditën e Çlirimit të Mekës, në Meke ka hyrë me çallmë të zezë mbi kokë.”⁴⁷⁸ Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Amër b. Hurejthi, Ibn Abbasi dhe Rukani. Hadithi i Xhabirit është hasen-sahih.⁴⁷⁹

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، عَنْ حَمَّادِ بْنِ سَلَمَةَ، عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ، عَنْ جَابِرٍ، قَالَ دَخَلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَكَّةَ يَوْمَ الْفَتْحِ وَعَلَيْهِ عِمَامَةٌ سَوْدَاءٌ . قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ عَلِيٍّ وَعُمَرُو بْنُ حُرَيْثٍ وَابْنِ عَبَّاسٍ وَرُكَّانَةَ . قَالَ أَبُو عِيسَى حَدِيثُ جَابِرٍ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

12. Mbi lëshimin e një skaji të çallmës mbi shpinë

بَاب فِي سَدْلِ الْعِمَامَةِ بَيْنَ الْكَتِفَيْنِ

1806. Na ka treguar Harun b. Is’hak el-Hemedani – atij i ka treguar Jahja b. Muhammed el-Medini, duke transmetuar nga Abdulaziz b. Muhammedi, ai nga Ubejdullah b. Umeri, ai nga

⁴⁷⁷ E shënon edhe Hakimi, në Mustedrek, dhe thotë që sipas kritereve të Buhariut dhe të Muslimit është i besueshëm. Mundhiri konsideron që Hakimi ka bërë lëshim, gjatë vlerësimit të këtij hadithi. Ai ka konsideruar që Humejd el-Arexhi, i cili është i përmendur në senedin e tij, është Humejd b. Kajs el-Mekki, por nuk është, ai Humejd b. Ali transmetimin e të cilit e kanë refuzuar dijetarët.

⁴⁷⁸ Muslimi, Tirmidhiu, Nesaiu, Ebu Davudi dhe Ibn Maxhe e shënojnë që Amr b. Hurejth ka thënë: “E kam parë të Dërguarin (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të), në minder: në kokë kishte imamen e zezë, në një fund ishe e lëshuar përgjatë krahut.”

⁴⁷⁹ E shënojnë të gjithë në *El-Kutubus-sitte*, përveç Buhariut.

Nafiu – që Ibn Umeri, ka thënë: “Kur i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), e mbështillte çallmën, njërin skaj e lëshonte në shpinë.”⁴⁸⁰

Nafiu, thotë: “Edhe Ibn Umeri, njërin skaj të çallmës e lëshonte mbi shpinë.” Ubejdullahu, thotë: “E kam parë Kasimin dhe Sallimin, që e bënë të njëjtën.” Ky hadith është garib.⁴⁸¹ Mbi këtë temë, është transmetuar hadithi edhe nga Aliu, por senedi i tij nuk është i njohur.

حَدَّثَنَا هَارُونُ بْنُ إِسْحَاقَ الْهَمْدَانِيُّ، حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ مُحَمَّدٍ الْمَدَنِيُّ، عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ مُحَمَّدٍ، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ، عَنْ نَافِعٍ، عَنْ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا اعْتَمَّ سَدَلَ عِمَامَتَهُ بَيْنَ كَتِفَيْهِ . قَالَ نَافِعٌ وَكَانَ ابْنُ عُمَرَ يَسْدُلُ عِمَامَتَهُ بَيْنَ كَتِفَيْهِ . قَالَ عُبَيْدُ اللَّهِ وَرَأَيْتُ الْقَاسِمَ وَسَلَامًا يَفْعَلَانِ ذَلِكَ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ . وَفِي الْبَابِ عَنْ عَلِيٍّ وَلَا يَصِحُّ حَدِيثُ عَلِيٍّ فِي هَذَا مِنْ قَبْلِ إِسْنَادِهِ .

13. Mbi ndalesën e bartjes së unazës nga ari (për meshkuj)

بَابُ مَا جَاءَ فِي كَرَاهِيَةِ خَاتَمِ الذَّهَبِ

1807. Na kanë treguar Seleme b. Shebib, Hasan b. Ali el-Hal-lali – atyre u ka treguar Abdurrezaku, atij i ka treguar Ma'meri, duke transmetuar nga Zuhriu, ai nga Ibrahim b. Abdullah b. Hunejni, ai nga babai i vet – që Ali b. Ebu Talibi, ka thënë: “Ma ka ndaluar i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) bartjen e unazës së arit, bartjen e rrobave të mëndafshta, këndimin e Kur'anit në ruku dhe në sexhde⁴⁸² dhe bartjen e rrobave të verdha.”⁴⁸³

حَدَّثَنَا سَلْمَةُ بْنُ شَبِيبٍ، وَالْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ الْخَلَّالُ، وَغَيْرُ وَاحِدٍ، قَالُوا حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ، أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ، عَنْ الزُّهْرِيِّ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ حُنَيْنٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَلِيٍّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ، قَالَ نَهَانِي النَّبِيُّ ﷺ عَنِ التَّخَنُّمِ بِالذَّهَبِ وَعَنِ لِبَاسِ الْقَسْبِيِّ وَعَنِ الْقِرَاعَةِ فِي الرُّكُوعِ وَالسُّجُودِ وَعَنِ لِبَاسِ الْمُعْصَفَرِ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

1808. Na ka treguar Jusuf b. Hammad el-Man el-Basriu – atij i ka treguar Abdulvarith b. Seidi, duke transmetuar nga Ebu Tejjahu; na ka treguar Hafs el-Lejthi - që Imran b. Husejni,

⁴⁸⁰ Nga ky hadith dhe hadithi i Amër b. Hurejthit, i cili është më i besueshmi mbi këtë temë, jemi duke parë që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të) gjatë mbledhjes të sarukët një skaj e ka lëshuar nëpër shpinë. Në disa transmetime qëndron se i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të) ndonjëherë e ka pështjellur sarukun duke e lëshuar njërin skaj mbi krahëror. Shënon Ebu Davudi, në Sunnen, nga Abdurrahman b. Avfi: “I Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të) mua ma mbështillte sarukun dhe një skaj të tij ndonjëherë ma lëshonte mbi krahëror e ndonjëherë mbi shpinë.” Ndërkaq, në senedin e këtij hadithi është një ravi i panjohur. Në disa transmetime qëndron që gjatë mbështjelljes së sarukut ndonjëherë njërin skaj e ka lëshuar të bie në anën e djathtë afër veshit të djathtë. Taberaniu në Muxhemul-Kebir, shënon që Ebu Uname ka thënë: “Rallë-herë i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të) ia mbështillte ndokujt sarukun kur emërohej në ndonjë pozitë, duke e mbështjellur atë, e linte që një skaj të bie në anën e djathtë afër veshit të djathtë.” Ndërkaq, në senedin e këtij hadithi është Xhemi b. Sevb, të cilin si ravi, dijetarët e kanë refuzuar. Ibn Kajjimi konsideron që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të) gjatë mbështjelljes së sarukut, nuk e linte përherë që një skaj i tij të bie. Hadithi i Xhabirit nga kapitulli i mëparshëm tregon se mbi kokë ka pasur saruk, por nuk përmendet që një saj i binte. Domethënë saruku i tij është mbështjell në mënyrë të njëjtë sikur që ne sot e mbështjellim atë.

⁴⁸¹ El-Mubarekfuri thotë: “Tirmidhiu nuk ka nxjerrë asnjë vlerësim mbi këtë hadith. Megjithatë, unë atë e konsideroj të mirë.”

⁴⁸² Rukuja dhe sexhdeja kanë për qëllim shqiptimin e fjalëve, me të cilat lavdërohet Allahu i lartësuar. Prandaj në to nuk recitohet Kur'ani.

⁴⁸³ E shënojnë të gjithë në *El-Kutubus-sitte*, përveç Buhariut dhe Ibn Maxhes.

ka thënë “E ka ndaluar i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) bartjen e unazës së arit (meshkujve).”⁴⁸⁴

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Aliu, Ibn Umeri, Ebu Hurejre dhe Muaviu. Hadithi i Imran b. Husejnit është hasen-sahih.⁴⁸⁵ Emri i Ebu Tajahut është Jezid b. Humejd.

حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ حَمَّادٍ الْمَعْنِيُّ الْبَصْرِيُّ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ بْنُ سَعِيدٍ، عَنْ أَبِي النَّيَّاحِ، حَدَّثَنَا حَفْصُ اللَّيْثِيِّ، قَالَ أَشْهَدُ عَلَى عُمَرَ بْنِ حُصَيْنٍ أَنَّهُ حَدَّثَنَا أَنَّهُ، قَالَ نَهَى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَنِ التَّخْتُمِ بِالذَّهَبِ . قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ عَلِيٍّ وَابْنِ عُمَرَ وَأَبِي هُرَيْرَةَ وَمُعَاوِيَةَ . قَالَ أَبُو عِيسَى حَدِيثُ عُمَرَ حَدِيثٌ حَسَنٌ . وَأَبُو النَّيَّاحِ اسْمُهُ يَزِيدُ بْنُ حُمَيْدٍ .

14. Mbi unazën e argjendtë

بَابُ مَا جَاءَ فِي خَاتَمِ الْفِضَّةِ

1809. Na ka treguar Kutejbe dhe të tjerët – atyre u ka treguar Abdullah b. Vehbi, ai ka transmetuar nga Junusi, ai nga Ibn Shihabi – që Enesi, ka thënë: “Unaza e të Dërguarit (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) ka qenë nga argjendi, ndërsa zbukurimi ka qenë abesinez.”

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Ibn Umeri dhe Burejde. Ky hadith, në këtë formë është hasen-sahih-garib.⁴⁸⁶

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، وَغَيْرُ، وَاحِدٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ وَهَبٍ، عَنْ يُونُسَ، عَنْ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ أَنَسٍ، قَالَ كَانَ خَاتَمُ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ وَرَقٍ وَكَانَ قِصَّةُ حَبَشِيًّا . قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ ابْنِ عُمَرَ وَبُرَيْدَةَ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ غَرِيبٌ مِنْ هَذَا الْوَجْهِ .

15. Çfarë zbukurimi është i pëlqyer për ta vënë në unazë

بَابُ مَا جَاءَ مَا يُسْتَحَبُّ فِي قِصَصِ الْخَاتَمِ

1810. Na ka treguar Mahmud b. Gajlani- atij i ka treguar Hafs b. Umer b. Ubejd et-Tanafisi, atij Zubejr Ebu Hajthemi, duke transmetuar nga Humejdi – që Enesi, ka thënë: “Unaza e të Dërguarit ka qenë nga argjendi, ndërsa guri i saj ka qenë i Etiopisë.”

Ky hadith, në këtë formë është hasen-garib.⁴⁸⁷

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ غِبْلَانَ، حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ بْنِ عَبْدِ الطَّنَافِسِيِّ، حَدَّثَنَا زُهَيْرُ بْنُ مُعَاوِيَةَ أَبُو حَيْثَمَةَ، عَنْ حُمَيْدٍ، عَنْ أَنَسٍ، قَالَ كَانَ خَاتَمُ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ مِنْ فِضَّةٍ قِصَّةُ مِنْهُ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ غَرِيبٌ مِنْ هَذَا الْوَجْهِ .

⁴⁸⁴ Shumica e dijetarëve pajtohet që bartja e arit për gratë është e lejuar, ndërsa për burrat është e ndaluar. Disa konsiderojnë që bartja e arit për meshkuj nuk është e ndaluar por mekruh, derisa disa, siç është Ebu Bekër b. Umer b. Muhammed b. Hazmi, konsiderojnë që edhe për ta është e lejuar. Ndërkaq, dy mendime të fundit nuk kanë bazë dhe janë në kundërshtim me hadithet e cekura.

⁴⁸⁵ E shënon edhe Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*.

⁴⁸⁶ E shënojnë të gjithë në *El-Kutubus-sitte*, përveç Buhariut.

⁴⁸⁷ E shënojnë edhe Buhariu, në *Sahih*, Ebu Davudi dhe Nesaiu, në *Sunene*.

16. Mbi bartjen e unazës në dorën e djathtë

بَاب مَا جَاءَ فِي لُبْسِ الْخَاتَمِ فِي الْيَمِينِ

1811. Na ka treguar Muhammed b. Ubejd el-Muharibi – atij i ka treguar Abdulaziz b. Ebu Hazimi, duke transmetuar nga Musa b. Ukbe, ai nga Nafiu – që Ibn Umeri, ka thënë: “Ka porosit i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) për t’ia punuar një unazë të arit dhe atë e bartte në dorën e djathtë. Pas një kohe, duke ndenjtur në minber, ka thënë: ‘Kam porositur të më punohet kjo unazë dhe e bartja atë në dorën e djathtë.’ Atëherë e hoqi atë, duke e parë atë njerëzit, i hoqën unazat e veta.”⁴⁸⁸

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Aliu, Xhabiri, Abdullah b. Xha’feri, Ibn Abbasi, Aishja dhe Enesi. Hadithi i Ibn Umerit është hasen-sahih. Ky hadith është transmetuar nëpërmjet Nafiut, nga Ibn Umeri në kuptim të ngjashëm dhe me sened tjetër, por në të nuk është përmendur që i Dërguari i Allahut atë e ka bartë në dorën e djathtë.

1812. Na ka treguar Muhammed b. Humejd er-Razi – atij i ka treguar Xherir, duke transmetuar nga Muhammed b. Is’haku – që Salt b. Abdullah b. Nevfeli, ka thënë: “E kam parë Ibn Abbasin, që e mbante unazën në dorën e djathtë dhe mendoj që ka thënë: “E kam parë të Dërguarin e Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), që e mbante unazën në dorën e djathtë.”⁴⁸⁹

Muhammed b. Ismaili, thotë: “Hadithi i Muhammed b. Is’hakut nga Salt b. Abdullah b. Nevfeli, është hasen-sahih.”

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدٍ الْمُحَارِبِيُّ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ أَبِي حَازِمٍ، عَنْ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ، عَنْ نَافِعٍ، عَنْ ابْنِ عُمَرَ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ صَنَعَ خَاتَمًا مِنْ ذَهَبٍ فَتَخْتَمُ بِهِ فِي يَمِينِهِ ثُمَّ جَلَسَ عَلَى الْمُبْتَرِّ فَقَالَ " إِنِّي كُنْتُ اتَّخَذْتُ هَذَا الْخَاتَمَ فِي يَمِينِي ". ثُمَّ نَبَذَهُ وَنَبَذَ النَّاسُ خَوَاتِيمَهُمْ . قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ عَلِيٍّ وَجَابِرٍ وَعَبْدِ اللَّهِ بْنِ جَعْفَرٍ وَابْنِ عَبَّاسٍ وَعَائِشَةَ وَأَنَسٍ . قَالَ أَبُو عِيسَى حَدِيثُ ابْنِ عُمَرَ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ . وَقَدْ رُوِيَ هَذَا الْحَدِيثُ عَنْ نَافِعٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ نَحْوَ هَذَا مِنْ غَيْرِ هَذَا الْوَجْهِ وَلَمْ يَذْكُرْ فِيهِ أَنَّهُ تَخْتَمُ فِي يَمِينِهِ .

1813. Na ka treguar Kutejbe – atij i ka treguar Hatim b. Ismaili, duke transmetuar nga Xha’fer b. Muhammedi – që babai i Xha’fer b. Muhammedit, ka thënë: “Hasani dhe Husejni, unazat i bartnin në dorën e majtë.” Ky hadith është sahih.⁴⁹⁰

⁴⁸⁸ Në fillim, derisa ari nuk ka qenë i ndaluar për meshkujt, i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të), ka mbajtur unazë të arit. Kur i është ndaluar meshkujve, Muhammedi (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të), e ka hedhur të arit, dhe që nga atëherë deri në fund të jetës, ka mbajtur unazën e argjendtë. Në të njëjtën mënyrë kanë vepruar edhe as’habët.

⁴⁸⁹ El-Mubarekfuri konsideron që Muhammedi (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të), ka mbajtur unazën në gishtin e vogël të dorës së djathtë.

⁴⁹⁰ Neveviu, në komentimin e Sahihut të Muslimit, thotë: “Juristët Sherijatik janë unik në qëndrimin se unaza mund të bartet edhe në dorën e djathtë edhe në dorën e majtë. Sipas mendimit të tyre nuk është mekruh të bartet në cilëndo nga duart. Ndërkaq, kanë divergjenca në atë se në cilën dorë është më mirë të bartet, sidomos kur e kemi parasysh që shumica e dijetarëve atë e kanë bartur në dorën e djathtë, ndërsa shumica në dorën e majtë. Maliku konsideron q është më mirë të bartet në dorën e majtë, derisa të tjerët mendojnë se më mirë është të bartet në dorën e djathtë.

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، حَدَّثَنَا حَاتِمُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ، عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ كَانَ الْحَسَنُ وَالْحُسَيْنُ يَتَخَتَّمَانِ فِي يَسَارِهِمَا . وَهَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

1814. Na ka treguar Ahmed b. Meni – atij i ka treguar Jezid b. Haruni – që Hammad b. Seleme, ka thënë: “E kam parë Ibn Ebu Rafiun, se si e bartte unazën në dorën e djathtë dhe e pyeta mbi atë, e ai tha: ‘E kam parë Abdullah b. Xha’ferin, që e bartte unazën në dorën e djathtë dhe thotë: ‘I Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), e bartte unazën në dorën e djathtë.’”

Muhammedi (Buhariu), thotë: “Kjo, mbi këtë temë, është më e besueshmja, që është transmetuar nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të).”

حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مَنِيعٍ، حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ، عَنْ حَمَّادِ بْنِ سَلَمَةَ، قَالَ رَأَيْتُ ابْنَ أَبِي رَافِعٍ يَتَخَتَّمُ فِي يَمِينِهِ فَسَأَلْتُهُ عَنْ ذَلِكَ، فَقَالَ رَأَيْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ جَعْفَرٍ يَتَخَتَّمُ فِي يَمِينِهِ . وَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَتَخَتَّمُ فِي يَمِينِهِ . قَالَ وَقَالَ مُحَمَّدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ هَذَا أَصَحُّ شَيْءٍ رَوِيَ فِي هَذَا الْبَابِ .

17. Mbi gravurën e unazës

بَابُ مَا جَاءَ فِي نَفْسِ الْخَاتَمِ

1815. Na kanë treguar Muhammed b. Beshshari, Muhammed b. Jahja dhe të tjerët – atyre u ka treguar Muhammed b. Abdullah el-Ensari, atij babai i vet, duke transmetuar nga Sumame⁴⁹¹ - që Enes b. Maliku, ka thënë: “Në unazën e të Dërguarit (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), kanë qenë të gravuruar tre rreshta: në reshtin e parë fjala *Muhammedun*, në të dytin *Resulu*, ndërsa në të tretin *Allah*.”

Muhammed b. Jahja, në hadithin, të cilin ai e transmeton, nuk ka thënë *tre rreshta*. Mbi këtë temë, është transmetuar hadithi edhe nga Ibn Umeri. Hadithi i Enesit është hasen-sahih-garib.⁴⁹²

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ، وَمُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى، وَعَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ وَاجِدٍ، قَالُوا حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْأَنْصَارِيُّ، حَدَّثَنَا أَبِي، عَنْ ثُمَامَةَ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ كَانَ نَفْسُ خَاتَمِ النَّبِيِّ ﷺ ثَلَاثَةَ أَسْطُرٍ مُحَمَّدٌ سَطْرٌ وَرَسُولٌ سَطْرٌ وَاللَّهُ سَطْرٌ . وَلَمْ يَذْكُرْ مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى فِي حَدِيثِهِ ثَلَاثَةَ أَسْطُرٍ . وَفِي الْبَابِ عَنْ ابْنِ عُمَرَ . حَدِيثُ أَنَسٍ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ غَرِيبٌ .

1816. Na ka treguar Hasan b. Ali el-Hal-lali – atij i ka treguar Abdurrezaku, atij Ma’meri, duke transmetuar nga Thabiti – që Enes b. Maliku, ka thënë: “I Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka porositur për t’ia punuar një unazë të argjendtë. Në të e ka gravuruar: Muhammedun, Resulu Allah, pastaj ka thënë: ‘Ju, mos e gravuroni këtë.’”

Ky hadith është hasen-sahih.⁴⁹³ Fjalët: Ju, mos e gravuroni atë, nënkuptojnë ndalesën, që ndokush në unazën e vet t’i gravurojë fjalët *Muhammedun Resulullah*.

⁴⁹¹ Sumamme b. Abdullah b. Enes b. Malik el-Ensari el-Basri është ravi i sinqertë. I ka takuar gjeneratës së katërt.

⁴⁹² E shënon edhe Buhariu, në *Sahih*.

⁴⁹³ E shënojnë edhe Buhariu dhe Muslimi, në *Sahih*.

حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ الْخَلَّالُ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ، أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ، عَنْ ثَابِتٍ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ صَنَعَ خَاتَمًا مِنْ وَرَقٍ فَنَقَشَ فِيهِ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ ثُمَّ قَالَ " لَا تَنْقُشُوا عَلَيْهِ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ حَسَنٌ . وَمَعْنَى قَوْلِهِ " لَا تَنْقُشُوا عَلَيْهِ " . نَهَى أَنْ يَنْقُشَ أَحَدٌ عَلَى خَاتَمِهِ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ .

1817. Na ka treguar Is'hak b. Mensuri – atij i ka treguar Seid b. Amiri dhe Haxhaxh b. Minhali, atyre u ka treguar Hemmami, duke transmetuar nga Ibn Xhurejxhi, ai nga Zuhriu – që Enesi, ka thënë: “I Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) para se të hynte në tualet, e hiqte unazën.” Ky hadith është hasen-sahih-garib.⁴⁹⁴

حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ مَنْصُورٍ، أَخْبَرَنَا سَعِيدُ بْنُ عَامِرٍ، وَالْحَجَّاجُ بْنُ مِنْهَالٍ، قَالَا حَدَّثَنَا هَمَّامٌ، عَنْ ابْنِ جُرَيْجٍ، عَنْ الزُّهْرِيِّ، عَنْ أَنَسٍ، قَالَ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِذَا دَخَلَ الْخَلَاءَ نَزَعَ خَاتَمَهُ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ غَرِيبٌ .

18. Çfarë është thënë mbi fotografinë

بَابُ مَا جَاءَ فِي الصُّورَةِ

1818. Na ka treguar Ahmed b. Meni – atij i ka treguar Revh b. Ubade, atij Ibn Xhurejxhi, atij Ebu Zubejri – që Xhabiri, ka thënë: “I Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) i ka ndaluar fotografitë në shtëpi, por e ka ndaluar edhe punimin e tyre.”⁴⁹⁵

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Aliu, Ebu Talha, Aishja, Ebu Hurejre dhe Ebu Ejjubi. Hadithi i Xhabirit është hasen-sahih.

حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مَنِيعٍ، حَدَّثَنَا رَوْحُ بْنُ عُبَادَةَ، حَدَّثَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ، أَخْبَرَنِي أَبُو الزُّبَيْرِ، عَنْ جَابِرٍ، قَالَ نَهَى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَنِ الصُّورَةِ فِي الْبَيْتِ وَنَهَى أَنْ يُصَنَعَ ذَلِكَ . قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ عَلِيٍّ وَأَبِي طَلْحَةَ وَعَائِشَةَ وَأَبِي هُرَيْرَةَ وَأَبِي أَيُّوبَ . قَالَ أَبُو عِيسَى حَدِيثُ جَابِرٍ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

1819. Na ka treguar Is'hak b. Musa el-Ensari – atij i ka treguar Mani, atij Maliku, duke transmetuar nga Ebu Nadri – që Ubejdullah b. Abdullah b. Utbe, kishte shkuar për ta vizituar Ebu Talha el-Ensariun gjatë sëmundjes. Aty e kishte takuar Sehl b. Hunejfen. “Ebu Talha” – thotë ai – “e thirri një njeri, që nën te ta hiqte mbulesën e leshtë. Sehli, e pyeti: ‘Përse e hoqe atë?’ Ai, tha: ‘Sepse mbi të ka figura, ndërsa ti, e ke të njohur se çfarë ka thënë i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) në pikëpamje të tyre.’ Sehli, tha: ‘Vallë, a nuk ka thënë: ‘Përveç nëse është fjala për figurat mbi pëlhurë?’⁴⁹⁶ ‘Po.’ – tha ai – ‘Megjithatë, më e sigurt më është kështu.’” Ky hadith është hasen-sahih.⁴⁹⁷

حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ مُوسَى الْأَنْصَارِيُّ، حَدَّثَنَا مَعْنٌ، حَدَّثَنَا مَالِكٌ، عَنْ أَبِي النَّضْرِ، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَيْرٍ، أَنَّهُ دَخَلَ عَلَى أَبِي طَلْحَةَ الْأَنْصَارِيِّ يَعُودُهُ . قَالَ فَوَجَدْتُ عِنْدَهُ سَهْلَ بْنَ حُنَيْفٍ . قَالَ فَدَعَا أَبُو طَلْحَةَ إِنْسَانًا يَنْزِعُ نَمَطًا تَحْتَهُ فَقَالَ لَهُ سَهْلٌ لِمَ

⁴⁹⁴ E shënojnë edhe Ebu Davudi, Nesaiu dhe Ibn Maxhe, në *Sunene*, si dhe Ibn Hibani, në *Sahih*, pastaj Hakimi në *Mustedrek*.

⁴⁹⁵ Buhariu dhe Muslimi shënojnë nga Ebu Talha që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të) ka thënë: “Melaiket nuk hynë në shtëpitë në të cilat gjenden qeni dhe fotografitë.” Kjo ka të bëjë me fotografitë e qenieve njerëzore që kanë shpirtë, siç janë njerëzit dhe kafshët. Pikturat në të cilat janë pejsazhet nuk ju pengojnë melaiket dhe është e lejuar të mbahen mbi mure.

⁴⁹⁶ Disa dijetarë në bazë të këtij hadithi, konsiderojnë që pëlhurat me fotografi të ndryshme në shtretër, jastëkë, shtroje dhe llojet e ndryshme të pëlhurës, nëse nuk janë nëpër mure nuk pengojnë. Ndërkaq, shumica e dijetarëve konsiderojnë që edhe në ato raste janë të ndaluara, nëse ka të bëjë me fotografitë e qenieve të gjalla.

⁴⁹⁷ E shënon edhe Malik b. Enesi, në *Muvetta*.

تَنْزَعُهُ فَقَالَ لِأَنَّ فِيهِ تَصَاوِيرَ وَقَدْ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَا قَدْ عَلِمْتُ . قَالَ سَهْلٌ أَوْلَمَ يَقُلْ " إِلَّا مَا كَانَ رَقْمًا فِي ثَوْبٍ " فَقَالَ بَلَى وَلَكِنَّهُ أَطْيَبُ لِنَفْسِي . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

19. Çfarë është thënë mbi piktorët

باب مَا جَاءَ فِي الْمُصَوِّرِينَ

1820. Na ka treguar Kutejbe – atij i ka treguar Hammad b. Zejdi, duke transmetuar nga Ejjub, ai nga Ikrimë, ndërsa ai nga Ibn Abbasi – që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Kush e pikturon një pikturë, Allahu ka për ta dënuar, derisa asaj nuk i jep jetë (shpirtë), e ai kurrë nuk ka për ta mundur t’ia jap jetën. Kush i përgjon njerëzit, të cilët largohen nga ai për të mos mundur t’i dëgjonte ata, në Ditën e Gjykimit, në veshët e tij ka për t’u hedhur plumb i shkrirë.”⁴⁹⁸

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Abdullah b. Mes’udi, Ebu Hurejre, Ebu Xuhajfe, Aishja dhe Ibn Umeri. Hadithi i Ibn Abbasit është hasen-sahih.⁴⁹⁹

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ، عَنْ أَيُّوبَ، عَنْ عِكْرَمَةَ، عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " مَنْ صَوَّرَ صُورَةً عَذَّبَهُ اللَّهُ حَتَّى يَنْفُخَ فِيهَا بَعْضُ الرُّوحِ وَلَيْسَ بِنَافِخٍ فِيهَا وَمَنْ اسْتَمَعَ إِلَى حَدِيثِ قَوْمٍ وَهُمْ يَقُولُونَ بِهِ مِنْهُ صُلبٌ فِي أَذُنِهِ الْاِثْنُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ " . قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ وَأَبِي هُرَيْرَةَ وَأَبِي جَحْفَةَ وَعَائِشَةَ وَابْنِ عُمرَ . قَالَ أَبُو عِيسَى حَدِيثُ ابْنِ عَبَّاسٍ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

20. Mbi llyerjen me këna të flokëve dhe mjekrës

باب مَا جَاءَ فِي الْخُضَابِ

1821. Na ka treguar Kutejbe – atij i ka treguar Ebu Avane, duke transmetuar nga Umer b. Ebu Seleme, ai nga babai i vet, e ai nga Ebu Hurejre – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Ndryshoni qimet e bardha (të flokëve dhe të mjekrës, duke i llyer ato me këna) dhe mos i imitoni jehudët.”⁵⁰⁰

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Zubejri, Ibn Abbasi, Xhabiri, Ebu Dherra, Enesi, Ebu Rimsi, Xhahdemiu, Ebu Tufejli, Xhabir b. Semure, Ebu Xhuhejfi dhe Ibn Umeri. Hadithi i Ebu Hurejres është hasen-sahih.⁵⁰¹ Është transmetuar me më shumë senede, nëpërmjet Ebu Hurejres, nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të).

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ، عَنْ عُمَرَ بْنِ أَبِي سَلَمَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " غَيِّرُوا الشَّيْبَ وَلَا تَتَّبِعُوا بِالْيَهُودِ " . قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنِ الرَّبِيعِ وَابْنِ عَبَّاسٍ وَجَابِرٍ وَأَبِي ذَرٍّ وَأَنَسٍ وَأَبِي رَمَثَةَ وَالْجَهْدَمَةَ وَأَبِي الطُّفَيْلِ وَجَابِرٍ

⁴⁹⁸ Neveviu thotë: “Ibn Abbasi dhe hadithet e tjerë janë argumente të qartë që është e ndaluar pikturimi i qenieve të gjalla. Pikturimi i pejsazheve është i lejueshëm.

⁴⁹⁹ E shënon edhe Buhariu, në *Sahih*.

⁵⁰⁰ Jehudët dhe të krishterët nuk i ngjyrosnin as flokët e thinjura e as mjekrën, andaj, i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të) i ka urdhëruar muslimanët që t’i lejnë me kanë flokët e thinra dhe mjekrën që të dalloheshin edhe me atë nga ata. Në transmetimin të cilin e shënon Buhariu dhe Muslimi qëndron se i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të) ka thënë: “Jehudët dhe të krishterët nuk i lyejnë flokët e thinjura dhe mjekrën, andaj dallohuni prej tyre.”

⁵⁰¹ Kuptim të njëjtë e shënojnë edhe Buhariu dhe Muslimi, në *Sahihë*.

بْنِ سَمُرَةَ وَأَبِي جُحَيْفَةَ وَابْنِ عُمَرَ . قَالَ أَبُو عِيسَى حَدِيثُ أَبِي هُرَيْرَةَ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ وَقَدْ رُوِيَ مِنْ غَيْرِ وَجْهٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

1828. Na ka treguar Suvejd b. Nasri – atij i ka treguar Ibn Mubareku, duke transmetuar nga Exhle, ai nga Abdullah b. Burejde, ai nga Ebul-Esvedi, ai nga Ebu Dherra – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Kënaja dhe voshtira⁵⁰² janë më të mirat, me çfarë mund të ngjyrosen flokët e thinjura dhe mjekra.” Ky hadith është hasen-sahih.⁵⁰³ Emiri i Ebu Esved ed-Dijlijut është Dhalim b. Amr b. Sufjani.

حَدَّثَنَا سُؤْدُ بْنُ نَصْرٍ، أَخْبَرَنَا ابْنُ الْمُبَارَكِ، عَنْ الْأَجْلَحِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بُرَيْدَةَ، عَنْ أَبِي الْأَسْوَدِ، عَنْ أَبِي ذَرٍّ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ " إِنَّ أَحْسَنَ مَا غَيَّرَ بِهِ الشَّيْبُ الْجَنَاءَ وَالْكَتَمَ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ . وَأَبُو الْأَسْوَدِ الدَّيْلِيُّ اسْمُهُ ظَالِمٌ بْنُ عَمْرِو بْنِ سُفْيَانَ .

21. Mbi flokët e gufuara dhe të gjata

باب مَا جَاءَ فِي الْجُمَةِ وَاتِّخَاذِ الشَّعْرِ

1823. Na ka treguar Humejd b. Mes'ade – atij i ka treguar Abdulvehabi, duke transmetuar nga Humejde – që Enesi, ka thënë: “I Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) ishte me madhësi mesatare, as tepër i gjatë, e as tepër i shkurtë. Kishte pamje të bukur të trupit dhe tenin në të kaftë të lëkurës. Flokët i kishte as të dredhura, e as të drejta. Kur ishte duke ecur, lakohej përpara.”

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Aishja, Berra, Ebu Hurejre, Ibn Abbasi, Ebu Seidi, Vail b. Huxhri, Xhabiri dhe Umme Hana. Hadithi i Enesit, në këtë formë, nëpërmjet Humejdes, është hasen-sahih.⁵⁰⁴

حَدَّثَنَا حُمَيْدُ بْنُ مَسْعَدَةَ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَهَّابِ النَّخَعِيُّ، عَنْ حُمَيْدٍ، عَنْ أَنَسٍ، قَالَ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ رُبْعَةً لَيْسَ بِالطَّوِيلِ وَلَا بِالْقَصِيرِ حَسَنَ الْجِسْمِ أَسْمَرَ اللَّوْنِ وَكَانَ شَعْرُهُ لَيْسَ بِجَعْدٍ وَلَا سَبِطٍ إِذَا مَشَى يَتَكَفَأُ . قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ عَائِشَةَ وَالْبَرَاءِ وَأَبِي هُرَيْرَةَ وَابْنِ عَبَّاسٍ وَأَبِي سَعِيدٍ وَجَابِرٍ وَوَائِلِ بْنِ حُجْرٍ وَأُمِّ هَانِي . قَالَ أَبُو عِيسَى حَدِيثُ أَنَسٍ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ غَرِيبٌ مِنْ هَذَا الْوَجْهِ مِنْ حَدِيثِ حُمَيْدٍ .

1824. Na ka treguar Hennadi – atij i ka treguar Abdurrahman b. Ebu Zinadi, duke transmetuar nga Hisham b. Urve, ai nga babai i vet – që Aishja, ka thënë: “Lahesha me të Dërguarin (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) nga një enë, e flokët e tij nuk ishin as të shkurtër e as të gjatë.”

Ky hadith në këtë formë, është hasen-garib-sahih.⁵⁰⁵ Është transmetuar me shumë senede, që Aishja ka thënë: “Lahesha me të Dërguarin e Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), nga një enë,” – nuk e kanë përmendur këtë fjali – “Ndërsa flokët e tij nuk ishin as të

⁵⁰² Meçkovac është një lloj bime, bot. *Ligistrum vulgare*.

⁵⁰³ E shënojnë edhe Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*, si dhe Ebu Davudi, Nesaiu dhe Ibn Maxhe, në *Sunene*.

⁵⁰⁴ Kuptimin e tij bazë e kanë shënuar edhe Buhariu dhe Muslimi, në *Sahihë*.

⁵⁰⁵ E shënon edhe Ebu Davudi, në *Sunen*, në formë diç më të gjatë, përmes In Ebu Zinades nga Hisham b. Urve, ai nga Aishja.

shkurtër e as të gjatë.” Atë e përmend vetëm Abdurrahman b. Ebu Zinadi, ai është transmetues i besueshëm dhe ka urdhëruar shënimin (e haditheve) prej tij.

حَدَّثَنَا هَذَا، حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ أَبِي الزِّنَادِ، عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ كُنْتُ أَغْتَسِلُ أَنَا وَرَسُولُ اللَّهِ ﷺ مِنْ إِنَاءٍ وَاحِدٍ وَكَانَ لَهُ شَعْرٌ فَوْقَ الْجُمَةِ وَدُونَ الْوُفْرَةِ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ غَرِيبٌ مِنْ هَذَا الْوَجْهِ . وَقَدْ رُوِيَ مِنْ غَيْرِ وَجْهِ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّهَا قَالَتْ كُنْتُ أَغْتَسِلُ أَنَا وَرَسُولُ اللَّهِ ﷺ مِنْ إِنَاءٍ وَاحِدٍ . وَلَمْ يَذْكُرُوا فِيهِ هَذَا الْحَرْفَ وَكَانَ لَهُ شَعْرٌ فَوْقَ الْجُمَةِ وَدُونَ الْوُفْرَةِ . وَعَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ أَبِي الزِّنَادِ ثِقَةٌ كَانَ مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ يُوثِّقُهُ وَيَأْمُرُ بِالْكِتَابَةِ عَنْهُ .

22. Mbi ndalesën e lyerjes dhe krehjes së tepruar të flokëve

بَابُ مَا جَاءَ فِي النَّهْيِ عَنِ التَّرْجُلِ، إِلَّا غَبًا

1825. Na ka treguar Ali b. Hashremi – atij i ka treguar Isa b. Junusi, duke transmetuar nga Hishami,⁵⁰⁶ ai nga Hasani – që Abdullah b. Mugafeli, ka thënë: “E ka ndaluar i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) lyerjen dhe krehjen e tepruar të flokëve, përveç kohë pas kohe.”⁵⁰⁷

حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ خَشْرَمٍ، أَخْبَرَنَا عِيسَى بْنُ يُونُسَ، عَنْ هِشَامٍ، عَنِ الْحَسَنِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُعَقَّلٍ، قَالَ نَهَى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَنِ التَّرْجُلِ إِلَّا غَبًا .

1826. Na ka treguar Muhammed b. Beshshari – atij i ka treguar Jahja b. Seidi, duke transmetuar nga Hishami – ngjashëm me hadithin e mëparshëm. Ky hadith është hasen-sahih.⁵⁰⁸ Mbi këtë temë, është transmetuar hadith edhe nga Enesi.

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ، حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ، عَنْ هِشَامٍ، عَنِ الْحَسَنِ، بِهَذَا الْإِسْنَادِ نَحْوَهُ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ . قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ أَنَسٍ .

23. Mbi tërheqjen e surmes

بَابُ مَا جَاءَ فِي الْإِخْتَالِ

1827. Na ka treguar Muhammed b. Humejdi – atij i ka treguar Ebu Davud et-Tajalisi, duke transmetuar nga Abbad b. Mensuri, ai nga Ikrimë, ai nga Ibn Abbasi – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Tërhiqeni surmen me ismid,⁵⁰⁹ sepse ai e mpreh shikimin dhe i forcon qerpikët.”

Ibn Abbasi pohon, që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), e ka pasur surmedanin, me të cilin, çdo natë, para se të flinte, nga tre herë e tërhiqte surmen në të dy sytë.

⁵⁰⁶ Hisham Hasan el-Ezdi el-Kudusi është i besueshëm dhe bie në mesin e transmetuesve më të sigurtë të hadithit. I ka takuar gjeneratës së gjashtë.

⁵⁰⁷ Muhammedi (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të), kërkon modesti në të gjitha gjërat dhe e ndalon ekzagjerimin. Në këtë hadith ndalon pastrimin e tepërt, vajosjen e tepërt dhe krehjen e tepërt të flokëve.

⁵⁰⁸ E shënojnë edhe Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*, si dhe Ebu Davudi dhe Nesaiu, në *Sunene*.

⁵⁰⁹ Lloji i gurit nga i cili nxjerret lloji më i mirë i surmes. Ai është i zi i cili anon kah e kuqja. Ekzistojnë në Hizhaz, por më të mirët janë nga Isfahani.

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ حُمَيْدٍ، حَدَّثَنَا أَبُو دَاوُدَ، - هُوَ الطَّبَالِسِيُّ عَنْ عَبْدِ بْنِ مَنْصُورٍ، عَنْ عِكْرَمَةَ، عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ " اكْتَحِلُوا بِالْإِثْمِ فَإِنَّهُ يَجْلُو الْبَصَرَ وَيُنْبِثُ الشَّعْرَ " . وَزَعَمَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَتْ لَهُ مُكْحَلَةٌ يَكْتَحِلُ بِهَا كُلَّ لَيْلَةٍ ثَلَاثَةً فِي هَذِهِ وَثَلَاثَةً فِي هَذِهِ .

1828. Na ka treguar Ali b. Huxhri dhe Muhammed b. Jahja – atyre u ka treguar Jezi b. Haruni, duke transmetuar nga Abbad b. Mensuri – ngjashëm (me hadithin e mëparshëm).

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Xhabiri dhe Ibn Umeri. Hadithi i Ibn Abbasit është hasen.⁵¹⁰ Me tekst të këtillë, më është i njohur vetëm nëpërmjet Abbad b. Mensurit. Është transmetuar me shumë senede, që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Mbahuni ismidit, sepse ai e mprehë shikimin.”

حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ حُجْرٍ، وَمُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى، قَالَا حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ، عَنْ عَبْدِ بْنِ مَنْصُورٍ، نَحْوَهُ . وَقَدْ رَوَى مِنْ غَيْرِ وَجْهِ عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ عَلَيْكُمْ بِالْإِثْمِ فَإِنَّهُ يَجْلُو الْبَصَرَ وَيُنْبِثُ الشَّعْرَ

24. Mbi ndalesën e hedhjes së skajit të veshjes përmbi supe dhe mbështjelljes me një pëlhurë

باب مَا جَاءَ فِي النَّهْيِ عَنِ اشْتِمَالِ الصَّمَاءِ، وَالِاخْتِبَاءِ، فِي الثَّوبِ الْوَاحِدِ

1829. Na ka treguar Kutejbe – atij i ka treguar Jakub b. Abdurrahmani, duke transmetuar nga Suhjel b. Ebu Salihu, ai nga babai i vet – që Ebu Hurejre, ka thënë: “E ka ndaluar i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) dy mënyra të të veshurit: hedhjen e skajit të mbulesës që lidhet mbi krahë nga ana e djathtë nëpër krahun e majtë dhe nga prapa nëpër krahun e djathtë përpara dhe që personi të mbështillet me pëlhurë, në atë mënyrë, që në vendin e turpshëm të mos të ketë asgjë.”⁵¹¹

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Aliu, Ibn Umeri, Aishja, Ebu Seidi, Xhabiri dhe Ebu Uame. Hadithi i Ebu Hurejres është hasen-sahih. Kjo, është transmetuar me shumë senede nga Ebu Hurejre, ndërsa ai nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të).

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْإِسْكَنْدَرَانِيُّ، عَنْ سُهَيْلِ بْنِ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ نَهَى عَنْ لُبْسَتَيْنِ الصَّمَاءِ وَأَنْ يَحْتَبِيَ الرَّجُلُ بِنَوْبِهِ لَيْسَ عَلَى فَرْجِهِ مِنْهُ شَيْءٌ . قَالَ أَبُو عِيسَى وَفِي الْبَابِ عَنْ عَلِيٍّ وَابْنِ عُمَرَ وَعَائِشَةَ وَأَبِي سَعِيدٍ وَجَابِرٍ وَأَبِي أُمَامَةَ . وَحَدِيثُ أَبِي هُرَيْرَةَ حَسَنٌ صَحِيحٌ غَرِيبٌ مِنْ هَذَا الْوَجْهِ وَقَدْ رَوَى هَذَا مِنْ غَيْرِ وَجْهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

⁵¹⁰ E shënojnë edhe Ibn Maxhe dhe Ibn Hibbani. Ibn Hibbani konsideron që është hadith i besueshëm.

⁵¹¹ Një mënyrë e tillë veshjeje ishte e pranishme tek arabët paraislamikë. Me këtë hadith, një mënyrë të tillë, ku mund të zbulohet pjesa e turpshme e trupit, i Dërguari i Allahut e ka ndaluar.

25. Mbi gërshetimin e flokut të huaj me flokun e vet

بَاب مَا جَاءَ فِي مُوَاصَلَةِ الشَّعْرِ

1830. Na ka treguar Suvejdi – atij i ka treguar Abdullah b. Mubareku, duke transmetuar nga Ubejdullah b. Umeri, ai nga Nafiu, ndërsa ai nga Ibn Umeri – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Allahu, i ka mallkuar gratë që i gërshetojnë flokët e huaj dhe atë që kërkon që t’i lidhen gërshetë flokët e huaj me të sajat, gruan e cila bënë tatuazh dhe gruan e cila kërkon t’i bëhet tatuazh.”⁵¹² Nafiu, thotë: “Tatuazha bëhej në fytyrë.”⁵¹³

Ky hadith është hasen-sahih.⁵¹⁴ Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Ibn Mes’udi, Aishja, Esma bint Ebu Bekri, Ma’kal b. Jesari, Ibn Abbasi dhe Muaviu.

حَدَّثَنَا سُؤَيْدُ بْنُ نَصْرٍ، أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ، عَنْ نَافِعٍ، عَنْ ابْنِ عُمَرَ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ " لَعَنَ اللَّهُ الْوَاصِلَةَ وَالْمُسْتَوْصِلَةَ وَالْوَأْثِمَةَ وَالْمُسْتَوْثِمَةَ " . قَالَ نَافِعُ الْوَثْمُ فِي اللَّثَةِ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ . قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ عَائِشَةَ وَابْنِ مَسْعُودٍ وَأَسْمَاءَ بِنْتِ أَبِي بَكْرٍ وَابْنِ عَبَّاسٍ وَمَعْقِلِ بْنِ يَسَارٍ وَمُعَاوِيَةَ .

26. Mbi kalërimin mbi byrde të mëndafshtë dhe nga brokati

بَاب مَا جَاءَ فِي رُكُوبِ الْمَيَاطِرِ

1831. Na ka treguar Ali b. Huxhri – atij i ka treguar Ali b. Mushiri, atij Ebu Is’hak esh-Shejani, duke transmetuar Esh-as b. Ebu Sha’si, ai nga Muavi b. Suvejd b. Muharrini – që Bera b. Azibi, ka thënë: “E ka ndaluar i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), kalërimin mbi byrde të mëndafshtë ose të brokatit.”

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Aliu dhe Muaviu. Hadithi i Beras është hasen-sahih.⁵¹⁵ Shu’be ka transmetuar nga Esh’as b. Ebu Sha’si, ngjashëm me hadithin e mëparshëm. Hadithi përmban rrëfim më të gjatë.

حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ حُجْرٍ، أَخْبَرَنَا عَلِيُّ بْنُ مُسْهِرٍ، حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ الشَّيْبَانِيُّ، عَنْ أَشْعَثَ بْنِ أَبِي الشَّعَثَاءِ، عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ سُؤَيْدِ بْنِ مَقْرَنٍ، عَنْ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ، قَالَ نَهَانَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَنْ رُكُوبِ الْمَيَاطِرِ . قَالَ وَفِي الْحَدِيثِ قِصَّةٌ . قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ عَلِيٍّ وَمُعَاوِيَةَ . وَحَدِيثُ الْبَرَاءِ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ . وَقَدْ رَوَى شُعْبَةُ عَنْ أَشْعَثَ بْنِ أَبِي الشَّعَثَاءِ نَحْوَهُ وَفِي الْحَدِيثِ قِصَّةٌ .

27. Mbi shtratin e të Dërguarit (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të)

بَاب مَا جَاءَ فِي فِرَاشِ النَّبِيِّ ﷺ

1832. Na ka treguar Ali b. Huxhri – atij i ka treguar Ali b. Mushiri, duke transmetuar nga Hisham b. Urve, ai nga babai i vet – që Aishja, ka thënë: “Shtrati i të Dërguarit të Allahut

⁵¹² Në kohën paraislamike, atë më shumë e kanë bërë gratë sesa burrat. Për atë shkak, i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të), ka përmendur gratë. Sidoqoftë, mallkimi i mësipërm vlen për këdo që e bën atë, qoftë burrë apo grua.

⁵¹³ Në atë kohë, tatuja është bërë zakonisht në fytyrë; sot ajo bëhet edhe në pjesë të tjera të trupit. Të gjitha llojet e tatuazheve janë të ndaluara nga ky hadith.

⁵¹⁴ Është shënuar në *El-Kutubus-sitte*.

⁵¹⁵ E shënojnë edhe Buhariu dhe Muslimi, në *Sahihë*.

(paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka qenë lëkurë e regjur, e mbushur me fijet e pallmës.”⁵¹⁶

Ky hadith është hasen-sahih.⁵¹⁷ Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Hafsa dhe Xhabiri.

حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ حُجْرٍ، أَخْبَرَنَا عَلِيُّ بْنُ مُسْهِرٍ، عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ إِنَّمَا كَانَ فِرَاشُ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الَّذِي يَنَامُ عَلَيْهِ أَدَمٌ حَشَوُهُ لَيْفٌ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ . قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ حَفْصَةَ وَجَابِرٍ .

28. Çfarë ka ardhur mbi këmishën

باب مَا جَاءَ فِي الْقُمُصِ

1838. Na ka treguar Muhammed b. Humejd er-Razi – atij i kanë treguar Ebu Tumejli,⁵¹⁸ Fadl b. Musa dhe Zejd b. Hubabi, duke transmetuar nga Abdulmu'min b. Halidi,⁵¹⁹ ai nga Abdullah b. Burejde – që Ummu Seleme, ka thënë: “Këmisha,⁵²⁰ ishte veshja më e dashur tek i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të).”

Ky hadith është hasen-garib.⁵²¹ Na është i njohur vetëm nëpërmjet Abdul'mumin b. Halidit. Vet e ka transmetuar, ndërsa ai është Mervezi. Disa atë hadith e kanë transmetuar nga Ebu Tumejle, ai nga Abdulmu'min b. Halidi, ndërsa ai nga Abdullah b. Burejde, ai nga nëna e vet, ndërsa ajo nga Ummu Seleme. E kam dëgjuar Muhammed b. Ismailin, kur ka thënë: “Hadithi i Ibn Burejdes, të cilin ai e ka transmetuar nga nëna e vet, e ajo nga Ummu Seleme, është më i besueshëm. Në të e përmend: “*Ebu Tumejl, ai nga nëna e vet.*”

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ حُمَيْدٍ الرَّازِيُّ، حَدَّثَنَا أَبُو ثُمَيْلَةَ، وَالْفَضْلُ بْنُ مُوسَى، وَزَيْدُ بْنُ حُبَابٍ، عَنْ عَبْدِ الْمُؤْمِنِ بْنِ خَالِدٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بُرَيْدَةَ، عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ، قَالَتْ كَانَ أَحَبَّ الثِّيَابِ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ الْقُمِصُ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ إِنَّمَا نَعْرِفُهُ مِنْ حَدِيثِ عَبْدِ الْمُؤْمِنِ بْنِ خَالِدٍ تَقَرَّدَ بِهِ وَهُوَ مَرْوُزِي . وَرَوَى بَعْضُهُمْ هَذَا الْحَدِيثَ عَنْ أَبِي ثُمَيْلَةَ عَنْ عَبْدِ الْمُؤْمِنِ بْنِ خَالِدٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بُرَيْدَةَ عَنْ أُمِّهِ عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ .

1834. Na ka treguar Zijad b. Ejub – atij i ka treguar Ebu Tumejli, duke transmetuar nga Abdulmu'min b. Halidi, ai nga Abdullah b. Burejde, ai nga nëna e vet – që Ummu Seleme, ka

⁵¹⁶ Në hadithin të cilin e ka shënuar Tirmidhiu, në Esh-Shemail, qëndron se e kanë pyetur Aishen: Nga çfarë ka qenë shtrati i të Dërguarit të Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të)? Ajo ka thënë: “Ka qenë nga pëlhura e rexhur, e mbushur me fijet e pallmës.” Mandej e pyetën Hafsën: “Nga çfarë ka qenë shtrati i të Dërguarit të Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të) në dhomën tënde?” Ka qenë nga pëlhura e ashpër e leshtë, të cilën ia dyfishonin para gjumit. Një natë i thash: “Sikur këtë shtrat ta dyfishonin, do ta kishe më komod.” Ashtu edhe bëmë. Kur është zgjuar më pyeti: “Çfarë më keni shtruar mbrëmë?” Të kemi shtruar të njëjtin shtrat, vetëm se e kemi dyfishuar. Menduam se ka me qenë më këndshëm për ty.” “Ma shtroni shtratin ashtu siç ma keni shtruar më parë, sepse shtrati komod mbrëmë më pengoi na namazi i natës.”

⁵¹⁷ E shënojnë edhe Buhariu dhe Muslimi, në *Sahihë*.

⁵¹⁸ Ebu Tumejl Jahja b. Vadih el-Ensari el-Mirvezi është ravi i besueshëm. I ka takuar gjeneratës së nëntë.

⁵¹⁹ Abdulmu'min b. Halid el-Mirvezi nuk është ravi i keq. I ka takuar gjeneratës së shtatë.

⁵²⁰ Në hadithin të cilin e shënon El-Dejlemi qëndron: “Këmisha e të Dërguarit të Allahut ka qenë nga pambuku, ka qenë e shkurtër dhe i ka pasur mëngët e shkurtëra, gjatësinë e ka pasur deri te gjysma e mëngjurit, ndërsa mëngët nuk i arrinin deri te nyja e dorës, duke e pasur parasysh që Arabët në atë kohë kanë bartur këmisha më të gjata, të cilat i ngjanin gelabijave të sotme, ose këmishave të cilat sot i bartin Sudanëzët.

⁵²¹ E shënojnë edhe Ahmd b. Hanbeli, në *Musned*, si dhe Ebu Davudi dhe Nesaiu, në *Sumene*.

thënë: “Këmisha ishte rroba më e dashur për të Dërguarin e Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të).”

حَدَّثَنَا زِيَادُ بْنُ أَيُّوبَ الْبَغْدَادِيُّ، حَدَّثَنَا أَبُو ثُمَيْلَةَ، عَنْ عَبْدِ الْمُؤْمِنِ بْنِ خَالِدٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بُرَيْدَةَ، عَنْ أُمِّهِ، عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ، قَالَتْ كَانَ أَحَبَّ الثِّيَابِ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ الْقَمِيصُ .

1835. Na ka treguar Ali b. Huxhri – atij i ka treguar Fadl b. Musa, duke transmetuar nga Abdulmu'min b. Halidi, ai nga Abdullah b. Burejde – që Ummu Seleme, ka thënë: “Këmisha ka qenë pjesa më e dashur e të Dërguarit të Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të).”

حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ حُجْرٍ، أَخْبَرَنَا الْفَضْلُ بْنُ مُوسَى، عَنْ عَبْدِ الْمُؤْمِنِ بْنِ خَالِدٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بُرَيْدَةَ، عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ، قَالَتْ كَانَ أَحَبَّ الثِّيَابِ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ الْقَمِيصُ .

1836. Na ka treguar Ali b. Nasër b. Ali el-Xhehdami – atij i ka treguar Abdusamed b. Abdulvarithi, atij Shu'be, duke transmetuar nga A'meshi, ai nga Ebu Salihi – që Ebu Hurejre, ka thënë: “Kur i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), e vishte këmishën, fillonte me anën (mëngën) e djathtë.”

Shumica, këtë hadith, me këtë sened, e kanë transmetuar nga Shu'be, por atë nuk e kanë lidhur për të Dërguarin (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të). Për të Dërguarin (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), atë e ka lidhur Abdussamed bin Abdulvarith nga Shu'be.

حَدَّثَنَا نَصْرُ بْنُ عَلِيٍّ الْجَهْضَمِيُّ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الصَّمَدِ بْنُ عَبْدِ الْوَارِثِ، حَدَّثَنَا شُعْبَةُ، عَنْ الْأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِذَا لَبَسَ قَمِيصًا بَدَأَ بِمِائِمِهِ . قَالَ أَبُو عِيسَى وَرَوَى غَيْرُ وَاحِدٍ هَذَا الْحَدِيثَ عَنْ شُعْبَةَ بِهَذَا الْإِسْنَادِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ مُوَفَّقًا وَلَا نَعْلَمُ أَحَدًا رَفَعَهُ غَيْرَ عَبْدِ الصَّمَدِ بْنِ عَبْدِ الْوَارِثِ عَنْ شُعْبَةَ .

1837. Na ka treguar Abdullah b. Muhammed b. Haxhaxh es-Savvaf el-Basri – atë e ka informuar Muadh b. Hisham ed-Destevai, atij babai i vet, duke transmetuar nga Budejl el-Ukajli, ai nga Shehr b. Havshebi – që Esma bint Jezid b. Sekn el-Ensariu, ka thënë: “Mëngët e të Dërguarit (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ishin deri te nyejt e pëllëmbëve.”⁵²² Ky hadith është hasen-garib.⁵²³

حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَجَّاجِ الصَّوَّافُ الْبَصْرِيُّ، حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ هِشَامٍ الدَّسْتَوَائِيُّ، حَدَّثَنِي أَبِي، عَنْ بُدَيْلِ بْنِ مَيْسَرَةَ الْعَقِيلِيِّ، عَنْ شَهْرِ بْنِ حَوْشَبٍ، عَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ يَزِيدَ بْنِ السَّكَنِ الْأَنْصَارِيِّ، قَالَتْ كَانَ كُمُ يَدِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ إِلَى الرُّسْغِ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ .

⁵²² Xhezeri, në bazë të këtij hadithi, konsideron që është sunnet që mëngët e këmishës të mos e kalojnë kyçin e dorës, ndërsa në rastin e xhubletës dhe veshjeve të tjera të jashtme është sunet që mëngët të mos i kalojnë majat e gishtave.

⁵²³ E shënojnë edhe Ebu Davudi dhe Nesaiu, në *Sunene*. Në senedin e këtij hadithi është Shehr b. Havshebi të cilin e kanë kritikuar i cili në vazhdimësi ka bërë lëshime.

29. Çfarë duhet thënë gjatë veshjes së rrobave të reja

بَابُ مَا يَقُولُ إِذَا لَبَسَ ثَوْبًا جَدِيدًا

1838. Na ka treguar Suvejdi – atij i ka treguar Abdullah b. Mubareku, duke transmetuar nga Seid el-Xheriri, ai nga Ebu Nadri – që Ebu Seidi, ka thënë: “Kur i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), e veshte rrobën e re, atë e përmendte me emër - saruk, këmishë ose pelerinë – xhube – pastaj thoshte: *“Allahumme lekel-hamdu ente kesevteni, es’eluke hajrehu ve hajre ma suni’a lehu, ve eudhu bike min sherrihi vesh sherri ma suni’a lehu/O Allah, Të falënderohem Ty, Ti më ke veshur. Të lutem për të mirën e kësaj veshjeje dhe të mirën e atij për të cilin është punuar, ndërsa mbështetem tek Ti nga e keqja e saj dhe e keqja e atij për të cilin është punuar!”*⁵²⁴ Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Umeri dhe Ibn Umeri.

حَدَّثَنَا سُؤَيْدُ بْنُ نَصْرٍ، أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ، عَنْ سَعِيدِ الْجُرَيْرِيِّ، عَنْ أَبِي نَضْرَةَ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ، قَالَ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِذَا اسْتَجَدَّ ثَوْبًا سَمَّاهُ بِاسْمِهِ عِمَامَةً أَوْ قَمِيصًا أَوْ رِدَاءً ثُمَّ يَقُولُ " اللَّهُمَّ لَكَ الْحَمْدُ أَنْتَ كَسَوْتَنِيهِ أَسْأَلُكَ خَيْرَهُ وَخَيْرَ مَا صُنِعَ لَهُ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّهِ وَشَرِّ مَا صُنِعَ لَهُ ". قَالَ أَبُو عِيسَى وَفِي الْبَابِ عَنْ عُمَرَ وَابْنِ عُمَرَ .

1839. Na ka treguar Hisham b. Junus el-Kufi, atij i ka treguar Kasim b. Malik el-Muzeni, duke transmetuar nga Xheriri – ngjashëm me hadithin e mëparshëm. Ky hadith është hasen.⁵²⁵

30. Mbi të veshurit e xhybes dhe mesteve

بَابُ مَا جَاءَ فِي لِبْسِ الْجُبَّةِ وَالْخُفَيْنِ

1840. Na ka treguar Jusuf b. Isa – atij i ka treguar Vekiu, atij Junus b. Ebi Is’haku, duke transmetuar nag Sha’biu, ai nga Urve b. Mugire b. Shu’be – që babai i Urve b. Mugire b. Shu’bes, ka thënë: “I Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), e ka veshur xhyben bizantinase, me mëngë të ngushta.⁵²⁶ Ky hadith është hasen-sahih.⁵²⁷

حَدَّثَنَا يُونُسُ بْنُ عِيسَى، حَدَّثَنَا وَكِيعٌ، حَدَّثَنَا يُونُسُ بْنُ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنِ الشَّعْبِيِّ، عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الْمُغْبِرَةِ بْنِ شُعْبَةَ، عَنْ أَبِيهِ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ لَبَسَ جُبَّةً رُومِيَّةً صَيِّقَةً الْكُمَيْنِ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

1841. Na ka treguar Kutejbe – atij i ka treguar Ibn Ebu Zaide, duke transmetuar nga Hasan b. Ajjashi, ai nga Ebu Is’haku, ai nga Esh-Shejbani, ai nga Sha’biu – që Mugire b. Shu’be, ka thënë: “Dihje el-Kebi,⁵²⁸ ia ka dhuruar mestet të Dërguarit të Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të).” Israili thotë, duke transmetuar nga Xhabiri,⁵²⁹ e ai nga Amiri,⁵³⁰ edhe

⁵²⁴ Në hadithin të cilin e shënon Ibn Hibbani, në *Sahih*, qëndron që Enesi ka thënë: “Kur i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të) dëshironte të veshte diçka të re nga rrobet, e bënte atë të premtën.”

⁵²⁵ E shënojnë edhe Ebu Davudi dhe Nesaiu, në *Sunene*.

⁵²⁶ Në hadithin të cilin e shënon Ebu Davudi, qëndron: “E ka veshur xhubletë leshi të cilën e kanë bërë Bizantinët.” Në transmetimin e këtij hadithi, të cilin e shënon Maliku, Ahmed dhe Ebu Davudi, qëndron që kjo ka qenë gjatë Marrshimit në Tebuk.

⁵²⁷ E shënojnë edhe Buhariu dhe Muslimi, në *Sahihë*.

⁵²⁸ Dihje b. Hulejfe el-Kelbi është as’hab i njohur. Shumë herët e ka pranuar Islamin. Kur Xhibrili Muhammedit (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të) iu shfaq në formë të njeriut, ka qenë në formë të Dihje el-Kelbiut, mesiguri, pasi që ai ka qenë jashtëzakonisht me pamje të bukur.

⁵²⁹ Xhabir b. Jezid b. Harith el-Xhu’fi Ebu Abdullah el-Kufi është ravi i dobët. I ka takuar gjeneratës së pestë.

xhyben. “I Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), i ka bartur ato, derisa nuk janë shqyer, e që të mos ta dinte se a janë ato meste nga kafsha e therur apo jo.”⁵³¹

Ky hadith është hasen-garib. Ebu Is’haku, i cili këtë e ka transmetuar nga Sha’biu, është Ebu Is’hak esh-Shejbani, emri i të cilit është Sulejman. Hasan b. Ajjashi, është vëllai i vërtetë i Ebu Bekër b. Ajjashit.

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي زَائِدَةَ، عَنْ الْحَسَنِ بْنِ عِيَّاشٍ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، هُوَ الشَّيْبَانِيُّ عَنِ الشَّعْبِيِّ، قَالَ قَالَ الْمُغِيرَةُ بْنُ شُعْبَةَ أَهْدَى دَجِيهَ الْكَلْبِيِّ لِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ خُفَيْنَ فَلَبِسَهُمَا . قَالَ أَبُو عِيسَى وَقَالَ إِسْرَائِيلُ عَنْ جَابِرٍ عَنْ عَامِرٍ وَجَبَةً فَلَبِسَهُمَا حَتَّى تَحَرَّقَا لَا يَذْرِي النَّبِيُّ ﷺ أَذْكِي هُمَا أَمْ لَا . وَهَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ . أَبُو إِسْحَاقَ الَّذِي رَوَى هَذَا عَنْ الشَّعْبِيِّ هُوَ أَبُو إِسْحَاقَ الشَّيْبَانِيُّ وَاسْمُهُ سُلَيْمَانٌ وَالْحَسَنُ بْنُ عِيَّاشٍ هُوَ أَخُو أَبِي بَكْرٍ بْنِ عِيَّاشٍ .

31. Mbi përforcimin e dhëmbit me ari

بَاب مَا جَاءَ فِي شِدِّ الْأَسْنَانِ بِالذَّهَبِ

1842. Na ka treguar Ahmed b. Meni – atij i kanë treguar Ali b. Hashim b. Beridi dhe Ebu Sa’d es-San’ani, duke transmetuar nga Ebu Esh’hebi, ai nga Abdurrahman b. Tarefe – që Arfexh b. Es’adi, ka thënë: “Më është prerë një pjesë e hundës në Betejën e Kulabes,⁵³² derisa isha në xhahilijet dhe unë, atë pjesë të hundës e zëvendësova me një pjesë të argjenditë. Pasi ajo morri kundërmim, i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) më propozoi, që atë pjesë të hundës ta bëja nga ari.”⁵³³

حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مَنِيعٍ، حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ هَاشِمٍ بْنُ الْبَرِيدِ، وَأَبُو سَعْدٍ الصَّغَانِيُّ عَنْ أَبِي الْأَشْهَبِ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ طَرْفَةَ، عَنْ عَرْفَجَةَ بْنِ أَسْعَدَ، قَالَ أُصِيبَ أَنْفِي يَوْمَ الْكَلَابِ فِي الْجَاهِلِيَّةِ فَاتَّخَذْتُ أَنْفًا مِنْ وَرَقٍ فَأَتْتَنِّي عَلَى فَأَمَرَنِي رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَنْ أَتَّخِذَ أَنْفًا مِنْ ذَهَبٍ .

1843. Na ka treguar Ali b. Huxhri – atij i kanë treguar Rebi b. Bedër dhe Muhammed b. Jezid el-Vasiti, duke transmetuar nga Ebu Esh’hebi – ngjashëm me hadithin e mëparshëm.

Ky hadith është hasen.⁵³⁴ Na është i njohur nëpërmjet Abdurrahman b. Tarfes. E ka transmetuar Selm b. Zeriri, nga Abdurrahman b. Tarfeu, ngjashëm me hadithin e Ebu Esh’heut. Ibn Mehdiu, thotë: “Selm b. Zeriri është gabim. E drejtë është Selm b. Zeriri.” Është transmetuar nga shumë dijetarë, që dhëmbët i kanë përforcuar me ari, ndërsa ky hadith është bazë për të.

⁵³⁰ Amir b. Shurahbil Ebu umer esh-Sha’bi është ravi dhe faki jashtëzakonisht i besueshëm. I ka takuar gjeneratës së tretë.

⁵³¹ El-Mubarekfuri konsideron që edhe ky hadith është argument që lëkura, pasi që thahet, bëhet e pastër, pasi që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të), nuk e ka ditur se a janë mestet të cilat ia ka dhuruar Dihje el-Kelbi të krijuara nga lëkura e një kafshe të therur apo të një kafshe të ngordhur

⁵³² Kulab është emri i burimit i cili gjendet jo larg nga Jemame. Aty kanë ndodhur dy betejat në mes fiseve arabe. Në njërin nga këto betejat Arfexh b. Es’adi e humbi hundën.

⁵³³ Këtë hadith, dijetarët e marrin si argument që është e lejuar, me rastin e lëndimit, të krijimit të një hunde nga ari, dhe gjithashtu argument që me ari është e lejuar rregullimi i dhëmbëve.

⁵³⁴ E shënojnë edhe Ebu Davudi dhe Nesaiu, në *Sunene*.

حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ حُجْرٍ، حَدَّثَنَا الرَّبِيعُ بْنُ بَدْرٍ، وَمُحَمَّدُ بْنُ يَزِيدَ الْوَاسِطِيُّ، عَنْ أَبِي الْأَشْهَبِ، نَحْوَهُ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ إِنَّمَا نَعْرِفُهُ مِنْ حَدِيثِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ طَرْفَةَ . وَقَدْ رَوَى سَلْمُ بْنُ زَرْبٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ طَرْفَةَ نَحْوَ حَدِيثِ أَبِي الْأَشْهَبِ . وَقَدْ رَوَى عَنْ غَيْرِ وَاحِدٍ مِنْ أَهْلِ الْعِلْمِ أَنَّهُمْ شَدُّوا أَسْنَانَهُمْ بِالذَّهَبِ وَفِي هَذَا الْحَدِيثِ حُجَّةٌ لَهُمْ .

32. Mbi ndalesën e përdorimit të lukrës së kafshëve të ritura

بَاب مَا جَاءَ فِي النَّهْيِ عَنْ جُلُودِ السِّبَاعِ

1844. Na ka treguar Ebu Kurejbe – atij i ka treguar Ibn Mubareku, Muhammed b. Bishri dhe Abdullah b. Ismaili, duke transmetuar nga Seid b. Ebu Arube, ai nga Katade, ai nga Ebu Melihi⁵³⁵ – që babai i Ebu Melihut, ka thënë: “I Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), e ka ndaluar përdorimin e kafshëve që shqyejnë (që kanë dhëmbë syri/kanin).

حَدَّثَنَا أَبُو كُرَيْبٍ، حَدَّثَنَا ابْنُ الْمُبَارَكِ، وَمُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ، وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ إِسْمَاعِيلَ بْنُ أَبِي خَالِدٍ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي عَرُوبَةَ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَبِي الْمَلِيحِ، عَنْ أَبِيهِ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ نَهَى عَنْ جُلُودِ السِّبَاعِ أَنْ تُقْتَرَشَ .

1845. Na ka treguar Muhammed b. Beshshari – atij i ka treguar Jahja b. Seidi, atij Seidi, duke transmetuar nga Katade, ai nga Ebu Melihu – që babai i Ebu Melihut, ka thënë: “I Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), e ka ndaluar përdorimin e lëkurës së kafshëve që shqyejnë.”

Nuk na është e njohur që ndokush tjetër përveç Seid b. Ebu Arubes, ka thënë: “Nga Ebu Melihi, e ai nga babai i vet.”

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ، حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ هِشَامٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَبِي الْمَلِيحِ، أَنَّهُ كَرِهَ جُلُودَ السِّبَاعِ . قَالَ أَبُو عِيسَى وَلَا نَعْلَمُ أَحَدًا قَالَ عَنْ أَبِي الْمَلِيحِ، عَنْ أَبِيهِ، غَيْرَ سَعِيدِ بْنِ أَبِي عَرُوبَةَ .

1846. Na ka treguar Muhammed b. Beshshari – atij i ka treguar Muhammed b. Xha'feri, duke transmetuar nga Shu'be, ai nga Jezid er-Rishku, ai nga Ebu Melihu – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), e ka ndaluar përdorimin e kafshëve që shqyejnë. Kjo është më e besueshme.

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ، حَدَّثَنَا شُعْبَةُ، عَنْ يَزِيدَ الرَّشَكِيِّ، عَنْ أَبِي الْمَلِيحِ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ نَهَى عَنْ جُلُودِ السِّبَاعِ . وَهَذَا أَصَحُّ .

33. Mbi sandalet e të Dërguarit (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të)

بَاب مَا جَاءَ فِي نَعْلِ النَّبِيِّ ﷺ

1847. Na ka treguar Is'hak b. Mensuri – atij i ka treguar Habban b. Hilali, atij Hemmami, atij Katade – që Enesi, ka thënë: “Sandalet e të Dërguarit (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), i kanë pasur dy rripa.” Ky hadith është hasen-sahih.⁵³⁶ Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Ibn Abasi dhe Ebu Hurejre.

⁵³⁵ Ebu Melih Amir b. USame b. Umejr el-Huzeli është ravi i besueshëm. I ka takuar gjeneratës së tretë.

⁵³⁶ E shënon edhe Buhariu, në *Sahih*.

حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ مَنْصُورٍ، أَخْبَرَنَا جَبَّانُ بْنُ هَلَالٍ، حَدَّثَنَا هَمَّامٌ، حَدَّثَنَا قَتَادَةُ، عَنْ أَنَسٍ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ كَانَ نَعْلَاهُ لَهُمَا قِبَالَانِ. قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ وَأَبِي هُرَيْرَةَ.

1848. Na ka treguar Muhammed b. Beshshari, atij i ka treguar Ebu Davudi, atij Hemmami – që Ebu Katade, ka thënë: “Më thuaj, si dukeshin sandalet e të Dërguarit të Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të)?” Ai, tha: “I kanë pasur nga dy rripa.” Ky hadith është hasen-sahih.

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ، حَدَّثَنَا أَبُو دَاوُدَ، حَدَّثَنَا هَمَّامٌ، عَنْ قَتَادَةَ، قَالَ قُلْتُ لَأَنَسٍ بْنِ مَالِكٍ كَيْفَ كَانَ نَعْلُ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ قَالَ لَهُمَا قِبَالَانِ. قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

34. Mbi papëlqyeshmërinë e udhëtimit me një sandale

بَاب مَا جَاءَ فِي كَرَاهِيَةِ الْمَشْيِ فِي النَّعْلِ الْوَاحِدَةِ

1849. Na ka treguar Kutejbe – atij i ka treguar Maliku; na ka treguar El-Ensari, atij Mani, atij Maliku, duke transmetuar nga Ebu Zinade, ai nga A’rexhi, ai nga Ebu Hurejre – që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Asnjëri nga ju të mos ecë vetëm me një sandale në këmbë. Le t’i mbath të dyja ose le t’i zbath të dyja.”⁵³⁷ Ky hadith është hasen-sahih.⁵³⁸ Mbi këtë temë është transmetuar hadith edhe nga Xhabiri.

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، عَنْ مَالِكٍ، ح وَحَدَّثَنَا الْأَنْصَارِيُّ، حَدَّثَنَا مَعْنٌ، حَدَّثَنَا مَالِكٌ، عَنْ أَبِي الزِّنَادِ، عَنِ الْأَعْرَجِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ " لَا يَمْشِي أَحَدُكُمْ فِي نَعْلٍ وَاحِدَةٍ لِيُنْعِلَهُمَا جَمِيعًا أَوْ لِيُخَفِّهُمَا جَمِيعًا " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ . قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ جَابِرٍ .

1850. Na ka treguar Ez’her b. Mervan el-Basriu – atë e ka informuar Harith b. Nebhani, duke transmetuar nga Ma’meri, ai nga Ammar b. Ebu Ammari – që Ebu Hurejre, ka thënë: “E ka ndaluar i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), që personi të mbathet (në këmbë) duke qenë në këmbë.”⁵³⁹

Ky hadith është garib.⁵⁴⁰ Ubejdullah b. Amër er-Rekki, këtë hadith e ka transmetuar nga Ma’meri, ai nga Katade, ndërsa ai nga Enesi dhe asnjëri nga këta dy hadith, sipas mendimit të dijetarëve të hadithit, nuk është i besueshëm. Sipas mendimit të tyre, Harith b. Nebhani, do të i ka mbajtur mend hadithet, derisa në hadithin e Katades nga Enesi, nuk na është i njohur senedi.

حَدَّثَنَا أَبُو هُرَيْرَةَ بْنُ مَرْوَانَ الْبَصْرِيُّ، حَدَّثَنَا الْحَارِثُ بْنُ نَبْهَانَ، عَنْ مَعْمَرٍ، عَنْ عَمَّارِ بْنِ أَبِي عَمَّارٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ نَبَى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَنْ يَنْتَعِلَ الرَّجُلُ وَهُوَ قَائِمٌ. قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ. وَرَوَى عُثَيْدُ اللَّهِ بْنُ عَمْرِو الرُّقَيْ هَذَا الْحَدِيثَ عَنْ مَعْمَرٍ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ وَكِلَا الْحَدِيثَيْنِ لَا يَصِحُّ عِنْدَ أَهْلِ الْحَدِيثِ. وَالْحَارِثُ بْنُ نَبْهَانَ لَيْسَ عَنْهُمْ بِالْحَافِظِ وَلَا نَعْرِفُ لِحَدِيثِ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ أَصْلًا.

⁵³⁷ Ky hadith është argument që është mekruh që pa asnjë arsye të ecet me një këmbë zbathur. Është shumë më mirë që ose të zbathen dyat ose të mbathen dyat.

⁵³⁸ E shënojnë edhe Buhariu dhe Muslimi, në *Sahihë*.

⁵³⁹ Ndalimi i veshjes së këpucëve gjatë qëndrimit në këmbë ndiqet nga kujdesi. Duke pasur parasysh se ai i cili vesh këpucë e qëndron në këmbë në njërin këmbë, ekziston mundësia që ai të humbasë ekuilibrin e tij dhe të bjerë.

⁵⁴⁰ E shënon edhe Ibn Maxhe, në *Sunen*.

1851. Na ka treguar Ebu Xha'fer es-Simmani – atij i ka treguar Sulejman b. Ubejdullah er-Rekki, atij i ka treguar Ubejdullah b. Amri, duke transmetuar nga Ma'meri, ai nga Katade – që Enesi, ka thënë: “I Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), e ka ndaluar të mbathurit duke qenë në këmbë.” Ky hadith është garib.⁵⁴¹ Muhammed b. Ismaili, thotë: “Ky hadith nuk është i besueshëm, e as nuk është i besueshëm hadithi të cilin Ma'meri e ka transmetuar nga Ammar b. Ebu Ammari, ndërsa ai nga Ebu Hurejre.”

حَدَّثَنَا أَبُو جَعْفَرٍ السِّمْنَانِيُّ، حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ عُيَيْدٍ اللَّهِ الرَّقِّيُّ، حَدَّثَنَا عُيَيْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ الرَّقِّيُّ، عَنْ مَعْمَرٍ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَنَسٍ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ نَهَى أَنْ يَنْتَعِلَ الرَّجُلُ وَهُوَ قَائِمٌ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ . وَقَالَ مُحَمَّدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ وَلَا يَصِحُّ هَذَا الْحَدِيثُ وَلَا حَدِيثُ مَعْمَرٍ عَنْ عَمَّارِ بْنِ أَبِي عَمَّارٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ .

35. Mbi lejimin e të ecurit me një sandale

بَاب مَا جَاءَ مِنَ الرُّخْصَةِ فِي الْمَشْيِ فِي النَّعْلِ الْوَاحِدَةِ

1852. Na ka treguar Kasim b. Dinar el-Kufe – atij i ka treguar Is'hak b. Mensur el-Selul el-Kufi, atij Hurejmi, ndërsa ai është Ibn Sufjan el-Bexheli,⁵⁴² duke transmetuar nga Lejthi,⁵⁴³ ai nga Abdurrahman b. Kasimi, ai nga babai i vet - që Aishja, ka thënë: “Ndonjëherë, i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ecte me një sandale në këmbë.”⁵⁴⁴

حَدَّثَنَا الْقَاسِمُ بْنُ دِينَارٍ، حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ مَنْصُورٍ السَّلُولِيُّ، كُوفِيٌّ حَدَّثَنَا هُرَيْمُ بْنُ سَفْيَانَ الْبَجَلِيُّ الْكُوفِيُّ، عَنْ لَيْثٍ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْقَاسِمِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ رُبَّمَا مَشَى النَّبِيُّ ﷺ فِي نَعْلٍ وَاحِدَةٍ .

1853. Na ka treguar Ahmed b. Meni – atij i ka treguar Sufjan b. Ujejne, duke transmetuar nga Abdurrahman b. Kasimi, ai nga babai i vet – që Aishja ka ecur me një sandale në këmbë.

Kjo është më e besueshme.⁵⁴⁵ Kështu, Sufjan eth-Thevriu dhe të tjerët, kanë transmetuar nga Abdurrahman b. Kasimi, si hadith mevkuf dhe kjo është më e besueshme.

حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مَنِيعٍ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْقَاسِمِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ، أَنَّهَا مَشَتْ بِنَعْلٍ وَاحِدَةٍ . وَهَذَا أَصَحُّ . قَالَ أَبُو عِيسَى وَهَكَذَا رَوَاهُ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ وَغَيْرُ وَاحِدٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْقَاسِمِ مُوَفَّقًا وَهَذَا أَصَحُّ .

36. Me cilën këmbë fillojmë të mbathemi

بَاب مَا جَاءَ بِأَيِّ رِجْلٍ يَبْدَأُ إِذَا انْتَعَلَ

1854. Na ka treguar El-Ensari – atij i ka treguar Mani, atij Maliku; na ka treguar Kutejbe, duke transmetuar nga Maliku, ai nga Ebu Zinadi, ai nga A'rexhi, ndërsa ai nga Ebu Hurejre –

⁵⁴¹ E shënon edhe Dija el-Makdesi.

⁵⁴² Hurejm b. Sufjan el-Bexheli Ebu Muhammed el-Kufi është ravi i singertë. I ka takuar gjeneratës së nëntë.

⁵⁴³ Lejth b. Ebu Selim b. Zunejhbi është ravi i panjohur. I ka takuar gjeneratës së shtatë.

⁵⁴⁴ Abdurrahman el-Mubarekfuri thotë: “Duke supozuar që ky hadith është i besueshëm, kjo do të nënkuptojë se i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të), me këpucë vetëm në njërën këmbë ecte në një rast urgjence, ose se ai atë e bëri në mënyrë që të tregonte se ishte e lejuar në raste urgjente.”

⁵⁴⁵ Prandaj, hadithi, të cilin e transmeton Sufjan eth-Thevriu nga Abdurrahman b. Kasimi si mevkuf, më i besueshëm është hadithi i Lejthit, i cili është merfu, sepse Lejthi kah fundi i jetës është bërë harrestar, dhe dijetarët, derisa ishte në atë gjendje, ia kanë refuzuar hadithet.

që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Kur ndokush nga ju mbathet, le të filloj me të djathtën, ndërsa kur zbathet, le të filloj me të majtën. Pra, gjatë të mbathurit, e para le të jetë e djathta, ndërsa gjatë të zbathurit, e para le të jetë e majta.” Ky hadith është hasen-sahih.⁵⁴⁶

حَدَّثَنَا الْأَنْصَارِيُّ، حَدَّثَنَا مَعْنٌ، حَدَّثَنَا مَالِكٌ، حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، عَنْ مَالِكٍ، عَنْ أَبِي الزِّنَادِ، عَنْ الْأَعْرَجِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ " إِذَا انْتَعَلَ أَحَدُكُمْ فَلْيَبْدَأْ بِالْيَمِينِ وَإِذَا نَزَعَ فَلْيَبْدَأْ بِالشِّمَالِ فَلْيَتَكُنِ الْيُمْنَى أَوَّلَهُمَا تُنْعَلُ وَآخِرُهُمَا تُنْزَعُ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

37. Mbi arnimin e rrobave

باب مَا جَاءَ فِي تَرْقِيعِ الثَّوْبِ

1855. Na ka treguar Jahja b. Musa – atij i ka treguar Seid b. Muhammed el-Verraku dhe Ebu Jahja el-Himmani, atyre u ka treguar Salih b. Hasani, duke transmetuar nga Urve – që Aishja, ka thënë: “I Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), më ka thënë: ‘Nëse dëshiron për të më shoqëruar (në Xhennet), nga kjo botë, le të të mjaftojë aq sa është furnizimi i udhëtarit kalorës. Shmangu shoqërimit me të pasurit. Mos e hidh veshën e shqyer (dhe mos kërko të re) derisa atë nuk e arnon (dhe e bartë të arnuar).”

Ky hadith është garib.⁵⁴⁷ Na është i njohur vetëm nëpërmjet Salih b. Hasanit. E kam dëgjuar Muhammedin (Buhariun), kur ka thënë, që Salih b. Hasani, i ka kundërshtuar transmetuesit e besueshëm, derisa Salih b. Ebu Hasani, nga i cili transmeton Ibn Ebu Zi’bi, është transmetues i besueshëm. Fjalët e tij: “Largohu nga shoqërimi me të pasurit.” janë të ngjashme me ato që janë transmetuar nëpërmjet Ebu Hurejres, nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të): “Kush e sheh atë që është mbi të, me bukuri dhe me pasuri, le të shikojë atë që është nën të. Kjo është më e sigurt që të mos i nënvlerësoni dhuntitë e Allahut.”

Transmetohet, që Avn b. Abdullah b. Utbe, ka thënë: “Shoqërohesh me të pasurit, e askush nuk ishte më i tendosur se unë. Ua shikoja të shaluarën më të mirë se e imja edhe rrobat më të mira se të miat. Pastaj fillova të shoqërohesh me të varfrit dhe tërësisht pushova nga ajo ndjenjë.”

حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ مُوسَى، حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْوَرَّاقُ، وَأَبُو يَحْيَى الْجَمَانِيُّ قَالَا حَدَّثَنَا صَالِحُ بْنُ حَسَّانَ، عَنْ عُرْوَةَ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " إِذَا أَرَدْتَ الْحُقُوقَ بِي فَلْيَكْفِكَ مِنَ الدُّنْيَا كَرَادِ الرَّكِبِ وَإِيَّاكَ وَمُجَالَسَةَ الْأَغْنِيَاءِ وَلَا تَسْتَخْلِقِ ثَوْبًا حَتَّى تُرْقِعِيهِ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ لَا نَعْرِفُهُ إِلَّا مِنْ حَدِيثِ صَالِحِ بْنِ حَسَّانَ . قَالَ وَسَمِعْتُ مُحَمَّدًا يَقُولُ صَالِحُ بْنُ حَسَّانَ مُنْكَرُ الْحَدِيثِ وَصَالِحُ بْنُ أَبِي حَسَّانَ الَّذِي رَوَى عَنْهُ ابْنُ أَبِي ذَنْبٍ ثَقَّةٌ . قَالَ أَبُو عِيسَى وَمَعْنَى قَوْلِهِ " وَإِيَّاكَ وَمُجَالَسَةَ الْأَغْنِيَاءِ " . هُوَ نَحْوُ مَا رَوَى عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ قَالَ " مَنْ رَأَى مِنْ فَضْلٍ عَلَيْهِ فِي الْخَلْقِ وَالرِّزْقِ فَلْيَنْظُرْ إِلَى مَنْ هُوَ أَسْفَلُ مِنْهُ مِمَّنْ فَضَّلَ هُوَ عَلَيْهِ فَإِنَّهُ أَجْدَرُ أَنْ لَا يَزْدَرِيَ نِعْمَةَ اللَّهِ عَلَيْهِ " . وَيُرَوَّى عَنْ عُرْوَةَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُثْمَةَ قَالَ صَحِبْتُ الْأَغْنِيَاءَ فَلَمْ أَرْ أَحَدًا أَكْثَرَ هَمًّا مِنِّي أَرَى دَابَّةً خَيْرًا مِنْ دَابَّتِي وَثَوْبًا خَيْرًا مِنْ ثَوْبِي وَصَحِبْتُ الْفُقَرَاءَ فَاسْتَرْحْتُ .

⁵⁴⁶ E shënojnë edhe Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*, Buhariu dhe Muslimi, në *Sahihë*, si dhe Ibn Maxhe, në *Sunen*.

⁵⁴⁷ E shënojnë edhe Hakimi, në *Mustedrek*, dhe Bejhekiu, në *Sunen*.

38. Mbi hyrjen e të Dërguarit (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) në Meke

بَابُ الضَّفَائِرِ وَالْغَدَائِرِ

1856. Na ka treguar Ibn Ebu Umeri – atij i ka treguar Sufjan b. Ujejne, duke transmetuar nga Ibn Ebu Nexhihi, ai nga Muxhahidi – që Ummihana, ka thënë: “Erdhi i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) në Meke,⁵⁴⁸ e (në kokë) i kishte katër gërshetë.” Ky hadith është garib.

حَدَّثَنِي ابْنُ أَبِي عُمَرَ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، عَنِ ابْنِ أَبِي نَجِيحٍ، عَنْ مُجَاهِدٍ، عَنْ أُمِّ هَانِيٍّ، قَالَتْ قَدِمَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ مَكَّةَ وَلَهُ أَرْبَعُ غَدَائِرَ .

1857. Na ka treguar Muhammed b. Beshshari, atij i ka treguar Abdurrahman b. Mehdiu, atij Ibrahim b. Nafi el-Meki, duke transmetuar nga Ibn Ebu Nexhihu, ai nga Muxhahidi – që Ummihana, na ka thënë: “Arriti i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) në Meke, (mbi kokë) i kishte katër gërshetë.”

Ky hadith është hasen.⁵⁴⁹ Abdullah b. Ebu Nexhihu është Mekkas, ndërsa emri i Ebu Nexhihut është Jesar. Muhammedi (Buhariu), thotë: “Nuk më është e njohur që Muxhahidi ka dëgjuar hadithe nga Ummihanja.”

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ نَافِعٍ الْمَكِّيُّ، عَنِ ابْنِ أَبِي نَجِيحٍ، عَنْ مُجَاهِدٍ، عَنْ أُمِّ هَانِيٍّ، قَالَتْ قَدِمَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ مَكَّةَ وَلَهُ أَرْبَعُ ضَفَائِرَ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ . وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي نَجِيحٍ مَكِّيٌّ أَبُو نَجِيحٍ اسْمُهُ يَسَارٌ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ . قَالَ مُحَمَّدٌ لَا أَعْرِفُ لِمُجَاهِدٍ سَمَاعًا مِنْ أُمِّ هَانِيٍّ .

39. Si dukeshin kapelat e as’habëve

بَابُ كَيْفَ كَانَ كِمَامُ الصَّحَابَةِ

1858. Na ka treguar Humejd b. Mes’ade – atij i ka treguar Muhammed b. Humrani, duke transmetuar nga Ebu Seidi – që Abdullah b. Busri,⁵⁵⁰ ka thënë: “E kam dëgjuar Ebu Keshhe el-Enmariun,⁵⁵¹ kur ka thënë: ‘Kapelat e as’habëve të të Dërguarit të Allahut kanë qenë të gjera dhe të cekëta.’”

Ky hadith është munker.⁵⁵² Abdullah b. Busre, nga Basra, sipas mendimit të dijetarëve të hadithit, është ravi i dobët. Atë, si transmetues të dobët, e konsiderojnë Jahja b. Seidi dhe të tjerët. *But-hun* do të thotë e gjerë.

⁵⁴⁸ Në një transmetim të këtij hadithi, të cilin e shënon Ahmed b. Hanbeli, në Musned, qëndron se i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) katër herë ka ardhur në Mekke: kur pas Hudejbijes e ka kryer umren, kur e ka çliruar Mekkën, kur e ka kryer umren në El-Xhi’ranë dhe kur ka qenë në Haxhin Lamtumirës. Ardhja e cila është e përmendur në këtë hadith, siç shihet nga disa transmetime, ka qenë gjatë kohës së Çlirimit të Mekkës, vitin 8 hixhri.

⁵⁴⁹ E shënojnë edhe Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*, si dhe Ebu Davudi dhe Ibn Maxhe, në *Sunene*.

⁵⁵⁰ Ebu Seid Abdullah b. Busre es-Sekseki el-Hibrani el-Himsi është transmetues i dobët i hadithit. I ka takuar gjeneratës së pestë.

⁵⁵¹ Ebu Kebsh el-Enmari është Seid b. Amri, por i thonë edhe Amir b. Seidi. Ai është as’hab. Ka jetuar në Sham. E ka transmetuar një hadith nga Ebu Bekr es-Siddiku.

⁵⁵² Ky hadith është i dobët për shkak që në senedin e tij gjendet Abdullah b. Busri, të cilin, dijetarët e hadithit e vlerësojnë si të dobët.

حَدَّثَنَا حُمَيْدُ بْنُ مَسْعَدَةَ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ حُمَرَانَ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ، وَهُوَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ بُسْرِ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا كَبْشَةَ الْأَنْمَارِيَّ، يَقُولُ كَانَتْ كِمَامُ أَصْحَابِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ بَطْحًا . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ مُنْكَرٌ . وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ بُسْرِ بَصْرِيٌّ هُوَ ضَعِيفٌ عِنْدَ أَهْلِ الْحَدِيثِ ضَعْفُهُ يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ وَغَيْرُهُ . وَبَطْحٌ يَعْنِي وَاسِعَةٌ .

40. Mbi gjatësinë e izarit

باب فِي مَبْلَغِ الْإِزَارِ

1859. Na ka treguar Kutejbe – atij i ka treguar Ebu Ahvesi, duke transmetuar nga Ebu Is’haku, ai nga Muslim b. Nuzejri – që Hudhejfe, ka thënë: “E kapi i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) muskulin e nën-gjurit tim – ose ka thënë të nën-gjurit të vet – dhe tha: “Deri këtu mund të jetë izarit! Nëse duhet ta ulësh atë, atëherë, izarit nuk guxon të jetë më i gjatë sesa kyçi i këmbës.”

Ky hadith është hasen-sahih.⁵⁵³ Atë e kanë transmetuar Shu’be dhe Eth-Thevriu nga Ebu Is’haku.

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، حَدَّثَنَا أَبُو الْأَحْوَصِ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنْ مُسْلِمِ بْنِ نَازِرٍ، عَنْ حُدَيْفَةَ، قَالَ أَخَذَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بَعْضَ سَاقِي أَوْ سَاقِيهِ فَقَالَ " هَذَا مَوْضِعُ الْإِزَارِ فَإِنْ أَبَيْتَ فَأَسْفَلُ فَإِنْ أَبَيْتَ فَلَا حَقَّ لِلْإِزَارِ فِي الْكُعْبَيْنِ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ . رَوَاهُ الثَّوْرِيُّ وَشُعْبَةُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ .

41. Mbi bartjen e turbanit mbi kapelë

ابِ الْعَمَائِمِ عَلَى الْقَلَانِسِ

1860. Na ka treguar Kutejbe – atij i ka treguar Muhammed b. Rebiu, duke transmetuar nga Ebu Hasan el-Askalani, ai nga Ebu Xha’fer b. Muhammed b. Rukani – që babai i Ebu Xha’fer b. Muhammed b. Rukanit, ka thënë: “Rukani ka bërë mundje me të Dërguarin e Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), e i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) e mendi atë (dhe e rrëzoi në tokë). Rukani, tha: “E kam dëgjuar të Dërguarin e Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), kur ka thënë: ‘Njëri nga dallimet ndërmjet nesh dhe idhujtarëve, është në atë, pse ne mbi kapelat tona i bartim turbanët.”

Ky hadith është garib.⁵⁵⁴ Senedi i tij është i paqëndrueshëm, sepse Ebu Hasan el-Askalani dhe Ibn Rukani janë të panjohur.

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ رَبِيعَةَ، عَنْ أَبِي الْحَسَنِ الْعَسْقَلَانِيِّ، عَنْ أَبِي جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ رُكَانَةَ، عَنْ أَبِيهِ، أَنَّ رُكَانَةَ، صَارَعَ النَّبِيَّ ﷺ فَصَرَغَهُ النَّبِيُّ ﷺ قَالَ رُكَانَةُ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ " إِنَّ فَرْقَ مَا بَيْنَنَا وَبَيْنَ الْمُشْرِكِينَ الْعَمَائِمُ عَلَى الْقَلَانِسِ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ وَإِسْنَادُهُ لَيْسَ بِالْقَائِمِ . وَلَا نَعْرِفُ أَبَا الْحَسَنِ الْعَسْقَلَانِيَّ وَلَا ابْنَ رُكَانَةَ .

⁵⁵³ E shënojnë edhe Nesaiu dhe Ibn Maxhe, në *Sunene*. Hakimi e ka vlerësuar si hadith sahih.

⁵⁵⁴ E shënojnë edhe Ebu Davudi, në *Sunen*. Në senedin e këtij hadithi gjenden tre ravi të panjohur, nga ai bie në kategorinë e haditheve të dobët.

42. Mbi unazën e hekurit

باب مَا جَاءَ فِي الْخَاتَمِ الْحَدِيدِ

1861. Na ka treguar Muhammed b. Humejdi – atij i kanë treguar Zejd b. Hubabi dhe Ebu Tumejli, duke transmetuar nga Abdullah b. Muslimi, ai nga Abdullah b. Burejde – që babai i Abdullah b. Burejdes, ka thënë: “Erdhi një njeri tek i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ndërsa në dorë kishte unazë të hekurit.”⁵⁵⁵ I Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) tha: ‘Çfarë është ajo, jam duke parë te ti stolinë e banorëve të Xhehennemit?’ Pastaj, i erdhi një tjetër, e në dorë mbante unazën e bronzit. I Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) tha: ‘Çfarë është kjo, te, ti e ndjej kundërmimin e idhullit?’⁵⁵⁶ Pastaj, erdhi i treti, ndërsa në dorë mbante unazën e arit. I Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të): ‘Çfarë është kjo, te ti jam duke parë stolinë e banorëve të Xhenetit?’⁵⁵⁷ Duke e dëgjuar atë njeriu përkatës, tha: ‘Çfarë unaze është më së miri të marr?’ I Dërguari i Allahut, iu përgjigj: ‘Nga argjendi, duke mos qenë më e rëndë se një miskallë.’”

Ky hadith është garib.⁵⁵⁸ Pseudonimi i Abdullah b. Muslimit është Ebu Tajjib. Ai është Mervezi.

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ حُمَيْدٍ، حَدَّثَنَا زَيْدُ بْنُ حُبَابٍ، وَأَبُو ثَمِيلَةَ يَحْيَى بْنُ وَاصِحٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُسْلِمٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بُرَيْدَةَ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ وَعَلَيْهِ خَاتَمٌ مِنْ حَدِيدٍ فَقَالَ " مَا لِي أَرَى عَلَيْكَ جَلِيَّةَ أَهْلِ النَّارِ " . ثُمَّ جَاءَهُ وَعَلَيْهِ خَاتَمٌ مِنْ صُفْرِ فَقَالَ " مَا لِي أَجِدُ مِنْكَ رِيحَ الْأَصْنَامِ " . ثُمَّ أَتَاهُ وَعَلَيْهِ خَاتَمٌ مِنْ ذَهَبٍ فَقَالَ " مَا لِي أَرَى عَلَيْكَ جَلِيَّةَ أَهْلِ الْجَنَّةِ " . قَالَ مِنْ أَيِّ شَيْءٍ أَتَّخِذُهُ قَالَ " مِنْ وَرَقٍ وَلَا تُثِمِّمُهُ مِثْقَالًا " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ . وَفِي الْبَابِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو . وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُسْلِمٍ يُكْنَى أَبَا طَيِّبَةَ وَهُوَ مَرْوَزِي .

43. Mbi papëlqyshmërinë e bartjes së unazës në gishtin tregues dhe në gishtin e mesëm

باب كَرَاهِيَةِ التَّخْتُمِ فِي أُصْبُعَيْنِ

1862. Na ka treguar Ibn Ebu Umeri – atij i ka treguar Sufjani, duke transmetuar nga Asim b. Kulejbe – që Ibn Ebu Musai, ka thënë: “E kam dëgjuar Aliun, kur ka thënë: “I Dërguari i Allahut e ka ndaluar El-Kassi, Mit-harah të kuqe dhe vënien e unazës në këtë dhe këtë (duke treguar gishtin tregues dhe të mesëm).”⁵⁵⁹ Ky hadith është hasen-sahih.⁵⁶⁰ Ibn Ebu Musa është Ebu Burde b. Ebu Musa, emri i të cilit është Amir b. Abdullah b. Kajsi.

⁵⁵⁵ Stolitë e mosbesimtarit në Xhehennem kanë për të qenë zinxhirët e hekur me të cilët ka për të qenë prangosur. Allahu i Lartësuar thotë: *Ne për jobesimtarët kemi përgatitur zinxhirë, pranga e zjarr.* [El-Insan: 4].

⁵⁵⁶ I Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të), me atë ka aluduar në bronzin, nga i cili janë bërë idhujt në atë kohë.

⁵⁵⁷ Ari është stoli e Xhenetit, i cili burrave në këtë botë u është e ndaluar.

⁵⁵⁸ E shënojnë edhe Ebu Davudi dhe Nesaiu, në *Sunene*.

⁵⁵⁹ Neveviu pohon që, sipas mendimit të shumicës së dijetarëve, burrat e kanë sunnet mbajtjen e unazës në gishtin e vogël, dhe e kanë të urryer bartjen në gishtin tregues apo të mesëm. Gratë e kanë të lejuar bartjen e unazës në secilin gisht.

⁵⁶⁰ E shënon edhe Muslimi, në *Sahih*.

حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عُمَرَ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، عَنْ عَاصِمِ بْنِ كُلَيْبٍ، عَنِ ابْنِ أَبِي مُوسَى، قَالَ سَمِعْتُ عَلِيًّا، يَقُولُ نَهَانِي رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَنْ الْقَسِيِّ وَالْمَيْثَرَةِ الْحُمْرَاءِ وَأَنْ أَلْبَسَ خَاتَمِي فِي هَذِهِ وَفِي هَذِهِ . وَأَشَارَ إِلَى السَّبَابَةِ وَالْوُسْطَى . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ . وَابْنُ أَبِي مُوسَى هُوَ أَبُو بُرْدَةَ بْنُ أَبِي مُوسَى وَاسْمُهُ عَامِرُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ قَيْسٍ .

44. Veshja më e dashur e të Dërguarit të Allahut

بَاب مَا جَاءَ فِي أَحَبِّ الثِّيَابِ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ

1863. Na ka treguar Muhammed b. Beshshari – atij i ka treguar Muadh b. Hishami, atij babai i vet, duke transmetuar nga Katade – që Enesi, ka thënë: “Veshja më e dashur e të Dërguarin të Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) ishte Hibrah.”

Ky hadith është hasen-sahih-garib.⁵⁶¹

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ، حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ هِشَامٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَنَسٍ، قَالَ كَانَ أَحَبَّ الثِّيَابِ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ يَلْبِسُهَا الْخَبْرَةُ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ غَرِيبٌ .

⁵⁶¹ E shënojnë të gjithë në *El-Kutubus-sitte*, përveç Ibn Maxhes.

Në emër të Allahut, Mëshiruesit, të Gjithëmëshirshmit

Kapitulli mbi ushqimin

كتاب الأطعمة

Nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të)

عن رسول الله ﷺ

1. Mbi çka ka ngrënë i Dërguari

باب مَا جَاءَ عَلَى مَا كَانَ يَأْكُلُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ

1864. Na ka treguar Muhammed b. Beshshari – atij i ka treguar Muadh b. Hishami, atij babai, duke transmetuar nga Junusi, ai nga Katade – që Enesi, ka thënë: “I Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), kurrë nuk ka ngrënë mbi tavolinë dhe mbi sini, e as nuk ka ngrënë bukë të freskët.” I thash Katades: ‘Atëherë mbi çfarë ka ngrënë?’ ‘Mbi sofra.’ – u përgjigj ai.⁵⁶²

Ky hadith është hasen-garib.⁵⁶³ Muhammed b. Beshshari, thotë: “Ky Junus është Junus el-Iskafi.” Abdulvarithi ka transmetuar nga Seid b. Ebu Arube, ai nga Katade, ndërsa ai nga Enesi, nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të), ngjashëm me hadithin e mëparshëm.

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ، حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ هِشَامٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، عَنْ يُونُسَ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَنَسٍ، قَالَ مَا أَكَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي جَوَانٍ وَلَا فِي سَكْرَجَةٍ وَلَا خَبَرَ لَهُ مَرْقُوقٌ. قَالَ فَقُلْتُ لِقَتَادَةَ فَعَلَى مَا كَانُوا يَأْكُلُونَ قَالَ عَلَى هَذِهِ السُّفَرِ. قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ. قَالَ مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ وَيُونُسُ هَذَا هُوَ يُونُسُ الْإِسْكَافِيُّ. وَقَدْ رَوَى عَبْدُ الْوَارِثِ بْنُ سَعِيدٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي عَرُوبَةَ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ نَحْوَهُ.

2. Mbi ngrënien e mishit të lepurit

باب مَا جَاءَ فِي أَكْلِ الْأَرْزَنِ

1865. Na ka treguar Mahmud b. Gajlani - atij i ka treguar Ebu Davudi, atij Shu'be, duke transmetuar nga Hisham b. Zejdi – që Enesi, ka thënë: “Duke kaluar në Vendin Zahran⁵⁶⁴, e frikësuan një lepur. As’habët vrapuan pas tij. Unë e arrita dhe e zura. Ia solla atë Ebu Talhës. Ai, atë e theri në Merva dhe me mua ia dërgoi një kofshë ose ka thënë gjoksin – të Dërguarit

⁵⁶² Sofrat, në atë kohë kanë qenë nga lëkura, ato shtriheshin si çarçafë dhe mbi to hahej buka.

⁵⁶³ E shënojnë edhe Buhariu, në *Sahih*, Nesaiu dhe Ibn Maxhe, në *Sunene*.

⁵⁶⁴ Zahran është një periferi në Mekke, tani e njohur si Batnu Merv.

(paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), e ai e hëngri.” “Unë pyeta: A e hëngri?” – “E ka pranuar atë.” – u përgjigj ai.”⁵⁶⁵

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Xhabiri, Ammari dhe Muhammed b. Safvani, ndërsa thuhet edhe Muhammed b. Sajfiu. Ky hadith është hasen-sahih.⁵⁶⁶ Në pajtim me këtë është qëndrimi i shumicës së dijetarëve. Ata, nuk shohin asgjë të keqe në mishin e lepurit. Disa dijetarë, konsumimin e mishit të lepurit e konsiderojnë të papëlqyer dhe thonë që ai liron sekrecion të ngjashëm me gjakun.

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ غَيْلَانَ، حَدَّثَنَا أَبُو دَاوُدَ، أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ، عَنْ هِشَامِ بْنِ زَيْدٍ بْنِ أَنَسٍ، قَالَ سَمِعْتُ أَنَسًا، يَقُولُ أَنْفَجْنَا أَرْنَبًا بِمَرِّ الظُّهْرَانِ فَسَعَى أَصْحَابُ النَّبِيِّ ﷺ خَلْفَهَا فَأَدْرَكْنَاهَا فَأَخَذْنَاهَا فَأَتَيْنَتْ بِهَا أَبَا طَلْحَةَ فَذَبَحَهَا بِمِرْوَةٍ فَبَعَثَ مَعِيَ بِفَخِذِهَا أَوْ بِوَرِكِهَا إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَأَكَلَهُ . قَالَ قُلْتُ أَكَلَهُ قَالَ قَبْلَهُ . قَالَ أَبُو عِيسَى وَفِي الْبَابِ عَنْ جَابِرٍ وَعَمْرِ بْنِ صَفْوَانَ وَيُقَالُ مُحَمَّدُ بْنُ صَيْفِيٍّ . وَهَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ . وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا عِنْدَ أَكْثَرِ أَهْلِ الْعِلْمِ لَا يَرَوْنَ بِأَكْلِ الْأَرْنَبِ بَأْسًا . وَقَدْ كَرِهَ بَعْضُ أَهْلِ الْعِلْمِ أَكْلَ الْأَرْنَبِ وَقَالُوا إِنَّهَا تَدْمِي .

3. Mbi ngrënien e mishit të zhapikut

باب مَا جَاءَ فِي أَكْلِ الضَّبِّ

1866. Na ka treguar Kutejbe – atij i ka treguar Malik b. Enesi, duke transmetuar nga Abdullah b. Dinari – që Ibn Umeri, ka thënë: “Është pyetur i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), mbi ngrënien e mishit të zhapikut, ai ka thënë: ‘Unë atë nuk e ha, e as nuk e ndaloj atë.’”⁵⁶⁷

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithet edhe nga Umeri, Ebu Seidi, Ibn Abbasi, Thabit b. Vediti, Xhabiri dhe Abdurrahman b. Haseni. Ky hadith është sahih.⁵⁶⁸ Dijetarët, janë ndarë në pikëpamje të ngrënies së mishit të zhapikut. Disa, nga gjenerata e as’habëve dhe të tjerët, konsiderojnë se ai është i lejuar, derisa, disa thonë që është mekruh. Transmetohet që Ibn Abbasi ka thënë: “Mishi i zhapikut gjendej në sofrën e të Dërguarit të Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), meqë ai nuk e ka ngrënë sepse gërditej.”

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، حَدَّثَنَا مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ دِينَارٍ، عَنْ ابْنِ عُمَرَ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ سُئِلَ عَنْ أَكْلِ الضَّبِّ فَقَالَ " لَا أَكُلُهُ وَلَا أُحَرِّمُهُ " . قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ عُمَرَ وَأَبِي سَعِيدٍ وَابْنِ عَبَّاسٍ وَثَابِتِ بْنِ وَدِيعَةَ وَجَابِرٍ وَعَبْدِ الرَّحْمَنِ ابْنِ حَسَنَةَ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ . وَقَدْ اخْتَلَفَ أَهْلُ الْعِلْمِ فِي أَكْلِ الضَّبِّ فَرَحَّصَ فِيهِ بَعْضُ أَهْلِ الْعِلْمِ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ وَغَيْرِهِمْ وَكَرَهُهُ بَعْضُهُمْ . وَيُرْوَى عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّهُ قَالَ أَكَلَ الضَّبُّ عَلَى مَا يَذَرُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَإِنَّمَا تَرَكَهُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ صَلي الله عليه وسلم تَقَدَّرًا .

⁵⁶⁵ Në bazë të këtij hadithi, Maliku, Ebu Hanife, Shafiu dhe Ahmed b. Hanbeli, konsiderojnë që konsumimi i mishit të lepurit është i lejuar.

⁵⁶⁶ Shënohet në *El-Kutubus-sitte*.

⁵⁶⁷ Në bazë të këtij hadithi, shumica e dijetarëve konsiderojnë që myslimanët e kanë të lejuar ngrënien e hardhucë. Ebu Hanife, Ebu Jusufi dhe Muhammedi, atë e konsiderojnë të urryer.

⁵⁶⁸ E shënojnë edhe Buhariu dhe Muslimi, në *Sahihë*.

4. Mbi ngrënien e mishit të hienës

بَاب مَا جَاءَ فِي أَكْلِ الضَّبْعِ

1867. Na ka treguar Ahmed b. Meni – atij i ka treguar Ismail b. Ibrahim – atij Ibn Xhurejxhi, duke transmetuar nga Abdullah b. Ubejd b. Umejri – që Ibn Ebu Ammari, ka thënë: “E kam pyetur Xhabirin: ‘A mund ta gjuajmë hienën?’ ‘Po.’ – tha ai. ‘A mund ta ha atë?’ – përsëri pyeta. ‘Po.’ – u përgjigj ai. Thash: ‘A ka thënë ashtu i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të).’ ‘Po.’ – u përgjigj ai.”⁵⁶⁹

Ky hadith është hasen-sahih. Disa dijetarë i mbahen mendimit të tillë dhe konsiderojnë që ngrënia e mishit të hienës është e lejuar. Ky është mendimi i Ahmedit dhe i Is’hakut. Është transmetuar hadithi, në të cilin qëndron, se ngrënia e mishit të hienës nuk është e pëlqyer. Ndërkaq, senedi i tij nuk është stabil. Ndërsa, disa dijetarë, ngrënien e mishit të hienës e konsiderojnë jo të pëlqyer. Ky është qëndrimi i Ibn Mubarekut. Jahja b. Kattani, thotë: “Xherir b. Hazimi, këtë hadith e ka transmetuar nga Abdullah b. Ubejd b. Umejri, ai nga Ibn Ebu Ammari, ai nga Xhabiri, ndërsa ai nga Umeri, por hadithi i Ibn Xhurejxhit është më i besueshëm.”

حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مَنِيعٍ، حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُبَيْدِ بْنِ عُمَيْرٍ، عَنْ ابْنِ أَبِي عَمَّارٍ، قَالَ قُلْتُ لِجَابِرِ الضَّبْعِ صَيْدٌ هِيَ قَالَ نَعَمْ . قَالَ قُلْتُ أَكَلَهَا قَالَ نَعَمْ . قَالَ قُلْتُ لَهُ أَقَالَهُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ قَالَ نَعَمْ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ . وَقَدْ ذَهَبَ بَعْضُ أَهْلِ الْعِلْمِ إِلَى هَذَا وَلَمْ يَرَوْا بِأَكْلِ الضَّبْعِ بَأْسًا وَهُوَ قَوْلُ أَحْمَدَ وَإِسْحَاقَ . وَرَوَى عَنِ النَّبِيِّ ﷺ حَدِيثٌ فِي كَرَاهِيَةِ أَكْلِ الضَّبْعِ وَلَيْسَ إِسْنَادُهُ بِالْقَوِيٍّ وَقَدْ كَرِهَ بَعْضُ أَهْلِ الْعِلْمِ أَكْلَ الضَّبْعِ وَهُوَ قَوْلُ ابْنِ الْمُبَارَكِ . قَالَ يَحْيَى الْقَطَّانُ وَرَوَى جَرِيرٌ بْنُ حَازِمٍ هَذَا الْحَدِيثَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُبَيْدِ بْنِ عُمَيْرٍ عَنْ ابْنِ أَبِي عَمَّارٍ عَنْ جَابِرٍ عَنْ عُمَرَ قَوْلُهُ . وَحَدِيثُ ابْنِ جُرَيْجٍ أَصَحُّ .

1868. Na ka treguar Hennadi – atij i ka treguar Ebu Muaviu, duke transmetuar nga Ismail b. Muslimi, ai nga Abdullah Ebu Umeje, ai nga Hibban b. Xhezai – që Huzejme b. Xheze, ka thënë: “E pyeta të Dërguarin e Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), mbi ngrënien e mishit të hienës, e ai m’u përgjigj: ‘Vallë, a e ha ndokush mishin e hienës?!’ E pyeta mbi ngrënien e mishit të ujkut, e ai më tha: ‘Vallë, a mund ta hajë atë ndokush që është i mirë dhe besimtar?!’”

Senedi i këtij hadithi nuk është i fuqishëm. Na është i njohur vetëm nëpërmjet Ismail b. Muslimit nga Abdulkërim Ebu Umejje. Disa nga dijetarët e hadithit, e kanë kritikuar edhe Ismailin edhe Abdulkërim Ebu Umejjen. Ai është Abdulkërim b. Kajs b. Ebu Muhariku, derisa Abdulkërim b. Malik el-Xhezzeri është ravi i besueshëm.

⁵⁶⁹ Në bazë të këtij hadithi, Ahmed b. Hanbeli, Is’haku dhe Shafi u konsiderojnë që mishi i hienës është i lejuar. Ebu Hanife, Malik dhe Ibn Mubareku konsiderojnë që ngrënia e mishit të hienës është i ndaluar për muslimanët. Hadithin e vet e mbështetin mbi hadithin në të cilin i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të) e ndalon ngrënien e mishit të kafshëve gjakpërëse dhe kafshëve me dhëmbë të syrit, e hijena është e atillë. Mendimi tjetër, sipas El-Mubarekfurit dhe dijetarëve tjerë, është më i argumentuar sepse disa dijetarë supozojnë që Xhabiri mendimin e vet e ka lidhur për të Dërguarin (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të) e nuk janë të sigurtë që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të) në një hadith e ka lejuar ngrënien e mishit të hienës. El-Mubarekfudi më tutje thotë: “Me supozimin edhe sikur hadithi i Xhabirit të ishte tërësisht i drejtë, ai nuk mund të jetë kundërgjendim i vlefshëm kundër argumenteve në të cilat Muhammedi (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të) në mënyrë eksplicite e ndalon ngrënien e mishit të kafshëve gjakpërëse dhe të kafshëve me dhëmbë të syrit, e i cili, sipas Tahaviut, e arrin rangun e hadithit mutevatir.”

حَدَّثَنَا هَنَادٌ، حَدَّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ مُسْلِمٍ، عَنْ عَبْدِ الْكَرِيمِ بْنِ أَبِي الْمَخَارِقِ أَبِي أُمَيَّةَ، عَنْ جَبَانَ بْنِ جَرْءٍ، عَنْ أَخِيهِ، خُزَيْمَةَ بْنِ جَرْءٍ قَالَ سَأَلْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ عَنْ أَكْلِ الضَّبْعِ فَقَالَ " أَوْيَاكُلُ الضَّبْعُ أَحَدٌ " . وَسَأَلْتُهُ عَنْ أَكْلِ الذَّنْبِ فَقَالَ " أَوْيَاكُلُ الذَّنْبُ أَحَدٌ فِيهِ خَيْرٌ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ لَيْسَ إِسْنَادُهُ بِالْقَوِيِّ لَا نَعْرِفُهُ إِلَّا مِنْ حَدِيثِ إِسْمَاعِيلَ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ عَبْدِ الْكَرِيمِ أَبِي أُمَيَّةَ . وَقَدْ تَكَلَّمَ بَعْضُ أَهْلِ الْحَدِيثِ فِي إِسْمَاعِيلَ وَعَبْدِ الْكَرِيمِ أَبِي أُمَيَّةَ وَهُوَ عَبْدُ الْكَرِيمِ بْنُ قَيْسٍ بْنِ أَبِي الْمَخَارِقِ وَعَبْدُ الْكَرِيمِ بْنُ مَالِكِ الْجَزَرِيُّ ثِقَةٌ .

5. Mbi ngrënien e mishit të kalit

بَاب مَا جَاءَ فِي أَكْلِ لُحُومِ الْخَيْلِ

1896. Na kanë treguar Kutejbe dhe Nasr b. Aliu – atyre u ka treguar Sufjani,⁵⁷⁰ duke transmetuar nga Amër b. Dinari – që Xhabiri, ka thënë: “Na e ka lejuar i Dërguari i Allahut mishin e kalit, ndërsa na e ka ndaluar mishin e gomarit.”⁵⁷¹

Mbi këtë temë, është transmetuar hadithi edhe nga Esma bint Ebu Bekër. Ebu Isai, thotë: “Ky hadith është hasen-sahih.”⁵⁷² Ashtu, shumica e kanë transmetuar nga Amër b. Dinari, ndërsa ai nga Xhabiri. Hammad b. Zejdi e ka transmetuar nga Amër b. Dinari, ai nga Muhammed b. Aliu, ai nga Xhabiri. Ndërkaq, transmetimi i Ibn Ujeines është më i besueshëm. E kam dëgjuar Muhammedin (Buhariun), kur ka thënë, që Sufjan b. Ujejne, më mirë i mbante në mend hadithet se Hammad b. Zejdi.

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، وَنَصْرُ بْنُ عَلِيٍّ، قَالَا حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ، عَنْ جَابِرٍ، قَالَ أَطْعَمَنَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ لُحُومَ الْخَيْلِ وَنَهَانَا عَنْ لُحُومِ الْحُمُرِ . قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ أَبِي بَكْرٍ . قَالَ أَبُو عِيسَى وَهَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ وَهَكَذَا رَوَى غَيْرُ وَاحِدٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ عَنْ جَابِرٍ . وَرَوَاهُ حَمَادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ جَابِرٍ وَرَوَاهُ ابْنُ عُيَيْنَةَ أَصَحُّ . قَالَ وَسَمِعْتُ مُحَمَّدًا يَقُولُ سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ أَحْفَظُ مِنْ حَمَادِ بْنِ زَيْدٍ .

6. Mbi ngrënien e mishit të gomarit shtëpiak

بَاب مَا جَاءَ فِي لُحُومِ الْحُمُرِ الْأَهْلِيَّةِ

1870. Na ka treguar Muhammed b. Beshshari – atij i ka treguar Abdulvehab es-Sekafi, duke transmetuar nga Jahja b. Seid el-Ensari, ai nga Malik b. Enesi, ai nga Zuhriu; na ka treguar Ibn Ebu Umeri, atij Sufjan b. Ujejne, duke transmetuar nga Zuhriu, ai nga Abdullahu dhe Hasani, djemtë e Muhammed b. Aliut, ata dy nga babai i vet – që Aliu, ka thënë: “Në Ditën e pushtimit të Hajberit, i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) e ka ndaluar martesën e përkohshme dhe ngrënien e mishit të gomarit shtëpiak.”⁵⁷³

⁵⁷⁰ Sufjan b. Ujejne.

⁵⁷¹ Në bazë të këtij hadithi, shumica e dijetarëve konsiderojnë që myslimanët e kanë të lejuar ngrënien e mishit të kalit. Ibn Abbasi, Maliku, Hakem b. Ujejne dhe Ebu Hanife, bile, ngrënien e mishit të kalit e konsiderojnë mekruh.

⁵⁷² E shënojnë të gjithë në *El-Kutubus-sitte*, përveç Ibn Maxhes.

⁵⁷³ Në bazë të këtij hadithi, shumica e dijetarëve konsiderojnë që myslimanët e kanë haram ngrënien e mishit të gomarit shtëpiak, sikur që është haram edhe martesja e përkohshme.

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَهَّابِ الثَّقَفِيُّ، عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ الْأَنْصَارِيِّ، عَنْ مَالِكِ بْنِ أَنَسٍ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي غَمَرٍ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، وَالْحَسَنِ، ابْنَيْ مُحَمَّدٍ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ أَبِيهِمَا، عَنْ عَلِيٍّ، قَالَ نَهَى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَنْ مُتْعَةِ النِّسَاءِ زَمَنَ خَيْبَرٍ وَعَنْ لُحُومِ الْخُمْرِ الْأَهْلِيَّةِ .

1871. Na ka treguar Seid b. Abdurrahman el-Mahzumi – atij i ka treguar Sufjani, duke transmetuar nga Zuhriu, ai nga Abdullahu dhe Hasani, djemtë e Muhammed b. Aliut – Zuhriu, thotë: “Hasani ka qenë më i besueshëm.” Të tjerët, përveç Seid b. Abdurrahmanit, duke transmetuar nga Ebu Ujejne, thonë: “Abdullah b. Muhammedi ka qenë më i besueshëm.” Ky hadith është hasen-sahih.

حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْمُخْزُومِيُّ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، وَالْحَسَنِ، هُمَا ابْنَا مُحَمَّدِ ابْنِ الْحَنْفِيَّةِ فَذَكَرَ نَحْوَهُ . وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ يُكْنَى أَبَا هَاشِمٍ قَالَ الزُّهْرِيُّ وَكَانَ أَرْضَاهُمَا الْحَسَنُ بْنُ مُحَمَّدٍ . وَقَالَ غَيْرُ سَعِيدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ ابْنِ عُيَيْنَةَ، وَكَانَ، أَرْضَاهُمَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

1872. Na ka treguar Ebu Kurejbi – atij i ka treguar Husejn b. Aliu, duke transmetuar nga Zaidi, ai nga Muhammed b. Amri, ai nga Ebu Seleme – që Ebu Hurejre, ka thënë: “Ditën e pushtimit të Hajberit, i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) e ka ndaluar mishin e të gjitha kafshëve gjakpirëse që kanë dhëmbë syri, mishin e kafshëve që i lidhin dhe i gjuajnë derisa nuk i mbysin dhe mishin e gomarit shtëpiak.”

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Aliu, Xhabiri, Bera’, Ibn Ebu Evfi, Enesi, Irbad b. Sariu, Ebu Tha’lebi, Ibn Umeri dhe Ebu Seidi. Ky hadith është hasen-sahih.⁵⁷⁴ Abdulaziz b. Muhammedi dhe të tjerët këtë hadith e kanë transmetuar nga Muhammed b. Umeri, duke e përmendur vetëm një fjali: “I Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), e ka ndaluar ngrënien e mishit të kafshëve gjakpirëse të cilat i kanë dhëmbët e syrit.”

حَدَّثَنَا أَبُو كُرَيْبٍ، حَدَّثَنَا حُسَيْنُ بْنُ عَلِيٍّ الْجُعْفِيُّ، عَنْ زَائِدَةَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ حَرَّمَ يَوْمَ خَيْبَرٍ كُلَّ ذِي نَابٍ مِنَ السَّبَاعِ وَالْمَجْتَمَةِ وَالْجَمَارِ الْإِنْسِيِّ . قَالَ وَفِي النَّبَابِ عَنْ عَلِيٍّ وَجَابِرٍ وَالْبَرَاءِ وَابْنِ أَبِي أَوْفَى وَأَنَسٍ وَالْعُرْبَاضِ بْنِ سَارِيَةَ وَأَبِي ثَعْلَبَةَ وَابْنِ عُمَرَ وَأَبِي سَعِيدٍ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ . وَرَوَى عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ مُحَمَّدٍ وَغَيْرُهُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو هَذَا الْحَدِيثَ وَإِنَّمَا ذَكَرُوا حَرْفًا وَاجِدًا نَهَى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَنْ كُلِّ ذِي نَابٍ مِنَ السَّبَاعِ .

7. Mbi ngrënien nga ena e mosbesimtarit

بَابُ مَا جَاءَ فِي الْأَكْلِ فِي آيَةِ الْكُفَّارِ

1873. Na ka treguar Zejd b. Ahzem et-Tai – atij i ka treguar Selim b. Kutejbe, atij Shu’be, duke transmetuar nga Ejjubu, ai nga Ebu Kilabe – që Ebu Tha’lebe, ka thënë: “Është pyetur i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) mbi kazanët e idhujtarëve, e ai, ka thënë: ‘Lani ata mirë dhe zini në to.’ Ndërsa, e ka ndaluar ngrënien e mishit të çdo kafshe gjakpirëse e cila ka dhëmbë të syrit.”⁵⁷⁵

⁵⁷⁴ E shënon edhe Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*.

⁵⁷⁵ As’habët e kanë pyetur të Dërguarin e Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të) se a mund t’i përdorin enët e mosbesimtarëve, sepse mosbesimtarët në enët e tyre kanë përdorur atë që është e ndaluar për

Ky hadith, nëpërmjet Tha'lebes, është mesh'hur. Nga ai është transmetuar në disa sene. Ebu Tha'lebe quhej Xhursum, disa thonë Xhurhum, ndërsa disa Nashib. Ky hadith përmendet edhe nëpërmjet Ebu Kilabes nga Ebu Esma er-Rehabiu, e ai nga Ebu Tha'lebe.

حَدَّثَنَا زَيْدُ بْنُ أَحْزَمَ الطَّائِيُّ، حَدَّثَنَا سَلْمُ بْنُ قُتَيْبَةَ، حَدَّثَنَا شُعْبَةُ، عَنْ أَيُّوبَ، عَنْ أَبِي قِلَابَةَ، عَنْ أَبِي ثَعْلَبَةَ، قَالَ سَأَلَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَنْ قُدُورِ الْمُجُوسِ فَقَالَ " أَنْفُوها غَسَلًا وَاطْبُخُوا فِيهَا " . وَنَهَى عَنْ كُلِّ سَبْعٍ ذِي نَابٍ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ مَشْهُورٌ مِنْ حَدِيثِ أَبِي ثَعْلَبَةَ وَرُوي عَنْهُ مِنْ غَيْرِ هَذَا الْوَجْهِ . وَأَبُو ثَعْلَبَةَ اسْمُهُ جُرْثُومٌ وَيُقَالُ جُرْهُمٌ وَيُقَالُ نَاشِبٌ . وَقَدْ ذَكَرَ هَذَا الْحَدِيثُ عَنْ أَبِي قِلَابَةَ عَنْ أَبِي أَسْمَاءَ الرَّحْبِيِّ عَنْ أَبِي ثَعْلَبَةَ .

1874. Na ka treguar Ali b. Isa b. Jezid el-Bagdadi – atij i ka treguar Ubejdullah b. Muhammed el-Ajjashi, atij Hammad b. Saleme, duke transmetuar nga Ejjubu dhe Katade, ata dy nga Ebu Kilabe, ai nga Ebu Esma er-Rehabiu – që Ebu Tha'lebe el-Husheni, ka thënë: “O i Dërguar i Allahut, ndonjëherë ne gjendemi në vendin e mosbesimtarëve. A mund të ziejmë në kazanët e tyre dhe të pimë nga enët e tyre?” I Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), tha: “Nëse nuk gjeni tjetër, lani ato me ujë dhe shërbehuni me to.” Ai, përsëri tha: “O i Dërguar i Allahut, ne ndonjëherë gjendemi në zonën e gjuetisë, andaj si të veprojmë?” Ai, tha: “Kur e dërgon qenin e trajnuar për gjueti dhe e përmend emrin e Allahut, në rast se ai zë diç dhe e mbytë, mund ta hash. Ndërkaq, kur ka të bëjë me qenin jo të trajnuar (mund ta hash gjahun që ta sjell ai) vetëm nëse arrin ta therësh atë. Por, nëse e tërheq shigjetën, duke e përmendur emrin e Allahut dhe e mbytë, atë gjah mund ta hash.” Ky hadith është hasen-sahih.⁵⁷⁶

حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عِيسَى بْنِ يَزِيدَ الْبَغْدَادِيُّ، حَدَّثَنَا عُبيدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ الْعَيْشِيُّ، حَدَّثَنَا حَمَادُ بْنُ سَلَمَةَ، عَنْ أَيُّوبَ، وَقَتَادَةَ، عَنْ أَبِي قِلَابَةَ، عَنْ أَبِي أَسْمَاءَ الرَّحْبِيِّ، عَنْ أَبِي ثَعْلَبَةَ الْخُسَنِيِّ، أَنَّهُ قَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّا بَارِضٌ أَهْلُ الْكِتَابِ فَتَطْبُخُ فِي قُدُورِهِمْ وَنَشْرَبُ فِي أَنْيَتِهِمْ . فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " إِنْ لَمْ تَجِدُوا غَيْرَهَا فَارْحَضُوهَا بِالْمَاءِ " . ثُمَّ قَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّا بَارِضٌ صَيْدٌ فَكَيْفَ نَصْنَعُ قَالَ " إِذَا أُرْسِلَتْ كُلْبُكَ الْمُكَلَّبُ وَذَكَرْتَ اسْمَ اللَّهِ فَقَتَلَ فَكُلْ وَإِنْ كَانَ غَيْرَ مُكَلَّبٍ فَذُكِّي فَكُلْ وَإِذَا رَمَيْتَ بِسَهْمِكَ وَذَكَرْتَ اسْمَ اللَّهِ فَقَتَلَ فَكُلْ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

8. Mbi ngordhjen e miut në tëlyen

باب مَا جَاءَ فِي الْفَأْرِ تَمُوتُ فِي السَّمَنِ

1875. Na kanë treguar Seid b. Abdurrahmani dhe Ebu Ammari – atyre u ka treguar Sufjani,⁵⁷⁷ duke transmetuar nga Zuhriu, ai nga Ubejdullahu,⁵⁷⁸ ai nga Ibn Abbasi – që Mejmuneja, ka thënë: “Ka rënë miu në tëlyen dhe ka ngordhur. Mbi atë, është pyetur i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), e ai ka thënë: “Nxirreni edhe atë edhe tëlyenin rreth tij, e hani atë çka mbetet.”

muslimanët, siç janë mishi i derrit dhe alkooli. I Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të) ua ka lejuar përdorimin e tyre me kusht që para përdorimit t'i lanin ato mirë.

⁵⁷⁶ E shënojnë edhe Buhariu dhe Muslimi, në *Sahihë*.

⁵⁷⁷ Sufjan b. Ujejne.

⁵⁷⁸ Ubejdullah b. Abdullah b. Utbe b. Mes'udi el-Hedebi Ebu Abdullah el-Medeniu është ravi i besueshëm dhe fakih. I ka takuar gjeneratës së tretë. Ka vdekur në vitin 94, sipas hixhretit.

Mbi këtë temë, është transmetuar hadithi edhe nga Ebu Hurejre. Ky hadith është hasen-sahih.⁵⁷⁹ Është transmetuar edhe nga Zuhriu, ai nga Ubejdullahu, ndërsa ai nga Ibn Abbasi: “Është pyetur i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të).” – por në senedin e tij nuk e kanë përmendur Mejmunen. Megjithatë, hadithi i Ibn Abbasit nga Mejmuneja është më i besueshëm. Ma’meri ka transmetuar nga Zuhriu, ai nga Seid b. Musejjebi, ai nga Ebu Hurejre, ai nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) të ngjashëm. Por, ky hadith nuk është mbajtur drejtë në mend. E kam dëgjuar Muhammed b. Ismailin, kur ka thënë: “Në hadithin, të cilin Ma’meri e ka transmetuar nga Zuhriu, ai nga Seid b. Musejjebi, ai nga Ebu Hurejre, ai nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) ekziston gabimi. Hadith i besueshëm është hadithi, të cilin Zuhriu e ka transmetuar nga Ubejdullahu, ai nga Ibn Abbasi, ai nga Mejmuneja.”

حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْمَخْرُومِيُّ، وَأَبُو عَمَّارٍ قَالَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، عَنْ مَيْمُونَةَ، أَنَّ فَارَةَ، وَقَعَتْ، فِي سَمَنِ فَمَاتَتْ فَسُئِلَ عَنْهَا النَّبِيُّ ﷺ فَقَالَ " أَلْفُوهَا وَمَا حَوْلَهَا وَكُلُّوه " . قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ . وَقَدْ رَوَى هَذَا الْحَدِيثُ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ سُئِلَ وَلَمْ يَذْكُرُوا فِيهِ عَنْ مَيْمُونَةَ وَحَدِيثِ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنْ مَيْمُونَةَ أَصَحُّ . وَرَوَى مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ نَحْوَهُ وَهُوَ حَدِيثٌ غَيْرُ مَحْفُوظٍ . قَالَ وَسَمِعْتُ مُحَمَّدَ بْنَ إِسْمَاعِيلَ يَقُولُ وَحَدِيثُ مَعْمَرٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ وَذَكَرَ فِيهِ أَنَّهُ سُئِلَ عَنْهُ فَقَالَ " إِذَا كَانَ جَائِدًا فَلَقُّوهَا وَمَا حَوْلَهَا وَإِنْ كَانَ مَائِعًا فَلَا تَقْرُبُوهُ " . فَقَالَ هَذَا خَطَأٌ أَخْطَأَ فِيهِ مَعْمَرٌ . قَالَ وَالصَّحِيحُ حَدِيثُ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنْ مَيْمُونَةَ .

9. Mbi ndalesën e ngrënies dhe pirjes me dorën e majtë

بَاب مَا جَاءَ فِي النَّهْيِ عَنِ الْأَكْلِ، وَالشَّرْبِ، بِالشِّمَالِ

1876. Na ka treguar Is’hak b. Mensuri – atij i ka treguar Abdullah b. Numejri, atij Ubejdullah b. Umeri, duke transmetuar nga Ibn Shihabi, ai nga Ebu Bekër b. Ubejdullah b. Abdullah b. Umeri, ndërsa ai nga Abdullah b. Umeri – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Askush nga ju të mos hajë dhe të mos pijë me dorën e majtë, sepse shejtani ha dhe pi me dorën e majtë.”

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Xhabiri, Umer b. Ebu Seleme, Seleme b. Ekvea, Enes b. Maliku dhe Hafsa. Ky hadith është hasen-sahih.⁵⁸⁰ Kështu, kanë transmetuar Maliku dhe Ibn Ujejne nga Zuhriu, ai nga Ebu Bekër b. Ubejdullahu, ai nga Ibn Umeri. Ai dhe Ma’meri edhe Ukajli kanë transmetuar nga Zuhriu, ai nga Salimi, e ai nga Ibn Umeri. Ndërkaq, transmetimi i Malikut dhe i Ibn Ujejnes është i besueshëm.

حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ مَنْصُورٍ، أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ ثُمَيْرٍ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ أَبِي بَكْرٍ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ " لَا يَأْكُلُ أَحَدُكُمْ بِشِمَالِهِ وَلَا يَشْرَبُ بِشِمَالِهِ فَإِنَّ الشَّيْطَانَ يَأْكُلُ بِشِمَالِهِ وَيَشْرَبُ بِشِمَالِهِ " . قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ جَابِرٍ وَعُمَرَ بْنِ أَبِي سَلَمَةَ وَسَلَمَةَ بْنِ الْأَكْوَعِ وَأَنَسَ بْنَ مَالِكٍ وَحَفْصَةَ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ . وَهَكَذَا رَوَى مَالِكٌ وَابْنُ عُيَيْنَةَ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ أَبِي بَكْرٍ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ ابْنِ عُمَرَ . وَرَوَى مَعْمَرٌ وَعَقِيلٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَالِمٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ وَرِوَايَةُ مَالِكٍ وَابْنِ عُيَيْنَةَ أَصَحُّ .

⁵⁷⁹ E kanë shënuar edhe Buhariu, në *Sahih*, si dhe Ebu Davudi dhe Nesaiu, në *Sunene*.

⁵⁸⁰ E shënojnë edhe Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*, dhe Muslimi, në *Sahih*.

10. Mbi lëpirjen e gishtërinjve pas ushqimit

باب مَا جَاءَ فِي لَغَقِ الْأَصَابِعِ بَعْدَ الْأَكْلِ

1877. Na ka treguar Muhammed b. Abdulmelik b. Ebu Shevaribi – atij i ka treguar Abdulaziz b. Muhtari, duke transmetuar nga Suhejl b. Ebu Salihu, ai nga babai i vet, ndërsa ai nga Ebu Hurejre – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Kur ndokush nga ju hanë, le t’i lëpijë gishtërinjtë – sepse ai se di se në cilin prej tyre ka mbetur bereqeti.”⁵⁸¹

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Xhabiri, Ka’b b. Maliku dhe Enesi. Ky hadith është hasen-garib.⁵⁸² Në këtë formë, na është i njohur vetëm nëpërmjet Suhejlit.

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ أَبِي الشَّوَارِبِ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ الْمُخْتَارِ، عَنْ سُهَيْلِ بْنِ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " إِذَا أَكَلَ أَحَدُكُمْ فَلْيَلْعَقْ أَصَابِعَهُ فَإِنَّهُ لَا يَدْرِي فِي أَيِّتِهَا الْبَرْكََةُ " . قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ جَابِرٍ . وَكَعْبِ بْنِ مَالِكٍ وَأَنَسٍ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ لَا نَعْرِفُهُ إِلَّا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ مِنْ حَدِيثِ سُهَيْلٍ .

11. Mbi kafshatën që bie

باب مَا جَاءَ فِي اللَّقْمَةِ تَسْقُطُ

1878. Na ka treguar Kutejbe – atë e ka informuar Ibn Lehiu, duke transmetuar nga Ebu Zubejri, e ai nga Xhabiri – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Kur ndokush nga ju është duke ngrënë dhe i bie kafshata, le ta largojë atë që është përlyer dhe le ta hajë atë, të mos ia lë shejtani.” Mbi këtë temë, është transmetuar hadithi edhe nga Enesi.

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، حَدَّثَنَا ابْنُ لَهْيَةَ، عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ، عَنْ جَابِرٍ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ " إِذَا أَكَلَ أَحَدُكُمْ طَعَامًا فَسَقَطَتْ لُقْمَةٌ فَلْيُمِطْ مَا رَابَهُ مِنْهَا ثُمَّ لْيَطْعَمْهَا وَلَا يَدْعُهَا لِلشَّيْطَانِ " . قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ أَنَسٍ .

1879. Na ka treguar Hasan b. Ali el-Hal-lali – atij i ka treguar Affan b. Muslimi, atij Hammad b. Seleme, atij Thabiti – që Enesi, ka thënë: “I Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), kur e hante ushqimin, i lëpinte tre gishtërinjtë dhe thoshte: ‘Nëse ndonjërit nga ju i bie kafshata, le ta largojë atë pjesë që i është përlyer dhe atë që ka mbetur le ta hajë, assesi të mos ia lë atë shejtanit!’ Ndërsa, na ka urdhëruar që ta fshijmë pjatën, duke thënë: ‘Ju nuk e dini, se në cilën pjesë të ushqimit tuaj është bereqeti.’” Ky hadith është hasen-sahih.⁵⁸³

⁵⁸¹ Taberaniu, në El-Mu’xhemul-Vesitin, shënon se Ka’b b. Uxhre ka thënë: “E kam parë të Dërguarin e Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të) duke ngrënë me tre gishtërinjë: gishtin e madh, gishtin tregues dhe gishtin e mesëm. Mandej e kam parë duke i lëpirë para se t’i fshinte dhe atë: së pari të mesmin, mandej gishtin tregues mandej gishtin e madh.” Natyrisht ka të bëjë me gishtërinjtë e dorës së djathtë, sepse është e njohur që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të) ekskluzivisht ka ngrënë me dorën e djathtë.

⁵⁸² E shënon edhe Muslimi, në *Sahih*.

⁵⁸³ E shënojnë edhe Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*, Muslimi, në *Sahih*, si dhe Ebu Davudi dhe Nesaiu, në *Sunene*.

حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ الْخَلَّالُ، حَدَّثَنَا عَفَّانُ بْنُ مُسْلِمٍ، حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ، حَدَّثَنَا ثَابِتٌ، عَنْ أَنَسٍ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ إِذَا مَا أَكَلَ طَعَامًا لَعَنَ أَصَابِعَهُ الثَّلَاثَ وَقَالَ " إِذَا مَا وَقَعَتْ لَفْمَةُ أَحَدِكُمْ فَلْيُمِطْ عَنْهَا الْأَذَى وَلْيَأْكُلْهَا وَلَا يَدْعُهَا لِلشَّيْطَانِ ". وَأَمَرْنَا أَنْ نَسَلِّتَ الصَّحْفَةَ وَقَالَ " إِنَّكُمْ لَا تَذَرُونَ فِي أَيِّ طَعَامِكُمُ الْبَرَكَةَ ". قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

1880. Na ka treguar Nasër b. Ali el-Xhehdami – atij i ka treguar Musal-la b. Rashid Ebul Jemani,⁵⁸⁴ - që gjyshja e Mul-la b. Rashid Ebul Jemanit, Ummu Asime, nëna e Sinan b. Selemes, ka thënë: “Te ne hyri Nubejshetul-Hajri,⁵⁸⁵ derisa ishim duke ngrënë nga një çanak dhe na tregoi që, i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: ‘Kush ha nga çanaku i drurit dhe e fshinë atë – çanaku për të, ka për të kërkuar faljen e mëkateve.’”

Ky hadith është garib.⁵⁸⁶ Na është i njohur vetëm nëpërmjet Mual-la b. Rashidit. Këtë hadith e kanë transmetuar edhe Jezid b. Haruni dhe imamët tjerë nga Mual-la b. Rashidi.

حَدَّثَنَا نَصْرُ بْنُ عَلِيٍّ الْجَهْضَمِيُّ، أَخْبَرَنَا أَبُو الْيَمَانِ الْمُعَلَّى بْنُ رَاشِدٍ، قَالَ حَدَّثَنِي جَدِّي أُمُّ عَاصِمٍ، وَكَانَتْ أُمُّ وَلَدٍ، لِسَيِّدَانِ بْنِ سَلَمَةَ قَالَتْ دَخَلَ عَلَيْنَا بُيُوتُهُ الْخَيْرُ وَنَحْنُ نَأْكُلُ فِي قَصْعَةٍ فَحَدَّثَنَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ " مَنْ أَكَلَ فِي قَصْعَةٍ ثُمَّ لَجِسَهَا اسْتَعْفَرَتْ لَهُ الْقَصْعَةُ ". قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ لَا نَعْرِفُهُ إِلَّا مِنْ حَدِيثِ الْمُعَلَّى بْنِ رَاشِدٍ . وَقَدْ رَوَى يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ وَغَيْرُ وَاحِدٍ مِنَ الْأَيْمَةِ عَنِ الْمُعَلَّى بْنِ رَاشِدٍ هَذَا الْحَدِيثُ .

12. Mbi papëlqyeshmërinë e marrjes së ushqimit nga mesi

بَابُ مَا جَاءَ فِي كَرَاهِيَةِ الْأَكْلِ مِنْ وَسْطِ الطَّعَامِ

1881. Na ka treguar Ebu Rexha – atij i ka treguar Xheriri, duke transmetuar nga Ata’ b. Saibi, ai nga Saibi, ai nga Seid b. Xhubejri, ai nga Ibn Abbasi – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Bereqeti zbret në mes të ushqimit – andaj hani nga skajet, e mos e hani atë nga mesi.”

Ky hadith është hasen-sahih.⁵⁸⁷ Është i njohur nëpërmjet Ata’ b. Saibit. E kanë transmetuar Shu’be dhe Eth-Thevriu nga Ata’ b. Saibi. Mbi këtë temë, është transmetuar hadithi edhe nga Ibn Umeri.

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ أَبُو رَجَاءٍ، حَدَّثَنَا جَرِيرٌ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ السَّائِبِ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ، عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ " إِنَّ الْبَرَكَةَ تَنْزِلُ وَسْطَ الطَّعَامِ فَكُلُوا مِنْ خَافَتِيهِ وَلَا تَأْكُلُوا مِنْ وَسْطِهِ ". قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ إِنَّمَا يُعْرَفُ مِنْ حَدِيثِ عَطَاءِ بْنِ السَّائِبِ . وَقَدْ رَوَاهُ شُعْبَةُ وَالثَّوْرِيُّ عَنْ عَطَاءِ بْنِ السَّائِبِ . وَفِي الْبَابِ عَنْ ابْنِ عُمَرَ .

⁵⁸⁴ Mual-la b. Rashid el-Huzeli Ebu Jeman el-Basriu është ravi makbul. I ka takuar gjeneratës së tetë.

⁵⁸⁵ Nubejsh b. Abdullah el-Huzeliu, i njohur si Nubejshetul-Hajr, është as’hab, transmeton numër të vogël hadithesh.

⁵⁸⁶ E shënojnë edhe Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*, si dhe Ibn Maxhe dhe Ed-Darimi, në *Sunene*.

⁵⁸⁷ E shënojnë Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*, Ebu Davudi, Nesaiu dhe Ibn Maxhe, si dhe Ed-Darimi, në *Sunene*, astaj edhe Ibn Hibbani, në *Sahih* dhe Hakimi, në *Mustedrek*.

13. Mbi papëlqyeshmërinë e ngrënies së qepës (së kuqe) dhe të hudhrës

بَاب مَا جَاءَ فِي كَرَاهِيَةِ أَكْلِ الثُّومِ وَالْبَصَلِ

1882. Na ka treguar Is'hak b. Mensuri – atij i ka treguar Jahja b. Seid el-Kattani, duke transmetuar nga Ibn Xhurejxhi; na ka treguar Ata', duke transmetuar nga Xhabiri – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Ai që i hanë këto – së pari tha hudhër, e pastaj hudhër dhe qepë të kuqe dhe presh - të mos i afrohet xhamive tona.”⁵⁸⁸

Ky hadith është hasen-sahih.⁵⁸⁹ Mbi këtë temë, është transmetuar hadithi edhe nga Umeri, Ebu Ejjubi, Ebu Hurejre, Ebu Seidi, Xhabir b. Semure, Kurre dhe Ibn Umeri.

حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ مَنْصُورٍ، أَخْبَرَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ الْقَطَّانُ، عَنْ ابْنِ جُرَيْجٍ، حَدَّثَنَا عَطَاءٌ، عَنْ جَابِرٍ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " مَنْ أَكَلَ مِنْ هَذِهِ - قَالَ أَوَّلَ مَرَّةٍ الثُّومَ ثُمَّ قَالَ الثُّومَ وَالْبَصَلَ وَالْكَرَّاثَ فَلَا يَقْرَبُنَا فِي مَسَاجِدِنَا " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ . قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ عُمَرَ وَأَبِي أَيُّوبَ وَأَبِي هُرَيْرَةَ وَأَبِي سَعِيدٍ وَجَابِرِ بْنِ سَمُرَةَ وَفُرَّةَ بْنِ إِسَاسِ الْمُرَزِيِّ وَابْنِ عُمَرَ .

14. Mbi lejueshmërinë e ngrënies së hudhrës

بَاب مَا جَاءَ فِي الرُّخْصَةِ فِي الثُّومِ مَطْبُوحًا

1883. Na ka treguar Muhammed b. Gajlani – atij i ka treguar Ebu Davudi, atë e ka informuar Shu'be duke transmetuar nga Simak b. Harbi – që Xhabir b. Semure, ka thënë: “I Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), kishte qëndruar tek Ebu Ejjubi,⁵⁹⁰ i cili, çdoherë kur ulej për të ngrënë, i dërgonte edhe atij. Një ditë, i dërgoi ushqim, por i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), nuk kishte ngrënë aspak. Pasi që Ebu Ejubi shkoi tek i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ia përmendi atë. I Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), tha: ‘Nuk kam ngrënë, sepse në ushqim kishte hudhër.’ Duke e dëgjuar atë, ai me zë të ngritur tha: ‘I Dërguari i Allahut, vallë a është e ndaluar ajo?’ ‘Nuk është!’ – tha ai – ‘por unë nuk e pëlqej për shkak të aromës së saj.’” Ky hadith është hasen-sahih.⁵⁹¹

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ غِيْلَانَ، حَدَّثَنَا أَبُو دَاوُدَ، أَنبَأَنَا شُعْبَةُ، عَنْ سِمَاكِ بْنِ حَرْبٍ، سَمِعَ جَابِرَ بْنَ سَمُرَةَ، يَقُولُ نَزَلَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَلَى أَبِي أَيُّوبَ وَكَانَ إِذَا أَكَلَ طَعَامًا بَعَثَ إِلَيْهِ بِفَضْلِهِ فَبَعَثَ إِلَيْهِ يَوْمًا بِطَعَامٍ وَلَمْ يَأْكُلْ مِنْهُ النَّبِيُّ ﷺ فَلَمَّا أَتَى أَبُو أَيُّوبَ النَّبِيَّ ﷺ فَذَكَرَ ذَلِكَ لَهُ فَقَالَ " فِيهِ ثَوْمٌ " . فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَحْرَامٌ هُوَ قَالَ " لَا وَلَكِنِّي أَكْرَهُهُ مِنْ أَجْلِ رِيحِهِ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

1884. Na ka treguar Muhammed b. Medduvejhi - atij i ka treguar Museddedi, atij Xherrah b. Melihu, duke transmetuar nga Ebu Is'haku, ai nga Sherik b. Hanbeli – që Aliu, ka thënë: “Është e ndaluar ngrënia e hudhrës, përveç nëse është e zier.”

⁵⁸⁸ Bazikisht, qepa e kuqe, hudhra dhe preshi, janë të lejuara për muslimanët. Ajo, që këtu e kërkon i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të) është që të mos i hamë kur duam për të shkuar në xhami, apo në ndonjë tubim tjetër, për të mos i shqetësuar me erën e pakëndshme ata rreth nesh.

⁵⁸⁹ E shënojnë edhe Buhariu dhe Muslimi, në *Sahihë*.

⁵⁹⁰ I Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të), qëndroi me Ebu Ejub el-Ensarin pasi mbërriti nga Meka në Medine.

⁵⁹¹ E shënon edhe Muslimi, në *Sahih*.

Këtë e kanë transmetuar nga Aliu, sikur e ka thënë ai: “Është e ndaluar ngrënia e hudhrës, përveç nëse është e zier.”

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مَدُوَيْهٍ، حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ، حَدَّثَنَا الْجَرَّاحُ بْنُ مَلِيحٍ، وَالِدُ، وَكَيْعٌ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنْ شَرِيكِ بْنِ حَنْبَلٍ، عَنْ عَلِيٍّ، أَنَّهُ قَالَ نُهِيَ عَنْ أَكْلِ الثُّومِ، إِلَّا مَطْبُوعًا .

1885. Na ka treguar Hennadi – atij i ka treguar Vekiu, duke transmetuar nga babai i vet, ai nga Ebu Is’haku, ai nga Sherik b. Hanbeli – që Aliut, nuk i ka pëlqyer ngrënia e hudhrës, përveç kur është e zier.

Senedi i këtij hadithi është i fuqishëm.⁵⁹² Është transmetuar, nëpërmjet Sherik b. Hanbelit, nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), si hadith-mursel.

حَدَّثَنَا هَنَّاذٌ، حَدَّثَنَا وَكَيْعٌ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنْ شَرِيكِ بْنِ حَنْبَلٍ، عَنْ عَلِيٍّ، قَالَ لَا يَصْلَحُ أَكْلُ الثُّومِ إِلَّا مَطْبُوعًا . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا الْحَدِيثُ لَيْسَ إِسْنَادُهُ بِذَلِكَ الْقَوِيِّ وَقَدْ رُوِيَ هَذَا عَنْ عَلِيٍّ قَوْلُهُ وَرُوِيَ عَنْ شَرِيكِ بْنِ حَنْبَلٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُرْسَلًا .

1886. Na ka treguar Hasan b. Sabbah el-Bezzari – atij i ka treguar Sufjan b. Ujejne, duke transmetuar nga Ubejdullah b. Ebu Jezidi, ai nga babai i vet – që Ummu Ejjubi, ka thënë: “Qëndroi i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), te ne. Një ditë, ia përgatitëm ushqimin me njërën nga këto perimet, e ai refuzoi që ta hante, duke u thënë as’habëve: ‘Ju hani, unë nuk jam si ju, kam frikë që të mos e shqetësoj mikun tim.’”⁵⁹³

Ky hadith është hasen-sahih-garib.⁵⁹⁴ Ummu Ejjubi është bashkëshortja e Ebu Ejjub el-Ensariut.

حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ الصَّبَّاحِ الْبَزَّارُ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، عَنْ عُبيدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي يَزِيدَ، عَنْ أَبِيهِ، أَنَّ أُمَّ أَيُّوبَ، أَخْبَرَتْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ نَزَلَ عَلَيْهِمْ فَتَكَلَّفُوا لَهُ طَعَامًا فِيهِ مِنْ بَعْضِ هَذِهِ الْبُحُولِ فَكَرِهَ أَكْلَهُ فَقَالَ لِأَصْحَابِهِ " كُلُّوهُ فَإِنِّي لَسْتُ كَأَحَدِكُمْ إِنِّي أَخَافُ أَنْ أُوذِيَ صَاحِبِي " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ غَرِيبٌ . وَأُمُّ أَيُّوبَ هِيَ امْرَأَةُ أَبِي أَيُّوبَ الْأَنْصَارِيِّ .

1887. Na ka treguar Muhammed b. Humejdi - atij i ka treguar Zejd b. Hubabi, duke transmetuar nga Ebu Haldi⁵⁹⁵ - që Ebu Alijje,⁵⁹⁶ ka thënë: “Hudhra i takon furnizimit të lejuar.”

Ebu Haldi është Halid b. Dinari. Ai, sipas mendimit të dijetarëve të hadithit, është ravi i besueshëm. E ka takuar Enes b. Maliku dhe ka dëgjuar hadithe nga ai. Ebu Alij quhet Rufejji, ai është Er-Rijahi. Abdurrahman b. Mehdiu, thotë: “Ebu Haldi ka qenë musliman i respektuar.”

⁵⁹² Në senedin e tij është Ebu Is’hak es-Subej’i i cili ka qenë i prirur për mashtrim, e përveç kësaj, ai para fundit të jetës është bërë harrestar.

⁵⁹³ Domethënë, Xhibrili. Në transmetimin e Buhariut të këtij hadithi, të cilin e ka shënuar nga Xhabirim qëndron: “Unë bisedoj me atë, me të cilin ju nuk bisedoni.”

⁵⁹⁴ E shënojnë edhe Ibn Huzejme dhe Ibn Hibbani, në *Sahihë*.

⁵⁹⁵ Halid b. Dinar et-Temimi Ebu Halde el-Basriu është ravi i singertë. I ka takuar gjeneratës së pestë.

⁵⁹⁶ Ebu Alije Rufej b. Mehran er-Rijahi është ravi i besueshëm i cili ka transmetuar shumë hadithe mursel. I ka takuar gjeneratës së dytë.

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ حُمَيْدٍ، حَدَّثَنَا زَيْدُ بْنُ الْحُبَابِ، عَنْ أَبِي خَلْدَةَ، عَنْ أَبِي الْعَالِيَةِ، قَالَ الثَّوْمُ مِنْ طَيِّبَاتِ الرَّزْقِ . وَأَبُو خَلْدَةَ اسْمُهُ خَالِدُ بْنُ دِينَارٍ وَهُوَ ثِقَةٌ عِنْدَ أَهْلِ الْحَدِيثِ وَقَدْ أَدْرَكَ أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ وَسَمِعَ مِنْهُ وَأَبُو الْعَالِيَةِ اسْمُهُ رُفَيْعٌ هُوَ الرَّيَاحِيُّ قَالَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ كَانَ أَبُو خَلْدَةَ خِيارًا مُسْلِمًا .

15. Mbi mbulimin e enëve dhe shuarjen e dritës dhe zjarrit para gjumit

باب مَا جَاءَ فِي تَخْمِيرِ الْإِنَاءِ وَإِطْفَاءِ السِّرَاجِ وَالنَّارِ عِنْدَ الْمَنَامِ

1888. Na ka treguar Kutejbe - atij i ka treguar Maliku, atij Ebu Zubejri, atij Xhabiri – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Mbyllni dyert, lidheni meshinaren me ujë, rrotulloni,⁵⁹⁷ ose mbuloni enët⁵⁹⁸ dhe fikni dritat, sepse shejtani nuk mund ta hapë atë që është e mbyllur, ta zgjidhë atë që është e lidhur, e as nuk mund ta zbulojë enën që është e mbuluar, e as miu nuk mund ta nxitë zjarrin (nëse drita është e fikur) në shtëpi.

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Ibn Umeri, Ebu Hurejre dhe Ibn Abbasi. Ky hadith është hasen-sahih.⁵⁹⁹ Është transmetuar nga Xhabiri me disa senede.

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، عَنْ مَالِكِ بْنِ أَنَسٍ، عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ، عَنْ جَابِرٍ، قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ " أَغْلِقُوا الْبَابَ وَأَوْكُوا السَّقَاءَ وَأَكْفُوا الْإِنَاءَ أَوْ خَمَرُوا الْإِنَاءَ وَأَطْفُوا الْمَصْبَاحَ فَإِنَّ الشَّيْطَانَ لَا يَفْتَحُ غُلْفًا وَلَا يَجْلُ وَكَاءَ وَلَا يَكْشِفُ أَيْنَةً وَإِنَّ الْفُؤَيْسَةَ تُضْرَمُ عَلَى النَّاسِ بَيْنَهُمْ " . قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ ابْنِ عُمَرَ وَأَبِي هُرَيْرَةَ وَابْنِ عَبَّاسٍ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ وَقَدْ رَوَى مِنْ غَيْرِ وَجْهٍ عَنْ جَابِرٍ .

1889. Na kanë treguar Ibn Ebu Umeri – atyre u ka treguar Sufjani, duke transmetuar nga Zuhriu, ai nga Salimi, ndërsa ai nga babai i vet – që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Mos e lëni zjarrin në shtëpitë e juaja, kur dëshironi të flini.” Ky hadith është hasen-sahih.⁶⁰⁰

حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عُمَرَ، وَغَيْرُهُ، وَاجِدٌ، قَالُوا حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، عَنْ الزُّهْرِيِّ، عَنْ سَالِمٍ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " لَا تَنْرُكُوا النَّارَ فِي بُيُوتِكُمْ حِينَ تَنَامُونَ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

16. Mbi papëlqyeshmërinë e ngrënies nga dy hurme

باب مَا جَاءَ فِي كَرَاهِيَةِ الْقَرَانِ بَيْنَ الثَّمَرَتَيْنِ

1890. Na ka treguar Mahmud b. Gajlani – atij i kanë treguar Ebu Ahmed ez-Zubejri dhe Ubejdullahu,⁶⁰¹ duke transmetuar nga Eth-Thevriu, ai nga Xhebel b. Suhajmi⁶⁰² - që Ibn

⁵⁹⁷ Përdredhja e sipërme e enës, me Bismil-lah, është se shejtani nuk mund ta lëpijë atë. Kjo i referohet kontejnerëve bosh. Ena në të cilën ka ushqim, duhet të mbulohet me Bismil-lah, në mënyrë që shejtani të mos mund ta hapë atë dhe të hajë atë që është në të.

⁵⁹⁸ Në transmetimin e Muslimit të këtij hadithit, qëndron: “Me Bismil-lah mbyllni dyrt dhe me Bismil-lah lidhni meshinaren, përmbysni pjatat dhe mbuloni pjatat.”

⁵⁹⁹ E shënojnë të gjithë në *El-Kutubus-sitte*, përveç Nesaiut.

⁶⁰⁰ E shënojnë edhe Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*, Buhariu dhe Muslimi, në *Sahihë*, si dhe Ebu Davudi dhe Nesaiu, në *Sunene*.

⁶⁰¹ Ubejdullah b. Musa el-Abesi el-Kufi është ravi i besueshëm. I ka takuar gjeneratës së nëntë.

⁶⁰² Xhebel b. Suhajm el-Kufi është ravi i besueshëm. I ka takuar gjeneratës së tretë.

Umeri, ka thënë: “E ka ndaluar i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ngrënien nga dy hurma së bashku, pa kërkuar leje nga pjesëmarrësit e ushqimit.”⁶⁰³ Mbi këtë temë, është transmetuar hadithi edhe nga Sa’di, i mbrojturi i Ebu Bekrit. Ky hadith është hasen-sahih.⁶⁰⁴

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ غِيْلَانَ، حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ الزُّبَيْرِيُّ، وَعَبْدُ اللَّهِ، عَنِ الثَّوْرِيِّ، عَنْ جَبَلَةَ بْنِ سُحَيْمٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ نَهَى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَنْ يَفْرَنَ بَيْنَ الثَّمَرَتَيْنِ حَتَّى يَسْتَأْذِنَ صَاحِبَهُ . قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ سَعْدِ مَوْلَى أَبِي بَكْرٍ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

17. Mbi nxitjen e dashurisë ndaj hurmeve

بَاب مَا جَاءَ فِي اسْتِحْبَابِ الثَّمَرِ

1891. Na ka treguar Muhammed b. Sehli – atij i kanë treguar Askeri dhe Abdullah b. Abdurrahmani, atyre u ka treguar Jahja b. Hasani, atij Sulejman b. Urve, ai nga babai i vet, ai nga Aishja – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Janë të uritur banorët e shtëpisë, në të cilën nuk ka hurme.”

Mbi këtë temë, është transmetuar hadithi edhe nga Selma, bashkëshortja e Ebu Rafiut. Ky hadith, në këtë formë, është hasen-garib.⁶⁰⁵ Na është i njohur vetëm nëpërmjet Hisham b. Urves dhe atë në këtë formë.

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَهْلٍ بْنُ عَسْكَرٍ الْبَغْدَادِيُّ، وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، قَالَا حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ حَسَّانَ، حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ بِلَالٍ، عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ " بَيْتٌ لَا تَمُرُّ فِيهِ جِبَاعُ أَهْلِهِ " . قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ سَلْمَى امْرَأَةِ أَبِي رَافِعٍ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ لَا نَعْرِفُهُ مِنْ حَدِيثِ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ إِلَّا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ .

18. Mbi falënderimin për ushqimin pas ngrënies

بَاب مَا جَاءَ فِي الْحَمْدِ عَلَى الطَّعَامِ إِذَا فُرِغَ مِنْهُ

1892. Na kanë treguar Hennadi dhe Mahmud b. Gajlani – atyre u ka treguar Ebu Usama Zekerijja b. Zaide, duke transmetuar nga Seid b. Ebu Burde, ai nga Enes b. Maliku – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Është i kënaqur Allahu me robin, i cili e falënderon atë kur mbaron me ushqimin ose pijen.”

Mbi këtë temë, janë transmetuar haithe edhe nga Ukbe b. Amiri, Ebu Seidi, Aishja, Ebu Ejjubi dhe Ebu Hurejre. Ky hadith është hasen.⁶⁰⁶ Shumë vetë, me kuptim të ngjashëm, e kanë transmetuar atë nga Zekerijja b. Ebu Zaide. Na është i njohur vetëm nëpërmjet Zekerijja b. Ebu Zaidet.

⁶⁰³ E ka ndaluar i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të), që ndokush kur hanë në shoqëri të marr nga dy hurme, derisa për atë nuk kërkohet leje nga të tjerët.

⁶⁰⁴ E shënojnë edhe Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*, dhe të gjithë në *El-Kutubus-sitte*.

⁶⁰⁵ E shënojnë edhe Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*, Muslimi, në *Sahih*, si dhe Ebu Davudi dhe Ibn Maxhe, në *Sunene*.

⁶⁰⁶ E shënojnë edhe Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*, Muslimi, në *Sahih*, dhe Nesaiu, në *Sunen*.

حَدَّثَنَا هَنَادٌ، وَمَحْمُودُ بْنُ غِيْلَانَ، قَالَا حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ، عَنْ زَكَرِيَّا بْنِ أَبِي زَائِدَةَ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي بُرْدَةَ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ " إِنَّ اللَّهَ لَيَرْضَى عَنِ الْعَبْدِ أَنْ يَأْكُلَ الْأَكْلَةَ أَوْ يَشْرِبَ الشَّرْبَةَ فَيَحْمَدَهُ عَلَيْهَا " . قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ وَأَبِي سَعِيدٍ وَعَائِشَةَ وَأَبِي أَيُّوبَ وَأَبِي هُرَيْرَةَ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ . وَقَدْ رَوَاهُ غَيْرٌ وَاحِدٌ عَنْ زَكَرِيَّا بْنِ أَبِي زَائِدَةَ نَحْوَهُ وَلَا نَعْرِفُهُ إِلَّا مِنْ حَدِيثِ زَكَرِيَّا بْنِ أَبِي زَائِدَةَ .

19. Mbi ngrënien me të zgjebosurin

بَاب مَا جَاءَ فِي الْأَكْلِ مَعَ الْمَجْدُومِ

1893. Na kanë treguar Ahmed b. Seid el-Eshkari dhe Ibrahim b. Ja'kubi – atyre u ka treguar Junus b. Muhammedi, atij Mufeddal b. Fadale, duke transmetuar nga Habib b. Shehidi, ai nga Muhammed b. Munkediri – që Xhabiri, ka thënë: “E kapi i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) të zgjebosurin⁶⁰⁷ për dore, së bashku me dorën e vet dhe e futi në çanak,⁶⁰⁸ dhe pastaj, i tha: ‘Ha⁶⁰⁹ me emrin e Allahut, duke besuar në Allahun dhe duke u mbështetur në Të!’”

Ky hadith është garib.⁶¹⁰ Më është i njohur vetëm nëpërmjet Junus b. Muhammedit, ndërsa ai nga Mufeddal b. Fedale, shejhut nga Basra, derisa Mufeddal b. Fedale është shejhu tjetër. Ai është nga Egjipti dhe është më i besueshëm dhe më i njohur sesa ai. Këtë hadith, Shu'be e ka transmetuar nga Habib b. Shehidi, e ai nga Ibn Burejde, në të qëndron, që Umeri e ka marr për dore të zgjebosurin. Sipas mendimit tim, hadithi i Shu'bes është më i përshtatshëm dhe më i besueshëm.

حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ سَعِيدٍ الْأَشْجَرِيُّ، وَإِبْرَاهِيمُ بْنُ يَعْقُوبَ، قَالَا حَدَّثَنَا يُونُسُ بْنُ مُحَمَّدٍ، حَدَّثَنَا الْمُفَضَّلُ بْنُ فَضَالَةَ، عَنْ حَبِيبِ بْنِ الشَّهِيدِ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُكَدَّرِ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ أَخَذَ بِيَدِ مَجْدُومٍ فَأَدْخَلَهُ مَعَهُ فِي الْقَصْعَةِ ثُمَّ قَالَ " كُلْ بِسْمِ اللَّهِ ثِقَةً بِاللَّهِ وَتَوَكُّلاً عَلَيْهِ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ لَا نَعْرِفُهُ إِلَّا مِنْ حَدِيثِ يُونُسَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْمُفَضَّلِ بْنِ فَضَالَةَ . وَالْمُفَضَّلُ بْنُ فَضَالَةَ هَذَا شَيْخُ بَصْرِيِّ وَالْمُفَضَّلُ بْنُ فَضَالَةَ شَيْخٌ آخَرُ مَصْرِيٌّ أَوْثَقُ مِنْ هَذَا وَأَشْهُرُ . وَقَدْ رَوَى شُعْبَةُ هَذَا الْحَدِيثَ عَنْ حَبِيبِ بْنِ الشَّهِيدِ عَنِ ابْنِ بُرَيْدَةَ أَنَّ ابْنَ عُمَرَ أَخَذَ بِيَدِ مَجْدُومٍ وَحَدِيثُ شُعْبَةَ أَثْبَتَ عِنْدِي وَأَصَحُّ .

20. Besimtari han në një zorë

بَاب مَا جَاءَ أَنَّ الْمُؤْمِنَ يَأْكُلُ فِي مَعَى وَاحِدٍ

1894. Na ka treguar Muhammed b. Beshshari – atij i ka treguar Jahja b. Seidi, atij Ubejdullahu, duke transmetuar nga Nafiu, ai nga Ibn Umeri – që i Dërguari (paqja dhe

⁶⁰⁷ Ai me grumbull quhej Muajkib b. Ebu Fatime ed-Deysi. Islamini e ka pranuar shumë herët. Ka bërë dy hixhre: në Abisini dhe në Medine. Ka marr pjesë në shumë beteja. Umeri atë e ka emëruar si njeri i besimit për Bejtul-mal. Ka vdekur gjatë hilafetit të Uthmanit.

⁶⁰⁸ Me këtë gjest i Dërguari i Allahut ka treguar mbështetje të dyfishtë në Allahun xh.sh.. mbështetja e parë kur e ka kapur për dore njeriun me gërbul, ndërsa mbështetja e dytë kur ka ngrënë me të. Me atë ka dashur të tregojë që të gjitha sëmundjet i qon Allahu xh.sh. dhe se njerëzit nuk duhet nënçmuar për shkak të sëmundjes së tyre.

⁶⁰⁹ Pra, ha, o besimtar, lirshëm me Emrin e Allahut, duke u mbështetur në Allahun xh.sh., dhe duke besuar në Të, dhe mos u frikëso që je duke ngrënë me të sëmurit me leprozë.

⁶¹⁰ E shënojnë edhe Ebu Davudi, Nesaiu dhe Ibn Maxhe, në *Sunene*, si dhe Ibn Hibhani, në *Sahih*, dhe Hakimi, në *Mustedrek*.

bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Kur mosbesimtari hanë, ai han në shtatë, ndërsa besimtari në një zorë.”⁶¹¹

Ky hadith është hasen-sahih.⁶¹² Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Ebu Hurejre, Ebu Seidi, Ebu Nadri, Ebu Musai, Xhehxhah el-Gifariu, Mejmuneja dhe Abdullah b. Amri.

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ، حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ، حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ، عَنْ نَافِعٍ، عَنْ ابْنِ عُمَرَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ " الْكَافِرُ يَأْكُلُ فِي سَبْعَةِ أَمْعَاءَ وَالْمُؤْمِنُ يَأْكُلُ فِي مَعَى وَاحِدٍ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ . قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ وَأَبِي سَعِيدٍ وَأَبِي بَصْرَةَ الْغَفَارِيِّ وَأَبِي مُوسَى وَجَهَّاجِ الْغَفَارِيِّ وَمَيْمُونَةَ وَعَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو .

1895. Na ka treguar Is'hak b. Musai - atij i ka treguar Mani, atij Maliku, duke transmetuar nga Suhejl b. Ebu Salhi, ai nga babai i vet – që Ebu Hurejre, ka thënë: “Tek i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), erdhi musafir një mosbesimtar. I Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), urdhëroi që t’ia milnin një dele dhe që ta qerasnin atë me qumësht. Ia ofruan dhe, ai e piu. Pastaj urdhëroi që ta milnin edhe një dhe ai e piu, pastaj edhe një edhe një, derisa nuk e piu qumështin e shtatë deleve. Të nesërmen, ai e pranoi Islamin. I Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) urdhëroi që t’ia milnin një dele dhe që ta qerasnin me qumësht. Pasi që e piu atë, ai urdhëroi që t’ia milnin edhe një dele. Ndërkaq, ai nuk mundi për ta pirë qumështin e deles tjetër. Me atë rast, i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), tha: ‘Besimtari pi në një, ndërsa kafiri në shtatë zorë.’” Ky hadith është hasen-garib.⁶¹³

حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ مُوسَى الْأَنْصَارِيُّ، حَدَّثَنَا مَعْنٌ، حَدَّثَنَا مَالِكٌ، عَنْ سُهَيْلِ بْنِ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ ضَافَهُ ضَيْفٌ كَافِرٌ فَأَمَرَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بِشَاةٍ فَحَلَبَتْ فَشَرِبَ ثُمَّ أُخْرِيَ فَشَرِبَهُ ثُمَّ أُخْرِيَ فَشَرِبَهُ حَتَّى شَرِبَ جَلَابَ سَبْعِ شِيَاهٍ ثُمَّ أَصْبَحَ مِنَ الْغَدِ فَاسْتَلَمَ فَأَمَرَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بِشَاةٍ فَحَلَبَتْ فَشَرِبَ جَلَابَهَا ثُمَّ أَمَرَ لَهُ بِأُخْرَى فَلَمْ يَسْتَتْمِهَا فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " الْمُؤْمِنُ يَشْرَبُ فِي مَعَى وَاحِدٍ وَالْكَافِرُ يَشْرَبُ فِي سَبْعَةِ أَمْعَاءٍ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ سُهَيْلٍ .

21. Mbi atë, që ushqimi i paraparë për një person është i mjaftueshëm për dy persona

بَاب مَا جَاءَ فِي طَعَامِ الْوَاحِدِ يَكْفِي الْإِثْنَيْنِ

1896. Na ka treguar El-Ensari – atij i ka treguar Mani, atij Maliku; na ka treguar Kutejbe, duke transmetuar nga Maliku, ai nga Ebu Zinadi, ai nga A’rexhi, e ai nga Ebu Hurejre – që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Ushqimi i cili është paraparë për dy persona, është i mjaftueshëm për tre persona, ndërsa ushqimi i paraparë për tre persona, është i mjaftueshëm për katër persona.”

⁶¹¹ Me këtë i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të) ka dashur të tregoj, që besimtari në krahasim me këto kënaqësi të kësaj bote, është modest, i kënaqur edhe me atë minimale që e ka, derisa mosbesimtari ndaj këtyre të mirave të kësaj bote është jashtëzakonisht lakmitar. Përveç asaj, besimtari gjatë ngrënies dhe pirjes e përmend emrin e Allahut xh.sh. dhe Allahu xh.sh. i jep bereqet në ushqim dhe në pije duke e ngopur me pak ushqim dhe pije, për dallim me mosbesimtarin në ushqimin e të cilit nuk ka bereqet andaj ai ha shumë.

⁶¹² E shënojnë edhe Ahmed, në *Musned*, Buhariu dhe Muslimi, në *Sahihë*, si dhe Ibn Maxhe, në *Sunene*.

⁶¹³ E shënojnë edhe Ahmed b. Hanbeli, në *Musned* si dhe Muslimi, në *Sahih*.

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Ibn Umeri dhe Xhabiri. Ky hadith është hasen-sahih.⁶¹⁴

حَدَّثَنَا الْأَنْصَارِيُّ، حَدَّثَنَا مَعْنٌ، حَدَّثَنَا مَالِكٌ، ح وَحَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، عَنْ مَالِكٍ، عَنْ أَبِي الزِّنَادِ، عَنْ الْأَعْرَجِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " طَعَامُ الْإِثْنَيْنِ كَافِي الثَّلَاثَةِ وَطَعَامُ الثَّلَاثَةِ كَافِي الْأَرْبَعَةِ " . قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ جَابِرٍ وَابْنِ عُمَرَ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

Xhabiri ka transmetuar nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) edhe këtë: “Ushqimi i paraparë për një person, është i mjaftueshëm për dy persona, ushqimi i paraparë për dy persona, është i mjaftueshëm për katër persona, ndërsa ushqimi i paraparë për katër persona është i mjaftueshëm për tetë persona.”

Këtë na ka treguar Muhammed b. Beshshari, atij Abdurrahman b. Mehdiu, atij Sufjani, duke transmetuar nga A'meshi, ai nga Ebu Sufjani,⁶¹⁵ ai nga Xhabiri, ndërsa ai nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të).

وَرَوَى جَابِرٌ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ " طَعَامُ الْوَاحِدِ يَكْفِي الْإِثْنَيْنِ وَطَعَامُ الْإِثْنَيْنِ يَكْفِي الْأَرْبَعَةَ وَطَعَامُ الْأَرْبَعَةِ يَكْفِي السَّمَانِيَةَ " . حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ عَنْ سُفْيَانَ عَنْ الْأَعْمَشِ عَنْ أَبِي سُفْيَانَ عَنْ جَابِرٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ بِهَذَا .

22. Mbi ngrënien e karkalecave

باب مَا جَاءَ فِي أَكْلِ الْجَرَادِ

1897. Na ka treguar Ahmed b. Meni – atij i ka treguar Sufjani,⁶¹⁶ duke transmetuar nga Ebu Ja'fur el-Abdiu - që Abdullah b. Ebu Evfi, është pyetur mbi karkalecat, e ka thënë: “Me të Dërguarin e Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), kam marr pjesë në gjashtë beteja, e i hanim karkalecat.”

Kështu, Sufjan b. Ujejne, këtë hadith e ka transmetuar nga Ebu Ja'furi dhe ka thënë: “Gjashtë beteja.” Ndërsa Sufjan eth-Thevriu këtë hadith e ka transmetuar nga Ebu Ja'furi dhe ka thënë: “Shtatë beteja.” Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithet edhe nga Ibn Umeri dhe Xhabiri. Ky hadith është hasen-sahih.⁶¹⁷ Ebu Ja'fur, quhej edhe Vakidi, por quhej edhe Vekdan. Ebu Ja'furi tjetër quhej Abdurrahman b. Ubejd b. Nistas.

حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مَنِيعٍ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، عَنْ أَبِي يَغْفُورٍ الْعَدَنِيِّ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي أَوْفَى، أَنَّهُ سُئِلَ عَنِ الْجَرَادِ، فَقَالَ غَزَوْتُ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ سِتَّ غَزَوَاتٍ نَأْكُلُ الْجَرَادَ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَكَذَا رَوَى سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ أَبِي يَغْفُورٍ هَذَا الْحَدِيثَ وَقَالَ سِتَّ غَزَوَاتٍ وَرَوَى سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ وَعَبْدُ وَاحِدٍ هَذَا الْحَدِيثَ عَنْ أَبِي يَغْفُورٍ فَقَالَ سَبْعَ غَزَوَاتٍ . قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ ابْنِ عُمَرَ وَجَابِرٍ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ . وَأَبُو يَغْفُورٍ اسْمُهُ وَاقِدٌ وَيُقَالُ وَقْدَانُ أَيْضًا وَأَبُو يَغْفُورٍ الْآخَرُ اسْمُهُ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عُبَيْدٍ بْنُ نِسْطَاسٍ .

1898. Na ka treguar Mahmud b. Gajlani – atij i ka treguar Ebu Ahmedi dhe Muemeli, atyre Sufjani, duke transmetuar nga Ebu Ja'furi – që Ibn Ebu Evfi, ka thënë: “Kemi marr pjesë me

⁶¹⁴ E shënojnë edhe Malik b. Enesi, në *Muvetta*, dhe Buhariu e Muslimi, në *Sahihë*.

⁶¹⁵ Ebu Sufjan Talha b. Nafi el-Vasiti është ravi i sinqertë. I ka takuar gjeneratës së katërt.

⁶¹⁶ Sufjan b. Ujejne.

⁶¹⁷ E shënojnë të gjithë në *El-Kutubus-sitte*, përveç Ibn Maxhes.

të Dërguarin e Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) në shtatë beteja dhe kemi ngrënë karkalecat.”

Shu’be, këtë hadith e ka transmetuar nga Ebu Ja’furi, ndërsa ai nga Ibn Ebu Evfi, i cili ka thënë: “Kemi marr pjesë me të Dërguarin e Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) në shumë beteja. Hanim karkaleca.”

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ غِيْلَانَ، حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ، وَالْمَوْلَى، قَالَا حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، عَنْ أَبِي يَعْفُورٍ، عَنْ ابْنِ أَبِي أَوْفَى، قَالَ غَزَوْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ سَبْعَ غَزَوَاتٍ نَأْكُلُ الْجَرَادَ . قَالَ أَبُو عِيسَى وَرَوَى شُعْبَةُ، هَذَا الْحَدِيثُ عَنْ أَبِي يَعْفُورٍ، عَنْ ابْنِ أَبِي أَوْفَى، قَالَ غَزَوْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ غَزَوَاتٍ نَأْكُلُ الْجَرَادَ .

1899. Na ka treguar Muhammed b. Beshshari, që i ka treguar Muhammed b. Xha’ferit: “Këtë neve na ka treguar Shu’be.”

حَدَّثَنَا بِذَلِكَ مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ بِهَذَا .

23. Mbi ngrënien e mishit dhe pirjes së qumështit të kafshëve që hanë papastërti

بَابُ مَا جَاءَ فِي أَكْلِ لَحُومِ الْجَلَالَةِ وَالْبَانِيَا

1900. Na ka treguar Hennadi – atij ji ka treguar Abde, duke transmetuar nga Muhammed b. Is’haku, ai nga Ibn Ebu Nexhihi, ai nga Muxhahidi – që Ibn Umeri, ka thënë: “E ka ndaluar i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) ngrënien e mishit dhe pirjen e qumështit të kafshës e cila hanë papastërti.”⁶¹⁸

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Abdullah b. Abbasi. Ky hadith është hasen-garib.⁶¹⁹ Eth-Thevriu, (këtë hadith) e ka transmetuar nga Ibn Ebu Nexhihu, ai nga Muxhahidi, ndërsa ai nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), si mursel.

حَدَّثَنَا هَنَّاذٌ، حَدَّثَنَا عَبْدُهُ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ، عَنْ ابْنِ أَبِي نَجِيحٍ، عَنْ مُجَاهِدٍ، عَنْ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ أَكْلِ الْجَلَالَةِ وَالْبَانِيَا . قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبَّاسٍ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ . وَرَوَى الثَّوْرِيُّ عَنْ ابْنِ أَبِي نَجِيحٍ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ مُرْسَلًا .

1901. Na ka treguar Muhammed b. Beshshari – atij i ka treguar Muadh b. Hixhami, atij babai i tij, duke transmetuar nga Katade, ai nga Ikrimë – që Ibn Abbasi, ka thënë: “E ka ndaluar i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), mishin e kafshës së lidhur dhe të gjuajtur derisa nuk ka ngordhur, qumështin e kafshës e cila hanë papastërti dhe pirjen nga meshinarja duke i vënë buzët në grykën e saj.”

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ، حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ هِشَامٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ عِكْرَمَةَ، عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى عَنِ الْمُجَنَّمَةِ وَلَبَنِ الْجَلَالَةِ وَعَنِ الشَّرْبِ مِنْ فِي السَّقَاءِ .

⁶¹⁸ Në një hadith qëndron se lopën e cila hanë papastërtia, para se të therret duhet mbyllur dyzet ditë dhe duhet ushqyer me ushqim të shëndoshë që mshi i saj të ishte i lejuar për ngrënie pas therjes. Ibn Umeri, e izolonte pulën para therjes tre ditë duke e ushqyer me ushqim të shëndoshë.

⁶¹⁹ E shënojnë edhe Ebu Davudi dhe Ibn Maxhe, në *Sunene*, si dhe Hakimi, në *Mustedrek*.

Muhammed b. Beshshari, thotë; “Na ka treguar Ibn Ebu Adijji – duke transmetuar nga Seid b. Ebu Arube, ai nga Katade, ai nga Ikrimë, ai nga Ibn Abbasi, ndërsa ai nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) – ngjashëm (me hadithin e mëparshëm).” Ky hadith, është hasen-sahih.⁶²⁰ Mbi këtë temë është transmetuar hadithi edhe nga Abdullah b. Amri.

قَالَ مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ وَحَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عَدِيٍّ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي عَرُوبَةَ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ عِكْرَمَةَ، عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ نَحْوَهُ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ . وَفِي الْبَابِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو .

24. Mbi ngrënien e mishit të pulës

بَابُ مَا جَاءَ فِي أَكْلِ الدَّجَاجِ

1902. Na ka treguar Zejd b. Ahzemi – atij i ka treguar Kutejbe, duke transmetuar nga Ebu Avvami, ai nga Katade, që Zehdem el-Xhermiu, ka thënë: “Hyra tek Ebu Musai, e ai ishte duke ngrënë mishin e pulës. ‘Afrohu dhe ha.’ – tha ai – ‘sepse e kam parë të Dërguarin e Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) duke e ngrënë atë.’”

Ky hadith është hasen. Është i transmetuar me disa senede na Zehdemi dhe na është i njohur vetëm nëpërmjet tij. Ebu Avvam është Imran el-Kattani.

حَدَّثَنَا زَيْدُ بْنُ أَحْزَمٍ الطَّائِيُّ، حَدَّثَنَا أَبُو قَتَيْبَةَ، عَنْ أَبِي الْعَوَّامِ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ زُهْدِمِ الْجَرْمِيِّ، قَالَ دَخَلْتُ عَلَى أَبِي مُوسَى وَهُوَ يَأْكُلُ دَجَاجًا فَقَالَ اذْنُ كُلِّ فَإِنِّي رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَأْكُلُهُ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ . وَقَدْ رُوِيَ هَذَا الْحَدِيثُ مِنْ غَيْرِ وَجْهِ عَنْ زُهْدِمِ وَلَا نَعْرِفُهُ إِلَّا مِنْ حَدِيثِ زُهْدِمِ . وَأَبُو الْعَوَّامِ هُوَ عِمْرَانُ الْقَطَّانُ .

1903. Na ka treguar Hennadi – atij i ka treguar Vekiu, duke transmetuar nga Sufjani, ai nga Ejjub, ai nga Ebu Kilabe, ai nga Zehdemi – që Ebu Musai, ka thënë: “E kam parë të Dërguarin e Allahut, duke ngrënë mish të pulës.” Në hadith ka më tepër fjalë nga të përmendurat.

Ky hadith është hasen-sahih.⁶²¹ Ejub es-Suhtijani, këtë hadith e ka transmetuar nga Kasim et-Temimi, ai nga Ebu Kilabe, ndërsa ai nga Zehdem el-Xhermiu.

حَدَّثَنَا هَنَّادٌ، حَدَّثَنَا وَكِيعٌ، عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ أَيُّوبَ، عَنْ أَبِي قِلَابَةَ، عَنْ زُهْدِمِ، عَنْ أَبِي مُوسَى، قَالَ رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَأْكُلُ لَحْمَ دَجَاجٍ . قَالَ وَفِي الْحَدِيثِ كَلَامٌ أَكْثَرُ مِنْ هَذَا . وَهَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ . وَقَدْ رَوَى أَيُّوبُ السَّخْنِيَانِيُّ هَذَا الْحَدِيثَ أَيْضًا عَنْ الْقَاسِمِ التَّمِيمِيِّ وَعَنْ أَبِي قِلَابَةَ عَنْ زُهْدِمِ (الْجَرْمِيِّ) .

25. Mbi ngrënien e mishit të pulës së egër

بَابُ مَا جَاءَ فِي أَكْلِ الْخُبَارَى

1904. Na ka treguar Fadl b. Sehl el-A'rexh el-Bagdadi – atij i ka treguar Ibrahim b. Abdurrahman b. Mehdiu – duke transmetuar nga Ibrahim b. Umer b. Sefine, ai nga babai i vet

⁶²⁰ E shënojnë edhe Ebu Davudi, Nesaiu dhe Ibn Maxhe, në *Sunene*, Ibn Hibbani në *Sahih*, Ahmed i në *Musned*, si dhe Hakimi, në *Mustedrek*.

⁶²¹ E shënojnë edhe Buhariu dhe Muslimi, në *Sahihë*.

– që gjyshi i Ibrahim b. Umer b. Sefines, ka thënë: “Unë me të Dërguarin e Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) kam ngrënë mishin e pulës së egër.”

Ky hadith është garib.⁶²² Na është i njohur vetëm me këtë formë. Nga Ibrahim b. Umer b. Sefine e ka transmetuar Ibn Ebu Fudejku, duke thënë: “Burejh b. Umer b. Sefine.”

حَدَّثَنَا الْفَضْلُ بْنُ سَهْلٍ الْأَعْرَجُ الْبَغْدَادِيُّ، حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ مَهْدِيٍّ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عُمَرَ بْنِ سَفِينَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَدِّهِ، قَالَ أَكَلْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ لَحْمَ حُبَارَى . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ لَا نَعْرِفُهُ إِلَّا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ . وَإِبْرَاهِيمُ بْنُ عُمَرَ بْنِ سَفِينَةَ رَوَى عَنْهُ ابْنُ أَبِي فُدَيْكٍ وَيُقَالُ بَرِيهُ بْنُ عُمَرَ بْنِ سَفِينَةَ .

26. Mbi ngrënien e mishit të pjekur

بَاب مَا جَاءَ فِي أَكْلِ الشَّوَاءِ

1905. Na ka treguar Hasan b. Muhammed ez-Za’ferani – atij i ka treguar Haxhaxh b. Muhammedi, atë e ka informuar Ibn Xhurejxhi, atë Muhammed b. Jusufi, atë Ata’ b. Jesari – që Ummu Seleme i ka ofruar të Dërguarit të Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), një but të mishit të pjekur (të deles), ai e ngrëni atë, pastaj është ngritur për namaz, por nuk e ka ndërruar avdesin.”

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Abdullah b. Harithi, Mugire dhe Ebu Rafiu. Ky hadith, në këtë formë, është hasen-sahih-garib.⁶²³

حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ مُحَمَّدٍ الرَّعْفَرَانِيُّ، حَدَّثَنَا حَجَّاجُ بْنُ مُحَمَّدٍ، قَالَ قَالَ ابْنُ جُرَيْجٍ أَخْبَرَنِي مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ، أَنَّ عَطَاءَ بْنَ يَسَارٍ، أَخْبَرَهُ أَنَّ أُمَّ سَلَمَةَ أَخْبَرَتْهُ أَنَّهَا، قَرَّبَتْ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ جَنْبًا مَشْوِيًّا فَأَكَلَ مِنْهُ ثُمَّ قَامَ إِلَى الصَّلَاةِ وَمَا تَوَضَّأَ . قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْحَارِثِ وَالْمَغِيرَةِ وَأَبِي رَافِعٍ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ غَرِيبٌ مِنْ هَذَا الْوَجْهِ .

27. Mbi papëlqyeshmërinë e ngrënies në pozitë të mbështetur

بَاب مَا جَاءَ فِي كَرَاهِيَةِ الْأَكْلِ مُتَكِنًا

1906. Na ka treguar Kutejbe – atij i ka treguar Sheriku, duke transmetuar nga Ali b. Akmeri, e ai nga Ebu Xhuhajfe – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Sa më përket mua, unë nuk ha i mbështetur.”⁶²⁴

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Aliu, Abdullah b. Amri dhe Abdullah b. Abbasi. Ky hadith është hasen-sahih.⁶²⁵ Na është i njohur vetëm nëpërmjet Ali b. Akmerit. E kanë transmetuar Zekerija b. Ebu Zaide, Sufjan b. Seidi dhe shumë të tjerë nga Ali b. Akmeri këtë hadith. Shu’be, këtë hadith, e ka transmetuar nga Sufjan eth-Thevriu, ndërsa ai nga Ali b. Akmeri.

⁶²² E shënojnë edhe Ebu Davudi, në *Sunen*. Ukajli dhe Ibn Hibbani e konsiderojnë që senedi i këtij hadithi është i dobët.

⁶²³ E shënon edhe Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*.

⁶²⁴ E shënojnë edhe Ebu Davudi, me sened, që Abdullah b. Amr b. Asi, ka thënë: “I Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të), ai kurrë nuk u pa të hante anash.”

⁶²⁵ E shënojnë të gjithë në *El-Kutubus-sitte*, përveç Muslimit.

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، حَدَّثَنَا شَرِيكٌ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْأَقْمَرِ، عَنْ أَبِي جُحَيْفَةَ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " أَمَّا أَنَا فَلَا أَكُلُ مُنْكَئًا " . قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ عَلِيٍّ وَعَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو وَعَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبَّاسٍ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ لَا نَعْرِفُهُ إِلَّا مِنْ حَدِيثِ عَلِيٍّ بْنِ الْأَقْمَرِ . وَرَوَى زَكَرِيَّا بْنُ أَبِي زَائِدَةَ وَسُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ وَغَيْرُ وَاحِدٍ عَنْ عَلِيٍّ بْنِ الْأَقْمَرِ هَذَا الْحَدِيثَ وَرَوَى شُعْبَةُ عَنْ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ هَذَا الْحَدِيثَ عَنْ عَلِيٍّ بْنِ الْأَقْمَرِ .

28. Mbi dashurinë e të Dërguarit (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) ndaj ëmbëlsirës dhe mjaltit

بَاب مَا جَاءَ فِي حُبِّ النَّبِيِّ ﷺ الْحُلُوءِ وَالْعَسَلِ

1907. Na ka treguar Seleme b. Shebib, Mahmud b. Gajlani dhe Ahmed b. Ibraihm ed-Devreki – atyre u ka treguar Ebu Usama, duke transmetuar nga Hisham b. Urve, ai nga babai i vet – që Aishja, ka thënë: “I Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) e donte ëmbëlsirën dhe mjaltin.”

Ky hadith është hasen-sahih-garib.⁶²⁶ E ka transmetuar Ali b. Mushiri nga Hisham b. Urve. Rrëfimi i hadithit është më i gjatë se i paraqituri.

حَدَّثَنَا سَلَمَةُ بْنُ شَبِيبٍ، وَمَحْمُودُ بْنُ غِيْلَانَ، وَأَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الدَّوْرَقِيُّ، قَالُوا حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ، عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يُحِبُّ الْحُلُوءَ وَالْعَسَلَ . هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ غَرِيبٌ . وَقَدْ رَوَاهُ عَلِيُّ بْنُ مُسْهِرٍ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ وَفِي الْحَدِيثِ كَلَامٌ أَكْثَرُ مِنْ هَذَا .

29. Mbi të shtuarit e ujit për të pasur më tepër lëngë

بَاب مَا جَاءَ فِي إِكْتَارِ مَاءِ الْمَرْقَةِ

1908. Na ka treguar Muhammed b. Umer b. Ali el-Mukademi – atij i ka treguar Muslim b. Ibraihimi,⁶²⁷ atij Muhammed b. Feda, atij babai i vet, duke transmetuar nga Alkame b. Abdullah el-Muzeniu, e ai nga babai i vet – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Kur ndokush nga ju blenë mish, le të shtojë sa më tepër ujë për të pasur sa më tepër lëngë mishi, nëse nuk i mjafton mishi, ka për t’i mjaftuar lëngu i mishit.”

Mbi këtë temë, është transmetuar hadithi edhe nga Ebu Dherre. Ky hadith është garib.⁶²⁸ Në këtë formë, na është i njohur vetëm nëpërmjet Muhammed b. Fedaasë. Muhammed b. Feda ka qenë komentuesi i ëndrrave. Alkame, është vëllai i Bekër b. Abdullah el-Muzeniut.

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُمَرَ بْنِ عَلِيٍّ الْمَقْدَمِيُّ، حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ قُضَاءٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، عَنْ عَلْقَمَةَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْمُرَزِيِّ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ " إِذَا اشْتَرَى أَحَدُكُمْ لَحْمًا فَلْيَكْثِرْ مَرَقَتَهُ فَإِنْ لَمْ يَجِدْ لَحْمًا أَصَابَ مَرَقَةً وَهُوَ أَحَدُ اللَّحْمَيْنِ " . وَفِي الْبَابِ عَنْ أَبِي ذَرٍّ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ لَا نَعْرِفُهُ إِلَّا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ مِنْ حَدِيثِ مُحَمَّدِ بْنِ قُضَاءٍ . وَمُحَمَّدُ بْنُ قُضَاءٍ هُوَ الْمَعْبَرُ وَقَدْ تَكَلَّمَ فِيهِ سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ وَعَلْقَمَةُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ هُوَ أَخُو بَكْرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْمُرَزِيِّ .

⁶²⁶ E shënojnë të gjithë në *El-Kutubus-sitte*.

⁶²⁷ Muslim b. Ibrahim el-Ezdi el-Ferahidi Ebu Amr el-Basri është transmetues i hadithit i besueshëm dhe i sinqertë. I ka takuar gjeneratës së nëntë.

⁶²⁸ E shënojnë edhe Hakimi, në *Mustedrek*, dhe Bejhekiu, në *Sunen*. Ky hadith, sipas mendimit të El-Mubarekfurit është i dobët.

1909. Na ka treguar Husejn b. Ali b. Esved el-Bagdadi – atij i ka treguar Amër b. Muhammed el-Ankaziu; atij Israili,⁶²⁹ duke transmetuar nga Salih b. Rustum Ebu Amir el-Hazzazi, ai nga Ebu Imran el-Xhevni, ai nga Abdullah b. Samiti, ndërsa ai nga Ebu Dherre – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Asnjëri nga ju të mos e nënvlerësojë asnjë vepër të vogël të mirë! Nëse nuk është në gjendje të bëjë asgjë tjetër, atëherë le ta takojë vëllanë e vet me fytyrë të buzëqeshur. Nëse blenë mish (ose ka thënë) nëse zien mish, shtoi (ca ujë) më tepër në tenxhere, për të pasur më tepër lëngë, pastaj, nga ai jepi edhe fqinjit tënd ca.”

Ky hadith është hasen-sahih.⁶³⁰ E ka transmetuar Shu’be nga Ebu Imran el-Xhevni.

حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ عَلِيٍّ بْنِ الْأَسْوَدِ الْبَغْدَادِيُّ، حَدَّثَنَا عُمَرُو بْنُ مُحَمَّدٍ الْعَنْقَرِيُّ، حَدَّثَنَا إِسْرَائِيلُ، عَنْ صَالِحِ بْنِ رُسْتَمٍ أَبِي عَامِرٍ الْخَزَّازِ، عَنْ أَبِي عِمْرَانَ الْجَوْنِيِّ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الصَّامِتِ، عَنْ أَبِي ذَرٍّ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " لَا يَحْقِرَنَّ أَحَدُكُمْ شَيْئًا مِنَ الْمَعْرُوفِ وَإِنْ لَمْ يَجِدْ فَلْيُلِقْ أَخَاهُ بَوَاجِهِ طَلِيقٍ وَإِنْ اشْتَرَيْتَ لَحْمًا أَوْ طَبَخْتَ قَدْرًا فَأَكْثِرْ مَرَقَتَهُ وَاعْرِفْ لِجَارِكَ مِنْهُ ". قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ وَقَدْ رَوَاهُ شُعْبَةُ عَنْ أَبِي عِمْرَانَ الْجَوْنِيِّ .

30. Mbi vlerën e përseshit⁶³¹

بَاب مَا جَاءَ فِي فَضْلِ النَّبِيِّ

1910. Na ka treguar Muhammed b. Muthenna – atij i ka treguar Muhammed b. Xha’feri, atij Shu’be, duke transmetuar nga Amër b. Murre, ai nga Murre el-Hemedani, ai nga Ebu Musa – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Shumë burra kanë arritur përsosmëri,⁶³² ndërsa nga gratë, atë e kanë arritur vetëm Merjemi, e bija e Imranit dhe Asija, bashkëshortja e faraonit. Vlera e Aishes mbi gratë e tjera, është sikurse përseshi mbi ushqimet tjera.”

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Aishja dhe Enesi. Ky hadith është hasen-sahih.⁶³³

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ، حَدَّثَنَا شُعْبَةُ، عَنْ عُمَرُو بْنِ مُرَّةٍ، عَنْ مُرَّةَ الْهَمْدَانِيِّ، عَنْ أَبِي مُوسَى، عَنْ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ " كَمُلْ مِنَ الرِّجَالِ كَثِيرٌ وَلَمْ يَكْمُلْ مِنَ النِّسَاءِ إِلَّا مَرْيَمُ ابْنَةُ عِمْرَانَ وَآسِيَةُ امْرَأَةِ فِرْعَوْنَ وَفَضْلُ عَائِشَةَ عَلَى النِّسَاءِ كَفَضْلِ الثَّرِيدِ عَلَى سَائِرِ الطَّعَامِ ". قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ عَائِشَةَ وَأَنْسٍ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

31. Mbi shqyerjen e mishit me dhëmbë

"بَاب مَا جَاءَ أَنَّهُ قَالَ " انْهَسُوا اللَّحْمَ نَهْسًا

⁶²⁹ Israil b. Junus b. Ebu Is’hak el-Hemedani Ebu Jusuf el-Kufi është ravi i besueshëm. I ka takuar gjeneratës së shtatë.

⁶³⁰ E shënon edhe Nesaiu, në *Sunen*.

⁶³¹ Përshehi për të cilin në hadith është fjala, është bërë me bukë të shtypur të spërkatur me lëng mishi.

⁶³² Sepse shumica prej tyre kanë qenë të dërguar dhe lajmëtarë.

⁶³³ E shënojnë të gjithë në *El-Kutubus-sitte*, përveç Ebu Davudit.

1911. Na ka treguar Ahmed b. Meni – atij i ka treguar Sufjan b. Ujejne, duke transmetuar nga Abdulkërim Ebu Umejje – që Abdullah b. Harithi, ka thënë: “Kur më martoi babai, ftoi shumë njerëz, ndërsa në mesin e tyre ishte edhe Safvan b. Umejje, i cili (me atë rast) tregoi, që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: ‘Shqyeni mishin me dhëmbë, sepse ashtu është më i shijshëm dhe më i këndshëm.’”

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Aishja dhe Ebu Hurejre. Ky hadith, na është i njohur vetëm nëpërmjet Abdulkërim. ⁶³⁴ Disa dijetarë, e kanë kritikuar Abdulkërim el-Mualimin në pikëpamje të të mbajturit të tij në mend. Njëri nga ata ka qenë Ejjub es-Sihtijani.

حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مَنِيعٍ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، عَنْ عَبْدِ الْكَرِيمِ أَبِي أُمَيَّةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْحَارِثِ، قَالَ رَوَّجَنِي أَبِي فَدَعَا أَنَسًا فِيهِمْ صَفْوَانُ بْنُ أُمَيَّةَ فَقَالَ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ " ائْهَسُوا اللَّحْمَ نَهْسًا فَإِنَّهُ أَهْنَأُ وَأَمْرَأُ " . قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ عَائِشَةَ وَأَبِي هُرَيْرَةَ . قَالَ أَبُو عِيسَى وَهَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ لَا نَعْرِفُهُ إِلَّا مِنْ حَدِيثِ عَبْدِ الْكَرِيمِ . وَقَدْ تَكَلَّمَ بَعْضُ أَهْلِ الْعِلْمِ فِي عَبْدِ الْكَرِيمِ الْمُعْلَمِ مِنْهُمْ أَيُّوبُ السَّخْتِيَانِيُّ مِنْ قَبْلِ حِفْظِهِ .

32. Mbi lejimin e prerjes së mishit me thikë

بَابُ مَا جَاءَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ مِنَ الرُّخْصَةِ فِي قَطْعِ اللَّحْمِ بِالسِّكِّينِ

1912. Na ka treguar Mahmud b. Gajlani – atij i ka treguar Abdurrezaku, atij Ma’meri, duke transmetuar nga Zuhriu, ai nga Xha’fer b. Amër b. Umejje ed-Damriu – që babai i Xha’fer b. Amër b. Umejje ed-Damriut, ka thënë, që e ka parë të Dërguarin (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), se si me thikë e priste mishin nga shpatulla e dashit dhe e hante, pastaj shkonte në namaz pa marr avdes të ri. ⁶³⁵

Ky hadith është hasen-sahih. ⁶³⁶ Mbi këtë temë, është transmetuar hadithi edhe nga Mugire b. Shu’be.

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ غِيْلَانَ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ، أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ جَعْفَرِ بْنِ عَمْرٍو بْنِ أُمَيَّةَ الصَّمَرِيِّ، عَنْ أَبِيهِ، أَنَّهُ رَأَى النَّبِيَّ ﷺ احْتَرَّ مِنْ كَثْفِ شَاةٍ فَأَكَلَ مِنْهَا ثُمَّ مَضَى إِلَى الصَّلَاةِ وَلَمْ يَتَوَضَّأْ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ . وَفِي الْبَابِ عَنِ الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ .

33. Cilin mish e donte më së tepërmi i Dërguari i Allahut

بَابُ مَا جَاءَ فِي أَيِّ اللَّحْمِ كَانَ أَحَبَّ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ

1513. Na ka treguar Vasil b. Abdula’la – atij i ka treguar Muhammed b. Fudajli, duke transmetuar nga Ebu Hajjan et-Tejmije, ai nga Ebu Zur’a b. Amr b. Xheriri – që Ebu Hurejre, ka thënë: “Dikush të Dërguarit (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), i solli mish dhe ia

⁶³⁴ E shënojnë edhe Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*, si dhe Hakimi, në *Mustedrek*.

⁶³⁵ Bedrudin el-Ajmi, në komentimin e përmbledhjes së haditheve të Buhariut Umdeul-Kari, thotë: “Ky hadith është argument që është e lejuar prerja e mishit me thikë. Duke qenë që nuk ka ardhur asnjë hadith i besueshëm në të cilin ndalohej, është e lejuar edhe prerja e bukës me thikë.”

⁶³⁶ E shënojnë edhe Buhariu, në *Sahih*, Nesaiu dhe Ibn Maxhe, në *Sunene*.

dha kofshën e përparme të (dashit), atë që e donte ai, e ai mishin nga ajo e shqyete me dhëmbë.”

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Ibn Mes’udi, Aishja, Abdullah b. Xha’feri dhe Ebu Ubejde. Ky hadith është hasen-sahih.⁶³⁷ Ebu Hajjan quhej Jahja b. Hajjan et-Tejmiu. Ndërsa, emri i Ebu Zur’a b. Amr b. Xheririt është Herim.

حَدَّثَنَا وَاصِلُ بْنُ عَبْدِ الْأَعْلَى، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ فُضَيْلٍ، عَنْ أَبِي حَيَّانَ التَّمِيمِيِّ، عَنْ أَبِي زُرْعَةَ بْنِ عَمْرٍو بْنِ جَرِيرٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ أُنِيَ النَّبِيُّ ﷺ بِلَحْمٍ فَرَفَعَ إِلَيْهِ الذَّرَاعُ وَكَانَتْ تُعْجِبُهُ فَتَهَسَّ مِنْهَا . قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ ابْنِ مَسْعُودٍ وَعَائِشَةَ وَعَبْدَ اللَّهِ بْنِ جَعْفَرٍ وَأَبِي عُبَيْدَةَ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ . وَأَبُو حَيَّانَ اسْمُهُ يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ بْنُ حَيَّانَ وَأَبُو زُرْعَةَ بْنُ عَمْرٍو بْنِ جَرِيرٍ اسْمُهُ هَرَمٌ .

1914. Na ka treguar Hasan b. Muhammed ez-Za’ferani – atij i ka treguar Jahja b. Abbad Ebu Abbadi, atij Fulej b. Sulejmani, duke transmetuar nga Abdulvehab b. Jahjai, njërit nga bijtë e Abbad b. Abdullah b. Zubejrit, ai nga Abdullah b. Zubejri – që Aishja, ka thënë: “Kofsha e përparme, nuk ka qenë mishi më i dashur për të Dërguarin e Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), porse, ai vetëm kohë pas kohe kishte mish, andaj ia jepnin mishin e kofshës së përparme, sepse ajo zihej më shpejt.” Ky hadith është hasen. Na është i njohur vetëm në këtë formë.

حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ مُحَمَّدٍ الرَّعَفَرَانِيُّ، حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ عَبْدِ أَبِي عَبَّادٍ، حَدَّثَنَا فُلَيْحُ بْنُ سُلَيْمَانَ، عَنْ عَبْدِ الْوَهَّابِ بْنِ يَحْيَى، مَنْ وَلَدَ عَبْدَ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الزُّبَيْرِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الزُّبَيْرِ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ مَا كَانَ الذَّرَاعُ أَحَبَّ اللَّحْمِ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَلَكِنْ كَانَ لَا يَجِدُ اللَّحْمَ إِلَّا عَبَا فَكَانَ يُعَجِّلُ إِلَيْهِ لِأَنَّهُ أُعْجِلَهَا نَضْجًا . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ لَا نَعْرِفُهُ إِلَّا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ .

34. Mbi uthullën

بَابُ مَا جَاءَ فِي الْخَلِّ

1915. Na ka treguar Hasan b. Arefe – atij i ka treguar Mubarek b. Seidi, vëllai i Sufjan b. Seidit, duke transmetuar nga Sufjani, ai nga Ebu Zubejri, ai nga Xhabiri – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Sa mëlmesë e mrekulluar është uthulla.”

حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَرَفَةَ، حَدَّثَنَا مُبَارَكُ بْنُ سَعِيدٍ، هُوَ أَخُو سُفْيَانَ بْنِ سَعِيدٍ النَّوْرِيِّ عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ، عَنْ جَابِرٍ، عَنْ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ " نَعَمْ الْإِدَامُ الْخَلُّ " .

1916. Na ka treguar Abd b. Abdullah el-Huzai el-Basriu – atij i ka treguar Muavi b. Hishami, duke transmetuar nga Sufjani, ai nga Muharib b. Dinari, ai nga Xhabiri – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Sa mëlmesë e mrekulluar është uthulla.”

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Aishja dhe Umihaneja. Ky është më i besueshëm sesa hadithi i Mubarek b. Seidit.

حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْخُرَاعِيُّ الْبَصْرِيُّ، قَالَ حَدَّثَنَا مُعَاوِيَةُ بْنُ هِشَامٍ، عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ مُحَارِبِ بْنِ دِينَارٍ، عَنْ جَابِرٍ، عَنْ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ " نَعَمْ الْإِدَامُ الْخَلُّ " . هَذَا أَصَحُّ مِنْ حَدِيثِ مُبَارَكِ بْنِ سَعِيدٍ .

⁶³⁷ E shënojnë edhe Ibn Maxhe, në *Sunen*.

1917. Na ka treguar Muhammed b. Sehl b. Asker el-Bagdadi – atij i ka treguar Jahja b. Hasani, atë e ka informuar Sulejman b. Bilali, duke transmetuar nga Hisham b. Urve, ai nga babai i vet, ai nga Aishja – që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Sa mëlmesë e mrekualluar është uthulla.”

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَهْلٍ بْنُ عَسْكَرِ الْبَغْدَادِيِّ، حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ حَسَّانَ، حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ بِلَالٍ، عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ " نَعَمْ الْإِدَامُ الْخَلُّ " . حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، أَخْبَرَنَا يَحْيَى بْنُ حَسَّانَ، عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ بِلَالٍ، بِهَذَا الْإِسْنَادِ نَحْوَهُ إِلَّا أَنَّهُ قَالَ " نَعَمْ الْإِدَامُ أَوْ الْأَذْمُ الْخَلُّ " .

1918. Na ka treguar Abdullah b. Abdurrahmani – atij i ka treguar Jahja b. Hasani, duke transmetuar nga Sulejman b. Bilali, me këtë sened – (sikurse në hadithin e mëparshëm), përveç se ka thënë: “Sa mëlmesë e mrekualluar – ose ka thënë sa melmesa të mrekualluara janë uthulla.”

Ky hadith, në këtë formë, është hasen-sahih-garib.⁶³⁸ Nga hadithet e Hisham b. Urves, na është i njohur vetëm nëpërmjet Sulejman b. Bilalit.

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَهْلٍ بْنُ عَسْكَرِ الْبَغْدَادِيِّ، حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ حَسَّانَ، حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ بِلَالٍ، عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ " نَعَمْ الْإِدَامُ الْخَلُّ " . حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، أَخْبَرَنَا يَحْيَى بْنُ حَسَّانَ، عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ بِلَالٍ، بِهَذَا الْإِسْنَادِ نَحْوَهُ إِلَّا أَنَّهُ قَالَ " نَعَمْ الْإِدَامُ أَوْ الْأَذْمُ الْخَلُّ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ غَرِيبٌ مِنْ هَذَا الْوَجْهِ لَا نَعْرِفُهُ مِنْ حَدِيثِ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ إِلَّا مِنْ حَدِيثِ سُلَيْمَانَ بْنِ بِلَالٍ .

1919. Na ka treguar Ebu Kurejbe – atij i ka treguar Ebu Bekër b. Ajjashi, duke transmetuar nga Ebu Hamza es-Sumaliu, ai nga Sha’bi – që Ummihane, e bija e Ebu Talibit, ka thënë: “Me një rast, i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) hyri dhe pyeti: ‘A ka diç tek ju?’ Unë thash: ‘Nuk ka asgjë, përveç një cope bukë të thatë dhe uthull.’ I Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), tha: ‘Shto çfarë ke! Në shtëpinë në të cilën ka uthull, nuk hahet buka thatë.’”

Ky hadith, në këtë formë, është hasen-garib.⁶³⁹ Nga Ummihane, na është i njohur vetëm me këtë sened. Ummihane vdiq një kohë të shkurtër pas Ali b. Ebu Talibit.

حَدَّثَنَا أَبُو كُرَيْبٍ، مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ عَيَّاشٍ، عَنْ أَبِي حَمْزَةَ الثَّمَالِيِّ، عَنِ السَّعْبِيِّ، عَنْ أُمِّ هَانِيٍّ بِنْتِ أَبِي طَالِبٍ، قَالَتْ دَخَلَ عَلَيَّ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ " هَلْ عِنْدَكُمْ شَيْءٌ " . فَقُلْتُ لَا إِلَّا كِسْرَ يَابِسَةٍ وَخَلٌّ . فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " قَرِيبُهُ فَمَا أَفْقَرُ بِنْتٌ مِنْ أَدَمٍ فِيهِ خَلٌّ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ مِنْ هَذَا الْوَجْهِ لَا نَعْرِفُهُ مِنْ حَدِيثِ أُمِّ هَانِيٍّ إِلَّا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ . وَأَبُو حَمْزَةَ الثَّمَالِيُّ اسْمُهُ ثَابِتُ بْنُ أَبِي صَفِيَّةٍ وَأُمُّ هَانِيٍّ مَاتَتْ بَعْدَ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ بِرَمَانٍ .

⁶³⁸ E shënon edhe Muslimi, në *Sahih*.

⁶³⁹ E shënon edhe Taberaniu, në *Mu'xhemul-Kebiru*, si dhe Ebu Nuajmi, në veprën *El-Hil-jetul-evlijai ve tabekatul-esfijai*.

35. Mbi ngrënien e shalqirit me hurme të freskëta

بَاب مَا جَاءَ فِي أَكْلِ الْبَطِيخِ بِالرُّطْبِ

1920. Na ka treguar Abde b. Abdullah el-Huzai – atij i ka treguar Muavi b. Hishami, duke transmetuar nga Sufjani, ai nga Hisham b. Urve, ai nga babai i vet – që Aishja, ka thënë: “E hante i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) shalqirin me hurme të freskëta.”

Mbi këtë, është transmetuar hadithi edhe nga Enesi. Ky hadith është hasen-garib.⁶⁴⁰ Disa, atë e kanë transmetuar nga Hisham b. Urve, nga babai i tij, nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), e në senedin e tij, nuk e kanë përmendur nga Aishja. Jezid b. Rumani, këtë hadith e ka transmetuar nga Aishja.

حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْخَزَاعِيُّ، حَدَّثَنَا مُعَاوِيَةُ بْنُ هِشَامٍ، عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ يَأْكُلُ الْبَطِيخَ بِالرُّطْبِ. قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ أَنَسٍ. قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ. وَرَوَاهُ بَعْضُهُمْ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ مُرْسَلٌ وَلَمْ يَذْكُرْ فِيهِ عَنْ عَائِشَةَ وَقَدْ رَوَى يَزِيدُ بْنُ رُوْمَانَ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ هَذَا الْحَدِيثُ.

36. Mbi ngrënien e trangujve me hurme të freskëta

بَاب مَا جَاءَ فِي أَكْلِ الْقِتَاءِ بِالرُّطْبِ

1921. Na ka treguar Ismail b. Musa el-Fezari – atij i ka treguar Ibrahim b. Sa'di, duke transmetuar nga babai i vet – që Abdullah b. Xha'feri, ka thënë: “I Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), hante tranguj me hurme të freskëta.”

Ky hadith është hasen-sahih-garib.⁶⁴¹ Na është i njohur vetëm nëpërmjet Ibrahim b. Sa'dit.

حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ مُوسَى الْفَزَارِيُّ، حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ جَعْفَرٍ، قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَأْكُلُ الْقِتَاءَ بِالرُّطْبِ. قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ غَرِيبٌ لَا نَعْرِفُهُ إِلَّا مِنْ حَدِيثِ إِبْرَاهِيمَ بْنِ سَعْدٍ.

37. Mbi pirjen e urinës së devesë

بَاب مَا جَاءَ فِي شُرْبِ أَبْوَالِ الْإِبِلِ

1922. Na ka treguar Hasan b. Muhammed ez-Za'ferani – atij i ka treguar Affani, atij Hammad b. Seleme, atij i ka treguar Humejde, Sabiti dhe Katade, duke transmetuar nga Enesi – që disa njerëz, nga fisi Urejne, kishin ardhur në Medine dhe nuk mund ta përballonin ajrin dhe ujin e saj dhe ishin sëmurë. I Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), i dërgoi ata deri te devetë e zekatit, duke u thënë që ta pinin qumështin dhe urinën e tyre.”⁶⁴²

⁶⁴⁰ E shënojnë edhe Ebu Davudi dhe Nesaiu, në *Sunene*, si dhe Bejhekiu, në *Es-Sunenul-Kubra*.

⁶⁴¹ E shënojnë edhe Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*, Buhariu dhe Muslimi, në *Sahihë* si dhe Ebu Davudi dhe Ibn Maxhe, në *Sunene*.

⁶⁴² Ky hadith, në tërësi është shënuar në kapitullin *Për urinën e kafshëve mishi i të cilave lejohet*. Në këtë hadith është dhënë edhe komentimi. *Hadithet e përmbledhura të Tirmidhiut*.

Ky hadith, nëpërmjet Thabitit, është hasen-sahih-garib. Është transmetuar në shumë mënyra nga Enesi. Ebu Kilabe e ka transmetuar nga Enesi, derisa Seid b. Ebu Arube e ka transmetuar nga Katade, ndërsa ai nga Enesi.

حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ مُحَمَّدٍ الرَّعْفَرَانِيُّ، حَدَّثَنَا عَفَّانُ، حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ، أَخْبَرَنَا حُمَيْدٌ، وَثَابِتٌ، وَقَتَادَةُ، عَنْ أَنَسٍ، أَنَّ نَاسًا، مِنْ عُرَيْنَةَ قَدِمُوا الْمَدِينَةَ فَاجْتَنَوْهَا فَبَعَثَهُمُ النَّبِيُّ ﷺ فِي إِبِلِ الصَّدَقَةِ وَقَالَ " اشْرَبُوا مِنْ أَبْوَالِهَا وَالْبَنَاتِهَا ". قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ غَرِيبٌ مِنْ هَذَا الْوَجْهِ . وَقَدْ رَوَى هَذَا الْحَدِيثُ مِنْ غَيْرِ وَجْهِ عَنْ أَنَسٍ رَوَاهُ أَبُو قِلَابَةَ عَنْ أَنَسٍ وَرَوَاهُ سَعِيدُ بْنُ أَبِي عُرُوبَةَ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ .

38. Mbi larjen e duarve para dhe pas ngrënies

بَاب مَا جَاءَ فِي الْوُضُوءِ قَبْلَ الطَّعَامِ وَبَعْدَهُ

1923. Na ka treguar Jahja b. Musa – atij i ka treguar Abdullah b. Numejri, atij Kajs b. Rebiu; na ka treguar Kutejbe, atij Abdulkërim el-Xhurxhani, duke transmetuar nga Kajs b. Rebiu, kuptimin e njëjtë, ai nga Ebu Hashimi, ai nga Za'zani⁶⁴³ - që Selmani,⁶⁴⁴ ka thënë: “Kam lexuar në Teurat, që larja e duarve pas ngrënies e shton bereqetin e ushqimit. Këtë ia përmenda të Dërguarit (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), duke i treguar atë çfarë kam lexuar në Teurat, e i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), tha: “Larja e duarve para dhe pas ngrënies,⁶⁴⁵ e shton bereqetin në ushqim.”

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Enesi dhe Ebu Hurejre. Ky hadith na është i njohur vetëm nëpërmjet Kajs b. Rebiut.⁶⁴⁶ Kajs, ka qenë i konsideruar si ravi i dobët.⁶⁴⁷ Ebu Hashim er-Rumani quhej Jahja b. Dinari.

حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ مُوسَى، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ ثُمَيْرٍ، حَدَّثَنَا قَيْسُ بْنُ الرَّبِيعِ، ح قَالَ وَحَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْكَرِيمِ الْجُرْجَانِيُّ، عَنْ قَيْسِ بْنِ الرَّبِيعِ الْمَعْنَى، وَاحِدٌ، عَنْ أَبِي هَاشِمٍ الرُّمَانِيِّ، عَنْ زَادَانَ، عَنْ سَلْمَانَ، قَالَ قَرَأْتُ فِي التَّوْرَةِ أَنَّ بَرَكََةَ الطَّعَامِ الْوُضُوءُ بَعْدَهُ فَذَكَرْتُ ذَلِكَ لِلنَّبِيِّ ﷺ فَأَخْبَرَنِي بِمَا قَرَأْتُ فِي التَّوْرَةِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " بَرَكََةُ الطَّعَامِ الْوُضُوءُ قَبْلَهُ وَالْوُضُوءُ بَعْدَهُ " . قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ أَنَسٍ وَأَبِي هُرَيْرَةَ . قَالَ أَبُو عِيسَى لَا نَعْرِفُ هَذَا الْحَدِيثَ إِلَّا مِنْ حَدِيثِ قَيْسِ بْنِ الرَّبِيعِ . وَقَيْسُ بْنُ الرَّبِيعِ يُضَعَّفُ فِي الْحَدِيثِ وَأَبُو هَاشِمٍ الرُّمَانِيُّ اسْمُهُ يَحْيَى بْنُ دِينَارٍ .

39. Mbi pezullimin e avdesit para ngrënies

بَاب فِي تَرْكِ الْوُضُوءِ قَبْلَ الطَّعَامِ

1924. Na ka treguar Ahmed b. Meni – atij i ka treguar Ismail b. Ibrahim, duke transmetuar nga Ejub, ai nga Ibn Ebu Mulejke – që Ibn Abbasi, ka thënë: “Me një rast, i Dërguari i Allahut ka dal nga tualeti, ndërsa përpara tij ishte shtruar ushqimi. Duke e parë këtë, dikush

⁶⁴³ Za'zan Ebu Umer el-Kindi është ravi i sinqertë. I ka takuar gjeneratës së dytë. Ka vdekur në vitin 82, sipas hixhretit.

⁶⁴⁴ Selman el-Farisu.

⁶⁴⁵ Pastrimi i duarve pas ngrënies nënkupton larjen e duarve dhe gargara e gojës.

⁶⁴⁶ E shënojnë edhe Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*, Ebu Davudi, në *Sunen*, si dhe Hakimi, në *Mustedrek*.

⁶⁴⁷ Mundhiri thotë që Kajs b. Rebiu është ravi i sinqertë, por se disa e kanë kritikuar për mbamenje. Në lidhje me këtë mbi atë se çfarë është thënë mbi të, senedi i këtij hadithi nuk duhet të ishte nën shkallën e hasenit.

nga as'habët, tha: "A ke dëshirë që të sjellin ujë (për avdest)?" Ai tha: 'Nuk ka nevojë, unë jam i obliguar për të marr avdes vetëm kur dua të falem.'"⁶⁴⁸

Ky hadith është hasen.⁶⁴⁹ E ka transmetuar edhe Amër b. Dinari nga Seid b. Huvejrithi, ndërsa ai nga Ibn Abbasi, Ali b. Medini thotë, që Jahja b. Seidi, ka thënë: "Sufjan eth-Thevriu, urrente larjen e duarve para ngrënies, sikurse që e urrente vënien e pogaçes nën çanakun e drunjte."

حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مَنِيعٍ، حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ أَيُّوبَ، عَنْ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ، عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ خَرَجَ مِنَ الْخَلَاءِ فَقَرَّبَ إِلَيْهِ طَعَامٌ فَقَالُوا أَلَا نَأْتِيكَ بِوَضُوءٍ قَالَ " إِنَّمَا أُمِرْتُ بِالْوَضُوءِ إِذَا قُمْتُ إِلَى الصَّلَاةِ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ . وَقَدْ رَوَاهُ عَمْرُو بْنُ دِينَارٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْحُوَيْرِثِ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ . وَقَالَ عَلِيُّ بْنُ الْمَدِينِيِّ قَالَ يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ كَانَ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ يَكْرَهُ غَسْلَ الْيَدِ قَبْلَ الطَّعَامِ وَكَانَ يَكْرَهُ أَنْ يُوضَعَ الرَّغِيفُ تَحْتَ الْقُصْعَةِ .

40. Mbi ngrënien e kungullit

باب مَا جَاءَ فِي أَكْلِ الدُّبَاءِ

1925. Na ka treguar Kutejbe b. Seidi – atij i ka treguar Lejthi, duke transmetuar nga Muavi b. Salihi – që Ebu Taluti, ka thënë: "Hyra tek Enes b. Maliku – ai ishte duke ngrënë kungull. Duke më parë, më tha: 'E dua atë, sepse atë e donte i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të).'"

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Hakim b. Xhabiri dhe babai i tij. Ky hadith, në këtë formë, është garib.⁶⁵⁰

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ، حَدَّثَنَا اللَّيْثُ، عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ صَالِحٍ، عَنْ أَبِي طَالُوتَ، قَالَ دَخَلْتُ عَلَى أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ وَهُوَ يَأْكُلُ الْفَرْعَ وَهُوَ يَقُولُ يَا لَكَ شَجَرَةً مَا أَجْبُكَ إِلَّا لِحُبِّ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ إِيَّاكَ . قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ حَكِيمِ بْنِ جَابِرٍ عَنْ أَبِيهِ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ هَذَا الْوَجْهِ .

1926. Na ka treguar Muhammed b. Mejmun el-Mekki – atij i ka treguar Sufjan b. Ujejne, atij Maliku, duke transmetuar nga Is'hak b. Abdullah b. Ebu Talha – që Enes b. Maliku, ka thënë: "E kam parë të Dërguarin e Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), se si gjurmonte pas kungullit me çakmak, andaj edhe unë, që nga atëherë e dua."

Ky hadith është hasen-sahih,⁶⁵¹ me shumë senele është transmetuar nga Enes b. Maliku.

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مَيْمُونٍ الْمَكِّيُّ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، حَدَّثَنِي مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ، عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَنْتَبِعُ فِي الصَّخْفَةِ - يَعْنِي الدُّبَاءَ فَلَا أَرَأَى أَجْبُهُ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ . وَقَدْ رَوَى هَذَا الْحَدِيثُ مِنْ غَيْرِ وَجْهِ عَنْ أَنَسٍ .

⁶⁴⁸ Mesiguri, as'habi i cili e ka parashtruar pyetjen, ka menduar që para buke duhet marr avdes, por ndoshta ka menduar që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të) t'i lante duart. I Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të) ka sqaruar që para buke avdesi nuk është i domosdoshëm. Por, sa i përket larjes së duarve, ai atë tani e kishte bërë, sepse e kemi të njohur që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të) pas kryerjes së nevojës fiziologjike, duart i lante me ujë dhe me dhe.

⁶⁴⁹ E shënojnë edhe Muslimi, në *Sahih*, si dhe Ebu Davudi dhe Nesaiu, në *Sunene*.

⁶⁵⁰ Ky hadith është i dobët, sepse në senedin e tij gjendet raviu i panjohur Ebu Taluti.

⁶⁵¹ E shënojnë të gjithë në *El-Kutubus-sitte*, përveç Ibn Maxhes.

41. Mbi konsumimin e vajit të ullirit

بَاب مَا جَاءَ فِي أَكْلِ الزَّيْتِ

1927. Na ka treguar Jahja b. Musa, atij i ka treguar Abdurrezaku, duke transmetuar nga Ma'meri, ai nga Zejd b. Esleme, ai nga babai i vet, ndërsa ai nga Umer b. Hattabi – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Hani vajin (e ullirit) dhe lyhuni me të, sepse ai është nga druri i bekuar.”⁶⁵²

Ky hadith, na është i njohur vetëm nëpërmjet Abdurrezakut nga Ma'meri.⁶⁵³ Abdurrezaku është i përpiktë, gjatë transmetimit të këtij hadithi. Nganjëherë, thoshte: “Nga Umeri, nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të)” – ndërsa nganjëherë ishte i dyshimtë, duke folur: “Mendoj që është transmetuar nga Umeri, e ai nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të).” Nganjëherë, prapë thoshte: “Nga Zejd b. Esleme, ai nga babai i vet, ndërsa ai nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), si hadith mursel.”

حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ مُوسَى، حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ، عَنْ مَعْمَرٍ، عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " كُلُوا الزَّيْتَ وَادَّهِنُوا بِهِ فَإِنَّهُ مِنْ شَجَرَةٍ مُبَارَكَةٍ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ لَا نَعْرِفُهُ إِلَّا مِنْ حَدِيثِ عَبْدِ الرَّزَّاقِ عَنْ مَعْمَرٍ وَكَانَ عَبْدُ الرَّزَّاقِ يَضْطَرِبُ فِي رَوَايَةِ هَذَا الْحَدِيثِ فَرُبَّمَا ذَكَرَ فِيهِ عَنْ عُمَرَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ وَرُبَّمَا رَوَاهُ عَلَى الشَّكِّ فَقَالَ أَحْسَبُهُ عَنْ عُمَرَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ وَرُبَّمَا قَالَ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ مُرْسَلًا .

1928. Na ka treguar Ebu Davudi Sulejman b. Ma'bedi – atij i ka treguar Abdurrezaku, duke transmetuar nga Ma'meri, ai nga Zejd b. Esleme, ndërsa ai nga babai i vet, e ai nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) - ngjashëm (me hadithin e mëparshëm), duke mos e përmendur: “Nga Umeri.”

حَدَّثَنَا أَبُو دَاوُدَ، سُلَيْمَانُ بْنُ مَعْيَدٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ، عَنْ مَعْمَرٍ، عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ نَحْوَهُ وَلَمْ يَذْكُرْ فِيهِ عَنْ عُمَرَ .

1929. Na ka treguar Mahmud b. Gajlani – atij i kanë treguar Ebu Ahmed ez-Zubejri dhe Ebu Nuajmi, atyre u ka treguar Sufjani,⁶⁵⁴ duke transmetuar nga Abdullah b. Isai, ai nga Ata'i nga Shami, e ai nga Ebu Esidi - që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Ushqehuni me vajin (e ullirit) dhe lyhuni me të, sepse ai është nga druri i bekuar.”

Ky hadith, në këtë formë, është garib.⁶⁵⁵ Na është i njohur vetëm nëpërmjet Abdullah b. Isait.

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عِيَّانَ، حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ الزُّبَيْرِيُّ، وَأَبُو نَعِيمٍ قَالَا حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عِيسَى، عَنْ رَجُلٍ، يُقَالُ لَهُ عَطَاءٌ مِنْ أَهْلِ الشَّامِ عَنْ أَبِي أُسَيْدٍ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ " كُلُوا الزَّيْتَ وَادَّهِنُوا بِهِ فَإِنَّهُ مِنْ شَجَرَةٍ مُبَارَكَةٍ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ هَذَا الْوَجْهِ إِنَّمَا نَعْرِفُهُ مِنْ حَدِيثِ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عِيسَى .

⁶⁵² Allahu i Lartësuar thotë: *All-llahu është dritë (ndriçues, udhëzues) i qiejve e i tokës. Shembulli i dritës së Tij i gjason kandilit të vendosur në një zgavër të errët. Kandili gjendet brenda një qelqi si të ishte yll flakërus e që ndizet prej (vajit të) një druri të bekuar, prej ullirit që nuk mund të quhet as i lidjes e as i perëndimit, e vaji i tij ndriçon pothuajse edhe pa e prekur zjarri. Dritë mbi dritë. All-llahu udhëzon kah drita e Vet atë që do Ai. All-llahu sjell shembuj për njerëzit. All-llahu çdo gjë di shumë mirë.* [En-Nur: 35]

⁶⁵³ E shënon edhe Ibn Maxhe, në *Sunen*.

⁶⁵⁴ Sufjan eth-Thevriu.

⁶⁵⁵ E shënojnë edhe Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*, dhe Hakimi, në *Mustedrek*. Hakimi thotë që senedi i këtij hadithi është i besueshëm.

42. Mbi ngrënien me shërbëtorët

باب مَا جَاءَ فِي الْأَكْلِ مَعَ الْمَمْلُوكِ وَالْعِيَالِ

1930. Na ka treguar Nasër b. Aliu – atij i ka treguar Sufjani, duke transmetuar nga Ismail b. Ebu Halidi, ai nga babai i vet, ndërsa ai nga Ebu Hurejre – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Nëse ndonjërit nga ju shërbëtori ia përgatitë ushqimin, duke e duruar nxehtësinë dhe tymin (kur hanë), le ta marr për dore dhe le ta ulë pranë vetes. Por, nëse ai refuzon (për të ngrënë me të), atëherë le ta ndajë pjesën e tij dhe le t’ia jep për të ngrënë.”

Ky hadith është hasen-sahih.⁶⁵⁶ Emri i Ebu Halidit, babait të Ismailit, është Sa’d.

حَدَّثَنَا نَصْرُ بْنُ عَلِيٍّ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أَبِي خَالِدٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، يُخْبِرُهُمْ ذَلِكَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ " إِذَا كَفَى أَحَدَكُمْ طَعَامُهُ حَرَّهُ وَدُخَانَهُ فَلْيَأْخُذْ بِيَدِهِ فَلْيَقْعِدْهُ مَعَهُ فَإِنْ أَبَى فَلْيَأْخُذْ لُقْمَةً فَلْيُطْعِمَهَا إِيَّاهُ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ . وَأَبُو خَالِدٍ وَالِدُ إِسْمَاعِيلَ اسْمُهُ سَعْدٌ .

43. Mbi vlerën e të ushqyerit të varfërin

باب مَا جَاءَ فِي فَضْلِ إِطْعَامِ الطَّعَامِ

1931. Na ka treguar Jusuf b. Hammadi – atij i ka treguar Uthman b. Abdurrahman el-Xhumehi,⁶⁵⁷ duke transmetuar nga Muhammed b. Zijadi, ai nga Ebu Hurejre – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Përhapeni selamin, ushqeni të uriturin dhe luftoni kundër armikut – keni për të qenë ata që kanë për t’i trashëguar Xhennetet.”

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Abdullah b. Amri, Ibn Umeri, Enesi, Abdullah b. Selami, Abdurrahman b. Aishi, Shurejh b. Haniu dhe babai i tij. Ky hadith i Ebu Hurejres është hasen-sahih-garib.

حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ حَمَّادٍ الْمَغْنِيُّ الْبَصْرِيُّ، حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْجُمَحِيُّ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ زِيَادٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ " أَفْشُوا السَّلَامَ وَأَطْعَمُوا الطَّعَامَ وَاضْرِبُوا الْهَامَ ثَوْرُثُوا الْجَنَانَ " . قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو وَابْنِ عُمَرَ وَأَنَسٍ وَعَبْدِ اللَّهِ بْنِ سَلَامٍ وَعَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَائِشٍ وَشُرَيْحِ بْنِ هَانِيٍّ عَنْ أَبِيهِ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ ابْنِ زِيَادٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ .

1932. Na ka treguar Hennadi – atij i ka treguar Ebu Ahvesi, duke transmetuar nga Ata’ b. Saibi, ai nga babai i vet, ndërsa ai nga Abdullah b. Amri – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Bëhu rob ndaj të Mëshirshmit, ushqeni të uriturin, përhapeni selamin - keni për të hyrë në Xhennet të shpëtuar. Ky hadith është hasen-sahih.

حَدَّثَنَا هَنَادٌ، حَدَّثَنَا أَبُو الْأَحْوَصِ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ السَّائِبِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " اَعْبُدُوا الرَّحْمَنَ وَأَطْعَمُوا الطَّعَامَ وَأَفْشُوا السَّلَامَ تَدْخُلُوا الْجَنَّةَ بِسَلَامٍ " . قَالَ هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

⁶⁵⁶ E shënojnë të gjithë në *El-Kutubus-sitte*, përveç Nesaiut.

⁶⁵⁷ Uthman b. Abdurrahman el-Xhumehi el-Basriui nuk është ravi mjaft i fuqishëm. I ka takuar gjeneratës së tetë.

44. Mbi vlerën e darkës

بَاب مَا جَاءَ فِي فَضْلِ الْعِشَاءِ

1933. Na ka treguar Jahja b. Musai – atij i ka treguar Muhammed b. Ja’la el-Kufi, atij Anbesë b. Abdurrahman el-Kureshi, duke transmetuar nga Abdulmelik b. Al-laku, e ai nga Enes b. Maliku – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Darkoni madje edhe me një grusht hurme të thara! Lënia e darkës është shenjë e pleqërisë.”

Ky hadith është munkur.⁶⁵⁸ Na është i njohur, vetëm në këtë formë. Ambesen e konsideronin ravi të dobët të hadithit, ndërsa Abdulmelik b. Al-laku është ravi i panjohur.

حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ مُوسَى، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَعْلَى الْكُوفِيُّ، حَدَّثَنَا عُثَيْبَةُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْقُرَشِيُّ، عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ عُلَاقٍ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ " تَعَشُّوْا وَلَوْ بِكَفِّ مِنْ حَشَفٍ فَإِنَّ تَرْكَ الْعِشَاءِ مَهْرَمَةٌ ". قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ مُنْكَرٌ لَا نَعْرِفُهُ إِلَّا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ . وَعُثَيْبَةُ يُضَعَّفُ فِي الْحَدِيثِ وَ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنُ عُلَاقٍ مَجْهُولٌ .

45. Mbi këndimin e bismil-lahit në fillim të ushqimit

بَاب مَا جَاءَ فِي التَّسْمِيَةِ عَلَى الطَّعَامِ

1934. Na ka treguar Abdullah b. Sabbah el-Hashimi – atij i ka treguar Abdula’la, duke transmetuar nga Ma’meri, ai nga Hisham b. Urve, ai nga babai i vet – që Umer b. Ebu Seleme,⁶⁵⁹ ka hyrë tek i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), përpara të cilit ishte ushqimi, e ai i ka thënë: “Afrohu, biri im! Këndoje Bismil-lahin, ha me dorën e djathtë dhe ha përpara vetes!”⁶⁶⁰

Është transmetuar nga Hisham b. Urve, ai nga Ebu Vexhze es-Sa’diu, ai nga një njeri nga Muzejne, ndërsa ai nga Umer b. Ebu Seleme. Nxënësit e Hisham b. Urves, janë ndarë në transmetimin e këtij hadith. Emri i Ebu Vexhze es-Sa’diut është Jezid b. Ubejde.

حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الصَّبَّاحِ الْهَاشِمِيُّ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْأَعْلَى، عَنْ مَعْمَرٍ، عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عُمَرَ بْنِ أَبِي سَلَمَةَ، أَنَّهُ دَخَلَ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَعِنْدَهُ طَعَامٌ فَقَالَ " اذْنُ يَا بُنَيَّ وَسَمِّ اللَّهَ وَكُلْ بِيَمِينِكَ وَكُلْ مِمَّا يَلِيكَ ". قَالَ أَبُو عِيسَى وَقَدْ رَوَى عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِي وَجْزَةَ السَّعْدِيِّ عَنْ رَجُلٍ مِنْ مُزَيْنَةَ عَنْ عُمَرَ بْنِ أَبِي سَلَمَةَ . وَقَدْ اخْتَلَفَ أَصْحَابُ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ فِي رَوَايَةِ هَذَا الْحَدِيثِ . وَأَبُو وَجْزَةَ السَّعْدِيُّ اسْمُهُ يَزِيدُ بْنُ عُيَيْدٍ .

1935. Na ka treguar Muhammed b. Beshshari – atij i ka treguar Ala b. Fadl b. Abdulmelik b. Ebu Sevijj Ebu Huzejli, atij i ka treguar Ubejdullah b. Ikrashi – që Ikrash b. Zuvejbi ka thënë: “Më dërgoi Benu Murre b. Ubejdi për Zekat nga pasuria e tyre te i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të). Kur arrita në Medine, e gjeta se si qëndronte ulur me muhaxhirët dhe ensaritë. Më morri për dore” – thotë ai – “dhe më dërgoi në shtëpinë e Ummu Selemes. Kur arritëm, pyeti: ‘A ka diçka për të ngrënë?’ Ajo na solli çanakët e mbushur me mish. Filluam të hamë. Unë mora nga secili qosh, derisa i Dërguari i Allahut (paqja dhe

⁶⁵⁸ Në sened të këtij hadithi është Muhammed b. Ja’la el-Kufi, i cili gjithashtu është ravi i dobët.

⁶⁵⁹ Umer b. Ebu Seleme b. Abdusesed el-Mahzumi është djali i gruas së të Dërguarit të Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të), i biri i Ummi Selemes. Ka vdekur në vitin 83, sipas hixhretit.

⁶⁶⁰ Është shënuar në *El-Kutubus-sitte*.

bekimi i Allahut qoftë mbi të), hëngër përpara vetes. Duke e parë atë, ai me dorën e majtë të tij më kapi dorën time të djathtë dhe tha: 'Ikrash, ha nga një vend, sepse ky është ushqim i njëjtë.' Atëherë na u soll një enë me hurme të ndryshme – ose ka thënë hurme të freskëta (dilema është tek Ubejdullahu). Hëngra përpara vetes, ndërsa dora e të Dërguarit eci në të gjithë enën. Ai tha: 'Ikrash, ha nga të dëshirosh, sepse ky nuk është ushqim i njëjtë.' Pastaj na u soll uji, e i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), i lau duart dhe me duar të lagura fërkoj fytyrën, duart deri te bërryli dhe kokën dhe tha: 'Ikrash, ky është avdes për atë që ka qenë zjarr.'⁶⁶¹

Ky hadith është garbi.⁶⁶² Na është i njohur vetëm përmes Alaa b. Fadlit. Alaa vet e ka transmetuar këtë hadith, ndërsa ai në vete përmbanë tregim të gjatë.

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ، حَدَّثَنَا الْعَلَاءُ بْنُ الْفَضْلِ بْنِ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ أَبِي سَوْيَةَ أَبُو الْهَدَيْلِ، حَدَّثَنَا عُيَيْدُ اللَّهِ بْنُ عَكْرَاشٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَكْرَاشِ بْنِ ذُوَيْبٍ قَالَ بَعَثَنِي بَنُو مُرَّةَ بْنِ عُيَيْدٍ بِصَدَقَاتٍ أَمْوَالَهُمْ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَدِمْتُ عَلَيْهِ الْمَدِينَةَ فَوَجَدْتُهُ جَالِسًا بَيْنَ الْمُهَاجِرِينَ وَالْأَنْصَارِ قَالَ ثُمَّ أَخَذَ بِيَدِي فَأَنْطَلَقَ بِي إِلَى بَيْتِ أُمِّ سَلَمَةَ فَقَالَ " هَلْ مِنْ طَعَامٍ " . فَأَتَيْنَا بِجَفَنَةٍ كَثِيرَةٍ الشَّرِيدِ وَالْوَدْرِ وَأَقْبَلْنَا نَأْكُلُ مِنْهَا فَخَبِطْتُ بِيَدِي مِنْ نَوَاجِيهَا وَآكَلَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ فَقَبَضَ بِيَدِهِ الْيُسْرَى عَلَى يَدِي الْيُمْنَى ثُمَّ قَالَ " يَا عَكْرَاشُ كُلْ مِنْ مَوْضِعٍ وَاحِدٍ فَإِنَّهُ طَعَامٌ وَاحِدٌ " . ثُمَّ أَتَيْنَا بِطَبَقٍ فِيهِ أَلْوَانُ الرُّطَبِ أَوْ التَّمْرِ عُيَيْدُ اللَّهِ شَكَ قَالَ فَجَعَلْتُ أَكُلُ مِنْ بَيْنِ يَدَيْ وَجَآلَتْ يَدُ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فِي الطَّبَقِ وَقَالَ " يَا عَكْرَاشُ كُلْ مِنْ حَيْثُ شِئْتَ فَإِنَّهُ غَيْرُ لَوْحٍ وَاحِدٍ " . ثُمَّ أَتَيْنَا بِمَاءٍ فَغَسَلَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَدَيْهِ وَمَسَحَ بِبَلَلِ كَفَّيْهِ وَجْهَهُ وَذِرَاعَيْهِ وَرَأْسَهُ وَقَالَ " يَا عَكْرَاشُ هَذَا الْوُضُوءُ مِمَّا غَيَّرَتِ النَّارُ " . وَفِي الْحَدِيثِ قِصَّةٌ .

1936. Na ka treguar Ebu Bekër Muhammed b. Ebani – atij i ka treguar Vekiu, atij Hisham ed-Destevai, duke transmetuar nga Budejl b. Mejser el-Ukajli, ai nga Abdullah b. Ubejd b. Umejri, ai nga Ummu Kulthumi, e ajo nga Aishja – që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Kur ndokush nga ju dëshiron të hajë, në fillim le të lexojë bismil-lahin. E nëse e harron që ta bëjë atë në fillim, çdoherë kur i kujtohet le të thotë: ‘Bismil-lahi në fillim dhe në mbarim të tij!’”

حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ، مُحَمَّدُ بْنُ أَبِيَانَ حَدَّثَنَا وَكِيعٌ، حَدَّثَنَا هِشَامُ الدَّسْتَوَائِيُّ، عَنْ بُدَيْلِ بْنِ مَيْسَرَةَ الْعُقَيْلِيِّ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُيَيْدِ بْنِ غُمَيْرٍ، عَنْ أُمِّ كَلْثُومٍ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " إِذَا أَكَلَ أَحَدُكُمْ طَعَامًا فَلْيَقُلْ بِسْمِ اللَّهِ فَإِنْ نَسِيَ فِي أَوَّلِهِ فَلْيَقُلْ بِسْمِ اللَّهِ فِي أَوَّلِهِ وَآخِرِهِ " .

Është transmetuar me këtë sened, që Aishja, ka thënë: “Me një rast, i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka ngrënë me gjashtëdhjetë as’habë. Pastaj, erdhi një beduin, i cili hëngër pa Bismele. I Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), tha: “Sikur ta kishte thënë Bismelen, të gjithëve do t’i mjaftonte.” Ky hadith është hasen-sahih.⁶⁶³

وَبِهَذَا الْإِسْنَادِ عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَأْكُلُ طَعَامًا فِي سِتَّةٍ مِنْ أَصْحَابِهِ فَجَاءَ أَعْرَابِيٌّ فَأَكَلَهُ بِلُفْمَتَيْنِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " أَمَا إِنَّهُ لَوْ سَمَى لَكَفَاكُم " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

⁶⁶¹ Në fillim të islamit, i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të) ka urdhëruar që çdoherë kur hahet diç e zier ose e pjekur në zjarr, të merret avdes. Më vonë atë urdhër e ka abroguar. Atë mbi çfarë flet ky hadith është e dukshme që ka ndodhur në kohën kur avdesi për atë ka qenë i obliguar.

⁶⁶² E shënojnë edhe Ibn Maxhe, në *Sunen* në formë diç më të shkurtër.

⁶⁶³ E shënojnë edhe Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*, si dhe Ebu Davudi, Nesaiu dhe Ibn Maxhe, në *Sunene*.

46. Mbi ndalesën e rënies në gjumë pa i larë duart

بَاب مَا جَاءَ فِي كَرَاهِيَةِ الْبَيْتُوتَةِ وَفِي يَدِهِ رِيحَ عَمْرِ

1937. Na ka treguar Ahmed b. Meni – atij i ka treguar Ja’kub b. Velid el-Medeni, duke transmetuar nga Ibn Ebu Zi’bi, ai nga Makburi, ndërsa ai nga Ebu Hurejre – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Shejtani është dinak dhe i prirë për tradhti, andaj jini të kujdesshëm. Kush shkon për të fjetur, ndërsa duart i ka me yndyrë dhe me ushqim, nëse i ndodh diç, le ta fajësojë pikërisht veten.”⁶⁶⁴

Ky hadith, në këtë formë, është garib.⁶⁶⁵ Është transmetuar nga Suhejl b. Ebu Salihi, ai nga babai i vet, ai nga Ebu Hurejre, ndërsa ai nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të).

حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مَنِيعٍ، حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ الْوَلِيدِ الْمَدَنِيُّ، عَنْ ابْنِ أَبِي ذُنُبٍ، عَنِ الْمُقْبَرِيِّ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " إِنْ الشَّيْطَانُ حَسَّاسٌ لَخَاسٍ فَاحْذَرُوهُ عَلَى أَنْفُسِكُمْ مَنْ بَاتَ وَفِي يَدِهِ رِيحٌ عَمْرِ فَأَصَابَهُ شَيْءٌ فَلَا يَلُومَنَّ إِلَّا نَفْسَهُ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ هَذَا الْوَجْهِ . وَقَدْ رُوِيَ مِنْ حَدِيثِ سُهَيْلِ بْنِ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

1938. Na ka treguar Muhammed b. Is’hak Ebu Bekër el-Bagdadi – atij i ka treguar Muhammed b. Xha’fer el-Medaini, atij Mensur b. Ebu Esvedi, duke transmetuar nga A’meshi, ai nga Ebu Salihi, ndërsa ai nga Ebu Hurejre – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Kush shkon për të fjetur, derisa duart i ka të zhlyera nga ushqimi – nëse i ndodh diç, të mos e fajësojë askënd, le ta fajësojë pikërisht veten.”

Ky hadith është hasen-garib.⁶⁶⁶ Na është i njohur, në këtë formë, vetëm nëpërmjet A’meshit.

حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ، مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ الْبَغْدَادِيُّ الصَّاعِقَانِيُّ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ الْمَدَائِنِيُّ، حَدَّثَنَا مَنْصُورُ بْنُ أَبِي الْأَسْوَدِ، عَنْ الْأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " مَنْ بَاتَ وَفِي يَدِهِ رِيحٌ عَمْرِ فَأَصَابَهُ شَيْءٌ فَلَا يَلُومَنَّ إِلَّا نَفْسَهُ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ لَا نَعْرِفُهُ مِنْ حَدِيثِ الْأَعْمَشِ إِلَّا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ .

⁶⁶⁴ Shejtan tenton të lëpijë duart dhe gojën e atij që nuk i lan pas ngrënies. Nëse dikush shkon të flejë me duar të palara, ekziston mundësia që Shejtani të fryjë me erë. E nëse i ndodh një gjë e tillë, asnjëherë mos e fajëso askënd tjetër përveç veten.

⁶⁶⁵ E shënon edhe Hakimi, në *Mustedrek*.

⁶⁶⁶ E shënojnë edhe Ebu Davudi dhe Ibn Maxhe, në *Sunene* si dhe Ibn Hibbani, në *Sahih*.

Në emër të Allahut, Mëshiruesit, të Gjithëmëshirshmit

Kapitulli mbi pijet

كتاب الأشربة

Nga i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të)

عن رسول الله ﷺ

1. Mbi alkoolistin

باب مَا جَاءَ فِي شَارِبِ الْخَمْرِ

1939. Na ka treguar Jahja b. Durust Ebu Zekerija – atij i ka treguar Hammad b. Zejdi, duke transmetuar nga Ejub b. Nafiu, ndërsa ai nga Ibn Umeri – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Të gjitha që dehin janë alkool dhe të gjitha që dehin janë të ndaluara. Kush e pi alkoolin në këtë botë dhe bëhet i lidhur për te, nuk ka për ta pirë në botën e ardhme.”⁶⁶⁷

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Ebu Hurejre, Ebu Seidi, Abdullah b. Amri, Ubade, Ebu Malik el-Esh'ariu dhe Ibn Abbasi. Hadithi i Ibn Umerit është hasen-sahih.⁶⁶⁸ Është transmetuar me shumë senede nga Nafiu, ai nga Ibn Umeri, e ai nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të). Malik b. Enesi, atë e transmeton nga Nafiu si hadith mevkuf dhe atë nuk e ngriti deri tek i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të).

حَدَّثَنَا أَبُو زَكْرِيَّا، يَحْيَى بْنُ دُرُوسٍ الْبَصْرِيُّ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ، عَنْ أَيُّوبَ، عَنْ نَافِعٍ، عَنْ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " كُلُّ مُسْكِرٍ خَمْرٌ وَكُلُّ مُسْكِرٍ حَرَامٌ وَمَنْ شَرِبَ الْخَمْرَ فِي الدُّنْيَا فَمَاتَ وَهُوَ يَذْمُهَا لَمْ يَشْرَبْهَا فِي الْآخِرَةِ " . قَالَ أَبُو عِيسَى حَدِيثُ ابْنِ أَبِي هُرَيْرَةَ وَأَبِي سَعِيدٍ وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَمْرٍو وَابْنُ عَبَّاسٍ وَعُبَادَةُ وَأَبِي مَالِكٍ الْأَشْعَرِيُّ . قَالَ أَبُو عِيسَى حَدِيثُ ابْنِ عُمَرَ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ وَقَدْ رُوِيَ مِنْ غَيْرِ وَجْهِ عَنْ نَافِعٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ . وَرَوَاهُ مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ عَنْ نَافِعٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ مَوْفُوقًا فَلَمْ يَرْفَعْهُ .

1940. Na ka transmetuar Kutejbe – atij i ka treguar Xheriri, duke transmetuar nga Ata' b. Saibi, ai nga Abdullah b. Ubejde b. Umejri, ai nga babai i vet, ai nga Abdullah b. Umeri – që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Kush pin alkool, namaz i tij nuk ka për t’u pranuar dyzet mëngjese.”⁶⁶⁹ Nëse pendohet, Allahu ka për ta falur atë. Nëse përsëri fillon të pijë, Allahu nuk ka për t’ia pranuar namazin dyzet mëngjese. Nëse pendohet, Allahu ka për ta falur atë. Nëse përsëri fillon të pijë, Allahu nuk ka për t’ia pranuar

⁶⁶⁷ Është e njohur që Xhenetlinjtë do të kenë çfarëdo që të dëshirojnë, bile edhe alkool, me gjithëatë, alkooli i tillë nuk do të të dehtë. Ai i cili pinë alkool në këtë botë, sipas Neveviut, nuk do të pijë në Xhenet, bile edhe nëse do të arrin të hyjë në Xhenet.

⁶⁶⁸ E shënojnë të gjithë në *El-Kutubus-sitte*, përveç Ibn Maxhes.

⁶⁶⁹ El-Mubarekfuri konsideron që nën kuptimin *mengjes* mendohet në ditën. Prandaj, Allahu xh.sh., nuk do t’ia pranojë asnjë namazin dyzet ditë.

namazin dyzet mëngjese. Nëse pendohet, Allahu ka për ta falur atë. E nëse përsëri i kthehet alkoolit edhe për herë të katërt, Allahu nuk ka për t'ia pranuar namazin dyzet mëngjese. Nëse pendohet, Allahu nuk ka për ta falur dhe ka për t'i dhënë për të pirë nga lumi *El-Habal*.” “E çka është ai lum *El-Habal*, o Ebu Abdurrahman?” – pyeti dikush, e ai në atë tha: “Ai është lumi i qelbit i banorëve të Xhehennemit.”

Ky hadith është hasen.⁶⁷⁰ Ngjashëm me këtë, është transmetuar nga Abdullah b. Amri dhe Ibn Abbasi, të cilët transmetojnë nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të).

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، حَدَّثَنَا جَرِيرٌ بْنُ عَبْدِ الْحَمِيدِ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ السَّائِبِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُبَيْدِ بْنِ عُمَيْرٍ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ قَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " مَنْ شَرِبَ الْخَمْرَ لَمْ يَقْبَلِ اللَّهُ لَهُ صَلَاةَ أَرْبَعِينَ صَبَاحًا فَإِنْ تَابَ تَابَ اللَّهُ عَلَيْهِ فَإِنْ عَادَ لَمْ يَقْبَلِ اللَّهُ لَهُ صَلَاةَ أَرْبَعِينَ صَبَاحًا فَإِنْ تَابَ تَابَ اللَّهُ عَلَيْهِ فَإِنْ عَادَ الرَّابِعَةَ لَمْ يَقْبَلِ اللَّهُ لَهُ صَلَاةَ أَرْبَعِينَ صَبَاحًا فَإِنْ تَابَ لَمْ يَنْتَبِ اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَقَاهُ مِنْ نَهْرِ الْخَبَالِ " . قِيلَ يَا أَبَا عَبْدِ الرَّحْمَنِ وَمَا نَهْرُ الْخَبَالِ قَالَ نَهْرٌ مِنْ صَدِيدِ أَهْلِ النَّارِ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ وَقَدْ رُوِيَ هَذَا عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ وَابْنِ عَبَّاسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

2. Çdo pije që dehë është haram

بَابُ مَا جَاءَ كُلُّ مُسْكِرٍ حَرَامٌ

1941. Na ka treguar Is'hak b. Musa el-Ensariu – atij i ka treguar Mani, atij Malik b. Enesi, duke transmetuar nga Ibn Shihabi, ai nga Ebu Seleme – që Aishja, ka thënë: “Është pyetur i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), mbi verën nga mjalta, e ai ka thënë: ‘Çdo pije dehëse është haram.’”⁶⁷¹

حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ مُوسَى الْأَنْصَارِيُّ، حَدَّثَنَا مَعْنٌ، حَدَّثَنَا مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ، عَنْ عَائِشَةَ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ سُئِلَ عَنِ الْبَيْعِ فَقَالَ " كُلُّ شَرَابٍ أَسْكَرَ فَهُوَ حَرَامٌ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

1942. Na kanë treguar Ubejd b. Esbat b. Muhammed el-Kureshi dhe Ebu Seid el-Eshexhxi – atyre u ka treguar Abdullah b. Idrisi, duke transmetuar nga Muhammed b. Amri, ai nga Ebu Seleme – që Ibn Umeri, ka thënë: “E kam dëgjuar të Dërguarin e Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), që ka thënë: “Çdo pije që dehë është haram.”

Ky hadith është hasen-sahih.⁶⁷² Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Umeri, Aliu, Ibn Mes'udi, Ebu Seidi, Ebu Musai, El-Eshexhxi el-Asriu, Dejlame, Mejmunja, Aishja, Ibn Abbasi, Kajs b. Sa'di, Nu'man b. Beshiri, Muaviu, Abdullah b. Mugaffeli, Ummu Seleme, Burejde, Ebu Hurejre, Vail b. Huxhri dhe Kurre el-Muzeniu.

Ky hadith është hasen. Është transmetuar nga Ebu Seleme – ai nga Ebu Hurejre, e ai nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ngjashëm me të. Të dy hadithet janë të besueshëm. Shumë e kanë transmetuar nga Muhammed b. Amri, ai nga Ebu Seleme, ai nga Ebu Hurejre, ndërsa ai nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ngjashëm me

⁶⁷⁰ E shënon edhe Hakimi, në *Mustedrek*, dhe pohon që senedin e ka të besueshëm.

⁶⁷¹ E shënojnë në *El-Kutubus-sitte*.

⁶⁷² E shënojnë në *El-Kutubus-sitte*, përveç Ibn Maxhes.

hadithin e mëparshëm. Gjithashtu, edhe nga Ebu Seleme, ai nga Ibn Umeri, ndërsa ai nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të).

حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَصْبَاطٍ بْنُ مُحَمَّدٍ الْقُرَشِيُّ الْكُوفِيُّ، وَأَبُو سَعِيدٍ الْأَشْجِيُّ قَالَا حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ إِدْرِيسَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ، عَنْ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ " كُلُّ مُسْكِرٍ حَرَامٌ " . قَالَ وَفِي الْأَبَابِ عَنْ عُمَرَ وَعَلِيٍّ وَابْنِ مَسْعُودٍ وَأَنْسِ وَأَبِي سَعِيدٍ وَأَبِي مُوسَى وَالْأَشْجِ الْعَصْرِيِّ وَذَيْلَمَ وَمَيْمُونَةَ وَابْنَ عَبَّاسٍ وَقَيْسَ بْنَ سَعْدٍ وَالنُّعْمَانَ بْنَ بَشِيرٍ وَمُعَاوِيَةَ وَوَائِلَ بْنَ حُجْرٍ وَفَرَّةَ الْمُرَزِيِّ وَعَبْدَ اللَّهِ بْنَ مَعْقِلٍ وَأُمَّ سَلَمَةَ وَبُرَيْدَةَ وَأَبِي هُرَيْرَةَ وَعَائِشَةَ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ . وَقَدْ رَوَى عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ نَحْوَهُ وَكَلاَهُمَا صَحِيحٌ رَوَاهُ غَيْرُ وَاحِدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ نَحْوَهُ وَعَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ ابْنِ عُمَرَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

3. Çdo gjë që dehë në sasi më të madhe është e ndaluar edhe me sasi të vogël

بَابُ مَا جَاءَ مَا أَسْكَرَ كَثِيرُهُ فَقَلِيلُهُ حَرَامٌ

1943. Na ka treguar Kutejbe – atij i ka treguar Ismail b. Xha'feri; na ka treguar Ali b. Huxhri, atij Ismail b. Xha'feri, duke transmetuar nga Davud b. Bekr b. Ebu Furati,⁶⁷³ ai nga Muhammed b. Munkediri, e ai nga Xhabir b. Abdullahu - që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Çdo gjë që dehë në sasi më të madhe është e ndaluar edhe në sasi më të vogël.”

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Sa'di, Aishja, Abdullah b. Amri, Ibn Umeri dhe Havvata b. Xhubejri. Ky hadith i Xhabirit, është hasen-garib.⁶⁷⁴

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ جَعْفَرٍ، وَحَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ حُجْرٍ، أَخْبَرَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ جَعْفَرٍ، عَنْ دَاوُدَ بْنِ بَكْرِ بْنِ أَبِي الْفَرَاتِ، عَنْ ابْنِ الْمُثَنَّى، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ " مَا أَسْكَرَ كَثِيرُهُ فَقَلِيلُهُ حَرَامٌ " . قَالَ وَفِي الْأَبَابِ عَنْ سَعْدٍ وَعَائِشَةَ وَعَبْدَ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو وَابْنِ عُمَرَ وَخَوَاتِ بْنِ جُبَيْرٍ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ جَابِرٍ .

1944. Na ka treguar Muhammed b. Beshshari – atij i ka treguar Abdula'la b. Abdula'la, duke transmetuar nga Hisham b. Hssani, ai nga Mehdi b. Mejmune; na ka treguar Abdullah b. Muavi el-Xhumehi, duke transmetuar nga Mehdi b. Mejmune, të njëjtin kuptim, ai nga Ebu Uthman el-Ensariu, ai nga Kasim b. Muhammedi, ai nga Aishja – që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Çdo gjë që dehë është haram. Të gjitha që dehin, nëse do ta pije një ferek,⁶⁷⁵ është haram të pihet edhe sa dy duar.” Dikush nga ata dy,⁶⁷⁶ në hadith, ka thënë: “Edhe një gllënjë nga ajo është haram.”

Ky hadith është hasen.⁶⁷⁷ E kanë transmetuar Lejth b. Ebu Sulejmi dhe Rebi b. Sabihu nga Ebu Uthman el-Ensari, ngjashëm me transmetimin e Mehdi b. Mejmunes. Emri i Ebu Uthman el-Ensariut është Amër b. Salim, por i thonë edhe Umer b. Salim.

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْأَعْلَى بْنُ عَبْدِ الْأَعْلَى، عَنْ هِشَامِ بْنِ حَسَّانٍ، عَنْ مَهْدِيٍّ بْنِ مَيْمُونٍ، ح وَحَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُعَاوِيَةَ الْجُمَحِيُّ، حَدَّثَنَا مَهْدِيٌّ بْنُ مَيْمُونٍ الْمَعْنَى، وَاحِدٌ، عَنْ أَبِي عُثْمَانَ الْأَنْصَارِيِّ، عَنْ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ

⁶⁷³ Davud b. Bekr b. Ebu Furat el-Eshxhei është transmetues i sinqertë i hadithit. I ka takuar gjeneratës së shtatë.

⁶⁷⁴ E shënojnë edhe Ebu Davudi, Nesaiu dhe Ibn Maxhe, në *Sunen*, si dhe Ibn Hibbani, në *Sahih*.

⁶⁷⁵ Ferek përmbanë shtatëmbëdhjetë ritl. Ritl është njësi matëse për peshën. Një ritl në Bejrut dhe Halep përmbanë 2,566 kg, në Siri 3,202 kg, ndërsa në Egjipt, 449,28 kg.

⁶⁷⁶ Muhammed b. Beshshari apo Abdullah b. Muaviu.

⁶⁷⁷ E shënojnë edhe Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*, dhe Ebu Davud, në *Sunen*.

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " كُلُّ مُسْكِرٍ حَرَامٌ مَا أَسْكَرَ الْفَرْقُ مِنْهُ فَمَلَأَ الْكَفَّ مِنْهُ حَرَامٌ " . قَالَ أَبُو عِيسَى قَالَ أَخَذَهُمَا فِي حَدِيثِهِ " الْخُسُوءُ مِنْهُ حَرَامٌ " . قَالَ هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ . وَقَدْ رَوَاهُ لَيْثُ بْنُ أَبِي سُلَيْمٍ وَالرَّبِيعُ بْنُ صَبِيحٍ عَنْ أَبِي عُثْمَانَ الْأَنْصَارِيِّ نَحْوَ رِوَايَةِ مَهْدِيٍّ بْنِ مَيْمُونٍ . وَأَبُو عُثْمَانَ الْأَنْصَارِيُّ اسْمُهُ عَمْرُو بْنُ سَالِمٍ وَيُقَالُ عَمْرُ بْنُ سَالِمٍ أَيْضًا .

4. Mbi lëngun nebizin⁶⁷⁸

بَابُ مَا جَاءَ فِي نَبِيذِ الْجَرِّ

1945. Na ka treguar Ahmed b. Meni – atij i kanë treguar Ibn Ulejje dhe Jezid b. Haruni, atyre u ka treguar Sulejman el-Tejmi - që Tavusi, ka thënë: “Një njeri erdhi tek Ibn Umeri dhe e pyeti: ‘A e ka ndaluar i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) nebizin nga (ena) bucela prej balte?’ ‘Po.’ – u përgjigj ai.” Tavusi, thotë: “Pasha Allahun, unë atë nga ai e kam dëgjuar.”

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Ibn Ebu Evfi, Ebu Seidi, Suvejdi, Aishja, Ibn Zubejri dhe Ibn Abbasi. Ky hadith është hasen-sahih.

حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مَنِيعٍ، حَدَّثَنَا ابْنُ عُثَيْمٍ، وَيَزِيدُ بْنُ هَارُونَ، قَالَا أَخْبَرَنَا سُلَيْمَانُ التَّيْمِيُّ، عَنْ طَاوُسٍ، أَنَّ رَجُلًا، أَتَى ابْنَ عَمْرِو فَقَالَ نَهَى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَنْ نَبِيذِ الْجَرِّ فَقَالَ نَعَمْ . فَقَالَ طَاوُسٌ وَاللَّهِ إِنِّي سَمِعْتُهُ مِنْهُ . قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ ابْنِ أَبِي أَوْفَى وَأَبِي سَعِيدٍ وَسُوَيْدٍ وَعَائِشَةَ وَابْنِ الزُّبَيْرِ وَابْنِ عَبَّاسٍ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

5. Mbi papëlqyeshmërinë e përgatitjes së nebizit në enën nga (kungulli), në enën nga druri dhe shtambën nga balta

بَابُ مَا جَاءَ فِي كَرَاهِيَةِ أَنْ يُنْبَذَ فِي الدُّبَاءِ وَالْحَنْتَمِ وَالنَّقِيرِ

1946. Na ka treguar Ebu Musa Muhammed b. Muthenna – atij i ka treguar Ebu Davud et-Tajalisi, atij Shu’be – që Amër b. Murre ka thënë: “E kam dëgjuar Za’zanin, kur ka thënë: ‘E kam pyetur Ibn Umerin, se cilat i ka ndaluar i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), për bërjen e nebizit (pjesë joalkoolike). Unë e pyeta atë në gjuhën e tij, ndërsa ai më shpejtoi në gjuhën tonë: ‘I Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) shtambën e verdhë, e ajo është kutruvë nga balta, kungullin, përkatësisht, enët nga kungulli, fuçinë e punuar nga druri i pallmës, enën e drunjtë të ngjitur me rëshirë – ndërsa e ka lejuar që nebizi të përgatitet në meshinare.’”⁶⁷⁹

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Umeri, Aliu, Ibn Abbasi, Ebu Seidi, Ebu Hurejre, Abdurrahman b. Ja’muri, Semure, Enesi, Aishja, Imran b. Husejni, Aiz b. Amri, Hakem el-Gifariu dhe Mejmuneja. Ky hadith është hasen-sahih.⁶⁸⁰

⁶⁷⁸ Nebiza quhet lëngu nga hurmeja, fikut dhe rrushit, para se të arrij pikën e vlimit. Kurr arrin pikën e vlimit, atëherë bëhet alkool.

⁶⁷⁹ Këto katër lloje të enëve, i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të) sipas mendimit të Ali el-Kariut, i ka ndaluar sepse në enët e tilla zakonisht, Arabët e përpunonin dhe i mbanin pijet alkoolike, ose për atë, nëse në enët e tilla tharben hurmet, rrushi apo ndonjë pemë tjetër, ato së shpejti vlojnë dhe bëhen alkool.

⁶⁸⁰ E shënojnë edhe Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*, Muslimi, në *Sahih*, dhe Nesaiu, në *Sunen*.

حَدَّثَنَا أَبُو مُوسَى، مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا أَبُو دَاوُدَ الطَّيَالِسِيُّ، حَدَّثَنَا شُعْبَةُ، عَنْ عُمَرَو بْنِ مَرْثَدَةَ، قَالَ سَمِعْتُ زَادَانَ، يَقُولُ سَأَلْتُ ابْنَ عُمَرَ عَمَّا نَهَى عَنْهُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ مِنَ الْأَوْعِيَةِ أَخْبَرَنَاهُ بَلَّغْتَكُمْ وَفَسَّرَهُ لَنَا بَلَّغْتَنَا . فَقَالَ نَهَى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَنْ الْحَنْتَمَةِ وَهِيَ الْجُرَّةُ وَنَهَى عَنِ الدُّبَاءِ وَهِيَ الْفَرَعَةُ وَنَهَى عَنِ النَّقِيرِ وَهُوَ أَصْلُ النَّخْلِ يُنْقَرُ نَقْرًا أَوْ يُنْسَحُ نَسْحًا وَنَهَى عَنِ الْمُرْقَتِ وَهِيَ الْمُقَيَّرُ وَأَمَرَ أَنْ يُنْبَذَ فِي الْأَسْفِيقَةِ . قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ عُمَرَ وَعَلِيٍّ وَابْنِ عَبَّاسٍ وَأَبِي سَعِيدٍ وَأَبِي هُرَيْرَةَ وَعَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ يَعْمَرَ وَسَمُرَةَ وَأَنَسٍ وَعَائِشَةَ وَعِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ وَعَائِذَ بْنَ عَمْرِو وَالْحَكَمَ الْعِفَارِيَّ وَمَيْمُونَةَ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

6. Mbi lejin e përgatitjes së nebizit në enët (e përmendura) e lejuara

باب مَا جَاءَ فِي الرُّخْصَةِ أَنْ يُنْبَذَ فِي الظُّرُوفِ

1947. Na ka treguar Muhammed b. Beshshari, Hasan b. Aliu dhe Muhammed b. Gajlani – atyre u ka treguar Ebu Asimi, atij Sufjani, duke transmetuar nga Alkame b. Mersedi, ai nga Sulejman b. Burejde, e ai nga babai i vet – që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Ua pata ndaluar përdorimin e disa enëve (për përgatitjen e nebizit), ndërsa ena as nuk mund të lejojë e as të ndalojë asgjë. (Prandaj dijeni) Çdo gjë që dehë, është e ndaluar.” Ky hadith është hasen-sahih.⁶⁸¹

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ، وَالْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ، وَمَحْمُودُ بْنُ غِيْلَانَ، قَالُوا حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، عَنْ عُلْقَمَةَ بْنِ مَرْثَدَةَ، عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ بَرِيدَةَ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " إِنِّي كُنْتُ نَهَيْتُكُمْ عَنِ الظُّرُوفِ وَإِنْ ظَرَفًا لَا يُحِلُّ شَيْئًا وَلَا يُحَرِّمُهُ وَكُلُّ مُسْكِرٍ حَرَامٌ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

1948. Na ka treguar Mahmud b. Gajlani – atij i ka treguar Ebu Davud el-Hafri, duke transmetuar nga Sufjani, ai nga Mensuri, ai nga Salim b. Ebu Xha'di – që Xhabir b. Abdullahu, ka thënë: “I Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), e pat ndaluar përdorimin e disa enëve. Ensarët u ankuan, duke thënë që nuk kanë enë të mjaftueshme, ai tha: ‘Në rregull, atëherë përdorni ato.’”

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Ibn Mes'udi, Ebu Hurejre, Ebu Seidi dhe Abdullah b. Amri. Ky hadith është hasen-sahih.⁶⁸²

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ غِيْلَانَ، حَدَّثَنَا أَبُو دَاوُدَ الْحَفَرِيُّ، عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ مُثَنَّى، عَنْ سَالِمِ بْنِ أَبِي الْجَعْدِ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ نَهَى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَنِ الظُّرُوفِ فَشَكَتْ إِلَيْهِ الْأَنْصَارُ فَقَالُوا لَيْسَ لَنَا وَعَاءٌ . قَالَ " فَلَا إِذَا " . قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ ابْنِ مَسْعُودٍ وَأَبِي سَعِيدٍ وَأَبِي هُرَيْرَةَ وَعَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

7. Mbi përgatitjen e nebizi në meshinaret për ujë

باب مَا جَاءَ فِي الْإِتْبَادِ فِي السِّقَاءِ

1949. Na ka treguar Muhammed b. Muthenna – atij i ka treguar Abdulvehhab es-Sekafi, duke transmetuar nga Junus b. Ubejde, ai nga Hasan el-Basriu, ai nga nëna e vet – që Aishja, ka thënë: “Në (rrushin dhe hurmet) i tharbnim për të Dërguarin e Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) në meshinaret për ujë, vrimën e të cilave e lidhim me spango. Ato, i

⁶⁸¹ E shënojnë të gjithë në *El-Kutubus-sitte*, përveç Buhariut dhe Ebu Davudi.

⁶⁸² E shënojnë të gjithë në *El-Kutubus-sitte*, përveç Muslimit dhe Ibn Maxhes.

vënim për t'u tharbur në mëngjes, e ai atë e pinte në mbrëmje. Ose i vënim për t'u tharbur në mbrëmje, e ai atë e pinte në mëngjes.”

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Xhabiri, Ebu Seidi dhe Ibn Abbasi. Ky hadith është hasen-garib.⁶⁸³ Na është i njohur nëpërmjet Junus b. Ubejdes, vetëm në këtë formë. Ky hadith, me sened tjetër, është transmetuar nga Aishja.

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَهَّابِ الثَّقَفِيُّ، عَنْ يُونُسَ بْنِ عُبَيْدٍ، عَنِ الْحَسَنِ الْبَصْرِيِّ، عَنْ أُمِّهِ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ كُنَّا نُنْبِذُ لِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ فِي سِقَاءٍ يُوَكَّلُ فِي أَغْلَاهُ لَهُ عَزْلَاءُ نُنْبِذُهُ غُدُوًّا وَيَشْرَبُهُ عِشَاءً وَنُنْبِذُهُ عِشَاءً وَيَشْرَبُهُ غُدُوًّا. قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ جَابِرٍ وَأَبِي سَعِيدٍ وَابْنِ عَبَّاسٍ. قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ لَا نَعْرِفُهُ مِنْ حَدِيثِ يُونُسَ بْنِ عُبَيْدٍ إِلَّا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ وَقَدْ رُوِيَ هَذَا الْحَدِيثُ مِنْ غَيْرِ هَذَا الْوَجْهِ عَنْ عَائِشَةَ أَيْضًا.

8. Mbi kokrat, nga të cilat përgatitet alkooli

بَاب مَا جَاءَ فِي الْخُبُوبِ الَّتِي يُتَّخَذُ مِنْهَا الْخَمْرُ

1950. Na ka treguar Muhammed b. Jahja – atij i ka treguar Muhammed b. Jusufi, atij Israili, atij Ibrahim b. Muhaxhiri, duke transmetuar nga Amir esh-Sha'biu, ai nga Nu'man b. Beshiri – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Alkooli mund të përgatitet nga gruri, elbi, hurmet, rrushi dhe mjalta.”

Mbi këtë temë, është transmetuar hadithi edhe nga Ebu Hurejre. Ky hadith është garib.⁶⁸⁴

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ، حَدَّثَنَا إِسْرَائِيلُ، حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُهَاجِرٍ، عَنْ عَامِرِ الشَّعْبِيِّ، عَنِ النَّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " إِنَّ مِنَ الْجَنْطَةِ خَمْرًا وَمِنَ الشَّعِيرِ خَمْرًا وَمِنَ التَّمْرِ خَمْرًا وَمِنَ الزَّرْبِيبِ خَمْرًا وَمِنَ الْعَسَلِ خَمْرًا ". قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ. قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ.

1951. Na ka treguar Hasan b. Ali el-Hal-lali – atij i ka treguar Jahja b. Ademi, duke transmetuar nga Israili - ngjashëm me hadithin e mëparshëm.

Ebu Hajjan et-Tejmiu, këtë hadith e ka transmetuar nga Sha'biu, ai nga Ibn Umeri, ndërsa ai nga Umeri, i cili ka thënë: “Alkooli mund të bëhet nga gruri.” Pastaj e ka përmendur në tërësi këtë hadith. Na ka informuar Ahmed b. Meni – atij i ka treguar Abdullah b. Idrisi, duke transmetuar nga Ebu Hajjan et-Tejmiju, ai nga Sha'bi, ai nga Ibn Umeri – që Umer b. Hattabi, ka thënë: “Nga gruri mund të bëhet alkooli.” Kjo është më e besueshme sesa hadithi i Ibrahim b. Muhaxhirit. Ali b. Medini thotë: “Jahja b. Sa'di, ka thënë: ‘Ibrahim b. Muhaxhirinuk është ravi i fuqishëm.’”

حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ الْخَلَّالُ، حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ آدَمَ، عَنْ إِسْرَائِيلَ، نَحْوَهُ. وَرَوَى أَبُو حَيَّانَ النَّيْمِيُّ، هَذَا الْحَدِيثَ عَنِ الشَّعْبِيِّ، عَنْ ابْنِ عُمرَ، عَنْ عُمرَ، قَالَ إِنَّ مِنَ الْجَنْطَةِ خَمْرًا فَذَكَرَ هَذَا الْحَدِيثَ. حَدَّثَنَا بِذَلِكَ، أَحْمَدُ بْنُ مَنِيعٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ أَبِي حَيَّانَ النَّيْمِيِّ، عَنْ ابْنِ عُمرَ، عَنْ عُمرَ بْنِ الْخَطَّابِ، إِنَّ مِنَ الْجَنْطَةِ خَمْرًا بِهَذَا. وَهَذَا أَصَحُّ مِنْ حَدِيثِ إِبْرَاهِيمَ بْنِ مُهَاجِرٍ. وَقَالَ عَلِيُّ بْنُ الْمَدِينِيِّ قَالَ يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ لَمْ يَكُنْ إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُهَاجِرٍ بِالْقَوِيِّ فِي الْحَدِيثِ.

⁶⁸³ E shënojnë edhe Muslimi, në *Sahih*, si dhe Ebu Davudi, në *Sunen*.

⁶⁸⁴ E shënojnë të gjithë në *El-Kutubus-sitte*, përveç Nesaiut.

1952. Na ka treguar Ahmed b. Muhammedi – atij i ka treguar Abdullah b. Mubareku, atij i kanë treguar Evzaiu dhe Ikrimë b. Ammari, atyre u ka treguar Ebu Kethirr es-Suhajmi, ai ka dëgjuar nga Ebu Hurejrre – që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Alkooli mund të bëhet edhe nga dy bimë: pallma dhe hardhia.”

Ky hadith është hasen-sahih.⁶⁸⁵ Ebu Kethir es-Suhajm el-Guberi, quhej Jezid b. Abdurrahman b. Gufejle.

حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ، أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ، حَدَّثَنَا الْأَوْزَاعِيُّ، وَعِكْرَمَةُ بْنُ عَمَّارٍ، قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو كَثِيرٍ السُّحَيْمِيُّ، قَالَ سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ، يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " الْخَمْرُ مِنْ هَاتَيْنِ الشَّجَرَتَيْنِ النَّخْلَةُ وَالْعِنْبَةُ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ . وَأَبُو كَثِيرٍ السُّحَيْمِيُّ هُوَ الْعَبْرِيُّ وَاسْمُهُ يَزِيدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عُفَيْلَةَ .

9. Mbi përzierjen e hurmave të verdha dhe të freskëta

بَاب مَا جَاءَ فِي خَلِيطِ الْبُسْرِ وَالْتَمَرِ

1953. Na ka treguar Kutejbe – atij i ka treguar Lejth b. Sa'di, duke transmetuar nga Ataa b. Ebu Rebbahi – që Xhabir b. Abdullahu, ka thënë: “I Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), e ka ndaluar që të tharben sëbashku hurmet e verdha dhe të freskëta.” Ky hadith është sahih.⁶⁸⁶

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، حَدَّثَنَا اللَّيْثُ بْنُ سَعْدٍ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ أَبِي رَبَاحٍ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ نَهَى أَنْ يُنْبَذَ الْبُسْرُ وَالرُّطْبُ جَمِيعًا . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

1954. Na ka treguar Sufjan b. Vekiu – atij i ka treguar Xheriri, duke transmetuar nga Sulejman et-Tejmije, ai nga Ebu Nadri – që Ebu Seidi, ka thënë: “I Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) e ka ndaluar, që të përzihen hurmat e verdha dhe të tharat, pastaj hurmet e thara dhe rushi i tharë dhe që nebizi të (bëhet) përgatitet në shtambën nga balta.”

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Enesi, Xhabiri, Ebu Katade, Ibn Abbasi, Ummu Seleme, Ma'bed b. Ka'bi dhe nëna e tij. Ky hadith është hasen-sahih.⁶⁸⁷

حَدَّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ وَكِيعٍ، حَدَّثَنَا جَرِيرٌ، عَنْ سُلَيْمَانَ التَّيْمِيِّ، عَنْ أَبِي نَضْرَةَ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ نَهَى عَنْ الْبُسْرِ وَالتَّمْرِ أَنْ يُخْلَطَ بَيْنَهُمَا وَنَهَى عَنِ الرَّيْبِ وَالتَّمْرِ أَنْ يُخْلَطَ بَيْنَهُمَا وَنَهَى عَنِ الْجَرَارِ أَنْ يُنْبَذَ فِيهَا . قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ جَابِرٍ وَأَنَسٍ وَأَبِي قَتَادَةَ وَابْنِ عَبَّاسٍ وَأُمِّ سَلَمَةَ وَمَعْبُدِ بْنِ كَعْبٍ عَنْ أُمِّهِ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

10. Mbi ndalesën e pirjes nga enët e arta dhe të argjendta

بَاب مَا جَاءَ فِي كَرَاهِيَةِ الشَّرْبِ فِي آتِيَةِ الذَّهَبِ وَالْفِصَّةِ

1955. Na ka treguar Bundari⁶⁸⁸ - atij i ka treguar Muhammed b. Xha'feri, atij Shu'be duke transmetuar nga Hakemi, ai ka dëgjuar nga Ibn Ebu Lejle – që Hudhejfe⁶⁸⁹ kishte kërkuar ujë

⁶⁸⁵ E shënojnë të gjithë në *El-Kutubus-sitte*, përveç Buhariut.

⁶⁸⁶ E shënojnë në *El-Kutubus-sitte*.

⁶⁸⁷ E shënojnë edhe Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*, si dhe Muslimi, në *Sahih*.

dhe një njeri⁶⁹⁰ ia kishte sjellë atë në enën e argjendte, e ai ia kishte hedhur atë në fytyrë, e i kishte thënë: “Unë ia kam ndaluar pirjen (nga enët e argjendta), por atë ai nuk e ka pranuar!”⁶⁹¹ I Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), e ka ndaluar pirjen nga enët e arta dhe të argjendta,⁶⁹² të veshurit e mëndafshit dhe të brokatit dhe ka thënë: ‘Këto janë për ata (mosbesimtarët) në këtë botë, ndërsa për ju në botën e ardhme!’”

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Ummu Seleme, Bera’ dhe Aishja. Ky hadith është hasen-sahih.⁶⁹³

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ، حَدَّثَنَا شُعْبَةُ، عَنْ الْحَكَمِ، قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ أَبِي لَيْلَى، يُحَدِّثُ أَنَّ حُذَيْفَةَ، اسْتَسْقَى فَأَتَاهُ إِنْسَانٌ بِإِنَاءٍ مِنْ فِضَّةٍ فَرَمَاهُ بِهِ وَقَالَ إِنِّي كُنْتُ قَدْ نَهَيْتُهُ فَأَبَى أَنْ يَنْتَهِيَ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ نَهَى عَنِ الشَّرْبِ فِي أَنْيَةِ الْفِضَّةِ وَالذَّهَبِ وَلَيْسَ الْخَرِيرُ وَالذِّيْبَاجُ وَقَالَ " هِيَ لَهُمْ فِي الدُّنْيَا وَلَكُمْ فِي الْآخِرَةِ " . قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ وَالْبَرَاءِ وَغَائِثَةَ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

11. Mbi ndalesën e pirjes në këmbë

بَابُ مَا جَاءَ فِي النَّهْيِ عَنِ الشَّرْبِ، قَائِمًا

1956. Na ka treguar Muhammed b. Beshshari – atij i ka treguar Ibn Ebu Adijj duke transmetuar nga Seidi,⁶⁹⁴ ai nga Katade – që Enesi, ka thënë: “I Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) e ka ndaluar pirjen në këmbë.” Dikush, pyeti: “E për të ngrënë?” “Ajo është e ndaluar rreptësisht.” – tha ai. Ky hadith është sahih.⁶⁹⁵

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ، حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عَدِيٍّ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي عَرُوبَةَ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَنَسٍ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ نَهَى أَنْ يَشْرَبَ الرَّجُلُ قَائِمًا . فَقِيلَ الْأَكْلُ قَالَ ذَلِكَ أَشَدُّ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

1957. Na ka treguar Humejd b. Mes’adi – atij i ka treguar Halid b. Harithi, duke transmetuar nga Seidi, ai nga Katade, ai nga Ebu Muslim el-Xhezmiu – që Xharud b. Ala, ka thënë: “I Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), e ka ndaluar pirjen në këmbë.”

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Ebu Seidi, Ebu Hurejre dhe Enesi. Ky hadith është hasen-garib.⁶⁹⁶ Kështu, shumë e ka transmetuar këtë hadith nga Seidi, ai nga Katade, ai nga Ebu Muslimi, ai nga Xharudi, ndërsa ai nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të). Ndërsa, është transmetuar nga Katade - ai nga Jazid b. Abdullah b.

⁶⁸⁸ Bundar është Muhammed b. Beshshari.

⁶⁸⁹ Hudhejfe gjatë kohës së hilafetit të Umerit dhe Uthmanit ka qenë udhëheqës i qytetit Medain, i cili gjendet disa fersheh nga Bagdadi. Ka vdekur pasi që Uthmani është vrarë.

⁶⁹⁰ Në transmetimin e Buhariut qëndron, që ujin ia ka sjellur njeriu me emrin Duhkan, derisa në transmetimin tjetër të këtij hadithi qëndron që ujin ia ka sjellur mexhusia.

⁶⁹¹ Në transmetimin e Buhariut të këtij hadithi, qëndron: “E pështyva në fytyrë, sepse e kam ndaluar pirjen nga enët e arit dhe argjendit, e ai nuk ka dëgjuar.”

⁶⁹² Në transmetimin të cilin e shënon Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*, nga Ebu Lejla, qëndron: “E ka ndaluar i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të), që të pihet dhe të hahet nga enët e arit.”

⁶⁹³ Është shënuar në *El-Kutubus-sitte*.

⁶⁹⁴ Seid b. Ebu Arube Mehran el-Jeskeri është ravi i besueshëm dhe hafiz i hadithit. Autor i shumë veprave. I ka takuar gjeneratës së gjashtë. ka vdekur në vitin 56, sipas hixhretit. Ka anuar në mashtrim dhe gjatë fundit të jetës, është bërë harrestar.

⁶⁹⁵ E shënojnë edhe Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*, si dhe Muslimi, në *Sahih*.

⁶⁹⁶ E shënon edhe Tahaviu, në veprën *Meanil-Asar*.

Shehiri, ai nga Ebu Muslimi, ai nga Xharudi – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Sendin e humbur të muslimanit, kush atë e gjenë dhe e përvetëson, ka për ta dërguar në zjarr të Xhehennemit.”⁶⁹⁷ Për Xharud b. Mual-liun, i thonë Ibn Ala, ndërsa e drejtë është Ibn Mual-la.

حَدَّثَنَا حُمَيْدُ بْنُ مَسْعَدَةَ، حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ الْحَارِثِ، عَنْ سَعِيدٍ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَبِي مُسْلِمٍ الْجَدْمِيِّ، عَنِ الْجَارُودِ بْنِ الْمُعَلَّى، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ نَهَى عَنِ الشُّرْبِ قَائِمًا . قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ وَأَبِي هُرَيْرَةَ وَأَنَسٍ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ حَسَنٌ . وَهَكَذَا رَوَى غَيْرُ وَاحِدٍ هَذَا الْحَدِيثُ عَنْ سَعِيدٍ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَبِي مُسْلِمٍ عَنِ الْجَارُودِ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ . وَرُوِيَ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ يَزِيدَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الشَّخِيرِ عَنْ أَبِي مُسْلِمٍ عَنِ الْجَارُودِ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ " ضَالَّةُ الْمُسْلِمِ حَرْقُ النَّارِ " . وَالْجَارُودُ هُوَ ابْنُ الْمُعَلَّى الْعَبْدِيُّ صَاحِبُ النَّبِيِّ ﷺ وَيُقَالُ الْجَارُودُ بْنُ الْعَلَاءِ أَيْضًا وَالصَّحِيحُ ابْنُ الْمُعَلَّى .

12. Mbi lehtësimin e pirjes në këmbë

باب مَا جَاءَ فِي الرُّخْصَةِ فِي الشُّرْبِ قَائِمًا

1958. Na ka treguar Ebu Saib Selim b. Xhunade b. Selim el-Kufi – atij i ka treguar Hafis b. Gijasi, duke transmetuar nga Ubejdullah b. Umeri, ai nga Nafiu – që Ibn Umeri, ka thënë: “Në kohën e të Dërguarit të Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), kemi ngrënë duke ecur dhe kemi pirë (ujë) në këmbë.”⁶⁹⁸

Ky hadith, nëpërmjet Ubejdullah b. Umerit, nga Nafiu, nga Ibn Umeri është hasen-sahih-garib.⁶⁹⁹ Imran b. Hudejri, këtë hadith e ka transmetuar nga Ebu Bezeriu, ndërsa ai nga Ibn Umeri. Ebu Bezeriu quhej Jezid b. Utarid.

حَدَّثَنَا أَبُو السَّائِبِ، سَلَمُ بْنُ جُنَادَةَ الْكُوفِيُّ حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ غِيَاثٍ، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ، عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ كُنَّا نَأْكُلُ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَنَحْنُ نَمْشِي وَنَشْرَبُ وَنَحْنُ قِيَامٌ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ . وَرَوَى عُمَرَانُ بْنُ حُدَيْرٍ هَذَا الْحَدِيثَ عَنْ أَبِي الْبَرَزِيِّ عَنِ ابْنِ عُمَرَ . وَأَبُو الْبَرَزِيِّ اسْمُهُ يَزِيدُ بْنُ عَطَارِدٍ .

1959. Na ka treguar Ahmed b. Meni – atij i ka treguar Hushejmi; atij i kanë treguar Asim el-Ahveli dhe Mugire, duke transmetuar nga Sha'biu – që Ibn Abbasi, ka thënë: “I Dërguari piu zemzem duke qenë në këmbë.”⁷⁰⁰

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Aliu, Sa'di, Abdullah b. Amri dhe Aishja. Ky hadith është hasen-sahih.⁷⁰¹

⁶⁹⁷ E shënojnë edhe Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*, Nesaiu dhe Ed-Darimi, në *Sunen*, si dhe Ibn Hibbani, në *Sahih*.

⁶⁹⁸ Abdurrahman el-Mubarekuri thotë: Nga ky hadith mund të përfundojmë që është e lejuar ngrënia duke ecur dhe pirja duke qenë në këmbë nga kapitulli i mëparshëm, nga hadithi të cilin e transmeton Enesi, kemi parë që është e ndaluar pirja duke qenë në këmbë. Për ta gjetur kompromisin në mes këtyre dy haditheve, në shikim të parë të kundërt, ndalesën në hadithin e Enesit duhet kuptuar në kuptim të mekruh të butë, ndërsa ai i Ibn Umerit, se është e lejuar pirja duke qenë në këmbë, por ajo, megjithatë, është mekruh.

⁶⁹⁹ E shënojnë Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*, si dhe Ibn Maxhe dhe Ed-Darimi, në *Sunene*.

⁷⁰⁰ Sujutiu konsideron që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të), e ka bërë atë për të treguar se është e lejuar pirja edhe në këmbë. Ose nuk ka gjetur vend për t'u ulur për të pirë, andaj ka pirë në këmbë.

⁷⁰¹ E shënojnë edhe Buhariu dhe Muslimi, në *Sahih*.

حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مَنِيعٍ، حَدَّثَنَا هُشَيْمٌ، حَدَّثَنَا عَاصِمُ الْأَحْوَلُ، وَمُغِيرَةُ، عَنِ الشَّعْبِيِّ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ شَرِبَ مِنْ زَمْزَمَ وَهُوَ قَائِمٌ. قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ عَلِيٍّ وَسَعْدٍ وَعَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو وَعَائِشَةَ. قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

1960. Na ka treguar Kutejbe – atij i ka treguar Muhammed b. Xha'feri, duke transmetuar nga Husejn el-Mual-limi, ai nga Amër b. Shuajbi, ai nga babai i vet – që stërgjyshi i Amër b. Shuajbit, ka thënë: “E kam parë të Dërguarin e Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), duke pirë edhe në këmbë edhe ulur.” Ky hadith është hasen-sahih.

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ، عَنْ حُسَيْنِ الْمُعَلِّمِ، عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَدِّهِ، قَالَ رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَشْرِبُ قَائِمًا وَقَاعِدًا. قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

13. Mbi pushimet gjatë pirjes nga ena

بَابُ مَا جَاءَ فِي التَّنْفُسِ فِي الْإِنَاءِ

1961. Na kanë treguar Kutejbe dhe Jusuf b. Hammadi – atyre u ka treguar Abdulvarith b. Seidi, duke transmetuar nga Ebu Isami – që Enes b. Maliku, ka thënë: “I Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), kur pinte nga ena, pushonte tre herë, duke thënë: ‘Kështu është më këndshëm dhe e shuan etjen më mirë.’”

Ky hadith është hasen.⁷⁰² E ka transmetuar Hisham ed-Destevaiu nga Ebu Isama, ndërsa ai nga Enesi. Ndërsa e ka transmetuar Azre b. Thabiti, nëpërmjet Sumames, nga Enesi. “I Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), duke pirë nga ena, pushonte tre herë.”

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، وَيُوسُفُ بْنُ حَمَّادٍ، قَالَا حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ بْنُ سَعِيدٍ، عَنْ أَبِي عَصَامٍ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ يَتَنَفَّسُ فِي الْإِنَاءِ ثَلَاثًا وَيَقُولُ "هُوَ أَمْرٌ وَأَرْوَى". قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ. وَرَوَاهُ هِشَامُ الدَّسْتَوَائِيُّ عَنْ أَبِي عَصَامٍ عَنْ أَنَسٍ.

وَرَوَى عَزْرَةُ بْنُ ثَابِتٍ، عَنْ ثُمَامَةَ، عَنْ أَنَسٍ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ يَتَنَفَّسُ فِي الْإِنَاءِ ثَلَاثًا.

1962. Na ka treguar Bundari – atij i ka treguar Abdurrahman b. Mehdiu, atij Azr b. Thabit el-Ensari, duke transmetuar nga Sumame b. Enesi – që Enes b. Maliku, ka thënë: “I Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), kur pinte nga ena, pushonte tri herë.” Ky hadith është sahih.⁷⁰³

حَدَّثَنَا بِذَلِكَ مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ حَدَّثَنَا عَزْرَةُ بْنُ ثَابِتٍ الْأَنْصَارِيُّ عَنْ ثُمَامَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ يَتَنَفَّسُ فِي الْإِنَاءِ ثَلَاثًا. قَالَ هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

1963. Na ka treguar Ebu Kurejbe – atij i ka treguar Vekiu, duke transmetuar nga Jezid b. Sinan el-Xhezeriu, ai nga i biri Ata' b. Ebu Rebahu, ai nga babai i vet, ai nga Ibn Abbasi – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Kur pini, mos pini pa pushuar sikurse deveja, por pini me dy apo tre pushime sa një frymëmarrje. Kur doni të pini, thuani

⁷⁰² E shënojnë në *El-Kutubus-sitte*, përveç Buhariut.

⁷⁰³ E shënojnë në *El-Kutubus-sitte*, përveç Buhariut.

Bismil-lah, ndërsa falënderoni Allahun, çdoherë kur e largoni enën nga goja.” Ky hadith është garib.⁷⁰⁴ Jezid b. Sinan el-Xhezeri është Ebu Ferve er-Ruhavi.

حَدَّثَنَا أَبُو كُرَيْبٍ، حَدَّثَنَا وَكِيعٌ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ سِنَانِ الْجَزَرِيِّ، عَنْ ابْنِ لِعْطَاءٍ بْنِ أَبِي رَبَاحٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " لَا تَشْرَبُوا وَاحِدًا كَثُرَبِ الْبُعِيرِ وَلَكِنْ اشْرَبُوا مِثْنَى وَثَلَاثَ وَسُمُوا إِذَا أَنْتُمْ شَرِبْتُمْ وَاحْمَدُوا إِذَا أَنْتُمْ رَفَعْتُمْ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ . وَيَزِيدُ بْنُ سِنَانٍ الْجَزَرِيُّ هُوَ أَبُو فَرَوَةَ الرَّهَاطِيُّ .

14. Mbi dy pushime gjatë pirjes nga ena

بَاب مَا ذُكِرَ مِنَ الشَّرْبِ بِنَفْسَيْنِ

1964. Na ka treguar Ali b. Hashremi – atij i ka treguar Isa b. Junusi, duke transmetuar nga Rishdin b. Kurejbe, ai nga babai i vet – që Ibn Abbasi, ka thënë: “I Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ndonjëherë, kur pinte nga ena, pushonte dy herë.”

Ky hadith është hasen-garib.⁷⁰⁵ Na është i njohur vetëm nëpërmjet Rishdin b. Kurejbit.

Ebu Isai, thotë: “E kam pyetur Abdullah b. Abdurrahmanin,⁷⁰⁶ mbi Rishdin b. Kurejbin. E pyeta: ‘A është më i fuqishëm ai apo Muhammed b. Kurejbe?’⁷⁰⁷ Ai tha: ‘Rashidin b. Kurejbi, sipas mendimit tim, ka përparësi.’ Ndërsa, e pyeta edhe Muhammed b. Ismailin mbi këtë, e ai tha: ‘Sipas mendimit tim, Muhammed b. Kurejbi, ka përparësi në krahasim me Rishdin b. Kurejbin.’ Është e drejtë sipas meje, ajo çfarë ka thënë Ebu Muhammed Abdullah b. Abdurrahmani. Rishdin b. Kurejbi ka përparësi dhe është më i vjetër. Ai e ka takuar dhe e ka parë Ibn Abbasin. Ata dy janë vallezër dhe, që të dytë gjatë transmetimit të haditheve i kundërshtojnë transmetuesit më të besueshëm.

حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ خَشْرَمٍ، حَدَّثَنَا عِيسَى بْنُ يُونُسَ، عَنْ رَشْدِينَ بْنِ كُرَيْبٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ إِذَا شَرِبَ تَنَفَّسَ مَرَّتَيْنِ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ لَا نَعْرِفُهُ إِلَّا مِنْ حَدِيثِ رَشْدِينَ بْنِ كُرَيْبٍ . قَالَ وَسَأَلْتُ أَبَا مُحَمَّدٍ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ رَشْدِينَ بْنِ كُرَيْبٍ قُلْتُ هُوَ أَقْوَى أَوْ مُحَمَّدُ بْنُ كُرَيْبٍ فَقَالَ مَا أَقْرَبَهُمَا وَرَشْدِينَ بْنُ كُرَيْبٍ أَرْجَحُهُمَا عِنْدِي . قَالَ وَسَأَلْتُ مُحَمَّدَ بْنَ إِسْمَاعِيلَ عَنْ هَذَا فَقَالَ مُحَمَّدُ بْنُ كُرَيْبٍ أَرْجَحُ مِنْ رَشْدِينَ بْنِ كُرَيْبٍ . وَالْقَوْلُ عِنْدِي مَا قَالَ أَبُو مُحَمَّدٍ عَبْدَ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ رَشْدِينَ بْنُ كُرَيْبٍ أَرْجَحُ وَأَكْبَرُ وَقَدْ أَدْرَكَ ابْنُ عَبَّاسٍ وَرَأَاهُ أَخَوَانِ وَعِنْدَهُمَا مَنَاجِيرُ .

15. Mbi papëlqyeshmërinë e të fryerit në pije

بَاب مَا جَاءَ فِي كَرَاهِيَةِ النَّفْخِ فِي الشَّرَابِ

1965. Na ka treguar Ali b. Hashremi – atij i ka treguar Isa b. Junusi, duke transmetuar nga Malik b. Enesi, ai nga Ejjubi⁷⁰⁸ - që Ibn Habibi e ka dëgjuar Ebu Muthenna el-Xhuheniun⁷⁰⁹ duke e përmendur, nga Ebu Seid el-Hudriu, që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë

⁷⁰⁴ Ibn Haxher el-Askalani, në veprën *Fet'hul-Bari*, pohon që senedi i këtij hadithi është i dobët.

⁷⁰⁵ E shënon edhe Ibn Maxhe, në *Sunen*. Sipas mendimit të Ibn Haxherit, senedi i këtij hadithi është i dobët.

⁷⁰⁶ Abdullah b. Abdurrahman ed-Darimi është autor i *Sunenit* të njohur.

⁷⁰⁷ Rishdin b. Kurejbi dhe Muhammed b. Kurejbi janë vëllezër. Të dytë janë të dobët, me atë që, sipas mendimit të Ed-Darimit, Muhammedi është më i dobët, ndërsa sipas mendimit të Buhariut, Rishdin është më i dobët.

⁷⁰⁸ Ejjub b. Habib ez-Zuhri el-Medeni është ravi i besueshëm. I ka takuar gjeneratës së gjashtë.

⁷⁰⁹ Ebu Musenna el-Xhuheni el-Medeni është ravi makbul. I ka takuar gjeneratës së tretë.

mbi të), e ka ndaluar të fryhet në pije.⁷¹⁰ Një njeri, në atë, tha: “Po, nëse e shoh ndonjë hashtël në enë?” Ai, tha: “Derdhe atë.” Ai tha: “Nëse e pi atë me një gllënjë, pa pushuar, nuk kam për ta shuar etjen?” Atëherë, kur dëshiron të pushosh, largoje enën nga goja.” – tha i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të). Ky hadith është hasen-sahih.⁷¹¹

حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ خَشْرَمٍ، أَخْبَرَنَا عِيسَى بْنُ يُونُسَ، عَنْ مَالِكِ بْنِ أَنَسٍ، عَنْ أَبِي يُونُسَ، وَهُوَ ابْنُ حَبِيبٍ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا الْمُثَنَّى الْجُهَنِيَّ، يَذْكُرُ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ نَهَى عَنْ النَّفْخِ فِي الشَّرْبِ . فَقَالَ رَجُلٌ الْقَذَاءُ أَرَاهَا فِي الْإِنَاءِ قَالَ " أَهْرِقْهَا " . قَالَ فَإِنِّي لَا أَرَوِي مِنْ نَفْسٍ وَاحِدٍ قَالَ " فَأَيْنَ الْقَدَحِ إِذَا عَنْ فِيكَ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

1966. Na ka treguar Ibn Ebu Umeri – atij i ka treguar Sufjani – duke transmetuar nga Abdulkerim el-Xhezeriu, ai nga Iktime – që Ibn Abbasi, ka thënë: “E ka ndaluar i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) (derisa pihet) të merret frymë ose të fryhet mbi enë.” Ky hadith është hasen-sahih.⁷¹²

حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عُمَرَ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، عَنْ عَبْدِ الْكَرِيمِ الْجَزْرِيِّ، عَنْ عِكْرَمَةَ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ نَهَى أَنْ يُتَنَفَّسَ فِي الْإِنَاءِ أَوْ يُنْفَخَ فِيهِ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

16. Mbi papëlqyeshmërinë e të marrurit frymë mbi enë

بَاب مَا جَاءَ فِي كَرَاهِيَةِ التَّنَفُّسِ فِي الْإِنَاءِ

1967. Na ka treguar Is’hak b. Mensuri – atij i ka treguar Abdussamed b. Abdulvarithi, atij Hishami, duke transmetuar nga Jahja b. Ebu Kethiri, ai nga Abdullah b. Ebu Katade, e ai nga babai i vet – që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Kur ndokush nga ju pi, të mos merr frymë mbi enë.”

Ky hadith është hasen-sahih.⁷¹³

حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ مَنْصُورٍ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الصَّمَدِ بْنُ عَبْدِ الْوَارِثِ، حَدَّثَنَا هِشَامُ الدَّسْتَوَائِيُّ، عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي قَتَادَةَ، عَنْ أَبِيهِ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ " إِذَا شَرِبَ أَحَدُكُمْ فَلَا يَتَنَفَّسْ فِي الْإِنَاءِ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

⁷¹⁰ Abdurrahman el-Mubarekfuri konsideron që kjo ndalesë ka të bëjë me frytjen në ushqim dhe në pije. Zakonisht, në ushqim dhe në pije fryhet nga dy arsye: nëse është i nxehtë për ta ftohur, apo nëse bien në të ndonjë fije për ta hequr atë. Sa i përket ushqimit të nxehtë dhe pijes, duhet pritur të ftohet dhe nuk është e lejuar për ta ftohur të fryhet në te, pr nëse është fjala për ndonjë fije, atëherë atë pjesë të ushqimit ose të pijes duhet derdhur, nuk duhet fryrë në enë për shkak të asaj.

⁷¹¹ E shënojnë edhe Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*, Ed-Darimi, në *Sunen*, si dhe Muhammed b. Hasani, në *Muvettaa*.

⁷¹² E shënojnë edhe Ebu Davudi dhe Ibn Maxhe, në *Sunene*.

⁷¹³ E shënojnë edhe Buhariu dhe Muslimi, në *Sahihë*.

17. Mbi të përmbysurit e grykës së meshinares

بَاب مَا جَاءَ فِي النَّهْيِ عَنْ اخْتِنَانِ الْأَسْقِيَةِ

1968. Na ka treguar Kutejbe – atij i ka treguar Sufjani, duke transmetuar nga Zuhriu, ai nga Ubejdullah b. Abdullahu, ai nga Ebu Seidi – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), e ka ndaluar përmbysjen e grykës së meshinares.⁷¹⁴

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Xhabiri, Ibn Abbasi dhe Ebu Hurejre. Ky hadith është hasen-sahih.⁷¹⁵

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ، رَوَاهُ أَنَّهُ نَهَى عَنْ اخْتِنَانِ الْأَسْقِيَةِ. قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ جَابِرٍ، وَابْنِ عَبَّاسٍ وَأَبِي هُرَيْرَةَ. قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

18. Mbi lejmin në atë pikëpamje

بَاب مَا جَاءَ فِي الرُّخْصَةِ فِي ذَلِكَ

1969. Na ka treguar Jahja b. Musa – atij i ka treguar Abdurrezaku, atij Abdullah b. Umeri,⁷¹⁶ duke transmetuar nga Isa b. Abdullah b. Unejsi – që babai i Isa b. Abdullah b. Unejsit, ka thënë: “E kam parë të Dërguarin (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), se si u ngrit deri te meshinarja, ia përmbysi grykën dhe piu.”

Mbi këtë temë, është transmetuar hadithi edhe nga Ummu Sulejme. Senedi i këtij hadithi nuk është i besueshëm.⁷¹⁷ Abdullah b. Umerin, për shkak të të mbajturit të dobët në mend, e kanë konsideruar si ravi të dobët të hadithit, ndërsa mua më është e njohur se ka dëgjuar hadithe nga Isai apo jo.

حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ مُوسَى، حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ، أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ، عَنْ عِيسَى بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَنَيْسٍ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ قَامَ إِلَى قَرْيَةٍ مُعَلَّقَةٍ فَخَنَّتْهَا ثُمَّ شَرِبَ مِنْ فِيهَا. قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ أُمِّ سَلَيْمٍ. قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ لَيْسَ إِسْنَادُهُ بِصَحِيحٍ. وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ الْعُمَرِيُّ يُضَعَّفُ فِي الْحَدِيثِ وَلَا أَدْرِي سَمِعَ مِنْ عِيسَى أَمْ لَا.

1970. Na ka treguar Ibn Ebu Umeri – atij i ka treguar Sufjani, duke transmetuar nga Jezid b. Jezid b. Xhabiri,⁷¹⁸ ai nga Abdurrahman b. Ebu Amre – që Kebshai,⁷¹⁹ gjyshja e Abdurrahman b. Amres, ka thënë: “Hyri tek unë i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) dhe piu në këmbë, nga gryka e meshinares së varrur. Pastaj unë u ngritur dhe e preva një pjesë,⁷²⁰ të grykës së saj.”⁷²¹

⁷¹⁴ Mesiguri atë e ka ndaluar për arsye higjienike.

⁷¹⁵ E shënojnë edhe Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*, dhe të gjithë në *El-Kutubus-sitte*, përveç Nesaiut.

⁷¹⁶ Abdullah b. Umer b. Hafs b. Asim b. Umer b. Hattab Ebu Abdurrahman el-Umeri el-Medeniu është ravi i dobët. I ka takuar gjeneratës së shtatë. Ka vdekur në vitin 71, sipas hixhretit.

⁷¹⁷ E shënon edhe Ebu Davudi, në *Sunen*.

⁷¹⁸ Jezid b. Jezid b. Xhabir el-Ezdi el-Dimeshki është fakih dhe ravi i besueshëm. I ka takuar gjeneratës së gjashtë.

⁷¹⁹ Kebshi, disa i thonë Kubejsh, bint Thabit b. Munzir el-Ensarija është motra e Hassan b. Thabitit.

⁷²⁰ Kebshi preu një pjesë të hapjes së meshinares në të cilën i Dërguari i Allahut vuri gojën e bekuar. E ka prerë për ta ruajtur për kujtim, por edhe për shkak të bereqetit.

⁷²¹ Nga ky hadith mund të shohim që është e lejuar pirja e ujit nga gryka e meshinares, derisa nga hadithi në kapitullin e mëparshëm shihet se atë, i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të) e ka ndaluar. Sipas

Ky hadith është hasen-sahih-garib.⁷²² Jezid b. Jezidi është i vëllai i Abdurrahman b. Jezid b. Xhabirit. Ai ka vdekur përpara tij.

حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عُمَرَ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ يَزِيدَ بْنِ جَابِرٍ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي عُمَرَ، عَنْ جَدِّهِ، كَيْشَةَ قَالَتْ دَخَلَ عَلَيَّ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَشَرِبَ مِنْ فِي قَرْبَةٍ مُعَلَّقَةٍ فَأَيْمًا فَقُمْتُ إِلَى فِيهَا فَقَطَعْتُهُ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ غَرِيبٌ . وَيَزِيدُ بْنُ يَزِيدَ بْنِ جَابِرٍ هُوَ أَخُو عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ يَزِيدَ بْنِ جَابِرٍ وَهُوَ أَقْدَمُ مِنْهُ مَوْتًا .

19. Përparësinë e pirjes e kanë ata nga ana e djathtë

باب مَا جَاءَ أَنَّ الْأَيْمَنَ أَحَقُّ بِالشَّرَابِ

1971. Na ka treguar El-Ensari – atij i ka treguar Mani – atij Maliku, duke transmetuar nga Ibn Shihabi; na ka treguar Kutejbe, duke transmetuar nga Maliku, ai nga Ibn Shihabi – që Enes b. Maliku, ka thënë: “Ja sollën të Dërguarit të Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), qumështin të përzier me ujë. Nga ana e tij e djathtë ishte ulur një beduin, ndërsa nga ana e tij e majtë Ebu Bekri. Ai piu, pastaj ia dha bedunit, duke thënë: ‘Nga e djathta, mandej nga e djathta.’”

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Ibn Abbasi, Sehl b. Sa’di, Ibn Umeri dhe Abdullah b. Busra. Ky hadith është hasen-sahih.⁷²³

حَدَّثَنَا الْأَنْصَارِيُّ، حَدَّثَنَا مَعْنٌ، حَدَّثَنَا مَالِكٌ، قَالَ وَحَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، عَنْ مَالِكٍ، عَنْ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ أَنَسٍ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ أَتَى بَلْبَنٍ قَدْ شِيبَ بِمَاءٍ وَعَنْ يَمِينِهِ أَعْرَابِيٌّ وَعَنْ يَسَارِهِ أَبُو بَكْرٍ فَشَرِبَ ثُمَّ أُعْطِيَ الْأَعْرَابِيُّ وَقَالَ " الْأَيْمَنُ فَالْأَيْمَنُ " . قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ وَسَهْلِ بْنِ سَعْدٍ وَابْنِ عُمَرَ وَعَبْدِ اللَّهِ بْنِ بُسْرِ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

20. Ai i cili u jep njerëzve të pinë duhet të pijë i fundit

اب مَا جَاءَ أَنَّ سَاقِي الْقَوْمِ آخِرُهُمْ شُرْبًا

1972. Na ka treguar Kutejbe – atij i ka treguar Hammad b. Zejdi, duke transmetuar nga Thabit el-Bunaniu, ai nga Abdullah b. Rebahu, ai nga Ebu Katade - që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Ai i cili u jep njerëzve të pinë, ka për të pirë i fundit.”

Mbi këtë temë, është transmetuar hadithi edhe nga Ibn Ebu Evfi. Ky hadith është hasen-sahih.⁷²⁴

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ، عَنْ ثَابِتِ الْبُنَانِيِّ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ رِبَاحٍ، عَنْ أَبِي قَتَادَةَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ " سَاقِي الْقَوْمِ آخِرُهُمْ شُرْبًا " . قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ ابْنِ أَبِي أَوْفَى . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

mendimit të El-Mubarekfurit, leja ka të bëjë me pirjen në nevojë nga meshinarja. Ajo ka qenë e varrur dhe mesiguri i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të) nuk ka mundur ta hiqte, derisa ndalesa në hadithin nga kapitulli i mëparshëm ka të bëjë me situatën në nevojë.

⁷²² E shënojnë edhe Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*, si dhe Ibn Maxhe, në *Sunen*.

⁷²³ E shënojnë të gjithë në *El-Kutubus-sitte*.

⁷²⁴ E shënojnë Muslimi, në *Sahih*, Ibn Maxhe, në *Sunen*, në formë më të shkurtër.

21. Cila pije ka qenë më e dashur për të Dërguarin e Allahut

بَاب مَا جَاءَ أَيُّ الشَّرَابِ كَانَ أَحَبَّ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ

1973. Na ka treguar Ibn Ebu Umeri – atij i ka treguar Sufjan b. Ujejne, duke transmetuar nga Ma'meri, ai nga Zuhriu, ai nga Urve – që Aishja, ka thënë: “Pija më e dashur e të Dërguarit të Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka qenë pija e ëmbël e ftohtë.”

Shumica, ngjashëm me këtë, kanë transmetuar nga Ibn Ujejne, ai nga Ma'meri, ai nga Zuhriu, ai nga Urve, ndërsa ai nga Aishja. Ndërkaq, e besueshme është ajo që ka transmetuar Zuhriu, nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) si hadith mursal.

حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عُمَرَ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، عَنْ مَعْمَرٍ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ عُرْوَةَ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ كَانَ أَحَبَّ الشَّرَابِ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ الْخُلُوفُ الْبَارِدُ. قَالَ أَبُو عِيسَى هَكَذَا رَوَى غَيْرُ وَاحِدٍ عَنِ ابْنِ عُيَيْنَةَ مِثْلَ هَذَا عَنْ مَعْمَرٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ وَالصَّحِيحُ مَا رَوَى عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ مُرْسَلًا.

1974. Na ka treguar Ahmed b. Muhammedi – atij i ka treguar Abdullah b. Mubareku, atij Ma'meri, duke transmetuar nga Junusi – që Zuhriu, ka thënë: “Njëri e pyeti të Dërguarin (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), cila pije është më e këndshme, e ai tha: “Pija e ëmbël e ftohtë.”⁷²⁵

Kështu, Abdurrezaku e ka transmetuar nga Ma'meri, ai nga Zuhriu, ndërsa ai nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) si hadith mursal. Kjo është më e besueshme sesa hadithi i Ibn Ujejnes.

حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ، أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ، أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ، وَيُونُسُ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ سِئِلَ أَيُّ الشَّرَابِ أَطْيَبُ قَالَ " الْخُلُوفُ الْبَارِدُ ". قَالَ أَبُو عِيسَى وَهَكَذَا رَوَى عَبْدُ الرَّزَّاقِ عَنْ مَعْمَرٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ مُرْسَلًا وَهَذَا أَصَحُّ مِنْ حَدِيثِ ابْنِ عُيَيْنَةَ رَحِمَهُ اللَّهُ.

⁷²⁵ Ebu Nuajmi shënon që Ibn Abbasi ka thënë: “Pija më e dashur e të Dërguarit të Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të) ka qenë qumështi.” Ebu Nuajmi dhe Ibn Sunni shënojnë që Aishja ka thënë: “Pija më e dashur e të Dërguarit të Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të) ka qenë mjalti me ujë.” Kjo, domethënë, mund të jetë qumështi i ëmbëlsuar me mjaltë, hurme apo rrush, ose, uji i ëmbëlsuar me artikujt e përmendur.

Në emër të Allahut, Mëshiruesit të Gjithëmëshirshmit

Kapitulli mbi bamirësinë dhe mbajtjen e lidhjeve farefisnore

كتاب البر والصلة

Nga i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të)

عن رسول الله ﷺ

1. Mbi bamirësinë ndaj prindërve

باب مَا جَاءَ فِي بَرِّ الْوَالِدَيْنِ

1975. Na ka treguar Bundari – atij i ka treguar Jahja b. Seidi, atij Behz b. Hakimi, atij babai i tij – që stërgjyshi i Behza b. Hakimit, ka thënë: “Unë, thash: ‘O i Dërguar i Allahut, kë jam i obliguar ta respektoj më së tepërmi?’ ‘Nënë.’ – u përgjigj ai. ‘Kë pas saj?’ – pyeta unë. ‘Nënë.’ – u përgjigj ai. ‘Kë pas saj?’ – pyeta unë. ‘Nënë.’ – u përgjigj ai. ‘E kë pas saj?’ – pyeta përsëri. ‘Babanë, pastaj më të afërmin dhe të afërmin.’ – u përgjigj ai.”

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Ebu Hurejre, Abdullah b. Amri, Aishja, Ebu Derda dhe Behz b. Hakimi, ndërsa ai është Muavi b. Hajd el-Kushejri. Ky hadith është hasen.⁷²⁶ Shu’be e kritikonte Behz b. Hakimin, edhe pse ai, sipas mendimit të dijetarëve të hadithit, është ravi i besueshëm. Nga ai kanë transmetuar hadithe edhe Ma’meri, Sufjan edh-Thevriu, Hammad b. Seleme dhe shumë imam të tjerë.

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ، أَخْبَرَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ، أَخْبَرَنَا بَهْزُ بْنُ حَكِيمٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، عَنْ جَدِّي، قَالَ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَنْ أَيْرُ قَالَ " أُمُّكَ " . قَالَ قُلْتُ ثُمَّ مَنْ قَالَ " أُمُّكَ " . قَالَ قُلْتُ ثُمَّ مَنْ قَالَ " ثُمَّ أَبَاكَ ثُمَّ الْأَقْرَبُ فَالْأَقْرَبُ " . قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ وَعَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ وَعَائِشَةَ وَأَبِي الدَّرْدَاءِ . قَالَ أَبُو عِيسَى وَبَهْزُ بْنُ حَكِيمٍ هُوَ ابْنُ مُعَاوِيَةَ بْنِ حَنْدَةَ الْقُسَيْبِيُّ . وَهَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ . وَقَدْ تَكَلَّمَ شُعْبَةُ فِي بَهْزُ بْنُ حَكِيمٍ وَهُوَ ثِقَةٌ عِنْدَ أَهْلِ الْحَدِيثِ وَرَوَى عَنْهُ مَعْمَرُ وَالتَّوْرِيُّ وَحَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ وَغَيْرُ وَاحِدٍ مِنَ الْأَثَمَةِ .

2. Kapitulli mbi të njëjtën temë

باب مِنْهُ

1976. Na ka treguar Ahmed b. Muhammedi – atij i ka treguar Abdullah b. Mubareku, duke transmetuar nga Mes’udi, ai nga Velid b. Ajzari,⁷²⁷ ai nga Ebu Amr esh-Shejbaniu – që Ibn Mes’udi, ka thënë: “E pyeta të Dërguarin e Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të): ‘O i Dërguar i Allahut, cila vepër është më e vlefshme?’ ‘Namazi, në kohën e vet.’ – tha ai. ‘Pastaj, cila, o i Dërguar i Allahut?’ – pyeta unë. ‘Bamirësia ndaj prindërve.’ – u përgjigj ai.

⁷²⁶ E shënon edhe Ebu Davudi, në *Sunen*.

⁷²⁷ Velid b. Ajzar b. Harith el-Abdi el-Kufi është ravi i besueshëm. I ka takuar gjeneratës së pestë.

‘Pastaj, cila?’ - përsëri pyeta. ‘Lufta në rrugë të Allahut.’ – u përgjigj ai. Pastaj, heshti. Sikur të kërkoja edhe më tepër, ai do të më kishte shtuar.”

Ky hadith është hasen-sahih.⁷²⁸ E kanë transmetuar Esh-Shejbani, Shu’be dhe shumë të tjerë nga Velid b. Ajzari. Ky hadith, me shumë senede është transmetuar nga Ebu Amër esh-Shejbani, e ai nga Ibn Mes’udi. Emri i Ebu Amër esh-Shejbanit është Sa’d b. Ijasi.

حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ، أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ، عَنِ الْمَسْعُودِيِّ، عَنِ الْوَلِيدِ بْنِ الْعِزَّارِ، عَنْ أَبِي عَمْرٍو الشَّيْبَانِيِّ، عَنْ ابْنِ مَسْعُودٍ، قَالَ سَأَلْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَيُّ الْأَعْمَالِ أَفْضَلُ قَالَ " الصَّلَاةُ لِمِيقَاتِهَا " . قُلْتُ ثُمَّ مَاذَا يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ " بِرُّ الْوَالِدَيْنِ " . قُلْتُ ثُمَّ مَاذَا يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ " الْجِهَادُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ " . ثُمَّ سَكَتَ عَنِّي رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَلَوْ اسْتَزِدَّتُهُ لَزَادَنِي . قَالَ أَبُو عِيسَى وَهَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ . رَوَاهُ الشَّيْبَانِيُّ وَشُعْبَةُ وَغَيْرُ وَاحِدٍ عَنِ الْوَلِيدِ بْنِ الْعِزَّارِ وَقَدْ رُوِيَ هَذَا الْحَدِيثُ مِنْ غَيْرِ وَجْهِ عَنْ أَبِي عَمْرٍو الشَّيْبَانِيِّ عَنْ ابْنِ مَسْعُودٍ . وَأَبُو عَمْرٍو الشَّيْبَانِيُّ اسْمُهُ سَعْدُ بْنُ إِيسَى .

3. Mbi vlerat e arritjes së kënaqësisë së prindërve

بَاب مَا جَاءَ مِنَ الْفَضْلِ فِي رِضَا الْوَالِدَيْنِ

1977. Na ka treguar Ibn Ebu Umeri – atij i ka treguar Suffjani, duke transmetuar nga Ata’ b. Saibi, ai nga Ebu Abdurrahman es-Sulemiu, që Ebu Derdas i erdhi një njeri dhe tha: “Unë jam martuar. Nëna ime kërkon që ta lëshoj bashkëshorten.” Ebu Derdai, tha: “E kam dëgjuar të Dërguarin e Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), kur ka thënë: ‘Prindi është dera e mesme e Xhennetit’⁷²⁹ - andaj, nëse dëshiron, ti humbe atë, ose nëse dëshiron, ti ruaje atë!” Suffjani ndonjëherë thoshte nëna ime, e ndonjëherë babai im.

Ky hadith është sahih.⁷³⁰ Emri i Abdurrahman es-Sulemiut është Abdullah b. Habib.

حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عُمَرَ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ السَّائِبِ الْهَجَمِيِّ، عَنْ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ السُّلَمِيِّ، عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ، أَنَّ رَجُلًا، أَتَاهُ فَقَالَ إِنَّ لِي امْرَأَةً وَإِنَّ أُمِّي تَأْمُرُنِي بِطَلَاقِهَا . قَالَ أَبُو الدَّرْدَاءِ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ " الْوَالِدُ أَوْسَطُ أَبْوَابِ الْجَنَّةِ فَإِنْ شِئْتَ فَأَضِعْ ذَلِكَ الْبَابَ أَوْ احْفَظْهُ " . قَالَ وَقَالَ ابْنُ أَبِي عُمَرَ وَرُبَّمَا قَالَ سُفْيَانُ إِنَّ أُمِّي وَرُبَّمَا قَالَ أَبِي . وَهَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ . وَأَبُو عَبْدِ الرَّحْمَنِ السُّلَمِيُّ اسْمُهُ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ حَبِيبٍ .

1978. Na ka treguar Ebu Hafs Amër b. Aliu – atij i ka treguar Halid b. Harithi, duke transmetuar nga Shu’be, ai nga Ja’la b. Ata’i, ai nga babai i vet, ai nga Abdullah b. Amri – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Kënaqësia e Allahut është në kënaqësinë e prindërve, ndërsa hidhërimi i Allahut është në hidhërimin e prindërve.”

حَدَّثَنَا أَبُو حَفْصٍ، عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ الْحَارِثِ، حَدَّثَنَا شُعْبَةُ، عَنْ يَعْلَى بْنِ عَطَاءٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ " رِضَا الرَّبِّ فِي رِضَا الْوَالِدِ وَسَخَطُ الرَّبِّ فِي سَخَطِ الْوَالِدِ " .

1979. Na ka treguar Muhammed b. Beshshari – atij i ka treguar Muhammed b. Xha’feri, atij Shu’be, duke transmetuar nga Ja’la b. Ata’i, ai nga babai i vet, ndërsa ai nga Abdullah b.

⁷²⁸ E shënojnë të gjithë në *El-Kutubus-sitte*, përveç Ibn Maxhes.

⁷²⁹ Abdurrahman el-Mubarekfuri transmeton se disa dijetarë kanë thënë: “Xhenneti ka shumë dyer. Më e mira prej tyre, për hyrje, është dera e mesme. Në atë derë mund të hyjnë vetëm ata të cilët i kanë përmbushur obligimet ndaj prindërve.”

⁷³⁰ E shënojnë edhe Ibn Maxhe, në *Sunen*, Ibn Hibbani, në *Sahih*, dhe Hakimi, në *Mustedrek*.

Amri – ngjashëm me hadithin e mëparshëm, vetëm duke mos e lidhur senedin për të Dërguarin e Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të).

Kjo është më e vlefshme. Kështu kanë transmetuar nxënësit e Shu'bes, ai nga Ja'la b. Ata'i, ai nga babai i vet, ndërsa ai nga Abdullah b. Amri, si hadith mevkuf. Sa më është e njohur, askush atë nuk e ka transmetuar nga Shu'be si hadith-merfu, përveç Halid b. Harithit.⁷³¹ Halid b. Harithi është ravi i besueshëm dhe besnik. E kam dëgjuar Muhammed b. Musenan, kur ka thënë: “Në Basra, nuk e kam parë askënd të ngjashëm me Halid b. Harithin, ndërsa në Kufa me Abdullah b. Idrisin.” Mbi këtë temë, është transmetuar hadithi edhe nga Ibn Mes'udi.

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ، عَنْ شُعْبَةَ، عَنْ يَعْلَى بْنِ عَطَاءٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو، نَحْوَهُ وَلَمْ يَرْفَعْهُ وَهَذَا أَصَحُّ . قَالَ أَبُو عِيسَى وَهَكَذَا رَوَى أَصْحَابُ شُعْبَةَ عَنْ يَعْلَى بْنِ عَطَاءٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو مَوْفُوفًا وَلَا نَعْلَمُ أَحَدًا رَفَعَهُ غَيْرَ خَالِدِ بْنِ الْحَارِثِ عَنْ شُعْبَةَ . وَخَالِدُ بْنُ الْحَارِثِ ثِقَةٌ مَأْمُونٌ . قَالَ سَمِعْتُ مُحَمَّدَ بْنَ الْمُثَنَّى يَقُولُ مَا رَأَيْتُ بِالْبَصْرَةِ مِثْلَ خَالِدِ بْنِ الْحَارِثِ وَلَا بِالْكُوفَةِ مِثْلَ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ إِدْرِيسَ . قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ .

4. Mbi padëgjueshmërinë ndaj prindërve

بَاب مَا جَاءَ فِي عُقُوقِ الْوَالِدَيْنِ

1980. Na ka treguar Humejd b. Mes'ade – atij i ka treguar Bishr b. Mufeddali, atij el-Xheriri, duke transmetuar nga Abdurrahman b. Ebu Bekri, e ai nga babai i vet – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “A dëshironi t’ju tregoj, se cilat janë mëkatet më të mëdha?” “Dëshirojmë, o i Dërguar i Allahut.” – u përgjigjën të pranishmit, e ai tha: “Bërja shirk Allahut, padëgjueshmëria ndaj prindërve.”⁷³² “Pastaj, u ul, sepse ishte i mbështetur dhe vazhdoi: “Dhe dëshmimi i rrejshëm dhe akuzimi i rrejshëm.”

I Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), aq shumë e përsëriti, sa që thamë, sikur të ishte ndalur.”

Mbi këtë temë, është transmetuar hadithi edhe nga Ebu Seidi. Ky hadith është hasen-sahih. Ebu Bekri quhej Nufej b. Harithi.

حَدَّثَنَا حُمَيْدُ بْنُ مَسْعَدَةَ، حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ الْمُفَضَّلِ، حَدَّثَنَا الْجُرَيْرِيُّ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي بَكْرَةَ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " أَلَا أُحَدِّثُكُمْ بِكَبِيرِ الْكِبَائِرِ " . قَالُوا بَلَى يَا رَسُولَ اللَّهِ . قَالَ " الْإِشْرَاكُ بِاللَّهِ وَعُقُوقُ الْوَالِدَيْنِ " . قَالَ وَجَلَسَ وَكَانَ مَتَكِنًا فَقَالَ " وَشَهَادَةُ الزُّورِ أَوْ قَوْلُ الزُّورِ " . فَمَا زَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَقُولُهَا حَتَّى قُلْنَا لَيْتَهُ سَكَتَ . قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ . وَأَبُو بَكْرَةَ اسْمُهُ نَفِيعُ بْنُ الْحَارِثِ .

1981. Na ka treguar Kutejbe – atij i ka treguar Lejth b. Sa'di, duke transmetuar nga Ibn Hadi, ai nga Sa'd b. Ibrahim, ai nga Humejd b. Abdurrahmani, ndërsa ai nga Abdullah b. Amri – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Në mëkatet e mëdha bën pjesë edhe sharja e prindërve.” “O i Dërguar i Allahut, vallë, a mund t’i shaj ndokush

⁷³¹ Këtë hadith merfu e kanë shënuar edhe Ibn Hibbani, në *Sahih*, dhe Hakimi, në *Mustedrek*. Hakimi pohon që ai sipas kritereve të Buhariut dhe Muslimit është i besueshëm.

⁷³² Sipas mendimit të El-Mubarekfurit, çdo fjalë dhe veprim i një fëmije që shqetëson një prind bie në mosbindje ndaj tyre.

prindërit e vet?” – pyetën të pranishmit. Ai, tha: “Mundet! Ndokush e shanë prindin e ndokujt, ndërsa ai e shan prindin e tij, ose ndokush e shanë nënën e tjetrit, e ai e shanë nënën e tij.” Ky hadith është hasen-sahih.⁷³³

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، حَدَّثَنَا اللَّيْثُ بْنُ سَعْدٍ، عَنْ ابْنِ الْهَادِ، عَنْ سَعْدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ حُمَيْدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " مِنَ الْكِبَائِرِ أَنْ يَشْتُمَ الرَّجُلُ وَالِدَيْهِ " . قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ وَهَلْ يَشْتُمُ الرَّجُلُ وَالِدَيْهِ قَالَ " نَعَمْ يَسُبُّ أَبَا الرَّجُلِ فَيَشْتُمُ أَبَاهُ وَيَشْتُمُ أُمَّهُ فَيَسُبُّ أُمَّهُ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

5. Mbi respektimin e miqve të prindërve

بَاب مَا جَاءَ فِي إِكْرَامِ صَدِيقِ الْوَالِدِ

1982. Na ka treguar Ahmed b. Muhammedi – atij i ka treguar Abdullah b. Mubareku, atij Hajve b. Shurejhi, atij Velid b. Ebu Velidi, duke transmetuar nga Abdullah b. Dinari – që Ibn Umeri, ka thënë: “E kam dëgjuar të Dërguarin e Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), kur ka thënë: “Bamirësia më e madhe është kur njeriu mbanë miqësi me miqtë e prindërve të vet.”

Mbi këtë temë, është transmetuar hadithi edhe nga Ebu Usejdi. Senedi i këtij hadithi është sahih.⁷³⁴ Ky hadith është transmetuar nga Ibn Umeri në disa senede.

حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ، أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ، أَخْبَرَنَا حَيْوَةُ بْنُ شَرِيحٍ، أَخْبَرَنِي الْوَلِيدُ بْنُ أَبِي الْوَلِيدِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ دِينَارٍ، عَنْ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ " إِنَّ أَبَرَ الْبِرِّ أَنْ يَصِلَ الرَّجُلُ أَهْلَ وَدَّ أَبِيهِ " . قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ أَبِي أُسَيْدٍ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا إِسْنَادٌ صَحِيحٌ وَقَدْ رُوِيَ هَذَا الْحَدِيثُ عَنْ ابْنِ عُمَرَ مِنْ غَيْرِ وَجْهِ .

6. Mbi bamirësinë ndaj tezës (motrës së nënës)

بَاب مَا جَاءَ فِي بِرِّ الْخَالَةِ

1983. Na ka treguar Sufjan b. Vekiu – atij i ka treguar babai i tij, duke transmetuar nga Israili; na ka treguar Muhammed b. Ahmedi, ndërsa ai është Ibn Medduvejhi, atij i ka treguar Ubejdullah b. Musa, duke transmetuar nga Israili, tekstin e hadithit të Ubejdullahut, të cilin ai e ka transmetuar nga Ebu Is'hak el-Hamdaniu, ai nga Berra b. Azibi – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Tezja (motra e nënës) është mbi shkallën e nënës.”⁷³⁵ Hadithi përmban rrëfim më të gjatë. Ky hadith është sahih.

حَدَّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ وَكِيعٍ، حَدَّثَنَا أَبِي، عَنْ إِسْرَائِيلَ، ح قَالَ وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، وَهُوَ ابْنُ مَدُوَيْهِ حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُوسَى، عَنْ إِسْرَائِيلَ، وَاللَّفْظُ لِحَدِيثِ عُبَيْدِ اللَّهِ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ الْهَمْدَانِيِّ، عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ " الْخَالَةُ بِمَنْزِلَةِ الْأُمِّ " . وَفِي الْحَدِيثِ قِصَّةٌ طَوِيلَةٌ . وَهَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ .

1984. Na ka treguar Ebu Kurejbe – atij i ka treguar Ebu Muaviu, duke transmetuar nga Muhammed b. Sukai, ai nga Ebu Bekër b. Hafsai – që Ibn Umeri, ka thënë: “Erdhi një njeri

⁷³³ E shënojnë edhe Buhariu dhe Muslimi, në *Sahihë*, si dhe Ebu Davudi, në *Sunen*.

⁷³⁴ E shënojnë edhe Muslimi, në *Sahih*, si dhe Ebu Davudi, në *Sunen*.

⁷³⁵ Tetja nga nëna, domethënë, motra e nënës, është në shkallën e nënës. Është obligim respektimi i saj si ndaj nënës.

tek i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) dhe tha: ‘O i Dërguar i Allahut, kam bërë mëkat të madh. A ka për mua pendim?’ ‘A ke nënë?’ – pyeti i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të). ‘Nuk kam’ – u përgjigj ai. ‘A ke teze?’ – përsëri tha i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të). ‘Kam.’ – u përgjigj ky. ‘Atëherë bëjë bamirësi ndaj saj.’ – tha i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të).⁷³⁶

Mbi këtë temë është transmetuar hadithi edhe nga Aliu dhe Bera b. Azibi.

حَدَّثَنَا أَبُو كُرَيْبٍ، حَدَّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سُوْقَةَ، عَنْ أَبِي بَكْرٍ بْنِ حَفْصٍ، عَنْ ابْنِ عُمَرَ، أَنَّ رَجُلًا، أَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي أَصَبْتُ دَنْبًا عَظِيمًا فَهَلْ لِي مِنْ تَوْبَةٍ قَالَ " هَلْ لَكَ مِنْ أُمِّ " . قَالَ لَا . قَالَ " هَلْ لَكَ مِنْ خَالَةٍ " . قَالَ نَعَمْ . قَالَ " فَبَرِّهَا " . وَفِي الْبَابِ عَنْ عَلِيٍّ وَالْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ .

1985. Na ka treguar Ibn Ebu Umeri – atij i ka treguar Sufjan b. Ujejne, duke transmetuar nga Muhammed b. Sukai, ai nga Ebu Bekër b. Hafsi, ndërsa ai nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) – ngjashëm (me hadithin e mëparshëm), duke mos e përmendur në të, nga Ibn Umeri, dhe kjo është më e besueshme sesa hadithi i Ebu Muaviut. Ebu Bekër b. Hafsi është Ibn Umer b. Sa’d b. Ebu Vekkasi.

حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عُمَرَ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سُوْقَةَ، عَنْ أَبِي بَكْرٍ بْنِ حَفْصٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ، عَنْ النَّبِيِّ ﷺ نَحْوَهُ وَلَمْ يَذْكُرْ فِيهِ عَنْ ابْنِ عُمَرَ . وَهَذَا أَصَحُّ مِنْ حَدِيثِ أَبِي مُعَاوِيَةَ . وَأَبُو بَكْرٍ بْنُ حَفْصٍ هُوَ ابْنُ عُمَرَ بْنِ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ .

7. Mbi duanë prindërore

بَاب مَا جَاءَ فِي دَعْوَةِ الْوَالِدَيْنِ

1986. Na ka treguar Ali b. Huxhri – atij i ka treguar Ismail b. Ibrahim, duke transmetuar nga Hisham ed-Destivaiu, ai nga Jahja b. Ebu Kethiri, ai nga Ebu Xha’feri, e ai nga Ebu Hurejre – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Tre lutje, pa dyshim, kanë për të qenë të pranuar: lutja e atij ndaj të cilit është bërë dhunë dhe e padrejtë, lutja e udhëtarit dhe duaja të cilën e drejton prindi kundër fëmijës së vet.”⁷³⁷

Haxhaxh es-Sevvafi, këtë hadith e ka transmetuar nga Jahja b. Ebu Kethiri, ngjashëm me hadithin e Hishamit. Për Ebu Xha’ferin, i cili transmeton nga Ebu Hurejre, thonë që është Ebu Xha’fer Muedhdhini, ndërsa nuk është i njohur emri i tij i plotë. Nga ai, Jahja b. Ebu Kethiri, ka transmetuar edhe hadithe të tjerë, përveç këtij.

حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ حُجْرٍ، أَخْبَرَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ هِشَامِ الدَّسْتَوَائِيِّ، عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ، عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " ثَلَاثُ دَعَوَاتٍ مُسْتَجَابَاتٌ لَا شَكَّ فِيهِنَّ دَعْوَةُ الْمَظْلُومِ وَدَعْوَةُ الْمُسَافِرِ وَدَعْوَةُ الْوَالِدِ عَلَى وَلَدِهِ " . قَالَ أَبُو عِيسَى وَقَدْ رَوَى الْحَجَّاجُ الصَّوَّافُ هَذَا الْحَدِيثَ عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ نَحْوَ حَدِيثِ هِشَامٍ . وَأَبُو جَعْفَرٍ الَّذِي رَوَى عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ يُقَالُ لَهُ أَبُو جَعْفَرٍ الْمُؤَدِّبُ وَلَا نَعْرِفُ اسْمَهُ وَقَدْ رَوَى عَنْهُ يَحْيَى بْنُ أَبِي كَثِيرٍ غَيْرَ حَدِيثٍ .

⁷³⁶ Bëj bamirësi për tezen tënde nga nëna, dhe pastaj pendohu, do të meritosh faljen e atij mëkati të madh që ke bërë. Pendimi pa bamirësi nuk mjafton vetëm për këtë lloj mëkati.

⁷³⁷ E shënojnë edhe Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*, Buhariu, në veprën *Edebul-Mufred*, dhe Ebu Davudi, në *Sunen*.

8. Mbi obligimin ndaj prindërve

باب مَا جَاءَ فِي حَقِّ الْوَالِدَيْنِ

1987. Na ka treguar Ahmed b. Muhammed b. Musa – atij i ka treguar Xheriri, duke transmetuar nga Suhejl b. Ebu Salihi, ai nga babai i vet, ndërsa ai nga Ebu Hurejre – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Fëmija assesi nuk mund t’i shpaguhet prindit të vet, përveç nëse prindi i tij do të zihej rob dhe ai e shpague atë dhe e liron nga robërimi.”

Ky hadith është hasen-sahih.⁷³⁸ Na është i njohur vetëm nëpërmjet Suhejl b. Ebu Salihut. Sufjan eth-Thevriu dhe të tjerët, këtë hadith e kanë transmetuar nga Suhejli b. Ebu Salih.

حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ بْنُ مُوسَى، أَخْبَرَنَا جَرِيرٌ، عَنْ سُهَيْلِ بْنِ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " لَا يَجْزِي وَلَدٌ وَالِدًا إِلَّا أَنْ يَجِدَهُ مَمْلُوكًا فَيَشْتَرِيَهُ فَيُعْتِقَهُ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ لَا نَعْرِفُهُ إِلَّا مِنْ حَدِيثِ سُهَيْلِ بْنِ أَبِي صَالِحٍ .

9. Mbi ndërprerjen e lidhjeve farefisnore

باب مَا جَاءَ فِي قَطِيعَةِ الرَّحِمِ

1988. Na kanë treguar Ibn Ebu Umeri dhe Seid b. Abdurrahman el-Mahzumi – atyre u ka treguar Sufjan b. Ujejne, duke transmetuar nga Zuhriu – që Ebu Seleme, ka thënë: “Ebu Derda ishte sëmurë dhe Abdurrahman b. Avfi erdhi për ta vizituar. Ebu Derdai, tha: ‘Me sa di unë, Ebu Muhammedi është më i miri dhe më së tepërmi i vizitonte të afërmit e vet.’ Në atë, Abdurrahman b. Avfi, tha: “E kam dëgjuar të Dërguarin e Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), duke thënë, që Allahu i Lartësuar, ka thënë: ‘Unë jam Allahu dhe Unë jam Mëshiruesi! Lidhjen fisnore e kam krijuar dhe e kam quajtur me emrin Tim. Kush ka për ta mbajtur atë, edhe Unë kam për ta mbajtur lidhjen me të. Nëse e shkaputë atë, edhe unë kam për ta shkaputur lidhjen me të.’”

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Ebu Seidi, Ibn Ebu Evfi, Amir b. Rebiu, Ebu Hurejre dhe Xhubejr b. Mu’timi. Hadithi i Sufjanit nga Zuhriu është sahih.⁷³⁹ Ma’meri këtë hadithi e ka transmetuar nga Zuhriu, ai nga Ebu Seleme, ai nga Reddad el-Lejthiu, ndërsa ai nga Abdurrahman b. Avfi. Muhammedi (Buhariu), thotë: “Hadithi i Ma’merit është gabim.”

حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عُمَرَ، وَسَعِيدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْمَخْرُومِيُّ، قَالَا حَدَّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، عَنْ الزُّهْرِيِّ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ، قَالَ اسْتَكَى أَبُو الرَّدَادِ اللَّيْثِيُّ فَعَادَهُ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَوْفٍ فَقَالَ خَيْرُهُمْ وَأَوْصَلُهُمْ مَا عَلِمْتُ أَبَا مُحَمَّدٍ . فَقَالَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ " قَالَ اللَّهُ أَنَا اللَّهُ وَأَنَا الرَّحْمَنُ خَلَقْتُ الرَّحِمَ وَشَقَقْتُ لَهَا مِنْ اسْمِي فَمَنْ وَصَلَهَا وَصَلْتُهُ وَمَنْ قَطَعَهَا بَتَّئْتُهُ " . وَفِي الْبَابِ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ وَابْنِ أَبِي أَوْفَى وَعَامِرِ بْنِ رَبِيعَةَ وَأَبِي هُرَيْرَةَ وَجُبَيْرِ بْنِ مُطْعِمٍ . قَالَ أَبُو عِيسَى حَدِيثُ سُفْيَانَ عَنْ الزُّهْرِيِّ حَدِيثٌ صَحِيحٌ . وَرَوَى مَعْمَرٌ هَذَا الْحَدِيثَ عَنْ الزُّهْرِيِّ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ رَدَادِ اللَّيْثِيِّ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ وَمَعْمَرٌ كَذَا يَقُولُ قَالَ مُحَمَّدٌ وَحَدِيثُ مَعْمَرٍ خَطَأٌ .

⁷³⁸ E shënojnë edhe Muslimi, në *Sahih*, si dhe Ebu Davudi dhe Ibn Maxhe, në *Sunene*.

⁷³⁹ E shënon edhe Ebu Davudi, në *Sunen*.

10. Mbi mbajtjen e lidhjeve fisnore

باب مَا جَاءَ فِي صَلَّةِ الرَّحِمِ

1989. Na ka treguar Ibn Ebu Umeri - atij i ka treguar Sufjani, atij i kanë treguar Beshir Ebu Ismaili dhe Fitr b. Halife, duke transmetuar nga Muxhahidi, ai nga Abdullah b. Amri – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Nuk është mbajtës i vërtetë i lidhjeve fisnore, ai i cili vetëm i mban ato, por mbajtës i vërtetë i lidhjeve farefisnore është ai, i cili ato i rivendos përsëri nëse ndokush i shkëput ato.”⁷⁴⁰

Ky hadith është hasen-sahih.⁷⁴¹ Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Selmani dhe Aishja si dhe Abdullah b. Umeri.

حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عُمَرَ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، حَدَّثَنَا بَشِيرٌ أَبُو إِسْمَاعِيلَ، وَفَطْرُ بْنُ خَلِيفَةَ، عَنْ مُجَاهِدٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ " لَيْسَ الْوَاصِلُ بِالْمُكَافِي وَلَكِنَّ الْوَاصِلَ الَّذِي إِذَا انْقَطَعَتْ رَحْمَةُ وَصَلَهَا " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ . وَفِي الْبَابِ عَنْ سَلْمَانَ وَعَائِشَةَ وَعَبْدَ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ .

1990. Na kanë treguar Ibn Ebu Umeri, Nasr b. Aliu dhe Seid b. Abdurrahman el-Mahzumi – atyre u ka treguar Sufjani, duke transmetuar nga Zuhriu, ai nga Muhammed b. Xhubejr b. Mut’imi, e ai nga babai i vet – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Nuk ka për të hyrë në Xhennet ai, i cili i shkëputë lidhjet.” Ibn Ebu Umeri thotë, që Sufjani, ka thënë: “Do të thotë, ai i cili i shkëputë lidhjet farefisnore.” Ky hadith është hasen-sahih.⁷⁴²

حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عُمَرَ، وَنَصْرُ بْنُ عَلِيٍّ، وَسَعِيدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْمَخْزُومِيُّ، قَالُوا حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ جُبَيْرِ بْنِ مُطْعِمٍ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ قَاطِعٌ " . قَالَ ابْنُ أَبِي عُمَرَ قَالَ سُفْيَانُ يَعْنِي قَاطِعَ رَحِمٍ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

11. Mbi dashurinë prindërore ndaj fëmijës

باب مَا جَاءَ فِي حُبِّ الْوَلَدِ

1991. Na ka treguar Ibn Ebu Umeri – atij i ka treguar Sufjani, duke transmetuar nga Ibrahim b. Mejseri, ai ka dëgjuar nga Ibn Ebu Suvejdi, ai nga Umer b. Abdulazizi – që gruaja e mirë Havla b. Hakimi, ka pohuar dhe ka thënë: “Një ditë, i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), e mbante në prehër njërin nga djemtë e vajzës së vet dhe i thoshte: ‘Ju (prindërit e juaj) keni për t’i bërë koprracë, qyqarë dhe të paditur, ndërsa ju në këtë botë jeni borzilokët e Allahut.’”⁷⁴³

⁷⁴⁰ Buhariu shënon nga Aliu, që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të), ka thënë: “Mbaj lidhjet farefisnore me atë i cili ndërpret me ty, dhe sjellu mirë me atë i cili ndaj teje sillet keq.”

⁷⁴¹ E shënon edhe Buhariu, në *Sahih*, dhe Ebu Davudi, në *Sunen*.

⁷⁴² E shënojnë edhe Buhariu dhe Muslimi, në *Sahih*, si dhe Ebu Davudi, në *Sunen*.

⁷⁴³ Pra, fëmijët janë stolitë dhe aroma e kësaj bote. Nga frika që fëmijëve të tyre të mos u mungojë diç, njerëzit bëhen koprrac, sikur që për shkak të fëmijëve bëhen qyqarë, sepse pamëshirë shkojnë në luftë duke pasur frikë që të mos të mbeten jetim. Taberaniu në Mu’xhemul-Vasit, shënon që Ejubi ka thënë: “Hyra tek i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të), ndërsa HASANI dhe HUSEJNI luanin përpara tij. “A i do ata, o i Dërguar i Allahut?” – pyeta. Ai tha: “Si të mos i dua kur ata dytë janë dy borzilok të mi në këtë botë, të cilëve u marr erë.”

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Ibn Umeri dhe Esh'as b. Kajsi. Hadithi i Ibn Ujejes nga Ibrahim b. Mejseri më është i njohur vetëm nëpërmjet tij. Nuk më është i njohur, që Umer b. Abdulazizi ka dëgjuar hadithe nga Havla.

حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عُمَرَ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ مَيْسَرَةَ، قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ أَبِي سُؤَيْدٍ، يَقُولُ سَمِعْتُ عُمَرَ بْنَ عَبْدِ الْعَزِيزِ، يَقُولُ رَزَعَتِ الْمَرْأَةُ الصَّالِحَةَ خَوْلَةً بِنْتُ حَكِيمٍ قَالَتْ خَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ ذَاتَ يَوْمٍ وَهُوَ مُحْتَضِرٌ أَحَدَ ابْنَيْ ابْنَتِهِ وَهُوَ يَقُولُ " إِنْكُمْ لَتُبْخَلُونَ وَتُجْبَنُونَ وَتُجْهَلُونَ وَإِنَّكُمْ لَمِنْ رِجَالِ اللَّهِ " . قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ ابْنِ عُمَرَ وَالْأَسْعَثِ بْنِ قَيْسٍ . قَالَ أَبُو عِيَسَى حَدِيثُ ابْنِ عُيَيْنَةَ عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ مَيْسَرَةَ لَا نَعْرِفُهُ إِلَّا مِنْ حَدِيثِهِ . وَلَا نَعْرِفُ لِعُمَرَ بْنَ عَبْدِ الْعَزِيزِ سَمَاعًا مِنْ خَوْلَةٍ .

12. Mbi mëshirën ndaj fëmijës

باب مَا جَاءَ فِي رَحْمَةِ الْوَلَدِ

1992. Na kanë treguar Ibn Ebu Umeri dhe Seid b. Abdurrahmani – atyre u ka treguar Suffjani, duke transmetuar nga Zuhriu, ai nga Ebu Seleme – që Ebu Hurejre, ka thënë: “Akre b. Habisi, e ka parë të Dërguarin (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), se si e puthte Hasanin, e Ibn Ebu Umeri thotë edhe Hasanin edhe Husejnin – dhe ka thënë: ‘Unë i kam dhjetë fëmijë, kurrë nuk e kam puthur asnjërin!’ Duke e dëgjuar atë, i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), tha: ‘Kush nuk ka mëshirë (ndaj të tjerëve), as Allahu nuk ka për të pasur mëshirë ndaj tij.’”

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Enesi dhe Aishja. Ebu Seleme b. Abdurrahmani quhej Abdullah b. Abdurrahman. Ky hadith është hasen-sahih.⁷⁴⁴

حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عُمَرَ، وَسَعِيدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، قَالَا حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ أَبْصَرَ الْأَفْرَعُ بْنُ حَابِسٍ النَّبِيَّ ﷺ وَهُوَ يَقْبَلُ الْحَسَنَ قَالَ ابْنُ أَبِي عُمَرَ الْحُسَيْنِ أَوْ الْحَسَنَ فَقَالَ إِنَّ لِي مِنَ الْوَلَدِ عَشْرَةً مَا قَبَّلْتُ أَحَدًا مِنْهُمْ . فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " إِنَّهُ مَنْ لَا يَرْحَمُ لَا يُرْحَمَ " . قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ أَنَسٍ وَعَائِشَةَ . قَالَ أَبُو عِيَسَى وَأَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ اسْمُهُ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ . وَهَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

13. Mbi shpenzimin ndaj vajzave dhe motrave

باب مَا جَاءَ فِي النِّفَقَةِ عَلَى الْبَنَاتِ وَالْأَخَوَاتِ

1993. Na ka treguar Ahmed b. Muhammedi – atij i ka treguar Abdullah b. Mubareku, atij Ibn Ujeje, duke transmetuar nga Suhejl b. Ebu Salihi, ai nga Ejjub b. Beshiri, ai nga Seid el-A'sha,⁷⁴⁵ ndërsa ai nga Ebu Seid el-Hudriu – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Kush i ka tri motra, ose dy vajza, ose dy motra dhe me ato, nga frika ndaj Allahut sillet mirë dhe i përmbushë obligimet ndaj tyre, ai e ka merituar Xhennetin.”⁷⁴⁶ Ky hadith është garib.

⁷⁴⁴ E shënojnë edhe Buhariu dhe Muslimi, në *Sahihë*.

⁷⁴⁵ Seid b. Abdurrahman b. Mukmil el-A'sha ez-Zuhri el-Medeni është ravi makbul. Ibn Hibbani e ka konsideruar të besueshëm. I ka takuar gjeneratës së gjashtë.

⁷⁴⁶ Në kohën paraislamike, për arabët ka qenë turp i madh kur ju lindte vajzë. Kur ndonjërit prej tyre i vinte lajmi që bashkëshortja i ka lindur vajz, ai nga mundimi i tëri nxihej. Për “ta ruajtur dinjitetin”, ata fëmijët femra (vajzat) i varrosnin për së gjalli. Islami praktikën e tillë e abrogon. Dhe jo vetëm aq, por islami i inkurajon dhe i

حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ، أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ، أَخْبَرَنَا ابْنُ عُيَيْنَةَ، عَنْ سُهَيْلِ بْنِ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَيُّوبَ بْنِ بَشِيرٍ، عَنْ سَعِيدِ الْأَعَشِيِّ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " مَنْ كَانَ لَهُ ثَلَاثُ بَنَاتٍ أَوْ ثَلَاثُ أَخَوَاتٍ أَوْ ابْنَتَانِ أَوْ أُخْتَانِ فَأَحْسَنَ صُحْبَتَهُنَّ وَاتَّقَى اللَّهَ فِيهِنَّ فَلَهُ الْجَنَّةُ " . قَالَ هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ .

1994. Na ka treguar Kutejbe – atij i ka treguar Abdulaziz b. Muhammedi, duke transmetuar nga Suhejl b. Ebu Salihi, ai nga Seid b. Abdurrahmani, e ai nga Ebu Seid el-Hudriu - që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Cilido nga ju që i ka tri vajza apo motra dhe ndaj tyre sillet bukur, ka për të hyrë në Xhennet.”

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Aishja, Ukbe b. Amri, Enesi, Xha'biri, Ibn Abbasi, Ebu Seid el-Hudriu, emri i të cilit është Sa'd b. Malik b. Sinani dhe Sa'd b. Ebu Vekkasi, ndërsa ai është Sa'd b. Malik b. Vuhejbi. Ata, në senedin e këtij hadithi, e kanë shtuar një njeri.

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ مُحَمَّدٍ، عَنْ سُهَيْلِ بْنِ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ " لَا يَكُونُ لِأَحَدِكُمْ ثَلَاثُ بَنَاتٍ أَوْ ثَلَاثُ أَخَوَاتٍ فَيُحْسِنُ إِلَيْهِنَّ إِلَّا دَخَلَ الْجَنَّةَ " . قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ عَائِشَةَ وَغُفْبَةَ بْنِ عَامِرٍ وَأَنْسٍ وَجَابِرٍ وَابْنِ عَبَّاسٍ . قَالَ أَبُو عِيسَى وَأَبُو سَعِيدٍ الْخُدْرِيُّ اسْمُهُ سَعْدُ بْنُ مَالِكِ بْنِ سِنَانٍ وَسَعْدُ بْنُ أَبِي قَاصٍ هُوَ سَعْدُ بْنُ مَالِكِ بْنِ وَهَبٍ . وَقَدْ زَادُوا فِي هَذَا الْإِسْنَادِ رَجُلًا .

1995. Na ka treguar Ala b. Mesleme – atij i ka treguar Abdulmexhid b. Abdulazizi, duke transmetuar nga Ma'meri, ai nga Zuhriu, ai nga Urve, e ai nga Aishja – që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Kush do të jetë i sprovuar me vajzat dhe bëhet i durueshëm ndaj tyre (dhe sillet mirë me to), ato kanë për të qenë mburojë e tij nga zjarri.” Ky hadith është hasen.”

حَدَّثَنَا الْعَلَاءُ بْنُ مَسْلَمَةَ الْبَغْدَادِيُّ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْمَجِيدِ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، عَنْ مَعْمَرٍ، عَنْ الزُّهْرِيِّ، عَنْ عُرْوَةَ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " مَنْ ابْتَلِيَ بِشَيْءٍ مِنَ الْبَنَاتِ فَصَبَرَ عَلَيْهِنَّ كُلَّ لَهُ حِجَابًا مِنَ النَّارِ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ .

1996. Na ka treguar Ahmed b. b. Muhammedi – atij i ka treguar Abdullah b. Mubareku, atij Ma'meri, duke transmetuar nga Ibn Shihabi, atij i ka treguar Abdullah b. Ebu Bekër b. Hazmi, duke transmetuar nga Urve – që Aishja, ka thënë: “Hyri tek unë një grua me dy vajza dhe kërkoi që t'i jepja diç. Nuk kisha asgjë tjetër përveç një surmeje, të cilën ia dhashë. Ajo, atë ia ndau përgjysmë dy vajzave, ndërsa për vete nuk morri asgjë. Pasi që u ngrit, hyri i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) dhe unë i informova mbi atë, ndërsa i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), tha: ‘Kush do të jetë i sprovuar me vajza, ato kanë për të qenë mburojë nga zjarri.’” Ky hadith është hasen-sahih.⁷⁴⁷

حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ، أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ، أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ، عَنْ ابْنِ شِهَابٍ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي بَكْرٍ بْنُ حَزْمٍ، عَنْ عُرْوَةَ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ دَخَلَتْ امْرَأَةً مَعَهَا ابْنَتَانِ لَهَا فَسَأَلَتْ فَلَمْ تَجِدْ عِنْدِي شَيْئًا غَيْرَ تَمْرَةٍ فَأَعْطَيْتُهَا إِيَّاهَا فَفَسَمَتْهَا بَيْنَ ابْنَتَيْهَا وَلَمْ تَأْكُلْ مِنْهَا ثُمَّ قَامَتْ فَخَرَجَتْ فَدَخَلَ النَّبِيُّ ﷺ فَأَخْبَرَتْهُ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ " مَنْ ابْتَلِيَ بِشَيْءٍ مِنْ هَذِهِ الْبَنَاتِ كُلَّ لَهُ شِئْرًا مِنَ النَّارِ " . هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

1997. Na ka treguar Muhammed b. Vezir el-Vasiti – atij i ka treguar Muhammed b. Ubejde, atij Muhammed b. Abdulaziz er-Rasibi, duke transmetuar nga Ebu Bekër b. Ubejdullah b.

nxitë pasuesit për të qenë të kujdesshëm ndaj vajzave apo motrave dhe që ndaj tyre të kenë qëndrim të bukur dhe të arsyeshëm, duke u premtuar shpërblim të madh për atë. Edhe këto hadithe janë shqiptuar me atë qëllim.

⁷⁴⁷ E shënojnë edhe Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*, Buhariu dhe Muslimi, në *Sahihë*, si dhe Nesaiu, në *Sunen*.

Enes b. Maliku – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Kush i ushqen dhe i edukon dy vajza,⁷⁴⁸ unë dhe ai së bashku, kemi për të hyrë në Xhennet sikurse këta dy.” - duke treguar mbi dy gishtërinjtë e vet.⁷⁴⁹

Ky hadith është hasen-garib.⁷⁵⁰ Muhammed b. Ubejdi nga Muhammed b. Abdulazizi, ka transmetuar disa hadithe me këtë sened. Ai, thotë: “Nga Ebu Bekër b. Ubejdullah b. Enesi.” – ndërsa e drejtë është, që ai është Ubejdullah b. Ebu Bekër b. Enesi.

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ وَزِيرٍ الْوَاسِطِيُّ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدٍ، هُوَ الطَّنَافِيسِيُّ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ الرَّاسِبِيُّ، عَنْ أَبِي بَكْرٍ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَنَسٍ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " مَنْ عَالَ جَارِيَتَيْنِ دَخَلَتْ أَنَا وَهُوَ الْجَنَّةَ كَهَاتَيْنِ " . وَأَشَارَ بِأَصْبُعَيْهِ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ مِنْ هَذَا الْوَجْهِ . وَقَدْ رَوَى مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الْعَزِيزِ غَيْرَ حَدِيثٍ بِهَذَا الْإِسْنَادِ وَقَالَ عَنْ أَبِي بَكْرٍ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَنَسٍ وَالصَّحِيحُ هُوَ عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي بَكْرٍ بْنُ أَنَسٍ .

14. Mbi mëshirën ndaj jetimit⁷⁵¹

اب مَا جَاءَ فِي رَحْمَةِ النَّبِيِّمْ وَكَفَالَتِهِ

1998. Na ka treguar Seid b. Jakub et-Talikani – atij i ka treguar Mu'temir b. Sulejmani, ai ka dëgjuar nga babai i vet, ai nga Haneshi,⁷⁵² ai ka transmetuar nga Ikrimë, ndërsa ai nga Ibn Abbasi – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Ai, i cili e merr kujdesin mbi jetimin musliman, Allahu atë, me siguri nëse nuk e bënë ndonjë mëkat të pafalur,⁷⁵³ ka për ta futur në Xhennet.”

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Murre el-Fihriu, Ebu Hurejre, Ebu Uname dhe Sehl b. Sa'di. Haneshe, është Husein b. Kajsi, ndërsa ai, në të vërtetë, është Ebu Ali er-Rahbiu. Sulejman et-Tejmiu, thotë: “Haneshi, sipas mendimit të dijetarëve të hadithit, është ravi i dobët.”

حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ يَعْقُوبَ الطَّالْقَانِيُّ، حَدَّثَنَا الْمُعْتَمِرُ بْنُ سُلَيْمَانَ، قَالَ سَمِعْتُ أَبِي يُحَدِّثُ، عَنْ حَنْشٍ، عَنْ عِكْرَمَةَ، عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ " مَنْ قَبَضَ يَتِيمًا بَيْنَ الْمُسْلِمِينَ إِلَى طَعَامِهِ وَشَرَابِهِ أَدْخَلَهُ اللَّهُ الْجَنَّةَ يَتِيمًا إِلَّا أَنْ يُعْمَلَ ذَنْبًا لَا يُغْفَرُ لَهُ " . قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ مُرَّةَ الْفَهْرِيِّ وَأَبِي هُرَيْرَةَ وَأَبِي أُمَامَةَ وَسَهْلِ بْنِ سَعْدٍ . قَالَ أَبُو عِيسَى وَحَنْشٌ هُوَ حُسَيْنُ بْنُ قَبِيصٍ وَهُوَ أَبُو عَلِيٍّ الرَّحْبِيُّ وَسُلَيْمَانُ النَّبِيُّ يَقُولُ حَنْشٌ وَهُوَ ضَعِيفٌ عِنْدَ أَهْلِ الْحَدِيثِ .

1999. Na ka treguar Abdullah b. Imran el-Kasim el-Mekki el-Kureshi – atij i ka treguar Abdulaziz b. Ebu Hazimi, duke transmetuar nga babai i vet, ndërsa ai nga Sehl b. Sa'di – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Unë dhe kujdestari i jetimit kemi me qenë së bashku në Xhennet, sikurse këta dy gishtërinj.” - ka treguar me gishtin tregues dhe të mesëm. Ky hadith është hasen-sahih.⁷⁵⁴

⁷⁴⁸ Këtu mendohet në dy vajza apo motra.

⁷⁴⁹ Duke treguar mbi gishtin tregues dhe të mesëm.

⁷⁵⁰ E shënojnë edhe Muslimi dhe Ibn Hibbani, në *Sahihë*.

⁷⁵¹ Jetim konsiderohet çdo fëmijë i cili humbë babain para moshës madhore.

⁷⁵² Husejn b. Kajsi er-Rehabi Ebu Ali el-Vasiti, i njohur si Haneshe, është ravi i hedhur nga gjenerata e gjashtë.

⁷⁵³ Siç janë mosbesimi dhe shirku.

⁷⁵⁴ E shënojnë edhe Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*, Buhariu, në *Sahih*, si dhe Ebu Davudi, në *Sunen*.

حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عِمْرَانَ أَبُو الْقَاسِمِ الْمَكِّيُّ الْقُرَشِيُّ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ أَبِي حَازِمٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " أَنَا وَكَافُلُ الْيَتِيمِ فِي الْجَنَّةِ كَهَاتَيْنِ " . وَأَشَارَ بِأَصْبُعَيْهِ يَعْني السَّبَابَةَ وَالْوُسْطَى . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

15. Mbi mëshirën ndaj fëmijëve

باب مَا جَاءَ فِي رَحْمَةِ الصِّبْيَانِ

2000. Na ka treguar Muhammed b. Merzuk el-Basri – atij i ka treguar Ubejd b. Vakidi, duke transmetuar nga Zerbijju⁷⁵⁵ - që Enes b. Maliku, ka thënë: “Erdhi një plak i cili dëshironte ta takonte të Dërguarin (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të). Pasi që njerëzit hezitoni t’ia bënë një vend, i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), tha: ‘Nuk është prej nesh, ai i cili nuk ka mëshirë ndaj të rinjve tanë dhe respekt ndaj më të vjetërve tanë.’”

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Abdullah b. Amri, Ebu Hurejre, Ibn Abbasi dhe Ebu Uname. Ky hadith është garib. Zerbijji, gjatë transmetimit të haditheve, e ka kundërshtuar Enes b. Malikun dhe transmetuesit e tjerë të besueshëm.

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مَرْزُوقٍ الْبَصْرِيُّ، حَدَّثَنَا عُيَيْدُ بْنُ وَاقِدٍ، عَنْ زُرَّيِّ، قَالَ سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ، يَقُولُ جَاءَ شَيْخٌ يُرِيدُ النَّبِيَّ ﷺ فَأَبْطَأَ الْقَوْمُ عَنْهُ أَنْ يُوسِعُوا لَهُ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ " لَيْسَ مِنَّا مَنْ لَمْ يَرْحَمْ صَغِيرَنَا وَيُوقِرْ كَبِيرَنَا " . قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو وَأَبِي هُرَيْرَةَ وَابْنِ عَبَّاسٍ وَأَبِي أُمَامَةَ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ . وَزُرَّيُّ لَهُ أَحَادِيثٌ مَنَاجِيرٌ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ وَغَيْرِهِ .

2001. Na ka treguar Ebu Bekër Muhammed b. Ebani – atij i ka treguar Muhammed b. Fudajli, duke transmetuar nga Muhammed b. Is’haku, ai nga Amr b. Shuaibi, ai nga babai i vet, ndërsa ai nga gjyshi i tij – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Nuk është i yni ai që nuk ka mëshirë ndaj të rinjve tanë dhe nuk e pranon nderimin e të vjetërve tanë.”

حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ، مُحَمَّدُ بْنُ أَبَانَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ فَضِيلٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ، عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَدِّهِ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " لَيْسَ مِنَّا مَنْ لَمْ يَرْحَمْ صَغِيرَنَا وَيَعْرِفْ شَرَفَ كَبِيرِنَا " . حَدَّثَنَا هَذَا، حَدَّثَنَا عَبْدُهُ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ، نَحْوَهُ إِلَّا أَنَّهُ قَالَ " وَيَعْرِفْ حَقَّ كَبِيرِنَا " .

2002. Na ka treguar Ebu Bekër Muhammed b. Ebani – atij i ka treguar Jezid b. Haruni, duke transmetuar nga Sheriku, ai nga Lejthi, ai nga Ikrimë, ai nga Ibn Abbasi – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Nuk është i yni, ai i cili nuk ka mëshirë ndaj të rinjve tanë, nuk i respekton më të vjetrit tanë dhe nuk e urdhëron të mirën dhe nuk e ndalon të keqen.”

Ky hadith është garib,⁷⁵⁶ ndërsa hadithi i Muhammed b. Is’haku nga Amr b. Shuaibi është hasen-sahih. Është i transmetuar nga Abdullah b. Amri me një sened tjetër. Disa dijetarë, thonë: “Fjalët e të Dërguarit (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) ‘Nuk është i yni’ domethënë: ‘Nuk është rrugë e jona’, ose: ‘Nuk është bontoni ynë.’” Ali b. El-Medini, thotë:

⁷⁵⁵ Zerbijj është i biri i Abdullah el-Ezdiut. Ai është ravi i dobët. I ka takuar gjeneratës së pestë.

⁷⁵⁶ E shënon edhe Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*.

“Suffjan eth-Thevriu nuk e pëlqente komentimin e këtillë: ‘Nuk është i yni, nuk është sikurse ne.’”

حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ، مُحَمَّدُ بْنُ أَبَانَ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ، عَنْ شَرِيكِ، عَنْ لَيْثٍ، عَنْ عِكْرَمَةَ، عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " لَيْسَ مِنَّا مَنْ لَمْ يَرْحَمْ صَغِيرَنَا وَيُوقِرْ كَبِيرَنَا وَيَأْمُرْ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَ عَنِ الْمُنْكَرِ " . قَالَ أَبُو عِيْسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ . وَحَدِيثُ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ وَقَدْ رَوَى عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو مِنْ غَيْرِ هَذَا الْوَجْهِ أَيْضًا . - قَالَ بَعْضُ أَهْلِ الْعِلْمِ مَعْنَى قَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ " لَيْسَ مِنَّا " . يَقُولُ لَيْسَ مِنْ سُنَّتِنَا يَقُولُ لَيْسَ مِنْ أَدَبِنَا . وَقَالَ عَلِيُّ بْنُ الْمَدِينِيِّ قَالَ يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ كَانَ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ يُكْرِهُ هَذَا التَّفْسِيرَ لَيْسَ مِنَّا يَقُولُ لَيْسَ مِنْنَا .

16. Mbi mëshirën ndaj njerëzve

بَاب مَا جَاءَ فِي رَحْمَةِ الْمُسْلِمِينَ

2003. Na ka treguar Bundari - atij i ka treguar Jahja b. Seidi, duke transmetuar nga Ismail b. Ebu Halidi, atij i ka treguar Kajs b. Ebu Hazimi, atij Xherir b. Abdullahu – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Allahu nuk ka për të pasur mëshirë ndaj atij, i cili nuk ka mëshirë ndaj njerëzve.”⁷⁵⁷

Ky hadith është hasen-sahih.⁷⁵⁸ Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Abdurrahman b. Avfi, Ebu Seidi, Ibn Umeri, Ebu Hurejre dhe Abdullah b. Amri.

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ، حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أَبِي خَالِدٍ، حَدَّثَنَا قَيْسُ بْنُ أَبِي حَازِمٍ، حَدَّثَنَا جَرِيرُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " مَنْ لَا يَرْحَمْ النَّاسَ لَا يَرْحَمُهُ اللَّهُ " . قَالَ أَبُو عِيْسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ . قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ وَأَبِي سَعِيدٍ وَابْنِ عُمَرَ وَأَبِي هُرَيْرَةَ وَعَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو .

2004. Na ka treguar Mahmud b. Gajlani, atij i ka treguar Ebu Davudi – që Shu’be, ka thënë: “Mensuri më shkruajti një (hadith) të cilin pastaj ia lexova atij, që Ebu Uthmani, i mbrojturi i Mugire b. Shu’bes, e ka dëgjuar Ebu Hurejren, kur ka thënë: ‘E kam dëgjuar Ebu Kasimin (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), kur ka thënë: ‘Vetëm nga zemra e fatkeqit ka meqenë e mënjatuar mëshira.’”

Ky hadith është hasen.⁷⁵⁹ Emrin e Ebu Uthmanit, i cili transmeton nga Ebu Hurejre, nuk ia dimë emrin. Tregojnë, që ai është babai i Musa b. Ebu Uthmanit, nga i cili ka transmetuar Ebu Zinadi. Ebu Zinadi ka transmetuar nga Musa b. Ebu Uthmani, ai nga babai i vet, ai nga Ebu Hurejre, ndërsa ai nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), disa hadithe.

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عِبِلَانَ، حَدَّثَنَا أَبُو دَاوُدَ، أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ، قَالَ كَتَبَ بِهِ إِلَى مَنْصُورٍ وَقَرَأْتُهُ عَلَيْهِ سَمِعَ أَبَا عُثْمَانَ مَوْلَى الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا الْقَاسِمِ ﷺ يَقُولُ " لَا تُنْزِعِ الرَّحْمَةَ إِلَّا مِنْ شَقِيٍّ " . قَالَ وَأَبُو عُثْمَانَ الَّذِي رَوَى عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ لَا يُعْرِفُ اسْمَهُ وَيُقَالُ هُوَ وَالِدُ مُوسَى بْنِ أَبِي عُثْمَانَ الَّذِي رَوَى عَنْهُ أَبُو الزِّنَادِ وَقَدْ رَوَى أَبُو الزِّنَادِ عَنْ مُوسَى بْنِ أَبِي عُثْمَانَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ غَيْرَ حَدِيثٍ .

⁷⁵⁷ Në transmetimin të cilin e shënon Taberaniu, në *Mu'xhemul-Kebir*, qëndron që i Dërguari i Allahut s.a.v.s, ka thënë: “Kush nuk ka mëshirë ndaj atyre që janë në tokë, nuk do të ketë mëshirë për atë ata që janë në qiej.”

⁷⁵⁸ E shënojnë edhe Buhariu dhe Muslimi, në *Sahihë*.

⁷⁵⁹ E shënojnë edhe Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*, Buhariu, në *Edebul-Mufred*, Ebu Davudi, në *Sunen*, Ibn Hibbani, në *Sahih*, si dhe Hakimi, në *Mustedrek*.

2005. Na ka treguar Ibn Ebu Umeri – atij i ka treguar Sufjani, duke transmetuar nga Amër b. Dinari, ai nga Ebu Kabusi, e ai nga Abudllah b. Amri – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “I mëshirshmi ka për të treguar mëshirën e Vet ndaj atyre që janë të mëshirshëm ndaj të tjerëve. Bëhuni të mëshirshëm ndaj atyre që janë në Tokë, e edhe ndaj jush ka me qenë i mëshirshëm Ai i Cili është mbi qiej! Të afërmit e kanë marr emërtimin sipas emrit i Mëshirshmi. Kush mbanë lidhje me ata, Allahu ka për ta mbajtur lidhjen me të. Ndërsa, kush i shkëputë lidhjet me ata, Allahu ka për ta shkëputur lidhjen me të.” Ky hadith është hasen-sahih.⁷⁶⁰

حَدَّثَنَا أَبُو عُمَرَ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، عَنْ عُمَرُو بْنِ دِينَارٍ، عَنْ أَبِي قَابُوسٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " الرَّاحِمُونَ يَرْحَمُهُمُ الرَّحْمَنُ ارْحَمُوا مَنْ فِي الْأَرْضِ يَرْحَمَكُم مِّنْ فِي السَّمَاءِ الرَّحْمَنُ شَجْنَةُ مِنَ الرَّحْمَنِ فَمَنْ وَصَلَهَا وَصَلَهُ اللَّهُ وَمَنْ قَطَعَهَا قَطَعَهُ اللَّهُ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

17. Mbi këshillën

بَاب مَا جَاءَ فِي النَّصِيحَةِ

2006. Na ka treguar Bundari – atij i ka treguar Safvan b. Isa, duke transmetuar nga Muhammed b. Axhlani, ai nga Ka'kaa b. Hakimi, ai nga Ebu Salihi, e ai nga Ebu Hurejre – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Feja është këshillë.” Këtë e përsëriti tre herë. Të pranishmit pyetën: “Për kënd o i Dërguar i Allahut?” Ai, u përgjigj: “Për Allahun, Librin e Tij, për udhëheqësit e muslimanëve dhe muslimanët në përgjithësi.”

Ky hadith është hasen.⁷⁶¹ Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Ibn Umeri, Temim ed-Dariu, Xheriri, Hakim b. Ebu Jezidi, babai i tij dhe Thevbani.

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ، حَدَّثَنَا صَفْوَانُ بْنُ عِيسَى، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَجَلَانَ، عَنْ الْقَعْقَاعِ بْنِ حَكِيمٍ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " الدِّينُ النَّصِيحَةُ " . ثَلَاثَ مَرَّاتٍ . قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ لِمَنْ قَالَ " لِلَّهِ وَلِكِتَابِهِ وَلِأَيِّمَةِ الْمُسْلِمِينَ وَعَامَّتِهِمْ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ . وَفِي الْبَابِ عَنْ ابْنِ عُمَرَ وَتَمِيمِ الدَّارِيِّ وَجَرِيرِ بْنِ أَبِي يَزِيدَ عَنْ أَبِيهِ وَتَوْبَانَ .

2007. Na ka treguar Muhammed b. Beshshari – atij i ka treguar Jahja b. Seidi, duke transmetuar nga Ismail b. Ebu Halidi, ai nga Kajs b. Ebu Hazimi – që Xherir b. Abdullahu, ka thënë: “Ia kam dhënë betimin të Dërguarit (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), që kam për ta falur rregullisht namazin, që kam për të dhënë zekatin dhe që kam për t’iu drejtuar këshilla secilit musliman.” Ky hadith është hasen-sahih.⁷⁶²

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ، حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أَبِي خَالِدٍ، عَنْ قَيْسِ بْنِ أَبِي حَازِمٍ، عَنْ جَرِيرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ بَايَعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ عَلَى إِقَامِ الصَّلَاةِ وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ وَالنُّصْحِ لِكُلِّ مُسْلِمٍ . قَالَ هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

⁷⁶⁰ E shënojnë edhe Ebu Davudi, në *Sunen*, Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*, si dhe Hakimi, në *Mustedrek*.

⁷⁶¹ E shënon edhe Muslimi, në *Sahih*, nga Temim ed-Dari.

⁷⁶² E shënojnë edhe Buhariu dhe Muslimi, në *Sahihë*.

18. Mbi ngushëllimin e muslimanit ndaj myslimanit

باب مَا جَاءَ فِي شَفَقَةِ الْمُسْلِمِ عَلَى الْمُسْلِمِ

2008. Na ka treguar Ubejd b. Esbat b. Muhammed el-Kureshi – atij i ka treguar babai i tij, duke transmetuar nga Hisham b. Sa'di, ai nga Zejd b. Eslemi, ai nga Ebu Salihi, e ai nga Ebu Hurejre – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Muslimani është vëlla për muslimanin, nuk guxon ta mashtrojë, as ta gënjejë atë, e as ta lë në baltë.” Për secilin musliman në lidhje me muslimanin tjetër, është i ndaluar nderi i tij, pasuria e tij dhe jeta e tij. Të besuarit është këtu.⁷⁶³ I mjafton njeriut të keq që ta nënvlerësojë vëllanë e vet musliman.” Ky hadith është hasen-garib.⁷⁶⁴

حَدَّثَنَا عُيَيْدُ بْنُ أَصْبَاطٍ بْنُ مُحَمَّدٍ الْقُرَشِيُّ، حَدَّثَنِي أَبِي، عَنْ هِشَامِ بْنِ سَعْدٍ، عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " الْمُسْلِمُ أَخُو الْمُسْلِمِ لَا يَخُونُهُ وَلَا يَكْذِبُهُ وَلَا يَخْذُلُهُ كُلُّ الْمُسْلِمِ عَلَى الْمُسْلِمِ حَرَامٌ عَرَضُهُ وَمَالُهُ وَدَمُهُ التَّقْوَى هَا هُنَا بِحَسَبِ امْرِئٍ مِنَ الشَّرِّ أَنْ يَحْتَقِرَ أَخَاهُ الْمُسْلِمَ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ .

2009. Na kanë treguar Hasan b. Ali el-Hal-lali dhe të tjerët – atyre u ka treguar Ebu Usama, duke transmetuar nga Burejd b. Abdullah b. Ebu Burde, ai nga gjyshi i vet Ebu Burde, ai nga Ebu Musa el-Esh'ariu – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Besimtari ndaj besimtarit duhet të jetë sikurse ndërtesa, pjesët e së cilës e mbështesin njëra-tjetrën.” Ky hadith është sahih.⁷⁶⁵ Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Aliu dhe Ebu Ejjubi.

حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ الْخَلَّالُ، وَغَيْرُ، وَاجِدٍ، قَالُوا حَدَّثَنَا أَبُو أَسَامَةَ، عَنْ بُرَيْدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي بُرْدَةَ، عَنْ جَدِّهِ أَبِي بُرْدَةَ، عَنْ أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " الْمُؤْمِنُ لِلْمُؤْمِنِ كَالْبُنْيَانِ يَشُدُّ بَعْضُهُ بَعْضًا " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

2010. Na ka treguar Ahmed b. Muhammedi – atyre u ka treguar Abdullah b. Mubareku, atij Jahja b. Ubejdullahu, duke transmetuar nga babai i vet, e ai nga Ebu Hurejre – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Secili nga ju është pasqyrë e vëllait të vet.⁷⁶⁶ Prandaj, nëse vëren që atë diç e mundon, le t’ia largojë atë.” Shu’be, Jahjaa b. Ubejdullahun e ka konsideruar si ravi të dobët. Mbi këtë temë, është transmetuar hadithi edhe nga Enesi.

حَدَّثَنِي أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ، أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ، أَخْبَرَنَا يَحْيَى بْنُ عُثَيْدٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " إِنَّ أَحَدَكُمْ مِرَاةٌ أَخِيهِ فَإِنْ رَأَى بِهِ أَدَى فَلْيُمِطْهُ عَنْهُ " . قَالَ أَبُو عِيسَى وَيَحْيَى بْنُ عُثَيْدٍ اللَّهُ ضَعَفَهُ شُعْبَةُ . قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ أَنَسٍ .

⁷⁶³ Në transmetimin e Muslimit qëndron që ka treguar mbi gjoksin.

⁷⁶⁴ E shënon edhe Muslimi, në *Sahih*.

⁷⁶⁵ E shënojnë edhe Buhariu dhe Muslimi, në *Sahih*.

⁷⁶⁶ Domethënë, më mirë i vëren të metat dhe mangësitë e tij sesa që mundet ai vet t’i vërejë, dhe nëse vëren diç tek ai, le t’ia thotë atë dhe le ta ndihmojë atë për t’i hequr nga vetja.

19. Mbi mbulimin e të metave

بَاب مَا جَاءَ فِي السُّنَنِ عَلَى الْمُسْلِمِ

2011. Na ka treguar Ubejd b. Esbat el-Kureshi – atij i ka treguar babai i tij, atij A'meshi, atij i ka treguar Ebu Salihi,⁷⁶⁷ ai ka transmetuar nga Ebu Hurejre – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Kush e largon nga muslimani ndonjë brengë të kësaj bote, Allahu ka për ta larguar nga ai ndonjë brengë në Ditën e Gjykimit. Kush e lehtëson borxhin, Allahu ka për ta lehtësuar atë edhe në këtë botë dhe në botën tjetër. Kush e mbulon ndonjë të metë të muslimanit në këtë botë, Allahu ka për t'i mbuluar të metat e tij në Ahiret. Allahu ka për ta ndihmuar robin e Vet derisa ai e ndihmon vëllanë e vet.”

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Ibn Umeri, dhe Ukbe b. Amiri. Ky hadith është hasen.⁷⁶⁸ Ebu Avvani dhe të tjerët, këtë hadith e kanë transmetuar nga A'meshi, ai nga Ebu Salihi, ai nga Ebu Hurejre, e ai nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) dhe atë ngjashëm me hadithin e mëparshëm, vetëm se në të nuk kanë thënë: *Atij i është treguar nga Ebu Salihi.*”

حَدَّثَنَا عُيَيْدُ بْنُ أَصْبَاطٍ بْنُ مُحَمَّدٍ الْقُرَشِيُّ، حَدَّثَنِي أَبِي، عَنِ الْأَعْمَشِ، قَالَ حَدَّثْتُ عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ " مَنْ نَفَسَ عَنْ مُسْلِمٍ كُرْبَةً مِنْ كُرْبِ الدُّنْيَا نَفَسَ اللَّهُ عَنْهُ كُرْبَةً مِنْ كُرْبِ يَوْمِ الْقِيَامَةِ وَمَنْ يَسَّرَ عَلَى مُعْسِرٍ فِي الدُّنْيَا يَسِّرَ اللَّهُ عَلَيْهِ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَمَنْ سَتَرَ عَلَى مُسْلِمٍ فِي الدُّنْيَا سَتَرَ اللَّهُ عَلَيْهِ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَاللَّهُ فِي عَوْنِ الْعَبْدِ مَا كَانَ الْعَبْدُ فِي عَوْنِ أَخِيهِ " . قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ ابْنِ عُمَرَ وَعُقَيْبَةَ بْنِ عَامِرٍ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ . وَقَدْ رَوَى أَبُو عَوَانَةَ وَغَيْرُ وَاحِدٍ هَذَا الْحَدِيثُ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ نَحْوَهُ وَلَمْ يَذْكُرُوا فِيهِ حَدِيثُ عَنْ أَبِي صَالِحٍ .

20. Mbi mbrojtjen e nderit të muslimanit

بَاب مَا جَاءَ فِي الذَّبِّ عَنْ عَرَضِ الْمُسْلِمِ

2012. Na ka treguar Ahmed b. Muhammedi – atij i ka treguar Abdullahu, duke transmetuar nga Ebu Bekër et-Tehsheliu,⁷⁶⁹ ai nga Merzuk Ebu Bekër et-Tejmiu, ai nga Ummu Derda, ajo nga Ebu Derda – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Kush e ndalon sulmin ndaj nderit të vëllait të tij,⁷⁷⁰ Allahu, nga ai, në Ditën e Gjykimit ka për ta larguar zjarrin e Xhehennemit.”

Mbi këtë temë, është transmetuar hadithi edhe nga Esmā bin Jezidi. Ky hadith është hasen.⁷⁷¹

حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ، أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ، عَنْ أَبِي بَكْرِ النَّهْشَلِيِّ، عَنْ مَرْزُوقِ أَبِي بَكْرِ النَّيْمِيِّ، عَنْ أُمِّ الدَّرْدَاءِ، عَنِ أَبِي الدَّرْدَاءِ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ " مَنْ رَدَّ عَنْ عَرَضِ أَخِيهِ رَدَّ اللَّهُ عَنْ وَجْهِهِ النَّارَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ " . قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ يَزِيدٍ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ .

⁷⁶⁷ Kjo tregon mbi atë që në mes Ameshit dhe Ebu Salihut ekzistonte ndërmjetësuesi i cili ia ka transmetuar atë nga Ebu Salihi këtë hadith. Ndërkaq, Ebu Avani dhe të tjerët këtë hadith e kanë transmetuar nga A'meshi, ndërsa ai drejtpërdrejt nga Ebu Salihi.

⁷⁶⁸ E shënojnë të gjithë në *El-Kutubus-sitte*, përveç Buhariut.

⁷⁶⁹ Ebu Bekr et-Tehsheli el-Kufi është ravi i sinqertë. I ka takuar gjeneratës së shtatë.

⁷⁷⁰ Kush i pengon thashethemet e një vëllai musliman, Allahu do t'ia ndalojë zjarrin e Xhehennemit në Ditën e Gjykimit.

⁷⁷¹ E shënon edhe Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*.

21. Mbi ndalesën e braktisjes së muslimanit

بَاب مَا جَاءَ فِي كَرَاهِيَةِ الْهَجْرِ لِلْمُسْلِمِ

2013. Na ka treguar Ibn Ebu Umeri – atij i ka treguar Sufjani, atij Zuhriu, atij Seid b. Abdurrahmani; na ka treguar Sufjani, duke transmetuar nga Zuhriu, ai nga Ata' b. Jezid el-Lejthiu, ai nga Ebu Ejjub el-Ensari – që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Nuk është e lejuar, që muslimani të mos flet me vëllanë e vet (musliman) më tepër se tre ditë. Të takohen, e ky t'ia kthejë shpinën atij e ai këtij. Më i miri prej atyre dyve është ai i cili i pari jep salam.” Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Abdullah b. Mes'udi, Enesi, Ebu Hurejre, Hisham b. Amiri dhe Ebu Hind ed-Dariu. Ky hadith është hasen-sahih.⁷⁷²

حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عُمَرَ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، حَدَّثَنَا الزُّهْرِيُّ، ح قَالَ وَحَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَزِيدَ اللَّيْثِيِّ، عَنْ أَبِي أَيُّوبَ الْأَنْصَارِيِّ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ " لَا يَحِلُّ لِمُسْلِمٍ أَنْ يَهْجُرَ أَخَاهُ فَوْقَ ثَلَاثِ يَلْتَقِيَانِ فَيَصُدُّ هَذَا وَيَصُدُّ هَذَا وَخَيْرُهُمَا الَّذِي يَبْدَأُ بِالسَّلَامِ " . قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ وَأَبِي هُرَيْرَةَ وَهَيْشَامِ بْنِ غَامِرٍ وَأَبِي هِنْدٍ الدَّارِيِّ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

22. Mbi bamirësinë ndaj vëllait

بَاب مَا جَاءَ فِي مُوَاسَاةِ الْأَخِ

2014. Na ka treguar Ahmed b. Meni – atij i ka treguar Ismail b. Ibrahim, atij Humejdi – që Enesi, ka thënë: “Pasi që Abdurrahman b. Avf arriti në Medine, i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) atë e bëri vëlla me Sa'd b. Rebiun. Pas asaj, Sa'd b. Rebiu, i tha: ‘Eja këtu, që ta ndajmë pasurinë në dy pjesë të barabarta. I kam dy gra. Njërin kam për ta lëshuar dhe kur i kalon pritja e caktuar, ti martohu me të.’ Ai tha: ‘Allahu të bekoftë në familje dhe në pasuri! Më trego ku është tregu!’ Ia treguan dhe ai shkoi. Pasi që është kthyer, me vete bartte ca djathë dhe tëlyen që kishte fituar. Pas një kohe të caktuar, i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) e vërejti gjurmën e shafranit mbi të. ‘Çfarë është kjo?’ – e pyeti atë. Ai, tha: ‘Jam martuar me një ensare.’ ‘E çfarë i dhe në emër të mehrit?’ – pyeti. ‘Një bërthamë.’ - Thotë Humejdi: ‘Ose ka thënë: ‘Sa një bërthamë e hurmës ari!’ – I Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), tha: “Përgatite një gazmend dasme, madje nëse e therë vetëm një dash.””

Ky hadith është hasen-sahih.⁷⁷³ Ahmed b. Hanbeli, thotë: “Pesha e një bërthame të hurmës ari është 3.33 dërhëmë.” Is'haku, thotë: “Pesha e një bërthame të hurmës ari vlen pesë dërhëmë.” Mbi atë, na ka informuar Is'hak b. Mensuri, duke transmetuar nga Ahmed b. Hanbeli dhe Is'haku.

حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مَنِيعٍ، حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، حَدَّثَنَا حُمَيْدٌ، عَنْ أَنَسٍ، قَالَ لَمَّا قَدِمَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَوْفٍ الْمَدِينَةَ أَخَى النَّبِيُّ ﷺ بَيْنَهُ وَبَيْنَ سَعْدِ بْنِ الرَّبِيعِ فَقَالَ لَهُ هَلُمَّ أَقَاسِمُكَ مَالِي نَصْفَيْنِ وَلِي امْرَأَتَانِ فَأُطْلَقُ إِخْدَاهُمَا فَإِذَا انْقَضَتْ عِدَّتُهَا

⁷⁷² E shënojnë edhe Maliku, në *Muvetta*, Buhariu dhe Muslimi, në *Sahihë*, si dhe Ebu Davudi, në *Sunen*.

⁷⁷³ E shënojnë edhe Buhariu dhe Muslimi, në *Sahihë*.

فَتَرَوُهَا . فَقَالَ بَارَكَ اللَّهُ لَكَ فِي أَهْلِكَ وَمَالِكَ دُلُونِي عَلَى السُّوقِ . فَدَلُّوهُ عَلَى السُّوقِ فَمَا رَجَعَ يَوْمَئِذٍ إِلَّا وَمَعَهُ شَيْءٌ مِنْ أَقِطٍ وَسَمْنٍ قَدْ اسْتَفْضَلَهُ فَرَأَاهُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بَعْدَ ذَلِكَ وَعَلَيْهِ وَضُرٌّ مِنْ صُفْرَةٍ فَقَالَ " مَهْنِمٌ " . قَالَ تَزَوَّجْتُ امْرَأَةً مِنَ الْأَنْصَارِ . قَالَ " فَمَا أَصْدَقْتَهَا " . قَالَ نَوَاةٌ . قَالَ حُمَيْدٌ أَوْ قَالَ وَرُنْ نَوَاةٌ مِنْ دَهَبٍ . فَقَالَ " أَوْلَمْ وَلَوْ بِشَاءٍ " . قَالَ أَبُو عَيْسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ . قَالَ أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ وَرُنْ نَوَاةٌ مِنْ دَهَبٍ وَرُنْ ثَلَاثَةُ دَرَاهِمٍ وَثَلْثٌ . وَقَالَ إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ وَرُنْ نَوَاةٌ مِنْ دَهَبٍ وَرُنْ خَمْسَةُ دَرَاهِمٍ . سَمِعْتُ إِسْحَاقَ بْنَ مَنْصُورٍ يَذْكُرُ عَنْهُمَا هَذَا .

23. Mbi përgojimin

باب مَا جَاءَ فِي الْغِيْبَةِ

2015. Na ka treguar Kutejbe – atij i ka treguar Abdulaziz b. Muhammedi, duke transmetuar nga Ala b. Abdurrahmani, ai nga babai i vet – që Ebu Hurejre, ka thënë: “Dikush pyeti: ‘O i Dërguar i Allahut, çka është përgojimi?’ Ai, tha: ‘Përgojimi është, që për vëllanë tënd musliman të thuash diç që nuk i pëlqen atij.’ ‘E çka nëse ajo është e vërtetë?’ – përsëri tha ai. ‘Nëse ajo çfarë ke thënë për të është e vërtetë, atëherë e ke përgojuar. E, nëse nuk është e vërtetë, atëherë ke shpifur mbi të.’ – u përgjigj i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të).” Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Ebu Berze, Ibn Umeri dhe Abdullah b. Amri. Ky hadith është hasen-sahih.

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ مُحَمَّدٍ، عَنِ الْعَلَاءِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ قِيلَ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا الْغِيْبَةُ قَالَ " ذِكْرُكَ أَخَاكَ بِمَا يَكْرَهُ " . قَالَ أَرَأَيْتَ إِنْ كَانَ فِيهِ مَا أَقُولُ قَالَ " إِنْ كَانَ فِيهِ مَا تَقُولُ فَقَدْ اغْتَابْتَهُ وَإِنْ لَمْ يَكُنْ فِيهِ مَا تَقُولُ فَقَدْ بَهْتُهُ " . قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ أَبِي بَرزَةَ وَابْنِ عُمَرَ وَعَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو . قَالَ أَبُو عَيْسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

24. Mbi xhelozinë

باب مَا جَاءَ فِي الْحَسَدِ

2016. Na kanë treguar Abdulxhebbar b. Ala b. Abdulxhebar el-Attari dhe Seid b. Abdurrahmani – atyre u ka treguar Sufjan b. Ujejne, duke transmetuar nga Zuhriu, ai nga Enesi – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Mos i shkëputni marrëdhëniet ndërmjet vete, mos ia ktheni shpinën njëri-tjetrit, mos u urreni ndërmjet vete dhe mos e xhelozoni njëri-tjetrin! Bëhuni robrit e Allahut, vëllezër të vërtetë! Muslimani nuk e ka të lejuar, që me vëllanë e vet (musliman) të mos flas më tepër se tre ditë.”

Ky hadith është hasen-sahih.⁷⁷⁴ Mbi këtë temë janë transmetuar hadithe edhe nga Ebu Bekr es-Siddiku, Zubejr b. Avvami, Ibn Umeri, Ibn Mes’udi dhe Ebu Hurejre.

حَدَّثَنَا عَبْدُ الْجَبَّارِ بْنُ الْعَلَاءِ الْعَطَّارُ، وَسَعِيدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، قَالَا حَدَّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ أَنَسٍ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " لَا تَقَاطَعُوا وَلَا تَدَابَرُوا وَلَا تَبَاغَضُوا وَلَا تَحَاسَدُوا وَكُونُوا عِبَادَ اللَّهِ إِخْوَانًا وَلَا يَجُلْ لِمُسْلِمٍ أَنْ يَهْجُرَ أَخَاهُ فَوْقَ ثَلَاثٍ " . قَالَ أَبُو عَيْسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ . قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ أَبِي بَكْرٍ الصِّدِّيقِ وَالزُّبَيْرِ بْنِ الْعَوَّامِ وَابْنِ مَسْعُودٍ وَأَبِي هُرَيْرَةَ .

⁷⁷⁴ E shënojnë edhe Maliku, në *Muvetta*, Buhariu dhe Muslimi, në *Sahihë*, si dhe Ebu Davudi dhe Nesaiu, në *Sunene*.

2017. Na ka treguar Ibn Ebu Umeri – atij i ka treguar Sufjani, atij Zuhriu, duke transmetuar nga Salimi, e ai nga babai i vet – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Vetëm dy vetë lejohet për t’i xhelozuar:⁷⁷⁵ atij të cilit Allah i ka dhënë pasuri, e ai nga ajo ndanë edhe natën edhe ditën dhe atij të cilit Allahu i ka dhënë ta njoh Kur’anin dhe ai sillet sipas tij edhe natën edhe ditën.”

Ky hadith është hasen-sahih.⁷⁷⁶ Është transmetuar nëpërmjet Ibn Mes’udit dhe Ebu Hurejres, nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ngjashëm me hadithin e mëparshëm.

حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عُمَرَ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، حَدَّثَنَا الزُّهْرِيُّ، عَنْ سَالِمٍ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " لَا حَسَدَ إِلَّا فِي اثْنَتَيْنِ رَجُلٌ آتَاهُ اللَّهُ مَالًا فَهُوَ يُنْفِقُ مِنْهُ آتَاءَ اللَّيْلِ وَآتَاءَ النَّهَارِ وَرَجُلٌ آتَاهُ اللَّهُ الْفُرَانَ فَهُوَ يَقُومُ بِهِ آتَاءَ اللَّيْلِ وَآتَاءَ النَّهَارِ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ . وَقَدْ رَوَى عَنْ ابْنِ مَسْعُودٍ وَأَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ نَحْنُ هَذَا .

25. Mbi urrejtjen e ndërsjellët

بَاب مَا جَاءَ فِي التَّبَاغُضِ

2018. Na ka treguar Hennadi – atij i ka treguar Ebu Muaviu, duke transmetuar nga A’meshi, ai nga Ebu Sufjani, ai nga Xhabiri – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Shejtani e ka humbur shpresën, që kanë për ta adhuruar atë njerëzit që falen,⁷⁷⁷ por nuk e ka humbur shpresën që ka për t’i bërë të grindeshin mes vete dhe që ta nxisinin njërin kundër tjetrit.”

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Enesi dhe Sulejman b. Amr b. Ahvesi, ai nga babai i tij. Ky hadith është hasen.⁷⁷⁸ Ebu Sufjan quhej Talha b. Nafiu.

حَدَّثَنَا هَنَادٌ، حَدَّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ، عَنْ الْأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي سُفْيَانَ، عَنْ جَابِرٍ، قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ " إِنَّ الشَّيْطَانَ قَدْ بَيَّسَ أَنْ يَغْبِطَهُ الْمُصَلُّونَ وَلَكِنْ فِي النَّحْرِيشِ بَيْنَهُمْ " . قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ أَنَسٍ وَسَلِيمَانَ بْنِ عَمْرٍو بْنِ الْأَحْوَصِ عَنْ أَبِيهِ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ . وَأَبُو سُفْيَانَ اسْمُهُ طَلْحَةُ بْنُ نَافِعٍ .

26. Mbi pajtimin e të grindurve

بَاب مَا جَاءَ فِي إِصْلَاحِ ذَاتِ الْبَيْنِ

2019. Na ka treguar Muhammed b. Beshshari – atij i ka treguar Ebu Ahmedi, atij Sufjani; na ka treguar Muhammed b. Gajlani, atij i kanë treguar Bishr b. Es-Sirri dhe Ebu Ahmedi, atyre u ka treguar Sufjani, duke transmetuar nga Ibn Hushejmi, ai nga Shehr b. Havshebi, ai nga Esma bint Jezidi, që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë:

⁷⁷⁵ Ekzistojnë dy lloje të zilisë: a) zilija në kuptim të plotë të fjalës – kur ndokush me keqardhje e shikon përparimin e tjetrit, dhe nga thellësia e shpirtit e dëshiron, shkatërrimin e tij; ky lloj i zilisë, sipas mendimit të të gjithë dijetarëve është mëkat i rëndë; b) zilia në kuptimin figurativ – kur ndokush me kënaqësi e shikon përparimin e huaj dhe të mirat dhe nuk ia dëshiron shkatërrimin, por dëshiron që Allahu edhe atij t’i jep diç të tillë, për ta përdorur në rrugën e të mirës. Ky lloj i zilisë nuk është mëkat. Në hadithin e përmendur është fjala për llojin e dytë.

⁷⁷⁶ E shënojnë edhe Buhariu dhe Muslimi, në *Sahihë*.

⁷⁷⁷ Domethënë, që besimtarët do ta adhurojnë atë.

⁷⁷⁸ E shënojnë edhe Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*, si dhe Muslimi, në *Sahih*.

“Nuk është i lejuar gënjimi, përveç në tre raste: burrit për ta disponuar gruan,⁷⁷⁹ në luftë dhe në rast të pajtimit të grindurve.” Mahmudi, në hadithin të cilin e transmeton ai, thotë: “Nuk është i lejuar gënjimi përveç në tre raste.”

Ky hadith është hasen.⁷⁸⁰ Hadithi i Esmës na është i njohur vetëm nëpërmjet Ibn Hushejmes. Davud b. Ebu Hindi, këtë hadith e ka transmetuar nëpërmjet Shehr b. Havshebit, nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), por nuk ka përmendur: *nga Esma*. Ashtu na ka treguar Ebu Kurejbe, atij i ka treguar Ibn Ebu Zaide, duke transmetuar nga Davud b. Ebu Hindi. Mbi këtë temë, është transmetuar hadithi edhe nga Ebu Bekri r.a..

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ، حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ الرَّبِيعِيُّ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، قَالَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ غِيْلَانَ، حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ السَّرِيِّ، وَأَبُو أَحْمَدَ قَالَا حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُثْمَانَ بْنِ خُنَيْمٍ، عَنْ شَهْرِ بْنِ حَوْشَبٍ، عَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ يَزِيدَ، قَالَتْ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " لَا يَحِلُّ الْكَذِبُ إِلَّا فِي ثَلَاثٍ يُحَدِّثُ الرَّجُلُ امْرَأَتَهُ لِيُرْضِيَهَا وَالْكَذِبُ فِي الْحَرْبِ وَالْكَذِبُ لِلْيَصْلَاحِ بَيْنَ النَّاسِ " . وَقَالَ مُحَمَّدٌ فِي حَدِيثِهِ " لَا يَصْلُحُ الْكَذِبُ إِلَّا فِي ثَلَاثٍ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ لَا نَعْرِفُهُ مِنْ حَدِيثِ أَسْمَاءَ إِلَّا مِنْ حَدِيثِ ابْنِ خُنَيْمٍ .

وَرَوَى دَاوُدُ بْنُ أَبِي هِنْدٍ، هَذَا الْحَدِيثَ عَنْ شَهْرِ بْنِ حَوْشَبٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ وَلَمْ يَذْكُرْ فِيهِ عَنْ أَسْمَاءَ . حَدَّثَنَا بِذَلِكَ مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ أَبُو كُرَيْبٍ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي زَائِدَةَ عَنْ دَاوُدَ بْنِ أَبِي هِنْدٍ . وَفِي الْبَابِ عَنْ أَبِي بَكْرٍ .

2020. Na ka treguar Ahmed b. Meni – atij i ka treguar Ismail b. Ibrahim, duke transmetuar nga Ma'meri, ai nga Zuhriu, ai nga Humejd b. Abdurrahmani – që Ummu Kulthum bint Ukbe, nëna e Humejd b. Abdurrahmanit, ka thënë: “E kam dëgjuar të Dërguarin e Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), kur ka thënë: “Nuk konsiderohet gënjeshtar, ai i cili për shkak të pajtimit të dy të ngatërruarve, do të fliste ose do të transmetonte (nga partneri i ngatërruar) fjalë të bukura të pathëna.”⁷⁸¹ Ky hadith është hasen-sahih.⁷⁸²

حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مَنِيعٍ، حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ مَعْمَرٍ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ حُمَيْدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، عَنْ أُمِّهِ أُمِّ كَلْثُومٍ بِنْتِ عُقْبَةَ، قَالَتْ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ " لَيْسَ بِالْكَاذِبِ مَنْ أَصْلَحَ بَيْنَ النَّاسِ فَقَالَ خَيْرًا أَوْ نَمَى خَيْرًا " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

27. Mbi mashtrimin dhe gënjimin

بَابُ مَا جَاءَ فِي الْخِيَانَةِ وَالْعِشِّ

2021. Na ka treguar Kutejbe – atij i ka treguar Lejthi, duke transmetuar nga Jahja b. Seidi, ai nga Muhammed b. Jahja b. Habbani, ai nga Lu'lua,⁷⁸³ ndërsa ajo nga Ebu Sirme⁷⁸⁴ - që i

⁷⁷⁹ Në transmetimin e Muslimit të këtij hadithi qëndron: “(...) bashkëshortes për ta disponuar bashkëshortin.” Për shembull, bashkëshortët e kanë të lejuar që t'i thonë njëri-tjetrit: “Unë të dua më tepër se të gjithë! Ti je më e bukura, ose më i bukuri.” Dhe të ngjashme, edhe pse ndoshta nuk është ashtu, për ta disponuar bashkëshortin. Nuk është i lejuar gënjimi në kuptim të mashtrimit, gënjimit ose ndonjë gjëje tjetër.

⁷⁸⁰ E shënon edhe Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*.

⁷⁸¹ Si për shembull: “Ai të dërgon salam, dhe i vie shumë keq që në mesin e juaj ka ardhur deri te keqkuptimi.” – e pastaj shkon edhe te tjetri dhe i thotë fjalët e ngjashme mbi partnerin me të cilin është grindur.

⁷⁸² E shënojnë edhe Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*, Buhariu dhe Muslimi, në *Sahihë*, si dhe Ebu Davudi dhe Nesaiu, në *Sunene*.

⁷⁸³ Lu'lu është mbrojtëse e ensarëve. Ajo është transmetues makbul. I ka takuar gjeneratës së katërt.

Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Kush i bënë dëm ndokujt, Allahu ka për t’i bërë dëm atij. Ndërsa, kush ia vështirëson ndokujt, Allahu ka për t’ia vështirësuar atij!” Mbi këtë temë, është transmetuar hadithi edhe nga Ebu Bekri. Ky hadith është hasen-garib.⁷⁸⁵

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، حَدَّثَنَا اللَّيْثُ، عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى بْنِ حَبَّانَ، عَنْ لُؤْلُؤَةَ، عَنْ أَبِي صِرْمَةَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ " مَنْ ضَارَّ ضَارًّا اللَّهُ بِهِ وَمَنْ شَاقَّ شَاقًّا اللَّهُ عَلَيْهِ " . قَالَ أَبُو عِيْسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ . وَفِي الْبَابِ عَنْ أَبِي بَكْرٍ .

2022. Na ka treguar Abd b. Humejdi – atij i ka treguar Zejd b. Hubab el-Ukli, atij Ebu Seleme el-Kindi,⁷⁸⁶ atij Ferkad es-Sebbehi, duke transmetuar nga Murre b. Sherahil el-Hamdani, e ai është Tajjibi,⁷⁸⁷ e ai nga Ebu Bekër es-Siddiku – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “I mallkuar është ai, i cili (me vetëdije) i bënë dëm besimtarit ose e mashtron atë.” Ky hadith është garib.⁷⁸⁸

حَدَّثَنَا عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ، حَدَّثَنَا زَيْدُ بْنُ الْحَبَّابِ الْعُكْلِيُّ، حَدَّثَنِي أَبُو سَلَمَةَ الْكِنْدِيُّ، حَدَّثَنَا قَرْقَدُ السَّبَخِيُّ، عَنْ مَرَّةَ بْنِ شَرَّاجِيلَ الْهَمْدَانِيِّ، وَهُوَ الطَّبْتُ - عَنْ أَبِي بَكْرٍ الصِّدِّيقِ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " مَلْعُونٌ مَنْ ضَارَّ مُؤْمِنًا أَوْ مَكَرَ بِهِ " . قَالَ أَبُو عِيْسَى هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ .

28. Mbi të drejtën e fqiu

بَاب مَا جَاءَ فِي حَقِّ الْجَوَارِ

2023. Na ka treguar Muhammed b. Abdula’la – atij i ka treguar Sufjani,⁷⁸⁹ duke transmetuar nga Davud b. Shaburi⁷⁹⁰ dhe Beshir Ebu Ismaili⁷⁹¹ - që Muxhahidi, ka thënë: “Familja e Abdullah b. Amrit e ka therur një dele. Pasi që ai (nga diku) erdhi, pyeti: ‘A ia keni ndarë një pjese fqinjit tonë jehud? E kam dëgjuar të Dërguarin e Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), kur ka thënë: ‘Xhibrili pandërprerë na rekomandonte fqinjin, sa që kam menduar që edhe në pasuri kam për ta trashëguar.’”

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Aishja, Ibn Abbasi, Ukbe b. Amiri, Ebu Hurejre, Enesi, Abdullah b. Amri, Mikdad b. Esvedi, Ebu Shurejhi dhe Ebu Uname. Ky hadith, në këtë formë, është hasen-garib.⁷⁹² Ky hadith është transmetuar nga Muxhahidi, e ai nga Aishja dhe Ebu Hurejre, ndërsa ata nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të).

⁷⁸⁴ Ebu Sirme Malik b. Kajs el-Mazini el-Ensari është as’hab. Ka qenë poet.

⁷⁸⁵ E shënojnë edhe Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*, Ebu Davudi, Nesaiu dhe Ibn Maxhe, në *Sunene*.

⁷⁸⁶ Ebu Seleme el-Kindi është mësuesi i Zejd b. Hubabes. Njihet si ravi mexhhul. I ka takuar gjeneratës së shtatë.

⁷⁸⁷ Murre b. Sherahil el-Hemdani Ebu Ismail el-Kufi, i njohur si Murre et-Tajjibi, është ravi i besueshëm dhe i devotshëm. I ka takuar gjeneratës së dytë.

⁷⁸⁸ Në senedin e këtij hadithi është transmetuesi i panjohur Ebu Seleme el-Kundi.

⁷⁸⁹ Sufjan b. Ujejne.

⁷⁹⁰ Davud b. Shaburi – disa i thonë Davud b. Abdurrahman b. Shabur Ebu Sulejman el-Mekki – është ravi i besueshëm. I ka takuar gjeneratës së shtatë.

⁷⁹¹ Beshir b. Sulejman Ebu Ismail el-Kindi el-Kufi është ravi i besueshëm. I ka takuar gjeneratës së gjashtë.

⁷⁹² E shënonë edhe Ebu Davudi, në *Sunen*, dhe Buhariu, në veprën *Edebul-Mufred*.

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الْأَعْلَى، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، عَنْ دَاوُدَ بْنِ شَالُورٍ، وَبَشِيرِ أَبِي إِسْمَاعِيلَ، عَنْ مُجَاهِدٍ، أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عَمْرٍو، دُبِخَتْ لَهُ شَاةٌ فِي أَهْلِهِ فَلَمَّا جَاءَ قَالَ أَهْدَيْتُمْ لِحَارِنَا الْيَهُودِيَّ أَهْدَيْتُمْ لِحَارِنَا الْيَهُودِيَّ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ " مَا زَالَ جِبْرِيلُ يُوصِينِي بِالْجَارِ حَتَّى ظَنَنْتُ أَنَّهُ سَيُورُثُهُ " . قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ عَائِشَةَ وَابْنِ عَبَّاسٍ وَأَبِي هُرَيْرَةَ وَأَنَسٍ وَالْمُقَدَّادِ بْنِ الْأَسْوَدِ وَعُقْبَةَ بْنِ غَامِرٍ وَأَبِي شُرَيْحٍ وَأَبِي أُمَامَةَ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ مِنْ هَذَا الْوَجْهِ . وَقَدْ رَوَى هَذَا الْحَدِيثُ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنْ عَائِشَةَ وَأَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَيْضًا .

2024. Na ka treguar Kutejbe – atij i ka treguar Lejth b. Sa'di, duke transmetuar nga Jahja b. Seidi, ai nga Ebu Bekër b. Muhammedi, ndërsa ai nga Ibn Amër b. Hazmi, ai nga Amre,⁷⁹³ e ajo nga Aishja – që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Pa ndërprerë, Xhibrili ma rekomandonte fqinjën, sa që mendova që ai ka për të më trashëguar edhe në pasuri.” Ky hadith është hasen-sahih.⁷⁹⁴

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، حَدَّثَنَا اللَّيْثُ بْنُ سَعْدٍ، عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ، عَنْ أَبِي بَكْرٍ، هُوَ ابْنُ مُحَمَّدٍ بْنِ عَمْرٍو بْنِ حَزْمٍ - عَنْ عَمْرَةَ، عَنْ عَائِشَةَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ " مَا زَالَ جِبْرِيلُ يُوصِينِي بِالْجَارِ حَتَّى ظَنَنْتُ أَنَّهُ سَيُورُثُهُ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

2025. Na ka treguar Ahmed b. Muhammedi – atij i ka treguar Abdullah b. Mubareku, duke transmetuar nga Hajv b. Shurejhi, ai nga Shurahbil b. Sheriku, ai nga Ebu Abdurrahman el-Hubulijj, e ai nga Abdullah b. Amri – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Nga miqtë, shpërblimin më të madh, tek Allahu, kanë për ta pasur, ata të cilët kanë pasur sjellje më të mirë ndaj miqve, ndërsa nga fqinjët, shpërblimin më të madh, tek Allahu, kanë për ta pasur, ata të cilët kanë pasur sjellje më të mirë ndaj fqinjëve të vet.” Ky hadith është hasen-garib.⁷⁹⁵ Ebu Abdurrahman el-Hubullijj, emrin e ka Abdullah b. Jezid.

حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ، عَنْ حَيَّوَةَ بْنِ شُرَيْحٍ، عَنْ شُرَحْبِيلَ بْنِ شَرِيكِ، عَنْ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْخُبَلِيِّ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " خَيْرُ الْأَصْحَابِ عِنْدَ اللَّهِ خَيْرُهُمْ لِصَاحِبِهِ وَخَيْرُ الْجِيرَانِ عِنْدَ اللَّهِ خَيْرُهُمْ لِجَارِهِ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ . وَأَبُو عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْخُبَلِيُّ اسْمُهُ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يَزِيدَ .

29. Mbi bamirësinë ndaj shërbëtorit

بَابُ مَا جَاءَ فِي الْإِحْسَانِ إِلَى الْخَدَمِ

2026. Na ka treguar Bundari – atij i ka treguar Abdurrahman b. Mehdiu, atij Sufjani, duke transmetuar nga Vasili, ai nga Ma'rur b. Suvejdi, ai nga Ebu Dherra – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Ata janë vëllezërit e juaj. Allahu ua ka dhënë shërbëtorët për të udhëhequr me ta dhe kur tek cilido që ndodhet si shërbëtor vëllai i tij (musliman) le ta ushqejë atë me atë çfarë ai han dhe le ta vesh atë siç vishet vet dhe mos ta ngarkojë atë me punë, të cilën nuk mund ta përballojë. Por, nëse e ngarkon atë me punë të vështirë, të cilën nuk mund ta përballojë, le t'i ndihmojë atij personalisht.”

⁷⁹³ Amra, bija e Abdurrahman b. Sa'd b. Zuraes, është e besueshme. I ka takuar gjeneratës së tretë. Ajo shumë hadithe i ka transmetuar nga Aishja.

⁷⁹⁴ E shënojnë edhe Buhariu dhe Muslimi, në *Sahihë*.

⁷⁹⁵ E shënojnë edhe Ibn Huzejme dhe Ibn Hibbani, në *Sahihë*, si dhe Hakimi, në *Mustedrek*. Hakimi konsideron që është i besueshëm sipas kriterëve të Buhariut dhe Muslimit.

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Aliu, Ummu Seleme, Ibn Umeri dhe Ebu Hurejre. Ky hadith është hasen-sahih.⁷⁹⁶

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، عَنْ وَاصِلٍ، عَنِ الْمَعْرُورِ بْنِ سُوَيْدٍ، عَنْ أَبِي ذَرٍّ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " إخوانكم جعلهم الله فتيّة تحت أيديكم فمن كان أخوه تحت يده فليطعمه من طعامه وليلبسه من لباسه ولا يكلفه ما يغلبه فإن كلفه ما يغلبه فليعنه " . قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ عَلِيٍّ وَأُمِّ سَلَمَةَ وَابْنِ عُمَرَ وَأَبِي هُرَيْرَةَ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

2027. Na ka treguar Ahmed b. Meni – atij i ka treguar Jezid b. Haruni, duke transmetuar nga Hemmam b. Jahja, ai nga Ferkadi,⁷⁹⁷ ai nga Murre, ai nga Ebu Bekër es-Siddiku – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Nuk ka për të hyrë në Xhennet, ai i cili sillet keq me të nënshtruarin.” Ky hadith është garib.⁷⁹⁸ Ejjub es-Sahtijani dhe të tjerët, e kanë kritikuar të mbajturit e dobët në mend të Ferkad es-Sebehijut.

حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مَنِيعٍ، حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ، عَنْ هَمَّامِ بْنِ يَحْيَى، عَنْ فَرْقِدِ السَّبْخِيِّ، عَنْ مَرَّةَ الطَّيِّبِ، عَنْ أَبِي بَكْرٍ، عَنْ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ " لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ سَيِّئُ الْمَلَكَةِ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ . وَقَدْ تَكَلَّمَ أَبُو السَّخْتِيَانِيُّ وَغَيْرُهُ وَاجِدٌ فِي فَرْقِدِ السَّبْخِيِّ مِنْ قَبْلِ حِفْظِهِ .

30. Mbi rrahjen dhe fyerjen e të nënshtruarve

بَابُ النَّهْيِ عَنْ ضَرْبِ الْخَدَمِ، وَشَتْمِهِمْ

2028. Na ka treguar Ahmed b. Muhammedi – atij i ka treguar Abdullahu,⁷⁹⁹ duke transmetuar nga Fudajl b. Gazvani, nga Ibn Ebu Nuajmi, e ai nga Ebu Hurejre – që Ebu Kasimi, i Dërguari i pendimit,⁸⁰⁰ ka thënë: “Kush shpif për të nënshtruarin, me diç nga çfarë ai është i pastër, Allahu mbi të ka për ta zbatuar dënim të precizuar në Ditën e Gjykimit,⁸⁰¹ por nëse ajo çfarë ka thënë është e vërtetë nuk ka për ta zbatuar dënimin mbi të.”

Ky hadith është hasen-sahih.⁸⁰² Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Suvejd b. Mukarrini dhe Abdullah b. Umeri. Në të vërtetë, Ibn Ebu Nuajmi, është Abdurrahman b. Ebu Nuajm el-Bexheli, pseudonimi i të cilit është Ebu Hakem.

حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ، أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ، عَنْ فَضِيلِ بْنِ غَزْوَانَ، عَنْ ابْنِ أَبِي نُعْمٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ قَالَ أَبُو الْقَاسِمِ ﷺ نَبِيُّ التَّوْبَةِ " مَنْ قَذَفَ مَمْلُوكَهُ بَرِيئًا مِمَّا قَالَ لَهُ أَقَامَ عَلَيْهِ الْحَدَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِلَّا أَنْ يَكُونَ كَمَا قَالَ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ . وَابْنُ أَبِي نُعْمٍ هُوَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ أَبِي نُعْمٍ الْبَجَلِيُّ يُكْنَى أَبَا الْحَكَمِ .

⁷⁹⁶ E shënojnë edhe Buhariu dhe Muslimi, në *Sahihë*.

⁷⁹⁷ Ferkad b. Jakub es-Sebehiu është njeri i sinqertë dhe i devotshëm, por se ka gabuar shumë me rastin e transmetimeve të haditheve. I ka takuar gjeneratës së pestë.

⁷⁹⁸ E shënon edhe Ibn Maxhe, në *Sunen*.

⁷⁹⁹ Abdullah b. Mubarek el-Murziu, është ravi i sigurtë dhe i besueshëm, alim dhe fakih. I ka takuar gjeneratës së tetë.

⁸⁰⁰ Ai u quajt lajmëtar i pendimit sepse pendohej tek Allahu çdo ditë dhe i kërkonte falje më shumë se njëqind herë.

⁸⁰¹ Do të thotë, që në Ditën e Gjykimit ka për t'u goditur 80 kamxhik, sa është i caktuar dënimi për shpifje.

⁸⁰² E shënojnë edhe Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*, Buhariu dhe Muslimi, në *Sahihë*, si dhe Ebu Davudi, në *Sunen*.

2029. Na ka treguar Mahmud b. Gajlani – atij i ka treguar Muemmeli,⁸⁰³ atij Sufjani,⁸⁰⁴ duke transmetuar nga A'meshi, ai nga Ibrahim et-Tejmije, ai nga babai i vet – që Ebu Mes'udi, ka thënë: “Një ditë, isha duke e rrahur shërbëtorin, kur prapa meje e dëgjova një zë: ‘Ke mëshirë, Ebu Mes'ud! Ke mëshirë Ebu Mes'ud!’ E ktheva kokën, kur pash, ai ishte i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), i cili tha: ‘Allahu ka pushtet më të madh mbi ty se ti mbi shërbëtorin tënd!’” Ibn Mes'udi, tha: “Pas asaj, më kurrë nuk e kam rrahur shërbëtorin tim.” Ky hadith është hasen-sahih.⁸⁰⁵ Ibrahim Et-Tejmi është Ibrahim b. Jezid b. Sheriku.

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ غِيْلَانَ، حَدَّثَنَا مُؤَمَّلٌ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، عَنِ الْأَعْمَشِ، عَنِ إِبْرَاهِيمَ النَّيْمِيِّ، عَنِ أَبِيهِ، عَنِ أَبِي مَسْعُودٍ الْأَنْصَارِيِّ، قَالَ كُنْتُ أَضْرِبُ مَمْلُوكًا لِي فَسَمِعْتُ قَائِلًا مِنْ خَلْفِي يَقُولُ "اعْلَمْ أَبَا مَسْعُودٍ اعْلَمْ أَبَا مَسْعُودٍ". فَأَلْتَفَتُ فَإِذَا أَنَا بِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ "لَلَّهِ أَقْدَرُ عَلَيْكَ مِنْكَ عَلَيْهِ". قَالَ أَبُو مَسْعُودٍ فَمَا ضَرَبْتُ مَمْلُوكًا لِي بَعْدَ ذَلِكَ. قَالَ أَبُو عِيْسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. وَإِبْرَاهِيمُ النَّيْمِيُّ هُوَ إِبْرَاهِيمُ بْنُ يَزِيدَ بْنِ شَرِيكِ.

31. Mbi edukimin e shërbëtorit

بَابُ مَا جَاءَ فِي آدَبِ الْخَادِمِ

2030. Na ka treguar Ahmed b. Muhammedi – atij i ka treguar Abdullahu,⁸⁰⁶ duke transmetuar nga Sufjani,⁸⁰⁷ ai nga Ebu Harun el-Abdiu,⁸⁰⁸ ai nga Ebu Seidi – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Nëse ndonjëri nga ju fillon ta rrah shërbëtorin, e ai e përmend Allahun, le të ndalet.” Emri i Ebu Harun el-Abdiut është Umar b. Xhujejn. Jahja b. Seidi, thotë: “Shu’be, Ebu Harun el-Adijun e ka konsideruar transmetues të dobët.” Jahjai,⁸⁰⁹ thotë: “Ibn Avni, deri në vdekje ka transmetuar hadithe nga Ebu Haruni.”

حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ، أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ، عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ أَبِي هَارُونَ الْعَبْدِيِّ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ "إِذَا ضَرَبَ أَحَدُكُمْ خَادِمَهُ فَذَكَرَ اللَّهَ فَارْفَعُوا أَيْدِيَكُمْ". قَالَ أَبُو عِيْسَى وَأَبُو هَارُونَ الْعَبْدِيُّ اسْمُهُ عُمَارَةُ بْنُ جُوَيْنٍ. قَالَ قَالَ أَبُو بَكْرٍ الْعَطَّارُ قَالَ عَلِيُّ بْنُ الْمَدِينِيِّ قَالَ يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ صَعَفَ شُعْبَةُ أَبَا هَارُونَ الْعَبْدِيِّ. قَالَ يَحْيَى وَمَا زَالَ ابْنُ عَوْنٍ يَرْوِي عَنْ أَبِي هَارُونَ حَتَّى مَاتَ.

32. Mbi faljen e shërbëtorit

2031. Na ka treguar Kutejbe – atij i ka treguar Ri'shadin b. Sa'di, duke transmetuar nga Ebu Hani el-Havlaniu, ai nga Abbas b. Xhulejd el-Haxhriu – që Abdullah b. Umeri, ka thënë: “Erdhi një njeri tek i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) dhe tha: ‘A kam për t’ia falur unë gabimet shërbëtorit?’ I Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të)

⁸⁰³ Muemmel b. Ismail el-Advi Ebu Abdurrahman el-Basriu është ravi i sinqertë me mbamendje të dobët. I ka takuar gjeneratës së nëntë.

⁸⁰⁴ Sufjan eth-Thevriu.

⁸⁰⁵ E shënon edhe Muslimi, në *Sahih*.

⁸⁰⁶ Abdullah b. Mubareku.

⁸⁰⁷ Sufjan eth-Thevriu.

⁸⁰⁸ Ebu Harun Umare b. Xhujejn el-Abdi është ravi i hedhur. I ka takuar gjeneratës së katërt.

⁸⁰⁹ Jahja b. Seid el-Kattani.

heshti, ndërsa ky përsëri, tha: ‘Sa herë kam për t’ia falur gabimet shërbëtorit?’ Ai, tha: ‘Çdo ditë, nga shtatëdhjetë herë.’”

Ky hadith është hasen-garib.⁸¹⁰ E ka transmetuar Abdullah b. Vehbi nga Ebu Hani el-Havlaniu me këtë sened, ngjashëm me hadithin e mëparshëm.

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، حَدَّثَنَا رَشْدِيُّ بْنُ سَعْدٍ، عَنْ أَبِي هَانِيٍّ الْخَوْلَانِيِّ، عَنْ عَبَّاسِ الْحَجَرِيِّ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ، قَالَ جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ كَمْ أَغْفُو عَنْ الْخَادِمِ فَصَمَتَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ ثُمَّ قَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ كَمْ أَغْفُو عَنْ الْخَادِمِ فَقَالَ " كُلُّ يَوْمٍ سَبْعِينَ مَرَّةً " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ . وَرَوَاهُ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ وَهْبٍ عَنْ أَبِي هَانِيٍّ الْخَوْلَانِيِّ نَحْوًا مِنْ هَذَا .

2032. Na ka treguar Kutejbe – atij i ka treguar Abdullah b. Vehbiu, duke transmetuar nga Ebu Hani el-Havlaniu, me këtë sened – ngjashëm me hadithin e mëparshëm.

Disa, këtë hadith, me këtë sened, e kanë transmetuar nga Abdullah b. Vehbi, ai nga Abdullah b. Amri.

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ وَهْبٍ، عَنْ أَبِي هَانِيٍّ الْخَوْلَانِيِّ، بِهَذَا الْإِسْنَادِ نَحْوَهُ . وَرَوَى بَعْضُهُمْ، هَذَا الْحَدِيثَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ وَهْبٍ، بِهَذَا الْإِسْنَادِ وَقَالَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو، .

33. Mbi edukimin e fëmijës

باب مَا جَاءَ فِي آدَابِ الْوَلَدِ

2033. Na ka treguar Kutejbe – atij i ka treguar Jahja b. Ja’la, duke transmetuar nga Nasihi,⁸¹¹ ai nga Simaku,⁸¹² ai nga Xhabir b. Semure – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Më mirë është, që personi ta edukojë fëmijën e vet, sesa të ndajë një sa’a (ushqim për çdo ditë) në emër të sadakasë.”

Ky hadith është garib.⁸¹³ Nasil b. Ala el-Kufi, sipas mendimit të dijetarëve të hadithit, nuk është ravi stabil, ndërsa edhe ky hadith është i njohur vetëm në këtë formë. Nasihu, shejhu tjetër i Basras, ka transmetuar nga Ammarr b. Ebu Ammari dhe të tjerët, e ai është më i sigurt nga adashi i vet kufjan.

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ يَعْلَى، عَنْ نَاصِحٍ، عَنْ سِمَاكِ بْنِ حَرْبٍ، عَنْ جَابِرِ بْنِ سَمُرَةَ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " لِأَنَّ يُؤَدَّبَ الرَّجُلُ وَلَدَهُ خَيْرٌ مِنْ أَنْ يَتَصَدَّقَ بِصَاعٍ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ . وَنَاصِحٌ هُوَ ابْنُ الْعَلَاءِ كُوفِيٌّ لَيْسَ عَنْدَ أَهْلِ الْحَدِيثِ بِالْقَوِيِّ وَلَا يُعْرَفُ هَذَا الْحَدِيثُ إِلَّا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ وَنَاصِحٌ شَيْخٌ آخَرُ بَصْرِيُّ يَرْوِي عَنْ عَمَّارِ بْنِ أَبِي عَمَّارٍ وَغَيْرِهِ هُوَ أَثْبَتُ مِنْ هَذَا .

2034. Na ka treguar Nasr b. Ali – atij i ka treguar Amir b. Ebu Amir el-Hazzazi, atij Ejjub b. Musai, duke transmetuar nga babai i vet, ndërsa ai nga gjyshi i vet – që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Prindi, fëmijës nuk mund t’i japë dhuratë më të mirë sesa edukim të bukur.”

⁸¹⁰ E shënon edhe Ebu Davudi, në *Sunen*.

⁸¹¹ Nasih b. Abdullahu, disa i thonë Abdurrahman, et-Temimi është ravi i dobët. I ka takuar gjeneratës së shtatë.

⁸¹² Sinaj b, Harbi.

⁸¹³ Abdurrahman el-Mubarekfuri konsideron që ky hadith është i dobët, pasi që në senedin e tij gjendet Nasih b. Abdullahu, i cili, sipas mendimit të dijetarëve të hadithit, është jostabil.

Ky hadith është garib,⁸¹⁴ na është i njohur vetëm nëpërmjet Amir b. Ebu Amir el-Hazzazit. Ejjub b. Musai, është Ibn Amër b. Seid b. Asi. Ky hadith, sipas mendimit tim, është mursel.

حَدَّثَنَا تَصْرُ بْنُ عَلِيٍّ الْجَهْزَمِيُّ، حَدَّثَنَا عَامِرُ بْنُ أَبِي عَامِرٍ الْخَزَّازُ، حَدَّثَنَا أَيُّوبُ بْنُ مُوسَى، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَدِّهِ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ " مَا نَحَلَ وَالِدٌ وَلَدًا مِنْ نَحْلٍ أَفْضَلَ مِنْ أَدَبٍ حَسَنٍ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ لَا نَعْرِفُهُ إِلَّا مِنْ حَدِيثِ عَامِرِ بْنِ أَبِي عَامِرٍ الْخَزَّازِ وَهُوَ عَامِرُ بْنُ صَالِحٍ بْنُ رُسْتَمَ الْخَزَّازُ وَأَيُّوبُ بْنُ مُوسَى هُوَ ابْنُ عَمْرٍو بْنُ سَعِيدِ بْنِ الْعَاصِي . وَهَذَا عِنْدِي حَدِيثٌ مُرْسَلٌ .

34. Mbi pranimin dhe kthimin e dhuratave

بَاب مَا جَاءَ فِي قَبُولِ الْهَدِيَّةِ وَالْمُكَافَأَةِ عَلَيْهَا

2035. Na kanë treguar Jahja b. Ekthemi dhe Ali b. Hashremi – atyre u ka treguar Isa b. Junusi, duke transmetuar nga Hisham b. Urve, ai nga babai i vet – që Aishja, ka thënë: “I Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), i pranonte dhe u përgjigjej me dhurata.”

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Ebu Hurejre, Enesi, Ibn Umeri dhe Xhabiri. Ky hadith, në këtë formë, është hasen-sahih-garib.⁸¹⁵ Si hadith-merfu, na është i njohur vetëm nëpërmjet Isa b. Junusit nga Hishami.

حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَكْثَمٍ، وَعَلِيُّ بْنُ خَشْرَمٍ، قَالَا حَدَّثَنَا عِيسَى بْنُ يُونُسَ، عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ يَقْبَلُ الْهَدِيَّةَ وَيُنِيبُ عَلَيْهَا . وَفِي الْبَابِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ وَأَنْسِ وَابْنِ عُمَرَ وَجَابِرٍ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ صَحِيحٌ مِنْ هَذَا الْوَجْهِ لَا نَعْرِفُهُ مَرْفُوعًا إِلَّا مِنْ حَدِيثِ عِيسَى بْنِ يُونُسَ عَنْ هِشَامٍ .

35. Mbi falënderimin ndaj bamirësit

بَاب مَا جَاءَ فِي الشُّكْرِ لِمَنْ أَحْسَنَ إِلَيْكَ

2036. Na ka treguar Ahmed b. Muhammedi – atij i ka treguar Abdullah b. Mubareku, atij Rebi b. Muslimi,⁸¹⁶ atij Muhammed b. Zijadi, duke transmetuar nga Ebu Hurejre – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Kush nuk i falënderon njerëzit, ai nuk është falënderues ndaj Allahut.” Ky hadith është sahih.⁸¹⁷

حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ، أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ، حَدَّثَنَا الرَّبِيعُ بْنُ مُسْلِمٍ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ زَيْدٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " مَنْ لَا يَشْكُرُ النَّاسَ لَا يَشْكُرُ اللَّهَ " . قَالَ هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

2037. Na ka treguar Hennadi – atij i ka treguar Ebu Muaviu, duke transmetuar nga Ibn Ebu Lejli; na ka treguar Sufjan b. Vekiu, atij i ka treguar Humejd b. Abdurrahman er-Ruvasiu, duke transmetuar nga Ibn Ebu Lejli, ai nga Atijje,⁸¹⁸ ai nga Ebu Seidi – që i Dërguari (paqja

⁸¹⁴ E shënon edhe Bejhekiu, në *Shuabul-Imanu*.

⁸¹⁵ E shënojnë edhe Buhariu, në *Sahih*, si dhe Ebu Davudi, në *Sunen*.

⁸¹⁶ Rebi b. Muslim el-Xhumehi Ebu Bekr el-Basriu është ravi i besueshëm. I ka takuar gjeneratës së shtatë.

⁸¹⁷ E shënojnë edhe Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*, si dhe Ebu Davudi, në *Sunen*.

⁸¹⁸ Atijje b. Sa'd b. Xhenade el-Avfi el-Xhedeli el-Kufi është transmetues i sinqertë, por se me rastin e transmetimit ka gabuar shumë. I ka takuar gjeneratës së tretë.

dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Kush nuk është falënderues ndaj njerëzve, nuk është falënderues as ndaj Allahut.”

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Ebu Hurejre, Esh’as b. Kajsi dhe Nu’man b. Beshiri. Ky hadithi është hasen-sahih.⁸¹⁹

حَدَّثَنَا هَنَادٌ، حَدَّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ، عَنْ ابْنِ أَبِي لَيْلَى، ح وَحَدَّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ وَكِيعٍ، حَدَّثَنَا حُمَيْدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الرَّوَّاسِيُّ، عَنْ ابْنِ أَبِي لَيْلَى، عَنْ عَطِيَّةَ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " مَنْ لَمْ يَشْكُرِ النَّاسَ لَمْ يَشْكُرِ اللَّهَ " . وَفِي الْبَابِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ وَالْأَشْعَثِ بْنِ قَيْسٍ وَالنُّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

36. Mbi bamirësinë

باب مَا جَاءَ فِي صَنَائِعِ الْمَعْرُوفِ

2038. Na ka treguar Abbas b. Abduladhim el-Anberi – atij i ka treguar Nadr b. Muhammed el-Xhuresh el-Jemami, atij Ikrimë b. Ammari, atij Ebu Zumejli, duke transmetuar nga Malik b. Mersedi,⁸²⁰ ai nga babi i vet, e ai nga Ebu Dherra – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Buzëqeshja, të cilën ia drejton vëllait tënd, ka për t’u shënuar si sadaka; të urdhëruarit e të mirës dhe të ndaluarit nga e keqja, ka për t’u shënuar si sadaka; të treguarit e Rrugës së Drejtë personit i cili ka humbur, ka për t’u shënuar si sadaka; të parit me të cilin i ndihmon personit që nuk sheh, ka për t’u shënuar si sadaka; të larguarit e gurit, therës apo kockës nga rruga, ka për t’u shënuar si sadaka dhe derdhja e kovës në kovën e vëllait tënd, ka për t’u shënuar si sadaka.”

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Ibn Mes’udi, Xhabiri, Hudhejfe, Aishja dhe Ebu Hurejre. Ky hadith është hasen-garib.⁸²¹ Ebu Zumejl Simak b. Velidi është el-Hanefiu, ndërsa Nadr b. Muhammedi është el-Xhurejsh el-Jemami.

حَدَّثَنَا عَبَّاسُ بْنُ عَبْدِ الْعَظِيمِ الْعَنْبَرِيُّ، حَدَّثَنَا النَّضْرُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْجُرَشِيُّ الْيَمَامِيُّ، حَدَّثَنَا عِكْرَمَةُ بْنُ عَمَّارٍ، حَدَّثَنَا أَبُو زُمَيْلٍ، عَنْ مَالِكِ بْنِ مَرْثَدٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي ذَرٍّ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " تَبَسُّمُكَ فِي وَجْهِ أَخِيكَ لَكَ صَدَقَةٌ وَأَمْرُكَ بِالْمَعْرُوفِ وَنَهْيُكَ عَنِ الْمُنْكَرِ صَدَقَةٌ وَإِرْشَادُكَ الرَّجُلَ فِي أَرْضِ الضَّلَالِ لَكَ صَدَقَةٌ وَبَصْرُكَ لِلرَّجُلِ الرَّدِيءِ الْبَصَرُ لَكَ صَدَقَةٌ وَإِمَاطَتُكَ الْحَجَرَ وَالشُّوْكَ وَالْعَظْمَ عَنِ الطَّرِيقِ لَكَ صَدَقَةٌ وَإِفْرَاغُكَ مِنْ دُلُوكَ فِي دُلُو أَخِيكَ لَكَ صَدَقَةٌ " . قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ ابْنِ مَسْعُودٍ وَجَابِرٍ وَحُذَيْفَةَ وَغَائِثَةَ وَأَبِي هُرَيْرَةَ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ . وَأَبُو زُمَيْلٍ اسْمُهُ سِمَاكُ بْنُ الْوَلِيدِ الْحَنْفِيُّ .

37. Mbi dhënien e devesë ose deles për shfrytëzim, ose të ofruarit e ndihmës financiare

باب مَا جَاءَ فِي الْمُنْحَةِ

2039. Na ka treguar Ebu Kurejbe – atij i ka treguar Ibrahim b. Jusuf b. Ebu Is’haku, duke transmetuar nga babai i vet, ai nga Ebu Is’haku, ndërsa ai nga Talha b. Musarrifi, ai ka

⁸¹⁹ E shënojnë edhe Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*.

⁸²⁰ Malik b. Mersed b. Abdullah ez-Zemani është ravi i besueshëm. I ka takuar gjeneratës së tretë.

⁸²¹ E shënojnë edhe Buhariu, në veprën *Edebul-Mufred*, dhe Ibn Hibbani, në *Sahih*.

dëgjuar nga Abdurrahman b. Evsexhi, ai nga Bera' b. Azibi – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Kush ia jep (ndokujt) devenë ose delen në shfrytëzim, ose e ndihmon financiarisht, ose kush (të verbrit ose të humburit) ia tregon rrugën – ka për të pasur shpërblim, sikurse ta kishte liru ar një rob.”

Hadithi i Ebu Is'hakut nga Talha b. Musarrifi është hasen-sahih-garib.⁸²² Na është i njohur, vetëm në këtë formë. Edhe Mensur b. Mu'temiri dhe Shu'be këtë hadith e kanë transmetuar nga Talha b. Musarrifi. Mbi këtë temë, është transmetuar hadithi edhe nga Nu'man b. Beshiri: “Kush ofron ndihë në argjend” domethënë: “Kush jep hua në dërm.” “Ose e tregon rrugën” domethënë: “Kush udhëzon në rrugë.”

حَدَّثَنَا أَبُو كُرَيْبٍ، حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ يُوسُفَ بْنِ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنْ طَلْحَةَ بْنِ مُصَرِّفٍ، قَالَ سَمِعْتُ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ عَوْسَجَةَ، يَقُولُ سَمِعْتُ الْبَرَاءَ بْنَ عَازِبٍ، يَقُولُ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ " مَنْ مَنَحَ مَنِيخَةَ لَبَنٍ أَوْ وَرَقٍ أَوْ هَدَى رُقَاقًا كَانَ لَهُ مِثْلُ عَتَقِ رَقَبَةٍ ". قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ أَبِي إِسْحَاقَ عَنْ طَلْحَةَ بْنِ مُصَرِّفٍ لَا نَعْرِفُهُ إِلَّا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ . وَقَدْ رَوَى مُنْصُورُ بْنُ الْمُعْتَمِرِ وَشُعْبَةُ عَنْ طَلْحَةَ بْنِ مُصَرِّفٍ هَذَا الْحَدِيثَ . وَفِي الْبَابِ عَنْ الثُّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ . وَمَعْنَى قَوْلِهِ " مَنْ مَنَحَ مَنِيخَةَ وَرَقٍ " . إِنَّمَا يَغْنِي بِهِ قَرْضُ الدَّرَاهِمِ قَوْلُهُ " أَوْ هَدَى رُقَاقًا " . يَغْنِي بِهِ هِدَايَةُ الطَّرِيقِ .

38. Mbi heqjen e pengesave nga rruga

بَاب مَا جَاءَ فِي إِمَاطَةِ الْأَدَى عَنِ الطَّرِيقِ

2040. Na ka treguar Kutejbe, duke transmetuar nga Malik b. Enesi, ai nga Sumejja, ajo nga Salihi, ai nga Ebu Hurejre – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Kur njeriu, duke ecur rrugës, has në një degë me gjemba dhe ai e largon atë, Allahu e vlerëson veprimin e tij duke e falur atë .”

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Ebu Berze, Ibn Abbasi dhe Ebu Dherre. Ky hadith është hasen-sahih.⁸²³

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، عَنْ مَالِكِ بْنِ أَنَسٍ، عَنْ سُمَيٍّ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ " بَيْنَمَا رَجُلٌ يَمْشِي فِي طَرِيقٍ إِذْ وَجَدَ غُصْنًا شَوْكًا فَأَخْرَجَهُ فَشَكَرَ اللَّهُ لَهُ فَغُفِّرَ لَهُ " . وَفِي الْبَابِ عَنْ أَبِي بَرَزَةَ وَابْنِ عَبَّاسٍ وَأَبِي ذَرٍّ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

39. Takimet mund të jenë të besueshme

بَاب مَا جَاءَ أَنَّ الْمَجَالِسَ أَمَانَةٌ

2041. Na ka treguar Ahmed b. Muhammedi – atij i ka treguar Abdullah b. Mubareku, duke transmetuar nga Ibn Ebu Zi'bi, atë e ka informuar Abdurrahman b. Ata', duke transmetuar nga Abdulmelik b. Xhabir b. Atiku, ai nga Xhabir b. Abdullahu - që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Kur personi i tregon dikujt diçka, duke u kujdesur

⁸²² E shënojnë edhe Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*, si dhe Ibn Hibbani, në *Sahih*.

⁸²³ E shënojnë edhe Buhariu dhe Muslimi, në *Sahihë*.

(majtas dhe djathtas) - kjo është shenjë që atë (çfarë ka treguar) është thënë në besim.” Ky hadith është hasen.⁸²⁴ Na është i njohur vetëm nëpërmjet Ibn Ebu Zi’bit.

حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ، أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ، عَنْ ابْنِ أَبِي ذُئْبٍ، قَالَ أَخْبَرَنِي عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَطَاءٍ، عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ جَابِرِ بْنِ عَتِيكٍ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ " إِذَا حَدَّثَ الرَّجُلُ الْحَدِيثَ ثُمَّ انْقَلَبَ فَهِيَ أَمَانَةٌ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ وَإِنَّمَا نَعْرِفُهُ مِنْ حَدِيثِ ابْنِ أَبِي ذُئْبٍ .

40. Mbi bujarinë

باب مَا جَاءَ فِي السَّخَاءِ

2042. Na ka treguar Ebu Hattab Zijad b. Jahja el-Hasan el-Basriu – atij i ka treguar Hatim b. Verdani, atij Ejub, duke transmetuar nga Ibn Ebu Mulejke – që Esma bint Ebu Bekër, ka thënë: “Kam thënë: ‘I Dërguari i Allahut, unë nuk kam tjetër pasuri përveç asaj që e fiton Zubejri,⁸²⁵ andaj, a kam për të ndarë unë në emër të sadakasë?’ Ai, tha: ‘Mos u bëjë koprrac, që edhe Allahu të mos jetë koprrac ndaj teje!’” Thotë: “Mos u bëjë koprrac, që të mos të ndërkrehen dhuntitë!”

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Aishja dhe Ebu Hurejre. Ky hadith është hasen-sahih.⁸²⁶ Disa, këtë hadithë me këtë sened, e kanë transmetuar nga Ibn Ebu Mulejke, ai nga Abbad b. Abdullah b. Zubejri, ai nga Esma bint Ebu Bekri. Disa, këtë e kanë transmetuar nga Ejub, por në senedin e tij nuk e kanë përmendur: nga *Abbad b. Abdullah b. Zubejri*.

حَدَّثَنَا أَبُو الْخَطَّابِ، زِيَادُ بْنُ يَحْيَى الْبَصْرِيُّ حَدَّثَنَا حَاتِمُ بْنُ وَرْدَانَ، حَدَّثَنَا أَيُّوبُ، عَنْ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ، عَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ أَبِي بَكْرٍ، قَالَتْ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّهُ لَيْسَ لِي مِنْ شَيْءٍ إِلَّا مَا أَدْخَلَ عَلَى الرَّبِيرِ أَفْأَعْطِي قَالَ " نَعَمْ وَلَا تُوكِي فَيُوكِي عَلَيْكَ " . يَقُولُ لَا تُحْصِي فَيُحْصَى عَلَيْكَ . وَفِي الْبَابِ عَنْ عَائِشَةَ وَأَبِي هُرَيْرَةَ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ . وَرَوَى بَعْضُهُمْ هَذَا الْحَدِيثَ بِهَذَا الْإِسْنَادِ عَنْ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الرَّبِيرِ عَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ أَبِي بَكْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا وَرَوَى غَيْرُ وَاحِدٍ هَذَا عَنْ أَيُّوبَ وَلَمْ يَذْكُرُوا فِيهِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الرَّبِيرِ .

2043. Na ka treguar Hasan b. Arefe – atij i ka treguar Seid b. Muhammed el-Verraku, duke transmetuar nga Jahja b. Seidi, ai nga A’rexhi, ai nga Ebu Hurejre – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Personi bujar është afër Allahut, afër Xhennetit, afër njerëzve ndërsa larg nga Xhehennemi – derisa larg nga Allahu, larg nga Xhenneti, larg nga njerëzit, ndërsa afër Xhehennemit. I padituri bujar tek Allahu është më i dashur sesa besimtari koprrac.”

Ky hadith është garib.⁸²⁷ Na është i njohur vetëm nëpërmjet Jahja b. Seidit, nga A’rexhe, nga Ebu Hurejre, si hadith i Seid b. Muhammedit. Seid b. Muhammedin e kanë kundërshtuar gjatë transmetimit të këtij hadithi nga Jahja b. Seidi. Diç nga Jahja b. Seidi, e ai nga Aishja është transmetuar si hadith-mursel.

⁸²⁴ E shënojnë edhe Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*, si dhe Ebu Davudi, në *Sunen*.

⁸²⁵ Në transmetimin e Buhariut të këtij hadithi, qëndron: “O i Dërguar i Allahut, unë nuk kam pasuri, përveç asaj që fiton burri im Zubejri b. Avvami.”

⁸²⁶ E shënojnë në *El-Kutubus-sitte* përveç Ibn Maxhes.

⁸²⁷ E shënojnë edhe Bejhekiu, në veprën *Shuabul-Iman*, dhe Taberaniu, në *Mu’xhemul-Vesitu*.

حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَرَفَةَ، حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْوَرَّاقُ، عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ، عَنْ الْأَعْرَجِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ " السَّخِيُّ قَرِيبٌ مِنَ اللَّهِ قَرِيبٌ مِنَ الْجَنَّةِ قَرِيبٌ مِنَ النَّاسِ بَعِيدٌ مِنَ النَّارِ وَالْبَخِيلُ بَعِيدٌ مِنَ اللَّهِ بَعِيدٌ مِنَ الْجَنَّةِ بَعِيدٌ مِنَ النَّاسِ قَرِيبٌ مِنَ النَّارِ وَلَجَاهِلٌ سَخِيٌّ أَحَبُّ إِلَى اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ مِنْ غَائِدٍ بَخِيلٍ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ لَا نَعْرِفُهُ مِنْ حَدِيثِ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ إِلَّا مِنْ حَدِيثِ سَعِيدِ بْنِ مُحَمَّدٍ . وَقَدْ خُولِفَ سَعِيدُ بْنُ مُحَمَّدٍ فِي رَوَايَةِ هَذَا الْحَدِيثِ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ إِنَّمَا يُرَوَى عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ عَنْ عَائِشَةَ شَيْءٌ مُرْسَلٌ .

41. Mbi koprracinë

بَاب مَا جَاءَ فِي الْبُخْلِ

2044. Na ka treguar Ebu Hafs Amër b. Aliu – atij i ka treguar Ebu Davudi, atij Sadek b. Musai, atij Malik b. Dinari, duke transmetuar nga Abdullah b. Galib el-Huddani, ⁸²⁸ e ai nga Ebu Seid el-Hudriu – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Dy veti nuk mund të gjenden te besimtari: koprracia dhe morali i keq.”

Mbi këtë temë, është transmetuar hadithi edhe nga Ebu Hurejre. Ky hadith është garib. ⁸²⁹ Na është i njohur vetëm nëpërmjet Sadek b. Musait.

حَدَّثَنَا أَبُو حَفْصٍ، عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ أَخْبَرَنَا أَبُو دَاوُدَ، حَدَّثَنَا صَدَقَةُ بْنُ مُوسَى، حَدَّثَنَا مَالِكُ بْنُ دِينَارٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ غَالِبٍ الْهَدَنِيِّ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " خَصْلَتَانِ لَا تَجْتَمِعَانِ فِي مُؤْمِنٍ الْبُخْلُ وَسُوءُ الْخُلُقِ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ لَا نَعْرِفُهُ إِلَّا مِنْ حَدِيثِ صَدَقَةَ بْنِ مُوسَى .

2045. Na ka treguar Ahmed b. Meni – atij i ka treguar Jezid b. Haruni, atij Sadek b. Musai, duke transmetuar nga Ferkad es-Sebebijju, ai nga Murre et-Tajjibi, ai nga Ebu Bekër es-Siddiku – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Në Xhennet nuk ka për të hyrë, mashtruesi, koprraci dhe ai i cili e përmend atë kur ndokujt i bënë mirë.” Ky hadith është hasen-garib.

حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مَنِيعٍ، حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ، حَدَّثَنَا صَدَقَةُ بْنُ مُوسَى، عَنْ قُرْقَدِ السَّجَوِيِّ، عَنْ مَرَّةَ الطَّيِّبِ، عَنْ أَبِي بَكْرٍ الصِّدِّيقِ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ " لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ خَبٌّ وَلَا مَنَانٌ وَلَا بَخِيلٌ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ .

2046. Na ka treguar Muhammed b. Rafiu – atij i ka treguar Abdurrezaku, duke transmetuar nga Bishr b. Rafiu, ai nga Jahja b. Ebu Kethiri, ai nga Ebu Seleme, ai nga Ebu Hurejre – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Besimtari është mendjelehtë dhe fisnik, ndërsa njeriu i prishur është mashtrues dhe tinëzar.” Ky hadith është hasen-garib. ⁸³⁰ Na është i njohur vetëm në këtë formë.

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ رَافِعٍ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ، عَنْ بَشْرِ بْنِ رَافِعٍ، عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " الْمُؤْمِنُ غَرٌّ كَرِيمٌ وَالْفَاجِرُ خَبٌّ لُئِيمٌ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ لَا نَعْرِفُهُ إِلَّا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ .

⁸²⁸ Abdullah b. Galib el-Hudai el-Basriu, është ravi i sinqertë. I ka takuar gjeneratës së tretë.

⁸²⁹ E shënojnë edhe Buhariu, në *Edebul-Mufred*.

⁸³⁰ E shënojnë edhe Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*, Ebu Davudi, në *Sunen*, si dhe Hakimi, në *Mustedrek*.

42. Mbi shpenzimet e mbështetjes së familjes

بَاب مَا جَاءَ فِي النَّفَقَةِ فِي الْأَهْلِ

2047. Na ka treguar Ahmed b. Muhammedi – atij i ka treguar Abdullah b. Mubareku, duke transmetuar nga Shu'be, ai nga Adijj b. Thabiti, ai nga Abdullah b. Jezidi, ai nga Ebu Mes'ud el-Ensariu – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Atë, që njeriu e shpenzon për mbajtjen e familjes, ka për t’iu shkruar sadaka.”

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Abdullah b. Amri, Amr b. Umejje dhe Ebu Hurejre. Ky hadith është hasen-sahih.

حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ، أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ، عَنْ شُعْبَةَ، عَنْ عَدِيِّ بْنِ ثَابِتٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ يَزِيدٍ، عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ الْأَنْصَارِيِّ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ " نَفَقَةُ الرَّجُلِ عَلَى أَهْلِهِ صَدَقَةٌ " . وَفِي الْبَابِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو وَعَمْرٍو بْنِ أُمَيَّةَ الصَّمْرِيِّ وَأَبِي هُرَيْرَةَ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

2048. Na ka treguar Kutejbe – atij i ka treguar Hammad b. Zejdi, duke transmetuar nga Ejjubi, ai nga Ebu Kilabe, ai nga Ebu Esma, ai nga Thevbani – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Të hollat më të mira janë ato të cilat njeriu i shpenzon për mbajtjen e familjes, për pajisjen e të shaluarës për luftë në Rrugë të Allahut dhe për bashkëlufitëtarët në Rrugë të Allahut.”

Ebu Kilabe, thotë: “Filloi me familje, pastaj tha: ‘Vallë, a mund të ketë ndokush shpërblim më të madh sesa ai që shpenzon për familje? Ka të pafuqishëm dhe Allahu nëpërmjet tij i ruan ata nga mëkatet dhe skamja.’” Ky hadith është hasen-sahih.

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ، عَنْ أَيُّوبَ، عَنْ أَبِي قَلَابَةَ، عَنْ أَبِي أَسْمَاءَ، عَنْ ثَوْبَانَ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ " أَفْضَلُ الدِّينَارِ دِينَارٌ يُنْفَقُهُ الرَّجُلُ عَلَى عِيَالِهِ وَدِينَارٌ يُنْفَقُهُ الرَّجُلُ عَلَى دَابَّتِهِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَدِينَارٌ يُنْفَقُهُ الرَّجُلُ عَلَى أَصْحَابِهِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ " . قَالَ أَبُو قَلَابَةَ بَدَأَ بِالْعِيَالِ . ثُمَّ قَالَ فَأَيُّ رَجُلٍ أَكْثَرَ مِنْ رَجُلٍ يُنْفِقُ عَلَى عِيَالٍ لَهُ صَغَارٍ يُعْفُهُمُ اللَّهُ بِهِ وَيُعْطِيَهُمُ اللَّهُ بِهِ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

43. Mbi mikpritjen dhe kohëzgjatjen e saj

بَاب مَا جَاءَ فِي الضِّيَافَةِ وَغَايَةِ الضِّيَافَةِ كَمْ هُوَ

2049. Na ka treguar Kutejbe – atij i ka treguar Lejthi, duke transmetuar nga Sa'd b. Seid b. Ebu Seid el-Makburi – që Ebu Shurejh el-Adviju, ka thënë: “Këta sytë e mi e kanë parë dhe veshët e mi e kanë dëgjuar të Dërguarin e Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), kur ka thënë: ‘Kush beson në Allahun dhe Ditën e Gjykimit, le ta gostitë mysafirin, e le t’i shpreh nderim të veçantë.’ ‘E çfarë është nderimi i veçantë?’ – pyetën të pranishmit. Ai, tha: ‘Ky është ushqim i veçantë, i cili i ofrohet mysafirit një ditë dhe një natë.’⁸³¹ Mikpritja zgjatë tre ditë, e çdo gjë më tepër shënohet si sadaka. Kush beson në Allahun dhe në Ditën e Gjykimit, le të flet vetëm mirë ose le të hesht.” Ky hadith është hasen-sahih.⁸³²

⁸³¹ Ditën dhe natën e parë, mysafiri duhet pritur në mënyrë të veçantë, duke i ofruar ushqim sa më të mirë. Pas një dite dhe nate, mysafirit mund t’i ofrohet edhe ajo çfarë hamë dhe ne.

⁸³² E shënojnë në *El-Kutubus-sitte*.

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، حَدَّثَنَا اللَّيْثُ بْنُ سَعْدٍ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيِّ، عَنْ أَبِي شَرِيحٍ الْعَدَوِيِّ، أَنَّهُ قَالَ أَبْصَرْتُ عَيْنَايَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ وَاسْمِعْتُهُ أُذُنَايَ جِئْتُ تَكَلَّمَ بِهِ قَالَ " مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيُكْرِمْ صَنْيَعَهُ جَائِزَتُهُ " . قَالُوا وَمَا جَائِزَتُهُ قَالَ " يَوْمٌ وَلَيْلَةٌ وَالصَّيْفَةُ ثَلَاثَةُ أَيَّامٍ وَمَا كَانَ بَعْدَ ذَلِكَ فَهُوَ صَدَقَةٌ وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيُقِلْ خَيْرًا أَوْ لِيَسْكُتْ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

2050. Na ka treguar Ibn Ebu Umeri – atij i ka treguar Sufjani, duke transmetuar nga Ibn Axhlani, ai nga Seid el-Makburi, ai nga Ebu Shurejh el-Ka'biu – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Mikpritja zgjatë tre ditë, gostitja e jashtëzakonshme një ditë dhe një natë, çdo gjë që njeriu e shpenzon përveç asaj, i shënohet si sadaka. Mysafiri nuk e ka të lejuar, që te nikoqiri të qëndrojë gjatë, që të mos i shkaktoj siklet.”

Të mos të qëndrojë gjatë – do të thotë, që mysafiri nuk duhet të qëndroj gjatë, në mënyrë që të mos jetë barë për nikoqirin. Siklet – do të thotë – ankth. Që të mos i shkaktonte siklet – do të thotë që të mos i nxiste ankth në shpirt. Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Aishja dhe Ebu Hurejre. Atë e kanë transmetuar edhe Malik b. Enesi dhe Lejth b. Sa'di nga Seid el-Makburi. Ky hadith është hasen-sahih. Ebu Shurejh el-Huzai është Ka'biu dhe Adeviu. Emri i tij është Huvejlid b. Amër.

حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عُمَرَ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، عَنْ ابْنِ عَجَلَانَ، عَنْ سَعِيدِ الْمَقْبُرِيِّ، عَنْ أَبِي شَرِيحٍ الْكُعْبِيِّ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ " فِي الصَّيْفَةِ ثَلَاثَةُ أَيَّامٍ وَجَائِزَتُهُ يَوْمٌ وَلَيْلَةٌ وَمَا أَنْفَقَ عَلَيْهِ بَعْدَ ذَلِكَ فَهُوَ صَدَقَةٌ وَلَا يَحِلُّ لَهُ أَنْ يَتَوَيَّ عِنْدَهُ حَتَّى يُخْرِجَهُ " . وَفِي الْبَابِ عَنْ عَائِشَةَ وَأَبِي هُرَيْرَةَ . وَقَدْ رَوَاهُ مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ وَاللَّيْثُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ سَعِيدِ الْمَقْبُرِيِّ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ . وَأَبُو شَرِيحٍ الْخَزَاعِيُّ هُوَ الْكُعْبِيُّ وَهُوَ الْعَدَوِيُّ اسْمُهُ خُوَيْلِدُ بْنُ عَمْرٍو . وَمَعْنَى قَوْلِهِ " لَا يَتَوَيَّ عِنْدَهُ " . يَغْنِي الصَّيْفُ لَا يُعِيمُ عِنْدَهُ حَتَّى يَسْتَدَّ عَلَى صَاحِبِ الْمَنْزِلِ وَالْحَرْجُ هُوَ الصَّبَقُ إِنَّمَا قَوْلُهُ " حَتَّى يُخْرِجَهُ " . يَقُولُ حَتَّى يُصَيِّقَ عَلَيْهِ .

44. Mbi kujdesin ndaj të vejave dhe jetimëve

باب مَا جَاءَ فِي السَّعْيِ عَلَى الْأَرْمَلَةِ وَالْيَتِيمِ

2051. Na ka treguar El-Ensari – atij i ka treguar Mani, atij Maliku, duke transmetuar nga Safvan b. Sulejmi, i cili senedin e ngritë deri tek i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Ai, i cili kujdeset mbi të vejat dhe të mjerët, është sikurse ai që lufton në rrugë të Allahut, ose sikurse ai, që ditët i agjëron ndërsa netët i kalon duke bërë ibadet.”

حَدَّثَنَا الْأَنْصَارِيُّ، حَدَّثَنَا مَعْنٌ، حَدَّثَنَا مَالِكٌ، عَنْ صَفْوَانَ بْنِ سُلَيْمٍ، يَرْفَعُهُ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ قَالَ " السَّاعِي عَلَى الْأَرْمَلَةِ وَالْيَتِيمِ كَالْمُجَاهِدِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَوْ كَالَّذِي يَصُومُ النَّهَارَ وَيَقُومُ اللَّيْلَ " .

2052. Na ka treguar El-Ensari – atë e ka informuar Mani, atë Maliku, duke transmetuar nga Sevër b. Zejdi, ai nga Ebu Gajsi, ai nga Ebu Hurejre, ndërsa ai nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) – ngjashëm me atë.

Ky hadith është hasen-sahih-garib.⁸³³ Ebu Gajasi quhet Salim. Ai ishte i mbrojturi i Abdullah b. Mutiut. Ekzistojnë dy vetë: Sevër b. Jezid Shami dhe Sevër b. Zejd Medeni.

⁸³³ E shënojnë edhe Buhariu dhe Muslimi, në *Sahihë*.

حَدَّثَنَا الْأَنْصَارِيُّ، حَدَّثَنَا مَعْنٌ، حَدَّثَنَا مَالِكٌ، عَنْ ثَوْرِ بْنِ زَيْدٍ الدَّبَلِيِّ، عَنْ أَبِي الْغَيْثِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ مِثْلَ ذَلِكَ . وَهَذَا الْحَدِيثُ حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ صَحِيحٌ . وَأَبُو الْغَيْثِ اسْمُهُ سَالِمٌ مَوْلَى عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُطِيعٍ وَثَوْرُ بْنُ زَيْدٍ مَدَنِيٌّ وَثَوْرُ بْنُ زَيْدٍ شَامِيٌّ .

45. Mbi harenë dhe buzëqeshjen

باب مَا جَاءَ فِي طَلَاقِ الْوَجْهِ وَحُسْنِ الْبِشْرِ

2053. Na ka treguar Kutejbe – atij i ka treguar Munkediri, duke transmetuar nga babai i vet, ndërsa ai nga Xhabir b. Abdullahu – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Çdo mirësi është sadaka, ndërsa mirësi është edhe ajo që vëllanë tënd ta takosh me fytyrë të buzëqeshur dhe që nga kova jote (ujë) të derdhësh në kovën e vëllait tënd.”

Mbi këtë temë, është transmetuar hadithi edhe nga Ebu Dherre. Ky hadith është hasen.⁸³⁴

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، حَدَّثَنَا الْمُكْدِرُ بْنُ مُحَمَّدٍ بْنِ الْمُكْدِرِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " كُلُّ مَعْرُوفٍ صَدَقَةٌ وَإِنَّ مِنَ الْمَعْرُوفِ أَنْ تُلْقَى أَخَاكَ بِوَجْهِ طَلْقٍ وَأَنْ تُفْرَغَ مِنْ ذَلِكَ فِي إِنْاءٍ أَجْنَبٍ " . وَفِي الْبَابِ عَنْ أَبِي ذَرٍّ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ .

46. Mbi të vërtetën dhe gënjeshtren

باب مَا جَاءَ فِي الصِّدْقِ وَالْكَذِبِ

2054. Na ka treguar Hennadi – atij i ka treguar Ebu Muaviu, duke transmetuar nga A'meshi, ai nga Shekik b. Seleme, ai nga Abdullah b. Mes'udi – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Mbahuni të vërtetës, sepse e vërteta qon në bamirësi, ndërsa bamirësia qon në Xhennet. Personi ka për ta folur të vërtetën dhe ka për ta synuar të vërtetën, ashtu që një ditë tek Allahu ka për t'u shënuar si i sinqertë. Keni kujdes nga gënjeshttra sepse gënjeshttra qon në amoralitet, ndërsa amoraliteti qon në Xhehennem. Personi ka për ta folur të pavërtetën dhe ka për të synuar të pavërtetën, ashtu që një ditë, tek Allahu ka për t'u shënuar si gënjeshtar.”

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Ebu Bekri, Umeri, Abdullah b. Shehhiri dhe Ibn Umeri. Ky hadith është hasen-sahih.⁸³⁵

حَدَّثَنَا هَنَادٌ، حَدَّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ، عَنِ الْأَعْمَشِ، عَنْ شَقِيقِ بْنِ سَلَمَةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " عَلَيْكُمْ بِالصِّدْقِ فَإِنَّ الصِّدْقَ يَهْدِي إِلَى الْبِرِّ وَإِنَّ الْبِرَّ يَهْدِي إِلَى الْجَنَّةِ وَمَا يَزَالُ الرَّجُلُ يَصْدُقُ وَيَتَحَرَّى الصِّدْقَ حَتَّى يُكْتَبَ عِنْدَ اللَّهِ صِدْقًا وَإِيَّاكُمْ وَالْكَذِبُ فَإِنَّ الْكَذِبَ يَهْدِي إِلَى الْفُجُورِ وَإِنَّ الْفُجُورَ يَهْدِي إِلَى النَّارِ وَمَا يَزَالُ الْعَبْدُ يَكْذِبُ وَيَتَحَرَّى الْكَذِبَ حَتَّى يُكْتَبَ عِنْدَ اللَّهِ كَذَابًا " . وَفِي الْبَابِ عَنْ أَبِي بَكْرٍ الصِّدِّيقِ وَعُمَرَ وَعَبْدِ اللَّهِ بْنِ الشَّخِيرِ وَابْنِ عُمَرَ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

2055. Na ka treguar Jahja b. Musai: “I kam thënë Abdurrahim b. Harun el-Gasaniut: ‘A ju ka treguar juve Abdulaziz b. Ebu Revadi – duke transmetuar nga Nafiu, ai nga Ibn Umeri – që i

⁸³⁴ E shënon edhe Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*.

⁸³⁵ E shënojnë edhe Buhariu dhe Muslimi, në *Sahihë*.

Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: ‘Kur njeriu gënjen, melaikja largohet nga ai një milje, prej kundërmimit të rënd me të cilin kundërmon vepra të cilën e ka bërë?’ Abdurrahim b. Haruni atë e ka pohuar.”

Ky hadith është hasen-garib.⁸³⁶ Na është i njohur vetëm në këtë formë. Abdurrahim b. Haruni atë e ka transmetuar vetë.

حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ مُوسَى، قَالَ قُلْتُ لِعَبْدِ الرَّحِيمِ بْنِ هَارُونَ الْعَسَنِيِّ حَدَّثَكُمْ عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ أَبِي رَوَّادٍ، عَنْ نَافِعٍ، عَنْ ابْنِ عُمَرَ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ " إِذَا كَذَبَ الْعَبْدُ تَبَاعَدَ عَنْهُ الْمَلَكُ مِثْلًا مِنْ نَثْنٍ مَا جَاءَ بِهِ " . قَالَ يَحْيَى فَأَقَرَّ بِهِ عَبْدُ الرَّحِيمِ بْنُ هَارُونَ فَقَالَ نَعَمْ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ لَا نَعْرِفُهُ إِلَّا مِنْ هَذَا الرَّجُلِ تَقَرَّرَ بِهِ عَبْدُ الرَّحِيمِ بْنُ هَارُونَ .

47. Mbi paturpësinë

باب مَا جَاءَ فِي الْفُحْشِ

2056. Na kanë treguar Muhammed b. Abdula’la es-Sen’ani dhe të tjerët – atyre u ka treguar Abdurrezakut, duke transmetuar nga Ma’meri, ai nga Thabiti, ndërsa ai nga Enesi – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Nuk ka për t’u paraqitur paturpësia te ndokush, e që nuk ka për ta bërë pis atë, e as nuk ka për t’u shfaqur te ndokush turpi, e që nuk ka për ta dekoruar atë.”

Mbi këtë temë, është transmetuar hadithi edhe nga Aishja. Ebu Isai, thotë: “Ky hadith është hasen-garib.⁸³⁷ Na është i njohur vetëm nëpërmjet Abdurrezakut.”

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الْأَعْلَى الصَّنَعَانِيُّ، وَغَيْرُهُ، وَاجِدٌ، قَالُوا حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ، عَنْ مَعْمَرٍ، عَنْ ثَابِتٍ، عَنْ أَنَسٍ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " مَا كَانَ الْفُحْشُ فِي شَيْءٍ إِلَّا شَانَهُ وَمَا كَانَ الْحَيَاءُ فِي شَيْءٍ إِلَّا زَانَهُ " . وَفِي الْبَابِ عَنْ عَائِشَةَ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ لَا نَعْرِفُهُ إِلَّا مِنْ حَدِيثِ عَبْدِ الرَّزَّاقِ .

2057. Na ka treguar Mahmud b. Gajlani – atë e ka informuar Ebu Davudi, atë e ka informuar Shu’be, duke transmetuar nga A’meshi, ai ka dëgjuar nga Ebu Vaili, ai nga Mesruku, ndërsa ai nga Abdullah b. Amri – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Më i miri prej jush është ai i cili e ka moralin më të bukur.” I Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), nuk ka qenë i paedukuar dhe nuk ka qenë i papërmbytur. Ky hadith është hasen-sahih.⁸³⁸

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ غِيْلَانَ، حَدَّثَنَا أَبُو دَاوُدَ، قَالَ أَنْبَأَنَا شُعْبَةُ، عَنْ الْأَعْمَشِ، قَالَ سَمِعْتُ أَبَا وَائِلٍ، يُحَدِّثُ عَنْ مَسْرُوقٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " خَيْرُكُمْ أَحَاسِنُكُمْ أَخْلَاقًا " . وَلَمْ يَكُنِ النَّبِيُّ ﷺ فَاجِسًا وَلَا مُتَفَجِّسًا . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

⁸³⁶ E shënojnë edhe Ebu Nuajmi, në veprën *Hil’jetul-Evljai ve Tabekatul-Esfijai*, dhe Ibn Ebu Dun’ja, në veprën *Es-samt*.

⁸³⁷ E shënojnë edhe Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*, Buhariu, në veprën *Edebul-Mufred*, si dhe Ibn Maxhe, në *Sunen*.

⁸³⁸ E shënojnë edhe Buhariu dhe Muslimi, në *Sahihë*.

48. Mbi mallkimin

بَاب مَا جَاءَ فِي اللَّعْنَةِ

2058. Na ka treguar Muhammed b. Muthenna – atij i ka treguar Abdurrahman b. Mehdiu, atij Hishami, duke transmetuar nga Katade, ai nga Hasani, e ai nga Semure b. Xhundubi – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Mos u mallkoni mes veti, duke ia nxitur njëri-tjetrit mallkimin e Allahut, hidhërimin e Tij dhe Zjarrin.”⁸³⁹

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Ibn Abbasi, Ebu Hurejre, Ibn Umeri dhe Imran b. Husejni. Ky hadith është hasen-sahih.⁸⁴⁰

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى، حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، حَدَّثَنَا هِشَامٌ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ الْحَسَنِ، عَنْ سَمُرَةَ بْنِ جُنْدَبٍ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " لَا تَلْعَنُوا بِلَعْنَةِ اللَّهِ وَلَا بَعْضِهِ وَلَا بِالنَّارِ " . قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ وَأَبِي هُرَيْرَةَ وَابْنِ عُمَرَ وَعُمَرَ بْنَ حُصَيْنٍ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

2059. Na ka treguar Muhammed b. Jahja el-Ezd el-Basriu – atij i ka treguar Muhammed b. Sabiku, duke transmetuar nga Israili, ai nga A'meshi, ai nga Ibrahim, ai nga Alkame, e ai nga Abdullahu – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Besimtari nuk shpif dhe nuk mallkon, e as nuk flet fjalë të shëmtuara dhe të paturpshme.”

Ky hadith është hasen-garib.⁸⁴¹ Është transmetuar nga Abdullahu me disa senede.

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى الْأَزْدِيُّ الْبَصْرِيُّ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَلْبٍ، عَنْ إِسْرَائِيلَ، عَنْ الْأَعْمَشِ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ عَلْقَمَةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " لَيْسَ الْمُؤْمِنُ بِالطَّعَّانِ وَلَا اللَّعَّانِ وَلَا الْفَاحِشِ وَلَا الْبَذِيءِ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ وَقَدْ رُوِيَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ مِنْ غَيْرِ هَذَا الْوَجْهِ .

2060. Na ka treguar Zejd b. Ahzem et-Tai el-Basriu – atij i ka treguar Bishr b. Umeri, atij Eban b. Jezidi, duke transmetuar nga Katade, ai nga Ebu Aliu – që Ibn Abbasi, ka thënë: “Një njeri, para të Dërguarit (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), e ka mallkuar erën, ndërsa ai, tha: ‘Mos e mallko erën, sepse asaj i është urdhëruar! Me të vërtetë, nëse ndokush mallkon diçka që nuk e meriton mallkimin, ai mallkim ka për t’u kthyer mbi të!’”

Ky hadith është hasen-garib.⁸⁴² Nuk na është e njohur, që e ka transmetuar ndokush me sened të tërësishëm, përveç Bishr b. Umerit.

حَدَّثَنَا زَيْدُ بْنُ أَحْزَمَ الطَّائِيُّ الْبَصْرِيُّ، حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ عَمْرِ، حَدَّثَنَا أَبَانُ بْنُ يَزِيدَ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَبِي الْعَالِيَةِ، عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ، أَنَّ رَجُلًا، لَعَنَ الرِّيحَ عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ " لَا تَلْعَنِ الرِّيحَ فَإِنَّهَا مَأْمُورَةٌ وَإِنَّهُ مَنْ لَعَنَ شَيْئًا لَيْسَ لَهُ بِأَهْلٍ رَجَعَتْ اللَّعْنَةُ عَلَيْهِ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ لَا نَعْلَمُ أَحَدًا أَسْنَدَهُ غَيْرَ بِشْرِ بْنِ عَمَرَ .

⁸³⁹ Muslimani mos t'i thotë myslimanit tjetër: “Mbi ty qoftë mallkimi i Allahut!” apo: “Mbi ty qoftë zemërimi i Allahut!” apo: “Allahu të djeg të me zjarrin e xhehenemit!”

⁸⁴⁰ E shënojnë edhe Ebu Davudi, në *Sunen*, si dhe Hakimi, në *Mustedrek*.

⁸⁴¹ E shënojnë edhe Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*, Buhariu, në *Tarihu*, Ibn Hibbani, në *Sahih*, Hakimi, në *Mustedrek*, dhe Bejhekiu, në *Shuabul-Imanu*.

⁸⁴² E shënojnë edhe Ebu Davudi, në *Sunen*, si dhe Ibn Hibbani, në *Sahih*.

49. Mbi njohjen e degës fisnore

بَاب مَا جَاءَ فِي تَعْلَمِ النَّسَبِ

2061. Na ka treguar Ahmed b. Muhammedi – atij i ka treguar Abdullah b. Mubareku, duke transmetuar nga Abdulmelik b. Isaa es-Sekafi, ai nga Jezidi, nga i mbrojturi i Munbeisit, ai nga Ebu Hurejre – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Njihuni me lidhjen farefisnore, që të mund t’i mbanit lidhjet farefisnore, sepse mbajtja e lidhjeve farefisnore shkakton dashuri në familje, shtimin e pasurisë dhe pezullimin e momentit të vdekjes.”

Ky hadith, në këtë formë është garib.⁸⁴³ Fjalët e tij: *Pezullimin e momentit të vdekjes do të thotë: Zgjatjen e jetës.*

حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ، أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ، عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ عَيْسَى الثَّقَفِيِّ، عَنْ يَزِيدَ، مَوْلَى الْمُذَنَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ " تَعَلَّمُوا مِنْ أُنْسَابِكُمْ مَا تَصِلُونَ بِهِ أَرْحَامَكُمْ فَإِنَّ صَلَاةَ الرَّحِمِ مَحَبَّةٌ فِي الْأَهْلِ مَنَزَاةٌ فِي الْمَالِ مَنَسَاةٌ فِي الْأَثَرِ " . قَالَ أَبُو عَيْسَى هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ هَذَا الْوَجْهِ . وَمَعْنَى قَوْلِهِ " مَنَسَاةٌ فِي الْأَثَرِ " . يَحْتَمِلُ زِيَادَةَ فِي الْعُمْرِ .

50. Duaja në mosprezencën e ndokujt

بَاب مَا جَاءَ فِي دَعْوَةِ الْأَخِ لِأَخِيهِ بِظَهْرِ الْغَيْبِ

2062. Na ka treguar Abd b. Humejdi – atij i ka treguar Kabisi, duke transmetuar nga Suffjani, ai nga Abdurrahman b. Zijad b. En’ami, ai nga Abdullah b. Jezidi, ai nga Abdullah b. Amri – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Nuk ka lutje, e cila do të ketë qenë e pranuar më shpejtë se duaja që e drejton personi për personin që mungon.”⁸⁴⁴

Ky hadith është garib.⁸⁴⁵ Na është i njohur vetëm në këtë formë. Ifrikiun e kanë konsideruar si ravi të dobët. Ai, në të vërtetë është Abdurrahman el-Hubuli.

حَدَّثَنَا عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ، حَدَّثَنَا قَبِيصَةُ، عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ زِيَادٍ بْنِ أَنْعُمٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ يَزِيدَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ " مَا دَعْوَةٌ أَسْرَعَ إِجَابَةً مِنْ دَعْوَةِ غَائِبٍ لِغَائِبٍ " . قَالَ أَبُو عَيْسَى هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ لَا نَعْرِفُهُ إِلَّا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ . وَالْإِفْرِيقِيُّ يُضَعَّفُ فِي الْحَدِيثِ وَهُوَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ زِيَادٍ بْنِ أَنْعُمٍ وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ يَزِيدَ هُوَ أَبُو عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْحُبُلِيُّ .

51. Mbi qortimin dhe sharjen

بَاب مَا جَاءَ فِي الشَّنْئِ

2063. Na ka treguar Kutejbe – atij i ka treguar Abdulaziz b. Muhammedi, duke transmetuar nga Alaa b. Abdurrahmani, ai nga babai i vet, ndërsa ai nga Ebu Hurejre – që i Dërguari i

⁸⁴³ E shënojnë edhe Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*, Hakimi, në *Mustedrek*. Hakimi e konsideron si hadith të besueshëm.

⁸⁴⁴ Mbi transmetimin e Ebu Davudit të këtij hadithi, qëndron që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të), ka thënë: “Më së shpejti pranohet lutja e cila bëhet për atë që nuk është prezent.” Kjo është, pra, duaja të cilën e drejton personi për personin tjetër, e për atë personi në fjalë nuk di gjë.

⁸⁴⁵ E shënon edhe Ebu Davudi, në *Sunen*.

Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) ka thënë: “Kur dy vetë fillojnë të grinden dhe të ofendohen, të gjitha që thuhet i shënohen si mëkat atij që ka filluar i pari, përveç kur (mazllumi, në të) i sulmuar ekzagjeron në atë.”

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Sa’di, Ibn Mes’udi dhe Abdullah b. Mugafeli. Ky hadith është hasen-sahih.⁸⁴⁶

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ مُحَمَّدٍ، عَنْ الْعَلَاءِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ " الْمُسْتَبْنَانِ مَا قَالَا فَعَلَى الْبَادِي مِنْهُمَا مَا لَمْ يَعْتَدِ الْمَظْلُومُ " . وَفِي الْبَابِ عَنْ سَعْدِ بْنِ سَعْدٍ وَعَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَعْقِلٍ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

2064. Na ka treguar Mahmud b. Gajlani – atij i ka treguar Ebu Davud el-Hafriu,⁸⁴⁷ duke transmetuar nga Sufjani – që Zijad b. Ilake, ka thënë: “E kam dëgjuar Mugire b. Shu’ben, kur ka thënë, që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: ‘Mos i shani të vdekurit që të mos shqetësohen të gjallët.’”⁸⁴⁸

Nxënësit e Sufjanit janë ndarë rreth transmetimit të këtij hadithi. Disa konsiderojnë, që është e drejtë ashtu siç është transmetuar nga El-Hafriu. Disa kanë transmetuar nga Sufjani që Zijad b. Ilaku, ka thënë: “E kam dëgjuar një njeri, duke treguar nga Mugire b. Shu’be, ndërsa ai nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ngjashëm me hadithin e mëparshëm.”

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ غِيْلَانَ، حَدَّثَنَا أَبُو دَاوُدَ الْحَقَرِيُّ، عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ زِيَادِ بْنِ عِلَاقَةَ، قَالَ سَمِعْتُ الْمُغِيرَةَ بْنَ شُعْبَةَ، يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " لَا تَسُبُّوا الْأَمْوَاتَ فَتُؤْذُوا الْأَحْيَاءَ " . قَالَ أَبُو عِيسَى وَقَدْ اخْتَلَفَ أَصْحَابُ سُفْيَانَ فِي هَذَا الْحَدِيثِ فَرَوَى بَعْضُهُمْ مِثْلَ رَوَايَةِ الْحَقَرِيِّ وَرَوَى بَعْضُهُمْ عَنْ سُفْيَانَ عَنْ زِيَادِ بْنِ عِلَاقَةَ قَالَ سَمِعْتُ رَجُلًا يُحَدِّثُ عِنْدَ الْمُغِيرَةَ بْنَ شُعْبَةَ عَنْ النَّبِيِّ ﷺ نَحْوَهُ .

2065. Na ka treguar Mahmud b. Gajlani – atij i ka treguar Vekiu, atij Sufjani,⁸⁴⁹ duke transmetuar nga Zubejd b. Harithi, ai nga Ebu Vaili, ndërsa ai nga Abdullahu – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Sharja dhe qortimi i muslimanit është mëkat, ndërsa lufta kundër muslimanit është pabesi (tradhti).”

Zubejdi, thotë: “I thash Ebu Vailit: ‘A e ke dëgjuar atë nga Abdullahu?’ ‘Po.’ – tha ai. Ky hadith është hasen-sahih.⁸⁵⁰

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ غِيْلَانَ، حَدَّثَنَا وَكَيْعٌ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، عَنْ زُبَيْدِ بْنِ الْحَارِثِ، عَنْ أَبِي وَائِلٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " سَبَابُ الْمُسْلِمِ فُسُوقٌ وَقِتَالُهُ كُفْرٌ " . قَالَ زُبَيْدٌ قُلْتُ لِأَبِي وَائِلٍ أَلَأَنْتَ سَمِعْتَهُ مِنْ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ نَعَمْ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

⁸⁴⁶ E shënojnë edhe Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*, Muslimi, në *Sahih*, si dhe Ebu Davudi, në *Sunen*.

⁸⁴⁷ Ebu Davud Amr b. Sa’d b. Ubejd el-Hafiri është ravi i besueshëm dhe mjaft njeri i devotshëm. I ka takuar gjeneratës së nëntë.

⁸⁴⁸ Në hadithin të cilin e transmeton Abdullah b. Umeri, qëndron që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të), ka thënë: “Kur të flisni për të vdekurit, përmendni vetëm cilësitë e tyre pozitive, e atyre negative shmanguni.”

⁸⁴⁹ Sufjan eth-Thevriu.

⁸⁵⁰ E shënojnë edhe Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*, Buhariu dhe Muslimi, në *Sahihë*, Hakimi, në *Mustedrek*, si dhe Nesaiu dhe Ibn Maxhe, në *Sunene*.

52. Mbi të folurit e bukur

بَاب مَا جَاءَ فِي قَوْلِ الْمَعْرُوفِ

2066. Na ka treguar Ali b. Huxhri – atij i ka treguar Ali b. Mushiri, duke transmetuar nga Abdurrahman b. Is’haku, ai nga Nu’mān b. Sa’di, ndërsa ai nga Aliu – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Në Xhennet ekzistojnë dhoma, pamja e jashtme e të cilave duket nga brenda dhe brendësia e tyre nga jashtë.” Një beduin, u ngrit dhe tha: “Për kënd janë ato, o i Dërguar i Allahut?” Ai, tha: “Për atë, i cili flet mirë dhe bukur, i cili i ushqen të uriturit, i cili agjëron shumë (vullnetarisht) dhe i cili falë (nafile) natën derisa të tjerët flejnë.”⁸⁵¹

Ky hadith është garib.⁸⁵² Na është i njohur vetëm nëpërmjet Abdurrahman b. Is’hakut.

حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ حُجْرٍ، حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُسْهِرٍ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ إِسْحَاقَ، عَنِ الثَّعْمَانِ بْنِ سَعْدٍ، عَنْ عَلِيٍّ، قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ " إِنَّ فِي الْجَنَّةِ غُرَفًا تَرَى ظُهُورَهَا مِنْ بُطُونِهَا وَبُطُونُهَا مِنْ ظُهُورِهَا " . فَقَامَ أَعْرَابِيٌّ فَقَالَ لِمَنْ هِيَ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ " لِمَنْ أَطَابَ الْكَلَامَ وَأَطْعَمَ الطَّعَامَ وَأَدَامَ الصِّيَامَ وَصَلَّى لِلَّهِ بِاللَّيْلِ وَالنَّاسُ نِيَامٌ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ لَا نَعْرِفُهُ إِلَّا مِنْ حَدِيثِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ إِسْحَاقَ . وَقَدْ تَكَلَّمَ بَعْضُ أَهْلِ الْحَدِيثِ فِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ إِسْحَاقَ .

53. Mbi vlerën e robit të mirë

بَاب مَا جَاءَ فِي فَضْلِ الْمَمْلُوكِ الصَّالِحِ

2067. Na ka treguar Ibn Ebu Umeri – atij i ka treguar Sufjani, duke transmetuar nga A’meshi, ai nga Ebu Salih, ndërsa ai nga Ebu Hurejre – që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Sa mrekullueshëm është ajo, kur ndonjëri nga robërit është i nënshtruar ndaj Allahut dhe i zbaton obligimet ndaj Zotit të vet.” Ka’bi,⁸⁵³ tha: “Të vërtetën e kanë thënë Allahu dhe i Dërguari i Tij.”

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Ebu Musai dhe Ibn Umeri. Ky hadith është hasen-sahih.⁸⁵⁴

حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عُمَرَ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، عَنِ الْأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ " نِعِمَّا لِأَحَدِهِمْ أَنْ يُطِيعَ رَبَّهُ وَيُؤَدِّيَ حَقَّ سَيِّدِهِ " يَعْنِي الْمَمْلُوكَ . وَقَالَ كَعْبٌ صَدَقَ اللَّهُ وَرَسُولُهُ . وَفِي الْبَابِ عَنْ أَبِي مُوسَى وَابْنِ عُمَرَ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

⁸⁵¹ Allahu i Lartësuar thotë: *E robërit e Zotit janë ata që ecin nëpër tokë të qetë, e kur atyre me fjalë u drejtohen injorantët, ata thonë: "Paqe!" Dhe që për hir të Zotit të tyre natën e kalojnë duke i bërë sexhde dhe duke qëndruar në këmbë (falen). Edhe ata që thonë: "Zoti ynë, largoje prej nesh vuajtjen e xhehennemit, e s'ka dyshim se vuajtja në të është gjëja më e rëndë" Ai, vërtet është vendqëndrim dhe vendbanim i keq. Edhe ata që kur shpenzojnë nuk e teprojnë e as nuk janë dorështrënguar, por mbajnë mesataren e janë të matur. Edhe ata që pos All-llahut, nuk lusin zot tjetër dhe nuk mbysin njeriun që e ka ndaluar All-llahu, por vetëm kur e meriton në bazë të drejtësisë, dhe që nuk bëjnë kurvëri, ndërsa kush i punon këto, ai gjen ndëshkimin. Atij i dyfishohet dënimi ditën e kijametit dhe aty mbetet i përbuzur përgjithmonë. Përveç atij që është penduar dhe ka bërë vepër të mirë, të tillëve All-llahu të këqijat ua shndërron në të mira. All-llahu është mëshirues, ndaj Ai falë shumë.* [El-Furkan: 63-70]

⁸⁵² E shënojnë edhe Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*, Ibn Hibbani, në *Sahih*, si dhe Bejhekiu, në *Shuabul-Iman*.

⁸⁵³ Ka’b b. Meti el-Humejr Ebu Is’hak është më i njohur si Ka’b el-Ahbar. Është ravi i besueshëm. Ai gëzon emër si muhadrem (personi i cili ka jetuar në kohën e të Dërguarit (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të), por nuk është takuar me të). Ka vdekur në kohën e hilafetit të Uthmanit. Ka jetuar më se njëqind vite.

⁸⁵⁴ E shënojnë edhe Buhariu dhe Muslimi, në *Sahihë*.

2068. Na ka treguar Ebu Kurejbi – atij i ka treguar Vekiu, duke transmetuar nga Sufjani, ai nga Ebu Jekzani, ai nga Zazani, ai nga Ibn Umeri – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Tre vetë kanë me qenë nëpër brigje ranore nga mushusi – mendoj që ka thënë; në Ditën e Gjykimit: rob i cili i zbaton obligimet ndaj Allahut dhe ndaj zotërinjve të vet, njeriu i cili i udhëheq njerëzit si imam dhe ata janë të kënaqur me të dhe njeriu i cili, ditë e natë, e thërret ezanin për pesë vaktet e namazit.”⁸⁵⁵

Ky hadith është hasen-garib.⁸⁵⁶ Na është i njohur vetëm nëpërmjet Sufjanit. Emri i Ebu Jekzanit është Uthman b. Kajs.

حَدَّثَنَا أَبُو كُرَيْبٍ، حَدَّثَنَا وَكِيعٌ، عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ أَبِي الْيَظْطَانِ، عَنْ رِازَانَ، عَنْ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " ثَلَاثَةٌ عَلَى كُتُبَانِ الْمَسْئَلِ أَرَاهُ قَالَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَبْدٌ أَدَّى حَقَّ اللَّهِ وَحَقَّ مَوَالِيهِ وَرَجُلٌ أَمَّ قَوْمًا وَهُمْ بِهِ رَاضُونَ وَرَجُلٌ يَنَادِي بِالصَّلَوَاتِ الْخَمْسِ فِي كُلِّ يَوْمٍ وَلَيْلَةٍ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ لَا نَعْرِفُهُ مِنْ حَدِيثِ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ عَنْ أَبِي الْيَظْطَانِ إِلَّا مِنْ حَدِيثِ وَكِيعٍ وَأَبُو الْيَظْطَانِ اسْمُهُ عُثْمَانُ بْنُ قَيْسٍ وَيُقَالُ ابْنُ عُمَيْرٍ وَهُوَ أَشْهَرُ .

54. Mbi shoqërimin me njerëzit

بَاب مَا جَاءَ فِي مُعَاشَرَةِ النَّاسِ

2069. Na ka treguar Bundari – atij i ka treguar Abdurrahman b. Mehdiu, atij Sufjani, duke transmetuar nga Habib b. Ebu Thabiti, ai nga Mejmune b. Ebu Shebibi⁸⁵⁷ - që Ebu Dherre, ka thënë: “I Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), më ka thënë: ‘Ke frikë Allahun kudo që të jesh! Pas mëkatit, bëje një vepër të mirë, me të cilën e fshin të keqen dhe sillu mirë ndaj njerëzve.’”

Mbi këtë temë, është transmetuar hadithi edhe nga Ebu Hurejre. Ky hadith është hasen-sahih.⁸⁵⁸

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، عَنْ حَبِيبِ بْنِ أَبِي ثَابِتٍ، عَنْ مَيْمُونِ بْنِ أَبِي شَيْبٍ، عَنْ أَبِي ذَرٍّ، قَالَ قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " اتَّقِ اللَّهَ حَيْثُمَا كُنْتَ وَأَتَّبِعِ السَّبِيلَ الْحَسَنَةَ تَمَحُّهَا وَخَالِقِ النَّاسَ بِخُلُقٍ حَسَنٍ " . قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

2070. Na ka treguar Mahmud b. Gajlani – atij i kanë treguar Ebu Ahmedi dhe Ebu Nuajmi, duke transmetuar nga Sufjani,⁸⁵⁹ e ai nga Habibi – me këtë sened. Mahmudi, thotë: “Ndërsa më ka treguar Vekiu – duke transmetuar nga Sufjani, ai nga Habib b. Ebu Thabiti, ai nga

⁸⁵⁵ Në transmetimin e këtij hadithi të cilin e shënon Taberaniu qëndron se i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të) ka thënë: “Tre vetë nuk kanë për të ndjerë frikë të madhe, e as nuk kanë me dhënë llogari, ata kanë me qenë nëpër kodrinat rëkore nga moshuzi derisa nuk kalon frika dhe derisa krijesat nuk përfundojnë me dhënien e llogarisë: personi i cili ka lexuar Kur’an ekskluzivisht për hirë të kënaqësisë së Allahut, njeriu i cili i ka paraprirë njerëzve si imam dhe ata kanë qenë të kënaqur me te, myezini i cili ka thirrur ezan për pesë namazet ditore ekskluzivisht për hirë të kënaqësisë së Allahut dhe rob i cili me ndërgjegje i ka kryer obligimet ndaj Allahut dhe ndaj bashkëvendësve të tij.”

⁸⁵⁶ E shënojnë edhe Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*, dhe Taberaniu, në *Mu’xemul-Vesitu*, dhe *Mu’xhemul-Sagiru*.

⁸⁵⁷ Mejmun b. Ebu Shebib er-Rib’i Ebu Nasr el-Kufi është ravi i sinqertë i cili ka transmetuar hadithe mursel. I ka takuar gjeneratës së tretë.

⁸⁵⁸ E shënojnë edhe Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*, dhe Ed-Darimi, në *Sunen*.

⁸⁵⁹ Sufjan eth-Thevriu.

Mejmuna b. Ebu Shebibi, ai nga Muadh b. Xhebeli, e ai nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ngjashëm me hadithin e mëparshëm.”

Mahmudi, thotë: “Hadithi i Ebu Dherres është i besueshëm.”

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ غِيْلَانَ، حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ، وَأَبُو نُعَيْمٍ عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ حَبِيبٍ، بِهَذَا الْإِسْنَادِ نَحْوَهُ .

قَالَ مُحَمَّدٌ حَدَّثَنَا وَكِيعٌ، عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ حَبِيبِ بْنِ أَبِي ثَابِتٍ، عَنْ مَيْمُونِ بْنِ أَبِي شَيْبٍ، عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ نَحْوَهُ . قَالَ مُحَمَّدٌ وَالصَّحِيحُ حَدِيثُ أَبِي ذَرٍّ .

55. Mbi të dyshuarit

باب مَا جَاءَ فِي ظَنِّ السُّوءِ

2071. Na ka treguar Ibn Ebu Umeri – atij i ka treguar Sufjani, duke transmetuar nga Ebu Zinadi, ai nga A’rexhi, e ai nga Ebu Hurejre – që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Ruajuni nga dyshimi, sepse dyshimi është gënjeshtër me e madhe!”⁸⁶⁰

Ky hadith është hasen-sahih.⁸⁶¹ E kam dëgjuar Abd b. Humejdin, kur ka përmendur, që një nxënës i Sufjanit ka treguar që Sufjani ka thënë: “Ekzistojnë dy lloje të dyshimit: dyshimi i cili është mëkat dhe dyshimi i cili nuk është mëkat. Dyshimi i cili është mëkat është dyshimi i cili publikohet, ndërsa dyshimi i cili nuk është mëkat është ai i cili nuk publikohet.”

حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عُمَرَ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، عَنْ أَبِي الزِّنَادِ، عَنِ الْأَعْرَجِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ " إِيَّاكُمْ وَالظَّنَّ فَإِنَّ الظَّنَّ أَكْذَبُ الْحَدِيثِ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ . قَالَ وَسَمِعْتُ عَبْدَ بْنَ حُمَيْدٍ يَذْكُرُ عَنْ بَعْضِ أَصْحَابِ سُفْيَانَ قَالَ قَالَ سُفْيَانُ الظَّنُّ ظَنَانٌ فَظَنُّ إِيَّاهُ لَيْسَ بِإِيَّاهُ فَأَمَّا الظَّنُّ الَّذِي هُوَ إِيَّاهُ فَالَّذِي يَظُنُّ ظَنًّا وَيَتَكَلَّمُ بِهِ وَأَمَّا الظَّنُّ الَّذِي لَيْسَ بِإِيَّاهُ فَالَّذِي يَظُنُّ وَلَا يَتَكَلَّمُ بِهِ .

56. Mbi shakanë

باب مَا جَاءَ فِي الْمَزَاحِ

2072. Na ka treguar Abdullah b. Veddah el-Kufi, atij i ka treguar Abdullah b. Idrisi, duke transmetuar nga Shu’be, ai nga Ebu Tejjahi – që Enesi, ka thënë: “Shpesh, i Dërguari i

⁸⁶⁰ Allahu i Lartësuar në ajetin 12 në suren El-Huxhurat thotë: *O ju që keni besuar, largohuni prej dyshimeve të shumta, meqë disa dyshime janë mëkat dhe mos hulumtoni për zbulimin e të metave të njëri-tjetrit, dhe mos përgjoni njëri-tjetrin; a mos ndonjëri prej jush dëshiron të hajë mishin e vëllait të vet të vdekur? Atë pra e urreni! Kini frikë nga ndëshkimi i All-llahut, e All-llahu është mëshirues, Ai pranon shumë pendimin.*

⁸⁶¹ E shënojnë edhe Buhariu dhe Muslimi, në *Sahihë*.

Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) shoqërohej edhe me ne (fëmijët). Një herë, vëllait tim të vogël, i tha: “Umerush, çfarë bëri trumcaku.”⁸⁶²

حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْوَضَّاحِ الْكُوفِيُّ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ إِدْرِيسَ، عَنْ شُعْبَةَ، عَنْ أَبِي النَّيَّاحِ، عَنْ أَنَسٍ، قَالَ إِنَّ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ لِيُخَالِطُنَا حَتَّىٰ إِنْ كَانَ لَيَقُولُ لِأَخٍ لِّي صَغِيرٍ " يَا أَبَا عُمَيْرٍ مَا فَعَلَ النُّعَيْرُ " .

2073. Na ka treguar Hennadi – atij i ka treguar Vekiu, duke transmetuar nga Shu’be, ai nga Ebu Tejjahi, ai nga Enesi – ngjashëm me hadithin e mëparshëm.

Ky hadith është hasen-sahih.⁸⁶³ Emri i Ebu Tajahut është Jezid b. Humejd ed-Dubei.

حَدَّثَنَا هَنَادٌ، حَدَّثَنَا وَكِيعٌ، عَنْ شُعْبَةَ، عَنْ أَبِي النَّيَّاحِ، عَنْ أَنَسٍ، نَحْوَهُ . وَأَبُو النَّيَّاحِ اسْمُهُ يَزِيدُ بْنُ حُمَيْدٍ الضُّبَعِيُّ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

2074. Na ka treguar Abbas b. Muhammed ed-Devriu – atij i ka treguar Ali b. Hasani, atij Abdullah b. Mubareku, duke transmetuar nga Usama b. Zejdi, ai nga Seid el-Makburi – që Ebu Hurejre, ka thënë: “Me një rast, të pranishmit thanë: ‘O i Dërguari i Allahut, ti je duke bërë shaka me ne?’”⁸⁶⁴ ‘Po.’ – tha ai – ‘por përherë e flas të vërtetën.’”

Ky hadith është hasen.⁸⁶⁵ Fjalët *Inneke tudaibuna* do të thonë: *Ti je duke bërë shaka me ne?*

حَدَّثَنَا عَبَّاسُ بْنُ مُحَمَّدٍ الدُّورِيُّ الْبَغْدَادِيُّ، حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ الْحَسَنِ، أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ، عَنْ أَسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ، عَنْ سَعِيدِ الْمُقْبَرِيِّ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّكَ تَدَاعِبُنَا . قَالَ " إِنِّي لَا أَقُولُ إِلَّا حَقًّا " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

2075. Na ka treguar Mahmud b. Gajlani – atij i ka treguar Ebu Usama, duke transmetuar nga Sheriku, ai nga Asim el-Ahveli, ndërsa ai nga Enes b. Maliku – që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), Enes b. Malikut i ka thënë (në shaka): “O ti me dy vesh!”

Mahmudi thotë, që Ebu Usama ka thënë: “Kjo do të thotë që ka bërë shaka me të.”

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ غِيْلَانَ، حَدَّثَنَا أَبُو أَسَامَةَ، عَنْ شَرِيكِ، عَنْ عَاصِمِ الْأَحْوَلِ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ لَهُ " يَا دَا الْأُدْنَيْنِ " . قَالَ مُحَمَّدٌ قَالَ أَبُو أَسَامَةَ يَغْنِي مَازَحُهُ .

2076. Na ka treguar Kutejbe – atij i ka treguar Halid b. Abdullah el-Vasiti, duke transmetuar nga Humejde – që Enesi, ka thënë: “Një njeri kërkoi nga i Dërguari i Allahut devenë kalëruese, në çka ai i është përgjigjur: ‘Unë mund të ta jap vetëm të voglin e devesë.’ ‘Çfarë dobie kam nga i vogli i devesë?’ – pyeti njeriu. ‘E çfarë lind deveja, përveç devesë?’ – i tha i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të). Ky hadith është sahih-garib.”⁸⁶⁶

⁸⁶² Në transmetimin të cilin e shënon Buhariu dhe Muslimi, qëndron që ai ka pasur harabel me të cilin luante, por harabeli vdiq. Me këtë pyetje, i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të), dëshironte që ta gëzonte atë.

⁸⁶³ E shënojnë edhe Buhariu dhe Muslimi, në *Sahihë*.

⁸⁶⁴ Këto fjalë të pranishmit ia kanë drejtuar të Dërguarit të Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të), pasi që një plakës i ka thënë që në Xhennet nuk ka për të hyerë asnjë plakë. Andaj u përgjigjej: “Unë përherë, mandje edhe kur bëjë shaka, e flas vetëm të vërtetën.” Allahu i Lartësuar, para hyrjes në Xhennet, të gjithë xhenetlijtë ka për t’i ripërtërirë dhe të rinjë kanë për të hyrë në Xhennet.

⁸⁶⁵ E shënon edhe Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*.

⁸⁶⁶ E shënon edhe Ebu Davudi, në *Sunen*.

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْأَسَدِيُّ، عَنْ حُمَيْدٍ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، أَنَّ رَجُلًا، اسْتَحْمَلَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ " إِنِّي حَامِلُكَ عَلَى وَلَدِ النَّاقَةِ " . فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا أَصْنَعُ بِوَلَدِ النَّاقَةِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " وَهَلْ تَلِدُ الْإِبِلَ إِلَّا النُّوقَ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ غَرِيبٌ .

57. Mbi zënkat

باب مَا جَاءَ فِي الْمِرَاءِ

2077. Na ka treguar Ukbe b. Mukrem el-Basriu - atij i ka treguar Ibn Ebu Fudejku, atë e ka informuar Seleme b. Verdan el-Lejthi,⁸⁶⁷ duke transmetuar nga Enes b. Maliku – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Kush (gjatë zënkave) i shmanget gënjeshtres, atij ka për t’iu ndërtuar një pallat në hyrje të Xhenetit. Kush i shmanget zënkave, edhe nëse është mbi të drejtën, atij ka për t’iu ndërtuar një pallat në mes të Xhenetit, ndërsa kush ka për të qenë duke e përmirësuar moralin ka për t’iu ndërtuar pallati në vet majën e Xhenetit.”

Ky hadith është hasen. Na është i njohur vetëm nëpërmjet Seleme b. Verdanit nga Enesi b. Maliku.

حَدَّثَنَا عُقْبَةُ بْنُ مُكْرَمٍ الْعَمِيُّ الْبَصْرِيُّ، حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي فُدَيْكٍ، قَالَ حَدَّثَنِي سَلَمَةُ بْنُ وَرْدَانَ اللَّيْثِيُّ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " مَنْ تَرَكَ الْكَذِبَ وَهُوَ بَاطِلٌ بُنِيَ لَهُ فِي رَبْضِ الْجَنَّةِ وَمَنْ تَرَكَ الْمِرَاءَ وَهُوَ مُحِقٌّ بُنِيَ لَهُ فِي وَسْطِهَا وَمَنْ حَسَنَ خُلُقَهُ بُنِيَ لَهُ فِي أَعْلَاهَا " . وَهَذَا الْحَدِيثُ حَدِيثٌ حَسَنٌ لَا نَعْرِفُهُ إِلَّا مِنْ حَدِيثِ سَلَمَةَ بْنِ وَرْدَانَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ .

2078. Na ka treguar Fedal b. Fadl el-Kufi – atij i ka treguar Ebu Bekër b. Ajjashi, duke transmetuar nga Ibn Vehb b. Munebbihi, ai nga babai i vet, e ai nga Ibn Abbasi – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Të mjaftojnë mëkatet nëse vazhdimisht grindesh.” Ky hadith është garib. Na është i njohur vetëm në këtë formë.

حَدَّثَنَا فَصَّالَةُ بْنُ الْفَضْلِ الْكُوفِيُّ، حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ بْنُ عَيَّاشٍ، عَنْ ابْنِ وَهْبٍ بْنِ مُنَيَّةٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " كَفَى بِكَ إِثْمًا أَنْ لَا تَرََالَ مُخَاصِمًا " . وَهَذَا الْحَدِيثُ حَدِيثٌ غَرِيبٌ لَا نَعْرِفُهُ إِلَّا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ .

2079. Na ka treguar Zijad b. Ejjub el-Bagdadi – atij i ka treguar Muharibi,⁸⁶⁸ duke transmetuar nga Lejthi, ndërsa ai është Ibn Ebu Sulejme, ai nga Abdulmeliku, ai nga Ikrimë, ai nga Ibn Abbasi – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Mos u grind me vëllanë, mos bëjë shaka në llogari të tij dhe mos cakto termin nëse ke për ta tradhtuar!” Ky hadith është garib. Na është i njohur vetëm në këtë formë.

حَدَّثَنَا زِيَادُ بْنُ أَيُّوبَ الْبَغْدَادِيُّ، حَدَّثَنَا الْمُحَارِبِيُّ، عَنِ اللَّيْثِ، وَهُوَ ابْنُ أَبِي سَلِيمٍ عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ، عَنْ عِكْرَمَةَ، عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ، عَنْ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ " لَا تُمَارِ أَخَاكَ وَلَا تُمَارِحْهُ وَلَا تُعِدْهُ مُوعِدَةً فَتُخْلِفْهُ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ لَا نَعْرِفُهُ إِلَّا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ .

⁸⁶⁷ Seleme b. Verdan el-Lejthi Ebu Ja'la el-Medeniu është ravi i dobët. Nga gjenerata e pestë.

⁸⁶⁸ El-Muharibi është Abdurrahman b. Muhammedi.

58. Mbi dashamirësinë

باب مَا جَاءَ فِي الْمَذَارَةِ

2080. Na ka treguar Ibn Ebu Umeri – atij i ka treguar Sufjani, duke transmetuar nga Muhammed b. Munkediri,⁸⁶⁹ ai nga Urve b. Zubejri – që Aishja, ka thënë: “Me një rast, derisa isha tek i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), një njeri kërkoi leje për të hyrë tek ai. (Duke ia dëgjuar zërin), ai tha: ‘Sa njeri i keq që është ky nga fisi i tij.’ – ose: ‘Sa vëlla i keq është ky nga ai fis.’⁸⁷⁰ – pastaj e lejoi të hynte dhe bisedoi me të me dashamirësi. Pasi që shkoi, unë i thash: ‘O i Dërguar i Allahut, ti për te the ashtu, ndërsa pastaj me të fole me dashamirësi?’ – e ai në atë, tha: ‘Aishe, njeriu më i keq është ai të cilin njerëzit e braktisin ose të cilin njerëzit i shmangen për shkak të frikës nga e keqja e tij.’” Ky hadith është hasen-sahih.⁸⁷¹

حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عُمَرَ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ، عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ اسْتَأْذَنَ رَجُلٌ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَأَنَا عِنْدَهُ فَقَالَ " بِنْسِ ابْنِ الْعَثِيرَةِ أَوْ أَخُو الْعَثِيرَةِ " . ثُمَّ أَذِنَ لَهُ فَأَلَانَ لَهُ الْقَوْلَ فَلَمَّا خَرَجَ قُلْتُ لَهُ يَا رَسُولَ اللَّهِ قُلْتَ لَهُ مَا قُلْتَ ثُمَّ أَلَنْتَ لَهُ الْقَوْلَ . فَقَالَ " يَا عَائِشَةُ إِنَّ مِنْ شَرِّ النَّاسِ مَنْ تَرَكَهُ النَّاسُ أَوْ وَدَعَهُ النَّاسُ اتِّقَاءَ فُحْشِهِ " . قَالَ أَبُو عِيْسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

59. Mbi dashurinë dhe urrejtjen me masë

باب مَا جَاءَ فِي الْإِفْتِصَادِ فِي الْحُبِّ وَالْبَغْضِ

2081. Na ka treguar Ebu Kurejbe – atij i ka treguar Suvejd b. Amër el-Kelbi,⁸⁷² duke transmetuar nga Hammad b. Seleme, ai nga Ejub, ai nga Muhammed b. Sirini, ndërsa ai nga Ebu Hurejre, mendoj që e ka lidhur me të Dërguarin (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Duaje mikun me masë, ndoshta një ditë mund të bëhet armik. Dhe me masë urreje armikun, ndoshta një ditë mund të bëhet mik.”

Ky hadith është garib.⁸⁷³ Me këtë sened, na është i njohur vetëm në këtë formë. Ky hadith, me një sened tjetër, është transmetuar nga Ejub. E ka transmetuar Hasan b. Ebu Xha’feri, me sened nga Aliu, ndërsa ai nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), por edhe ai, gjithashtu është i dobët. I besueshëm është ky që është transmetuar si hadith-mevkuf.’

حَدَّثَنَا أَبُو كُرَيْبٍ، حَدَّثَنَا سُؤَيْدُ بْنُ عَمْرٍو الْكَلْبِيُّ، عَنْ حَمَّادِ بْنِ سَلَمَةَ، عَنْ أَيُّوبَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَرَاهُ رَفَعَهُ قَالَ " أَحِبُّ حَبِيبَكَ هَوْنًا مَا عَسَى أَنْ يَكُونَ بَغِيضَكَ يَوْمًا مَا وَأَبْغَضُ بَغِيضَكَ هَوْنًا مَا عَسَى أَنْ يَكُونَ حَبِيبَكَ يَوْمًا مَا "

⁸⁶⁹ Muhammed b. Munkedir b. Abdullah b. Hudajr et-Tejmiu është ravi i besueshëm dhe i vlefshëm nga gjenerata e tretë.

⁸⁷⁰ Ai ka qenë Ujeje b. Husajni i cili atëherë nuk e kishte pranuar Islamin; ka për ta pranuar më vonë, por përherë ka për të qenë besimtar i dobët dhe në fund ka për të dezertuar nga feja, Allahu xh.sh. me Shpalljen e Vet i ka treguar qartë beniaminit të Vet mbi karakterin e keq të atij njeriu, për t’i paralajmëruar pasuesit.

⁸⁷¹ E shënojnë edhe Buhariu dhe Muslimi, në *Sahihë*.

⁸⁷² Suvjed b. Amr el-Kelbi Ebu Velid el-Kufi është transmetues i besueshëm i hadithit dhe njeri mjaft i devotshëm. I ka takuar gjeneratës së dhjetë.

⁸⁷³ E shënojnë edhe Bejhëkiu, në *Shuabul-Imanu*, Taberaniu, në *Mu'xhemul-Vesitu*, si dhe Buhariu, në *Edebul-Mufred*.

. قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ لَا نَعْرِفُهُ بِهَذَا الْإِسْنَادِ إِلَّا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ . وَقَدْ رُوِيَ هَذَا الْحَدِيثُ عَنْ أَيُّوبَ بِإِسْنَادٍ غَيْرِ هَذَا رَوَاهُ الْحَسَنُ بْنُ أَبِي جَعْفَرٍ وَهُوَ حَدِيثٌ ضَعِيفٌ أَيْضًا بِإِسْنَادٍ لَهُ عَنْ عَلِيٍّ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ وَالصَّحِيحُ عَنْ عَلِيٍّ مَوْقُوفٌ قَوْلُهُ .

60. Mbi mendjemadhësinë

باب مَا جَاءَ فِي الْكِبَرِ

2082. Na ka treguar Ebu Hisham er-Rifai – atë e ka informuar Ebu Bekër b. Ajjashi, duke transmetuar nga A'meshi, ai nga Ibrahim, ai nga Alkame, ndërsa ai nga Abdullahu – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Nuk ka për të hyrë në Xhennet ai, në zemrën e të cilit gjendet mendjemadhësi edhe sa një kokërr grurë, e as nuk ka për të hyrë në Xhehennem ai, i cili në zemrën e tij ka një grimcë imani.”

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Ebu Hurejre, Ibn Abbasi, Seleme b. Ekve dhe Ebu Seidi. Ky hadith është hasen-sahih.⁸⁷⁴

حَدَّثَنَا أَبُو هِشَامٍ الرَّفَاعِيُّ، حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ بْنُ عَيَّاشٍ، عَنْ الْأَعْمَشِ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ عَلْقَمَةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ مَنْ كَانَ فِي قَلْبِهِ مِثْقَالُ حَبَّةٍ مِنْ خَرْدَلٍ مِنْ كِبَرٍ وَلَا يَدْخُلُ النَّارَ مَنْ كَانَ فِي قَلْبِهِ مِثْقَالُ حَبَّةٍ مِنْ إِيْمَانٍ " . وَفِي الْبَابِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ وَابْنِ عَبَّاسٍ وَسَلَمَةَ بْنِ الْأَكْوَعِ وَأَبِي سَعِيدٍ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

2083. Na kanë treguar Muhammed b. Muthenna dhe Abdullah b. Abdurrahmani – atyre u ka treguar Jahja b. Hammadi, atij Shu'be, duke transmetuar nga Eban b. Taglibi, ai nga Fudajl b. Amri, ai nga Ibrahim, ai nga Alkami, ai nga Abdullahu – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Nuk ka për të hyrë në Xhennet ai, në zemrën e të cilit gjendet edhe një grimcë e mendjemadhësisë, e as nuk ka për të hyrë në Xhehennem ai, në zemrën e të cilit ka sa një grimcë imani.” Në atë, një njeri tha:⁸⁷⁵ “Unë kam dëshirë, që rrobat dhe këpucët t'i kam të bukura.” I Dërguari, në atë, tha: “Nuk është ajo mendjemadhësi. Allahu është i bukur dhe e do të bukurën. Mendjemadhësia pasqyrohet në atë, që ndokush ta refuzojë të Vërtetën dhe t'i nënvlerësoj njerëzit. Ky hadith është hasen-sahih-garib.⁸⁷⁶

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى، وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، قَالََا حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ حَمَّادٍ، حَدَّثَنَا شُعْبَةُ، عَنْ أَبِيَانَ بْنِ تَغْلِبٍ، عَنْ فَضِيلِ بْنِ عَمْرٍو، عَنْ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ عَلْقَمَةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ " لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ مَنْ كَانَ فِي قَلْبِهِ مِثْقَالُ ذَرَّةٍ مِنْ كِبَرٍ وَلَا يَدْخُلُ النَّارَ يَغْنِي مَنْ كَانَ فِي قَلْبِهِ مِثْقَالُ ذَرَّةٍ مِنْ إِيْمَانٍ " . قَالَ فَقَالَ لَهُ رَجُلٌ إِنَّهُ يُعْجِبُنِي أَنْ يَكُونَ ثَوْبِي حَسَنًا وَتَعْلِي حَسَنَةً . قَالَ " إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْجَمَالَ وَلَكِنَّ الْكِبَرَ مِنْ بَطَرِ الْحَقِّ وَغَمَصِ النَّاسِ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ غَرِيبٌ . وَقَالَ بَعْضُ أَهْلِ الْعِلْمِ فِي تَفْسِيرِ هَذَا الْحَدِيثِ " لَا يَدْخُلُ النَّارَ مَنْ كَانَ فِي قَلْبِهِ مِثْقَالُ ذَرَّةٍ مِنْ إِيْمَانٍ " . إِنَّمَا مَعْنَاهُ لَا يُخَلَّدُ فِي النَّارِ . وَهَكَذَا رُوِيَ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ " يَخْرُجُ مِنَ النَّارِ مَنْ كَانَ فِي قَلْبِهِ مِثْقَالُ ذَرَّةٍ مِنْ إِيْمَانٍ " . وَقَدْ فَسَّرَ غَيْرُ وَاحِدٍ مِنَ التَّابِعِينَ هَذِهِ الْآيَةَ : (رَبَّنَا إِنَّكَ مَنْ تَدْخُلِ النَّارَ فَقَدْ أَخْرَجْتَهُ) . فَقَالَ مَنْ تَخَلَّدُ فِي النَّارِ فَقَدْ أَخْرَجْتَهُ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ غَرِيبٌ .

2084. Na ka treguar Ebu Kurejbe – atij i ka treguar Ebu Muaviu, duke transmetuar nga Umer b. Rashidi, ai nga Ijas b. Seleme b. Ekve, e ai nga babai i vet – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Njeriu ka për t'u krenuar mbi të tjerët, ashtu që ka

⁸⁷⁴ E shënon edhe Muslimi, në *Sahih*.

⁸⁷⁵ Sipas mendimit të Neveviut, ai ka qenë Malik b. Mizare er-Rehaviu.

⁸⁷⁶ E shënon edhe Muslimi, në *Sahih*.

për t'u shënuar si dhunues dhe ka për ta goditur dënimi çfarë i ka goditur edhe dhunuesit e tjerë. Ky hadith është hasen-garib.

حَدَّثَنَا أَبُو كُرَيْبٍ، حَدَّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ، عَنْ عُمَرَ بْنِ رَاشِدٍ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ سَلَمَةَ بْنِ الْأَكْوَعِ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " لَا يَزَالُ الرَّجُلُ يَذْهَبُ بِنَفْسِهِ حَتَّى يُكْتَبَ فِي الْجَبَرِينَ فَيُصِيبُهُ مَا أَصَابَهُمْ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ .

2085. Na ka treguar Ali b. Isa b. Jezid el-Bagdadi – atij i ka treguar Shebabe b. Sevvari, atë e ka informuar Ibn Ebu Zi'bi, duke transmetuar nga Kasim b. Abbasi, ai nga Nafi b. Xhubejr b. Mut'imi – që babai i Nafi b. Xhubejr b. Mut'imit ka thënë: “Më thonë, që në vete kam mendjemadhësi, ndërsa unë e kalëroj gomarin, veshi xhybe dhe i mjeli delet. Ndërsa i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), më tha: “Kush punon kështu, ai në vete nuk ka asnjë grimcë mendjemadhësie.” Ky hadith është hasen-garib.

حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عِيسَى الْبَغْدَادِيُّ، حَدَّثَنَا شَبَابَةُ بْنُ سَوَّارٍ، حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي زَيْنَبٍ، عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ عَبَّاسٍ، عَنْ نَافِعِ بْنِ جُبَيْرٍ بْنِ مُطْعِمٍ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ تَقُولُونَ لِي فِي النَّبِيِّ وَقَدْ رَكِبْتُ الْحِمَارَ وَلَيْسَتْ الشَّمْلَةُ وَقَدْ حَلَبْتُ الشَّاةَ وَقَدْ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " مَنْ فَعَلَ هَذَا فَلَيْسَ فِيهِ مِنَ الْكِبَرِ شَيْءٌ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ غَرِيبٌ .

61. Mbi moralin e bukur

بَاب مَا جَاءَ فِي حُسْنِ الْخُلُقِ

2086. Na ka treguar Ibn Ebu Umeri – atij i ka treguar Sufjani, atij Amër b. Dinari, duke transmetuar nga Ibn Ebu Mulejke, ai nga Ja'la b. Memleku,⁸⁷⁷ ai nga Ummi Derda, e ajo nga Ebu Derda – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Në Ditën e Gjykimit, asgjë nuk ka për të peshuar më tepër në mizan sesa morali i besimtarit. Allahu i Lartësuar e urren atë i cili shqipton fjalë të paturpshme.”

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Aishja, Ebu Hurejre, Enesi dhe Usama b. Sheriku. Ky hadith është hasen-sahih.⁸⁷⁸

حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عُمَرَ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، حَدَّثَنَا عُمَرُو بْنُ دِينَارٍ، عَنْ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ، عَنْ يَعْلَى بْنِ مَمْلُوكٍ، عَنْ أُمِّ الدَّرْدَاءِ، عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ " مَا شَيْءٌ أَثْقَلَ فِي مِيزَانِ الْمُؤْمِنِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مِنْ خُلُقٍ حَسَنٍ وَإِنَّ اللَّهَ لَيُبْعِضُ الْفَاجِسَ الْبِذْيَّ " . قَالَ أَبُو عِيسَى وَفِي الْبَابِ عَنْ عَائِشَةَ وَأَبِي هُرَيْرَةَ وَأَنَسٍ وَأَسَامَةَ بْنِ شَرِيكٍ . وَهَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

2087. Na ka treguar Ebu Kurejbe – atij i ka treguar Kubejs b. Lejthi, duke transmetuar nga Mutarrifi, ai nga Atai, ai nga Ummi Derda – që Ebu Derda, ka thënë: “E kam dëgjuar të Dërguarin e Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), kur ka thënë: ‘Asgjë më rëndë nuk ka për t'u vendosur mbi mizan sesa morali i bukur. Personi me moral të bukur, me të ka

⁸⁷⁷ Ja'la b. Memlek el-Mekki është ravi makbul nga gjenerata e tretë.

⁸⁷⁸ E shënojnë edhe Ebu Davudi, në *Sunen*, si dhe Ibn Hibbani, në *Sahih*.

për ta arritur shkallën e atij i cili ka shumë namaze dhe agjërim vullnetar.”⁸⁷⁹ Ky hadith, në këtë formë, është garib.⁸⁸⁰

حَدَّثَنَا أَبُو كُرَيْبٍ، حَدَّثَنَا قَبِيصَةُ بْنُ اللَّيْثِ الْكُوفِيُّ، عَنْ مُطَرِّفٍ، عَنْ عَطَاءٍ، عَنْ أُمِّ الدَّرْدَاءِ، عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ، قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ " مَا مِنْ شَيْءٍ يُوضَعُ فِي الْمِيزَانِ أَثْقَلُ مِنْ حُسْنِ الْخُلُقِ وَإِنَّ صَاحِبَ حُسْنِ الْخُلُقِ لَيَبْلُغُ بِهِ دَرَجَةً صَاحِبِ الصَّوْمِ وَالصَّلَاةِ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ هَذَا الْوَجْهِ .

2088. Na ka treguar Ebu Kurejb Muhammed b. Ala – atë e ka informuar Abdullah b. Idrizi, atij i ka treguar babai, duke transmetuar nga gjyshi i tij – që Ebu Hurejre, ka thënë: “Është pyetur i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) se çfarë ka për t’i qar njerëzit më së tepërmi në Xhennet, ai ka thënë: ‘Të besuarit dhe morali i bukur.’ Ndërsa është pyetur edhe mbi atë, se çfarë ka për t’i qar njerëzit më së tepërmi në Xhehennem, ai ka thënë: ‘Goja dhe organi gjenital.’”

Ky hadith është sahih-garib.⁸⁸¹ Abdullah b. Idriz është Ibn Jezid b. Abdurrahman el-Evdi.

حَدَّثَنَا أَبُو كُرَيْبٍ، مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ إِدْرِيسَ، حَدَّثَنِي أَبِي، عَنْ جَدِّي، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ سَأَلَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَنْ أَكْثَرِ مَا يُدْجَلُ النَّاسُ الْجَنَّةَ فَقَالَ " تَقْوَى اللَّهِ وَحُسْنُ الْخُلُقِ " . وَسُئِلَ عَنْ أَكْثَرِ مَا يُدْجَلُ النَّاسُ النَّارَ فَقَالَ " الْفُحْمُ وَالْفَرْجُ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ غَرِيبٌ وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ إِدْرِيسَ هُوَ ابْنُ يَزِيدَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْأَوْدِيِّ .

2089. Na ka treguar Ahmed b. Abde – atë e ka informuar Ebu Vehbiu – që Abdullah b. Mubareku, moralin e bukur e ka përshkruar kështu:

“Ai është fytyra e buzëqeshur, bamirësia dhe të përmbajturit nga fyerjet.”

حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ الصَّبَّيْ، حَدَّثَنَا أَبُو وَهْبٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْمُبَارَكِ، أَنَّهُ وَصَفَ حُسْنَ الْخُلُقِ فَقَالَ هُوَ بَسْطُ الْوَجْهِ وَبَذْلُ الْمَعْرُوفِ وَكَفُّ الْأَذَى .

62. Mbi bamirësinë dhe faljen

بَابُ مَا جَاءَ فِي الْإِحْسَانِ وَالْعَفْوِ

2090. Na kanë treguar Bundari, Ahmed b. Meni dhe Mahmud b. Gajlani – ata i ka informuar Ebu Ahmedi, duke transmetuar nga Sufjani, ai nga Ebu Is’haku, ai nga Ebu Ahvesi – që babai i Ebu Ahvesit, ka thënë: “Unë thash: ‘O i Dërguar i Allahut, shkova te njëri, ndërsa ai as nuk më priti, e as nuk më gostiti – andaj, a kam për t’ia kthyer në të njëjtën masë, nëse vjen tek unë?’ ‘Jo.’ – u përgjigj i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) – ‘por, ofroi mikpritje.’ Pastaj, - thotë ai – ‘duke më parë me rroba të reja, më pyeti: ‘A ke pasuri?’ ‘Kam çdo lloj të pasurisë?’ – u përgjigja unë. Allahu më ka dhënë edhe deve edhe desh.’ Atëherë, ai tha: ‘Le të shihet ajo mbi ty.’”⁸⁸²

⁸⁷⁹ Në hadithin të cilin e shënon Ebu Davudi nga Aishja, qëndron, që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të), ka thënë: “Besimtari me moralin e bukur do të arrij shkallën e atij i cili natën e kalon në iradet, ndërsa ditën agjëron.”

⁸⁸⁰ E shënon edhe Bezzari, në *Musned*, me sened të mirë.

⁸⁸¹ E shënojnë edhe Ibn Hibbani, në *Sahih*, dhe Bejhekiu, në *Ez-Zuhdu*.

⁸⁸² Prandaj, veshu mirë, që të shihet që je i pasur.

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Aishja, Xhabiri dhe Ebu Hurejre. Ky hadith është hasen-sahih.⁸⁸³ Emri i Ebu Ahvesit është Avf b. Malik b. Nadl el-Xhushemi. Fjala prite atë do të thotë: *gostite atë*.

حَدَّثَنَا بُنْدَارٌ، وَأَحْمَدُ بْنُ مَنِيعٍ، وَمَحْمُودُ بْنُ غِيْلَانَ، قَالُوا حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ الرَّبْرِئِيُّ، عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنْ أَبِي الْأَخْوَصِ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ الرَّجُلُ أَمُرُ بِهِ فَلَا يَقْرِيَنِي وَلَا يُضَيِّفُنِي فِيمُرُ بِي أَفَأَجْزِيهِ قَالَ " لَا أَقْرَهُ " . قَالَ وَرَأَيْتُ رَثَّ الثِّيَابِ فَقَالَ " هَلْ لَكَ مِنْ مَالٍ " . قُلْتُ مِنْ كُلِّ الْمَالِ قَدْ أَعْطَانِي اللَّهُ مِنَ الْإِبِلِ وَالْعَنَمِ . قَالَ " فَأَيُّرُ عَلَيْكَ " . قَالَ أَبُو عِيسَى وَفِي الْبَابِ عَنْ عَائِشَةَ وَجَابِرٍ وَأَبِي هُرَيْرَةَ . وَهَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ وَأَبُو الْأَخْوَصِ اسْمُهُ عَوْفُ بْنُ مَالِكِ بْنِ نَضْلَةَ الْجُسَمِيِّ . وَمَعْنَى قَوْلِهِ " أَقْرَهُ " أَصِفُهُ وَالْقَرَى هُوَ الضِّيَافَةُ .

2091. Na ka treguar Ebu Hisham er-Rifai – atij i ka treguar Muhammed b. Fudajli, duke transmetuar nga Velid b. Abdullah b. Xhumej'i,⁸⁸⁴ ai nga Ebu Tufejli, ndërsa ai nga Hudhejfe – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Mos u bë mendje cekët, duke thënë: ‘Nëse njerëzit bëhen të mirë, kemi me qenë edhe ne. Por nëse njerëzit janë të këqij, kemi me qenë edhe ne.’ – por përgatituni shpirtërisht. Ashtu që, nëse njerëzit bëhen të mirë, bëhuni edhe ju të mirë, por nëse njerëzit bëhen të këqij, atëherë ju mos u bëni të këqij!” Ky hadith, me këtë formë, është hasen-garib.

حَدَّثَنَا أَبُو هِشَامٍ الرَّفَاعِيُّ، مُحَمَّدُ بْنُ يَزِيدَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ فَضْلٍ، عَنِ الْوَلِيدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ جُمَيْعٍ، عَنْ أَبِي الطَّفِيلِ، عَنْ خُذَيْفَةَ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " لَا تَكُونُوا إِمْعَةً تَقُولُونَ إِنَّا أَحْسَنَ النَّاسِ أَحْسَنًا وَإِنْ ظَلَمُوا ظَلَمْنَا وَلَكِنْ وَطِنُوا أَنْفُسَكُمْ إِنْ أَحْسَنَ النَّاسُ أَنْ تُحْسِنُوا وَإِنْ أَسَاءُوا فَلَا تَظْلِمُوا " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ لَا نَعْرِفُهُ إِلَّا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ .

63. Mbi vizitën e vëllezërve (në fe)

باب مَا جَاءَ فِي زِيَارَةِ الْإِخْوَانِ

2092. Na kanë treguar Muhammed b. Beshshari dhe Husejn b. Ebu Kebsh el-Basriu⁸⁸⁵ - atyre u ka treguar Jusuf b. Jakub Es-Sedusi, atë e ka informuar Ebu Sinan el-Kasmani, duke transmetuar nga Uthman b. Ebu Sevda, e ai nga Ebu Hurejre – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Kur ndokush e viziton të sëmurin ose vëllanë e vet (musliman), në emër të Allahut, melaikja me zë të lartë, thotë: ‘Allahu të dhëntë të mirat e kësaj bote dhe të ahiretit, e bekoftë udhëtimin tënd dhe të dhëntë gradë të lartë në Xhennet.’”

Ky hadith është garib.⁸⁸⁶ Emri i Ebu Sinanit është Isa b. Sinan. E ka transmetuar Hammad b. Seleme nga Thabiti, ai nga Ebu Rafiu, ai nga Ebu Hurejre, e ai nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), diç nga kjo.

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ، وَالْحُسَيْنُ بْنُ أَبِي كَبِشَةَ الْبَصْرِيُّ، قَالَا حَدَّثَنَا يُونُسُ بْنُ يَعْقُوبَ السَّدُوسِيُّ، حَدَّثَنَا أَبُو سِنَانَ الْقَسَمَلِيُّ، هُوَ الشَّامِيُّ عَنْ عُثْمَانَ بْنِ أَبِي سَوْدَةَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " مَنْ عَادَ مَرِيضًا أَوْ زَارَ أَخًا لَهُ فِي اللَّهِ نَادَاهُ

⁸⁸³ E shënojnë edhe Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*, si dhe Nesaiu, në *Sunen*.

⁸⁸⁴ Velid b. Abdullah b. Xhumej ez-Zuhri el-Mekki është ravi i sinqertë, por se ka anuar në lëshime. I ka takuar gjeneratës së pestë.

⁸⁸⁵ Husejn b. Seleme b. Ismail b. Jezid Ebu Keshhe el-Ezdi el-Basriu është ravi i sinqertë. I ka takuar gjeneratës së nëntë.

⁸⁸⁶ E shënojnë edhe Ibn Maxhe, në *Sunen*, si dhe Ibn Hibbani, në *Sahih*.

مُنَادٍ أَنْ طِبْتَ وَطَابَ مَمْسَاكَ وَتَبَوَّاتِ مِنَ الْجَنَّةِ مَنْزِلًا " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ . وَأَبُو سَيْنَانَ اسْمُهُ عِيسَى بْنُ سَيْنَانَ . وَقَدْ رَوَى حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ عَنْ ثَابِتٍ عَنْ أَبِي رَافِعٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ شَيْئًا مِنْ هَذَا .

64. Mbi turpin

باب مَا جَاءَ فِي الْحَيَاءِ

2093. Na ka treguar Ebu Kurejbe – atë e kanë informuar Abd b. Sulejmani, Abdurrahimi⁸⁸⁷ dhe Muhammed b. Bishri, duke transmetuar nga Muhammed b. Amri, atë e ka informuar Ebu Seleme, duke transmetuar nga Ebu Hurejre – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Turpi është nga feja, e ata të cilët besojnë kanë për të qenë në Xhennet. Paturpësia është nga vrazhdësia, ndërsa ata të cilët janë të vrazhdë kanë për të qenë në Xhehennem.”

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Ibn Umeri, Ebu Bekri, Ebu Uname dhe Imran b. Husajni. Ky hadith është hasen-sahih.⁸⁸⁸

حَدَّثَنَا أَبُو كُرَيْبٍ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ سُلَيْمَانَ، وَعَبْدُ الرَّحِيمِ، وَمُحَمَّدُ بْنُ بَشْرٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو، حَدَّثَنَا أَبُو سَلَمَةَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " الْحَيَاءُ مِنَ الْإِيمَانِ وَالْإِيمَانُ فِي الْجَنَّةِ وَالْبَذَاءُ مِنَ الْجَفَاءِ وَالْجَفَاءُ فِي النَّارِ " . قَالَ أَبُو عِيسَى وَفِي الْبَابِ عَنْ ابْنِ عُمَرَ وَأَبِي بَكْرَةَ وَأَبِي أُمَلَّةَ وَعِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ . هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

65. Mbi qetësinë dhe nxitimin

باب مَا جَاءَ فِي التَّائِي وَالْعَجَلَةِ

2094. Na ka treguar Nasër b. Aliu – atë e ka informuar Nuh b. Kajsi,⁸⁸⁹ duke transmetuar nga Abdullah b. Imrani, ai nga Asim el-Ahveli, e ai nga Abdullah b. Serxhis el-Muzeni – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Sjellja e bukur, qetësia dhe të përmbajturit janë një pjesë nga njëzet e katër pjesët e dërgimit.” Mbi këtë temë, është transmetuar hadithi edhe nga Ibn Abbasi. Ky hadith është hasen-garib.

حَدَّثَنَا نَصْرُ بْنُ عَلِيٍّ الْجَهْضَمِيُّ، حَدَّثَنَا نُوحُ بْنُ قَيْسٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو، عَنْ عَاصِمِ الْأَحْوَلِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سَرِجٍ الْمُرْنِيِّ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ " السَّمْتُ الْحَسَنُ وَالتَّوَدُّعُ وَالْإِقْتِصَادُ جُزْءٌ مِنْ أَرْبَعَةٍ وَعِشْرِينَ جُزْءًا مِنَ النَّبُوَّةِ " . وَفِي الْبَابِ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ . وَهَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ .

2095. Na ka treguar Kutejbe – atë e ka informuar Nuh b. Kajsi, duke transmetuar nga Abdullah b. Imrani, ai nga Abdullah b. Serxhisi, e ai nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ngjashëm me hadithin e mëparshëm, vetëm se nuk e ka përmendur nga Asimi. Hadithi i Nasr b. Aliut është i besueshëm.

⁸⁸⁷ Abdurahim b. Sulejman el-Kinani Ebu Ali el-Mirvezi është ravi i besueshëm. Autor i shumë veprave. I ka takuar gjeneratës së tetë.

⁸⁸⁸ E shënojnë edhe Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*, Ibn Hibbani, në *Sahih*, Hakimi, në *Musterek*, si dhe Bejhekiu, në *Sunen*.

⁸⁸⁹ Nuh b. Kajs Ribah el-Ezdi Ebu Ruh el-Basriu, vëllai i Halidit, është ravi i sinqertë. I ka takuar gjeneratës së tetë.

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، حَدَّثَنَا نُوحُ بْنُ قَيْسٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سَرْجَسٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ نَحْوَهُ وَلَمْ يَذْكُرْ فِيهِ عَنْ غَاصِمٍ وَالصَّحِيحُ حَدِيثُ نَصْرِ بْنِ عَلِيٍّ .

2096. Na ka treguar Muhammed b. Abdullah b. Bezi – atë e ka informuar Bishr b. Mufeddale, duke transmetuar nga Kurre b. Halidi, ai nga Ebu Xhemre, e ai nga Ibn Abbasi – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë Eshexhixh b. Kajsit: “Ti i ke dy veti, të cilat janë të dashura tek Allahu: urtësi dhe durim (të përmbajtur).”⁸⁹⁰

Mbi këtë temë është transmetuar hadithi edhe nga Eshexhixh el-Asriu.

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بَرِيعٍ، حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ الْمُفَضَّلِ، عَنْ قُرَّةَ بْنِ خَالِدٍ، عَنْ أَبِي جَمْرَةَ، عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ لِأَشَجِّ عَبْدِ الْقَيْسِ " إِنَّ فِيكَ خَصْلَتَيْنِ يُحِبُّهُمَا اللَّهُ الْجُلُمُ وَالْأَنَاءُ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ غَرِيبٌ . وَفِي الْبَابِ عَنْ الْأَشَجِّ الْعَصْرِيِّ .

2097. Na ka treguar Ebu Mus’ab el-Medini – atë e ka informuar Abdulmuhejmin b. Abbas b. Sehl b. Sa’d es-Saidi, ai transmeton nga babai i vet, e ai nga gjyshi i vet – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) ka thënë: “Qetësia është nga Allahu, ndërsa nxitimi është nga shejtani.”

Ky hadith është garib. Disa dijetarë, e kanë kritikuar të mbajturit në mend të Abdulmuhejmin b. Abbasit dhe e kanë vlerësuar si ravi të dobët.

حَدَّثَنَا أَبُو مُصْعَبٍ الْمَدَنِيُّ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْمُهِيمِ بْنِ عَبَّاسِ بْنِ سَهْلٍ بْنُ سَعْدِ السَّاعِدِيِّ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَدِّهِ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " الْأَنَاءُ مِنَ اللَّهِ وَالْعَجَلَةُ مِنَ الشَّيْطَانِ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ . وَقَدْ تَكَلَّمَ بَعْضُ أَهْلِ الْحَدِيثِ فِي عَبْدِ الْمُهِيمِ بْنِ عَبَّاسِ بْنِ سَهْلٍ وَضَعْفَهُ مِنْ قَبْلِ حِفْظِهِ .

66. Mbi butësinë

باب مَا جَاءَ فِي الرَّفْقِ

2098. Na ka treguar Ibn Ebu Umeri – atë e ka informuar Sufjani, duke transmetuar nga Amr b. Dinari, ai nga Ibn Ebu Mulejke, ai nga Ja’la b. Memleku, ai nga Umme Derda, ajo nga Ebu Derda – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Kujt i është dhënë butësia, i është dhënë një pjesë e të mirës. Ndërsa kush e ka të ndaluar butësinë, atij i është ndaluar një pjesë e të mirës.”

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Aishja, Xherir b. Abdullahu dhe Ebu Hurejre. Ky hadith është hasen-sahih.⁸⁹¹

حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عُمَرَ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ، عَنْ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ، عَنْ يَعْلَى بْنِ مَمْلُوكٍ، عَنْ أُمِّ الدَّرْدَاءِ، عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ " مَنْ أُعْطِيَ حَظَّهُ مِنَ الرَّفْقِ فَقَدْ أُعْطِيَ حَظَّهُ مِنَ الْخَيْرِ وَمَنْ حُرِمَ حَظُّهُ مِنَ الرَّفْقِ فَقَدْ حُرِمَ حَظُّهُ مِنَ الْخَيْرِ " . قَالَ أَبُو عِيسَى وَفِي الْبَابِ عَنْ عَائِشَةَ وَجَرِيرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ وَأَبِي هُرَيْرَةَ . وَهَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

⁸⁹⁰ Këtë hadith e ka shënuar edhe Muslimi, në *Sahih*.

⁸⁹¹ E shënon edhe Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*.

67. Mbi duanë (lutjen) e atij të cilit i është bërë e padrejta

بَاب مَا جَاءَ فِي دَعْوَةِ الْمَظْلُومِ

2099. Na ka treguar Ebu Kurejbe – atë e ka informuar Vekiu, duke transmetuar nga Zekerijja b. Is’haku, ai nga Jahja b. Abdullah b. Sajfiu, ai nga Ma’bedi⁸⁹² - që Ibn Abbasi, ka thënë: “Kur i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), e ka dërguar Muadhin në Jemen, (i) ka thënë: ‘Ke kujdes nga duaaja e atij të cilit i është bërë e padrejta, sepse në mes saj dhe Allahut nuk ka pengesë.’”

Ky hadith është hasen-sahih.⁸⁹³ Emri i Ebu Ma’bedit është Nafidh. Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Enesi, Ebu Hurejre, Abdullah b. Amri dhe Ebu Seidi.

حَدَّثَنَا أَبُو كُرَيْبٍ، حَدَّثَنَا وَكَيْعٌ، عَنْ زَكَرِيَّا بْنِ إِسْحَاقَ، عَنْ يَحْيَى بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ صَيْفِيٍّ، عَنْ أَبِي مَعْبُدٍ، عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ بَعَثَ مُعَاذَ بْنَ جَبَلٍ إِلَى الْيَمَنِ فَقَالَ " أَتَقِي دَعْوَةَ الْمَظْلُومِ فَإِنَّهَا أَلَسَ بَيْنَهَا وَبَيْنَ اللَّهِ حِجَابٌ " . قَالَ أَبُو عِيسَى وَفِي الْبَابِ عَنْ أَنَسٍ وَأَبِي هُرَيْرَةَ وَعَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ وَأَبِي سَعِيدٍ .

68. Mbi moralin e të Dërguarit

بَاب مَا جَاءَ فِي خُلُقِ النَّبِيِّ ﷺ

2100. Na ka treguar Kutejbe – atë e ka informuar Xha’fer b. Sulejman ed-Dubei, duke transmetuar nga Thabiti – që Enesi, ka thënë: “Dhjetë vite e kam shërbyer të Dërguarin e Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), sa që asnjëherë nuk më ka thënë as uf, e as kurrë për diç që e kam bërë nuk më ka thënë: ‘Përse e ke bërë këtë?’, e as për atë që nuk e kam bërë: ‘Përse nuk e ke bërë atë?’ I Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) ka qenë me moralin më të bukur. Kurrë nuk e kam prekur as brokatin e as mëndafshin, as diç tjetër të butë, siç ishte pëllëmba e dorës së të dërguarit të Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), as nuk kam marr erë më të këndshme se ç’ishte djersa e të Dërguarit të Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të). Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Aishja dhe Bera. Ky hadith është hasen-sahih.⁸⁹⁴

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ سُلَيْمَانَ الصُّبُعِيُّ، عَنْ ثَابِتٍ، عَنْ أَنَسٍ، قَالَ خَدَمْتُ النَّبِيَّ ﷺ عَشْرَ سِنِينَ فَمَا قَالَ لِي أَفْتُ قَطُّ وَمَا قَالَ لِي شَيْءٌ صَنَعْتُهُ لَمْ صَنَعْتُهُ وَلَا لِي شَيْءٌ لَمْ تَرَكَتُهُ وَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ مِنْ أَحْسَنِ النَّاسِ خُلُقًا وَلَا مَسِيئَتٍ خَرًّا قَطُّ وَلَا حَرِيرًا وَلَا شَيْئًا كَانَ أَلَيْنَ مِنْ كَفِّ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَلَا شَمَمْتُ مِسْكَ قَطُّ وَلَا عَطُرًا كَانَ أَطْيَبَ مِنْ عَرَقِ النَّبِيِّ ﷺ . قَالَ أَبُو عِيسَى وَفِي الْبَابِ عَنْ عَائِشَةَ وَالْبَرَاءِ . وَهَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

2101. Na ka treguar Mahmud b. Gajlani – atë e ka informuar Ebu Davudi, atë e ka informuar Shu’be, duke transmetuar nga Ebu Is’haku – që Ebu Abdullah el-Xhedeliu, ka thënë: “E pyeta Aishen mbi moralin e të Dërguarit të Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), e ajo tha: ‘I Dërguari i Allahut, nuk ka qenë i pamoralshëm dhe i paturpshëm, e as nuk e

⁸⁹² Ma’bed b. Nafiz el-Mekki, i mbrojturi i Ibn Abbasit, është ravi i besueshëm. I ka takuar gjeneratës së katërt.

⁸⁹³ Është shënuar në *El-Kutubus-sitte*.

⁸⁹⁴ E shënojnë edhe Buhariu dhe Muslimi, në *Sahihë*.

ngriste zërin në sheshet. Të keqen nuk e kthente me të keq, por falte dhe ishte zemërgjerë.”⁸⁹⁵

Ky hadith është hasen-sahih. Emri i Ebu Abdullah el-Xhedeliut është Abd b. Abd, ndërsa i thonë edhe Abdurrahman b. Abd.

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ غِيْلَانَ، حَدَّثَنَا أَبُو دَاوُدَ، قَالَ أَنْبَأَنَا شُعْبَةُ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، قَالَ سَمِعْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ الْجَدَلِيَّ، يَقُولُ سَأَلْتُ عَائِشَةَ عَنْ خُلُقِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَالَتْ لَمْ يَكُنْ فَاجِسًا وَلَا مُتَفَجِّسًا وَلَا صَخَّابًا فِي الْأَسْوَاقِ وَلَا يَجْزِي بِالسَّيِّئَةِ السَّيِّئَةَ وَلَكِنْ يَغْفُو وَيَصْفَحُ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ . وَأَبُو عَبْدِ اللَّهِ الْجَدَلِيُّ اسْمُهُ عَبْدُ بْنُ عَبْدِ وَيُقَالُ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَبْدِ .

69. Mbi kujtimin e mirë

بَاب مَا جَاءَ فِي حُسْنِ الْعَهْدِ

2102. Na ka treguar Ebu Hisham er-Rifaiu – atë e ka informuar Hafs b. Gijasi, duke transmetuar nga Hisham b. Urve, ai nga babai i vet – që Aishja, ka thënë: “Në asnjë bashkëshorte të Dërguarit (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) nuk isha xhelozë, sikur në Hadixhen. Atë e xhelozoja, sepse i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) e përmendte shpesh. Çdoherë kur therte dele, ai nga ajo u dhuronte mikeshave të Hadixhes.”⁸⁹⁶ Ky hadith është hasen-sahih-garib.⁸⁹⁷

حَدَّثَنَا أَبُو هِشَامٍ الرَّفَاعِيُّ، حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ غِيَاثٍ، عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ مَا غَرِثَ عَلَى أَحَدٍ مِنْ أَزْوَاجِ النَّبِيِّ ﷺ مَا غَرِثَ عَلَى خَدِيجَةَ وَمَا بِي أَنْ أَكُونَ أَدْرَكْتُهَا وَمَا ذَلِكَ إِلَّا لِكَثْرَةِ ذِكْرِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ لَهَا وَإِنْ كَانَ لَيَذْبَحُ الشَّاةَ فَيَنْتَبِعُ بِهَا صَدَائِقَ خَدِيجَةَ فَيَهْدِيهَا لَهُنَّ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ صَحِيحٌ .

70. Mbi moralin e lartë

بَاب مَا جَاءَ فِي مَعَالِي الْأَخْلَاقِ

2103. Na ka treguar Ahmed b. Hasan b. Hirash el-Bagdadi – atë e ka informuar Habban b. Hilali, atë Mubarek b. Fedale, atë Abdu Rabbihi b. Seidi, duke transmetuar nga Muhammed b. Munkediri, e ai nga Xhabiri – që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Nga ju më i dashur dhe me mua më i afërt në Ditën e Gjykimit ka për të qenë ai, që ka moralin më të bukur. Ndërsa, për mua më i urryer dhe më larg nga unë në Ditën e Gjykimit, kanë për të qenë llafazanët, tallësit dhe lavdëruesit në mesin tuaj.” Të pranishmit, pyetën: “I Dërguari i Allahut, na janë të njohur llafazanët dhe tallësit, por ata lavdëruesit, cilët janë?” “Ata janë mendjemëdhenjtë.” – u përgjigj ai.

⁸⁹⁵ Kuptim të ngjashëm ka shënuar edhe Buhariu, në *Sahih*.

⁸⁹⁶ Shënon Bejhekiu, në *Shuabul-Iman*, nga Aishja këtë: “Erdhi një plakë te i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të), ai e priti me përzemërsi dhe e pyeti për shëndet “Si je? Si e kishte pas neve?” “Do ta epja edhe nënën edhe babain për ty! Mirë ka qenë, i Dërguari i Allahut:” Pasi që shkoi, pyeta: “Kush është ajo plakë të cilën e prite atë për zemërsisht?” – ai u përgjigj: “Aishje, ajo vinte tek ne derisa Hatixhja ishte gjallë, ndërsa kujtimet e bukura janë pjesë të imanit.”

⁸⁹⁷ E shënojnë edhe Buhariu edhe Muslimi, në *Sahihë*.

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Ebu Hurejre. Ky hadith, në këtë formë, është hasen-garib.⁸⁹⁸ Llafazanë është personi i cili flet shumë. Tallësi është personi që i përqesh njerëzit dhe i fyen ata. Disa, këtë hadith e kanë transmetuar nga Mubarek b. Fedale, ai nga Muhammed b. Munkediri, ai nga Xhabiri, ndërsa ai nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të). Nuk ka përmendur: nga *Abdu Rabbihi b. Seidi* – dhe kjo është më e besueshme.

حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ خِرَاشٍ الْبَغْدَادِيُّ، حَدَّثَنَا حَبَّانُ بْنُ هِلَالٍ، حَدَّثَنَا مُبَارَكُ بْنُ فَضَالَةَ، حَدَّثَنِي عَبْدُ رَبِّهِ بْنُ سَعِيدٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ، عَنْ جَابِرٍ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ " إِنَّ مِنْ أَحَبِّكُمْ إِلَيَّ وَأَقْرَبَكُمْ مِنِّي مَجْلِسًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَحْسَنُكُمْ أَخْلَاقًا وَإِنَّ أَبْغَضَكُمْ إِلَيَّ وَأَبْعَدَكُمْ مِنِّي مَجْلِسًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ الثَّرَاوُونَ وَالْمُنْتَفِعُونَ وَالْمُنْتَفِعُونَ " . قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ قَدْ عَلِمْنَا الثَّرَاوُونَ وَالْمُنْتَفِعُونَ فَمَا الْمُنْتَفِعُونَ قَالَ " الْمُنْتَفِعُونَ " . قَالَ أَبُو عِيسَى وَفِي الْبَابِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ . وَهَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ مِنْ هَذَا الْوَجْهِ . وَرَوَى بَعْضُهُمْ هَذَا الْحَدِيثَ عَنِ الْمُبَارَكِ بْنِ فَضَالَةَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ عَنْ جَابِرٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ وَلَمْ يَذْكُرْ فِيهِ عَنْ عَبْدِ رَبِّهِ بْنِ سَعِيدٍ وَهَذَا أَصَحُّ .

71. Mbi mallkimin dhe shpifjen

باب مَا جَاءَ فِي اللَّغْنِ وَالطَّغْنِ

2104. Na ka treguar Bundari – atë e ka informuar Ebu Amiri, duke transmetuar nga Kethir b. Zejdi,⁸⁹⁹ ai nga Salimi, e ai nga Ibn Umeri – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Besimtar nuk mund të jetë personi i cili mallkon shumë.”

Mbi këtë temë, është transmetuar hadithi edhe nga Ibn Mes’udi. Ky hadith është hasen-garib. Disa, me këtë sened, kanë transmetuar nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të): “Besimtari nuk e ka të lejuar që të mallkoj shumë.”

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ، حَدَّثَنَا أَبُو عَامِرٍ، عَنْ كَثِيرِ بْنِ زَيْدٍ، عَنْ سَالِمٍ، عَنْ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ " لَا يَكُونُ الْمُؤْمِنُ لَعَانًا " . قَالَ أَبُو عِيسَى وَفِي الْبَابِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ . وَهَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ . وَرَوَى بَعْضُهُمْ بِهَذَا الْإِسْنَادِ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ " لَا يَنْبَغِي لِلْمُؤْمِنِ أَنْ يَكُونَ لَعَانًا " .

72. Mbi hidhërimin e shpeshtë

باب مَا جَاءَ فِي كَثْرَةِ الْغَضَبِ

2105. Na ka treguar Ebu Kurejbe – atë e ka informuar Ebu Bekër b. Ajjashi, duke transmetuar nga Ebu Hasini, ai nga Ebu Salihi – që Ebu Hurejre, ka thënë: “Erdhi një njeri tek i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) dhe i tha: ‘Më mëso mbi diç, por jo shumë, se ndoshta nuk mund ta mbaj në mend!’ Ai, tha: ‘Mos u hidhëro!’ Atë e përsëriti disa herë, çdoherë duke thënë: ‘Mos u hidhëro!’”

⁸⁹⁸ E shënojnë edhe Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*, Taberaniu, në *Mu'xhemul Kebiru*, si dhe Ibn Hibbani, në *Sahih*.

⁸⁹⁹ Kethir b. Zejd el-Eslemi është ravi i sinqertë i cili ka gabuar mjaft shumë gjatë transmetimit. I ka takuar gjeneratës së shtatë.

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Ebu Seidi dhe Sulejman b. Suredi. Ky hadith, me këtë formë, është hasen-sahih-garib.⁹⁰⁰ Emri i Ebu Hasinit është Uthman b. Asim el-Esedi.

حَدَّثَنَا أَبُو كُرَيْبٍ، حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ عَبَّاسٍ، عَنْ أَبِي حَصِينٍ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ قَالَ عَلَّمَنِي شَيْئًا وَلَا تُكْذِرْ عَلَيَّ لَعَلِّي أَعِيهِ . قَالَ " لَا تَغْضَبْ " . فَرَدَّدَ ذَلِكَ مَرَارًا كُلُّ ذَلِكَ يَقُولُ " لَا تَغْضَبْ " . قَالَ أَبُو عِيسَى وَفِي الْبَابِ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ وَسَلِيمَانَ بْنِ صُرَدٍ . وَهَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ غَرِيبٌ مِنْ هَذَا الْوَجْهِ . وَأَبُو حَصِينٍ اسْمُهُ عُثْمَانُ بْنُ غَاصِمٍ الْأَسَدِيُّ .

73. Mbi të mbizotëruarit e hidhërimit

باب فِي كَظْمِ الْغَيْظِ

2106. Na kanë treguar Abbas b. Muhammed ed-Dudi dhe të tjerët – ata i ka informuar Abdullah b. Jezid el-Mukri, atë e ka informuar Seid b. Ebu Ejjubi, atij i ka treguar Ebu Merhum Abdurahim b. Mejmoni, duke transmetuar nga Sehl b. Muadh b. Enes el-Xhuheniu, ai nga babai i vet – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Kush e mbizotëron hidhërimit kur është në gjendje ta shpreh atë, Allahu do ta thërrasë atë para krerëve (udhëheqësve) të krijimit në Ditën e Gjykimit, në mënyrë që të mund ta informojë Atë se cilën nga Hyrijat e dëshiron ai.” Ky hadith është hasen-garib.⁹⁰¹

حَدَّثَنَا عَبَّاسُ الدُّورِيِّ، وَغَيْرُ، وَاحِدٍ، قَالُوا حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يَزِيدَ الْمُقْرِيُّ، حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي أَيُّوبَ، حَدَّثَنِي أَبُو مَرْحُومٍ عَبْدُ الرَّحِيمِ بْنُ مَيْمُونٍ، عَنْ سَهْلِ بْنِ مُعَاذٍ بْنِ أَنَسٍ الْجُهَنِيِّ، عَنْ أَبِيهِ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ " مَنْ كَظَمَ غَيْظًا وَهُوَ يَسْتَطِيعُ أَنْ يُنْفِذَهُ دَعَاَهُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَلَى رُءُوسِ الْخَلَائِقِ حَتَّى يُخَيَّرَهُ فِي أَى الْحُورِ شَاءَ " . قَالَ هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ .

74. Mbi respektimin e më të vjetrit

باب مَا جَاءَ فِي إِجْلَالِ الْكَبِيرِ

2107. Na ka treguar Muhammed b. Muthenna – atë e ka informuar Jezid b. Bejan el-Ukajli,⁹⁰² atij i ka treguar Ebu Rehhal el-Ensari, duke transmetuar nga Enes b. Maliku – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Secilit të ri, i cili shpreh respekt ndaj personit më të vjetër, për shkak të viteve të tij, Allahu ka për t’ia caktuar atij, atë i cili ka për t’ia shprehur respektin atij në pleqëri.”

Ky hadith është garib.⁹⁰³ Na është i njohur vetëm nëpërmjet shejhut Jezid b. Bejanit dhe Ebu Rehal el-Ensarit II.⁹⁰⁴

⁹⁰⁰ E shënojnë edhe Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*, dhe Buhariu, në *Sahih*.

⁹⁰¹ E shënojnë edhe Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*, si dhe Ebu Davudi dhe Ibn Maxhe, në *Sunene*.

⁹⁰² Jezid b. Bejan el-Ukajli Ebu Halid el-Basriu është transmetues i dobët nga gjenerata e nëntë.

⁹⁰³ Sipas mendimit të Abdurrahman el-Mubarekfurit, ky hadith është i dobët, sepse në senedin e tij gjenden dy ravi të dobët: Jezid b. Bejan el-Ukajli dhe Ebu Rehal Muhammed b. Halid el-Ensari, i cili ka takuar gjeneratës së pestë.

⁹⁰⁴ Ebu Rehal II, është në të vërtetë, Ebu Rixhal Muhammed b. Abdurrahman b. Harith el-Ensari. Është ravi i besueshëm. I ka takuar gjeneratës së shtatë.

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى، حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ بَيَّانٍ الْعَقِيلِيُّ، حَدَّثَنَا أَبُو الرَّحَالِ الْأَنْصَارِيُّ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " مَا أَكْرَمَ شَابٌ شَيْخًا لِسِنِّهِ إِلَّا قَبِضَ اللَّهُ لَهُ مَنْ يُكْرِمُهُ عِنْدَ سِنِّهِ ". قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ لَا نَعْرِفُهُ إِلَّا مِنْ حَدِيثِ هَذَا الشَّيْخِ يَزِيدَ بْنِ بَيَّانٍ وَأَبُو الرَّحَالِ الْأَنْصَارِيُّ آخَرُ .

75. Mbi ata të cilët nuk flasin

باب مَا جَاءَ فِي الْمُتَهَاجِرِينَ

2108. Na ka treguar Kutejbe – atë e ka informuar Abdulaziz b. Muhammedi, duke transmetuar nga Suhejl b. Ebu Salihi, ai nga babai i vet, ndërsa ai nga Ebu Hurejre – që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Çdo të hënë dhe të enjte, hapen dyert e Xhenetit dhe falen të gjithë robërit e Allahut të cilët nuk i kanë përshkruar shok Allahut, përveç personave që nuk flasin mes vete. Allahu i Lartësuar thotë: ‘Ndajini këta! Ata nuk kanë me qenë të falur derisa nuk pajtohen!’”

Ky hadith është hasen-sahih.⁹⁰⁵ Në disa hadithe është transmetuar: “Lërimi ata derisa nuk pajtohen!” Fjalët e Tij *personat që nuk flasin* do të thotë: “Personat që janë grindur. Kjo është ngjashëm me atë që është transmetuar, që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Nuk e ka të lejuar muslimani që ta braktisë vëllanë e vet (musliman) më tepër se tre ditë.”

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ مُحَمَّدٍ، عَنْ سُهَيْلِ بْنِ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ " تَفْتَحُ أَبْوَابُ الْجَنَّةِ يَوْمَ الْاِثْنَيْنِ وَالْخَمِيسِ فَيُغْفَرُ فِيهِمَا لِمَنْ لَا يُشْرِكُ بِاللَّهِ شَيْئًا إِلَّا الْمُتَهَاجِرِينَ يُقَالُ رُدُّوا هَذَيْنِ حَتَّى يَصْطَلِحَا ". قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ . وَيُرْوَى فِي بَعْضِ الْحَدِيثِ " ذَرُّوا هَذَيْنِ حَتَّى يَصْطَلِحَا ". قَالَ وَمَعْنَى قَوْلِهِ " الْمُتَهَاجِرِينَ " . يَعْنِي الْمُتَصَارِمِينَ . - وَهَذَا مِثْلُ مَا رُوِيَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ قَالَ " لَا يَحِلُّ لِمُسْلِمٍ أَنْ يَهْجُرَ أَخَاهُ فَوْقَ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ " .

76. Mbi durimin

باب مَا جَاءَ فِي الصَّبْرِ

2109. Na ka treguar El-Ensari, atë e ka informuar Ma'ni, atë Malik b. Enesi, duke transmetuar nga Zuhriu, ai nga Ata' b. Jezidi – që Ebu Seidi, ka thënë: “Disa ensarë kishin kërkuar diç nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) dhe ai u kishte dhënë atë. Pastaj përsëri kerkuan dhe ai përsëri u dha dhe pastaj tha: ‘Atë që kam për të pasur, kam për t’ua dhënë dhe nuk kam për t’ua ndaluar. Atë i cili ndihet i pasur, Allahu ka për ta bërë të pasur. Kush përmbahet nga të kërkuarit, Allahu ka për ta bërë të virtytshëm. Kush e shpreh durimin, Allahu ka për ta bërë të durueshëm. Askujt nuk mund t’i jepet bekim më i mirë dhe gjithëpërfshirës sesa durimi.’”

Mbi këtë temë, është transmetuar hadithi edhe nga Enesi. Ky hadith është hasen-sahih.⁹⁰⁶ Transmetohet hadithi edhe nga Maliku: “Unë nuk kam për t’ua ndaluar atë.” – ndërsa, nga ai

⁹⁰⁵ E shënojnë edhe Muslimi, në *Sahih*, Buhariu, në *Edebul-Mufred*, dhe Ebu Davudi, në *Sunen*.

⁹⁰⁶ E shënojnë të gjithë në *El-Kutubus-sitte*, përveç Ibn Maxhes.

transmetohet edhe kështu: “Unë nuk e kam ndaluar atë.” Do të thotë, kur ndokush thotë: “Nuk kam për ta ruajtur atë nga ju.”

حَدَّثَنَا الْأَنْصَارِيُّ، حَدَّثَنَا مَعْنٌ، حَدَّثَنَا مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَزِيدَ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ، أَنَّ نَاسًا، مِنَ الْأَنْصَارِ سَأَلُوا النَّبِيَّ ﷺ فَأَعْطَاهُمْ ثُمَّ سَأَلُوهُ فَأَعْطَاهُمْ ثُمَّ قَالَ " مَا يَكُونُ عِنْدِي مِنْ خَيْرٍ فَلَنْ أَدَّخِرَهُ عَنْكُمْ وَمَنْ يَسْتَعْنِ بِعَنْهِ اللَّهُ وَمَنْ يَسْتَعْفِفْ يُعِفَّهُ اللَّهُ وَمَنْ يَتَصَبَّرْ يُصَبِّرْهُ اللَّهُ وَمَا أُعْطِيَ أَحَدٌ شَيْئًا هُوَ خَيْرٌ وَأَوْسَعُ مِنَ الصَّبْرِ " . قَالَ أَبُو عِيسَى وَفِي الْبَابِ عَنْ أَنَسٍ . وَهَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ . وَقَدْ رَوَى عَنْ مَالِكٍ هَذَا الْحَدِيثُ " فَلَنْ أَدَّخِرَهُ عَنْكُمْ " . وَالْمَعْنَى فِيهِ وَاحِدٌ يَقُولُ لَنْ أَحْبِسَهُ عَنْكُمْ .

77. Mbi dyftyresinë

بَاب مَا جَاءَ فِي ذِي الْوُجْهِينِ

2110. Na ka treguar Hennadi – atë e ka informuar Ebu Muaviu, duke transmetuar nga A'meshi, ai nga Ebu Salihi, e ai nga Ebu Hurejre – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Tek Allahu, në Ditën e Gjykimit, njerëzit më të këqij kanë për të qenë dyftyreshit.”

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Ammari dhe Enesi. Ky hadith është hasen-sahih.⁹⁰⁷

حَدَّثَنَا هَنَادٌ، حَدَّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ، عَنِ الْأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " إِنَّ مِنْ شَرِّ النَّاسِ عِنْدَ اللَّهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ذَا الْوُجْهِينِ " . قَالَ أَبُو عِيسَى وَفِي الْبَابِ عَنْ أَنَسٍ وَعَمَّارٍ . وَهَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

78. Mbi mallkuesin

بَاب مَا جَاءَ فِي النَّمَامِ

2111. Na ka treguar Ibn Ebu Umeri – atë e ka informuar Sufjani, duke transmetuar nga Ibrahim – që Hemmam b. Harithi, ka thënë: “Kaloj një njeri pranë Hudhejfe b. Jemanit dhe i është thënë: ‘Ky ua transmeton udhëheqësve atë çfarë flasin njerëzit.’ – Hudhejfe në atë, tha: ‘E kam dëgjuar të Dërguarin e Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), kur ka thënë: ‘Përgjuesi nuk ka për të hyrë në Xhennet.’”

Sufjani, thotë: “*El-Kattat* e simbolizon përgjuesin (personi i cili bartë fjalët e huaja).” Ky hadith është hasen-sahih.⁹⁰⁸

حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عُمَرَ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، عَنْ مَنْصُورٍ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ هَمَّامِ بْنِ الْحَارِثِ، قَالَ مَرَّ رَجُلٌ عَلَى حُدَيْفَةَ بْنِ الْيَمَانِ فَقِيلَ لَهُ إِنَّ هَذَا يَبْلُغُ الْأُمَرَاءَ الْحَدِيثَ عَنِ النَّاسِ . فَقَالَ حُدَيْفَةُ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ " لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ قَتَاتٌ " . قَالَ سُفْيَانُ وَالْقَتَاتُ النَّمَامُ . وَهَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

⁹⁰⁷ E shënojnë edhe Buhariu dhe Muslimi, në *Sahihë*.

⁹⁰⁸ E shënojnë edhe Buhariu dhe Muslimi, në *Sahihë*, si dhe Ebu Davudi, në *Sunen*.

79. Rreth dëlirësisë në të folur

باب مَا جَاءَ فِي الْعِي

2112. Na ka treguar Ahmed b. Meni – atë e ka informuar Jezid b. Haruni, duke transmetuar nga Ebu Gassan Muhammed b. Mutarrifi, ai nga Hassan b. Atijje,⁹⁰⁹ ai nga Ebu Umame – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Turpi dhe dëlirësia në të folur janë degë të imanit, ndërsa fjalimi i paturpshëm dhe i pakontrolluar janë degë të hipokrizisë.”

Ky hadith është hasen garib.⁹¹⁰ Na është i njohur nëpërmjet Ebu Gassan Muhammed b. Mutarrifit, i cili ka thënë: “*El-Ijju* është të përmbajturit në të folur, *el-bezzau* – të folurit e paturpshëm, derisa *el-bejjanu* - të folurit e pakontrolluar, sikur fjalimi i disa hatibëve, të cilët shumë gjerësisht flasin, duke i lavdëruar njerëzit në atë me çka Allahu nuk është i kënaqur.”

حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مَنِيعٍ، حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ، عَنْ أَبِي غَسَّانٍ، مُحَمَّدُ بْنُ مُطَرِّفٍ عَنْ حَسَّانَ بْنِ عَطِيَّةَ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ " الْكِبَاءُ وَالْعِي شُعْبَتَانِ مِنَ الْإِيمَانِ وَالْبَدَاءُ وَالْبَيَانُ شُعْبَتَانِ مِنَ الْتَفَاقِ " . قَالَ أَبُو عِيْسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ إِنَّمَا نَعْرِفُهُ مِنْ حَدِيثِ أَبِي غَسَّانَ مُحَمَّدُ بْنُ مُطَرِّفٍ . قَالَ وَالْعِي قُلَّةُ الْكَلَامِ وَالْبَدَاءُ هُوَ الْفُحْشُ فِي الْكَلَامِ وَالْبَيَانُ هُوَ كَثْرَةُ الْكَلَامِ مِثْلُ هَؤُلَاءِ الْخُطَبَاءِ الَّذِينَ يَخْطُبُونَ فَيُوسِّعُونَ فِي الْكَلَامِ وَيَنْقَصُونَ فِيهِ مِنْ مَدْحِ النَّاسِ فَيَمَّا لَا يُرْضِي اللَّهَ .

80. Oratoria ndonjëherë është magji

باب مَا جَاءَ فِي أَنَّ مِنَ الْبَيَانِ سِحْرًا

2113. Na ka treguar Kutejbe – atij i ka treguar Abdulaziz b. Muhammedi, duke transmetuar nga Zejd b. Esleme – që Ibn Umeri, ka thënë: “Erdhën dy njerëz,⁹¹¹ gjatë kohës së të Dërguarit të Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) dhe mbajtën fjalim. Njerëzit filluan të mrekulloheshin me fjalimin e tyre, ndërsa i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), u kthye përballë nesh dhe tha: “Ndonjëherë oratoria është sikurse magjia.” Ose, ka thënë: “Ndonjëherë disa forma të retorikës janë si magji.”⁹¹²

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Ammari, Ibn Mes’udi dhe Abdullah b. Shehhiri. Ky hadith është hasen-sahih.⁹¹³

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ مُحَمَّدٍ، عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ، عَنِ ابْنِ عُمرَ، أَنَّ رَجُلَيْنِ، قَدِمَا فِي زَمَانِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَخَطَبَا فَعَجِبَ النَّاسُ مِنْ كَلَامِهِمَا فَالْتَفَتَ إِلَيْنَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ " إِنَّ مِنَ الْبَيَانِ سِحْرًا " أَوْ " إِنَّ بَعْضَ الْبَيَانِ سِحْرٌ " . قَالَ أَبُو عِيْسَى وَفِي الْبَابِ عَنْ عَمَّارٍ وَابْنِ مَسْعُودٍ وَعَبْدِ اللَّهِ بْنِ الشَّخِيرِ . وَهَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

⁹⁰⁹ Hassan b. Atijje el-Muharibi është ravi i besueshëm dhe gjykatës sheriatik. I ka takuar gjeneratës së katërt.

⁹¹⁰ E shënojnë edhe Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*, dhe Hakimi, në *Mustedrek*.

⁹¹¹ Disa mendojnë që ata kanë qenë Zebrekani dhe Amir b. Ehim, nga fisi Benu Temim, të cilët kanë ardhur me delegacionin nga ai fis tek i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të), në vitin e nëntë sipas hixhretit.

⁹¹² Kjo domethënë, që ndonjëherë njerëzit orator mund t’i magjepsin dhe t’i drejtojnë sikur magjistarët.

⁹¹³ E shënojnë edhe Buhariu, në *Sahih*, Maliku, në *Muvetta*, Ahmedi b. Hanbeli, në *Musned*, si dhe Ebu Davudi, në *Sunen*.

81. Mbi modestinë

باب مَا جَاءَ فِي التَّوَاضُّعِ

2114. Na ka treguar Kutejbe – atë e ka informuar Abdulaziz b. Muhammedi, duke transmetuar nga Alaa b. Abdurrahmani, ai nga babai i vet, ndërsa ai nga Ebu Hurejre – që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Bamirësia nuk e zvogëlon pasurinë. Allahu, nuk e ngrit njeriun në asgjë për faljen e tij (të tjerët), por veç se në nder dhe askush nuk përkulet për Allahun, por Allahu veç se e ngrit atë.”

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Abdurrahman b. Avfi, Ibn Abbasi dhe Ebu Kebsh el-Enmariju, emri i të cilit është Umer b. Sa’d. Ky hadith është hasen-sahih.⁹¹⁴

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ مُحَمَّدٍ، عَنِ الْعَلَاءِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ " مَا نَقَصَتْ صَدَقَةٌ مِنْ مَالٍ وَمَا زَادَ اللَّهُ رَجُلًا بِعَفْوٍ إِلَّا عِزًّا وَمَا تَوَاضَعُ أَحَدٌ لِلَّهِ إِلَّا رَفَعَهُ اللَّهُ " . قَالَ أَبُو عِيسَى وَفِي الْبَابِ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ وَابْنِ عَبَّاسٍ وَأَبِي كَثْبَةَ الْأَنْثَمَارِيِّ وَأَسْمُهُ عُمَرُ بْنُ سَعْدٍ . وَهَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

82. Mbi dhunën

باب مَا جَاءَ فِي الظُّلْمِ

2115. Na ka treguar Abbas el-Anberi – atë e ka informuar Ebu Davud et-Tajalisi, duke transmetuar nga Abdulaziz b. Abdullah b. Ebu Seleme,⁹¹⁵ ai nga Abdullah b. Dinari, ai nga Ibn Umeri - që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Dhuna ka për të qenë shkaktare e vuajtjeve dhe tmerreve në Ditën e Gjykimit.”

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Abdullah b. Amri, Aishja, Ebu Musai dhe Ebu Hurejre. Ky hadith i Ibn Umerit është hasen-garib.⁹¹⁶

حَدَّثَنَا عَبَّاسُ الْعَنْبَرِيُّ، حَدَّثَنَا أَبُو دَاوُدَ الطَّيَالِسِيُّ، عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي سَلَمَةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ دِينَارٍ، عَنْ ابْنِ عُمَرَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ " الظُّلْمُ ظُلُمَاتٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ " . قَالَ أَبُو عِيسَى وَفِي الْبَابِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ وَعَائِشَةَ وَأَبِي مُوسَى وَأَبِي هُرَيْرَةَ وَجَابِرٍ . وَهَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ ابْنِ عُمَرَ .

83. Mbi ndalesën e gjetjes së të metave në dhuntitë

باب مَا جَاءَ فِي تَرْكِ الْغَيْبِ لِلنِّعْمَةِ

2116. Na ka treguar Ahmed b. Muhammedi – atë e ka informuar Abdullah b. Mubareku, duke transmetuar nga Sufjani, ai nga A’meshi, ai nga ebu Hazimi – që Ebu Hurejre ka thënë: “I Dërguari i Allahut kurrë nuk u ka gjetur të meta ushqimit. Nëse i pëlqente ai atë e hante; por nëse nuk e pëlqente, ai atë e linte.”

⁹¹⁴ E shënojnë edhe Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*, dhe Muslimi, në *Sahih*.

⁹¹⁵ Abdulaziz b. Abdullah b. Ebu Seleme el-Maxhishuni është ravi i besueshëm dhe gjykatës sheriatik. Autor i shumë veprave. I ka takuar gjeneratës së shtatë.

⁹¹⁶ E shënojnë edhe Buhariu dhe Muslimi, në *Sahihë*.

Ky hadith është hasen-sahih.⁹¹⁷ Emri i Ebu Hazim el-Eshxheut është Selman. Ai ishte i mbrojturi i Azz el-Eshxheut.

حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ، أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ، عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ الْأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي حَازِمٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ مَا عَابَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ طَعَامًا قَطُّ كَانَ إِذَا اسْتَهَاهُ أَكَلَهُ وَإِلَّا تَرَكَهُ . قَالَ أَبُو عِيْسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ . وَأَبُو حَازِمٍ هُوَ الْأَشْجَعِيُّ الْكُوفِيُّ وَاسْمُهُ سَلْمَانُ مَوْلَى عَزَّةَ الْأَشْجَعِيَّةِ .

84. Mbi respektimin e besimtarit

بَاب مَا جَاءَ فِي تَعْظِيمِ الْمُؤْمِنِ

2117. Na kanë treguar Jahja b. Eksemi dhe Xharud b. Muadhi – ata i ka informuar Fadl b. Musai, atë e ka informuar Husejn b. Vakidi, duke transmetuar nga Evf b. Delhemiu,⁹¹⁸ ai nga Nafiu – që Ibn Umeri ka thënë: “Një ditë, i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), u ngjit në minber, pastaj me zë të lartë, tha: ‘O grup i njerëzve, që islamini e ka pranuar me gjuhë, por feja ende nuk ka depërtuar në zemrat tuaja, mos i ofendoni dhe mos i shqetësoni muslimanët dhe mos gjurmoni pas të metave të tyre! Kush gjurmon pas të metave të muslimanit tjetër, Allahu ka për të gjurmuar pas të metave të tij, ndërsa, pas të metave të kujt ka për të gjurmuar Allahu, ka për ta turpëruar, madje edhe në shtëpinë e tij personale!’”

Nafiu, thotë: “Një ditë, Ibn Umeri e shikonte shtëpinë e Allahut – ose ka thënë Ka’ben – dhe tha: “Sa madhështore dhe e shenjtë je, por tek Allahu, besimtari është më i shenjtë sesa ti!”

Ky hadith është hasen-garib.⁹¹⁹ Na është i njohur vetëm nëpërmjet Husejn b. Vakidit. Is’hak b. Ibrahim es-Semerkandi nga Husejn b. Vakidi ka transmetuar ngjashëm me hadithin e mëparshëm. Edhe Ebu Berz el-Eslemiu, nga i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka transmetuar ngjashëm me këtë.

حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَكْثَمٍ، وَالْجَارُودُ بْنُ مُعَاذٍ، قَالَا حَدَّثَنَا الْفَضْلُ بْنُ مُوسَى، حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ وَاقِدٍ، عَنْ أَوْفَى بْنِ دَلْهَمٍ، عَنْ نَافِعٍ، عَنْ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ صَعِدَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ الْمُنْبَرِ فَنَادَى بِصَوْتٍ رَفِيعٍ فَقَالَ " يَا مَعْشَرَ مَنْ قَدْ أَسْلَمَ بِلِسَانِهِ وَلَمْ يُفِضْ الْإِيمَانَ إِلَى قَلْبِهِ لَا تُؤْذُوا الْمُسْلِمِينَ وَلَا تُعَيِّرُوهُمْ وَلَا تَتَّبِعُوا عَوْرَاتِهِمْ فَإِنَّهُ مَنْ تَتَّبَعَ عَوْرَةَ أَخِيهِ الْمُسْلِمِ تَتَّبَعَ اللَّهُ عَوْرَتَهُ وَمَنْ تَتَّبَعَ اللَّهُ عَوْرَتَهُ يَفْضَحْهُ وَلَوْ فِي جَوْفِ رَحْلِهِ " قَالَ وَنَظَرَ ابْنُ عُمَرَ يَوْمًا إِلَى النَّبِيِّ أَوْ إِلَى الْكَعْبَةِ فَقَالَ مَا أَعْظَمَكَ وَأَعْظَمَ حُرْمَتَكَ وَالْمُؤْمِنُ أَعْظَمُ حُرْمَةً عِنْدَ اللَّهِ مِنْكَ . قَالَ أَبُو عِيْسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ لَا نَعْرِفُهُ إِلَّا مِنْ حَدِيثِ الْحُسَيْنِ بْنِ وَاقِدٍ . وَرَوَى إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ السَّمَرَقَنْدِيُّ عَنْ حُسَيْنِ بْنِ وَاقِدٍ نَحْوَهُ وَرَوَى عَنْ أَبِي بَرَزَةَ الْأَسْلَمِيِّ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ نَحْوُ هَذَا .

85. Mbi eksperiencën

بَاب مَا جَاءَ فِي التَّجَارِبِ

2118. Na ka treguar Kutejbe – atë e ka informuar Abdullah b. Vehbiu, duke transmetuar nga Amr b. Harithi, ai nga Derraxhi, ai nga Ebu Hejthemi, ndërsa ai nga Ebu Seidi – që i Dërguari

⁹¹⁷ E shënojnë edhe Buhariu dhe Muslimi, në *Sahihë*.

⁹¹⁸ Evfa b. Delhem el-Basri el-Adudi është ravi i singertë. I ka takuar gjeneratës së shtatë.

⁹¹⁹ E shënon edhe Ibn Hibbani, në *Sahih*.

(paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “I kujdesshëm është vetëm ai që ka rrëshqitur, derisa i urtë është vetëm ai me eksperiencë.”

Ky hadith është hasen-garib.⁹²⁰ Na është i njohur vetëm në këtë formë.

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ وَهْبٍ، عَنْ عَمْرِو بْنِ الْحَارِثِ، عَنْ دَرَّاجٍ، عَنْ أَبِي الْهَيْثَمِ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " لَا حَلِيمَ إِلَّا ذُو عَثْرَةٍ وَلَا حَكِيمَ إِلَّا ذُو تَجْرِبَةٍ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ لَا نَعْرِفُهُ إِلَّا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ .

86. Mbi lavdëruesin i cili lavdërohet me të huajën

بَاب مَا جَاءَ فِي الْمُتَشَبِّعِ بِمَا لَمْ يُعْطَ

2119. Na ka treguar Ali b. Huxhri – atë e ka informuar Ismail b. Ajjashi, duke transmetuar nga Umare b. Gazijje, ai nga Ebu Zubejri, ai nga Xhabiri – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Kujt i dhurohet ndonjë dhuratë, nëse ka pasuri le t’ia kthejë atij me të, por nëse nuk ka, le të falënderohet me fjalë – sepse ai i cili e bënë atë është falënderues ndërsa ai i cili e mbulon atë është jo-falënderues. Ai i cili stoliset me diç që nuk është e tij, i ngjan atij i cili e vesh këmishën dhe pelerinën e përgojimit.”⁹²¹

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Esma bint Ebu Bekër dhe Aishja. Ky hadith është hasen-garib.⁹²² Fjalët e tij *kush mbulon atë është jo-falënderues* do të thonë që është jo-falënderues ndaj asaj dhuntie.

حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ حُجْرٍ، أَخْبَرَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَيَّاشٍ، عَنْ عُمَارَةَ بْنِ عَرْيَةَ، عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ، عَنْ جَابِرٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ " مَنْ أُعْطِيَ عَطَاءً فَوَجَدَ فَلْيُجْزِ بِهِ وَمَنْ لَمْ يَجِدْ فَلْيُتِّنْ فَإِنَّ مَنْ أُنْتَى فَقَدْ شَكَرَ وَمَنْ كَتَمَ فَقَدْ كَفَرَ وَمَنْ تَحَلَّى بِمَا لَمْ يُعْطَهُ كَانَ كَالْبَاسِ ثَوْبِي زُورٍ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ وَفِي الْبَابِ عَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ أَبِي بَكْرٍ وَعَائِشَةَ . وَمَعْنَى قَوْلِهِ " وَمَنْ كَتَمَ فَقَدْ كَفَرَ " . يَقُولُ قَدْ كَفَرَ بِتِلْكَ الْيَعْمَةِ .

87. Mbi falënderimin për të mirën e bërë

بَاب مَا جَاءَ فِي الثَّنَاءِ بِالْمَعْرُوفِ

2120. Na kanë treguar Ibrahim b. Seid el-Xhevberiu⁹²³ dhe Husejn b. Hasan el-Mervesi,⁹²⁴ i cili jetonte në Meke – atyre u ka treguar Ahves b. Xhevvabi,⁹²⁵ duke transmetuar nga Suajr b. Himsi,⁹²⁶ ai nga Sulejman et-Tejmije, ai nga Ebu Uthman en-Nehdiu, ndërsa ai nga Usama b.

⁹²⁰ E shënojnë edhe Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*, Ibn Hibbani, në *Sahih*, si dhe Hakimi, në *Mustedrek*.

⁹²¹ Arabët e kishin shprehur që, ndonjëherë ndonjë i vafër ta vesh këmishën dhe pelerinën e ndonjë njeriu prestigjioz. E bënte atë rrejshëm për të menduar njerëzit që është njeri prestigjioz, për ta vlerësuar dhe për ta pëlqyer mendimin e tij.

⁹²² E shënojnë edhe Buhariu, në *Edebul-Mufred*, Ebu Davudi, në *Sunen*, si dhe Ibn Hibbani, në *Sahih*.

⁹²³ Ibrahim b. Seid el-Xhevheri Ebu Is'hak et-Taberi është ravi i besueshëm dhe hafiz i hadithit. Disa pa pasur fare argument e kanë kritikuar. I ka takuar gjeneratës së dhjetë.

⁹²⁴ Husejn b. Hasan b. Harb es-Sulemi Ebu Abdullah el-Mirvezi është ravi i sinqertë. Ka jetuar në Mekke. I ka takuar gjeneratës së dhjetë.

⁹²⁵ Ahves b. Xhevvab ed-Dubei Ebu Xhevvab el-Kufi është ravi i sinqertë, por vazhdimisht ka bërë gabime. I ka takuar gjeneratës së dhjetë.

⁹²⁶ Suajr b. Hims et-Temimi Ebu Maliku dhe Ebu Hafsi është transmetues i sinqertë. I ka takuar gjeneratës së shtatë.

Zejdi – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Kur ndokujt i bëhet ndonjë e mirë dhe i thotë atij që ia ka bërë atë: ‘Allahu të shpërbleftë me të mira!’ – me atë është falënderuar në mënyrën më të plotë.”⁹²⁷

Ky hadith është xhejjidun-garib.⁹²⁸ Në këtë formë, na është i njohur, vetëm nëpërmjet Usama b. Zejdit. Është transmetuar edhe nga Ebu Hurejre, e ai nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ngjashëm me hadithin e mëparshëm.⁹²⁹

حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ الْحَسَنِ الْمَرْوَزِيُّ، بِمَكَّةَ وَإِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعِيدٍ الْجَوْهَرِيُّ قَالَا حَدَّثَنَا الْأَحْوَصُ بْنُ جَوَابٍ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ جَمْرٍ، عَنْ سُلَيْمَانَ التَّيْمِيِّ، عَنْ أَبِي عُثْمَانَ النَّهْدِيِّ، عَنْ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " مَنْ صَنَعَ إِلَيْهِ مَعْرُوفٌ فَقَالَ لِفَاعِلِهِ جَزَاكَ اللَّهُ خَيْرًا فَقَدْ أُبْلَغَ فِي الثَّنَاءِ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ جَيِّدٌ عَرِيبٌ لَا نَعْرِفُهُ مِنْ حَدِيثِ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ إِلَّا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ . وَقَدْ رُوِيَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ بِمِثْلِهِ وَسَأَلْتُ مُحَمَّدًا فَلَمْ يَعْرِفْهُ .

⁹²⁷ Disa thonë: “Nëse dora jote nuk është në gjendje t’ia kthejë atë, atëherë gjuha jote le ta falënderojë dhe le të lutet për atë që të ka bërë ndonjë të mira.

⁹²⁸ E shënojnë edhe Nesaiu, në *Sunen*, dhe Ibn Hibbani, në *Sahih*. El-Menavi, në *El-Xhamius-sagiru*, pohon që senedi i këtij hadithi është i besueshëm.

⁹²⁹ Abdurrahman el-Mubarekfuri thotë që nuk e ka gjetur hadithin të cilin e ka transmetuar Ebu Hurejre, e i cili është siç thekson Tirmidhiu – i ngjashëm me hadithin e mëparshëm. Ndërkaq, Tirmidhiu dhe të tjerët transmetojnë nga ai që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të) ka thënë: “Ai që nuk është falënderues ndaj nejtëve (për të mirën e bërë), ai nuk është falënderues edhe ndaj Allahut.”

Në emër të Allahut, Mëshiruesit, të Gjithëmëshirshmit

Kapitulli mbi mjekësinë e të Dërguarit të Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të)

كتاب الطب عن رسول الله ﷺ

1. Mbi ushqimin dietal

2121. Na ka treguar Abbas b. Muhammed ed-Duri – atë e ka informuar Junus b. Muhammedi, atij i ka treguar Fulejh b. Sulejmani, duke transmetuar nga Uthman b. Abdurrahmani, ai nga Ja’kub b. Ebu Ja’kubi⁹³⁰ - që Ummi Mundhiri, ka thënë: “Një ditë, te ne hynë i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) dhe Aliu, ndërsa kalaveshët e hurmeve të freskëta të papjekura i kishim të varura (mbi mure). I Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) filloi të hante, me te edhe Aliun. I Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) i tha Aliut: ‘Ngadalë, ti sa ke filluar të këndellesh nga sëmundja!’ Aliu u ul, ndërsa i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), vazhdoi së ngrëni. Kur ua zjeva rrepën me elb, i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) tha: “Ali, këtë haje, e kjo ka për të bërë mirë.”

Ky hadith është hasen-garib.⁹³¹ Na është i njohur vetëm nëpërmjet Fulejh b. Sulejmanit. Kjo është transmetuar nga Fulejh b. Sulejmani, ndërsa ai transmeton nga Ejjub b. Abdurrahmani.

حَدَّثَنَا عَبَّاسُ بْنُ مُحَمَّدٍ الدُّورِيُّ، حَدَّثَنَا يُونُسُ بْنُ مُحَمَّدٍ، حَدَّثَنَا فُلَيْحُ بْنُ سُلَيْمَانَ، عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ النَّسَائِيِّ، عَنْ يَعْقُوبَ بْنِ أَبِي يَعْقُوبَ، عَنْ أُمِّ الْمُنْذِرِ، قَالَتْ دَخَلَ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَمَعَهُ عَلِيٌّ وَلَنَا دَوَالٍ مُعَلَّقَةٌ قَالَتْ فَجَعَلَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَأْكُلُ وَعَلِيٌّ مَعَهُ يَأْكُلُ . فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ لِعَلِيٍّ " مَهْ مَهْ يَا عَلِيُّ فَإِنَّكَ نَاقِيَهُ " . قَالَ فَجَلَسَ عَلِيٌّ وَالنَّبِيُّ ﷺ يَأْكُلُ . قَالَتْ فَجَعَلْتُ لَهُمْ سِلْفًا وَشَعِيرًا فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ " يَا عَلِيُّ مِنْ هَذَا فَأَصِيبْ فَإِنَّهُ أَوْفَقُ لَكَ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ لَا نَعْرِفُهُ إِلَّا مِنْ حَدِيثِ فُلَيْحٍ . وَيُرْوَى عَنْ فُلَيْحٍ عَنْ أَيُّوبَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ .

2122. Na ka treguar Muhammed b. Beshshari – atë e kanë informuar Ebu Amiri dhe Ebu Davudi,⁹³² ata i ka informuar Fulejh b. Sulejmani, duke transmetuar nga Ejjub b. Abdurrahmani,⁹³³ ai nga Ja’kub b. Ebu Ja’kubi, që Ummi Mundhir el-Ensariu,⁹³⁴ ka thënë: “Njëherë, te ne hyri i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të).” – pastaj

⁹³⁰ Jakub b. Ebu Jakub el-Medeni është transmetues i singertë i hadithit. I ka takuar gjeneratës së tretë.

⁹³¹ E shënojnë edhe Ebu Davudi dhe Ibn Maxhe, në *Sunene*.

⁹³² Ebu Davud et-Tajalisi.

⁹³³ Ejjub b. Abdurrahman b. Sa’sa, disa i thonë Ejjub b. Abdurrahman b. Abdullah b. Ebu Sa’sa, është transmetues i singertë i hadithit. I ka takuar gjeneratës së gjashtë.

⁹³⁴ Ummu Mundhir el-Ensarie është njëra nga tetet e të Dërguarit të Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të). Quhej Selma bint Kajs.

tregoi ngjashëm me hadithin e mëparshëm, të cilin e ka transmetuar Junus b. Muhammedi nga Fulejh b. Sulejmani, vetëm se në të (i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “(...) kjo për ty është më e dobishme.” Muhammed b. Beshshari, në hadithin të cilin ai e ka transmetuar, ka thënë: “Më ka treguar Ejjub b. Abdurrahmani.” Ky hadith është xhejjidun-garib.

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ، حَدَّثَنَا أَبُو عَامِرٍ، وَأَبُو دَاوُدَ قَالَ حَدَّثَنَا فُلَيْحُ بْنُ سُلَيْمَانَ، عَنْ أَيُّوبَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، عَنْ يَعْقُوبَ، عَنْ أُمِّ الْمُؤَذَّرِ الْأَنْصَارِيِّ، فِي حَدِيثِهِ قَالَتْ دَخَلَ عَلَيْنَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَذَكَرَ نَحْوَ حَدِيثِ يُونُسَ بْنِ مُحَمَّدٍ إِلَّا أَنَّهُ قَالَ " أَنْفَعُ لَكَ " . وَقَالَ مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ وَحَدَّثَنِيهِ أَيُّوبُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ . هَذَا حَدِيثٌ حَيْثُ غَرِيبٌ .

2123. Na ka treguar Muhammed b. Jahjai – atë e ka informuar Is'hak b. Muhammed el-Ferviu – atë e ka informuar Ismail b. Xha'feri, duke transmetuar nga Umar b. Gazijje, ai nga Asim b. Umer b. Katade, ai nga Mahmud b. Lebidi, e ai nga Katade b. Nu'mani – që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Kur Allahu e do ndonjë rob, ai atë e mbron nga kënaqësitë e kësaj bote, mu ashtu siç ndonjëri prej jush e mbron të sëmurin e vet nga uji.”

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Suhejbi. Ky hadith është hasen-garib.⁹³⁵ Ai, nga Muhammed b. Lebidi, nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), është transmetuar si mursel – hadith.

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى، حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْقُرَوِيُّ، حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ جَعْفَرٍ، عَنْ عُمَارَةَ بْنِ غَزِيَّةَ، عَنْ عَاصِمِ بْنِ عُمَرَ بْنِ قَتَادَةَ، عَنْ مَحْمُودِ بْنِ أَبِيهِ، عَنْ قَتَادَةَ بْنِ النُّعْمَانِ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ " إِذَا أَحَبَّ اللَّهُ عَبْدًا حَمَاهُ الدُّنْيَا كَمَا يَظَلُّ أَحَدُكُمْ يَحْمِي سَقِيمَهُ الْمَاءَ " . قَالَ أَبُو عِيسَى وَفِي الْبَابِ عَنْ صُهَيْبٍ وَأُمِّ الْمُؤَذَّرِ . وَهَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ . وَقَدْ رُوِيَ هَذَا الْحَدِيثُ عَنْ مَحْمُودِ بْنِ أَبِيهِ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ مُرْسَلًا .

2124. Na ka treguar Ali b. Huxhri – atë e ka informuar Ismail b. Xha'feri, duke transmetuar nga Amr b. Ebu Amri, ai nga Asim b. Umer b. Katade, ai nga Muhammed b. Lebidi, ndërsa ai nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) – ngjashëm me hadithin e mëparshëm, me atë që në sened nuk e ka përmendur Katade b. Nu'manin. Katade b. Nu'man ez-Zaferiu është vëllai i Ebu Seid el-Hudriut nga nëna, Mahmud b. Lebidi, si fëmijë, e ka parë të Dërguarin (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të).

حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ حُجْرٍ، أَخْبَرَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ جَعْفَرٍ، عَنْ عَمْرِو بْنِ أَبِي عَمْرٍو، عَنْ عَاصِمِ بْنِ عُمَرَ بْنِ قَتَادَةَ، عَنْ مَحْمُودِ بْنِ أَبِيهِ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ نَحْوَهُ وَلَمْ يَذْكُرْ فِيهِ عَنْ قَتَادَةَ بْنِ النُّعْمَانِ . قَالَ أَبُو عِيسَى وَقَتَادَةُ بْنُ النُّعْمَانِ الطَّفَرِيُّ هُوَ أَخُو أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ لِأُمِّهِ وَمَحْمُودُ بْنُ أَبِيهِ قَدْ أَدْرَكَ النَّبِيَّ ﷺ وَرَأَاهُ وَهُوَ غُلَامٌ صَغِيرٌ .

2. Mbi nxitjen e përdorimit të barërave

2125. Na ka treguar Bishr b. Muadh el-Akad el-Basriu – atë e ka informuar Ebu Avane, duke transmetuar nga Zijad b. Ilake – që Usama b. Sheriku, ka thënë: “Me një rast, beduinët thanë: ‘O i Dërguar i Allahut, a kemi për t’u mjekuar (kur sëmuremi)?’ ‘Po.’ – tha ai. ‘Mjekohuni, o

⁹³⁵ E shënojnë edhe Bejhekiu, në *Shuamul-Imanu*, dhe Hakimi, në *Mustedrek*. Hakimi konsideron që ky hadith është i besueshëm.

robërit e Allahut, sepse Allahu nuk ka krijuar asnjë sëmundje e që për të të mos e krijonte ilaçin. Vetëm për një sëmundje nuk ka ilaç.’ ‘Cila është ajo sëmundje, o i Dërguar i Allahut?’ – pyetën të pranishmit. ‘Ajo është pleqëria.’ – u përgjigj ai.”⁹³⁶

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Ibn Mes’udi, Ebu Hurejre, Ebu Hizame, babai i tij dhe Ibn Abbasi. Ky hadith është hasen-sahih.⁹³⁷

حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ مُعَاذٍ الْعَقَدِيُّ، حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ، عَنْ زِيَادِ بْنِ عِلَاقَةَ، عَنْ أَسَامَةَ بْنِ شَرِيكٍ، قَالَ قَالَتِ الْأَعْرَابُ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَلَا نَتَدَاوَى قَالَ " نَعَمْ يَا عِبَادَ اللَّهِ تَدَاوُوا فَإِنَّ اللَّهَ لَمْ يَصْنَعْ دَاءً إِلَّا وَضَعَ لَهُ شِفَاءً أَوْ قَالَ دَوَاءً إِلَّا دَاءً وَاحِدًا " . قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ وَمَا هُوَ قَالَ " الْهَرَمُ " . قَالَ أَبُو عِيسَى وَفِي الْبَابِ عَنْ ابْنِ مَسْعُودٍ وَأَبِي هُرَيْرَةَ وَأَبِي خُرَيْمَةَ عَنْ أَبِيهِ وَابْنِ عَبَّاسٍ . وَهَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

3. Mbi ushqimin e të sëmurit

2126. Na ka treguar Ahmed b. Meni – atë e ka informuar Ismail b. Ibrahim, atë Muhammed b. Saib b. Bereke,⁹³⁸ duke transmetuar nga nëna e vet⁹³⁹ - që Aishja, ka thënë: “Kur ndonjëra nga gratë e tij sëmurej nga ethet, i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) urdhëronte që të zihej çorbë, pastaj e urdhëronte atë për ta ngrënë, duke thënë: ‘Ajo ka për ta këndellur të pa-disponuarin dhe ka për ta larguar dhembjen nga zemra e sëmure, sikurse që ndonjëra nga ju e mënjanon papastërtinë nga fytyra e vet me ujë.’”

Ky hadith është hasen-sahih.⁹⁴⁰ Edhe Zuhriu ka transmetuar nga Urve, ai nga Aishja, ndërsa ajo nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), diçka nga kjo.

حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مَنِيعٍ، أَخْبَرَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ السَّائِبِ بْنِ بَرَكَةَ، عَنْ أُمِّهِ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِذَا أَخَذَ أَهْلَهُ الْوَعَكُ أَمَرَ بِالْحَسَاءِ فَصُنِعَ ثُمَّ أَمَرَهُمْ فَحَسَوْا مِنْهُ وَكَانَ يَقُولُ " إِنَّهُ لَيَرْتُو فَوَادَ الْحَزِينِ وَيَسْرُو عَنْ فَوَادِ السَّقِيمِ كَمَا تَسْرُو إِذَا كُنَّ الْوَسَخَ بِالْمَاءِ عَنْ وَجْهِهَا " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

2127. Ashtu na ka treguar Husejn El-Xheriri – atë e ka informuar Ebu Is’hak et-Talikani, duke transmetuar nga Ibn Mubareku, ai nga Junusi, ai nga Zuhriu, ai nga Urve, ai nga Aishja, ndërsa ajo nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) – kuptimin e ngjashëm. Mbi atë na ka treguar Ebu Is’haku.

⁹³⁶ Në transmetimin e këtij hadithi të cilin e shenon Ebu Davudi, qëndron se Usama b. Sherihu ka thënë: “Me një rast, erdha te i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të) rreth tij ishin as’habët. E dëgjoni me vëmendje, sikur të i kishin shpezët mbi kokat e tyre. Pasu u ula, filluan të arrinin beduinët nga të gjitha anët dhe e pyesnin: “O i Dërguar i Allahut, a jemi të obliguar për t’u shëruar (nëse sëmuremi)?” Ai tha: “Po, shërohuni, o robërit e Allahut (nëse sëmureni)!” Ky hadith është argument i qartë që secili musliman nëse sëmuret është i obliguar për të kërkuar ilaç. Njëkohësisht, kjo është përgjigje për pasuesit e Librit dhe disa sekteve të humbura, të cilat konsiderojnë se njeriu duhet të dorëzohet fatit dhe që nuk e ka të lejuar shërimin.

⁹³⁷ E shënojnë edhe Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*, Buhariu, në *Edebul-Mufred*, si dhe Ebu Davudi, Nesaiu dhe Ibn Maxhe, në *Sunene*.

⁹³⁸ Muhammed b. Saib b. Bereke el-Mekki është transmetues i sinqertë i hadithit. I ka takuar gjeneratës së gjashtë.

⁹³⁹ Nëna e Muhammed b. Saib b. Berekes është ravi makbul. I ka takuar gjeneratës së tretë.

⁹⁴⁰ E shënojnë edhe Ibn Maxhe, në *Sunen*, si dhe Hakimi, në *Mustedrek*.

4. Mos e detyroni të sëmuri të hajë dhe të pijë

2128. Na ka treguar Ebu Kurejbe – atë e ka informuar Bekër b. Junus b. Bukejri,⁹⁴¹ duke transmetuar nga Musa b. Aliu, ai nga babai i vet, ndërsa ai nga Ukbe b. Amir el-Xhuheniu – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Mos i detyroni të sëmuri të juaj për të ngrënë. Allahu i Lartësuar ata i ushqen dhe u jep për të pirë.” Ky hadith është hasen-garib.⁹⁴² Na është i njohur vetëm në këtë formë.

حَدَّثَنَا أَبُو كُرَيْبٍ، حَدَّثَنَا بَكْرُ بْنُ يُونُسَ بْنِ بُكَيْرٍ، عَنْ مُوسَى بْنِ عَلِيٍّ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ الْجُهَنِيِّ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " لَا تُكْرَهُوا مَرْضَاكُمْ عَلَى الطَّعَامِ فَإِنَّ اللَّهَ يُطْعِمُهُمْ وَيَسْقِيهِمْ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ لَا نَعْرِفُهُ إِلَّا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ .

5. Mbi farën e zezë (habetul-sevda)

2129. Na kanë treguar Ibn Ebu Umeri dhe Seid b. Abdurrahman el-Mahzumi – atyre u ka treguar Sufjani, duke transmetuar nga Zuhriu, ai nga Ebu Seleme, ndërsa ai nga Ebu Hurejre – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Përdorni farën e zezë,⁹⁴³ sepse ajo është ilaç për të gjitha sëmundjet – përveç *sames*, e *sam* është vdekja.”⁹⁴⁴

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Burejde, Ibn Umeri dhe Aishja. Ky hadith është hasen-sahih.⁹⁴⁵

حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عُمَرَ، وَسَعِيدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْمَخْزُومِيُّ، قَالَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ " عَلَيْكُمْ بِهَذِهِ الْحَبَّةِ السَّوْدَاءِ فَإِنَّ فِيهَا شِفَاءً مِنْ كُلِّ دَاءٍ إِلَّا السَّامَ " . وَالسَّامُ الْمَوْتُ . قَالَ أَبُو عِيسَى وَفِي الْبَابِ عَنْ بُرَيْدَةَ وَابْنِ عُمَرَ وَعَائِشَةَ . وَهَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

6. Mbi pirjen e urinës së devesë

2130. Na ka treguar Hasan b. Muhammed ez-Za’ferani – atë e ka informuar Affani, atë Hammad b. Seleme, atë e kanë informuar Humejdi, Thabiti dhe Katade – që Enesi, ka thënë:

⁹⁴¹ Bekr b. Junus b. Bukejr esh-Shejbani el-Kufi, sipas mendimit të Ibn Haxher el-Askalanit, është ravi i dobët. I ka takuar gjeneratës së nëntë.

⁹⁴² E shënojnë edhe Ibn Maxhe, në *Sunen*, si dhe Hakimi, në *Mustedrek*.

⁹⁴³ Hane atë me ushqim, dhe përdoren atë në mënyra tjera të provuara.

⁹⁴⁴ Në transmetimin të cilin e shënon El-Mustegfiri, në Mjeksi, nga Burejde, qëndron se i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të) ka thënë: “Në farën e zezë është ilaçi.” “Çka është ajo fara e zezë?” – pyeti dikush. “Ajo çurekot.” – u përgjigj ai. “E si përdoret?” – pyeti dikush. Ai tha: “Merri njëzet e një farë, vëri ato në një pëlhurë, mandej zhytet në ujë dhe lëje të qëndrojnë atë tërë natën. Në mëngjes në vrimën e djathtë të hundës e vë një pikë, ndërsa në vrimën e majtë dy pika të atij uji. Të nesërmen në vrimën e djathtë të hundës vëji dy pika, në të majtë një pikë. Ditën e dretë përsëri në vrimën e djathtë të hundës e vë një pikë, e në të majtë dy pika.”

⁹⁴⁵ E shënojnë edhe Buhariu dhe Muslimi, në *Sahihë*, si dhe Ibn Maxhe në *Sunen*, pastaj edhe Hakimi, në *Mustedrek*.

“Disa njerëz nga fisi Urejne, erdhën në Medine. Nuk e përballonin ajrin e saj, e as ujin dhe u sëmurën. I Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të), i dërgoi te devetë e zekatit dhe tha: ‘Pini qumështin dhe urinën e tyre.’”⁹⁴⁶

Mbi këtë temë, është transmetuar hadithi edhe nga Ibn Abbasi. Ky hadith është hasen-sahih.

حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ مُحَمَّدٍ الرَّعَفَرَانِيُّ، حَدَّثَنَا عَفَّانُ، حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ، أَخْبَرَنَا حُمَيْدٌ، وَثَابِتٌ، وَقَتَادَةُ، عَنْ أَنَسٍ، أَنَّ نَاسًا، مِنْ عُرَيْنَةَ قَدِمُوا الْمَدِينَةَ فَاجْتَوَوْهَا فَبِعَتْهُمْ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فِي إِبِلِ الصَّدَقَةِ وَقَالَ " اشْرَبُوا مِنَ الْبَائِيهَا وَأَبْوَالِهَا " . قَالَ أَبُو عِيسَى وَفِي الْبَابِ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ . وَهَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

7. Mbi helmimin dhe format e tjera të vetëvrasjes

2131. Na ka treguar Ahmed b. Meni – atë e ka informuar Ubejd b. Humejdi, duke transmetuar nga A'meshi, ai nga Ebu Salihi, ndërsa ai nga Ebu Hurejre – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Kushdo që e vret veten me (një instrument të) hekur, ai në Ditën e Gjykimit do të vijë me hekur në dorën e tij, që me të vazhdimisht ta godasë veten në stomak në Zjarrin e Xhehennemit, duke banuar në atë gjendje përjetësisht. Dhe kushdo që e vret veten me helm, atëherë, helmi i tij do të jetë në dorën e tij, për ta marrë vazhdimisht atë në Zjarrin e Xhehennemit, duke banuar në atë gjendje përjetësisht.”

حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مَنِيعٍ، حَدَّثَنَا عُبَيْدُ بْنُ حُمَيْدٍ، عَنِ الْأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَرَاهُ رَفَعَهُ قَالَ " مَنْ قَتَلَ نَفْسَهُ بِحَدِيدَةٍ جَاءَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَحَدِيدَتُهُ فِي يَدِهِ يَتَوَجَّأُ بِهَا فِي بَطْنِهِ فِي نَارِ جَهَنَّمَ خَالِدًا مُخَلَّدًا أَبَدًا وَمَنْ قَتَلَ نَفْسَهُ بِسُمِّ فَسُمُّهُ فِي يَدِهِ يَتَحَسَّاهُ فِي نَارِ جَهَنَّمَ خَالِدًا مُخَلَّدًا أَبَدًا " .

2132. Na ka treguar Mahmud b. Gajlani – atë e ka informuar Ebu Davudi,⁹⁴⁷ duke transmetuar nga Shu'be – që A'meshi, ka thënë: “E kam dëgjuar Ebu Salihin,⁹⁴⁸ i cili ka transmetuar nga Ebu Hurejre, që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: ‘Kush e vret veten me ndonjë mjet të hekurt, ai mjet ka me qenë në dorën e tij dhe me të, në zjarrin e xhehennemit përjetësisht ka për ta shpuar stomakun e vet. Kush vetë-helmohet, ai helm ka me qenë në dorën e tij dhe me të në zjarrin e Xhehennemit, përjetësisht ka për t’u helmuar. Kush hidhet nga ndonjë kodër dhe mbytet, ai në zjarrin e Xhehennemit ka për t’u hedhur përjetësisht (në mënyrë të njëjtë)!”

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ غِيْلَانَ، حَدَّثَنَا أَبُو دَاوُدَ، عَنْ شُعْبَةَ، عَنِ الْأَعْمَشِ، قَالَ سَمِعْتُ أَبَا صَالِحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ " مَنْ قَتَلَ نَفْسَهُ بِحَدِيدَةٍ فَحَدِيدَتُهُ فِي يَدِهِ يَتَوَجَّأُ بِهَا فِي بَطْنِهِ فِي نَارِ جَهَنَّمَ خَالِدًا مُخَلَّدًا فِيهَا أَبَدًا وَمَنْ قَتَلَ نَفْسَهُ بِسُمِّ فَسُمُّهُ فِي يَدِهِ يَتَحَسَّاهُ فِي نَارِ جَهَنَّمَ خَالِدًا مُخَلَّدًا فِيهَا أَبَدًا وَمَنْ تَرَدَّى مِنْ جَبَلٍ فَقَتَلَ نَفْسَهُ فَهُوَ يَتَرَدَّى فِي نَارِ جَهَنَّمَ خَالِدًا مُخَلَّدًا فِيهَا أَبَدًا " .

⁹⁴⁶ Ky hadith në tërësi përmendet në *Përmbledhjen e Tirmidhiut*, në librin 1. Atij i është shtuar edhe komentimi. Shiko *Xhami'u Suneni Tirmidhi*, libri 1, fq. 186.

⁹⁴⁷ Ebu Davud et-Tajalisi.

⁹⁴⁸ Emri i Ebu Salihut është Zekvan.

2133. Na ka treguar Muhammed b. Ala – atë e kanë informuar Vekiu dhe Ebu Muaviu, duke transmetuar nga A'meshi, ai nga Ebu Salihu, ai nga Ebu Hurejre, ndërsa ai nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) – ngjashëm me hadithin e Shu'bes nga A'meshi.

Ky hadith është sahih.⁹⁴⁹ Ai është më i besueshëm sesa hadithi i parë. Ashtu, ky hadith është transmetuar nga A'meshi, ai nga Ebu Salihu, ai nga Ebu Hurejre, e ai nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të). Muhammed b. Axhlani ka transmetuar nga Seid el-Makburiu, ai nga Ebu Hurejre, që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Kush vetë-mbytet me helm, ka për të vuajtur në zjarrin e Xhehennemit!” Ndërkaq, nuk është përmendur *përjetësisht*. Ashtu Ebu Zinadi ka transmetuar nga A'rexhi, ai nga Ebu Hurejre, ndërsa ai nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) dhe kjo është më e besueshme, sepse në shumë transmetime ka ardhur, që pasuesit e tevhidit kanë për të vuajtur në Xhehennem, pastaj kanë për t'u nxjerr nga ai, e nuk përmendet që në të kanë për të qëndruar përjetësisht.

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ، حَدَّثَنَا وَكِيعٌ، وَأَبُو مُعَاوِيَةَ عَنْ الْأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَحْوَ حَدِيثِ شُعْبَةَ عَنِ الْأَعْمَشِ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ وَهُوَ أَصَحُّ مِنَ الْحَدِيثِ الْأَوَّلِ . هَكَذَا رَوَى غَيْرُ وَاحِدٍ هَذَا الْحَدِيثَ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ . وَرَوَى مُحَمَّدُ بْنُ عَجَلَانَ عَنْ سَعِيدِ الْمُقْبَرِيِّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ " مَنْ قَتَلَ نَفْسَهُ بِسِمْ عَذَبَ فِي نَارِ جَهَنَّمَ " . وَلَمْ يُذَكَّرْ فِيهِ خَالِدًا مُخَلَّدًا فِيهَا أَبَدًا . وَهَكَذَا رَوَاهُ أَبُو الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ وَهَذَا أَصَحُّ لِأَنَّ الرِّوَايَاتِ إِنَّمَا تَجِيءُ بِأَنَّ أَهْلَ التَّوْحِيدِ يُعَذِّبُونَ فِي النَّارِ ثُمَّ يُخْرَجُونَ مِنْهَا وَلَمْ يُذَكَّرْ أَنَّهُمْ يُخَلَّدُونَ فِيهَا .

2134. Na ka treguar Suvejd b. Nasri – atë e ka informuar Abdullah b. Mubareku, duke transmetuar nga Junus b. Ebu Is'haku, ai nga Muxhahidi – që Ebu Hurejre, ka thënë: “E ka ndaluar i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ilaçin e shëmtuar, domethënë, helmin.”

حَدَّثَنَا سُؤَيْدُ بْنُ نَصْرٍ، أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ، عَنْ يُونُسَ بْنِ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنْ مُجَاهِدٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ نَهَى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَنِ الدَّوَاءِ الْخَبِيثِ . قَالَ أَبُو عِيسَى يَغْنِي السُّمُّ .

8. Mbi ndalesën e shërimit me pije dehëse

2135. Na ka treguar Mahmud b. Gajlani – atë e ka informuar Ebu Davudi, duke transmetuar nga Shu'be, ai nga Simaku, ai ka dëgjuar nga Alkame b. Vaili – që babai i Alkame b. Vailit ka qenë i pranishëm tek i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të), kur Suvejd b. Tariku – apo ka thënë Tarik b. Suvejdi – e ka pyetur mbi alkoolin. Ai i ka ndaluar, ndërsa ai i ka thënë: “Ne e përdorim për mjekim.”⁹⁵⁰ I Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të), në atë tha: “Në të nuk ka ilaç, në të është sëmundja.”⁹⁵¹

⁹⁴⁹ E shënojnë edhe Buhariu dhe Muslimi, në *Sahihë*.

⁹⁵⁰ Në transmetimin e Muslimit, qëndron: “E e bëjmë atë për shkak të ilaçit.”

⁹⁵¹ Ky hadith është argument i qartë se është i ndaluar përdorimi i alkoolit si ilaç. Analoge me të, është i ndaluar përdorimi i të gjitha llojeve të ilaçit që përmbajnë alkool, nëse ilaç të tillë ka edhe pa alkool. Në rast se, ilaç të tillë nuk ka pa alkool, e është e domosdoshme që ilaçi i tillë të përdoret, atëherë në rast të domosdoshmërisë,

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ غِيْلَانَ، حَدَّثَنَا أَبُو دَاوُدَ، عَنْ شُعْبَةَ، عَنْ سِمَاكِ، أَنَّهُ سَمِعَ عَلْقَمَةَ بْنَ وَائِلٍ، عَنْ أَبِيهِ، أَنَّهُ شَهِدَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَسَأَلَهُ سُؤْيُدُ بْنُ طَارِقٍ أَوْ طَارِقُ بْنُ سُؤْيِدٍ عَنِ الْخَمْرِ فَتَنَاهَا عَنْهُ فَقَالَ إِنَّا نَتَذَاوَى بِهَا . فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " إِنَّهَا لَيْسَتْ بِدَوَاءٍ وَلَكِنَّهَا دَاءٌ " .

2136. Na ka treguar Mahmudi – atë e ka informuar Nadri dhe Shebabe, duke transmetuar nga Shu'be – ngjashëm me hadithin e mëparshëm.

Mahmudi thotë, që Nadiri i thoshte Tarik b. Suvejditi, derisa Shebabi i thoshte Suvejd b. Tariku. Ky hadith është hasen-sahih.⁹⁵²

حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ، حَدَّثَنَا النَّضْرُ بْنُ سَمِيلٍ، وَشَبَابَةُ، عَنْ شُعْبَةَ، بِمِثْلِهِ . قَالَ مُحَمَّدٌ قَالَ النَّضْرُ طَارِقُ بْنُ سُؤْيِدٍ وَقَالَ شَبَابَةُ سُؤْيُدُ بْنُ طَارِقٍ . قَالَ أَبُو عِيْسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

9. Mbi marrjen e ilaçeve nëpër hundë dhe në mënyra tjera

2137. Na ka treguar Muhammed b. Medduvejhu – atë e ka informuar Abdurrahman b. Hammadi, atë Abbad b. Mensuri, duke transmetuar nga Ikrimë, ai nga Ibn Abbasi – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Mënyra më e mirë e mjekimit është vënia e pikave të ilaçit në hundë, vënia e ilaçit në gojë, lëshimi i gjakut nëpërmjet kupëzave si dhe ngrënia dhe pirja e ilaçit për shkak të pastrimit të stomakut.” Kur i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), është sëmure, as’habët ia përgatitën ilaçin dhe (me forcë) ia vunë në gojë. Pasi që mbaruan, ai tha: “Jepjani atë edhe atyre në gojë!” – dhe na e vunë të gjithëve, përveç Abbasit.⁹⁵³

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مَدُوَيْهِ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ حَمَّادٍ الشَّعْبِيُّ، حَدَّثَنَا عَبَادُ بْنُ مَنْصُورٍ، عَنْ عِكْرَمَةَ، عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " إِنَّ خَيْرَ مَا تَدَاوَيْتُمْ بِهِ السَّعْوَطُ وَاللَّدُوْدُ وَالْحِجَامَةُ وَالْمَشْيُ " . فَلَمَّا اسْتَنكَى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ لَدَهُ أَصْحَابَهُ فَلَمَّا فَرَّغُوا قَالَ " لُدُوهُمْ " . قَالَ فَلَدُوا كُلَّهُمْ غَيْرَ الْعَبَّاسِ .

2138. Na ka treguar Muhammed b. Jahja – atë e ka informuar Jezid b. Haruni, atë Abbad b. Mensuri, duke transmetuar nga Ikrimë, e ai nga Ibn Abbasi – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Mënyra më e mirë e mjekimit është vënia e ilaçit në gojë, vënia e pikave në hundë, lëshimi i gjakut nëpërmjet kupëzave si dhe ngrënia dhe pirja e ilaçeve për shkak të pastrimit të stomakut. Më e mirë me çfarë do të mund të tërhiqni surmet

është e lejuar. Në hadithin të cilin e shënon Ebu Davudi, në Sunen, nga Ebu Derda qëndron se i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të) ka thënë: “Allahu e ka krijuar sëmurdjen, por e ka krijuar edhe ilaçin. Ai për çdo sëmurdje e ka krijuar ilaçin andaj trajtoni sëmurdjen, por mos e trajtoni me atë që është haram.” Në hadithin të cilin e transmeton Buhariu nga Ibn Mes’udi, qëndron se i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të) ka thënë: “Allahu nuk ju ka dhënë ilaçin në atë që ma ka ndaluar.”

⁹⁵² E shënojnë edhe Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*, Muslimi, në *Sahih*, si dhe Ebu Davudi dhe Ibn Maxhe, në *Sunene*.

⁹⁵³ Pasi që as’habët e kishin përgatitur ilaçin dhe e kanë drejtuar kah goja e të Dërguarit të Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të), ai me dorë ua dha shenjën që të mos ia japin. Me siguri e dinte që i ishte ofruar momenti i vdekjes dhe që ai ilaç më nuk kishte efekt. Ndërkaq, ato ia vënë në gojë me forcë ilaçin, duke konsideruar se është duke e refuzuar atë si çdo i sëmure që e urren ilaçin. Pasi mbaruan me dhënien e ilaçit, ai si dënim për kundërshtim i urdhëroi ata që ta provonin ilaçin, dhe të gjithë e provuan përveç Ibn Abbasit i cili nuk ka marr pjesë në atë.

është ismidi,⁹⁵⁴ sepse ai e mpreh shikimin dhe i forcon qepallat.” Ibn Abbasi, thotë: “I Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) e kishte surmedanin, nga i cili (për çdo natë) para gjumit, tërhiqte surme nga tre herë në çdo sy. Ky hadith është hasen-garib. Ky është hadithi, të cilin e ka transmetuar Abbad b. Mensuri.

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى، حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ، حَدَّثَنَا عَبَادُ بْنُ مَنْصُورٍ، عَنْ عِكْرَمَةَ، عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " إِنْ خَيْرَ مَا تَدَاوَيْتُمْ بِهِ اللَّدُّودُ وَالسَّعُوطُ وَالْجَبَامَةُ وَالْمَشْيُ وَخَيْرُ مَا اكْتَحَلْتُمْ بِهِ الْإِثْمُ فَإِنَّهُ يَجْلُو الْبَصَرَ وَيُنْبِثُ الشَّعْرَ " . قَالَ وَكَانَ لِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ مَكْحَلَةٌ يَكْتَحِلُ بِهَا عِنْدَ النَّوْمِ ثَلَاثًا فِي كُلِّ عَيْنٍ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ وَهُوَ حَدِيثُ عَبَادِ بْنِ مَنْصُورٍ .

10. Mbi papëlqyeshmërinë e kauterizimit⁹⁵⁵

2139. Na ka treguar Muhammed b. Beshshari – atë e ka informuar Muhammed b. Xha’feri, atë Shu’be, duke transmetuar nga Katade, ai nga Hasani – që Imran b. Husajni ka thënë: “E ka ndaluar i Dërguari i Allahut kauterizimin. Pas asaj – thotë ai – kemi qenë në sprovë, dhe kemi kauterizuar, por nuk kemi pasur sukses.”⁹⁵⁶ Ky hadith është hasen-sahih.⁹⁵⁷

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ، حَدَّثَنَا شُعْبَةُ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنِ الْحَسَنِ، عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ نَهَى عَنِ الْكَيِّ . قَالَ فَابْتَلَيْنَا فَانْكُوتَيْنَا فَمَا أَفْلَحْنَا وَلَا أَنْجَحْنَا . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

2140. Na ka treguar Abdulkuddus b. Muhammedi – atë e ka informuar Amr b. Asimi, atë Hemmami, duke transmetuar nga Katade, ai nga Hasani – që Imran b. Husajni, ka thënë: “Na është ndaluar kauterizimi!”

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithet edhe nga Ibn Mes’udi, Ukbe b. Amiri dhe Ibn Abbasi. Ky hadith është hasen-sahih.⁹⁵⁸

حَدَّثَنَا عَبْدُ الْغُدُّوسُ بْنُ مُحَمَّدٍ، حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَاصِمٍ، حَدَّثَنَا هَمَّامٌ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنِ الْحَسَنِ، عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ، قَالَ نُهِينَا عَنْ الْكَيِّ . قَالَ أَبُو عِيسَى وَفِي الْبَابِ عَنْ ابْنِ مَسْعُودٍ، وَعُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ، وَابْنِ عَبَّاسٍ . وَهَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

11. Mbi lejimin në atë pikëpamje

⁹⁵⁴ Ismid është lloj guri nga i cili bëhet lloji më i mirë i surmeve.

⁹⁵⁵ Nën kanterizim nënkuptojmë djegien e vendeve të sëmura ose të plagëve për shkak të ndalimit të hemorragjisë. Kjo sipas mendimit të shumicës së dijetarëve është mekruh. Ata ndalesat në hadithin pasues i konsiderojn me kuptimin e mekruh.

⁹⁵⁶ Disa dijetarë konsiderojnë se kjo ndalesë ka të bëjë me Imran b. Husejnin, i cili ka pasur hemorroide. Ai ka kërkuar që t’i digjeshin, por i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të) atë ia ka ndaluar. Ai edhe pas asaj i ka djegur por pa sukses, përsëri iu janë kthyer. Ne, sot, falënderojmë Allahun, nuk kemi nevojë për këtë lloj kanterizimi, sepse mjeksia, veçanërisht ka përparuar sa që edhe rastet më të komplikuar me sukses i zgjidh.

⁹⁵⁷ E shënojnë edhe Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*, si dhe Ebu Davudi dhe Ibn Maxhe, në *Sunene*.

⁹⁵⁸ E shënon edhe Tahabiu, në *Meanil-Asaru*.

2141. Na ka treguar Humejd b. Mes'ade – atë e ka informuar Jezid b. Zurej'i, atë Ma'meri, duke transmetuar nga Zuhriu – që Enesi, ka thënë: “I Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) ia ka kauterizuar plagën Esad b. Zurare, nga therja e një gjembi, e cila ishte infektuar.”⁹⁵⁹

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Ubeji edhe nga Xhabiri. Ky hadith është hasen-garib.⁹⁶⁰

حَدَّثَنَا حُمَيْدُ بْنُ مَسْعَدَةَ، حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ، أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ، عَنْ الزُّهْرِيِّ، عَنْ أَنَسٍ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَوَى أَسْعَدَ بْنَ زُرَّارَةَ مِنْ الشَّوْكَةِ . قَالَ أَبُو عِيسَى فِي الْبَابِ عَنْ أَبِي وَجَّاهٍ . وَهَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ .

12. Mbi lëshimin e gjakut me kupëza

2142. Na ka treguar Abdulkuddus b. Muhammedi – atë e ka informuar Amr b. Asimi, atë e kanë informuar Hemmami dhe Xherir b. Hazimi, ata i ka informuar Katade – që Enesi, ka thënë: “I Dërguari ia lëshonte vetes gjakun me kupëza nga dy vena: në qafë dhe në pjesën e prapme të shpinës deri te qafa. Atë e lëshonte në të shtatëmbëdhjetën, nëntëmbëdhjetën dhe njëzet e njëshin gjatë muajit.”

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Ibn Abbasi dhe Ma'kil b. Jesari. Ky hadith është hasen-garib.⁹⁶¹

حَدَّثَنَا عَبْدُ الْقُدُّوسُ بْنُ مُحَمَّدٍ، حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَاصِمٍ، حَدَّثَنَا هَمَّامٌ، وَجَرِيرُ بْنُ حَارِثٍ، قَالَ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ، عَنْ أَنَسٍ، قَالَ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَخْتَجِمُ فِي الْأُخْدَعَيْنِ وَالْكَاهِلِ وَكَانَ يَخْتَجِمُ لِسَبْعِ عَشْرَةَ وَتِسْعِ عَشْرَةَ وَإِحْدَى وَعِشْرِينَ . قَالَ أَبُو عِيسَى فِي الْبَابِ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ وَمَعْقِلِ بْنِ يَسَارٍ . وَهَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ .

2143. Na ka treguar Ahmed b. Budejl b. Kurejsh el-Jami el-Kufi – atë e ka informuar Muhammed b. Fudajli, atë Abdurrahman b. Is'haku, duke transmetuar nga Kasim b. Abdurrahmkani, e ai është Abdullah b. Mes'udi, ai nga babai i vet – që Ibn Mes'udi, ka thënë: “Na tregonte i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), që gjatë natës përgjatë të cilës është bartur (nga Haremi në Mekke në Haremin e Kudsit, e pastaj mbi qiej) nuk ka kaluar pranë asnjë grupi të melaikeve e që nuk i kanë thënë që t'ua urdhëronte pasuesve të vet lëshimin e gjakut me kupëza.” Ky hadith i Ibn Mes'udit është hasen-garib.⁹⁶²

حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ بَدِيلٍ بْنُ فَرِيشٍ الْبَامِيُّ الْكُوفِيُّ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ فُضَيْلٍ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ إِسْحَاقَ، عَنْ الْقَاسِمِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، هُوَ ابْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ عَنْ أَبِيهِ، عَنْ ابْنِ مَسْعُودٍ، قَالَ حَدَّثَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَنْ لَيْلَةٍ، أُسْرِيَ بِهِ أَنَّهُ لَمْ يَمَرَّ عَلَى مَلَأٍ مِنَ الْمَلَائِكَةِ إِلَّا أَمَرُوهُ أَنْ مُرَّ أَمَتَكَ بِالْحَجَامَةِ . قَالَ أَبُو عِيسَى وَهَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ ابْنِ مَسْعُودٍ .

⁹⁵⁹ Në kapitullin e mëparshëm i kemi pasur hadithet në të cilat i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të) e ndalon kanterizimin. Nga ky hadith jemi duke e parë që ai personalisht e ka kanterizuar Es'ad b. Zuraren. Hadithet nga kapitulli i mëparshëm tregojnë se duhet ikur kanterizimit në rast se ekziston cildo ilaç tjetër, sepse kanterizimi është jashtëzakonisht i dhimbshëm. Në rast se nuk ekziston ndonjë ilaç tjetër, kanterizimi është i lejuar.

⁹⁶⁰ E shënon edhe Tahaviu, në *Meanil-Asaru*.

⁹⁶¹ E shënojnë edhe Ebu Davudi si dhe Ibn Maxhe, në *Sunen*.

⁹⁶² E shënon edhe Ibn Maxhe, në *Sunen*.

2144. Na ka treguar Abd b. Humejdi – atë e ka informuar Nadr b. Shumejli, atë Abbad b. Mensuri, ai ka dëgjuar nga Ikrimë - që Ibn Abbasi ka pasur tre djem që e lëshonin gjakun nëpërmjet kupëzave, dy prej tyre e lëshonin gjakun (për të holla), ndërsa fitimin ia sillnin atij dhe familjes së tij, ndërsa njëri ia lëshonte gjakun atij dhe familjes së tij. Ikrimë thotë, që Ibn Abbasi ka thënë, që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të), ka thënë: “Sa i mrekullueshëm është robi, i cili di ta lëshoj gjakun me kupëza dhe me atë t’ua mënjanojë gjakun (e papastër) dhe t’ua lehtësojë dhembjen në shpinë si dhe ai, i cili di të largoj gloqin nga sytë.” Ibn Abbasi, më tutje vazhdon “Kur i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) ka qenë në Mi’raxh, nuk ka kaluar pranë asnjë grupi të melaikëve, e që nuk i kanë thënë: ‘Praktikoni lëshimin e gjakut me kupëza!’” Më së miri është që lëshimin e gjakut ta bëni në ditën e shtatëmbëdhjetë, nëntëmbëdhjetë dhe njëzet e një të muajit. Mënyra më e mirë e mjekimit është që të vëni pika ilaçi në hundë, që të veni në gojë, që ta lëshoni gjakun me ndihmën e kupëzave dhe që t’i pini ose hani ilaçet, për shkak të pastrimit të barkut.’ Të Dërguarit të Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ilaçin në gojë ia kanë vënë Abbasi dhe as’habët. I Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), pyeti: ‘Kush ma vuri ilaçin në gojë?’ Të gjithë heshtën. Ai, atëherë tha: ‘Secili që është në dhomë le t’ia vendos veti këtë ilaç në gojë, përveç xhaxhait Abbas.’”⁹⁶³

Nadiri, thotë: “Vënia e ilaçit në gojë zbatohet pas përpunimit të tij.” Mbi këtë temë, është transmetuar hadithi edhe nga Aishja. Ky hadith është hasen-garib.⁹⁶⁴ Na është i njohur vetëm nëpërmjet Abbad b. Mensurit.

حَدَّثَنَا عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ، أَخْبَرَنَا النَّضْرُ بْنُ شُمَيْلٍ، حَدَّثَنَا عَبَادُ بْنُ مَنْصُورٍ، قَالَ سَمِعْتُ عِكْرِمَةَ، يَقُولُ كَانَ لِابْنِ عَبَّاسٍ عِلْمَةٌ ثَلَاثَةٌ حَبَامُونَ فَكَانَ اثْنَانِ مِنْهُمْ يُعْلَنُ عَلَيْهِ وَعَلَى أَهْلِهِ وَوَاحِدٌ يَخْجُمُهُ وَيَخْجُمُ أَهْلَهُ . قَالَ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ قَالَ نَبِيُّ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " نِعْمَ الْعَبْدُ الْحَبَامُ يُذْهِبُ الدَّمَ وَيُخَفِّضُ الصُّلْبَ وَيَجْلُو عَنِ الْبَصَرِ " . وَقَالَ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ حِينَ عُرِجَ بِهِ مَا مَرَّ عَلَى مَلَأٍ مِنَ الْمَلَائِكَةِ إِلَّا قَالُوا عَلَيْكَ بِالْحَبَامَةِ . وَقَالَ " إِنَّ خَيْرَ مَا تَحْنَجُمُونَ فِيهِ يَوْمَ سَبْعِ عَشْرَةٍ وَيَوْمَ تِسْعِ عَشْرَةٍ وَيَوْمَ إِحْدَى وَعَشْرِينَ " . وَقَالَ " إِنَّ خَيْرَ مَا تَدَاوَيْتُمْ بِهِ السَّعُوطُ وَاللُّدُودُ وَالْحَبَامَةُ وَالْمَشْيِيُّ " . وَإِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ لَدَهُ الْعَبَّاسُ وَأَصْحَابُهُ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " مَنْ لَدَنِي فَكُلُّهُمْ أُمْسَكُوا فَقَالَ " لَا يَبْقَى أَحَدٌ مِمَّنْ فِي الْبَيْتِ إِلَّا لَدَ " . غَيْرَ عَمَّ الْعَبَّاسُ قَالَ عَبْدُ قَالَ النَّضْرُ اللَّدُودُ الْوَجُورُ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ لَا نَعْرِفُهُ إِلَّا مِنْ حَدِيثِ عَبَادِ بْنِ مَنْصُورٍ .

13. Mbi mjekimin me këna

2145. Na ka treguar Ahmed b. Meni – atë e ka informuar Hammad b. Halid el-Hajjati, atë Faidi, i mbrojturi i familjes së Ebu Rafiut, duke transmetuar nga Ali b. Ubejdullahu – që gjyshja e Ali b. Ubejdullahut, e cila i ka shërbyer të Dërguarin e Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Çdoherë, kur i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) kishte ndonjë plagë ose lëndim, më urdhëronte që mbi të vendosja këna.”

⁹⁶³ Disa dijetarë konsiderojnë që e ka veçuar xhaxhain e Abbazit, sepse atë ditë ka qenë duke agjëruar.

⁹⁶⁴ E shënon edhe Hakimi, në *Mustedrek*.

Ky hadith është garib.⁹⁶⁵ Na është i njohur nëpërmjet Faidit. Disa kanë transmetuar nga Faidi, ai nga Ubejdullah b. Aliu, ndërsa ai nga gjyshja e vet Seleme. Më i besueshëm është hadithi nga Ubejdullah b. Aliu.

حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مَنِيعٍ، حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ خَالِدٍ الْخَبَّاطُ، حَدَّثَنَا فَايِدٌ، مَوْلَى لَالِ أَبِي رَافِعٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ، عَنْ جَدِّهِ، سَلَمَى وَكَانَتْ تَحْدُثُ النَّبِيَّ ﷺ قَالَتْ مَا كَانَ يَكُونُ بِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ فُرْحَةً وَلَا نَكْبَةً إِلَّا أَمَرَنِي رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَنْ أَضَعَّ عَلَيْهَا الْجَنَاءَ . قَالَ أَبُو عِيْسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ إِنَّمَا نَعْرِفُهُ مِنْ حَدِيثِ فَايِدٍ . وَرَوَى بَعْضُهُمْ هَذَا الْحَدِيثَ عَنْ فَايِدٍ فَقَالَ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ جَدِّهِ سَلَمَى وَعُبَيْدُ اللَّهِ بْنِ عَلِيٍّ أَصَحُّ وَيُقَالُ سَلَمَى .

2146. Na ka treguar Muhammed b. Ala – atë e ka informuar zejd b. Hubabi, duke transmetuar nga Faidi, i mbrojturi i Ubejdullah b. Aliut, ai nga zotëria i vet Ubejdullah b. Aliu, ai nga gjyshja e vet, ndërsa ajo nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) – kuptimin e ngjashëm me hadithin e mëparshëm.

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ، حَدَّثَنَا زَيْدُ بْنُ حُبَابٍ، عَنْ فَايِدٍ، مَوْلَى عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ مَوْلَاهُ، عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ جَدِّهِ، عَنْ النَّبِيِّ ﷺ نَحْوَهُ بِمَعْنَاهُ .

14. Mbi papëlqyeshmërinë e rukjes⁹⁶⁶

2147. Na ka treguar Bundari – atë e ka informuar Abdurrahman b. Mehdiu, atë Sufjani, duke transmetuar nga Mensuri, ai nga Muxhahidi, ai nga Akkar b. Mugire b. Shu'be, ai nga babai i vet – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Kush kauterizohet, ose shkon për t’i bërë rukje, është i privuar nga të mbështeturit.”⁹⁶⁷

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithet edhe nga Ibn Mes’udi, Ibn Abbasi dhe Imran b. Husajni. Ky hadith është hasen-sahih.⁹⁶⁸

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، عَنْ مَنْصُورٍ، عَنْ مُجَاهِدٍ، عَنْ عَقَّارِ بْنِ الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " مَنْ أَكْتَوَى أَوْ اسْتَرْقَى فَقَدْ بَرَى مِنَ التَّوَكُّلِ " . قَالَ أَبُو عِيْسَى وَفِي الْبَابِ عَنْ ابْنِ مَسْعُودٍ وَابْنِ عَبَّاسٍ وَعِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ . قَالَ أَبُو عِيْسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

15. Mbi lejueshmërinë në atë pikëpamje

2148. Na ka treguar Abd b. Abdullah el-Huzai – atë e ka informuar Muavi b. Hishami, duke transmetuar nga Sufjani, ai nga Asim el-Ahveli, ai nga Abdullah b. Harithi – që Enesi, ka

⁹⁶⁵ E shënon edhe Ibn Maxhe, në *Sunen*. El-Mubarekfuri konsideron që ky hadith është i mirë.

⁹⁶⁶ Rukja është shqiptimi i fjalëve të veçanta dhe pjesëve për shkak të shërimit. Këtu ndalesa ka të bëjë mbi shqiptimin e fjalëve dhe pjesëve të pakuptimita, të cilat nuk janë në Kur'an – dhe as nuk kanë të bëjnë me lutjet që kanë ardhur nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të), as mbi emrat e Allahut.

⁹⁶⁷ Domethënë, mbështetja tek Allahu xh.sh..

⁹⁶⁸ E shënojnë edhe Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*, Nesaiu dhe Ibn Maxhe, në *Sunen*, Ibn Hibbani, në *Sahih*, si dhe Hakimi, në *Mustedrek*.

thënë: “E ka lejuar i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) leximin e rukjes⁹⁶⁹ për shkak të mjekimit të etheve, mësyshit, dhe puçrrave.”⁹⁷⁰

حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْخَزَاعِيُّ، حَدَّثَنَا مُعَاوِيَةُ بْنُ هِشَامٍ، عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ عَاصِمٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْخَارِثِ، عَنْ أَنَسٍ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ رَخَّصَ فِي الرُّقِيَةِ مِنَ الْحُمَةِ وَالْعَيْنِ وَالنَّمْلَةِ .

2149. Na ka treguar Mahmud b. Gajlani – atë e ka informuar Jahja b. Ademi dhe Ebu Nuajmi, atij i ka treguar Sufjani, duke transmetuar nga Asimi, ai nga Jusuf b. Abdullah b. Harithi⁹⁷¹ - që Enes b. Maliku ka thënë: “I Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të), e ka lejuar leximin e rukjes për shkak të shërimit nga ethet dhe puçrrat.”

Ky hadith (të cilin e kanë transmetuar Jahja b. Ademi dhe Ebu Nuajmi) sipas mendimit tim, është më i besueshëm se hadithi të cilin e ka transmetuar Muavi b. Hishami nga Sufjani. Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Burejde, Imran b. Husajni, Xhabiri, Aishja, Talk b. Aliu, Amr b. Hazmi, Ebu Hizame dhe babai i tij.

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ غِيلَانَ، حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ آدَمَ، وَأَبُو نُعَيْمٍ قَالَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، عَنْ عَاصِمِ الْأَحْوَلِ، عَنْ يُونُسَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْخَارِثِ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ رَخَّصَ فِي الرُّقِيَةِ مِنَ الْحُمَةِ وَالنَّمْلَةِ . قَالَ أَبُو عِيسَى وَهَذَا عِنْدِي أَصَحُّ مِنْ حَدِيثِ مُعَاوِيَةَ بْنِ هِشَامٍ عَنْ سُفْيَانَ . قَالَ أَبُو عِيسَى وَفِي الْبَابِ عَنْ بُرَيْدَةَ وَعِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ وَجَابِرٍ وَعَائِشَةَ وَطَلْقَ بْنَ عَلِيٍّ وَعَمْرُو بْنُ حَزْمٍ وَأَبِي خُزَّامَةَ عَنْ أَبِيهِ .

2150. Na ka treguar Ibn Ebu Umeri – atë e ka informuar Sufjani, duke transmetuar nga Husajni, ai nga Sha’biu, ndërsa ai nga Imran b. Husajni, ai nga Husajni, ai nga Sha’biu, ndërsa ai nga Imran b. Husajni - që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Është më e rëndësishme që rukja të lexohet për shkak të mjekimit nga mësyshi dhe ethet.”⁹⁷²

Shu’be këtë hadith e ka transmetuar nga Husajni, ai nga Sha’biu, ndërsa ai nga Burejde nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të).

حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عُمَرَ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، عَنْ حُصَيْنٍ، عَنِ الشَّعْبِيِّ، عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ " لَا رُقِيَةَ إِلَّا مِنْ عَيْنٍ أَوْ حُمَةٍ " . قَالَ أَبُو عِيسَى وَرَوَى شُعْبَةُ هَذَا الْحَدِيثَ عَنْ حُصَيْنٍ عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنْ بُرَيْدَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِمِثْلِهِ .

16. Mbi rukjen, me ndihmën e këndimit të sureve El-Felek dhe En-Nas

2151. Na ka treguar Hisham b. Junus el-Kufi – atë e ka informuar Kasim b. Malik el-Muzeniu, duke transmetuar nga Xhurejriu, ai nga Ebu Nadri – që Ebu Seidi, ka thënë: “I

⁹⁶⁹ Kjo ka të bëjë mbi leximin e fjalëve dhe pjesëve nga Kur’ani, leximi i duave dhe shqiptimi i Emrave të Allahut. Pra, kjo ka të bëjë me rukjen e cila nuk përmban shirk. Leximi i rukjes së tillë, jo që vetëm është i lejuar, por edhe i preferuar.

⁹⁷⁰ Këtë hadith e shënon Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*, Muslimi, në *Sahihi*, si dhe Ibn Maxhe, në *Sunen*.

⁹⁷¹ Jusuf b. Abdullah b. Harith el-Ensari Ebu Velid el-Basriu është transmetues i besueshëm i hadithit. I ka takuar gjeneratës së pestë.

⁹⁷² Këtë hadith e shënojnë edhe Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*, si dhe Ebu Davudi, në *Sunen*.

Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka kërkuar strehim prej sytë e xhinëve dhe njerëzve, gjithnjë derisa nuk janë shpallur suret *El-Felek* dhe *En-Nas*. Që nga atëherë i ka përdorur ato dy sure, ndërsa çdo gjë tjetër e ka braktisur.”⁹⁷³

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Enesi. Ebu Isai, thotë: “Ky hadith është hasen-garib.”⁹⁷⁴

حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ يُوسُفَ الْكُوفِيُّ، حَدَّثَنَا الْقَاسِمُ بْنُ مَالِكٍ الْمُرِّيُّ، عَنْ الْجُرَيْرِيِّ، عَنْ أَبِي نَضْرَةَ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ، قَالَ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَتَعَوَّذُ مِنَ الْجَانِّ وَعَيْنِ الْإِنْسَانِ حَتَّى نَزَلَتِ الْمُعَوِّذَاتَانِ فَلَمَّا نَزَلْنَا أَخَذَ بِهِمَا وَتَرَكَ مَا سِوَاهُمَا . قَالَ أَبُو عِيسَى وَفِي الْبَابِ عَنْ أَنَسٍ . وَهَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ .

17. Mbi këndimin e rukjes për shkak të mjekimit nga mësyshi (i syrit)

2152. Na ka treguar Ibn Ebu Umeri – atë e ka informuar Sufjani, duke transmetuar nga Amër b. Dinari, ai nga Urve, ndërsa ai nga Ibn Amiri, e ai nga Ubejdullah b. Rifae ez-Zurekiju – që Esmā, vajza e Umejses, ka thënë: “O i Dërguar i Allahut, fëmijët e Xha’ferit jashtëzakonisht mësyshohen. A mund ta thërras ndokënd për t’u bërë rukje?” “Mundesh.” – u përgjigj ai – “sepse sikur të mundte diç ta parandalonte caktimin e Allahut, atë do ta kishte parandaluar mësyshi.”

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Imran b. Husajni dhe Burejde. Ky hadith është hasen-sahih.⁹⁷⁵ Ky hadith është transmetuar edhe nga Ejub, ai e transmeton nga Amr b. Dinari, ai nga Urve b. Amiri, ai nga Ubejdullah b. Rifae, ai nga Esmā bint Umejs, ndërsa ajo nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të).

حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عُمَرَ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ، عَنْ عُرْوَةَ، وَهُوَ أَبُو حَاتِمٍ بْنُ عَامِرٍ عَنْ عُبَيْدِ بْنِ رِفَاعَةَ الرَّقِيعِيِّ، أَنَّ أَسْمَاءَ بِنْتَ عُمَيْسٍ، قَالَتْ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ وَلَدَ جَعْفَرٍ تُسْرِغُ إِلَيْهِمُ الْعَيْنُ أَفَأَسْتَرْقِي لَهُمْ فَقَالَ " نَعَمْ فَإِنَّهُ لَوْ كَانَ شَيْءٌ سَاقٍ الْقَدَرِ لَسَبَقْتُهُ الْعَيْنُ " . قَالَ أَبُو عِيسَى وَفِي الْبَابِ عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ وَبُرَيْدَةَ . وَهَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ . وَقَدْ رُوِيَ هَذَا، عَنْ أَيُّوبَ، عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ، عَنْ عُرْوَةَ بْنِ عَامِرٍ، عَنْ عُبَيْدِ بْنِ رِفَاعَةَ، عَنْ أَسْمَاءَ بِنْتَ عُمَيْسٍ، عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ .

2153. Këtë na e ka treguar edhe Hasan b. Ali el-Hal-lali – atë e ka informuar Abdurrezaku, duke transmetuar nga Ma’meri, e ai nga Ejub – ngjashëm me hadithin e mëparshëm.

حَدَّثَنَا بِذَلِكَ الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ الْخَلَّالُ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ، عَنْ مَعْمَرٍ، عَنْ أَيُّوبَ، بِهِذَا .

2154. Na ka treguar Mahmud b. Gajlani – atë e kanë informuar Abdurrezaku dhe Ja’la, duke transmetuar nga Sufjani, ai nga Mensuri, ai nga Minhal b. Amri, ai nga Seid b. Xhubejri – që Ibn Abbasi, ka thënë: “I Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të),

⁹⁷³ Ai e bëri atë duke thënë: “Mbështetem tek Allahu nga syve të xhinëve dhe njerëzve!” Kur janë shpallur suret e përmendura, ai në vend të atyre fjalëve, i recitoi këto sure.

⁹⁷⁴ E shënojnë edhe Nesaiu dhe Ibn Maxhe, në *Sunene*.

⁹⁷⁵ E shënojnë edhe Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*, si dhe Nesaiu dhe Ibn Maxhe, në *Sunene*.

kërkonte mbrojtje për Hasanin e Husejnin me këto fjalë: ‘Kërkoj strehim për ju, me fjalët e përsosura të Allahut, nga çdo shejtan, të gjithë zvarranikët helmues dhe sytë vezëllues. Kështu – thotë ai – Ibrahim kërkonte mbrojtje për djemtë e vet Is’hakun dhe Ismailin.’

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ غِيْلَانَ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ، وَيَعْلَى، عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ مَنْصُورٍ، عَنِ الْمُنْهَالِ بْنِ عَمْرٍو، عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يُعَوِّذُ الْحَسَنَ وَالْحُسَيْنَ يَقُولُ " أُعِيدُكُمْ بِكَلِمَاتِ اللَّهِ التَّامَّةِ مِنْ كُلِّ شَيْطَانٍ وَهَامَةٍ وَمِنْ كُلِّ عَيْنٍ لَأَمَةٍ " . وَيَقُولُ " هَكَذَا كَانَ إِبْرَاهِيمُ يُعَوِّذُ إِسْحَاقَ وَإِسْمَاعِيلَ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ " .

2155. Na ka treguar Hasan b. Ali el-Hal-lali – atë e ka informuar Jezid b. Haruni dhe Abdurrezaku, duke transmetuar nga Sufjani – e ai nga Mensuri – kuptimin e njëjtë me hadithin e mëparshëm. Ky hadith është hasen-sahih.⁹⁷⁶

حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ الْخَلَّالُ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ وَعَبْدُ الرَّزَّاقِ عَنْ سُفْيَانَ عَنْ مَنْصُورٍ نَحْوَهُ بِمَعْنَاهُ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

18. Mbi atë që mësyshi është vërtetësi dhe për te pason larja

2156. Na ka treguar Ebu Hafs Amr b. Aliu – atë e ka informuar Jahja b. Kethir Ebu Gassan el-Anberi, atë Ali b. Mubareku, duke transmetuar nga Jahja b. Ebu Kethiri, atij i ka treguar Hajje b. Habis et-Temimi – që babai i Hajje b. Habis et-Temimit e ka dëgjuar të Dërguarin e Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), kur ka thënë:⁹⁷⁷ “Ska asgjë te El-Hami, ndërsa syri është e vërtetë (hak).”

حَدَّثَنَا أَبُو حَفْصٍ، عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ كَثِيرٍ أَبُو غَسَّانَ الْعَنْبَرِيُّ، حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ الْمُبَارَكِ، عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ، حَدَّثَنِي حَبِيبُ بْنُ حَابِسٍ النَّمِيمِيُّ، حَدَّثَنِي أَبِي أَنَّهُ، سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ " لَا شَيْءَ فِي الْهَامِ وَالْعَيْنِ حَقٌّ " .

2157. Na ka treguar Ahmed b. Hasan b. Hirash el-Bagdadi – atë e ka informuar Ahmed b. Is’hak el-Hadremi, atë Vuhejbi, duke transmetuar nga Ibn Tavusi, ai nga babai i vet, ndërsa ai nga Ibn Abbasi – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Sikur të mundte diç ta pengonte caktimin e Allahut, atë do ta kishte penguar mësyshi. Prandaj, nëse nga ju kërkohet që të laheni, ju lahuni.”⁹⁷⁸

Mbi këtë temë janë transmetuar hadithe edhe nga Abdullah b. Amri. Ky hadith është sahih,⁹⁷⁹ derisa hadithi i Hajje b. Habisit është garib.⁹⁸⁰ Ka transmetuar Shejban nga Jahja b. Ebu Kethiri, ai nga Ebu Hurejre, ai nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të). Ali b.

⁹⁷⁶ E shënon edhe Ibn Maxhe, në *Sunen*.

⁹⁷⁷ Arabët paraislam këtë e konsideronin si parashenjë e keqe. Ata kanë besuar që nëse sora bie mbi kulmin e ndonjë shtëpie, ka për të vdekur dikush nga ajo shtëpi. Gjithashtu, kanë besuar që eshtrat e ndonjë të vdekuri apo shpirti i tij, ka për t’u shndërruar në sorrë, e cila fluturon.

⁹⁷⁸ Njëri nga mënyrat efikase të shërimit nga mësyshi, në kohën e të Dërguarit (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të), ka qenë që i mësyshuari të spërkatet me ujin me të cilin është larë njeriu i cili i ka ra mësyshë. Kjo metodë përdoret kur dihet se cili person i ka ra mësysh. Prandaj, i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të), ka thënë që, ai nga i cili kërkohet të lahet, është i detyruar të lahet.

⁹⁷⁹ E shënojnë edhe Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*, si dhe Muslimi, në *Sahih*.

⁹⁸⁰ E shënon edhe Buhariu, në *Edebul-Mufred*.

Mubareku dhe Harb b. Sheddadi (në senedin e haditheve të cilët i kanë transmetuar) nuk e kanë përmendur nga Ebu Hurejre.

حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ جَرَّاشٍ الْبَغْدَادِيُّ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ الْحَضْرَمِيُّ، حَدَّثَنَا وَهْبٌ، عَنْ ابْنِ طَاوُسٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " لَوْ كَانَ شَيْءٌ سَابِقَ الْقَدَرِ لَسَبَقْتُهُ الْعَيْنُ وَإِذَا اسْتُغْسِلْتُمْ فَاعْسِلُوا " . قَالَ أَبُو عِيسَى وَفِي الْبَابِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو . وَهَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ غَرِيبٌ . وَحَدِيثُ حَيَّةَ بْنِ حَابِسٍ حَدِيثٌ غَرِيبٌ . وَرَوَى شَيْبَانُ عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ عَنْ حَيَّةَ بْنِ حَابِسٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ . وَعَلِيُّ بْنُ الْمُبَارَكِ وَحَرْبُ بْنُ شَدَّادٍ لَا يَذْكُرَانِ فِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ .

19. Mbi kompensimin për shërimin me rukje

2158. Na ka treguar Hennadi – atë e ka informuar Ebu Muaviu, duke transmetuar nga A'meshi, ai nga Xha'fer b. Ijasi, ai nga Ebu Nadri – që Ebu Seidi, ka thënë: “Me një rast, i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), nga dërgoi si vëzhgues.⁹⁸¹ Na zuri nata (në një vend) dhe ne kërkuam nga banorët e atij vendi që të na pranonin si muasfirë, çka ata e refuzuan.⁹⁸² Atëherë, prijësin e tyre e theri akrepi. Ata erdhën te ne dhe thanë: ‘A ka ndokush në mesin tuaj që di të shërojë nga therja e akrepit?’ ‘Unë di.’ – thash – ‘por nuk kam për ta mjekuar derisa nuk na i jepni një numër të caktuar të deleve.’ ‘Kemi për t’ju dhënë tridhjetë dele!’ – ata thanë dhe ne pranuan. Unë mbi të e këndova Fatihanë shtatë herë dhe ai u shërua. Pasi që i morëm delet, na kaploi njëfarë dyshimi. Ne thamë: ‘Mos nxitoni (me ndarjen e tyre) derisa nuk shkojmë tek i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) dhe derisa nuk ia tregojmë rastin.’ Kur arritëm dhe kur i tregova se çfarë kanë bërë, ai tha: ‘Si e ke ditur që Fatiha është ilaç? Merrni delet dhe caktoni një pjesë për mua.’”

Ky hadith është hasen-sahih.⁹⁸³ Emri i Ebu Nadrit është Mundhir b. Malik b. Kuta. Shafi u konsideron, që është e lejuar marrja e kompensimit për të mësuarit e Kur'anit. Si argument për atë e ka marr këtë hadith. Shu'be, Ebu Avane dhe të tjerët, këtë hadith e kanë transmetuar nga Ebu Mutevekkili, ndërsa ai nga Ebu Seidi.

حَدَّثَنَا هَنَادٌ، حَدَّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ، عَنْ الْأَعْمَشِ، عَنْ جَعْفَرِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ أَبِي نَضْرَةَ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ، قَالَ بَعَثَنَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فِي سَرِيَّةٍ فَنَزَلْنَا بِقَوْمٍ فَسَأَلْنَاهُمْ الْقَرَى فَلَمْ يَقْرُوا فَلَدَغَ سَيْدُهُمْ فَأَتُونَا فَقَالُوا هَلْ فِيكُمْ مَنْ يَرْقِي مِنَ الْعَقَرِ قُلْتُ نَعَمْ أَنَا وَلَكِنْ لَا أَرْقِيهِ حَتَّى تُعْطُونَا عَنَمًا . قَالُوا فَإِنَّا نُعْطِيكُمْ ثَلَاثِينَ شَاةً . فَقَبِلْنَا فَقَرَأْتُ عَلَيْهِ (الْحَمْدُ لِلَّهِ) سَبْعَ مَرَّاتٍ فَبَرَأَ وَقَبَضْنَا الْعَنَمَ . قَالَ فَعَرَضَ فِي أَنْفُسِنَا مِنْهَا شَيْءٌ فَقُلْنَا لَا تَعْجَلُوا حَتَّى تَأْتُوا رَسُولَ اللَّهِ ﷺ . قَالَ فَلَمَّا قَدِمْنَا عَلَيْهِ ذَكَرْتُ لَهُ الَّذِي صَنَعْتُ قَالَ " وَمَا عَلِمْتُ أَنَّهَا رُقِيَّةٌ أَقْبَضُوا الْعَنَمَ وَاصْرَبُوا لِي مَعَكُمْ بِسَبْعٍ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ . وَأَبُو نَضْرَةَ اسْمُهُ الْمُنْذِرُ بْنُ مَالِكِ بْنِ قُطَعَةَ . وَرَخَّصَ الشَّافِعِيُّ لِلْمُعَلِّمِ أَنْ يَأْخُذَ عَلَى تَعْلِيمِ الْقُرْآنِ أَجْرًا وَيَرَى لَهُ أَنْ يَشْتَرِطَ عَلَى ذَلِكَ .

⁹⁸¹ Në njërin transmetim nga A'meshi qëndron që ai ka qenë tridhjetë.

⁹⁸² Në hadithin të cilin e shenon Ebu Davudi, Nesaiu dhe Tirmidhiu nga Harixhe b. Salti, të cilin ai e ka transmetuar nga xhaxhai i vet, qëndron se as'habët kanë kaluar pranë fisit në të cilin një njeri ishte çmendur dhe të cilin e mbanin nga prapa, dhe që xhaxhai i tij Alak b. Sabër e ka shëruar duke e lexuar Fatihanë tre ditë dhe ai ishte shëruar. Ata për atë ia dhanë atij njëqind dele. “Mbi atë” – thotë ai – “ne e informuam të Dërguarin e Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të), ndërsa ai më tha: “Merri, sepse nëse të tjerët hanë duke e lexuar rukjen e palejuar, përse ti nuk do të merrje për të ngrënë rukjen e drejtë.” Është e dukshme se këtu është fjala mbi dy raste tërësisht të ndryshme. Në hadithin ku mjeku ka qenë Ebu Seidi, derisa në hadithin e Harixhe b. Saltit atë detyrë humane e ka pasur Alaka b. Sahar.

⁹⁸³ E shënojnë në *El-Kutubus-sitte*.

وَاحْتَجَّ بِهَذَا الْحَدِيثِ . وَرَوَى شُعْبَةُ وَأَبُو عَوَانَةَ وَغَيْرُ وَاحِدٍ عَنْ أَبِي بَشْرِ هَذَا الْحَدِيثِ عَنْ أَبِي الْمُتَوَكِّلِ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

2159. Na ka treguar Ebu Musa Muhammed b. Muthenna – atij i ka treguar Abdusammed b. Abdulvarithi, atë e ka informuar Shu'be, atë Ebu Bishri, ai e ka dëgjuar nga Ebu Mutevvekili, ai nga Ebu Seidi – që disa as'habë, kanë kaluar nëpër një vendbanim arab dhe ata nuk kanë dashur t'i pranonin si musafirë, e as nuk kanë dashur t'i gostitnin. Atëherë, prijësi i tyre ishte sëmurë dhe ata kishin ardhur te këta duke thënë: “A keni ju ilaç?” “Kemi.” - thanë – “por pasi që nuk deshët të na pranoni si musafirë, e as të na gostitni, nuk kemi për të pranuar për ta shëruar, derisa nuk na paguani.” Pasi që e dhanë një tufë dele, një as'hab filloi ta recitonte Fatihanë dhe ai u shërua. Kur kishin arritur, ia kishin treguar atë të Dërguarit (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), e ai tha: “Si e ke ditur që Fatihaja është rukje?” – dhe duke mos ua ndaluar, tha: “Hani dhe ndajeni një pjesë edhe për mua.”

Ky hadith është sahih. Ky është më i besueshëm sesa hadithi i A'meshit nga Xha'fer b. Ijasi. Kështu shumica këtë hadith e kanë transmetuar nga Ebu Bishr Xha'fer b. Ebu Vahshijje, e ai nga Ebu Seidi, Xha'fer b. Ijas është Xha'fer b. Ebu Vahshijje.

حَدَّثَنَا أَبُو مُوسَى، مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنِي عَبْدُ الصَّمَدِ بْنُ عَبْدِ الْوَارِثِ، حَدَّثَنَا شُعْبَةُ، حَدَّثَنَا أَبُو بَشْرِ، قَالَ سَمِعْتُ أَبَا الْمُتَوَكِّلِ، يُحَدِّثُ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ، أَنَّ نَاسًا، مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ مَرُّوا بِحَيٍّ مِنَ الْعَرَبِ فَلَمْ يَقْرُؤْهُمْ وَلَمْ يُضَيِّفُوهُمْ فَاسْتَنَكَى سَيِّدُهُمْ فَاتُّوْنَا فَقَالُوا هَلْ عِنْدَكُمْ دَوَاءٌ قُلْنَا نَعَمْ وَلَكِنْ لَمْ نَقْرُؤْهُمْ وَلَمْ تُضَيِّفُونَا فَلَا تَفْعَلْ حَتَّى تَجْعَلُوا لَنَا جُعْلًا . فَجَعَلُوا عَلَى ذَلِكَ قَطِيعًا مِنَ الْعَنَمِ . قَالَ فَجَعَلَ رَجُلٌ مَنَا يَقْرَأُ عَلَيْهِ بِفَاتِحَةِ الْكِتَابِ فَبَرَأَ فَلَمَّا أَتَيْنَا النَّبِيَّ ﷺ ذَكَرْنَا ذَلِكَ لَهُ قَالَ " وَمَا يُدْرِيكَ أَنَّهَا رُقِيَّةٌ " . وَلَمْ يَذْكُرْ نَهْيًا مِنْهُ وَقَالَ " كُلُوا وَاضْرِبُوا لِي مَعَكُمْ بِسُهُمٍ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ وَهَذَا أَصَحُّ مِنْ حَدِيثِ الْأَعْمَشِ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ . وَهَكَذَا رَوَى غَيْرُ وَاحِدٍ هَذَا الْحَدِيثُ عَنْ أَبِي بَشْرِ جَعْفَرِ بْنِ أَبِي وَحْشِيَّةٍ عَنْ أَبِي الْمُتَوَكِّلِ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ . وَجَعْفَرُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ هُوَ جَعْفَرُ بْنُ أَبِي وَحْشِيَّةٍ .

20. Mbi rukjet dhe ilaçet

2160. Na ka treguar Ibn Ebu Umeri – atë e ka informuar Sufjani, duke transmetuar nga Zuhriu, ai nga Ebu Hizame – që babai i Ebu Hizames ka thënë: “E pyeta të Dërguarin e Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të): ‘O i Dërguar i Allahut, çfarë mendon, rukjet që i recitojmë, ilaçet me të cilat mjekohemi dhe besimin me ndihmën e të cilit lutemi dhe kërkojmë mbështetje, a mund ta pengojnë diç nga caktimi i Allahut?’ – Ai, tha: ‘Edhe atë (çfarë ke thënë) i takon caktimit të Allahut.’”⁹⁸⁴ Ky hadith është hasen-sahih.

حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عُمَرَ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ أَبِي خُرَامَةَ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ سَأَلْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَرَأَيْتَ رُقِيَّ نَسْتَرْقِيهَا وَدَوَاءً نَتَدَاوَى بِهِ وَتَفَاءُ نَنْقِيهَا هَلْ تَرُدُّ مِنْ قَدْرِ اللَّهِ شَيْئًا قَالَ " هِيَ مِنْ قَدْرِ اللَّهِ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

⁹⁸⁴ Të lexuarit e rukjes, marrja e ilaqeve, të besuarit dhe dua, i takojnë urdhërit të Allahut xh.sh.. Kjo domethënë, siç Allahu e ka krijuar sëmundjen, ashtu ka krijuar edhe ilaçet për to. Nga ne kërkohet që të hulumtojmë për ilaçe dhe të shërohemi. Se a ka me na dhënë Allahu ilaçin dhe shërimin më shumë varet nga ne, se sa jemi duke u përpjekur dhe sa jemi duke u munduar të arrijme deri tek ilaçi.

2161. Na ka treguar Seid b. Abdurrahmani – atë e ka informuar Sufjani, duke transmetuar nga Zuhriu, ai nga Ibn Ebu Hizami, ai nga babai i vet, ndërsa ai nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) – ngjashëm me hadithin e mëparshëm.

Nga Ibn Ujejne janë transmetuar të dy transmetimet. Disa, kanë thënë: “Nga Ebu Hizame, e ai nga babai i vet. “ Ndërsa të tjerët kanë thënë: “Nga Ibn Ebu Hizame, e ai nga babai i vet.” Të tjerët, përveç Ibn Ujejnes, këtë hadith e kanë transmetuar nga Zuhriu, ai nga Ebu Hizame, e ai nga babai i vet – dhe kjo është më e besueshme. Nuk na është e njohur që Ebu Hizami e ka transmetuar edhe ndonjë hadith.

حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنِ ابْنِ أَبِي خُرَامَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ نَحْوَهُ . وَهَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ . وَقَدْ رَوَى عَنْ ابْنِ عُيَيْنَةَ كُلُّا الرَّوَائِثَيْنِ وَقَالَ بَعْضُهُمْ عَنْ أَبِي خُرَامَةَ عَنْ أَبِيهِ وَقَالَ بَعْضُهُمْ عَنْ ابْنِ أَبِي خُرَامَةَ عَنْ أَبِيهِ وَقَالَ بَعْضُهُمْ عَنْ أَبِي خُرَامَةَ وَقَدْ رَوَى غَيْرُ ابْنِ عُيَيْنَةَ هَذَا الْحَدِيثَ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ أَبِي خُرَامَةَ عَنْ أَبِيهِ وَهَذَا أَصَحُّ وَلَا نَعْرِفُ لِأَبِي خُرَامَةَ عَنْ أَبِيهِ غَيْرَ هَذَا الْحَدِيثِ .

21. Mbi kërpuhën Tartufe dhe hurmën Axhva

2162. Na kanë treguar Ebu Ubejde b. Ebu Seferi dhe Muhammed b. Gajlani – atyre u ka treguar Seid b. Amiri, duke transmetuar nga Muhammed b. Amri, ai nga Ebu Seleme, ai nga Ebu Hurejre – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Hurma Axhva është nga Xhenneti dhe në te është ilaçi kundër helmit, ndërsa kërpuhat Tartufe⁹⁸⁵ janë nga El-Manni,⁹⁸⁶ lëngu i tyre është ilaç për sy.”

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Seid b. Zejdi, Ebu Seidi dhe Xhabiri. Ky hadith në këtë formë, është hasen-garib.⁹⁸⁷ Nga hadithet që i ka transmetuar Muhammed b. Amri, na është e njohur vetëm nëpërmjet Seid b. Amirit.

حَدَّثَنَا أَبُو عُبَيْدَةَ، أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْهَمْدَانِيُّ وَهُوَ ابْنُ أَبِي السَّفَرِ وَمَحْمُودُ بْنُ غِيْلَانَ قَالَا حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عَامِرٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " الْعَجْوَةُ مِنَ الْجَنَّةِ وَفِيهَا شِفَاءٌ مِنَ السُّمِّ وَالْكُمَةُ مِنَ الْمَنْ وَمَاؤُهَا شِفَاءٌ لِلْعَيْنِ " . قَالَ أَبُو عِيسَى وَفِي الْبَابِ عَنْ سَعِيدِ بْنِ زَيْدٍ وَأَبِي سَعِيدٍ وَجَابِرٍ . وَهَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ مِنْ هَذَا الْوَجْهِ وَلَا نَعْرِفُهُ إِلَّا مِنْ حَدِيثِ سَعِيدِ بْنِ عَامِرٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو .

2163. Na ka treguar Ebu Kurejbe – atë e ka informuar Umer b. Ubejd el-Tanafisi, duke transmetuar nga Abdulmelik b. Umejri; na ka treguar Muhammed b. Muthenna, atij i ka treguar Muhammed b. Xha'feri, atij Shu'be, duke transmetuar nga Abdulmelik b. Umejri, ai nga Amër b. Hurejthe, ai nga Seid b. Zejdi – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Kërpuhat tartufe janë nga El-Manni, lëngu i saj është ilaç për sy.” Ky hadith është hasen-sahih.⁹⁸⁸

⁹⁸⁵ Tartufi dimëror është lloj bime e cila mbin vetvetiu pa gjethe, lëngun e të cilit e kanë përdorur arabët gjatë shërimit të syve.

⁹⁸⁶ Të cilën, Allahu i Lartësuar ua ka lëshuar bijëve të Israilit.

⁹⁸⁷ E shënojnë edhe Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*, dhe Ibn Maxhe, në *Sunen*.

⁹⁸⁸ E sënojnë të gjithë në *El-Kutubus-sitte*, përveç Ebu Davudit.

حَدَّثَنَا أَبُو كُرَيْبٍ، حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ عَبْدِ الطَّنَافِيسِيِّ، عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ عُمَيْرٍ، ح وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ، حَدَّثَنَا شُعْبَةُ، عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ عُمَيْرٍ، عَنْ عُمَرُو بْنِ حُرَيْثٍ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ زَيْدٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ " الْكُمَاةُ مِنَ الْمَنْ وَمَاؤُهَا شِفَاءٌ لِلْعَيْنِ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

2164. Na ka treguar Muhammed b. Beshshari – atë e ka informuar Muadh b. Hishami, atij i ka treguar babai i tij, duke transmetuar nga Katade, ai nga Shehr b. Havshebi – që Ebu Hurejre, ka thënë: “As’habët thoshin: ‘Tartufat janë lija e tokës.’ Ndërsa i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Tartufet janë ngga El-Manni, lëngu i saj është ilaç për sy. Ndërsa hurmat axhva është nga Xhenneti dhe ajo është ilaç kundër helmit.” Ky hadith është hasen.⁹⁸⁹

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ، حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ هِشَامٍ، حَدَّثَنَا أَبِي، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ شَهْرِ بْنِ حَوْشَبٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنَّ نَاسًا، مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ قَالُوا الْكُمَاةُ جَذَرِي الْأَرْضِ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ " الْكُمَاةُ مِنَ الْمَنْ وَمَاؤُهَا شِفَاءٌ لِلْعَيْنِ وَالْعَجْوَةُ مِنَ الْجَنَّةِ وَهِيَ شِفَاءٌ مِنَ السَّمِّ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ .

2165. Na ka treguar Muhammed b. Beshshari – atij i ka treguar Muadhi, atij babai i vet – që Katade, ka thënë: “Më tregonin, që Ebu Hurejre ka thënë: ‘I mora tre, pesë ose shtatë kërcell të kërpudhës tartufe, i shtrydha ato në një enë dhe me atë lëng lyeja rreth syve të shërbëtores sime dhe ajo u shërua.’”

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ، حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ هِشَامٍ، حَدَّثَنَا أَبِي، عَنْ قَتَادَةَ، قَالَ حَدَّثْتُ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ أَخَذْتُ ثَلَاثَةَ أَكْمِيٍّ أَوْ خَمْسًا أَوْ سَبْعًا فَعَصَرْتُهِنَّ فَجَعَلْتُ مَاءَهُنَّ فِي قَارُورَةٍ فَكَحَلْتُ بِهِ جَارِيَةً لِي فَبَرَأَتْ .

2166. Na ka treguar Muhammed b. Beshshari – atij i ka treguar Muadh b. Hishami, atij babai i tij – që Katade, ka thënë: “Më kanë treguar që Ebu Hurejre ka thënë: ‘Esh-Shuniiz është ilaç për çdo sëmundje, përveç Es-Sam (helmimit).’” Katade, thotë: “Çdo ditë ke për të marr nga njëzet e një fara, do t’i vësh në një leckë të pastër, ti fusësh në ujë dhe atë ta pikosh në hundë, kështu që në ditën e parë, i vë dy pika në vrimën e djathtë të hundës, ndërsa në të majtën një pikë. Ditën e dytë, në të majtën dy ndërsa në të djathtën një pikë. Ndërsa ditën e tretë përsëri në të djathtën dy pikë ndërsa në të majtën një pikë.”

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ، حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ هِشَامٍ، حَدَّثَنَا أَبِي، عَنْ قَتَادَةَ، قَالَ حَدَّثْتُ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ الشُّونِيزُ دَوَاءٌ مِنْ كُلِّ دَاءٍ إِلَّا السَّامَ . قَالَ قَتَادَةُ يَأْخُذُ كُلَّ يَوْمٍ إِحْدَى وَعِشْرِينَ حَبَّةً فَيَجْعَلُهُنَّ فِي خَرْقَةٍ فَلْيَنْقَعُهُ فَيَسْعَطُ بِهِ كُلَّ يَوْمٍ فِي مَنْخَرِهِ الْأَيْمَنِ فَطَرْتَيْنِ وَفِي الْأَيْسَرِ قَطْرَةً وَالثَّانِي فِي الْأَيْسَرِ قَطْرَتَيْنِ وَفِي الْأَيْمَنِ قَطْرَةً وَالثَّلَاثُ فِي الْأَيْمَنِ قَطْرَتَيْنِ وَفِي الْأَيْسَرِ قَطْرَةً .

22. Mbi pagesën e bërë fallxhorit

2167. Na ka treguar Kutejbe – atë e ka informuar Lejthi, duke transmetuar nga Ibn Shihabi, ai nga Ebu Bekër b. Abdurrahmani – që Ebu Mes’udi, ka thënë: “E ka ndaluar i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) shitjen e qenve, kompensimin prostitutës (për prostitucion) dhe pagesën e bërë për fallxhorin.”⁹⁹⁰ Ky hadith është hasen-sahih.⁹⁹¹

⁹⁸⁹ E shënon edhe Ibn Maxhe, në *Sunen*.

⁹⁹⁰ Komentimi mbi këtë hadith është dhënë në *Përmbledhjen e haditheve të Tirmidhiut*, IV, fq. 195.

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، حَدَّثَنَا اللَّيْثُ، عَنْ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ أَبِي بَكْرٍ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ الْأَنْصَارِيِّ، قَالَ نَهَى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَنْ ثَمَنِ الْكَلْبِ وَمَهْرِ الْبَغِيِّ وَخُلْوَانِ الْكَاهِنِ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

23. Mbi ndalesën e bartjes së talismanëve⁹⁹²

2168. Na ka treguar Muhammed b. Medduvejhu – atë e ka informuar Ubejdullahu,⁹⁹³ duke transmetuar nga Ibn Ebu Lejli, ai nga Isai – që Ibn Abdurrahman b. Ebu Lejli, ka thënë: “Hyra tek Abdullah b. Ukejme Ebu Mabed el-Xhuhenui, i cili lëngonte nga era e kuqe (roza c) për ta vizituar. Unë thash: ‘Përse nuk e var mbi vete ndonjë talisman?’ Ai, tha: ‘Vdekja është më afër sesa ai. I Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: ‘Kush mbi vete e varr ndonjë talisman, ka për t’iu lënë atij.’”⁹⁹⁴ Hadithin, të cilin e transmeton Abdullah b. Ukejme na është i njohur vetëm nëpërmjet Ibn Ebu Lejles.

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مَدُوَيْهٍ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُوسَى، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي لَيْلَى، عَنْ عِيسَى، أَخِيهِ قَالَ دَخَلْتُ عَلَى عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُكَيْمٍ أَبِي مَعْبِدٍ الْجُهَنِيِّ أَعُوذُ بِهِ حُمْرَةً فَقُلْنَا أَلَا تُعَلِّقُ شَيْئًا قَالَ الْمَوْتُ أَقْرَبُ مِنْ ذَلِكَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ " مَنْ تَعَلَّقَ شَيْئًا وَكَلَّ إِلَيْهِ " . قَالَ أَبُو عِيسَى وَحَدَّثْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عُكَيْمٍ إِنَّمَا نَعْرِفُهُ مِنْ حَدِيثِ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي لَيْلَى .

2169. Na ka treguar Muhammed b. Beshshari – atë e ka informuar Jahja b. Seidi, duke transmetuar nga Ebu Lejli, me kuptim ngjashëm me hadithin e mëparshëm. Mbi këtë temë është transmetuar hadithi edhe nga Ukbe b. Amiri.

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ، حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ، عَنْ ابْنِ أَبِي لَيْلَى، نَحْوَهُ بِمَعْنَاهُ . قَالَ أَبُو عِيسَى وَفِي الْبَابِ عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ،

⁹⁹¹ E shënojnë edhe Buhariu dhe Muslimi, në *Sahihë*.

⁹⁹² Talismani konsiderohen të gjitha ato që i kuptojnë mosbesimtarët, që poseduesit e tij, i jep fuqi të jashtëzakonshme, i sjell fat, sukses dhe e mbron nga çdo gjë. Në talismanët marrin pjesë: shkrimet, hajmalitë, shkrimet për mësyshë dhe të ngjashme.

⁹⁹³ Ubejdullah b. Musa b. Ebu Muhtar el-Abesi el-Kufi është transmetues i besueshëm.

⁹⁹⁴ Domethënë, ai që varrë ndonjë talisman, shenim, hajmali apo magji – duke besuar që ajo i sjell fat dhe që e mbron nga e keja dhe sihri, Allahu i Lartësuar atë ia lë asaj dhe ia ndalon ndihmën e Vet dhe mbrojtjen. Ndërkaq, a është e lejuar bartja e hajmalisë, ose e magjisë, në të cilat janë të shënuara ekskluzivisht fragmente nga Kur’ani, Emrat e Allahut xh.sh. dhe duatë, është diskutabile mes dijetarëve. Disa as’habë siç janë Amër b. Asi dhe Aishja, konsiderojnë që ajo është e lejuar. Ata hadithet tematike dhe hadithet e tjera që në të cilat ndalohet – bartja e talismanëve, shkrimeve, hajmalive dhe gjërave kundër mësyshit, i kuptojnë ashtu duke konsideruar se ajo ndalesë ka të bëjë me talismanët, shkrimet, hajmalitë dhe gjërat kundër mësyshit në të cilat nuk është Kur’ani, emrat e Allahut xh.sh. dhe duatë, por pranë tyre ka tekste të cilat përmbajnë shirk. Shumica e as’habëve siç janë Ibn Mes’udi, Ibn Abbasi, Hudhejfe, Ukbe b. Amiri, Ibn Ukejm dhe të tjerët konsiderojnë se ato nuk janë të lejuara. Ata hadithet tematike dhe të tjera në të cilat ndalohet bartja e talismanëve, shkrimeve, hajmalive dhe duave kundër mësyshit pa e pasur parasysh se a është shkruar ekskluzivisht Kur’ani, emrat e Allahut xh.sh. dhe duaat apo diç tjetër. Abdurrahman el-Mubarekkfuri konsideron që, në çdo rast, është më mirë shmangia e vnies së çfarëdo talismani, madje qofshin ato që përmbajnë ekskluzivisht fragmente nga Kur’ani, emrat e Allahut xh.sh. dhe dua. Në vend të saj, është më mirë të drejtuarit e Allahut xh.sh. dhe të kërkuarit e mbrojtjes nga Ai.

24. Mbi heqjen e temperaturës

2170. Na ka treguar Hennadi – atë e ka informuar Ebu Ahvesi, duke transmetuar nga Seid b. Mesruku, ai nga Abaj b. Rafiu,⁹⁹⁵ ai nga gjyshi i tij Rafi b. Hadixhi – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Temperatura është nga nxehtësia e Xhehennemit, andaj ftoheni atë me ujë!”

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Esmā bint Ebu Bekër, Ibn Umeri, Ibn Abbasi, nga bashkëshortja e Zubejrit dhe Aishja.

حَدَّثَنَا هَنَّاْدُ، حَدَّثَنَا أَبُو الْأَحْوَصِ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ مَسْرُوقٍ، عَنْ عَنَابَةَ بْنِ رِفَاعَةَ، عَنْ جَدِّهِ، رَافِعِ بْنِ خَدِيجٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ " الْحُمَّى فَوْزٌ مِنَ النَّارِ فَأَبْرِدُوهَا بِالْمَاءِ " . قَالَ أَبُو عِيسَى وَفِي الْبَابِ عَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ أَبِي بَكْرٍ وَابْنِ عُمَرَ وَامْرَأَةَ الزُّبَيْرِ وَعَائِشَةَ وَابْنَ عَبَّاسٍ .

2171. Na ka treguar Harun b. Is’hak el-Hemedaniu – atë e ka informuar Abd b. Sulejmani, duke transmetuar nga Hisham b. Urve, ai nga babai i vet, ndërsa ai nga Aishja – që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Me të vërtetë, temperatura është nga nxehtësia e Xhehennemit, andaj ftoheni atë me ujë!”

حَدَّثَنَا هَارُونُ بْنُ إِسْحَاقَ الْهَمْدَانِيُّ، حَدَّثَنَا عَبْدُ بْنُ سُلَيْمَانَ، عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ " إِنَّ الْحُمَّى مِنْ فَيْحِ جَهَنَّمَ فَأَبْرِدُوهَا بِالْمَاءِ " .

2172. Na ka treguar Harun b. Is’haku – atij i ka treguar Abde, duke transmetuar nga Hisham b. Urve, ai nga Fatimja bint Mundhiri,⁹⁹⁶ ajo nga Esmā bint Ebu Bekër, e ajo nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) – ngjashëm me hadithin e mëparshëm. Në hadithin, të cilin e transmeton Esmā, gjendet tekst më i gjatë sesa ky, ndërsa të dy hadithet janë të besueshëm.

حَدَّثَنَا هَارُونُ بْنُ إِسْحَاقَ، حَدَّثَنَا عَبْدُ، عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ، عَنْ فَاطِمَةَ بِنْتِ الْمُنْذِرِ، عَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ أَبِي بَكْرٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ نَحْوَهُ . قَالَ أَبُو عِيسَى وَفِي حَدِيثِ أَسْمَاءَ كَلَامٌ أَكْثَرُ مِنْ هَذَا وَكِلَا الْحَدِيثَيْنِ صَحِيحٌ .

2173. Na ka treguar Muhammed b. Beshshari – atij i ka treguar Ebu Amir el-Akadiu, atij Ibrahim b. Ismail b. Ebu Habibi, duke transmetuar nga Davud b. Husajni, ai nga Ikrime, e ai nga Ibn Abbasi – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), i ka mësuar, që kur ndjejnë temperaturë ose ndonjë dhembje tjetër, të thonë: “Bismil-lahil-Kebir, eudh u bil-lahil-Adhim min sherri kul-li irkin ne’arin ve min sherri harrin-nari / Me emrin e Allahut të Madh, mbështetem tek Allahu i Gjithëfuqishëm nga e keqja e çdo vene kur ka hemorragji⁹⁹⁷ dhe e keqja e zjarrit të Xhehennemit!”

⁹⁹⁵ Abaje b. Rifa b. Rafi b. Hadixh el-Ensari ez-Zureki Ebu Rifa el-Medeni është transmetues i besueshëm i hadithit. I ka takuar gjeneratës së tretë.

⁹⁹⁶ Fatima bint Mundhir b. Zubejr b. Avvam el-Esediu është bashkëshortja e Hisham b. Urves. Ka transmetuar hadithe nga gjyshja e vet Esme bint Ebu Bekr. Nga ai kanë transmetuar hadithe grua e djalit të burrit dhe tjerët. Është ravi i besueshëm. I ka takuar gjeneratës së tretë.

⁹⁹⁷ Këtu mesiguri mendohet mbi daljen e grave.

Ky hadith është garib.⁹⁹⁸ Na është i njohur vetëm nëpërmjet Ibrahim b. Ismail b. Ebu Habibit. Ibrahimin, disa e konsideronin si ravi të dobët. Është transmetuar: *dhe nga e keqja e çdo vene që shpërthen gjaku.*

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ، حَدَّثَنَا أَبُو عَامِرٍ الْعَقَدِيُّ، حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أَبِي حَبِيبَةَ، عَنْ دَاوُدَ بْنِ حُصَيْنٍ، عَنْ عِكْرِمَةَ، عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ يُعَلِّمُهُمْ مِنَ الْحَمَى وَمِنَ الْأَوْجَاعِ كُلِّهَا أَنْ يَقُولَ " بِسْمِ اللَّهِ الْكَبِيرِ أَعُوذُ بِاللَّهِ الْعَظِيمِ مِنْ شَرِّ كُلِّ عِرْقٍ نَعَارٍ وَمِنْ شَرِّ حَرِّ النَّارِ ". قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ لَا نَعْرِفُهُ إِلَّا مِنْ حَدِيثِ إِبْرَاهِيمَ بْنِ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أَبِي حَبِيبَةَ. وَإِبْرَاهِيمُ يُضَعَّفُ فِي الْحَدِيثِ. وَيُرْوَى " عِرْقٍ يَعَارٍ " .

25. Mbi marrëdhëniet seksuale gjatë shtatzënisë

2174. Na ka treguar Ahmed b. Meni – atë e ka informuar Jahja b. Is’haku, atë Jahja b. Ejjub, duke transmetuar nga Muhammed b. Abdurrahman b. Nevfeli, ai nga Urve, ai nga Aishja – që Xhudama, vajza e Vehbiut, ka thënë: “E kam dëgjuar të Dërguarin e Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), kur ka thënë: ‘Kam dashur t’ua ndaloj marrëdhëniet seksuale derisa bashkëshortja është shtatzënë, pastaj kam parë që atë e bëjnë Persianët dhe Romakët dhe me atë nuk i mbysin fëmijët e vet.’”⁹⁹⁹

Mbi këtë temë, është transmetuar hadithi edhe nga Esma bint Jezidi. Ky hadith është sahih. E ka transmetuar Maliku nga Ebu Esvedi, ai nga Urve, ai nga Aishja, ajo nga Xhudame bint Vehbiu, ndërsa ajo nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ngjashëm me hadithin e mëparshëm. Maliku thotë, që fjala *gijal* do të thotë, që njeriu të ketë marrëdhënie me gruan në periudhën e gjdhënies së fëmijës.

حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مَنِيعٍ، حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ إِسْحَاقَ، حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَبِي رَبِيعٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ نَوْفَلٍ، عَنْ عُرْوَةَ، عَنْ عَائِشَةَ، عَنْ ابْنَةِ وَهْبٍ، وَهِيَ جَدَامَةُ - قَالَتْ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ " أَرَدْتُ أَنْ أَنْهِيَ عَنِ الْغِيَالِ فَإِذَا فَارَسُ وَالرُّومُ يَفْعَلُونَ وَلَا يَقْتُلُونَ أَوْلَادَهُمْ " . قَالَ أَبُو عِيسَى وَفِي الْبَابِ عَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ يَزِيدَ . وَهَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ . وَقَدْ رَوَاهُ مَالِكٌ عَنْ أَبِي الْأَسْوَدِ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ عَنْ جَدَامَةَ بِنْتِ وَهْبٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ . قَالَ مَالِكٌ وَالْغِيَالُ أَنْ يَطَأَ الرَّجُلُ امْرَأَتَهُ وَهِيَ تُرَضِعُ .

2175. Na ka treguar Isa b. Ahmed, atij i ka treguar Ibn Vehbi, atij Maliku, duke transmetuar nga Ebu Esved Muhammed b. Abdurrahman b. Nevfeli, ai nga Urve, ai nga Aishja – që Xhudame bint Vehb el-Esedijju, e ka dëgjuar të Dërguarin e Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), kur ka thënë: “Merresha me mendimin që t’i ndaloja marrëdhëniet seksuale gjatë kohës së shtatzënisë dhe më është kujtuar që atë e bënin persianët dhe romakët dhe nuk i bëri dëm fëmijëve të tyre.”

⁹⁹⁸ E shënojnë edhe Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*, Ibn Maxhe, në *Sunnen*, Ibn Sunni, në *Amelul-Javmi vel-lejletu*, si dhe Hakimi, në *Mustedrek*. Hakimi këtë hadith e konsideron të besueshëm.

⁹⁹⁹ I Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të) mendonte për ta ndaluar marrëdhënien intime gjatë shtatzënisë, duke konsideruar që ajo d të ishte e dëmshme për fëmijën e saj që është duke u bartur. Ndërkaq, ka parë që persianët dhe romakët kishin marrëdhënie gjatë kohës kur gratë e tyre ishin shtatzëna dhe që ajo nuk i ka dëmtuar fëmijët që i bartnin, prandaj ka hequr dorë (nga ndalesa).

Maliku thotë, që fjala *giletun* do të thotë që njeriu të ketë marrëdhënie seksuale me gruan gjatë periudhës së dhënies gjë fëmijës. Isa b. Ahmedi, thotë: “Na ka treguar Is’hak b. Isai: ‘Mua më ka treguar Maliku, duke transmetuar nga Ebu Esvedi, ngjashëm me hadithin e mëparshëm.’” Ebu Isai thotë: “Ky hadith është hasen-sahih-garib.”¹⁰⁰⁰

حَدَّثَنَا عِيسَى بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ، حَدَّثَنِي مَالِكٌ، عَنْ أَبِي الْأَسْوَدِ، مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ تَوْفَلٍ عَنْ عُرْوَةَ، عَنْ عَائِشَةَ، عَنْ جَدَامَةَ بِنْتِ وَهْبٍ الْأَسَدِيَّةِ، أَنَّهَا سَمِعَتْ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ " لَقَدْ هَمَمْتُ أَنْ أَنْهَى عَنِ الْغِيلَةِ حَتَّى ذُكِرْتُ أَنَّ الرُّومَ وَفَارِسَ يَصْنَعُونَ ذَلِكَ فَلَا يَضُرُّ أَوْلَادَهُمْ " . قَالَ مَالِكٌ وَالْغِيلَةُ أَنْ يَمَسَّ الرَّجُلُ امْرَأَتَهُ وَهِيَ تُرَضِّعُ . قَالَ عِيسَى بْنُ أَحْمَدَ وَحَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ عِيسَى حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ أَبِي الْأَسْوَدِ نَحْوَهُ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ صَحِيحٌ .

26. Mbi mjekimin e inflamacionit të mushkërive

2176. Na ka treguar Muhammed b. Beshshari – atij i ka treguar Muadh b. Hishami, atij babai i tij, duke transmetuar nga Katade, ai nga Ebu Abdullahu – që Zejd b. Erkami, ka thënë: “E ka lavdëruar i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) vajin dhe shafranin në mjekimin e inflamacionit të mushkërive.” Katade, thotë: “Duhet marr me gojë në atë anë në të cilën ndjenë dhimbje.”

Ky hadith është hasen-sahih.¹⁰⁰¹ Emri i Ebu Abdullahut është Mejmuni. Ai është shejh nga Basra.

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ، حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ هِشَامٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ، عَنْ زَيْدِ بْنِ أَرْقَمَ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ يَنْعُثُ الزَّيْتِ وَالْوَرَسَ مِنْ ذَاتِ الْجَنْبِ . قَالَ قَتَادَةُ وَيُلْدُهُ مِنَ الْجَانِبِ الَّذِي يَشْتَكِيهِ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ . وَأَبُو عَبْدِ اللَّهِ اسْمُهُ مَيْمُونٌ هُوَ شَيْخٌ بَصْرِيٌّ .

2177. Na ka treguar Rexha b. Muhammed el-Udhri el-Basriu – atij i ka treguar Amër b. Muhammed b. Ebu Reziu, atij Shu’be – që Halid El-Hazzau, ka thënë: “Na ka treguar Mejmuni Ebu Abdullahu: ‘E kam dëgjuar Zejd b. Erkamin, kur ka thënë: ‘Na ka urdhëruar i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), që inflamacionin e mushkërive ta mjekojmë me fletët dhe vajin e aloesë.’”

Ky hadith është hasen-sahih.¹⁰⁰² Na është i njohur vetëm nëpërmjet Mejmunit nga Zejd b. Erkami. Shumë dijetarë e kanë transmetuar nga Mejmuni. *Zatu gjemb* e simbolizon kollën e keqe dhe tuberkulozin.

حَدَّثَنَا رَجَاءُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْبَصْرِيُّ، حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ مُحَمَّدٍ بْنُ أَبِي رَزِينٍ، حَدَّثَنَا شُعْبَةُ، عَنْ خَالِدِ الْحَدَّاءِ، حَدَّثَنَا مَيْمُونٌ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ سَمِعْتُ زَيْدَ بْنَ أَرْقَمَ، قَالَ أَمَرَنَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَنْ نَتَدَاوَى مِنْ ذَاتِ الْجَنْبِ بِالْقُسْطِ الْبَحْرِيِّ وَالزَّيْتِ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ صَحِيحٌ لَا نَعْرِفُهُ إِلَّا مِنْ حَدِيثِ مَيْمُونٍ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَرْقَمَ . وَقَدْ رَوَى عَنْ مَيْمُونٍ غَيْرُ وَاحِدٍ مِنْ أَهْلِ الْعِلْمِ هَذَا الْحَدِيثَ . وَذَاتُ الْجَنْبِ السُّلُّ .

¹⁰⁰⁰ E shënojnë edhe Malik b. Enesi, në *Muvetta*, dhe Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*.

¹⁰⁰¹ E shënon edhe Ibn Maxhe, në *Sunen*.

¹⁰⁰² E shënojnë edhe Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*, dhe Hakimi, në *Mustedrek*.

27. Mbi temën e njëjtë

2178. Na ka treguar Is'hak b. Musa el-Esnari, atij i ka treguar Mani, atij Maliku, duke transmetuar nga Jezid b. Husajfi, ai nga Amr b. Abdullah b. Ka'b es-Sulemiu, Nafi b. Xhubejr b. Mut'imi – që Uthman b. Ebu Asi, ka thënë: “Erdhi tek unë i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), derisa kisha aq dhembje të rrepta,¹⁰⁰³ sa që për pak nuk më shkatërruan. I Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), tha: “Përshekoi (fërko) vendet ku ke dhimbje shtatë herë me dorën e djathtë, duke thënë: *Eudhu bi-izzetil-lahi ve kudretihi ve sulltanihi min sherri ma exhiddu* / Mbështetem në fuqinë, në forcën dhe në fuqi e Allahut, nga e keqja që e ndjeje!” Dhe unë e bëra atë.” – thotë ai – “dhe Allahu e largoi dhembjen që e ndjeja. Që nga atëherë, atë përherë ua porositja familjes dhe të tjerëve.”¹⁰⁰⁴ Ky hadith është hasen-sahih.¹⁰⁰⁵

حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ مُوسَى الْأَنْصَارِيُّ، حَدَّثَنَا مَعْنٌ، حَدَّثَنَا مَالِكٌ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ خُصَيْفَةَ، عَنْ عَمْرِو بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ كَعْبٍ السُّلَمِيِّ، أَنَّ نَافِعَ بْنَ جُبَيْرٍ بْنِ مُطْعِمٍ، أَخْبَرَهُ عَنْ عُثْمَانَ بْنِ أَبِي الْعَاصِي، أَنَّهُ قَالَ أَتَانِي رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَبِي وَجَعٌ فَذَكَرَ أَنَّهُ يُهْلِكُنِي فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " اْمْسَحْ بِيَمِينِكَ سَبْعَ مَرَّاتٍ وَقُلْ أَعُوذُ بِعِزَّةِ اللَّهِ وَقُوَّتِهِ مِنْ شَرِّ مَا أَجِدُ " . قَالَ فَفَعَلْتُ فَأَذْهَبَ اللَّهُ مَا كَانَ بِي فَلَمْ أَزَلْ أُمِرُ بِهِ أَهْلِي وَغَيْرُهُمْ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

28. Mbi farën e bishtajoreve

2179. Na ka treguar Muhammed b. Beshshari – atij i ka treguar Muhammed b. Bekri, atij Abdulhamid b. Xha'feri, atij Utbe b. Abdullahu – që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) e ka pyetur Esmën, vajzën e Umejsit: “Çfarë je duke përdorur si mjet për pastrim?” “Jam duke e përdorur euforbinë,¹⁰⁰⁶ si purgativ dhe laksativ (bar për pastrimin e zorrëve).” – u përgjigj ajo. Ai tha: “Ai bar është tepër i nxehtë dhe i fortë. Unë personalisht përdori farën e cilësdo bimë nga familja e bishtajave (lat. *cassacia*).” “Pas asaj, për pastrimin e organizmit e përdorja farën e bimëve nga familja e bishtajave. I Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), tha: ‘Sikur të ekzistonte në diç ilaçi kundër vdekjes, ai do të ishte në farën e bimëve nga familja e bishtajave.’ Ky hadith është garib.¹⁰⁰⁷

¹⁰⁰³ Në transmetimin të cilin e shënon Muslimi dhe të tjerët, qëndron që Uthman b. Ebu Asi është ankuar që ndjen dhimbje të cilat e kanë munduar që kur e ka pranuar Islamin.

¹⁰⁰⁴ Në transmetimin e Muslimit të këtij hadithi, qëndron se i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) ka thënë: “Vëre dorën në vendin ku ndjen dhimbje, thuaj tre herë Bismil-lah, thuaj shtatë herë: “Strehohem tek Allahu, Fuqia e Tij, me forcë dhe fuqi nga e keqja e asaj që ndjeje dhe nga ajo që kam frikë.”

¹⁰⁰⁵ E shënojnë të gjithë në *El-Kutubus-sitte*, përveç Buhariut.

¹⁰⁰⁶ Bimët euforibike janë specie e shkurreve të vogla ose drunjëve të shkurtër nga familja e qumështit (lat. *euphorbiaceae*). Druri mund të rritet deri 180 cm në vendet tropikale dhe vendet e nxehta. Përmbanë shprehimisht drogë helmuese dhe të rrezikshme. Degët e drurit të euforisë janë ngjyrë të kuqe vende vende të ndritshme ngjyrë të bardhë. Gjethet petaloze me kalavesh në majë të degëve. Fara e euforibias është e nxehtë dhe e thatë në shkallën e katërt. Ajo ndihmon detoksifikimin e vretit të zi, largimin e sekrecionit dhe të gjakut me vrerë, pastrimin e lëngjeve të dendura të stomakut dhe depërtimin e vretit të verdhë.

¹⁰⁰⁷ E shënojnë edhe Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*, Ibn Maxhe, në *Sunen*, dhe Hakimi, në *Mustedrek*.

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَكْرٍ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْحَمِيدِ بْنُ جَعْفَرٍ، حَدَّثَنَا عُبَيْدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، عَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ عُمَيْسٍ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ سَأَلَهَا " بِمَ تَسْتَمِشِينَ " . قَالَتْ بِالشُّبْرُمِ . قَالَ " حَارٌّ جَارٌ " . قَالَتْ ثُمَّ اسْتَمَشَيْتُ بِالسَّنَا . فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ " لَوْ أَنَّ شَيْئًا كَانَ فِيهِ شِفَاءٌ مِنَ الْمَوْتِ لَكَانَ فِي السَّنَا " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ .

29. Mbi mjaltin

2180. Na ka treguar Muhammed b. Beshshari – atij i ka treguar Muhammed b. Xha'feri, atij Shu'be, duke transmetuar nga Katade, ai nga Ebu Mutevekkili¹⁰⁰⁸ - që Seidi, ka thënë: “Erdhi një njeri tek i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) dhe tha: ‘Vëllai im ka dihare?’ ‘Jepi të pijë mjaltë!’¹⁰⁰⁹ Ai i dha mjaltë për të pirë dhe pas një kohe ai përsëri erdhi dhe tha: ‘O i Dërguar i Allahut, unë i dhashë për të pirë mjaltë, por ajo vetëm se ia ka shtuar barkçitjen.’¹⁰¹⁰ I Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) – thotë ai – i ka thënë: ‘Jepi të pijë mjaltë!’ Ai përsëri i ka dhënë për të pirë mjaltë, pastaj erdhi dhe tha: ‘O i Dërguar i Allahut, unë i dhashë përsëri për të pirë mjaltë, por ajo vetëm ia nxiti edhe më tepër barkçitjen.’ I Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), i tha: ‘Allahu e ka thënë të vërtetën,¹⁰¹¹ ndërsa barku i vëllait tënd gënjen! Jepi prapë që të pijë mjaltë!’ Ai (edhe për të tretën herë) i dha të pijë mjaltë dhe ai u shërua.” Ky hadith është hasen-sahih.¹⁰¹²

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ، حَدَّثَنَا شُعْبَةُ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَبِي الْمُتَوَكِّلِ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ، قَالَ جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ إِنَّ أَحِي اسْتَطْلَقَ بَطْنَهُ . فَقَالَ " اسْقِهِ عَسَلًا " . فَسَقَاهُ ثُمَّ جَاءَ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَدْ سَقَيْتُهُ عَسَلًا فَلَمْ يَزِدْهُ إِلَّا اسْتَطْلَاقًا . فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " اسْقِهِ عَسَلًا " . فَسَقَاهُ ثُمَّ جَاءَهُ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَدْ سَقَيْتُهُ عَسَلًا فَلَمْ يَزِدْهُ إِلَّا اسْتَطْلَاقًا . قَالَ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " صَدَقَ اللَّهُ وَكَذَبَ بَطْنُ أَحِيكَ اسْقِهِ عَسَلًا " . فَسَقَاهُ عَسَلًا فَبَرَأَ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

30. Mbi të njëjtën temë

2181. Na ka treguar Muhammed b. Muthenna – atij i ka treguar Muhammed b. Xha'feri, atij Shu'be, duke transmetuar nga Jezid Ebu Halidi,¹⁰¹³ ai nga Minhal b. Amri, ai nga Seid b. Xhubejri, ai nga Ibn Abbasi – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka

¹⁰⁰⁸ Ebu Mutevekkil Ali b. Davud en-Naxhi është transmetues i besueshëm i hadithit. I ka takuar gjeneratës së tretë. Ka vdekur në vitin 108, sipas hixhretit.

¹⁰⁰⁹ Mjalti trazohet në ujë të vakët.

¹⁰¹⁰ Asnjë ilaç nuk funksionon në mënyrë efektive derisa të konsumohet në një sasi të lëvizshme. Kështu që edhe mjalti nuk pati efektin e duhur derisa u muar sasia e kërkuar. Kur u mor sasia e kërkuar, ai veproi dhe as'habi i përmendur u shërua.

¹⁰¹¹ Kur ka thënë: *Zoti yt i dha instinkt bletës: "Ndërto shtëpi nëpër kodra (male), nëpër drunjt (pemë) dhe nëpër kulmet që ata (njerëzit) i ndërtojnë" Pastaj ha nga të gjitha (llojet) frutat dhe futu nëpër rrugët e nënshtruara (e të mësuarat) prej Zotit tënd. Nga barqet e tyre (të bletëve) del lëng, ngjyra e të cilës është e ndryshme dhe në të cilin ka shërim (bar-ilac) për njerëz. Edhe në këtë ka arsye për atë popull që mendon thellë.* [En-Nahël: 68-69]

¹⁰¹² E shënojnë edhe Buhariu dhe Muslimi, në *Sahihë*.

¹⁰¹³ Jezid b. Abdurrahman Ebu Halid ed-Dalani el-Esedi el-Kufi është ravi i sinqertë, por se ka gabuar mjaft shumë me rastin e transmetimit të haditheve. I ka takuar gjeneratës së shtatë.

thënë: “Asnjë musliman nuk ka për të vizituar të sëmurin, të cilit ende nuk i ka ardhur momenti i vdekjes dhe për të thënë (pranë tij): ‘I lutem Allahut, Zotit të Arshit të madh, që të të shërojë!’ – e që nuk ka për t’u shëruar.”¹⁰¹⁴

Ky hadith është hasen-garib.¹⁰¹⁵ Na është i njohur vetëm nëpërmjet Minhāl b. Amrit.

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ، حَدَّثَنَا شُعْبَةُ، عَنْ يَزِيدَ أَبِي خَالِدٍ، قَالَ سَمِعْتُ الْمُنْهَالِ بْنَ عَمْرٍو، يُحَدِّثُ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ، عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ قَالَ " مَا مِنْ عَبْدٍ مُسْلِمٍ يَعُودُ مَرِيضًا لَمْ يَحْضُرْ أَجَلُهُ فَيَقُولُ سَبْعَ مَرَّاتٍ أَسْأَلُ اللَّهَ الْعَظِيمَ رَبَّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ أَنْ يَشْفِيَكَ إِلَّا عُوْفِي " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ لَا نَعْرِفُهُ إِلَّا مِنْ حَدِيثِ الْمُنْهَالِ بْنِ عَمْرٍو .

31. Mbi të njëjtën temë

2182. Na ka treguar Ahmed b. Seid el-Eshkar el-Murabiti, atij i ka treguar Revh b. Ubade, atij i ka treguar Merzuk Ebu Abdullah esh-Shami, atij Seidi, personi nga Shami, atij Thevbani – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Nëse ndokush nga ju ka temperaturë, e temperatura është nga nxehtësia përcëlluese e zjarrit të Xhehennemit, le ta shuaj atë me ujë, duke u larë në lum. Duke e pritur ujin rrjedhës të tij le të thotë: ‘*Bismil-lahi, Allahumeshfi abdeke va saddik resuleke* / Me emrin e Allahut, O Allahu im, dhuroi shërim robit Tënd dhe vërtetoje që të vërtetën është duke e thënë i Dërguari Yt!’ Atë le ta bëjë pas çdo namazi të sabahut, e para lindjes së diellit. Le të zhytet në ujë tre ditë, nga tre herë në ditë. Nëse nuk shërohet për tre ditë, le ta bëjë atë pesë ditë. Nëse nuk shërohet për pesë ditë, le ta bëjë atë shtatë ditë. Por nëse nuk shërohet për shtatë ditë, le ta bëjë atë nëntë ditë. Nuk kanë për të kaluar nëntë ditë, e që me lejen e Allahut nuk ka për t’u shëruar.” Ky hadith është garib.¹⁰¹⁶

حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ سَعِيدٍ الْأَشْجَرِيُّ، حَدَّثَنَا رَوْحُ بْنُ عُبَادَةَ، حَدَّثَنَا مَرْزُوقُ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ الشَّامِيُّ، حَدَّثَنَا سَعِيدٌ، رَجُلٌ مِنْ أَهْلِ الشَّامِ أَخْبَرَنَا ثَوْبَانُ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ " إِذَا أَصَابَ أَحَدَكُمْ الْحُمَّى فَإِنَّ الْحُمَّى قِطْعَةٌ مِنَ النَّارِ فَلْيُطْفِئْهَا عَنْهُ بِالْمَاءِ فَلْيَسْتَنْقِ نَهْرًا جَارِيًا لِيَسْتَقْبِلَ جَرِيَةَ الْمَاءِ فَيَقُولَ بِسْمِ اللَّهِ اللَّهُمَّ اشْفِ عَبْدَكَ وَصَدِّقْ رَسُولَكَ بَعْدَ صَلَاةِ الصُّبْحِ قَبْلَ طُلُوعِ الشَّمْسِ فَلْيَعْتَمِسْ فِيهِ ثَلَاثَ عَمَسَاتٍ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ فَإِنْ لَمْ يَبْرَأْ فِي ثَلَاثٍ فَخَمْسٌ وَإِنْ لَمْ يَبْرَأْ فِي خَمْسٍ فَسَبْعٌ فَإِنْ لَمْ يَبْرَأْ فِي سَبْعٍ فَتِسْعٌ فَإِنَّهَا لَا تَكَادُ تُجَاوِزُ تِسْعًا بِإِذْنِ اللَّهِ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ .

32. Mbi shërimin me hi

2183. Na ka treguar Ibn Ebu Umeri – atij i ka treguar Sufjani – që Ebu Hazimi,¹⁰¹⁷ ka thënë: “Dikush e pyeti Sehl b. Sa’din, ndërsa unë dëgjoja: ‘Me çfarë mjekoheshin plagët e të

¹⁰¹⁴ Në transmetimin e Ebu Davudit, qëndron: “(...) e që Allahu të mos e shpërblejë me shërim.”

¹⁰¹⁵ E shënojnë edhe Ebu Davudi dhe Nesaiu, në *Sunene*, Ibn Hishami, në *Sahih* dhe Hakimi, në *Mustedrek*. Ibn Hakimi konsideron që ky hadith është i besueshëm sipas kriterëve të Buhariut dhe Muslimit.

¹⁰¹⁶ E shënon edhe Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*.

¹⁰¹⁷ Ebu Hazim Seleme b. Dinar el-Medeni, i mbrojturi i Esved b. Sufjanit, ka qenë ravi shumë i besueshëm dhe njeri i devotshëm. I ka takuar gjeneratës së pestë. Ka vdekur gjatë kohës së hilafetit të Mensurit.

Dërguarit të Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të)?’ Ai, tha: ‘Nuk ka mbetur më askush i cili e di atë më mirë sesa unë. Aliu me mburojë e vet e sillte ujin, ndërsa Fatimja ia shpërlante plagët, mandej e ndezën një hasuren dhe ai hi i vihej mbi plagët.’ Ebu Isai, thotë: “Ky hadith është hasen-sahih.”¹⁰¹⁸

حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عُمَرَ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، عَنْ أَبِي حَازِمٍ، قَالَ سُئِلَ سَهْلُ بْنُ سَعْدٍ وَأَنَا أَسْمَعُ، بِأَيِّ شَيْءٍ جُرْحُ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ مَا بَقِيَ أَحَدٌ أَعْلَمُ بِهِ مِنِّي كَانَ عَلَيَّ يَأْتِي بِالْمَاءِ فِي ثَرَسِهِ وَقَاطِمَةُ تَغْسِلُ عَنْهُ الدَّمَ وَأَحْرَقَ لَهُ حَصِيرٌ فَخُشِيَ بِهِ جُرْحُهُ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

33. Mbi të njëjtën temë

2184. Na ka treguar Abdullah b. Seid el-Eshexhxi – atij i ka treguar Ukbe b. Halid es-Sekuli, duke transmetuar nga Musa b. Muhammed b. Ibrahim et-Tejmije,¹⁰¹⁹ ai nga babai i vet, ai nga Ebu Seid el-Hudriu – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Kur hyni tek i sëmuri, dispononi atë duke thënë se ka për të jetuar ende gjatë dhe që ka për t’u shëruar. Fjalët e tilla nuk kanë për të ndryshuar asgjë,¹⁰²⁰ por atë kanë për ta bërë të lumtur.” Ky hadith është garib.¹⁰²¹

حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ سَعِيدٍ الْأَشْجِيُّ، حَدَّثَنَا عُقْبَةُ بْنُ خَالِدٍ السَّكُونِيُّ، عَنْ مُوسَى بْنِ مُحَمَّدٍ بْنِ إِبْرَاهِيمَ النَّيْمِيِّ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " إِذَا دَخَلْتُمْ عَلَى الْمَرِيضِ فَتَقَسُّوْا لَهُ فِي أَجَلِهِ فَإِنَّ ذَلِكَ لَا يَرُدُّ شَيْئًا وَيُطَيِّبُ نَفْسَهُ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ .

¹⁰¹⁸ E shënojnë edhe Buhariu dhe Muslimi, në *Sahihë*.

¹⁰¹⁹ Musa b. Muhammed b. Ibrahim b. Harith et-Tejmi el-Medeniu i ka kundërshtuar transmetuesit e beuseshëm.

¹⁰²⁰ Do të thotë, nuk ka për të refuzuar dhe ndryshuar nga caktimi i Allahut asgjë. Nëse i afrohet momenti i vdekjes ai ka për të ardhur pa i pasur parasysht ato fjalë.

¹⁰²¹ E shënon edhe Ibn Maxhe, në *Sunen*.

Në emër të Allahut, Mëshiruesit të Gjithëmëshirshmit

Kapitulli mbi të drejtën sheriatike mbi trashëgiminë

كتاب الفرائض

Nga i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të)

عن رسول الله ﷺ

1. Pasuria e të vdekurit i takon trashëgimtarëve të tij

2185. Na ka treguar Seid b. Jahja b. Seid b. El-Umeviu – atij i ka treguar babai i tij, atij Muhammed b. Amri, atij Ebu Seleme, atij Ebu Hurejre – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Kush lë pasuri, ajo pasuri i takon trashëgimtarëve të tij. Ndërsa, kush e lë familjen pa pasuri, unë kam për t’u kujdesur mbi të.”

Ky hadith është hasen-sahih.¹⁰²² E ka transmetuar Zuhriu nga Ebu Seleme, ai nga babai i tij, ai nga Ebu Hurejre, ndërsa ai nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), në një formë diç më të gjatë dhe më të plotë. Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Xhabiri dhe Enesi. *Kush e lë familjen pa pasuri, përkatësisht: Kush e lë familjen pa asgjë hiq, unë kam për t’u përkujdesur mbi të* – do të thotë: “Unë kam për ta furnizuar.”

حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ الْأُمَوِيُّ، حَدَّثَنَا أَبِي، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَمْرٍو، حَدَّثَنَا أَبُو سَلَمَةَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " مَنْ تَرَكَ مَالًا فَلَهُ وَلَمْ يَتَرَكَ ضَيْعًا فَلِيَّ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ . وَفِي الْبَابِ عَنْ جَابِرٍ وَأَنَسٍ . وَقَدْ رَوَاهُ الزُّهْرِيُّ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَطْوَلَ مِنْ هَذَا وَأَتَمَّ . مَعْنَى ضَيْعًا ضَائِعًا لَيْسَ لَهُ شَيْءٌ فَأَنَا أَغُولُهُ وَأُنْفِقُ عَلَيْهِ .

2. Mbi (hulumtimin) mësimin e të drejtës sheriatike mbi trashëgiminë

2186. Na ka treguar Abdula’la b. Vasili – atij i ka treguar Muhammed b. Kasim el-Esedi, atij Fadl b. Delhemiu, atij Avfi, duke transmetuar nga Shehr b. Havshebi, ai nga Ebu Hurejre – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Studioni të drejtën sheriatike mbi trashëgiminë dhe Kur’anin dhe mësoni njerëzit mbi atë, sepse unë kam për të vdekur.”¹⁰²³

¹⁰²² E shënojnë edhe Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*, si dhe të gjithë në *El-Kutubus-sitte*, përveç Ebu Davudit.

¹⁰²³ Në hadithin tjetër, të cilin e transmeton Tirmidhiu me sened, që e ka shënuar nga Ebu Hurejre, qëndron se i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të) ka thënë: “Studijoni të drejtat sheriatike të trashëgimisë, sepse ajo është gjysma e diturisë. Përveç asaj, ajo ka për t’u rrëmbyer e para nga pasuesit e mi.

Në senedin e këtij hadithi ekziston ngatërrimi. Ebu Usame këtë hadith e ka transmetuar nga Avfi, ai nga një njeri, ai nga Sulejman b. Xhabiri, ai nga Ibn Mes'udi, ndërsa ai nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të).

حَدَّثَنَا عَبْدُ الْأَعْلَى بْنُ وَاصِلٍ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْقَاسِمِ الْأَسَدِيُّ، حَدَّثَنَا الْفَضْلُ بْنُ دَلْهَمٍ، حَدَّثَنَا عَوْفٌ، عَنْ شَهْرِ بْنِ حَوْشَبٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " تَعْلَمُوا الْقُرْآنَ وَالْفَرَائِضَ وَعَلِّمُوا النَّاسَ فَإِنِّي مُقْبِضٌ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ فِيهِ اضْطِرَابٌ . وَرَوَى أَبُو أُسَامَةَ، هَذَا الْحَدِيثَ عَنْ عَوْفٍ، عَنْ رَجُلٍ، عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ جَابِرٍ، عَنْ ابْنِ مَسْعُودٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

2187. Ashtu na ka treguar Husejn b. Hurejthi – atij i ka treguar Ebu Usame, me këtë sened – me kuptim të ngjashëm me hadithin e mëparshëm.

حَدَّثَنَا بِذَلِكَ الْحُسَيْنُ بْنُ حُرَيْثٍ، أَخْبَرَنَا أَبُو أُسَامَةَ، عَنْ عَوْفٍ، بِهِذَا بِمَعْنَاهُ . وَمُحَمَّدُ بْنُ الْقَاسِمِ الْأَسَدِيُّ قَدْ ضَعَّفَهُ أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ وَغَيْرُهُ .

3. Mbi trashëgiminë e cila u takon vajzave

2188. Na ka treguar Abd b. Humejdi – atë e ka informuar Zekerijja b. Adijj, atë Ubejdullah b. Amri, duke transmetuar nga Abdullah b. Muhammed b. Akili – që Xhabir b. Abdullahu, ka thënë: “Erdhi bashkëshortja e Sa’d b. Rebies, me dy vajzat e tyre, tek i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) dhe tha: ‘O i Dërguar i Allahut, këto janë vajzat e Sa’d b. Rebies. Babai i tyre ka rënë shehid duke luftuar së bashku me ty në Uhud. Xhaxhai i tyre ua mori tërë pasurinë, duke mos u lënë as për përgatitjen për martesë.’¹⁰²⁴ Ai, tha: ‘Allahu ka për të gjykuar mbi atë!’ Shumë shpejtë, pas asaj, u shpall ajeti mbi trashëgiminë,¹⁰²⁵ ndërsa i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) dërgoi për ta thirrur xhaxhain e tyre. Pasi erdhi, ai tha: ‘Dy vajzave të Sa’dit ke për t’ua dhënë dy të tretat, nënës së tyre një të tetën,¹⁰²⁶ çka mbetet e mbanë për vete.’”

¹⁰²⁴ Në të vërtetë, xhaxhai i tyre ka vepruar në pajtim me praktikën e xhahilijetit, sipas së cilës, fëmija femër nuk ka mundur të trashëgojë asgjë.

¹⁰²⁵ Me atë rast, është shpallur ajeti 11 i sures En-Nisa: *Allahu ju urdhëron për (çështjen e trashëgimit) fëmijët tuaj: për mashkullin hise sa për dy femra; nëse janë (trashëgimtare) vetëm femra, dy e më shumë, atyre ju takojnë dy të tretat e pasurisë që trashëgohet; nëse është një femër, asaj i takon gjysma; për prindërit, për secilin nga ata, ju takon e gjashta nga ajo që ka lënë (i vdekuri) nëse ka fëmijë; e në qoftë se (i vdekuri) nuk ka fëmijë e atë e trashëgojnë (vetëm) prindërit, atëherë nënës së tij i takon një e treta; në qoftë se ai (i vdekuri) ka vëllezër, nënës së tij i takon vetëm një e gjashta, (kjo e drejtë në trashëgim bëhet) pasi të kryhet testamenti (vasijeti) që ka lënë dhe pasi të lahet borxhi; ju nuk dini se kush është më afër dobisë suaj, prindërit tuaj ose fëmijët tuaj. (Ky përcaktim është) Urdhër nga Allahu. Vërtet Allahu është më i Dijshmi, më i Urti.*

¹⁰²⁶ I Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të) ka urdhëruar që nënës së tyre t’i epej një e teta në bazë të asaj që është thënë në ajetin 12, të sures En-Nisa: *Atyre (grave) ju takon një e katërta nga ajo që lini ju, nëse nuk keni fëmijë, por nëse keni fëmijë, atyre ju takon një e teta nga ajo që leni pas kryrjes së testamentit që keni përcaktuar ose borxhit. Në qoftë se (i vdekuri) është mashkull ose femër, e trashëgohet nga ndonjë i largët (pse s’ka as prindër as fëmijë) po ka një vëlla ose një motër (nga nëna), atëherë secilit prej tyre u takon një e gjashta, e në qoftëse se janë më shumë (se një vëlla ose se një motër) ata janë pjesmarrës të barabartë në të tretën (e tërë pasurisë), Ky ishte rasti i parë i ndarjes së trashëgimisë në Islam.*

Ky hadith është hasen-sahih.¹⁰²⁷ Na është i njohur vetëm nëpërmjet Abdullah b. Muhammed b. Akilit. Edhe Sheriku, gjithashtu, e ka transmetuar nga Abdullah b. Muhammed b. Akili.

حَدَّثَنَا عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ، حَدَّثَنِي زَكَرِيَاءُ بْنُ عَدِيٍّ، أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَمْرٍو، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُحَمَّدٍ بْنِ عَقِيلٍ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ جَاءَتْ امْرَأَةُ سَعْدِ بْنِ الرَّبِيعِ بِابْنَتَيْهَا مِنْ سَعْدٍ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللَّهِ هَاتَانِ ابْنَتَا سَعْدِ بْنِ الرَّبِيعِ قُتِلَ أَبُوهُمَا مَعَكَ يَوْمَ أُحُدٍ شَهِيدًا وَإِنَّ عَمَّهُمَا أَخَذَ مَالَهُمَا فَلَمْ يَدَعْ لَهُمَا مَالًا وَلَا تُنْكَحَانِ إِلَّا وَلَهُمَا مَالٌ . قَالَ " يَقْضِي اللَّهُ فِي ذَلِكَ " . فَنَزَلَتْ آيَةُ الْمِيرَاثِ فَبَعَثَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِلَى عَمَّهُمَا فَقَالَ " أَعْطِ ابْنَتَيْ سَعْدِ الثَّلَاثِينَ وَأَعْطِ أُمَّهُمَا الثَّمَنَ وَمَا بَقِيَ فَهُوَ لَكَ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ لَا نَعْرِفُهُ إِلَّا مِنْ حَدِيثِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُحَمَّدٍ بْنِ عَقِيلٍ وَقَدْ رَوَاهُ شَرِيكَ أَيْضًا عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُحَمَّدٍ بْنِ عَقِيلٍ .

4. Mbi trashëgiminë përveç vajzës i takon edhe vajzës së djalit

2189.- Na ka treguar Hasan b. Arefe – atë e informoi Jezid b. Haruni, duke transmetuar nga Sufjan eth-Thevriu, ai nga Ebu Kajs el-Evdiu – që Huzejl b. Shurahbili ka thënë: “Erdhi një njeri tek Ebu Musai dhe Sulejman b. Rebiun¹⁰²⁸ dhe i pyeti mbi trashëgiminë e vajzës, vajzës së djalit dhe motrës nga baba dhe nëna, ata i kanë thënë: “Vajzës i takon gjysma, ndërsa motrës nga babai dhe nëna (gjysma tjetër) pjesa e mbetur.” - pastaj thanë: “Shko tek Abdullahu¹⁰²⁹ dhe pyete atë, dhe ke për të parë që ka për të qenë i pajtimit me ne.” Ai shkoi tek Abdullahu dhe e informoi atë mbi atë çfarë kanë thënë këta dy. Abdullahu tha: “Nëse do të isha pajtuar me ata në atë, unë do të isha nga ata të humburit dhe të devijuarit! Unë gjykoj ashtu siç ka gjykuar i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të): Vajzës i takon gjysma, vajzës së djalit një e gjashta – këto gjithësejt janë dy të tretat – motrës ajo që mbetet.”

Ky hadith është hasen-sahih.¹⁰³⁰ Emri i Ebu Kajs el-Evdiut është Abdurrahman b. Servan Kufi. Atë e ka transmetuar gjithashtu edhe Shu’be nga Ebu Kajsi.

حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَرَفَةَ، حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ، عَنْ سَعْيَانَ الثَّوْرِيِّ، عَنْ أَبِي قَيْسٍ الْأَوْدِيِّ، عَنْ هَزَلِ بْنِ شَرَحْبِيلٍ، قَالَ جَاءَ رَجُلٌ إِلَى أَبِي مُوسَى وَسَلْمَانَ بْنِ رَبِيعَةَ فَسَأَلَهُمَا عَنِ الْإِبْنَةِ، وَابْنَةِ الْإِبْنِ، وَأَخْتٍ، لِأَبٍ وَأُمٍّ فَقَالَا لِلْإِبْنَةِ النِّصْفُ وَلِلْأَخْتِ مِنَ الْأَبِ وَالْأُمِّ مَا بَقِيَ . وَقَالَا لَهُ ائْطَلِقْ إِلَى عَبْدِ اللَّهِ فَاسْأَلْهُ فَإِنَّهُ سَيُتَابِعُنَا . فَأَتَى عَبْدُ اللَّهِ فَذَكَرَ ذَلِكَ لَهُ وَأَخْبَرَهُ بِمَا قَالَا قَالَ عَبْدُ اللَّهِ قَدْ ضَلَلْتُ إِذَا وَمَا أَنَا مِنَ الْمُهْتَدِينَ وَلَكِنْ أَقْضِي فِيهِمَا كَمَا قَضَى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ لِلْإِبْنَةِ النِّصْفَ وَلِلْأَخْتِ مِنَ الْأَبِ وَالْأُمِّ السُّدُسَ تَكْمِلَةً الثَّلَاثِينَ وَلِلْأَخْتِ مَا بَقِيَ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ . وَأَبُو قَيْسٍ الْأَوْدِيُّ اسْمُهُ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ ثُرَوَانَ الْكُوفِيُّ وَقَدْ رَوَاهُ شُعْبَةُ عَنْ أَبِي قَيْسٍ .

5. Mbi trashëgiminë e vëllezërve të lindur

2190. Na ka treguar Bundari – atë e ka informuar Jezid b. Haruni, atë Sufjani, duke transmetuar nga Ebu Is’haku, ai nga Harithi – që Aliu, ka thënë: “Ju keni për ta lexuar këtë

¹⁰²⁷ E shënojnë edhe Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*, dhe Ebu Davudi dhe Ibn Mxhe, në *Sunene*.

¹⁰²⁸ Në transmetimin e Nesaiut të këtij hadithi, qëndron që një njeri erdhi tek Musa el-Esh’ariu, i cili atëherë ishte emir i kufes dhe Sulejman b. Rebiu el-Bahiliu, i cili ka qenë kadi i kufes.

¹⁰²⁹ Abdullah b. Mes’udi.

¹⁰³⁰ E shënojnë të gjithë në *El-Kutubus-sitte*, përveç Muslimit.

ajet:¹⁰³¹ ‘...ata janë pjesmarrës të barabartë në të tretën (e tërë pasurisë), pas testamentit të porositur ose borxhit, e duke mos dëmtuar (trashëguesit)...’,¹⁰³² ndërsa i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) e ka caktuar, që borxhet të shlyhen para lënies së testamentit dhe që të trashëgohen vëllezërit edhe nga babai dhe nga nëna, e që nuk trashëgohen vetëm vëllezërit nga babai.”

حَدَّثَنَا بُنْدَارٌ، حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ، أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنِ الْحَارِثِ، عَنْ عَلِيٍّ، أَنَّهُ قَالَ إِنَّكُمْ تَقْرَأُونَ هَذِهِ الْآيَةَ : (مَنْ بَعْدَ وَصِيَّةٍ تُوصُونَ بِهَا أَوْ ذِيَئِ) وَأَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَضَى بِالذَّيْنِ قَبْلَ الْوَصِيَّةِ وَإِنْ أَعْيَانُ بَنِي الْأُمِّ يَتَوَارَثُونَ دُونَ بَنِي الْعَلَاتِ الرَّجُلُ يَرِثُ أَخَاهُ لِأَبِيهِ وَأُمُّهُ دُونَ أَخِيهِ لِأَبِيهِ .

2191. Na ka treguar Bundari – atë e ka informuar Jezid b. Haruni, atë Zekerijja b. Ebu Zaidi, duke transmetuar nga Ebu Is’haku, ai nga Harithi, ai nga Aliu, ndërsa ai nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) – ngjashëm me hadithin e mëparshëm.

حَدَّثَنَا بُنْدَارٌ، حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ، أَخْبَرَنَا زَكْرِيَّا بْنُ أَبِي زَائِدَةَ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنِ الْحَارِثِ، عَنْ عَلِيٍّ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِمِثْلِهِ .

2192. Na ka treguar Ibn Ebu Umeri – atë e ka informuar Sufjani, atë Ebu Is’haku, duke transmetuar nga Harithi – që Aliu, ka thënë: “I Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të), ka urdhëruar që të trashëgohen vëllezërit edhe nga babai edhe nga nëna, e që nuk trashëgohen vetëm vëllezërit nga babai.”

Ky hadith na është i njohur¹⁰³³ vetëm nëpërmjet Ebu Is’hakut, nga Harithi, nga Aliu. Disa dijetarë, kanë polemizuar mbi Harithin. Në pajtim me këtë hadith është praktika e dijetarëve.

حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عُمَرَ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ، عَنِ الْحَارِثِ، عَنْ عَلِيٍّ، قَالَ قَضَى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَنَّ أَعْيَانَ بَنِي الْأُمِّ يَتَوَارَثُونَ دُونَ بَنِي الْعَلَاتِ . قَالَ أَبُو عِيْسَى هَذَا حَدِيثٌ لَا نَعْرِفُهُ إِلَّا مِنْ حَدِيثِ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ الْحَارِثِ عَنْ عَلِيٍّ . وَقَدْ تَكَلَّمَ بَعْضُ أَهْلِ الْعِلْمِ فِي الْحَارِثِ وَالْعَمَلِ عَلَى هَذَا الْحَدِيثِ عِنْدَ عَامَّةِ أَهْلِ الْعِلْمِ .

6. Mbi trashëgiminë e djemve me vajza

2193. Na ka treguar Abd b. Humejdi – atë e ka informuar Abdurrahman b. Sa’di,¹⁰³⁴ atë Amër b. Ebu Kajsi,¹⁰³⁵ duke transmetuar nga Muammed b. Munkediri – që Xhabir b. Abdullahu, ka thënë: “Më erdhi i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) tek unë, për të më vizituar (derisa isha i shtrirë) nga sëmundja, në fisin Benu Seleme. Unë, thash: ‘O i Dërguar i Allahut, si kam për t’ua ndarë pasurinë fëmijëve?’ Ai, nuk m’u përgjigj fare. Shpejtë, pas kësaj, i qe shpallur ajeti: “*All-llahu ju urdhëron për (çështjen e*

¹⁰³¹ Prandaj, ju do ta recitoni ajetin e përmendur në të cilin përmendet zbatimi i marrëveshjes së shkruar tekstualisht para se të lahet borxhi, por në të është edhe rregulli i rëndësishëm, që larja e borxhit duhet të kryhet para zbatimit të marrëveshjes.

¹⁰³² Kjo është pjesa e 12, e sures *En-Nisa*.

¹⁰³³ E shënojnë edhe Ibn Maxhe, në *Sunen*, dhe Hakimi, në *Mustedrek*. Në senedin e tyre gjendet raviu i dobët, Harith b. Abdullah el-A’ver el-Hemdani el-Huti el-Kufi. Sha’bi e ka karakterizuar si gënjeshtar dhe rapidi.

¹⁰³⁴ Abdurrahman b. Abdullah b. Sa’d b. Uthman ed-Deshteki Ebu Muhammed er-Razi el-Mukri është transmetues i besueshëm. I ka takuar gjeneratës së dhjetë.

¹⁰³⁵ Amr b. Ebu Kajs er-Razi el-Ezrek Kufi është transmetues i sinkertë, por se ka anuar në paragjykimë. I ka takuar gjeneratës së nëntë.

trashëgimit) fëmijët tuaj: për mashkullin hise sa për dy femra...” [Sureja En-Nisa: ajeti 11]”

Ky hadith është hasen-sahih. Ibn Ujejne dhe të tjerët, e kanë transmetuar nga Muhammed b. Munkediri, ndërsa ai nga Xhabiri r.a..

حَدَّثَنَا عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ سَعْدٍ، أَخْبَرَنَا عَمْرُو بْنُ أَبِي قَيْسٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ جَاءَنِي رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَعُوذُنِي وَأَنَا مَرِيضٌ فِي بَنِي سَلَمَةَ فَقُلْتُ يَا نَبِيَّ اللَّهِ كَيْفَ أَقْسِمُ مَالِي بَيْنَ وَلَدِي فَلَمْ يَزِدْ عَلَيَّ شَيْئًا فَقَرَأْتُ : (يُوصِيكُمُ اللَّهُ فِي أَوْلَادِكُمْ لِلذَّكَرِ مِثْلُ حَظِّ الْأُنثِيَيْنِ) الْآيَةَ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ . وَقَدْ رَوَاهُ شُعْبَةُ وَابْنُ عُيَيْنَةَ وَغَيْرُهُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ عَنْ جَابِرٍ .

7. Mbi trashëgiminë e motrave

2194. Na ka treguar Fadl b. Sabbah el-Bagdadi – atij i ka treguar Sufjan b. Ujejne, atij Muhammed b. Munkediri – që Xhabir b. Abdullahu, ka thënë: “Isha i sëmurë dhe i Dërguari i Allahut erdhi për të më vizituar. Më takoi derisa isha pa vetëdije. Erdhi me Ebu Bekrin dhe atë në këmbë. Duke më parë në atë gjendje, i Dërguari i Allahut morri avdes, e atë ujë, me të cilin mori avdes, e hodhi mbi mua dhe unë erdha në vete. Pasi që u këndella mirë, e pyeta: ‘O i Dërguar i Allahut, si kam për ta ndarë pasurinë, ose çfarë kam për të bërë me pasurinë?’ Nuk më është përgjigjur, ndërsa e kam pasur (Xhabirin) nëntë motra, derisa nuk është shpallur ajeti mbi trashëgiminë *“Kërkojnë përgjigjen tënde. Thuaju: "All-llahu ju përgjigjet në çështjen e "kelale-s"..."*¹⁰³⁶. Xhabiri, thotë: “Me rastin tim është shpallur ajeti (i përmendur).” Ky hadith është hasen-sahih.¹⁰³⁷

حَدَّثَنَا الْفَضْلُ بْنُ الصَّبَّاحِ الْبَغْدَادِيُّ، أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُنْكَدِرِ، سَمِعَ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ، يَقُولُ مَرَضْتُ فَأَتَانِي رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَعُوذُنِي فَوَجَدَنِي قَدْ أُغْمِيَ عَلَى فَاتَى وَمَعَهُ أَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ وَهُمَا مَاشِيَانِ فَتَوَضَّأَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَصَبَّ عَلَى مَنْ وَضُوئِهِ فَأَفَقْتُ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ كَيْفَ أَقْضِي فِي مَالِي أَوْ كَيْفَ أَصْنَعُ فِي مَالِي فَلَمْ يُجِبْنِي شَيْئًا وَكَانَ لَهُ تِسْعُ أَخَوَاتٍ حَتَّى نَزَلَتْ آيَةُ الْمِيرَاثِ : (يَسْتَفْتُونَكَ قُلِ اللَّهُ يُفْتِيكُمْ فِي الْكُلَالَةِ) الْآيَةَ . قَالَ جَابِرٌ فِي نَزَلَتْ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

8. Mbi trashëgiminë e të afërmeve të babait

2195. Na ka treguar Abdullah b. Abdurrahmani – atë e ka informuar Muslim b. Ibrahimi, atij i ka treguar Vuhejbi, atij Ibn Tavusi, duke transmetuar nga babai i vet, ai nga Ibn Abbasi – që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Ndani pjesët e

¹⁰³⁶ Ky është ajeti 176 i sures En-Nisa, i cili tingëllon: *Kërkojnë përgjigjen tënde. Thuaju: "All-llahu ju përgjigjet në çështjen e "kelale-s" (ai që nuk ka prindër as fëmijë që e trashigojnë). Nëse vdes një njeri që nuk ka fëmijë, por ka motër, atëherë asaj (motrës) i takon gjysma e pasurisë së lënë. Ai (vëllau) trashëgon tërë atë (që le motra) nëse ajo nuk ka fëmijë. Në qoftë se ato janë dy (motra që trashëgojnë), atyre dyjave u takojnë dy të tretat që lë ai. Në qoftë se janë vëllezër dhe të përzier burra dhe gra, atëherë mashkullit i takon hise dy fish më shumë se sa femrës. Allahu ju sqaron, ashtu që të mos humbni. Allahu di për çdo send.*

¹⁰³⁷ Është shënuar në *El-Kutubus-sitte*.

trashëgimisë atyre të cilëve u takon (sipas Librit të Allahut). Nëse pas asaj, mbetet diç, ajo ka për t'i takuar trashëgimtarit më të afërt mashkull.”

حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، أَخْبَرَنَا مُسْلِمُ بْنُ أَبِرَاهِيمَ، حَدَّثَنَا وَهْبٌ، حَدَّثَنَا ابْنُ طَاوُسٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ " أَلْحِقُوا الْفَرَائِضَ بِأَهْلِهَا فَمَا بَقِيَ فَهُوَ لِأَوَّلَى رَجُلٍ ذَكَرَ " .

2196. Na ka treguar Abd b. Humejdi – atë e ka informuar Abdurrezaku, duke transmetuar nga Ma'meri, ai nga Ibn Tavusi, ai nga babai i vet, ai nga Ibn Abbasi, ndërsa ai nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ngjashëm me hadithin e mëparshëm.

Ky hadith është hasen.¹⁰³⁸ Disa atë e kanë transmetuar nga Ibn Tavusi, ai nga babai i vet, ai nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) si hadith mursel.

حَدَّثَنَا عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ، أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ، عَنْ مَعْمَرٍ، عَنْ ابْنِ طَاوُسٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَحْوَهُ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ وَقَدْ رَوَى بَعْضُهُمْ عَنْ ابْنِ طَاوُسٍ عَنْ أَبِيهِ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ مُرْسَلًا .

9. Mbi trashëgiminë e gjyshit

2197. Na ka treguar Hasan b. Arefe – atij i ka treguar Jezid b. Haruni, duke transmetuar nga Hemmam b. Jahjai, ai nga Katade, ai nga Hasani – që Imran b. Husajni, ka thënë: “Erdhi një njeri tek i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) dhe tha: ‘Djali im ka vdekur,¹⁰³⁹ çfarë më takon nga pasuria që i ka mbetur?’ Ai, tha: ‘Ty të takon një e gjashta pjesë nga ajo që ka lënë.’ Pasi ishte nisur, ai e thirri dhe i tha: ‘Ty të takon edhe një e gjashta pjesë.’¹⁰⁴⁰ Pasi që është nisur, ai përsëri e thirri atë dhe tha: ‘Një e gjashta pjesë e fundit është furnizimi (për trashëgimtarin më të afërt mashkull).’”

Ky hadith është sahih-hasen.¹⁰⁴¹ Mbi këtë temë, është transmetuar hadithi edhe nga Ma'kil b. Jesari.

حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَرَفَةَ، حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ، عَنْ هَمَّامِ بْنِ يَحْيَى، عَنْ قَتَادَةَ، عَنِ الْحَسَنِ، عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ، قَالَ جَاءَ رَجُلٌ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ إِنَّ ابْنِي مَاتَ فَمَا لِي فِي مِيرَاثِهِ قَالَ " لَكَ السُّدُسُ " . فَلَمَّا وَلَّى دَعَاهُ فَقَالَ " لَكَ سُدُسٌ آخَرُ " . فَلَمَّا وَلَّى دَعَاهُ قَالَ " إِنَّ السُّدُسَ الْآخَرَ طُعْمَةٌ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ . وَفِي الْبَابِ عَنْ مَعْقِلِ بْنِ يَسَارٍ .

¹⁰³⁸ Abdurrahman el-Mubarekfuri konsideron që ky hadith është i besueshëm, sepse, sipas Tirmidhiut, e ka shënuar Buhariu dhe Muslimi, në *Sahihë*.

¹⁰³⁹ Biri im vdiq, e nga fëmijët më kanë mbetur vetëm dy vajza.

¹⁰⁴⁰ Pasi që pas djemve të mi më kanë mbetur vetëm dy vajza, të cilave, sipas rregullave, u takojnë dy të tretat, babait të tyre, përveç të gjashtës, e cila i takon sipas rregullave, i ka takuar edhe e gjashta tjetër si trashëgimtari më i afërt mashkull.

¹⁰⁴¹ E shënojnë edhe Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*, si dhe Ebu Davudi dhe Nesaiu, në *Sunene*.

10. Mbi trashëgiminë e gjyshes

2198. Na ka treguar Ibn Ebu Umeri – atij i ka treguar Sufjani,¹⁰⁴² atij Zuhriu, duke transmetuar herën e parë nga Kabisi, ndërsa herën e dytë nga një njeri – që Kabis b. Zuvejbi,¹⁰⁴³ ka thënë: “Me një rast, erdhi një gjyshe, nëna e nënës së të vdekurit – ose ka thënë nëna e babait të personit të vdekur¹⁰⁴⁴ - te Ebu Bekri dhe tha: ‘Vdiq djali i djalit tim – ose (ka thënë) djali i vajzës time – dhe jam informuar që sipas Librit kam një farë të drejte.’ Ebu Bekri, tha: ‘Unë, në Librin e Allahut, nuk jam duke gjetur asnjë të drejte, e as nuk kam dëgjuar nga i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) që të takon diç, por për çdo rast (mbi atë) kam për të pyetur edhe njerëzit e tjerë. Pasi i pyeti, Mugire b. Shu’be dëshmoi, që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) gjyshes ia ka ndarë një të gjashtën. Ebu Bekri, pyeti: ‘Kush përveç teje e ka dëgjuar atë?’ ‘U ngrit – thotë ai – Muhammed b. Mesleme dhe tha: ‘Ia jepte asaj një të gjashtën.’ Më vonë, erdhi edhe gjyshja tjetër tek Umeri.”¹⁰⁴⁵ Sufjani, thotë: “Ma’meri, duke transmetuar nga Zuhriu, më ka treguar edhe diç shtesë, por unë atë nga Zuhriu nuk e kam mbajtur në mend, por e kam mbajtur në mend nga Ma’meri, që Umeri i ka thënë: ‘Nëse ju dy gjyshet trashëgoni, atëherë të dyjave u takon një e gjashta pjesë; por nëse trashëgon vetëm njëra nga ju, atëherë ajo e gjashta pjesë i takon vetëm asaj.’”¹⁰⁴⁶

حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عُمَرَ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، حَدَّثَنَا الزُّهْرِيُّ، قَالَ مَرَّةً قَالَ قَبِيصَةُ وَقَالَ مَرَّةً رَجُلٌ عَنْ قَبِيصَةَ بْنِ ذُوَيْبٍ قَالَ جَاءَتْ الْجَدَّةُ أُمُّ الْأُمِّ أَوْ أُمُّ الْأَبِّ إِلَى أَبِي بَكْرٍ فَقَالَتْ إِنَّ ابْنَ ابْنِي أَوْ ابْنَ بَنِي مَاتَ وَقَدْ أَخْبَرْتُ أَنْ لِي فِي كِتَابِ اللَّهِ حَقًّا . فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ مَا أَجِدُ لَكَ فِي الْكِتَابِ مِنْ حَقٍّ وَمَا سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَضَى لَكَ بِشَيْءٍ وَسَأَلْتُ النَّاسَ . قَالَ فَسَأَلَ فَشَهِدَ الْمُغِيرَةُ بْنُ شُعْبَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ أَعْطَاهَا السُّدُسَ . قَالَ وَمَنْ سَمِعَ ذَلِكَ مَعَكَ قَالَ مُحَمَّدُ بْنُ مُسْلِمَةَ . قَالَ فَأَعْطَاهَا السُّدُسَ ثُمَّ جَاءَتْ الْجَدَّةُ الْأُخْرَى الَّتِي تَخَالَفُهَا إِلَى عُمَرَ . قَالَ سُفْيَانُ وَزَادَنِي فِيهِ مَعْمَرٌ عَنْ الزُّهْرِيِّ وَلَمْ أَحْفَظْهُ عَنِ الزُّهْرِيِّ وَلَكِنْ حَفِظْتُهُ مِنْ مَعْمَرٍ أَنَّ عُمَرَ قَالَ إِنْ اجْتَمَعْتُمَا فَهُوَ لَكُمَا وَإِنِّي كُنتُ أَنفَرَدْتُ بِهِ فَهُوَ لَهَا .

2199. Na ka treguar El-Ensari – atij i ka treguar Mani, atij Maliku, duke transmetuar nga Ibn Shihabi, ai nga Uthman b. Is’hak b. Harshi – që Kabise b. Zuvejbi, ka thënë: “Erdhi një gjyshe tek Ebu Bekri, për të kërkuar trashëgiminë. Ai, i tha: ‘Ty, sipas Librit të Allahut dhe sunnetit të Dërguarit të Tij, (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), nuk të takon asgjë. Prandaj, kthehu, derisa nuk i pyes njerëzit e tjerë.’ Ai, i pyeti njerëzit (e tjerë). Mugire b. Shu’be, tha: ‘Isha i pranishëm tek i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), kur ia dha (gjyshes) një të gjashtën pjesë.’ ‘A e ka dëgjuar atë edhe ndokush tjetër, përveç teje?’ – pyeti Ebu Bekri. U ngrit Muhammed b. Mesleme dhe e tha atë çfarë tha edhe Mugire b. Shu’be. Ebu Bekri, asaj ia dha një të gjashtën. Më vonë erdhi edhe gjyshja tjetër për të kërkuar trashëgiminë e vet. E ai, tha: ‘Sipas Librit të Allahut, ty nuk të takon asgjë përveç

¹⁰⁴² Sufjan b. Ujejne.

¹⁰⁴³ Kabis b. Zuvejbi b. Halha el-Huzai Ebu Seid el-Medeni bie në mesin e as’habëve të rinj. Ka vdekur rreth tetëdhjetë vjeçar.

¹⁰⁴⁴ Këtu është fjala mbi dyshimin e njerit prej transmetuesve.

¹⁰⁴⁵ Kadi Husejni, konsideron që Ebu Bekrit i ka ardhur nëna e personit të vdekur, derisa Umerit i erdhi nëna e babait të personit të vdekur.

¹⁰⁴⁶ Pasi që Ebu Bekrit i është drejtuar gjyshja e personit të vdekur me kërkesë për pasuri, ai i ka dhënë një të gjashtën e pasurisë, duke konsideruar që gjyshja tjetër nuk ekziston. Ndërkaq, më vonë kur iu shfaq edhe gjyshja tjetër, me kërkesë të njëjtë, Umeri, ka urdhëruar që një të gjashtën që Ebu Bekri ia ka dhënë gjyshes së parë, ta ndajnë të dyjat.

asaj të gjashtë pjesë. Nëse ju të dyja (gjyshe) trashëgoni, ajo e gjashta pjesë ju takon të dyjave; nëse, trashëgon vetëm njëra, (e gjashta pjesë) i takon vetëm asaj.”

Ky hadith është hasen-sahih.¹⁰⁴⁷ Ai është më i besueshëm sesa hadithi i Ibn Ujejnes. Mbi këtë temë, është transmetuar hadithi edhe nga Burejde.

حَدَّثَنَا الْأَنْصَارِيُّ، حَدَّثَنَا مَعْنٌ، حَدَّثَنَا مَالِكٌ، عَنْ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ عُثْمَانَ بْنِ إِسْحَاقَ بْنِ خَرَشَةَ، عَنْ قَبِيصَةَ بْنِ دُؤَيْبٍ، قَالَ جَاءَتِ الْجَدَّةُ إِلَى أَبِي بَكْرٍ تَسْأَلُهُ مِيرَاثَهَا . قَالَ فَقَالَ لَهَا مَا لَكَ فِي كِتَابِ اللَّهِ شَيْءٌ وَمَا لَكَ فِي سُنَّةِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ شَيْءٌ فَارْجِعِي حَتَّى أَسْأَلَ النَّاسَ . فَسَأَلَ النَّاسَ فَقَالَ الْمُغِيرَةُ بْنُ شُعْبَةَ حَضَرْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فَأَعْطَاهَا السُّدُسَ . فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ هَلْ مَعَكَ غَيْرُكَ فَقَامَ مُحَمَّدُ بْنُ مَسْلَمَةَ الْأَنْصَارِيُّ فَقَالَ مِثْلَ مَا قَالَ الْمُغِيرَةُ بْنُ شُعْبَةَ فَأَنْفَذَهُ لَهَا أَبُو بَكْرٍ . قَالَ ثُمَّ جَاءَتِ الْجَدَّةُ الْأُخْرَى إِلَى عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ تَسْأَلُهُ مِيرَاثَهَا فَقَالَ مَا لَكَ فِي كِتَابِ اللَّهِ شَيْءٌ وَلَكِنْ هُوَ ذَلِكَ السُّدُسُ فَإِنْ اجْتَمَعْتُمَا فِيهِ فَهُوَ بَيْنَكُمَا وَأَيُّكُمَا خَلَّتْ بِهِ فَهُوَ لَهَا . قَالَ أَبُو عِيْسَى وَفِي الْبَابِ عَنْ بُرَيْدَةَ . وَهَذَا أَحْسَنُ وَهُوَ أَصَحُّ مِنْ حَدِيثِ ابْنِ عُيَيْنَةَ .

11. Trashëgimia e gjyshes pranë djalit të saj

2200. Na ka treguar Hasan b. Arefe – atë e ka informuar Jezid b. Haruni, duke transmetuar nga Muhammed b. Salimi, ai nga Sha'biu, ai nga Mesruku – që Abdullah b. Mes'udi, mbi trashëgiminë e gjyshes, pranë djalit të vet, ka thënë: “Ajo është gjyshja e parë, të cilës i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) pranë djalit të saj, i cili ishte gjallë, ia ka dhënë një të gjashtën e trashëgimisë.”¹⁰⁴⁸

Ky hadith si merfu' na është i njohur¹⁰⁴⁹ vetëm në këtë formë. Disa as'habë konsideronin, që gjyshes pranë djalit të saj duhet t'i jepet trashëgimi, derisa disa konsideronin se nuk duhet t'i jepet.

حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَرَفَةَ، حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سَالِمٍ، عَنِ الشَّعْبِيِّ، عَنْ مَسْرُوقٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، قَالَ فِي الْجَدَّةِ مَعَ ابْنِهَا أَوَّلَ جَدَّةٍ أَطْعَمَهَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ سُدُسًا مَعَ ابْنِهَا وَابْنُهَا حَيٌّ . قَالَ أَبُو عِيْسَى هَذَا حَدِيثٌ لَا نَعْرِفُهُ مَرْفُوعًا إِلَّا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ . - وَقَدْ وَرَّثَ بَعْضُ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ الْجَدَّةَ مَعَ ابْنِهَا وَلَمْ يُورَثْهَا بَعْضُهُمْ .

12. Mbi trashëgiminë e dajës

2001. Na ka treguar Bundari – atë e ka informuar Ebu Ahmed ez-Zubejri, atij i ka treguar Sufjani,¹⁰⁵⁰ duke transmetuar nga Abdurrahman b. Harithi, ai nga Hakim b. Hakim b. Abbas b. Hunejfe – që Ebu Uname b. Sehl b. Hunejfe, ka thënë: “Umer b. Hattabi, nëpërmjet meje, i dërgoi letër Ebu Ubejdes, që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të),

¹⁰⁴⁷ E shënojnë edhe Maliku, në *Muvetta*, Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*, Ebu Davudi, Nesaiu dhe Ibn Maxhe, në *Sunene*, Ibn Hibbani, në *Sahih*, dhe Hakimi, në *Mustedrek*.

¹⁰⁴⁸ Ky është rasti kur i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të), nënës së personit të vdekur i ka dhënë pjesën e trashëgimisë, edhe pse babai i personit të vdekur ishte gjallë, e deri atëherë ka qenë e njohur, që gjyshes, përkrah babait të gjallë të personit të vdekur, nuk i takon asgjë.

¹⁰⁴⁹ Këtë hadith e shënon edhe Ed-Darimi, në *Sunen*. Ai është i dobët, pasi që në senedin e tij gjendet raviu i dobët Muhammed b. Salim el-Hemdaniu.

¹⁰⁵⁰ Sufjan eth-Thevriu.

ka thënë: ‘Allahu dhe i Dërguari i Tij janë mbrojtës të atij, i cili nuk ka mbrojtës tjetër, ndërsa daja është trashëgimtar i atij i cili nuk ka trashëgimtar tjetër.’¹⁰⁵¹

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Aishja dhe Mikdam b. Ma’dij Jekribi. Ky hadith është hasen-sahih.¹⁰⁵²

حَدَّثَنَا بُنْدَارٌ، حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ الزُّبَيْرِيُّ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْحَارِثِ، عَنْ حَكِيمِ بْنِ حَكِيمِ بْنِ عَبَّادِ بْنِ حُنَيْفٍ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ بْنِ سَهْلٍ بْنِ حُنَيْفٍ، قَالَ كَتَبَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ إِلَى أَبِي عُبَيْدَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ " اللَّهُ وَرَسُولُهُ مُؤَلَى مَنْ لَا مَوْلَى لَهُ وَالْخَالُ وَارِثُ مَنْ لَا وَارِثَ لَهُ " . قَالَ أَبُو عِيسَى وَفِي الْبَابِ عَنْ عَائِشَةَ وَالْمُقَدَّامِ بْنِ مَعْدِيكَرِبٍ . وَهَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

2202. Na ka treguar Is’hak b. Mensuri – atë e ka informuar Ebu Asimi, duke transmetuar nga Ibn Xhurejxhi, ai nga Amër b. Muslimi, ai nga Tavusi, ndërsa ai nga Aishja – që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Daja është trashëgimtar i atij që nuk ka trashëgimtar tjetër.”

Ky hadith është hasen-garib.¹⁰⁵³ Disa, e kanë transmetuar si hadith mursel, duke mos e përmendur në senedin e tij nga Aishja. As’habët e të Dërguarit (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), janë ndarë në pikëpamje të aplikimit të këtij hadithi. Disa konsideronin, që daja, tezja dhe halla, trashëgojnë në rast se nuk ka trashëgimtarë tjerë. Mendimin e atillë, në pikëpamje të trashëgimit të të afërmeve, e mbështesin shumica e as’habëve. Zejd b. Thabiti konsideronte, që ata nuk mund të trashëgonin. Në rast se i vdekuri nuk ka trashëgimtarë të tjerë (përveç dajës, tezës dhe hallës), pasurinë e tij duhet dorëzuar në thesarin shtetëror, konsideronte Zejdi.”

أَخْبَرَنَا إِسْحَاقُ بْنُ مَنْصُورٍ، أَخْبَرَنَا أَبُو عَاصِمٍ، عَنْ ابْنِ جُرَيْجٍ، عَنْ عَمْرِو بْنِ مُسْلِمٍ، عَنْ طَاوُسٍ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " الْخَالُ وَارِثُ مَنْ لَا وَارِثَ لَهُ " . وَهَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ وَقَدْ أُرْسِلَهُ بَعْضُهُمْ وَلَمْ يَذْكُرْ فِيهِ عَنْ عَائِشَةَ . - وَاخْتَلَفَ فِيهِ أَصْحَابُ النَّبِيِّ ﷺ فَوَرِثَ بَعْضُهُمُ الْخَالَ وَالْخَالَ وَالْعَمَّةَ وَإِلَى هَذَا الْحَدِيثِ ذَهَبَ أَكْثَرُ أَهْلِ الْعِلْمِ فِي تَوْرِيثِ ذَوِي الْأَرْحَامِ وَأَمَّا زَيْدُ بْنُ ثَابِتٍ فَلَمْ يُورِثْهُمْ وَجَعَلَ الْمِيرَاثَ فِي بَيْتِ الْمَالِ .

13. Mbi personin pa trashëgimtarë

2203. Na ka treguar Bundari – atij i ka treguar Jezid b. Haruni, atë e ka informuar Suffjani, duke transmetuar nga Abdurrahman b. El-Esbihani,¹⁰⁵⁴ ai nga Muxhahid b. Verdani, ai nga Urve – që Aishja, ka thënë: “I mbrojturi i të Dërguarit (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka rënë nga dega e pallmës dhe ka vdekur. I Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë

¹⁰⁵¹ Në transmetimin e këtij hadithi, të cilin e transmeton, qëndron se një njeri e ka qëlluar një njeri tjetër me shigjetë dhe e ka mbytur. I mbyturi nuk ka pasur trashëgimtarë tjetër përveç dajës së vet (si më i afërmi), andaj me atë rast Ebu Ubejde b. Xherrah i ka shënuar (halifes) Umer b. Hattabit (duke e pyetur atë se çfarë të bënte me pasurinë e tij). Umer b. Hattabi i ka shënuar që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të) ka thënë: “Allahu është trashëgimtarë i atij që nuk ka trashëgimtarë tjetër.”

¹⁰⁵² E shënojnë edhe Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*, si dhe Ibn Maxhe, në *Sunen*.

¹⁰⁵³ E shënon edhe Nesaiu, në *Sunen*.

¹⁰⁵⁴ Abdurrahman b. Abdullah b. El-Esbihani el-Kufi është transmetues i besueshëm i hadithit. I ka takuar gjeneratës së katërt.

mbi të), tha: ‘Shikoni se a ka trashëgimtarë!’ Pasi që thanë se nuk ka, ai tha: ‘Që trashëgiminë e tij dorëzohet banorëve (më të varfër) të fshatit.’”¹⁰⁵⁵

Mbi këtë temë, është transmetuar hadithi edhe nga Burejde. Ky hadith është hasen.¹⁰⁵⁶

حَدَّثَنَا بُنْدَارٌ، حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ، أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْأَصْبَهَانِيِّ، عَنْ مُجَاهِدٍ، وَهُوَ ابْنُ وَرْدَانَ عَنْ عُرْوَةَ، عَنْ عَائِشَةَ، أَنَّ مَوْلَى، لِلنَّبِيِّ ﷺ وَقَعَ مِنْ عَذْقٍ نَخْلَةٍ فَمَاتَ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ " انْظُرُوا هَلْ لَهُ مِنْ وَارِثٍ " . قَالُوا لَا . قَالَ " فَادْفَعُوهُ إِلَى بَعْضِ أَهْلِ الْقَرْيَةِ " . وَهَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ .

14. Mbi të njëjtën temë

2204. Na ka treguar Ibn Ebu Umeri – atij i ka treguar Sufjani, duke transmetuar nga Amr b. Dinari, ai nga Avsexhiu,¹⁰⁵⁷ - që Ibn Abbasi, ka thënë: “Gjatë kohës së të Dërguarit të Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) vdiq një njeri i cili nuk e kishte asnjë trashëgimtarë, përveç që pas tij ka mbetur një rob, të cilin ende sa ishte i gjallë e kishte liruar. I Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), trashëgiminë e tij ia dha robit të tij.”

Ky hadith është hasen.¹⁰⁵⁸ Në pajtim me këtë hadith është praktika e dijetarëve. Ata konsiderojnë, që nëse ndonjë njeri vdes, duke mos e lënë askënd nga të afërmit, trashëgimia e tij shkon në thesarin shtetërorë muslimanë.

حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عُمَرَ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ، عَنْ عَوْسَجَةَ، عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ، أَنَّ رَجُلًا، مَاتَ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَلَمْ يَدَعْ وَارِثًا إِلَّا عَبْدًا هُوَ أَعْتَقَهُ فَأَعْطَاهُ النَّبِيُّ ﷺ مِيرَاثَهُ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ . وَالْعَمَلُ عِنْدَ أَهْلِ الْعِلْمِ فِي هَذَا الْبَابِ إِذَا مَاتَ الرَّجُلُ وَلَمْ يَتْرُكْ عَصَبَةً أَنْ مِيرَاثَهُ يُجْعَلُ فِي بَيْتِ مَالِ الْمُسْلِمِينَ .

15. Mbi anulimin e trashëgimisë në mes të muslimanëve dhe kafirëve

2205. Na kanë treguar Seid b. Abdurrahman el-Mahzumi dhe të tjerët – ata i ka informuar Sufjani, duke transmetuar nga Zuhriu; na ka treguar Ali b. Huxhri, atë e ka informuar Hushejmi, duke transmetuar nga Zuhriu, ai nga Ali b. Husejmi,¹⁰⁵⁹ ai nga Amr b. Uthmani, ndërsa ai nga Usama b. Zejdi – që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Muslimani nuk e trashëgon pasurinë e kafirit, e as kafiri (pasurinë) e muslimanit.”

¹⁰⁵⁵ Në transmetimin e Ebu Davudit të këtij hadithi, qëndron që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të), ka thënë: “Ja dorëzoni mbetjet e tij njerëzve më të varfër në fshatin e tij.”

¹⁰⁵⁶ E shënojnë edhe Ebu Davudi, Nesaiu dhe Ibn Maxhe, në *Sunen*.

¹⁰⁵⁷ Avsexhe el-Mekki, i mbrojturi i Ibn Abbasit, nuk është transmetues i njohur i hadithit. I ka takuar gjeneratës së katërt.

¹⁰⁵⁸ E shënojnë edhe Ebu Davudi, Nesaiu dhe Ibn Maxhe, në *Sunene*.

¹⁰⁵⁹ Ali b. Husejn b. Ali b. Ebu Talibi, Zejnul-Abidini, është nipi i Ali b. Ebu Talibit. Si transmetues ka qenë jashtëzakonisht i besueshëm dhe i sigurtë. Si njeri, ka qenë shumë i devotshëm. Shquhej si jurist sheriati i dalluar. I takonte gjeneratës së tretë. Zzuhriu thotë, se nuk ka parë Kurejsh më të vyer se ai.

حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْمَخْرُومِيُّ، وَغَيْرُهُ، وَاجِدٌ، قَالُوا حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، ح وَحَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ حُجْرٍ، أَخْبَرَنَا هُسَيْنٌ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ حُسَيْنٍ، عَنْ عَمْرِو بْنِ عُثْمَانَ، عَنْ أَسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ " لَا يَرِثُ الْمُسْلِمُ الْكَافِرَ وَلَا الْكَافِرُ الْمُسْلِمَ " .

2206. Na ka treguar Ibn Ebu Umeri – atij i ka treguar Sufjani, atij Zuhriu – ngjashëm me hadithin e mëparshëm.

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Xhabiri dhe Abdullah b. Amri. Ky hadith është hasen-sahih.¹⁰⁶⁰ Në mënyrë të ngjashme e kanë transmetuar Ma'meri dhe të tjerët nga Zuhriu. Edhe Maliku ka transmetuar nga Zuhriu – ai nga Ali b. Husejni, ai nga Umer b. Uthmani, ai nga Usama b. Zejdi, ndërsa ai nga i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) - ngjashëm me hadithin e mëparshëm. Në hadithin e Malikut, ekziston lëshimi. Në të lëshim ka bërë Maliku, vet. Disa, kanë transmetuar nga Maliku dhe kanë thënë: *Nga Amër b. Uthmani*, derisa shumica e nxënësve të Malikut, kanë thënë: *nga Maliku, ndërsa ai nga Umer b. Uthmani*. Amër b. Uthmani b. Affani, është djali më i njohur i (hasreti) Uthmanit, derisa Umer b. Uthmani, nuk është i njohur. Në pajtim me këtë hadith është praktika e dijetarëve.

Dijetarët, janë ndarë në pikëpamje të trashëgimisë së dezertorëve nga Islami.¹⁰⁶¹ Disa nga gjenerata e as'habëve dhe gjeneratave të tjera, konsiderojnë që pasurinë e tij e trashëgojnë trashëgimtarët muslimanë. Disa, thonë: “Nuk kanë për ta trashëguar pasurinë e tij trashëgimtarët muslimanë.” Ata, gjatë kësaj, mbështeten mbi hadithin e të Dërguarit (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të): “Muslimani nuk e trashëgon (pasurinë e) kafirin, e as kafiri (pasurinë e) muslimanin. Ky është qëndrimi i Shafiut.

حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عُمَرَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا الزُّهْرِيُّ نَحْوَهُ . قَالَ أَبُو عِيسَى وَفِي الْبَابِ عَنْ جَابِرٍ وَعَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو . وَهَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ هَكَذَا رَوَاهُ مَعْمَرٌ وَغَيْرُهُ وَاجِدٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ نَحْوَهُ هَذَا . وَرَوَى مَالِكٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عَلِيِّ بْنِ حُسَيْنٍ عَنْ عُمَرَ بْنِ عُثْمَانَ عَنْ أَسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ نَحْوَهُ وَحَدِيثُ مَالِكٍ وَهُمْ فِيهِ مَالِكٌ وَقَدْ رَوَاهُ بَعْضُهُمْ عَنْ مَالِكٍ فَقَالَ عَنْ عَمْرِو بْنِ عُثْمَانَ وَأَكْثَرُ أَصْحَابِ مَالِكٍ قَالُوا عَنْ مَالِكٍ عَنْ عُمَرَ بْنِ عُثْمَانَ وَعَمْرُو بْنُ عُثْمَانَ بْنِ عَفَّانٍ هُوَ مَشْهُورٌ مِنْ وَلَدِ عُثْمَانَ وَلَا يُعْرِفُ عُمَرُ بْنُ عُثْمَانَ . وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا الْحَدِيثِ عِنْدَ أَهْلِ الْعِلْمِ وَاخْتَلَفَ بَعْضُ أَهْلِ الْعِلْمِ فِي مِيرَاثِ الْمُرْتَدِّ فَجَعَلَ أَكْثَرُ أَهْلِ الْعِلْمِ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ وَغَيْرِهِمُ الْمَالَ لَوَرَّثَهُ مِنَ الْمُسْلِمِينَ . وَقَالَ بَعْضُهُمْ لَا يَرِثُهُ وَرَثَتُهُ مِنَ الْمُسْلِمِينَ وَاحْتَجُّوا بِحَدِيثِ النَّبِيِّ ﷺ " لَا يَرِثُ الْمُسْلِمُ الْكَافِرَ " . وَهُوَ قَوْلُ الشَّافِعِيِّ .

2207. Na ka treguar Humejd b. Mes'ade – atë e ka informuar Husejn b. Umejri, duke transmetuar nga Ibn Ebu Lejli, ai nga Ebu Zubejri, ai nga Xhabiri – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Nuk kanë për t'u trashëguar mes vete pasuesit e feve të ndryshme!”

¹⁰⁶⁰ E shënojnë në *El-Kutubus-sitte*.

¹⁰⁶¹ Sipas mendimit unik të të gjithë dijetarëve, dezertori i islamit nuk mund ta trashëgojë pasurinë e muslimanit. Sipas mendimit të Shafiut, Malikut dhe Ibn Ebu Lejlit, as muslimani nuk mund ta trashëgojë pasurinë e muslimanit. Ebu Hanife, dhe dijetarët e tjerë të Kufës, Evzaiu dhe Is'haku konsiderojnë se muslimani mund ta trashëgojë pasurinë e dezertorit nga islami.

Ky hadith është garib.¹⁰⁶² Ky hadith i Xhabirit na është i njohur vetëm nëpërmjet Ibn Ebu Lejles.

حَدَّثَنَا حُمَيْدُ بْنُ مَسْعَدَةَ، حَدَّثَنَا حُصَيْنُ بْنُ ثَمِيرٍ، عَنْ ابْنِ أَبِي لَيْلَى، عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ، عَنْ جَابِرٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ " لَا يَتَوَارَثُ أَهْلُ مَلَكَيْنِ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ لَا نَعْرِفُهُ مِنْ حَدِيثِ جَابِرٍ إِلَّا مِنْ حَدِيثِ ابْنِ أَبِي لَيْلَى .

16. Mbi anulimin e trashëgimisë për vrasësin

2208. Na ka treguar Kutejbe – atë e ka informuar Lejthi, duke transmetuar nga Is'hak b. Abdullahu, ai nga Zuhriu, ai nga Humejd b. Abdurrahmani, ai nga Ebu Hurejre – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Vrasësi nuk trashëgon.”¹⁰⁶³

Ky hadith nuk është i besueshëm.¹⁰⁶⁴ Na është i njohur vetëm në këtë formë. Disa dijetarë, siç është Ahmed b. Hanbeli, Is'hak b. Abdullah b. Ebu Ferven e kanë përjashtuar si ravi. Në pajtim me këtë hadith është praktika e dijetarëve. Ata konsiderojnë, që vrasësi nuk trashëgon, pa e pasur parasysh se a e ka bërë vrasjen pa qëllim ose me qëllim. Disa, thonë: “Nëse vrasjen e ka bërë gabimisht, mund të trashëgojë.” Ky është qëndrimi i Malikut.

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، حَدَّثَنَا اللَّيْثُ، عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ حُمَيْدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ " الْقَاتِلُ لَا يَرِثُ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ لَا يَصِحُّ وَلَا يُعْرَفُ إِلَّا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ . وَإِسْحَاقُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي قُرُوءَةَ قَدْ تَرَكَهُ بَعْضُ أَهْلِ الْحَدِيثِ مِنْهُمْ أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ . وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا عِنْدَ أَهْلِ الْعِلْمِ أَنَّ الْقَاتِلَ لَا يَرِثُ كَانَ الْقَتْلُ عَمْدًا أَوْ خَطَأً . وَقَالَ بَعْضُهُمْ إِذَا كَانَ الْقَتْلُ خَطَأً فَإِنَّهُ يَرِثُ وَهُوَ قَوْلُ مَالِكٍ .

17. Mbi trashëgimin e bashkëshortes, nga pagesa e gjakut të bashkëshortit të saj

2209. Na kanë treguar Kutejbe, Ahmed b. Meni dhe të tjerët – ata i ka informuar Sufjan b. Ujejne, duke transmetuar nga Zuhriu, e ai nga Seid b. Musejjebi – që Umeri, ka thënë: Pagesa për gjakmarrjen jepet sipas degës së babës. Gruaja nuk trashëgon asgjë nga pagesa e gjakut të bashkëshortit të vet.” Pastaj, Dahhak b. Sufjan el-Kilabi, e informoi që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të), i ka shkruar që t’i jap trashëgiminë nga pagesa e gjakut të bashkëshortit të saj, bashkëshortes së Eshjem ed-Dibaiut.¹⁰⁶⁵ Ky hadith është hasen-sahih.

¹⁰⁶² E kanë shënuar, por nga Ibn Umeri, Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*, si dhe Ebu Davudi dhe Ibn Maxhe, në *Sunene*.

¹⁰⁶³ Abdurrahman El-Mubarekfuri konsideron se ky hadith është argument që vrasësi nga i vrari nuk mund t’i trashëgojë asgjë, pa e pasur parasysh se a e ka vrarë pa dashje a me dashje. I këtillë është qëndrimi i shumicës së dijetarëve islamik.

¹⁰⁶⁴ E shënojnë edhe Nesaiu, në *Es-Sunenul-Kubra*, dhe Ibn Maxhe, në *Sunen*.

¹⁰⁶⁵ Eshjem ed-Dibai është vrarë gabimisht gjatë kohës së të Dërguarit të Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të). familja e vrasësit ishte e detyruar për t’ia dhënë dëmshpërblimin. I Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të) ka urdhëruar që bashkëshortes së tij t’i jepej trashëgimia nga ai dëmshpërblim.

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، وَأَحْمَدُ بْنُ مَنِيعٍ، وَعَبْدُ بْنُ وَاجِدٍ، قَالُوا حَدَّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ، قَالَ قَالَ عُمَرُ الدِّينِيُّ عَلَى الْعَاقِلَةِ وَلَا تَرِثُ الْمَرْأَةُ مِنْ دِيَةِ زَوْجِهَا شَيْئًا. فَأُخْبِرَهُ الضَّحَّاكُ بْنُ سُفْيَانَ الْكِلَابِيُّ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ كَتَبَ إِلَيْهِ أَنْ وَرِثَ امْرَأَةٌ أَشِيمَ الصَّبَابِيِّ مِنْ دِيَةِ زَوْجِهَا. قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

18. Trashëgimia i takon trashëgimtarëve, ndërsa shpagimi i gjakut të afërmve nga dega e babait

2210. Na ka treguar Kutejbe – atë e ka informuar Lejthiu, duke transmetuar nga Ibn Shihabi, ai nga Seid b. Musejjebi – që Ebu Hurejre, ka thënë: “I Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), personit i cili e ka shkaktuar abortin, ka sjellë vendimin, që gruas nga fisi Benu Lihjan, në emër të shpagimit (të gjakut) t’ia jap një rob ose robëreshë të bardhë. Më vonë edhe gruaja për të cilën është vendosur t’i jepej një rob ose robëreshë, ka vdekur, e i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), kishte vendosur që trashëgimia e saj t’u ndahet djemve dhe bashkëshortit të saj, ndërsa shpagimi i gjakut t’i jepet të afërmve të saj nga babai.

Junusi, këtë hadith e ka transmetuar Zuhriu – ai nga Seid b. Musejjebi dhe Ebu Seleme, ata dy nga Ebu Hurejre, ndërsa ai nga i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) – ngjashëm me hadithin e mëparshëm. Maliku e ka transmetuar nga Zuhriu, ai nga Ebu Seleme, e ai nga Ebu Hurejre, pastaj, e Maliku nga Zuhriu, ai nga Seid b. Musejjebi, ndërsa ai nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të).

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، حَدَّثَنَا اللَّيْثُ، عَنْ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَضَى فِي جَنِينِ امْرَأَةٍ مِنْ بَنِي لَحْيَانَ سَقَطَ مَيِّتًا بَغْرَةً عَبْدٌ أَوْ أَمَةٌ ثُمَّ إِنَّ الْمَرْأَةَ الَّتِي فَضِيَ عَلَيْهَا بِالْعُرَّةِ تُوَفِّيَتْ فَقَضَى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَنْ مِيرَاثُهَا لِإِنْتِبَاهِهَا وَزَوْجِهَا وَأَنَّ عَقْلَهَا عَلَى عَصَبَتِهَا. قَالَ أَبُو عِيسَى وَرَوَى يُونُسُ هَذَا الْحَدِيثَ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ وَأَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ نَحْوَهُ وَرَوَاهُ مَالِكٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ وَمَالِكٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ مُرْسَلٌ.

19. Mbi njeriun i cili e pranon islamin nëpërmjet një njeriu tjetër

2211. Na ka treguar Ebu Kurejbe – atë e kanë informuar Ebu Usama, Ibn Numejri dhe Vekiu, duke transmetuar nga Abdulaziz b. Umer b. Abdulazizi,¹⁰⁶⁶ ai nga Abdullah b. Mevhibi; ai nga Abdullah b. Vehbiu – që Temim ed-Dariu, ka thënë: “E pyeta të Dërguarin e Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të): ‘Çfarë është dispozita në pikëpamje të mushrikut, i cili e pranon islamin nëpërmjet ndonjë muslimani?’ I Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i

¹⁰⁶⁶ Abdulaziz b. Umer b. Abdulaziz b. Mervan el-Emevi el-Medeniu është transmetues i singertë, por se ka anuar në gabime gjatë transmetimit të haditheve. I ka takuar gjeneratës së shtatë.

Allahut qofshin mbi të), u përgjigj: ‘Ai është dollapi i njerëzve tek ai, gjatë jetës dhe vdekjes së tij.’¹⁰⁶⁷

Ky hadith, na është i njohur vetëm nëpërmjet Abdullah b. Vehbit, por thonë edhe nëpërmjet Ibn Mevhibit nga Temim ed-Dariu. Disa, ndërmjet Abdullah b. Mevhibit dhe Temim Ed-Dariut, e kanë shtuar Kabis b. Zuvejben. E ka transmetuar Jahja b. Hamza, nga Abdulaziz b. Umeri dhe e ka shtuar Kabis b. Zuvejben, ndërsa senedi i tillë, sipas mendimit tim, nuk është i lidhur. Në pajtim me këtë hadith është praktika e disa dijetarëve. Disa, thonë: “Trashëgimia e tij, ka për t’iu dorëzuar thesarit shtetërorë.” Ky është qëndrimi edhe i Shafiut. Ai, gjatë asaj mbështetjet mbi hadithin e të Dërguarit (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të): “Pasuria e të mbrojturit i takon atij që e ka liruar.”

حَدَّثَنَا أَبُو كُرَيْبٍ، حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ، وَابْنُ، ثُمَيْرٍ وَوَكَيْعٌ عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ عُمَرَ بْنِ عَبْدِ الْعَزِيزِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَوْهَبٍ، وَقَالَ، بَعْضُهُمْ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ وَهْبٍ، عَنْ تَمِيمِ الدَّارِيِّ، قَالَ سَأَلْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ مَا السُّنَّةُ فِي الرَّجُلِ مِنْ أَهْلِ الشَّرِكِ يُسَلِّمُ عَلَى بَدَنِ رَجُلٍ مِنَ الْمُسْلِمِينَ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " هُوَ أَوْلَى النَّاسِ بِمَحَبَّاهُ وَمَمَاتِهِ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ لَا نَعْرِفُهُ إِلَّا مِنْ حَدِيثِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ وَهْبٍ وَيُقَالُ ابْنُ مَوْهَبٍ عَنْ تَمِيمِ الدَّارِيِّ . وَقَدْ أَذْخَلَ بَعْضُهُمْ بَيْنَ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ وَهْبٍ وَبَيْنَ تَمِيمِ الدَّارِيِّ قَبِيصَةَ بْنِ ذُوَيْبٍ وَلَا يَصِحُّ رَوَاهُ يَحْيَى بْنُ حَمْرَةَ عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ عُمَرَ وَزَادَ فِيهِ قَبِيصَةُ بْنُ ذُوَيْبٍ وَهُوَ عِنْدِي لَيْسَ بِمُتَّصِلٍ . وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا الْحَدِيثِ عِنْدَ بَعْضِ أَهْلِ الْعِلْمِ وَقَالَ بَعْضُهُمْ يُجْعَلُ مِيرَاثُهُ فِي بَيْتِ الْمَالِ وَهُوَ قَوْلُ الشَّافِعِيِّ وَاحْتَجَّ بِحَدِيثِ النَّبِيِّ ﷺ " أَنْ الْوَلَاءَ لِمَنْ أَعْتَقَ " .

2212. Na ka treguar Kutejbe – atë e ka informuar Ibn Lehiu, duke transmetuar nga Amër b. Shuajbi, ai nga babai i vet, ndërsa ai nga gjyshi i vet – që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Çdo njeri, që bënë zina me gruan e lirë, ose me robëreshën, fëmija që lindë është jashtë martesorë, ai nuk mund të trashëgojë (nga ai e as nga të afërmit e tij), as (ai, e as të afërmit e tij nga ai fëmijë).”

Edhe të tjerët, përveç Ibn Lehiut, këtë hadith e kanë transmetuar nga Amër b. Shuajbi. Në pajtim me këtë hadith është praktika e dijetarëve. Ata konsiderojnë, që fëmija jashtëmartesor, nuk mund të trashëgojë asgjë nga babai.

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، حَدَّثَنَا ابْنُ لَهْيَةَ، عَنْ عُمَرُو بْنِ شُعَيْبٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَدِّهِ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ " أَيُّمَا رَجُلٍ عَاهَرَ بِخَرَةٍ أَوْ أَمَةٍ فَلَوْلَدٌ وَلَدَ زَنًا لَا يَرِثُ وَلَا يُورِثُ " . قَالَ أَبُو عِيسَى وَقَدْ رَوَى غَيْرُ ابْنِ لَهْيَةَ هَذَا الْحَدِيثَ عَنْ عُمَرُو بْنِ شُعَيْبٍ . وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا عِنْدَ أَهْلِ الْعِلْمِ أَنَّ وَلَدَ الزَّانَا لَا يَرِثُ مِنْ أَبِيهِ .

20. Kush trashëgon robin e liruar

2213. Na ka treguar Kutejbe – atë e ka informuar Ibn Lehiu, duke transmetuar nga Amër b. Shuajbi, ai nga babai i vet, e ai nga gjyshi i vet – që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i

¹⁰⁶⁷ Disa dijetarë, siç janë Is’hak b. Rahivejh, këtë hadith e kanë marr si argument që personi nëpërmjet të cilit ndokush e ka pranuar islamin ka për ta trashëguar pasurinë e atij personi që e ka pranuar islamin, në rast se nuk ka trashëgimtarë tjerë. shumica e dijetarëve e refuzon mundësinë e tillë dhe konsideron se pasuria e tij duhet dorëzuar në thesarin shtetëror.

Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Pronën e robit të liruar e trashëgon ai, i cili e trashëgon pasurinë e tij.”¹⁰⁶⁸ Senedi i këtij hadithi nuk është i fuqishëm.¹⁰⁶⁹

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، حَدَّثَنَا ابْنُ لَهْيَعَةَ، عَنْ عُمَرُو بْنِ شُعَيْبٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَدِّهِ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ " يَرِثُ الْوَلَاءُ مَنْ يَرِثُ الْمَالُ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ لَيْسَ إِسْنَادُهُ بِالْقَوِيِّ .

2214. Na ka treguar Harun Ebu Musa el-Mustemli el-Bagdadi – atë e ka informuar Muhammed b. Harbi, atë Umer b. Rube el-Taglebi, duke transmetuar nga Abdulvahid b. Abdullah b. Busra en-Nasriu, e ai nga Vasil b. Eskaa – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Gruaja merr tre lloj të trashëgimisë: trashëgiminë e robit të cilin e ka liruar, trashëgiminë e fëmijës së gjetur dhe trashëgiminë e fëmijës së vet,¹⁰⁷⁰ për shkak të së cilit e ka nxitur mallkimin e Allahut mbi vete.

Ky hadith është hasen-garib.¹⁰⁷¹ Në këtë formë, na është i njohur vetëm nëpërmjet Muhammed b. Harbit.

حَدَّثَنَا هَارُونُ أَبُو مُوسَى الْمُسْتَمَلِيُّ الْبَغْدَادِيُّ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ حَرْبٍ، حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ رُوْبَةَ التَّغْلِبِيُّ، عَنْ عَبْدِ الْوَاحِدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ أَبِي بُسْرِ النَّصْرِيِّ، عَنْ وَائِلَةَ بْنِ الْأَسْقَعِ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " الْمَرْأَةُ تَحُورُ ثَلَاثَةَ مَوَارِيثَ عَتِيقَهَا وَلَقِيطَهَا وَوَلَدَهَا الَّذِي لَا عَتَتْ عَلَيْهِ " . هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ لَا يُعْرَفُ إِلَّا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ مِنْ حَدِيثِ مُحَمَّدِ بْنِ حَرْبٍ .

¹⁰⁶⁸ Do të thotë, të gjithë ata të cilët e trashëgojnë pasurinë e të vdekurit kanë për ta trashëguar edhe pasurinë e robit të cilin e kanë liruar.

¹⁰⁶⁹ Në senedin e tij gjendet Abdullah b. Lehi b. Ukbe el-Hadremi Ebu Abdurrahman el-Masri, i cili, në bazë, është ravi i sinqertë, por se ka pasur çrregullim nervor pasi që i janë djegur librat.

¹⁰⁷⁰ Kjo domethënë, fëmijës së saj jashtëmartesor.

¹⁰⁷¹ Hakimi, këtë hadith e konsideron të besueshëm.

Në emër të Allahut, Mëshiruesit, të Gjithëmëshirshmit

Kapitulli mbi testamentet

كتاب الوصايا

Nga i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të)

عن رسول الله ﷺ

1. Mbi testamentin e një të tretës së pasurisë

باب مَا جَاءَ فِي الْوَصِيَّةِ بِالثَّلَاثِ

2215. Na ka treguar Ibn Ebu Umeri – atë e ka informuar Sufjani, duke transmetuar nga Zuhriu, ai nga Amir b. Sa'd b. Ebu Vekkasi – që Sa'd b. Ebu Vekkasi, ka thënë: “U sëmura gjatë atij viti, gjatë të cilit është çliruar Meka,¹⁰⁷² ashtu që mendova se më erdhi fundi. Erdhi i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), për të më vizituar dhe unë thash: ‘O i Dërguar i Allahut, unë kam shumë pasuri, ndërsa, nga trashëgimtarët vetëm dy vajza – andaj a mund ta lë në testament, që tërë pasuria ime të jepet për qëllime bamirësie?’ ‘Nuk mundesh.’ – tha ai. ‘A mundem dy të tretat?’ – pyeta unë. ‘Nuk mundesh.’ – tha ai. ‘Atëherë, a mundem gjysmën?’ – pyeta. ‘Nuk mundesh.’ – tha ai. ‘A mundem një të tretën?’ – përsëri pyeta. ‘Mundesh një të tretën, por edhe një e treta është shumë.’ – u përgjigj ai.¹⁰⁷³ ‘Që të lësh pasardhës të pasur, për ty është më mirë sesa t’i lësh të varfër dhe të kërkojnë një grusht ushqim nga të tjerët. Nuk ke për të shpenzuar për mbajtjen e (familjes tënde) sado pak, e që nuk ke për të qenë i shpërblyer për atë, madje edhe për një kafshatë që vë në gojën e gruas tënde.’ Unë, thash: - thotë ai – ‘O i Dërguar i Allahut, unë kam për të mbetur (në Meke).’¹⁰⁷⁴ ‘Nëse edhe mbetesh pas meje, ajo nuk ka për të të penguar që, duke bërë vepra të mira për hir të kënaqësisë së Allahut, për të arritur shkallë më të lartë, por do të ishte më mirë, që të mos mungosh, sepse, ndoshta Allahu ka për të dhënë ende jetë dhe ke për të qenë i dobishëm për muslimanët, e në dëm të mushkrikëve.’¹⁰⁷⁵ O Allah, dhuroji fuqi as’habëve të mi, që të jenë të durueshëm në hixhretin e tyre dhe mos i lejo që të kthehen hapave te tyre!’” Ndërkaq, Sa'd b.

¹⁰⁷² Ibn Haxher el-Askalani konsideron që më shumë besohet që është sëmure gjatë Haxhit Lamtumurës.

¹⁰⁷³ Dijetarët janë të pajtimit që atij i cili i ka trashëgimtarët e ligjshëm nuk është e lejuar t’u jepet më tepër se një e treta e pasurisë. Ndërsa, sa i përket, atyre që nuk kanë trashëgimtarë të ligjshëm, ppor ata i trashëgon farefisi, ata sipas mendimit të Ebu Hanifes, Is’hakut, Sherikut dhe disa transmetimeve të Ahmed b. Hanbelit, mund t’ju ndahet më tepër se një e treta. Shumica e dijetarëve konsiderojnë se edhe ata nuk mund t’ua ndajnë më tepër se një të tretën.

¹⁰⁷⁴ Është e dukshme që Sa'd b. Ebu Vekkasi ishte sëmure në Mekke, andaj për shkak të sëmundjes ka qenë i detyruar të mbetet pas të Dërguarit të Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të) dhe as’habëve të cilët kishin dëshiruar të ktheheshin në Medine, pas Çlirimit të Mekës ose Haxhit Lamtumurës, siç qëndron në transmetimin tjetër.

¹⁰⁷⁵ Sa'd b. Vekkasi ka qenë udhëheqës i njohur ushtarak. Prandaj i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të) thotë se Allahu ka për t’i dhënë ende jetë për të qenë i dobishëm për muslimanët duke pushtuar territore të reja, në dëm të mushkrikëve, sepse, ndoshta nga ai kanë për të pësuar edhe ndonjë disfatë.

Havle, për shkak të asaj që e ka goditur, mbeti dhe i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) duke vuajtur për të, për shkak të asaj që ka vdekur në Meke.¹⁰⁷⁶

Mbi këtë temë, është transmetuar hadithi edhe nga Ibn Abbasi. Ky hadith është hasen-sahih.¹⁰⁷⁷ Ky hadith me shumë senede është transmetuar nga Sa'd b. Ebu Vekkasi. Në pajtim me këtë hadith është qëndrimi i dijetarëve. Ata konsiderojnë, që personi nuk duhet ta lë në testament më tepër se një të tretën e pasurisë. Disa dijetarë konsiderojnë, që është mustehab – e pëlqyer që në testament të lihet më pak se një e treta e pasurisë për bamirësi, në pajtim me fjalët e të Dërguarit të Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) ‘(...) edhe një e treta është shumë.’”

حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عُمَرَ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ عَامِرِ بْنِ سَعْدٍ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ مَرَضْتُ عَامَ الْفَتْحِ مَرَضًا أَشْفَيْتُ مِنْهُ عَلَى الْمَوْتِ فَأَتَانِي رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَبْعُدُنِي فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ لِي مَالًا كَثِيرًا وَلَيْسَ بِيْرَثِي إِلَّا ابْنَتِي أَفَأُوصِي بِمَالِي كُلِّهِ قَالَ " لَا " . قُلْتُ فَتُلْئِي مَالِي قَالَ " لَا " . قُلْتُ فَالْشَّطْرُ قَالَ " لَا " . قُلْتُ فَالْثُلُثُ قَالَ " الْثُلُثُ وَالْثُلُثُ كَثِيرٌ إِنَّكَ إِنْ تَدَعَ وَرَثَتَكَ أَغْنِيَاءَ خَيْرٌ مِنْ أَنْ تَدْعَهُمْ عَالَةً يَتَكَفَّفُونَ النَّاسَ وَإِنَّكَ لَنْ تُنْفِقَ نَفَقَةً إِلَّا أَجَرْتَ فِيهَا حَتَّى اللَّفْمَةُ تَرْفَعُهَا إِلَى فِي أَمْرٍ أَتَيْكَ " . قَالَ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَخْلَفْتُ عَنْ هَجْرَتِي قَالَ " إِنَّكَ لَنْ تُخْلَفَ بَعْدِي فَتَعْمَلْ عَمَلًا تُرِيدُ بِهِ وَجْهَ اللَّهِ إِلَّا أَرَدَدْتَ بِهِ رَفْعَةً وَدَرَجَةً وَلَعَلَّكَ أَنْ تُخْلَفَ حَتَّى يَنْتَفِعَ بِكَ أَقْوَامٌ وَيُضَرَّ بِكَ آخَرُونَ اللَّهُمَّ أَمْضِ لِأَصْحَابِي هَجْرَتَهُمْ وَلَا تُرَدِّدْهُمْ عَلَى أَغْقَابِهِمْ لَكِنَّ الْبَائِسُ سَعْدُ ابْنِ خَوْلَةَ يَرِثُنِي لَهُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَنْ مَاتَ بِمَكَّةَ " . قَالَ أَبُو عِيْسَى وَفِي الْبَابِ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ . وَهَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ وَقَدْ رُوِيَ هَذَا الْحَدِيثُ مِنْ غَيْرِ وَجْهِ عَنْ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ . وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا عِنْدَ أَهْلِ الْعِلْمِ أَنَّهُ لَيْسَ لِلرَّجُلِ أَنْ يُوصِيَ بِأَكْثَرِ مِنَ الثُّلُثِ وَقَدْ اسْتَحَبَّ بَعْضُ أَهْلِ الْعِلْمِ أَنْ يَنْقُصَ مِنَ الثُّلُثِ لِقَوْلِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ " وَالثُّلُثُ كَثِيرٌ " .

باب مَا جَاءَ فِي الصَّرَارِ فِي الْوَصِيَّةِ / Mbi shkaktimin e dëmit me testamentin

2216. Na ka treguar Nasër b. Ali – atë e ka informuar Abdussamed b. Abdulvarithi, atë Nasër b. Ali, atij i ka treguar Esh'as b. Xhabiri, duke transmetuar nga Shehr b. Avshebi, ndërsa ai nga Ebu Hurejre – që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) ka thënë: “Burri dhe gruaja gjashtëdhjetë vite bëjnë vepra të mira duke iu nënshtruar Allahut, pastaj i goditi vdekja dhe ata me testament i dëmtuarn trashëgimtarët e tyre dhe në atë mënyrë e merituan Xhehennemin.”¹⁰⁷⁸ Pastaj Ebu Hurejre më lexoi: [En-Nisa: 12]

Ky hadith në këtë formë është hasen-garib.¹⁰⁷⁹ Nasër b. Aliu, i cili ka transmetuar nga Esh'as b. Xha'biri, është gjyshi i Nasër el-Xhehdamiut.

حَدَّثَنَا نَصْرُ بْنُ عَلِيٍّ الْجَهْضَمِيُّ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الصَّمَدِ بْنُ عَبْدِ الْوَارِثِ، حَدَّثَنَا نَصْرُ بْنُ عَلِيٍّ، وَهُوَ جَدُّ هَذَا النَّصْرِ حَدَّثَنَا الْأَشْعَثُ بْنُ جَابِرٍ، عَنْ شَهْرِ بْنِ حَوْشَبٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنَّهُ حَدَّثَهُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ قَالَ " إِنَّ الرَّجُلَ لَيَعْمَلُ وَالْمَرْأَةُ بَطَاعَةَ اللَّهِ سِتِّينَ سَنَةً ثُمَّ يَخْضَرُهُمَا الْمَوْتُ فَيُضَارَّانِ فِي الْوَصِيَّةِ فَتَجِبُ لَهُمَا النَّارُ " . ثُمَّ قَرَأَ عَلَى أَبُو هُرَيْرَةَ : (مِنْ بَعْدِ وَصِيَّةٍ يُوصَى بِهَا أَوْ دَيْنٍ غَيْرِ مُضَارٍّ وَصِيَّةً مِنَ اللَّهِ) إِلَى قَوْلِهِ : (ذَلِكَ الْقَوْرُ الْعَظِيمُ) قَالَ أَبُو عِيْسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ غَرِيبٌ . وَنَصْرُ بْنُ عَلِيٍّ الَّذِي رَوَى عَنْ الْأَشْعَثِ بْنِ جَابِرٍ هُوَ جَدُّ نَصْرِ بْنِ عَلِيٍّ الْجَهْضَمِيِّ .

¹⁰⁷⁶ I Dëguari (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të), për shkak se Sa'd b. Ebu Vekasi ka vdekur në Mekke, pasi që nga ajo ka bërë hixhret, sepse ka pasur dëshirë, që ai dhe të gjithë as'habët e tjerë, të cilët kanë bërë hixhret nga ajo, të vdesin jashtë saj.

¹⁰⁷⁷ E shënojnë në *El-Kutubus-sitte*.

¹⁰⁷⁸ E kanë merituar Xhehennemin, sepse i kanë dëmtuar trashëgimtarët duke u dhënë, ndonjërit një të tretën e më tepër nga pasuria, pse ndonjë trashëgimtarë i kanë dhënë pasuri ose një pjesë më tepër, çfarë, sipas rregullave sheriatike nuk kanë të drejtë.

¹⁰⁷⁹ E shënojnë edhe Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*, si dhe Ebu Davudi dhe Nesaiu, në *Sunene*.

2. Mbi nxitjen për testament

بَاب مَا جَاءَ فِي الْحَثِّ عَلَى الْوَصِيَّةِ

2217. Na ka treguar Ibn Ebu Umeri – atë e ka informuar Sufjani, duke transmetuar nga Ejjubi, ai nga Nafiu, ai nga Ibn Umeri – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Asnjë mysliman, i cili ka për të porositur diç, nuk duhet të kalojnë as dy netë, e që të mos ta ketë shkruar testamentin.”¹⁰⁸⁰

Ky hadith është hasen-sahih.¹⁰⁸¹ Është transmetuar edhe nga Zuhriu, ai nga Selimi, ai nga Ibn Umeri, ai nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ngjashëm me hadithin e mëparshëm.

حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عُمَرَ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، عَنْ أَيُّوبَ، عَنْ نَافِعٍ، عَنْ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ " مَا حَقُّ امْرِئٍ مُسْلِمٍ يَبِيتُ لَيْلَتَيْنِ وَلَهُ مَا يُوصِي فِيهِ إِلَّا وَوَصِيَّتُهُ مَكْتُوبَةٌ عِنْدَهُ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ . وَقَدْ رُوِيَ عَنْ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَالِمٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ نَحْوُهُ .

3. I Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) testament nuk ka lënë asgjë

بَاب مَا جَاءَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ لَمْ يُوصِ

2218. Na ka treguar Ahmed b. Meni - atë e ka informuar Ebu Katani, atë Malik b. Migveli – që Talha b. Musarrifi, ka thënë: “I thash Ibn Ebu Evfit:¹⁰⁸² ‘A ka lënë diç në testament i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të)?’ ‘Jo nuk ka lënë.’ – tha ai. Unë pyeta: ‘Atëherë, si është urdhëruar testamenti dhe si ia ka urdhëruar atë njerëzve?’ Ai, tha: ‘Ai testament e ka lënë Librin e Allahut të Lartësuar.’”

Ky hadith është hasen-sahih.¹⁰⁸³ Na është i njohur vetëm nëpërmjet Malik b. Migvelit.

حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مَنِيعٍ، حَدَّثَنَا أَبُو قَطَنٍ، عَمْرُو بْنُ الْهَيْثَمِ الْبَغْدَادِيُّ حَدَّثَنَا مَالِكُ بْنُ مَعْوَلٍ، عَنْ طَلْحَةَ بْنِ مُصَرِّفٍ، قَالَ قُلْتُ لِابْنِ أَبِي أَوْفَى أَوْصَى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ قَالَ لَا . قُلْتُ كَيْفَ كُتِبَتِ الْوَصِيَّةُ وَكَيْفَ أَمَرَ النَّاسَ قَالَ أَوْصَى بِكِتَابِ اللَّهِ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ غَرِيبٌ لَا نَعْرِفُهُ إِلَّا مِنْ حَدِيثِ مَالِكِ بْنِ مَعْوَلٍ .

4. Nuk ka testament për trashëgimtarin

بَاب مَا جَاءَ لَا وَصِيَّةَ لِوَارِثٍ

2219. Na kanë treguar Hennadi dhe Ali b. Huxhri – ata i ka informuar Ismail b. Ajjashi, duke thënë: atë Shurahbil b. Muslim el-Haviani – që Ebu Uname el-Bahili, ka thënë: “E kam dëgjuar të Dërguarin e Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), kur në fjalimin, në

¹⁰⁸⁰ Kjo dispozitë ka vlejtur derisa nuk ka zbritur ajeti mbi trashëgiminë.

¹⁰⁸¹ E shënojnë Buhariu dhe Muslimi, në *Sahihë*.

¹⁰⁸² Abdullah b. Ebu Avf Alkam b. Halid b. Harith el-Esleme është as’hab i njohur. Është pjesëmarrës në Betimin e Hudejbijes. Ka jetuar gjatë pas vdekjes së të Dërguarit të Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të). Ka vdekur në vitin 87 të Hixhrit. Ai është i fundit nga as’habët të cilët kanë jetuar në Kufa.

¹⁰⁸³ E shënojnë të gjithë në *El-Kutubus-sitte*, përveç Ebu Davudit.

Haxhin Lamtumirës, ka thënë: ‘Allahu i Lartësuar, ia ka dhënë secilit të drejtën e tij. Nuk ka testament për trashëgimtarin.¹⁰⁸⁴ Fëmija i përshkruhet nënës. Ai që bënë zina, gurëzohet, ndërsa llogari ka për të dhënë tek Allahu. Kush pohon që fëmija i takon ndokujt tjetër, e jo babait të vet, ose kush pohon që i takon ndokujt tjetër e jo zotërisë, mbi te ka për t’u derdhur mallkimi i Allahut, i cili ka për ta përcjell deri në Ditën e Gjykimit. Gruaja, nuk ka për të ndarë asgjë nga shtëpia e burrit të vet, përveç me lejen e tij.’ Dikush tha: ‘O i Dërguar i Allahut, a as ushqimin?’ Ai tha: ‘Ajo është më e vlefshmeja që kemi nga pasuria.’ Ai, vazhdoi: ‘Ajo që i jepet ndokujt në shfrytëzim pa kompensim, ajo duhet t’i kthehet pronarit, duhet të kthehet edhe deveja e cila i është dhënë ndokujt për shfrytëzim, por edhe borxhi duhet të kthehet. Ai i cili garanton për ndonjë gjë, është i obliguar që për atë që ka garantuar, ta përmbushë atë.’”

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Amër b. Harixhe dhe Enes b. Maliku. Ky hadith është hasen.¹⁰⁸⁵ Është transmetuar nga Ebu Uname, e ai nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), me sened tjetër. Transmetimi i Ismail b. Ajjashit, na transmetuesit e Irakut dhe të Hixhazit, nuk është aq stabil, sidomos kur ai vet transmeton, sepse kishte prirje për t’ju kundërvënë transmetuesve të besueshëm. Transmetimi i tij nga ravitë e Shamit është më i besueshëm. Muhammed b. Ismaili, thotë: “E kam dëgjuar Ahmed b. Hasanin, kur ka thënë, që Ahmed b. Hanbeli ka thënë: “Gjendja e Ismail b. Ajjashit, është më e mirë se gjendja e Bekijut, sepse Bekijje, gjatë transmetimit të hadithit, i ka kundërshtuar transmetuesit e besueshëm.” E kam dëgjuar Abdullah b. Abdurrahmanin, kur ka thënë: “E kam dëgjuar Zekerija b. Adiun kur ka thënë, që Ebu Is’hak el-Fezari ka thënë: ‘Pranoi hadithet nga Bekijje kur i transmeton nga ravitë e besueshëm, ndërsa mos i prano nga Ismail b. Ajjashi, pa e pasur parasysh a i ka transmetuar ai nga transmetuesit e besueshëm apo jo të besueshëm.’”

حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ حُجْرٍ، وَهَذَا، قَالَ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَيَّاشٍ، حَدَّثَنَا شُرَحْبِيلُ بْنُ مُسْلِمٍ الْخَوْلَانِيُّ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ الْبَاهِلِيِّ، قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فِي خُطْبَتِهِ غَامَ حَجَّةِ الْوَدَاعِ " إِنَّ اللَّهَ قَدْ أَعْطَى كُلَّ ذِي حَقٍّ حَقَّهُ فَلَا وَصِيَّةَ لِرَافِثِ الْوَلَدِ لِلْفِرَاشِ وَلِلْعَاهِرِ الْحَجَرِ وَحَسَابُهُمْ عَلَى اللَّهِ وَمَنْ ادَّعَى إِلَى غَيْرِ أَبِيهِ أَوْ انْتَمَى إِلَى غَيْرِ مَوَالِيهِ فَعَلَيْهِ لَعْنَةُ اللَّهِ التَّابِعَةُ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ لَا تُنْفِقُ امْرَأَةٌ مِنْ بَيْتِ زَوْجِهَا إِلَّا بِإِذْنِ زَوْجِهَا " . قِيلَ يَا رَسُولَ اللَّهِ وَلَا الطَّعَامَ قَالَ " ذَلِكَ أَفْضَلُ أُمُورِنَا " . ثُمَّ قَالَ " الْعَارِيَةُ مُؤَدَّاةٌ وَالْمُنْحَةُ مَرْدُودَةٌ وَالذَّيْنُ مَقْضِيٌّ وَالرَّعِيمُ غَارِمٌ " . قَالَ أَبُو عِيسَى وَفِي الْبَابِ عَنْ عُمَرُو بْنِ خَارِجَةَ وَأَسْبَ بْنِ مَالِكٍ . وَهُوَ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ وَقَدْ رُوِيَ عَنْ أَبِي أُمَامَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ مِنْ غَيْرِ هَذَا الْوَجْهِ . وَرَوَاهُ إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَيَّاشٍ عَنْ أَهْلِ الْعِرَاقِ وَأَهْلِ الْحِجَازِ لَيْسَ بِذَلِكَ فِيمَا تَقَرَّدَ بِهِ لِأَنَّهُ رَوَى عَنْهُمْ مَنَاكِيرَ وَرَوَاتُهُ عَنْ أَهْلِ الشَّامِ أَصَحُّ هَكَذَا قَالَ مُحَمَّدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ . قَالَ سَمِعْتُ أَحْمَدَ بْنَ الْحَسَنِ يَقُولُ قَالَ أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَيَّاشٍ أَصْلَحَ حَدِيثًا مِنْ بَقِيَّةِ وَلِبَقِيَّةِ أَخَابِيثَ مَنَاكِيرَ عَنِ النَّقَاتِ . وَسَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عَبْدِ الرَّحْمَنِ يَقُولُ سَمِعْتُ زَكَرِيَّا بْنَ عَدِيٍّ يَقُولُ قَالَ أَبُو إِسْحَاقَ الْفَرَازِيُّ خُذُوا عَنْ بَقِيَّةِ مَا حَدَّثَ عَنِ النَّقَاتِ وَلَا تَأْخُذُوا عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ عَيَّاشٍ مَا حَدَّثَ عَنِ النَّقَاتِ وَلَا عَنْ غَيْرِ النَّقَاتِ .

2220. Na ka treguar Kutejbe – atë e ka informuar Ebu Avani, duke transmetuar nga Katade, ai nga Shehr b. Havshebi, ai nga Abdurrahman b. Ganmiu – që Amër b. Harixhe, ka thënë: “Mbante i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) fjalim mbi deve. Unë

¹⁰⁸⁴ Në bazë të këtij hadithi, shumica e dijetarëve konsideron se pasuria nuk mund t’i lihet në testament trashëgimtarëve. Ata mbështeten mbi ajetin 180, të sures el-Bekare. Ata konsiderojnë që hadithi i përmendur është shqiptuar para shpalljes së kësaj sureje. Ndërkaq, shumica e dijetarëve thonë se ky ajet ka qenë në fuqi deri në shpalljen e këtij ajeti mbi trashëgiminë. Me ajetet mbi trashëgiminë është shfuqizuar.

¹⁰⁸⁵ E shënon edhe Ahmed b. Hanbeli, në *Musned* si dhe Ebu Davudi dhe Ibn Maxhe, në *Sunene*.

qëndroja nën pjesën e përparme të qafës, e cila e përpinte ushqimin të cilin vazhdimisht e përtypte, ndërsa sekrecioni mbinte mbi supin tim. E kam dëgjuar, kur ka thënë: ‘Allahu i Lartësuar, ia ka dhënë secilit të drejtën e tij. Nuk ka testament për trashëguesin. Fëmija i përshkruhet nënës, ndërsa ai që bënë zina, për të pason gurëzimi.’” Ky hadith është hasen-sahih.¹⁰⁸⁶

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ شَهْرِ بْنِ حَوْشَبٍ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ غَنْمٍ، عَنْ عَمْرِو بْنِ خَارِجَةَ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ خَطَبَ عَلَى نَاقَتِهِ وَأَنَا تَحْتَ جَرَانِهَا وَهِيَ تَقْصَعُ بِجَرَّتِهَا وَإِنْ لَعَابَهَا يَسِيلُ بَيْنَ كَتِفَيْ فَسَمِعْتُهُ يَقُولُ " إِنَّ اللَّهَ أَغْطَى كُلَّ ذِي حَقٍّ حَقَّهُ وَلَا وَصِيَّةَ لَوَارِثٍ وَالْوَلَدُ لِلْفَرَّاشِ وَلِلْعَاهِرِ الْحَجَرُ وَمَنْ ادَّعَى إِلَى غَيْرِ أَبِيهِ أَوْ انْتَمَى إِلَى غَيْرِ مَوَالِيهِ رَغْبَةً عَنْهُمْ فَعَلَيْهِ لَعْنَةُ اللَّهِ لَا يَقْبَلُ اللَّهُ مِنْهُ صَرْفًا وَلَا عَدْلًا " . قَالَ وَسَمِعْتُ أَحْمَدَ بْنَ الْحَسَنِ يَقُولُ قَالَ أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ لَا أَبَالِي بِحَدِيثِ شَهْرِ بْنِ حَوْشَبٍ . قَالَ وَسَأَلْتُ مُحَمَّدَ بْنَ إِسْمَاعِيلَ عَنْ شَهْرِ بْنِ حَوْشَبٍ فَوَثَّقَهُ وَقَالَ إِنَّمَا يَتَكَلَّمُ فِيهِ ابْنُ عَوْنٍ ثُمَّ رَوَى ابْنُ عَوْنٍ عَنْ هِلَالِ بْنِ أَبِي زَيْنَبٍ عَنْ شَهْرِ بْنِ حَوْشَبٍ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

5. Kthimi i borxhit fillon para zbatimit të testamentit

بَاب مَا جَاءَ يُبْدَأُ بِالذَّيْنِ قَبْلَ الْوَصِيَّةِ

2221. Na ka treguar Ibn Ebu Umeri – atë e ka informuar Sufjan b. Ujejne, duke transmetuar nga Ebu Is’hak el-Hemedaniu, ai nga Harithi – që Aliu, ka thënë: “I Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), e ka sjell vendimin, që borxhi të kthehet para zbatimit të testamentit, ndërsa ju, në ajet e lexoni, që zbatimi i testamentit është para kthimit të borxhit.”¹⁰⁸⁷

Në pajtim me këtë hadith është qëndrimi i shumicës së dijetarëve. Ata konsiderojnë, që me shlyerjen e borxheve duhet filluar para zbatimit të testamentit.

حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عُمَرَ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ الْهَمْدَانِيِّ، عَنِ الْحَارِثِ، عَنْ عَلِيٍّ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَضَى بِالذَّيْنِ قَبْلَ الْوَصِيَّةِ وَأَنْتُمْ تَقْرَأُونَ الْوَصِيَّةَ قَبْلَ الذَّيْنِ . قَالَ أَبُو عِيسَى وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا عِنْدَ عَامَّةِ أَهْلِ الْعِلْمِ أَنَّهُ يُبْدَأُ بِالذَّيْنِ قَبْلَ الْوَصِيَّةِ .

6. Mbi personin i cili në momentin e vdekjes ndanë sadaka ose e liron robin

بَاب مَا جَاءَ فِي الرَّجُلِ يَتَصَدَّقُ أَوْ يُعْتِقُ عِنْدَ الْمَوْتِ

2222. Na ka treguar Bundari – atë e ka informuar Abdurrahman b. Mehdiu, atë Sufjani, duke transmetuar nga Ebu Is’haku – që Ebu Habib et-Ta’iu, ka thënë: “Vëllai im më la në testament një pjesë të pasurisë së tij. E takova Ebu Derdanë dhe thash: ‘Vëllai im më la në testament një pjesë të pasurisë së tij, andaj çfarë mendon ti, kujt t’ia ndajë atë: të varfërve dhe të mjerëve, apo luftëtarëve në rrugë të Allahut?’” Ai, tha: “Sa më përket mua, unë nuk do të kisha krahasuar askënd me luftëtarët në rrugë të Allahut. E kam dëgjuar të Dërguarin e Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), kur ka thënë: ‘Ai i cili e liron robin në

¹⁰⁸⁶ E shënon edhe Ahmed b. Hanbeli, në *Musned* si dhe Nesaiu dhe Ibn Maxhe, në *Sunene*.

¹⁰⁸⁷ Dijetarët konsiderojnë që në ajetet në të cilat përmendet porosia para borxhit nuk ka të bëjë mbi renditjen e prioriteteve që duhet zbatuar. Edhe pse porosia në ajet është përmendur para borxhit, ata pajtohen që, borxhin duhet larë para se të zbatohet porosia.

momentin e vdekjes,¹⁰⁸⁸ është i ngjashëm me atë i cili ndanë kur ngopet.” Ky hadith është hasen-sahih.¹⁰⁸⁹

حَدَّثَنَا بُنْدَارٌ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنْ أَبِي حَبِيبَةَ الطَّائِي، قَالَ أَوْصَى إِلَيَّ أَخِي بِطَائِفَةٍ مِنْ مَالِهِ فَلَقِيتُ أَبَا الدَّرْدَاءِ فَقُلْتُ إِنَّ أَخِي أَوْصَى إِلَيَّ بِطَائِفَةٍ مِنْ مَالِهِ فَأَيُّنَ تَرَى لِي وَضَعَهُ فِي الْفُقَرَاءِ أَوِ الْمَسَاكِينِ أَوِ الْمُجَاهِدِينَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَقَالَ أَمَا أَنَا فَلَوْ كُنْتُ لَمْ أَغْدِلْ بِالْمُجَاهِدِينَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ " مَثَلُ الَّذِي يُعْتِقُ عِنْدَ الْمَوْتِ كَمَثَلِ الَّذِي يُهْدِي إِذَا شَبِعَ " . قَالَ أَبُو عِيْسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

7. Mbi të njëjtën temë

2223. Na ka treguar Kutejbe – atë e ka informuar Lejthi, duke transmetuar nga Ibn Shihabi, ai nga Urve, ai nga Aishja – që Berirja ka ardhur tek Aishja, për të kërkuar ndihmë mbi zbatimin e marrëveshjes, për lirimin e saj, nga e cila, që nga atëherë, nuk është realizuar asgjë dhe Aishja i ka thënë: “Shko te zotërinjtë tuaj dhe pyeti ata, a janë të pajtimit që unë ta përmbush obligimin e marrëveshjes, mbi lirimin tënd, e që e drejta e trashëgimisë mbi pasurinë tënde të më takonte mua.” Berirja atë ua ka përmendur zotërinjtë të vet dhe ata kishin refuzuar, duke thënë: “Nëse dëshiron ta përmbush obligimin tënd nga marrëveshja mbi lirimin për shkak të shpërblimit (të Allahut), ndërsa ne ta mbajmë të drejtën e trashëgimisë mbi pasurinë tënde, le ta bëjë atë.” Aishja, atë ia përmendi të Dërguarit të Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ndërsa i Dërguari i Allahut i tha: “Blije atë dhe liron, sepse të drejtën e trashëgimisë mbi pasurinë e robit e ka ai që e liron.” Pastaj i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), u ngrit dhe tha: “Çfarë janë duke menduar ata njerëz, të cilët kushtëzojnë diç që nuk është definuar në Librin e Allahut, nuk ka për t’iu përmbushur ajo, madje sikur ta kushtëzonte edhe një mijë herë!”¹⁰⁹⁰

Ky hadith është hasen-sahih.¹⁰⁹¹ Është transmetuar nga Aishja në shumë senede. Në pajtim me këtë është qëndrimi i dijetarëve. Ata konsiderojnë, që trashëgimia i takon liruesit (të robit).

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، حَدَّثَنَا اللَّيْثُ، عَنْ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ عُرْوَةَ، أَنَّ عَائِشَةَ، أَخْبَرَتْهُ أَنَّ بَرِيرَةَ جَاءَتْ تَسْتَعِينُ عَائِشَةَ فِي كِتَابَتِهَا وَلَمْ تَكُنْ قَضَتْ مِنْ كِتَابَتِهَا شَيْئًا فَقَالَتْ لَهَا عَائِشَةُ ارْجِعِي إِلَى أَهْلِكَ فَإِنْ أَحْبَبُوا أَنْ أَقْضِيَ عَنْكَ كِتَابَتَكَ وَيَكُونَ لِي وَلَاؤُكَ فَعَلْتُ . فَذَكَرْتُ ذَلِكَ بِرَبْرَةَ لِأَهْلِهَا فَأَبَوْا وَقَالُوا إِنْ شَاءَتْ أَنْ تَحْتَسِبَ عَلَيْكَ وَيَكُونَ لَنَا وَلَاؤُكَ فَلْتَفْعَلْ . فَذَكَرْتُ ذَلِكَ لِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ لَهَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " ابْتِاعِي فَأَعْتِقِي فَإِنَّمَا الْوَلَاءُ لِمَنْ أَعْتَقَ " ثُمَّ قَامَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ " مَا بَالُ أَقْوَامٍ يُشْتَرِطُونَ شُرُوطًا لَيْسَتْ فِي كِتَابِ اللَّهِ ﷻ فَلَيْسَ لَهُ وَإِنْ اشْتَرَطَ مِائَةَ مَرَّةٍ " .

قَالَ أَبُو عِيْسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ وَقَدْ رُوِيَ مِنْ غَيْرِ وَجْهِ عَنْ عَائِشَةَ . وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا عِنْدَ أَهْلِ الْعِلْمِ أَنَّ الْوَلَاءَ لِمَنْ أَعْتَقَ .

¹⁰⁸⁸ Në një transmetim të këtij hadithi qëndron: “Ai i cili ndan para vdekjes, është sikurse...” – kjo tregon që është më mirë personi të ndajë derisa është gjallë sesa kur të sëmuret dhe kur është para vdekjes.

¹⁰⁸⁹ E shënon edhe Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*, Nesai dhe Ebu Darimi, në *Sunene*.

¹⁰⁹⁰ Komentimin e këtij hadithi shikoje në *Përmbledhjen e haditheve nga Tirmidhiu*, libri 4, fq. 178..

¹⁰⁹¹ E shënojnë në *El-Kutubus-sitte*.

Në emër të Allahut, Mëshiruesit, të Gjithëmëshirshmit

Kapitulli mbi të drejtën e trashëgimisë të pasurisë dhe të dhuratave të robit të liruar

كتاب الولاء والهبة

Nga i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të)

عن رسول الله ﷺ

1. E drejta e trashëgimisë të pasurisë së robit i takon liruesit

باب مَا جَاءَ أَنَّ الْوَلَاءَ لِمَنْ أَعْتَقَ

2224. Na ka treguar Bundari – atë e ka informuar Abdurrahman b. Mehdiu, atë Sufjani, duke transmetuar nga Mensuri, ai nga Ibrahim, ai nga Esvedi – që Aishja ka dashur ta blejë (robëreshën) Beriren, ata e kishin kushtëzuar me të drejtën e trashëgimisë mbi pasurinë e saj. I Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), i tha: “Blije atë, sepse e drejta e trashëgimisë mbi pasurinë e robit i takon blerësit ose liruesit.”¹⁰⁹²

Mbi këtë temë, janë transmetuar hadithe edhe nga Ibn Umeri dhe Ebu Hurejre. Ky hadith është hasen-sahih.¹⁰⁹³ Në pajtim me të është qëndrimi i dijetarëve.

حَدَّثَنَا بُنْدَارٌ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، عَنْ مَنْصُورٍ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ، عَنِ الْأَسْوَدِ، عَنْ عَائِشَةَ، أَنَّهَا أَرَادَتْ أَنْ تَشْتَرِيَ، بَرِيرَةَ فَاسْتَرْطَوْا الْوَلَاءَ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ " الْوَلَاءُ لِمَنْ أَعْطَى النَّمْنَ أَوْ لِمَنْ وَلِيَ التَّعَمَّةَ " . قَالَ أَبُو عِيسَى وَفِي الْبَابِ عَنْ ابْنِ عُمَرَ وَأَبِي هُرَيْرَةَ . وَهَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ . وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا عِنْدَ أَهْلِ الْعِلْمِ .

2. Mbi ndalesën e shitjes dhe të dhuruarit e të drejtës së trashëgimit mbi pasurinë e robit të liruar

باب مَا جَاءَ فِي النَّهْيِ عَنْ بَيْعِ الْوَلَاءِ، وَعَنْ هَبْتِهِ

2225. Na ka treguar Ibn Ebu Umeri - atë e ka informuar Sufjan b. Ujejne, atë Abdullah b. Dinari – që Abdullah b. Umeri, ka thënë: “E ka ndaluar i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) shitjen e të drejtës së trashëgimit, mbi pasurinë e robit të liruar dhe të dhuruarit e saj.”

Ky hadith është hasen-sahih.¹⁰⁹⁴ Na është i njohur vetëm nëpërmjet Abdullah b. Dinarit, nga Ibn Umeri, e ai nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të). E kanë transmetuar

¹⁰⁹² Komentimin e këtij hadithi shikoje, te *Përmbledhja e haditheve nga Tirmidhiu*, libri 4, fq. 178.

¹⁰⁹³ E shënon edhe Buhariu, në *Sahih*, Ebu Davudi dhe Nesaiu, në *Sunene*.

¹⁰⁹⁴ E shënojnë edhe Buhariu dhe Muslimi, në *Sahihë*.

edhe Shu'be, Sufjan eth-Thevriu dhe Malik b. Enesi nga Abdullah b. Dinari. Transmetohet, që Shu'be ka thënë: “Dëshiroja që Abdullah b. Dinari, kur ishte duke e treguar këtë hadith, të më linte që ta puthja në ballë.” Jahja b. Sulejmi, këtë hadith e ka transmetuar nga Ubejdullah b. Umeri, ai nga Nafiu, ai nga Ibn Umeri, ndërsa ai nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), por në të është lëshimi. Lëshim ka bërë Jahja b. Sulejmi. I besueshëm është nga Ubejdullah b. Umeri, e ai nga Abdullah b. Dinari, ai nga Ibn Umeri, ndërsa ai nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të). Kështu, shumica kanë transmetuar nga Ubejdullah b. Umeri. Abdullah b. Dinari këtë hadith e ka transmetuar vetë.

حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عُمَرَ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ دِينَارٍ، سَمِعَ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عُمَرَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ نَهَى عَنْ بَيْعِ الْوَلَاءِ وَعَنْ هَيْبَتِهِ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ لَا نَعْرِفُهُ إِلَّا مِنْ حَدِيثِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ دِينَارٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ نَهَى عَنْ بَيْعِ الْوَلَاءِ وَعَنْ هَيْبَتِهِ وَقَدْ رَوَاهُ شُعْبَةُ وَسُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ وَمَالِكُ بْنُ أَنَسٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ دِينَارٍ . وَيُرْوَى عَنْ شُعْبَةَ قَالَ لَوْ دِدْتُ أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ دِينَارٍ جِئْتُ بِهِذَا الْحَدِيثِ أَذِنَ لِي حَتَّى كُنْتُ أَقُولُ إِلَيْهِ فَأَقْبَلَ رَأْسَهُ . وَرَوَى يَحْيَى بْنُ سُلَيْمٍ هَذَا الْحَدِيثَ عَنْ عُبيدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ عَنْ نَافِعٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ وَهُوَ وَهُمْ فِيهِ يَحْيَى بْنُ سُلَيْمٍ وَالصَّحِيحُ عَنْ عُبيدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ دِينَارٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ . هَكَذَا رَوَاهُ غَيْرُ وَاحِدٍ عَنْ عُبيدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ . قَالَ أَبُو عِيسَى وَتَقَرَّرَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ دِينَارٍ بِهِذَا الْحَدِيثِ .

3. I mallkuar është ai i cili pohon që i takon zotërisë tjetër ose babait tjetër

باب مَا جَاءَ فِيمَنْ تَوَلَّى غَيْرَ مَوَالِيهِ أَوْ ادَّعَى إِلَى غَيْرِ أَبِيهِ

2226. Na ka treguar Hennadi – atij i ka treguar Ebu Muaviu, duke transmetuar nga A'meshi, ai nga Ibrahim et-Tejmije – që babai i Ibrahim et-Tejmijes, ka thënë: “Aliu na mbajti fjalim dhe tha: ‘Kush konsideron që te ne ka diç tjetër që jemi duke lexuar përveç Librit të Allahut dhe të këtyre faqeve në të cilat sqarohet mbi vjetërsinë e deveve dhe rregullat mbi plagët – ai ka gënjyer.¹⁰⁹⁵ Në ato (faqe) – thotë Aliu – “edhe që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të), ka thënë edhe këtë: ‘Medina është harem nga Ajri deri te Thevri.¹⁰⁹⁶ Kush në të fut novacion ose i mbështet ato, mbi të ka për të rënë mallkimi i Allahut, si edhe mallkimi i melaikeve dhe i mbarë njerëzimit. Nga ai, Allahu, në Ditën e Gjykimit nuk ka për të pranuar as ibadetin farz e as nafile. Ndërsa, kush pohon që i takon tjetër babai apo tjetër zotërie, edhe mbi të ka për të rënë mallkimi i Allahut, si edhe mallkimi i melaikeve dhe i mbarë njerëzimit. Nga ai, nuk ka për t'u pranuar as namazi farz e as nafilet. Garancia e muslimanit është unike, atë ka të drejtë ta përdor edhe më i ulëti prej tyre.”

Ky hadith është hasen-sahih.¹⁰⁹⁷ Disa e kanë transmetuar nga A'meshi, ai nga Ibrahim et-Tejmije, ai nga Harith b. Suvejdi, ndërsa ai nga Aliu, ngjashëm me hadithin e mëparshëm. Është transmetuar me shumë senele nga Aliu.

حَدَّثَنَا هَنَادٌ، حَدَّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ، عَنِ الْأَعْمَشِ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ التَّيْمِيِّ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ خَطَبَنَا عَلِيٌّ فَقَالَ مَنْ زَعَمَ أَنَّ عِنْدَنَا شَيْئًا نَقْرُؤُهُ إِلَّا كِتَابَ اللَّهِ وَهَذِهِ الصَّحِيفَةُ صَحِيفَةٌ فِيهَا أَسْتَأْنُ الْإِبِلَ وَأَشْيَاءَ مِنَ الْجَرَاحَاتِ فَقَدْ كَذَبَ وَقَالَ فِيهَا قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " الْمَدِينَةُ حَرَامٌ مَا بَيْنَ غَيْرِ إِلَى ثَوْرٍ فَمَنْ أَحْدَثَ فِيهَا حَدَثًا أَوْ أَوَى مُحَدِّثًا فَعَلَيْهِ لَعْنَةُ اللَّهِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ لَا يَقْبَلُ اللَّهُ

¹⁰⁹⁵ Me këto fjalë, Aliu r.a. i demanton pohimet që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të), atij dhe Ehlul Bejtit i ka thënë diç që nuk ua ka thënë të tjerëve.

¹⁰⁹⁶ Ajr dhe Thevriu janë dy kobra të Medines.

¹⁰⁹⁷ E shënon Buhariu dhe Muslimi, në *Sahihë*.

مِنْهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ صَرْقًا وَلَا عَدْلًا وَمَنْ ادَّعَى إِلَى غَيْرِ أَبِيهِ أَوْ تَوَلَّى غَيْرَ مَوَالِيهِ فَعَلَيْهِ لَعْنَةُ اللَّهِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ لَا يُقْبَلُ مِنْهُ صَرْفٌ وَلَا عَدْلٌ وَذِمَّةُ الْمُسْلِمِينَ وَاجِدَةٌ يَسْعَى بِهَا أَدْنَاهُمْ". قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ وَقَدْ رَوَى مِنْ غَيْرِ وَجْهٍ عَنْ عَلِيٍّ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ. قَالَ أَبُو عِيسَى وَرَوَى بَعْضُهُمْ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ التَّيْمِيِّ عَنِ الْحَارِثِ بْنِ سُوَيْدٍ عَنْ عَلِيٍّ نَحْوَهُ. قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ وَقَدْ رَوَى مِنْ غَيْرِ وَجْهٍ عَنْ عَلِيٍّ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

4. Mbi njeriun i cili heqë dorë nga fëmija i tij personal

بَاب مَا جَاءَ فِي الرَّجُلِ يَنْتَقِي مِنْ وَلَدِهِ

2227. Na ka treguar Abdulxhebbar b. Ala el-Attari dhe Seid b. Abdurrahman el-Mahzumi – ata i ka informuar Sufjani, duke transmetuar nga Zuhriu, ai nga Seid b. Musejjebi – që Ebu Hurejre, ka thënë: “Erdhi një njeri nga fisi Fezare¹⁰⁹⁸ tek i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) dhe tha: ‘O i Dërguar i Allahut, gruaja ime e ka lindur një djalë të zi.’¹⁰⁹⁹ I Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) e pyeti: ‘A ke ti deve?’ ‘Kam.’ – tha ai. ‘Çfarë ngjyre janë?’ e pyeti. ‘Të kuqe.’ – u përgjigj ai. ‘Po, a ka në mesin e tyre të hirta.’ – pyeti. ‘Po, në mesin e tyre ka të hirta.’ – u përgjigj ai. ‘Nga të erdhën ato?’ Ai, tha: ‘Me siguri ka të bëjë me vetitë trashëguese.’ – ndërsa i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), në atë, tha: ‘Pra, mbase edhe ai (fëmija) ka tipare të trashëguara.’”¹¹⁰⁰ Ky hadith është hasen-sahih.¹¹⁰¹

حَدَّثَنَا عَبْدُ الْجُبَّارِ بْنُ الْعَلَاءِ بْنُ عَبْدِ الْجُبَّارِ الْعَطَّارُ، وَسَعِيدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْمُخْزُومِيُّ، قَالَا حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، عَنْ الزُّهْرِيِّ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ جَاءَ رَجُلٌ مِنْ بَنِي فَرَازَةَ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ أَمْرَاتِي وَلَدَتْ غُلَامًا أَسْوَدَ. فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ " هَلْ لَكَ مِنْ إِبِلٍ ". قَالَ نَعَمْ. قَالَ " فَمَا أَلَوْنَهَا ". قَالَ حُمْرٌ. قَالَ " فَهَلْ فِيهَا أَوْرَقٌ ". قَالَ نَعَمْ إِنَّ فِيهَا لُورَقًا. قَالَ " أَلَى أَتَاهَا ذَلِكَ ". قَالَ لَعَلَّ عِرْقًا نَزَعَهَا. قَالَ " فَهَذَا لَعَلَّ عِرْقًا نَزَعَهُ ". قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

5. Mbi njohësin e mirë të shenjave (ngjashmërinë mes njerëzve)

بَاب مَا جَاءَ فِي الْقَافَةِ

2228. Na ka treguar Kutejbe – atë e ka informuar Lejthi, duke transmetuar nga Ibn Shihabi, ai nga Urve, që Aishja, ka thënë: “Me një rast, hyri tek unë i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të) i tëri i gëzuar, nga gëzimi i shkëlqente fytyra dhe tha: ‘A e di që Muxhezzizi pak më parë e vështronte Zejd b. Harithin dhe Usama b. Zejdin dhe tha: ‘Këto shputa janë njëra nga tjetra.’”¹¹⁰²

¹⁰⁹⁸ Në transmetimin e Buhariut qëndron: “Ka ardhur një beduin...” Ibn Haxher el-Askalani, pohon që është quajtur Damdam b. Katade.

¹⁰⁹⁹ Në transmetimin e Muslimit qëndron: “Unë në zemrën time nuk e pranoj që është e imja.”

¹¹⁰⁰ Domethënë, andaj ndoshta edhe në rastin e fëmijës ka të bëjë me persona trashëgues të paraardhësve të vet ose të gruas. Muhammedi (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të), ka ditur që çështja është mbi këtë.

¹¹⁰¹ Është shënuar në *El-Kutubus-sitte*.

¹¹⁰² I Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të), hyra tek aishja i gëzuar sepse Muxheziz b. A' ver b. Xha'de el-Medlexhi, i cili ka qenë i njohur sipas vërtetimit të asaj se a i takon fëmija atij babai ose jo, ka konstatuar që Usama është djali i Zejdin. Ajo e gëzoi atë sepse disa dyshonin që Usama i cili ishte i zi nuk ka qenë i biri i Zejdin, sepse Zejdi është i bardhë. Ai atë e bënte duke i vështruar thembrat e tyre.

Ky hadith është hasen-sahih.¹¹⁰³ Sufjan b. Ujejne, këtë hadith e ka transmetuar nga Zuhriu, ai nga Urve, e ai nga Aishja – dhe ka shtuar: “A e di që Muxhezzizi ka kaluar pranë Zejd b. Harithit dhe Usama b. Zejdit, të cilëve ua kishin mbuluar kokat, derisa vetëm shputat u dukeshin dhe tha: ‘Këto shputa janë njëra nga tjetra.’ Kështu Seid b. Abdurrahmani dhe shumë të tjerë na kanë treguar nga Sufjan b. Ujejne, ndërsa ai nga Zuhriu.

Ky hadith është marrë nga disa studiues si provë e mundësisë për të vërtetuar origjinën në bazë të asaj që përcaktohet nga njohës të mirë të shenjave (ngjashmëritë midis njerëzve)

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، حَدَّثَنَا اللَّيْثُ، عَنْ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ عُرْوَةَ، عَنْ عَائِشَةَ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ دَخَلَ عَلَيْهَا مَسْرُورًا تَبْرُقُ أَسَارِيرُ وَجْهِهِ فَقَالَ " أَلَمْ تَرَى أَنَّ مُجَرَّرًا نَظَرَ أَبْنًا إِلَى زَيْدِ بْنِ حَارِثَةَ وَأَسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ فَقَالَ هَذِهِ الْأَقْدَامُ بَعْضُهَا مِنْ بَعْضٍ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

وَقَدْ رَوَى ابْنُ عُيَيْنَةَ، هَذَا الْحَدِيثَ عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ عُرْوَةَ، عَنْ عَائِشَةَ، وَزَادَ فِيهِ " أَلَمْ تَرَى أَنَّ مُجَرَّرًا مَرَّ عَلَى زَيْدِ بْنِ حَارِثَةَ وَأَسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ فَقَدْ غَطَّيَا رُءُوسَهُمَا وَبَدَتْ أَقْدَامُهُمَا فَقَالَ إِنَّ هَذِهِ الْأَقْدَامَ بَعْضُهَا مِنْ بَعْضٍ " . وَهَكَذَا حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ وَغَيْرُ وَاحِدٍ عَنْ سُفْيَانَ بْنِ عُيَيْنَةَ هَذَا الْحَدِيثَ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ . وَهَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ . وَقَدْ احتَجَّ بَعْضُ أَهْلِ الْعِلْمِ بِهَذَا الْحَدِيثِ فِي إِقَامَةِ أَمْرِ الْقَافَةِ .

6. Mbi nxitjen e dhënies së dhuratave nga i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut goftë mbi të)

باب فِي حَتِّ النَّبِيِّ ﷺ عَلَى التَّهَادِي

2229. Na ka treguar Ez’her b. Mervan el-Basriu – atij i ka treguar Muhammed b. Seva, atij Ebu Ma’sheri, duke transmetuar nga Seidi, ai nga Ebu Hurejre – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut goftë mbi të), ka thënë: “Dhuroni dhurata ndërmjet vete, sepse dhurata e dëbon urrejtjen nga kraharori. Fqinja të mos e nënvlerësojë dhuratën e fqinjës së vet, madje edhe sikur t’ia dhuronte gjysmën e thundrës së deles.”

Ky hadith, në këtë formë është garib.¹¹⁰⁴ Emri i Ebu Ma’sherit është Nexhih. Ai është i mbrojturi i fisit Benu Hashim. Disa dijetarë kanë polemizuar mbi të mbajturit e tij në mend.

حَدَّثَنَا أَبُو هُرَيْرَةَ، حَدَّثَنَا أَبُو مَعْشَرٍ، عَنْ سَعِيدٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ " تَهَادَوْا فَإِنَّ الْهَدِيَّةَ تُدْهِبُ وَحَرَّ الصَّدْرِ وَلَا تَحْقِرَنَّ جَارَةً لِحَارَتِهَا وَلَوْ شِقَّ فَرْسَنَ شَاةٍ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ هَذَا الْوَجْهِ . وَأَبُو مَعْشَرٍ اسْمُهُ تَجِيحٌ مَوْلَى بَنِي هَاشِمٍ وَقَدْ تَكَلَّمَ فِيهِ بَعْضُ أَهْلِ الْعِلْمِ مِنْ قَبْلِ جَفْظِهِ .

7. Mbi papëlqyeshmërinë e kthimit të dhuratës së dhënë

باب مَا جَاءَ فِي كَرَاهِيَةِ الرَّجُوعِ فِي الْهَبَةِ

2230. Na ka treguar Ahmed b. Meni – atë e ka informuar Is’hak b. Jusuf el-Ezreku, atë Husejn el-Muktebi, duke transmetuar nga Amër b. Shujabi, ai nga Tavusi, ai nga Ibn Umeri – që i Dërguari i Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut goftë mbi të), ka thënë: “Ai i cili i dhuron

¹¹⁰³ E shënojnë të gjithë në *El-Kutubus-sitte*, përveç Ibn Maxhes.

¹¹⁰⁴ E shënon edhe Ahmed b. Hanbeli, në *Musned*.

ndokujt një dhuratë dhe e kthen atë, i ngjanë qenit i cili ha derisa nuk ngopet, pastaj e kthen atë dhe e ha atë që e ka vjellë.”¹¹⁰⁵

Mbi këtë temë është transmetuar hadithi edhe nga Ibn Abbasi dhe Abdullah b. Amri.

حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مَنِيعٍ، حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ يُونُسَ الْأَزْرَقِيُّ، حَدَّثَنَا حُسَيْنُ الْمُكْتَبِ، عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ، عَنْ طَاوُسٍ، عَنْ ابْنِ عُمَرَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ " مَثَلُ الَّذِي يُعْطِي الْعَطِيَّةَ ثُمَّ يَرْجِعُ فِيهَا كَالْكَلْبِ أَكَلَ حَتَّى إِذَا شَبِعَ قَاءَ ثُمَّ عَادَ فَرَجَعَ فِي قَيْئِهِ " . قَالَ أَبُو عِيسَى وَفِي الْبَابِ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ وَعَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو .

2231. Na ka treguar Muhammed b. Beshshari – atë e ka informuar Ibn Ebu Adij, duke transmetuar nga Husejn el-Mual-limi, ai nga Amr b. Shuajbi, atij i ka treguar Tavusi, duke transmetuar nga Ibn Umeri dhe Ibn Abbasi – që i Dërguari (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të), ka thënë: “Askush nuk e ka të lejuar pasi që dhuron, ta kthejë dhuratën, përveç prindit që ta kthejë atë që i dhuron fëmijës. Ai, i cili i jep ndokujt ndonjë dhuratë, pastaj e kthen atë – i ngjanë qenit i cili han derisa ngopet, pastaj vjellë dhe pastaj e hanë atë që e ka vjellë.”

Ky hadith është hasen-sahih. Shafiu, thotë: “Nuk e ka të lejuar asnjëri, që kur ia jep ndokujt dhuratën që të njëjtën ta kthejë, përveç prindit, që ta kthejë atë që ia ka dhënë fëmijës.”

Si argument e cekë hadithin e përmendur.

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ، حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عَدِيٍّ، عَنْ حُسَيْنِ الْمُعَلِّمِ، عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ، حَدَّثَنِي طَاوُسٌ، عَنْ ابْنِ عُمَرَ، وَابْنِ عَبَّاسٍ يَرْفَعَانِ الْحَدِيثَ قَالَ " لَا يَجِلُّ لِلرَّجُلِ أَنْ يُعْطِيَ عَطِيَّةً ثُمَّ يَرْجِعَ فِيهَا إِلَّا الْوَالِدَ فِيمَا يُعْطِي وَلَدَهُ وَمَثَلُ الَّذِي يُعْطِي الْعَطِيَّةَ ثُمَّ يَرْجِعُ فِيهَا كَمَثَلِ الْكَلْبِ أَكَلَ حَتَّى إِذَا شَبِعَ قَاءَ ثُمَّ عَادَ فِي قَيْئِهِ " . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ . قَالَ الشَّافِعِيُّ لَا يَجِلُّ لِمَنْ وَهَبَ هِبَةً أَنْ يَرْجِعَ فِيهَا إِلَّا الْوَالِدَ فَلَهُ أَنْ يَرْجِعَ فِيمَا أُعْطِيَ وَلَدَهُ . وَاحْتَجَّ بِهَذَا الْحَدِيثِ .

¹¹⁰⁵ Në bazë të këtij hadithi shumica e dijetarëve konsideron se e ka të ndaluar ai i cili i dhuron ndokujt diç që ta kthente atë, përveç prindit. Ai e ka të lejuar ta kthejë atë që ia ka dhuruar fëmijës së vet, e çfarë mund të shihet nga hadithi në vijim.

Tabela e përmbledhjes

XHAMI'US-SUNENI I TIRMIDHIUT جامع الترمذي	1
VËLLIMI IV	1
Kapitulli mbi dënimet e precizuara	4
Kapitulli mbi gjuetinë	32
Kapitulli mbi kurbanët.....	48
Kapitulli mbi betimin dhe premtimin.....	66
Kapitulli mbi ekspeditat ushtarake	80
Kapitulli mbi vlerat e xhihadit	118
Kapitulli mbi xhihadin	140
Kapitulli mbi veshjen.....	164
Kapitulli mbi ushqimin	194
Kapitulli mbi pijet	226
Kapitulli mbi bamirësinë dhe mbajtjen e lidhjeve farefisnore.....	242
Kapitulli mbi mjekësinë e të Dërguarit të Allahut (paqja dhe bekimi i Allahut qoftë mbi të)	302
Kapitulli mbi të drejtën shariatike mbi trashëgiminë	328
Kapitulli mbi testamentet	344
Kapitulli mbi të drejtën e trashëgimisë të pasurisë dhe të dhuratave të robit të liruar.....	350